Vol. XXIV.

SIMON HEWAVITARNE BEQUEST.

BHADANTÁCARIYA BUDDHAGHOSA MAHÁ THÉRA'S

COMMENTARY TO THE

JÀTAKA PĀLI.

PART II.

(තිපිටකමුද්දණකෙ චතුවීසතිමං පොත්ථකං.)

භදන්තාචරිය බුද්ධඝොසමහාථෙරවරප්පණීතා

ජාතකට්ඨකථා.

දුතියො භාගො.

දුක-තිකනිපාතවණ්ණනා.

විදුරුපොලගාමෙ සිරිසුමඞ්ගලාරාමාධිවාසිනා

උඩරට්ඨිය අමරපුරනිකායිකමහානායකධුරන්ධරෙන

භදන්තපණ්ඩිතෙන

විදුරුපොල පියතිස්සමහාථෙරෙන

සංසොධිතාභිසඞ්ඛතා ච.

බු: ව: 2472.
ක්‍රි: ව: 1928.

මිල රු.220/-

(තිපිටකමුද්දණකෙ චතුවීසතිමං පොත්ථකං.)

භදන්තාචරිය බුද්ධඝොසමහාථෙරවරප්පණීතා

ජාතකට්ඨකථා.

දුතියො භාගො.

දුක-තිකනිපාතවණ්ණනා.

(තිපිටකමුද්දඞ්කණෙ චතුවීසතිමං පොත්ථකං.)

භදන්තාචරිය බුද්ධඝොසමහාථෙරවරප්පණීතා

ජාතකට්ඨකථා.

දුතියො භාගො.

දුක-තිකනිපාතවණ්ණනා.

විදුරුපොලගාමෙ සිරිසුමඞ්ගලාරාමාධිවාසිනා

උද්ධරට්ඨිය අමරපුරනිකායිකමහානායකධුරන්ධරෙන

භදන්තපණ්ඩිතෙන

විදුරුපොල පියතිස්සමහාථෙරෙන

සංසොධිතාභිසඞ්ඛතා ච.

සයිමන් හෙවාවිතාරණමහාසයාණතෙනහි

චාර්ලස් අල්විස් හෙවාවිතාරණාඛ්‍යෙන

ආඞ්ගලායුබ්බෙදචරියෙන චෙව

සිඩිනාථ කුමාරදස මුනසිංහාභිධානෙනචාති

වීහි සොගතෙහි

තිපිටක මුද්‍රාලයෙ මුද්දාපෙත්වා

පාකටීකතා.

බු: ව: **2472.**

ක්‍රි: ව: **1928.**

III වන මුද්‍රණය 500

Vol. XXIV.

SIMON HEWAVITARNE BEQUEST.

BHADANTACARIYA BUDDHAGHOSA MAHĀ THERA'S

COMMENTARY TO THE

JĀTAKA PĀLI.

PART II.

REVISED AND EDITED BY

The Venerable Pandit

WIDURUPOLA PIYATISSA MAHĀ THERA

Mahā Nāyaka of Amarapura Sect,

Up-country, Ceylon.

PUBLISHED BY THE TRUSTEES:

DR. CHARLES ALWIS HEWAVITARNE.

SIRINATHA KUMARADASA MOONESINGHE ESQ.

THE TRIPITAKA PUBLICATION PRESS,

MALIGAKANDA,

COLOMBO, (CEYLON.)

B. E. 2472.

C. E. 1928.

PREFATORY NOTE.

With the publication of the Second Part of the Jātaka Aṭṭha Kathā I have much pleasure in placing before the public the 24th Volume of the Simon Hewavitarne Bequest Series. The editing of this Volume has been done by the Mahā Nāyaka Thero of the Up-Country Amarapura Sect the Ven'ble Widurupola Piyatissa.

I am intending with the consent of the learned Editor to issue the Index on completion of the work as a separate volume.

I beg to convey my heartfelt thanks to the Reverend Editor.

C. A. Hewavitarne.

25. 5. $\frac{2472}{1928}$

"Srinagar,"
Colpetty,
Colombo.

THE LATE
MR. SIMON ALEXANDER HEWAVITARNE.

BORN 20TH MARCH, 1875. DIED 17TH JANUARY, 1913.

සෝමාවතී හේවාවිතාරණ මැතිනිය

THE LATE

VEN'BLE ANAGARIKA DHARMAPALA.

(SIRI DEVAMITTA DHAMMAPALA)

Director of Tripitaka Muddrana Sabha

BORN 17TH SEPTEMBER, 1864. DIED 29TH APRIL, 1933

PUBLISHERS NOTE

The late Mr. SIMON ALEXANDER HEWAVITARANE, who in his life time had begun to publish the TRIPITAKA, left a bequest for its completion after his death. He died suddenly on 17th January 1913 and in accordance with his wishes his Trustees had published the Commentaries on the Text in 49 volumes. After seventy years these books are no longer readily available.

His widow Mrs. SOMAWATI HEWAVITARANE who passed away on 10th January 1982 at the age of 94, had prior to her death, created the SOMAWATI HEWAVITARANE TRUST to carry on the good work started by her late husband and bequeathed her entire estate to this Trust.

We the Trustees of the Somawati Hewavitarane Trust, having seen the need to re-print the Commentaries, have undertaken this task to help both the student and teacher of the Dhamma and in the hope that this act of ours will help to preserve the Noble Teachings of the Blessed One for the benefit of the future generations and thereby prolong the life of the Buddha Sasana by many more thousands of years.

May the fruits of this meritorious act help the late Simon Alexander Hewavitarane and Somawati Hewavitarane Maha Upasikawa in Sansara and towards their final attainment of Nibbana.

Noel Wijenaika
Nanda Amerasinghe
Parinda Ranasinghe

12. 02. 2009
Somawati Hewavitarane Trust Office,
130, Maligakanda Road, Colombo-10,
SRI LANKA.

CONTENTS.

සූචිපත්තං.

අඞ්කො.	විසයො.	පිට්ඨඞ්කො.
1	රජෝවාදජාතකං	4
2	සිගාලජාතකං	7
3	සූකරජාතකං	9
4	උරගජාතකං	11
5	ගග්ගජාතකං	13
6	අලීනචිත්තජාතකං	17
7	ගුණජාතකං	22
8	සුහනුජාතකං	24
9	මොරජාතකං	27
10	විනීලජාතකං	29
	1. දළ්හවග්ගො පඨමො.	
1	ඉන්දසමානගොත්තජාතකං	31
2	සන්ථවජාතකං	32
3	සුසීමජාතකං	35
4	ගිජ්ඣජාතකං	37
5	නකුලජාතකං	38
6	උපසාළ්හජාතකං	40
7	සමිද්ධිජාතකං	42
8	සකුණග්ඝිජාතකං	43
9	අරකජාතකං	45
10	කකණ්ටකජාතකං	45
	2. සන්ථවවග්ගො දුතියො.	
1	කල්‍යාණධම්මජාතකං	47
2	දද්දරජාතකං	49
3	කක්කටජාතකං	50
4	දුබ්භියමක්කටජාතකං	52
5	ආදිච්චුපට්ඨානජාතකං	53
6	කලායමුට්ඨිජාතකං	55
7	තින්දුකජාතකං	57

අඞ්කා.	විසයො.	පිට්ඨඞ්කා.
8	කච්ඡපජාතකං	59
9	සතධම්මජාතකං	61
10	දුද්දදජාතකං	62
	3. කල්‍යාණධම්මවග්ගො තතියො.	
1	අසදිස ජාතකං	66
2	සඞ්ගාමාවචරජාතකං	68
3	වාලොදකජාතකං	70
4	ගිරිදත්තජාතකං	71
5	අනභිරතිජාතකං	73
6	දධිවාහනජාතකං	76
7	චතුමට්ඨජාතකං	77
8	සීහකොත්ථුකජාතකං	78
9	සීහචම්මජාතකං	79
10	සීලානිසංසජාතකං	81
	4. අසදිසවග්ගො චතුත්ථො.	
1	රූහකජාතකං	83
2	සිරිකාළකණ්ණිජාතකං	83
3	චුල්ලපදුම ජාතකං	87
4	මණිචොරජාතකං	90
5	පබ්බතූපත්ථරජාතකං	91
6	වලාහස්සජාතකං	94
7	මිත්තාමිත්තජාතකං	95
8	රාධජාතකං	96
9	ගහපතිජාතකං	98
10	සාධුසීලජාකං	100
	5. රූහකවග්ගො පඤ්චමො.	
1	බන්ධනාගාරජාතකං	102
2	කෙළිසීලජාතකං	104
3	ඛන්ධවත්තජාතකං	107
4	වීරකජාතකං	108
5	ගඞ්ගෙය්‍ය ජාතකං	109
6	කුරුඞ්ගමිගජාතකං	111
7	අස්සකජාතකං	113
8	සුංසුමාරජාතකං	115
9	කක්කරජාතකං	116
10	කන්දගලකජාතකං	117
	6. නතංදළ්හවග්ගො ඡට්ඨො.	

අඞ්කො.	විසයො.	පිට්ඨඞ්කො.
1	සොමදත්තජාතකං	119
2	උච්ඡිට්ඨභත්තජාතකං	121
3	භරුජාතකං	124
4	පුණ්ණනදීජාතකං	125
5	කච්ඡපජාතකං	127
6	මච්ඡජාතකං	128
7	සෙග්ගුජාතකං	129
8	කූටවාණිජජාතකං	131
9	ගරහිතජාතකං	133
10	ධම්මද්ධජජාතකං	140

7. බීරණත්ථම්භවග්ගො සත්තමො.

1	කාසාවජාතකං	142
2	චූළනන්දියජාතකං	145
3	පුටභත්තජාතකං	147
4	කුම්භීලජාතකං	148
5	ඛන්තිවණ්ණනජාතකං	149
6	කොසියජාතකං	150
7	ගූථපාණකජාතකං	152
8	කාමනීතජාතකං	155
9	පලාසීජාතකං	156
10	දුතියපලාසීජාතකං	158

8. කාසාවවග්ගො අට්ඨමො.

1	උපාහනජාතකං	160
2	වීණාථූණජාතකං	162
3	විකණ්ණකජාතකං	163
4	අසිතාභූජාතකං	165
5	වච්ඡනඛජාතකං	167
6	බකජාතකං	168
7	සාකෙතජාතකං	168
8	එකපදජාතකං	170
9	හරිතමාතජාතකං	171
10	මහාපිඞ්ගලජාතකං	173

9. උපාහනවග්ගො නවමො.

1	සබ්බදාඨජාතකං	176
2	සුනඛජාතකං	177
3	ගුත්තිලජාතකං	183

අඞ්කො.	විසයො.	පිට්ඨඞ්කො.
4	වීතිච්ඡජාතකං	184
5	මූලපරියායජාතකං	186
6	තෙලොවාදජාතකං	187
7	පාදඤ්ජලීජාතකං	188
8	කිංසුකොපමජාතකං	190
9	සාලකජාතකං	191
10	කපිජාතකං	193

10. සිඟාලවග්ගො දසමො.

දුකනිපාතවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

1	සඞ්කප්පජාතකං	197
2	තිලමුට්ඨිජාතකං	201
3	මණිකණ්ඨජාතකං	203
4	කුණ්ඩකකුච්ඡිසින්ධවජාතකං	207
5	සුකජාතකං	209
6	ජරූදපානජාතකං	211
7	ගාමණිචණ්ඩජාතකං	219
8	මන්ධාතුජාතකං	222
9	තිරීටවච්ඡජාතකං	225
10	දූතජාතකං	226

1. සඞ්කප්පවග්ගො පඨමො.

1	පදුමජාතකං	228
2	මුදුපාණිජාතකං	231
3	චුල්ලපලොභනජාතකං	233
4	මහාපනාදජාතකං	236
5	ඛුරප්පජාතකං	238
6	වාතග්ගසින්ධවජාතකං	240
7	කක්කටකජාතකං	243
8	ආරාමදූසකජාතකං	244
9	සුජාතාජාතකං	248
10	උලූකජාතකං	249

2. කොසියවග්ගො දුතියො.

1	උදපානදූසකජාතකං	251
2	ව්‍යග්ඝජාතකං	253
3	කච්ඡපජාතකං	254

අඞ්කො.	විසයො.	පිට්ඨඞ්කො.
4	ලොලජාතකං	257
5	රුචිරජාතකං	257
6	කුරුධම්මජාතකං	267
7	රොමකජාතකං	269
8	මහිසජාතකං	271
9	සතපත්තජාතකං	273
10	පූටදූසකජාතකං	274
	3. අරඤ්ඤවග්ගො තතියො.	
1	අබ්භන්තරජාතකං	280
2	සෙය්‍යංසජාතකං	282
3	වඩ්ඪකීසූකරජාතකං	286
4	සිරිජාතකං	291
5	මණිසූකරජාතකං	293
6	සාලූකජාතකං	295
7	ලාභගරහජාතකං	297
8	මච්ඡුද්දානජාතකං	299
9	නානාච්ඡන්දජාතකං	301
10	සීලවීමංසජාතකං	302
	4. අබ්භන්තරවග්ගො චතුත්ථො.	
1	භද්‍රඝටජාතකං	304
2	සුපත්තජාතකං	306
3	කායවිච්ඡින්දජාතකං	307
4	ජම්බුඛාදකජාතකං	309
5	අන්තජාතකං	309
6	සමුද්දජාතකං	311
7	කාමවිලාපජාතකං	312
8	උදුම්බරජාතකං	313
9	කොමායපුත්තජාතකං	315
10	වකජාතකං	316
	5. කුම්භවග්ගො පඤ්චමො.	

තිකනිපාතවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

අධොලිපිසු.

73 පිට්ඨෙ ගතීතං අතීතං.
107 " කාන්දපරිත්ත ඛන්ධපරිත්ත-ඉති භවිතබ්බං.

තථා ණනලළකාරානමඤ්ඤත්තං කත්ථචි දිස්සමානම්පි න සුද්ධිපත්තාරූළ්හමිති ඤාතබ්බං.

සඞ්කෙතනිරූපනං.

Abbreviations.

සී. මුද්දිත සීහළපොත්ථකං.
ඉං. මුද්දිත ඉඞ්ගලීසක්ඛරපොත්ථකං.
ස්‍යා. මුද්දිත ස්‍යාමක්ඛරපොත්ථකං.

විසෙසවිඤ්ඤාපනං.

Special Notice.

යානි ඛො පන තානි ඉමිස්සා ජාතකට්ඨකථාය මුද්දිතෙ පඨමභාගෙ චෙව ඉමස්මිං දුතියභාගෙ ච බහූසු ඨානෙසු පුච්ඡාසඤ්ඤාපනත්ථං(?) ඊදිසං ආලපනසඤ්ඤාපනත්ථං (!) ඊදිසඤ්චෙත්‍යෙවමාදීනි විසෙසසඞ්කෙතාන්‍යයොජිංසු න තානි කම්ප්‍යත්ථවිසෙසමනුභොන්තීත්‍යජ්ඣක්ඛමානිතා නිවෙදිතත්තා සබ්බානි තානි මයාපි සබ්බසො නිරසිතානි න පුන යොජියිස්සන්තීති පණ්ඩිතෙහි ඤාතබ්බානීති.

ERRATA.

සුද්ධිපත්තං.

පිට්ඨ.	පන්තියං.	අසුද්ධි.	සුද්ධි.
3	8	ජණිතබ්බා.	ජිනිතබ්බා.
"	9	ජණාතීති *	ජිනාතීති
6	21	භිතතසීතස්ස	භීතතසිතස්ස
8	3	තස්සාවිදුරෙ	තස්සාවිදූරෙ
"	23	හිත	හීත
14	37	පස්සාවං	පස්සාවං වා
18	17	සතාති	සතානි
"	29	ලභති	ලබ්භති
"	32	ලභතීති	ලබ්භතීති
"	"	ලභති	ලබ්භති.
21	20	අසකොන්තා	අසක්කොන්තා
24	14	පාපුණන්ති	පාපුණන්ති
29	16	භූමීයං	භූමියං
"	24	නව	නවක
43	25	සමෙධානෙසි	සමොධානෙසි
51	18	සම්මාහිතත්තස්ස	සම්මාහිතත්තස්ස
58	16	ත	තං
"	17	දීඝවසෙනා	දීඝවසෙනාපි
65	"	දසදිස	අසදිස
73	1	ධම්මදෙසනං	ධම්මදෙසනං[1]
82	26	චාරෙනව	චාරෙනෙව
"	27	වෙතූහ	චතූහ
87	18	පරිසක්කන්ත	පරිසක්කන්තං
93	17	පග්ගහෙත්වා	පග්ගහෙත්වා
"	31	බුදද්ධන	බුද්ධෙන
96	13	අනාවරං	අනාචාරං
101	29	තජ්ජාතාපෙතීති	තජ්ජාතාපෙතීති[1]
126	34	ගතනත්	ගතනති
131	22	තිසාත්‍යා	තිසාත්‍යා
142	30	කසාවං	කාසාවං
144	7	කත්ව	කත්වා
156	29	නගරචර	නගරචාර

* එවම්සෙසුසුපි ජීණෙ ජණාතීත්‍යාදීසු ඨානෙසුවයං මුද්ධජණකාරො අම්හාකං පමාදෙන පතිතොති ඤාතබ්බං.

පිටුව.	පංක්තිය.	අශුද්ධ.	ශුද්ධ.
158	34	අහං රජානං	අහං
175	20	මිහ	මිග
177	27	භිකඛු	භිකඛූ
178	12	අදසසනෙනසු	අදසෙසනෙනසු
”	18	ආකරිමහාති	අකරිමහාති
180	3	බොධිතෙනා	බොධිසතෙනා
181	”	ජාතං	ජාතකං
”	35	දෙව ධීතරෙ	දෙවධීතරෙ
191	25	හනසි	හනසි
192	14	වමමං	චමමං
”	37	පසසා	පසසාව
193	3	අභිකඛද	අභිකඛද
”	19	ආවරි	ආචරි
194	11	නවිරසෙසව	නචිරසෙසව
195	20	අතිවිරුයනෙතා	අතිචිරුයනෙතා
”	31	පරිභාසිංසු	පරිභාසිංසු.
196	”	දුකනිපාත	තිකනිපාත
199	21	බහා	බාහා
223	29	උයයානා	උයයානං
233	30	වසසං	වසසං
236	26	**ජාතක**	**ජාතකං**
242	31	චුණණමකසු .	චුණණමකංසු
243	20	ජතනති	ජාතනති
248	9	අරබභ	ආරබභ
266	20	නාගසදජ	නාගසඤ්ජ
271	8	මකකටොච	මකකටොව.
279	20	කිං නුමෙහ	කං නුමෙහ
280	24	යස	යසං
285	32	චකකපදෙසා	වකකපදෙසා
286	35	තිසසා	තිසෙසා
298	30	**සදෙදමහයාති**	**සදදමහයාති**
303	8	සහසසා	සහසසං
305	28	ගාථආන	ගාථාආන
307	26	කුනපෙති	කුණපෙති
”	34	නානපපපාරතො	නානපපකාරතො
307	38	පාපුනිංසු	පාපුණිංසු
308	26	තරුණමොරෙව	තරුණමොරෙව
”	27	සරෙනකො	සරෙන කො
312	22	විනෙනසි	විනෙනසි
”	”	ඉම	ඉමං.
”	33	අරෙවෙසි	ආරෙචෙසි
315	16	වසෙසයය	වසෙසයය

THE PALI ALPHABET.

THE PALI ALPHABET

IN SINHALESE CHARACTERS.

VOWELS.

අa ආá ඉi ඊī උu ඌū එé ඔó

CONSONANTS.

කka ඛkha ගga ඝgha ඞṅa

චca ඡcha ජja ඣjha ඤña

ටṭa ඨṭha ඩḍa ඪḍha ණṇa

තta ථtha දda ධdha නna

පpa ඵpha බba භbha මma

යya රra ලla වva සsa හha ළḷa අං aṇ

ක ka	කා ká	කි ki	කී kī	කු ku	කූ kū	කෙ ké	කො kó
ඛ kha	ඛා khá	ඛි khi	ඛී khī	ඛු khu	ඛූ khū	ඛෙ khé	ඛො khó
ග ga	= •	=	=	=	=	=	=

කක kka	ඤඤ ñña	ත්ව tva, ත්‍ර tra	මඵ mpha
කඛ kkha	ඤහ ñha	දද dda	මබ, ඹ mba
ක්‍ය kya	ඤච, ච ñca	දධ, ධ ddha	මභ mbha
ක්‍රි kri	ඡ, ඤඡ ñcha	ද්‍ර dra	මම mma
ක්ව kva	ජ, ඤජ ñja	ව ද්ව dva	මහ mha
ඛ්‍ය khya	ඤඣ ñjha	ධව dhva	යය, ය්‍ය yya
ඛව khva	ටට ṭṭa	නත nta	යහ yha
ගග gga	ටඨ, ඨ ṭṭha	නථ ntha	ලල lla
ගඝ ggha	ඩඩ ḍḍa	නද nda	ල්‍ය lya
ග්‍ර gra, ඞක ṅka	ඩඪ ḍḍha	නධ ndha	ලහ lha
ඞඛ ṅkha	ණණ ṇṇa	නන nna, නහ nha	වහ wha
ඞග ṅga	ණට ṇṭa	පප ppa	සස ssa
ඞඝ ṅgha	ණඨ ṇṭha	පඵ ppha	සම sma
චච cca	ණඩ, ඩ ṇḍa	බබ bba	සව swa
චඡ ccha	ණහ ṇha	බභ bbha	හම hma
ජජ jja	තත tta	බ්‍ර bra	හව hva
ජඣ jjha	තථ ttha	මප mpa	ළහ ḷha

ා á ි i ී ī ු u ූ ū ෙ é ො ó

ජාතකට්ඨකථා.

දුතියභාගො.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස.

2. 1. 1.

දළ්හං දළ්හස්ස ඛිපතීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො රාජොවාදං ආරබ්භ කථෙසි. සො තෙසකුණජාතකෙ ආවි භවිස්සති. එකස්මිං පන දිවසෙ කොසලරාජා එකං අගතිගතං දුබ්බිනිච්ඡයං අට්ටං විනිච්ඡිනිත්වා භුත්තපාතරාසො අල්ලහත්ථොව අලඞ්කතරථං අභිරුය්හ සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා ඵුල්ලපදුමසස්සිරිකෙසු පාදෙසු නිපතිත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදි.

අථ නං සත්ථා එතදවොච හන්ද කුතො නු ත්වං මහාරාජ! ආගච්ඡසි දිවා දිවස්සාති. භන්තෙ! අජ්ජ එකං අගතිගතං දුබ්බිනිච්ඡයං අට්ටං විනිච්ඡිනන්තො ඔකාසං අලභිත්වා ඉදානි තං තීරෙත්වා භුඤ්ජිත්වා අල්ල හත්ථොව තුම්හාකං උපට්ඨානං ආගතොම්හීති. සත්ථා මහාරාජ! ධම්මෙන සමෙන අට්ටවිනිච්ඡයං නාම කුසලං සග්ගමග්ගො එස, අනච්ඡරියං ඛො පනෙතං යං තුම්හෙ මාදිසස්ස සබ්බඤ්ඤුස්ස සන්තිකා ඔවාදං ලභමානා ධම්මෙන සමෙන අට්ටං විනිච්ඡිනෙය්‍යාථ, එතදෙව අච්ඡරියං යං පුබ්බෙ රාජානො අසබ්බඤ්ඤූනම්පි පණ්ඩිතානං වචනං සුත්වා ධම්මෙන සමෙන අට්ටං විනිච්ඡිනන්තා චත්තාරි අගතිගමනානි වජ්ජෙත්වා දස රාජධම්මෙ අකොපෙත්වා ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙත්වා සග්ගපදං පූරයමානා අගමංසූති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිස්මිං පටිසන්ධිං ගහෙත්වා ලද්ධගබ්භපරිහාරො සොත්ථිනා මාතුකුච්ඡිම්හා නික්ඛමි. නාමග්ගහණදිවසෙ පනස්ස බ්‍රහ්මදත්තකුමාරොත්වෙව නාමමකංසු. සො අනුපුබ්බෙන වයප්පත්තො සොළසවස්සකාලෙ තක්කසිලං ගන්ත්වා සබ්බසිප්පෙසු නිප්ඵත්තිං පත්වා පිතු අච්චයෙන රජ්ජෙ පතිට්ඨාය ධම්මෙන සමෙන රජ්ජං කාරෙසි. ඡන්දාදිවසෙන අගන්ත්වා විනිච්ඡයං අනුසාසි. තස්මිං එවං ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙන්තෙ අමච්චාපි ධම්මෙනෙව වොහාරං විනිච්ඡිනිංසු. වොහාරෙසු ධම්මෙන විනිච්ඡයමානෙසු කූටට්ටකාරකා නාම නාහෙසුං.

තෙසං අභාවා අට්ටත්ථාය රාජඞ්ගණෙ උපරවො පච්ඡිජ්ජි. අමච්චා දිවසම්පි විනිච්ඡයට්ඨානෙ නිසීදිත්වා කඤ්චි විනිච්ඡයත්ථාය ආගච්ඡන්තං අදිස්වා වුට්ඨාය පක්කමන්ති. විනිච්ඡයට්ඨානං ඡඩ්ඩෙතබ්බභාවං පාපුණි. බොධිසත්තො චින්තෙසි මයි ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙන්තෙ විනිච්ඡයත්ථාය ආගච්ඡන්තා නාම නත්ථි උපරවො පච්ඡිජ්ජි විනිච්ඡයට්ඨානං ඡඩ්ඩෙතබ්බභාවං පත්තං ඉදානි මයා අත්තනො අගුණං පරියෙසිතුං වට්ටති. අයං නාම මෙ අගුණොති සුත්වා තං පහාය ගුණෙසුයෙව වත්තිස්සාමීති. තතො පට්ඨාය අත්ථි නු ඛො මෙ කොචි අගුණවාදීති පරිගණ්හන්තො අන්තොවළඤ්ජකානං අන්තරෙ කඤ්චි අගුණවාදිං අදිස්වා අත්තනො ගුණකථමෙව සුත්වා එතෙ මය්හං භයෙනාපි අගුණං අවත්වා ගුණමෙව වදෙය්‍යුන්ති බහිවළඤ්ජනකෙ පරිගණ්හන්තො තත්‍රාපි අදිස්වා අන්තොනගරං පරිගණ්හි. බහිනගරෙ චතුසු ද්වාරෙසු ද්වාරගාමකෙ පරිගණ්හි. තත්‍රාපි කඤ්චි අගුණවාදිං අදිස්වා අත්තනො ගුණකථං එව සුත්වා ජනපදං පරිගණ්හිස්සාමීති අමච්චෙ රජ්ජං පටිච්ඡාපෙත්වා රථං ආරුය්හ සාරථිමෙව ගහෙත්වා අඤ්ඤාතකවෙසෙන නගරා නික්ඛමිත්වා ජනපදං පරිගණ්හමානො යාව පච්චන්තභූමිං ගන්ත්වා කඤ්චි අගුණවාදිං අදිස්වා අත්තනො ගුණකථමෙව සුත්වා පච්චන්තසීමතො මහාමග්ගෙන නගරාභිමුඛො යෙව නිවත්ති.

තස්මිං පන කාලෙ මල්ලිකො නාම කොසලරාජාපි ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙන්තො අගුණගවෙසකො හුත්වා අන්තොවළඤ්ජකාදීසු අගුණවාදිං අදිස්වා අත්තනො ගුණකථමෙව සුත්වා ජනපදං පරිගණ්හන්තො තං පදෙසං අගමාසි. තෙ උභොපි එකස්මිං නින්නසකටමග්ගෙ අභිමුඛා අහෙසුං. රථස්ස උක්කමණට්ඨානං නත්ථි.

අථ මල්ලිකරඤ්ඤො සාරථි බාරාණසිරඤ්ඤො සාරථිං තව රථං උක්කමාපෙහීති ආහ. සොපි අම්භො සාරථි! තව රථං උක්කමාපෙහි ඉමස්මිං රථෙ බාරාණසිරජ්ජසාමිකො බ්‍රහ්මදත්තමහාරාජා නිසින්නොති ආහ. ඉතරොපි තං අම්භො සාරථි! ඉමස්මිං රථෙ කොසලරජ්ජසාමිකො මල්ලිකමහාරාජා නිසින්නො තව රථං උක්කමාපෙත්වා අම්හාකං රඤ්ඤො රථස්ස ඔකාසං දෙහීති ආහ. බාරාණසිරඤ්ඤො සාරථි අයම්පි කිර රාජායෙව කින්නු ඛො කාතබ්බන්ති චින්තෙන්තො අත්ථෙස උපායො වයං පුච්ඡිත්වා දහරතරස්ස රථං උක්කමාපෙත්වා මහල්ලකස්ස ඔකාසං දාපෙස්සාමීති සන්නිට්ඨානං කත්වා තං සාරථිං කොසලරඤ්ඤො වයං පුච්ඡිත්වා පරිගණ්හන්තො උභින්නම්පි සමානවයභාවං ඤත්වා රජ්ජපරිමාණං බලං ධනං යසං ජාතිං ගොත්තං කුලප්පදෙසන්ති සබ්බං පුච්ඡිත්වා උභොපි තියොජනසතිකස්ස රජ්ජස්ස සාමිනො සමානබලධනයසජාතිගොත්තකුලප්පදෙසාති ඤත්වා සීලවන්තතරස්ස ඔකාසං දස්සාමීති චින්තෙත්වා භො සාරථි! තුම්හාකං රඤ්ඤො සීලාචාරො

කීදිසොති පුච්ඡි. සො අයඤ්ච අයඤ්ච අම්හාකං රඤ්ඤො සීලාචාරොති අත්තනො රඤ්ඤො අගුණමෙව ගුණතො පකාසෙන්තො පඨමං ගාථමාහ :–

දළ්හං දළ්හස්ස ඛිපති මල්ලිකො මුදුනා මුදුං,
සාධුම්පි සාධුනා ජෙති අසාධුම්පි අසාධුනා;
එතාදිසො අයං රාජා මග්ගා උය්යාහි සාරථීති.

තත්ථ–**දළ්හං දළ්හස්ස ඛිපතීති** යො දළ්හො හොති බලවා දළ්හෙන පහාරෙන වචනෙන වා ජිනිතබ්බො තස්ස දළ්හමෙව පහාරං වා වචනං වා ඛිපති එවං දළ්හොව හුත්වා තං ජිනාතීති දස්සෙති. **මල්ලිකොති** තස්ස රඤ්ඤො නාමං. **මුදුනා මුදුන්ති** මුදුපුග්ගලං සයම්පි මුදු හුත්වා මුදුනාව උපායෙන ජිනාති. **සාධුම්පි සාධුනා ජෙති අසාධුම්පි අසාධුනාති** යෙ සාධූ සප්පුරිසා තෙසං සයම්පි සාධු හුත්වා සාධුනාව උපායෙන යෙ පන අසාධූ තෙසං සයම්පි අසාධු හුත්වා අසාධුනාව උපායෙන ජිනාතීති දස්සෙති. **එතාදිසො අයං රාජාති** අයං අම්හාකං කොසලරාජා සීලාචාරෙන එවරූපො. **මග්ගා උය්යාහි සාරථීති** අත්තනො රථං මග්ගා උක්කමාපෙත්වා උය්යාහි උප්පථෙන යාහි අම්හාකං රඤ්ඤො මග්ගං දෙහීති වදති.

අථ නං බාරාණසිරඤ්ඤො සාරථි අම්භො! කිං පන තයා අත්තනො රඤ්ඤො ගුණා කථිතාති වත්වා ආමාති වුත්තෙ යදි එතෙ ගුණා, අගුණා පන කීදිසාති වත්වා එතෙ තාව අගුණා හොන්තු තුම්හාකං පන රඤ්ඤො කීදිසා ගුණාති වුත්තෙ තෙන හි සුණාහීති දුතියං ගාථමාහ :–

අක්කොධෙන ජිනෙ කොධං අසාධුං සාධුනා ජිනෙ
ජිනෙ කදරියං දානෙන සච්චෙන අලිකවාදිනං
එතාදිසො අයං රාජා මග්ගා උය්යාහි සාරථීති.

තත්ථ–**එතාදිසොති** එතෙහි **අක්කොධෙන ජිනෙ කොධන්ති** ආදිවසෙන වුත්තෙහි ගුණෙහි සමන්නාගතො. අයං හි කුද්ධං පුග්ගලං සයං අක්කොධො හුත්වා අක්කොධෙන ජිනාති. **අසාධුං** පන සයං සාධු හුත්වා **සාධුනා–කදරියං** ථද්ධමච්ඡරිං සයං දායකො හුත්වා **දානෙන–අලිකවාදිනං** මුසාවාදිං සයං සච්චවාදී හුත්වා **සච්චෙන** ජිනාති. **මග්ගා උය්යාහීති** සම්ම සාරථි! මග්ගතො අපගච්ඡ. එවං විධසීලාචාරගුණයුත්තස්ස අම්හාකං රඤ්ඤො මග්ගං දෙහි අම්හාකං හි රාජා මග්ගස්ස අනුච්ඡවිකොති.

එවං වුත්තෙ මල්ලිකරාජා ච සාරථි ච උභොපි රථා ඔතරිත්වා අස්සෙ මොචෙත්වා රථං අපනෙත්වා බාරාණසිරඤ්ඤො මග්ගං අදංසු. බාරාණසිරාජා මල්ලිකරඤ්ඤො රඤ්ඤා නාම ඉදඤ්චිදඤ්ච කාතුං වට්ටතීති ඔවාදං දත්වා බාරාණසිං ගන්ත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා ජීවිත

පරියොසානෙ සග්ගපදං පූරෙසි. මල්ලිකරාජාපි තස්ස ඔවාදං ගහෙත්වා ජනපදං පරිග්ගණ්හිත්වා අත්තනො අගුණවාදිං අදිස්වාව සකනගරං ගන්ත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා ජීවිතපරියොසානෙ සග්ගපදමෙව පූරෙසි.

සත්ථා කොසලරාජස්ස ඔවාදදානත්ථාය ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා මල්ලිකරඤ්ඤො සාරථි මොග්ගල්ලානො අහොසි. රාජා ආනන්දො. බාරාණසිරඤ්ඤො සාරථි සාරිපුත්තො අහොසි. රාජා පන අහමෙවාති.

රාජොවාදජාතකං.

---

2. 1. 2.

අසමෙක්ඛිතකම්මන්තන්ති ඉදං සත්ථා කූටාගාරසාලායං විහරන්තො වෙසාලිවාසිකං එකං නහාපිතපුත්තං ආරබ්භ කථෙසි. තස්ස කිර පිතා රාජූනං රාජොරොධානං රාජකුමාරානං රාජකුමාරීනං ච මස්සුකරණකෙසසණ්ඨාපනඅට්ඨපදට්ඨපනාදීනි සබ්බකිච්චානි කරොති. සද්ධො පසන්නො තිසරණගතො සමාදින්නපඤ්චසීලො. අන්තරන්තරෙ සත්ථු ධම්මං සුණන්තො කාලං වීතිනාමෙති. සො එකදිවසං රාජනිවෙසනෙ කම්මං කාතුං ගච්ඡන්තො අත්තනො පුත්තං ගහෙත්වා ගතො. සො තත්ථ එකං දෙවච්ඡරපටිභාගං අලඞ්කතපටියත්තං ලිච්ඡවිකුමාරිකං දිස්වා කිලෙසවසෙන පටිබද්ධචිත්තො හුත්වා පිතරා සද්ධිං රාජනිවෙසනා නික්ඛමිත්වා එතං කුමාරිකං ලභමානො ජීවිස්සාමි අලභමානස්ස මෙ එත්ථෙව මරණන්ති ආහාරූපච්ඡෙදං කත්වා මඤ්චකං පරිස්සජිත්වා නිපජ්ජි. අථ නං පිතා උපසඞ්කමිත්වා තාත! අවත්ථුම්හි ඡන්දරාගං මා කරි හීනජච්චො ත්වං නහාපිතපුත්තො ලිච්ඡවිකුමාරිකා ඛත්තියධීතා ජාතිසම්පන්නා, න සා තුය්හං අනුච්ඡවිකා, අඤ්ඤං තෙ ජාතිගොත්තෙහි සදිසං කුමාරිකං ආනෙස්සාමීති ආහ. සො පිතු කථං න ගණ්හාති. අථ නං මාතා භාතා භගිනී චූළමාතා චූළපිතාති සබ්බෙපි ඤාතකා චෙව මිත්තසුහජ්ජා ච සන්නිපතිත්වා සඤ්ඤාපෙන්තාපි සඤ්ඤාපෙතුං නාසක්ඛිංසු. සො තත්ථෙව සුස්සිත්වා පරිසුස්සිත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපුණි. අථස්ස පිතා සරීරකිච්චපෙතකිච්චානි කත්වා තනුභූතං ගතෙ සොකෙ සත්ථාරං වන්දිස්සාමීති බහුං ගන්ධමාලවිලෙපනං ගහෙත්වා මහාවනං ගන්ත්වා සත්ථාරං පූජෙත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසින්නො කින්නු ඛො උපාසක! ඉමානි දිවසානි න දිස්සසීති වුත්තෙ තමත්ථං ආරොචෙසි. සත්ථා න ඛො උපාසක! ඉදානෙව තව පුත්තො අවත්ථුස්මිං ඡන්දරාගං උප්පාදෙත්වා විනාසං පාපුණි. පුබ්බෙපි පත්තොයෙවාති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො හිමවන්තප්පදෙසෙ සීහයොනියං නිබ්බත්ති. තස්ස කණිට්ඨා ඡ භාතරො එකා ච භගිනී අහොසි. සබ්බෙපි කඤ්චනගුහායං වසන්ති. තස්සා පන ගුහාය අවිදූරෙ රජතපබ්බතෙ එකා ඵලිකගුහා අත්ථි. තත්ථෙකො සිගාලො වසති. අපරභාගෙ සීහානං මාතාපිතරො කාලමකංසු. තෙ භගිනිං සීහපොතිකං කඤ්චනගුහායං ඨපෙත්වා ගොචරාය නික්ඛමිත්වා මංසං ආහරිත්වා තස්සා දෙන්ති. සො සිගාලො තං සීහපොතිකං දිස්වා පටිබද්ධචිත්තො අහොසි. තස්සා පන මාතාපිතූනං ධරමානකාලෙ ඔකාසං නාලත්ථ. සො සත්තන්නම්පි තෙසං ගොචරාය පක්කන්තකාලෙ ඵලිකගුහාය ඔතරිත්වා කඤ්චනගුහාද්වාරං ගන්ත්වා සීහපොතිකාය පුරතො ලොකාමිසපටිසංයුත්තං එවරූපං රහස්සකථං කථෙසි සීහපොතිකෙ! අහම්පි චතුප්පදො, ත්වම්පි චතුප්පදා, ත්වං මෙ පජාපතී හොහි අහං තෙ පති භවිස්සාමි තෙ මයං සමග්ගා සම්මොදමානා වසිස්සාම ත්වං ඉතො පට්ඨාය මං කිලෙසවසෙන සඞ්ගණ්හාහීති. සා තස්ස වචනං සුත්වා චින්තෙසි අයං සිගාලො චතුප්පදානං අන්තරෙ හීනො පටිකුට්ඨො චණ්ඩාලසදිසො, මයං උත්තමරාජකුලසම්මතා, එස ඛො මයා සද්ධිං අසබ්භං අනනුච්ඡවිකං කථෙති, අහං එවරූපං කථං සුත්වා ජීවිතෙන කිං කරිස්සාමි? නාසාවාතං සන්නිරුම්භිත්වා මරිස්සාමීති. අථස්සා එතදහොසි මය්හං එවමෙව මරණං අයුත්තං භාතිකා තාව මෙ ආගච්ඡන්තු. තෙසං කථෙත්වා මරිස්සාමීති. සිගාලොපි තස්සා සන්තිකා පටිවචනං අලභිත්වා ඉදානි එසා මයි සම්බජ්ඣතීති දොමනස්සප්පත්තො ඵලිකගුහං පවිසිත්වා නිපජ්ජි. අථෙකො සීහපොතකො මහිසවාරණාදීසු අඤ්ඤතරං වධිත්වා මංසං ඛාදිත්වා භගිනියා භාගං ආහරිත්වා අම්ම! මංසං ඛාදස්සූති ආහ. භාතික! නාහං මංසං ඛාදාමි මරිස්සාමීති. කිං කාරණාති? සා තං පවත්තිං ආචික්ඛි. ඉදානි කහං සො සිගාලොති ච වුත්තෙ ඵලිකගුහායං නිපන්නසිගාලං ආකාසෙ නිපන්නොති මඤ්ඤමානා භාතික! කිං න පස්සසි? එසො රජතපබ්බතෙ ආකාසෙ නිපන්නොති. සීහපොතකො තස්ස ඵලිකගුහායං නිපන්නභාවං අජානන්තො ආකාසෙ නිපන්නොති සඤ්ඤී හුත්වා මාරෙස්සාමි නන්ති සීහවෙගෙන පක්ඛන්දිත්වා ඵලිකගුහං හදයෙනෙව පහරි. සො හදයෙන ඵලිතෙන තත්ථෙව ජීවිතක්ඛයං පත්වා පබ්බතපාදෙ පති. අථාපරො ආගඤ්ඡි. සා තස්සාපි තථෙව කථෙසි. සොපි තථෙව කත්වා ජීවිතක්ඛයං පත්වා පබ්බතපාදෙ පති. එවං ඡසුපි භාතිකෙසු මතෙසු සබ්බපච්ඡා බොධිසත්තො ආගඤ්ඡි. සා තස්සාපි තං කාරණං ආරොචෙත්වා ඉදානි සො කුහින්ති වුත්තෙ එසො රජතපබ්බතමත්ථකෙ ආකාසෙ නිපන්නොති ආහ. බොධිසත්තො චින්තෙසි සිගාලානං ආකාසෙ පතිට්ඨා නාම නත්ථි ඵලිකගුහායං නිපන්නකො භවිස්සතීති. සො පබ්බතපාදං ඔතරිත්වා ඡ භාතිකෙ මතෙ දිස්වා ඉමෙ අත්තනො බාලතාය පරිග්ගණ්හනපඤ්ඤාය

අභාවෙන ඵළිකගුහාභාවං අජානිත්වා හදයෙන පහරිත්වා මතා භවිස්සන්ති අසමෙක්ඛිත්වා අතිතුරිතං කාරෙන්තානං කම්මං නාම එව රූපං හොතීති වත්වා පඨමං ගාථමාහ :-

අසමෙක්ඛිතකම්මන්තං තුරිතාභිනිපාතිනං,
සානි කම්මානි තපෙන්ති උණ්හංවජ්ඣොහිතං මුඛෙති.

තත්ථ- **අසමෙක්ඛිතකම්මන්තං තුරිතාභිනිපාතිනන්ති** යො පුග්ගලො යං කම්මං කාතුකාමො හොති තස්ස දොසං අසමෙක්ඛිත්වා අනුපධාරෙත්වා තුරිතො හුත්වා වෙගෙනෙව තං කම්මං කාතුං අභිනිපතති පක්ඛන්දති පටිපජ්ජති තං අසමෙක්ඛිතකම්මන්තං තුරිතාභිනිපාතිනං, තානි එවං කතානි **සානි කම්මානි තපෙන්ති**, සොචෙන්ති කිලමෙන්ති. යථා කිං? **උණ්හංවජ්ඣොහිතං මුඛෙ** යථා භුඤ්ජනෙන ඉදං සීතලං ඉදං උණ්හන්ති අනුපධාරෙත්වා උණ්හං අජ්ඣොහරණීයං මුඛෙ අජ්ඣොහිතං ඨපිතං මුඛම්පි කණ්ඨම්පි කුච්ඡිම්පි ඩහති සො චෙති කිලමෙති එවං තථාරූපං පුග්ගලං සානි කම්මානි තපෙන්ති.

ඉති සො සීහො ඉමං ගාථං වත්වා මම භාතිකා අනුපායකුසලා සිගාලං මාරෙස්සාමාති අතිවෙගෙන පක්ඛන්දිත්වා සයං මතා. අහං පන එවං අකත්වා සිගාලස්ස ඵළිකගුහායං නිපන්නස්සෙව හදයං ඵාලෙස්සාමීති සො සිගාලස්ස ආරොහණඔරොහණමග්ගං සල්ලක්ඛෙත්වා තදභිමුඛො හුත්වා තික්ඛත්තුං සීහනාදං නදි. පථවියා සද්ධිං ආකාසං එකනින්නාදං අහොසි. සිගාලස්ස ඵළිකගුහාය නිපන්නකස්සෙව භීතතසිතස්ස හදයං ඵලි. සො තත්ථෙව ජීවිතක්ඛයං පාපුණි. සත්ථා එවං සො සිගාලො සීහනාදං සුත්වා ජීවිතක්ඛයං පත්තොති වත්වා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා දුතියං ගාථමාහ :-

සීහොච සීහනාදෙන දද්දරං අභිනාදයි,
සුත්වා සීහස්ස නිග්ඝොසං සිගාලො දද්දරෙ වසං
භීතො සන්තාසමාපාදි හදයං චස්ස අප්ඵලීති.

තත්ථ-**සීහො**ති චත්තාරො සීහා තිණසීහො පණ්ඩුසීහො කාළසීහො සුරත්තහත්ථපාදො කෙසරසීහොති. තෙසු කෙසරසීහො ඉධ අධිප්පෙතො. **දද්දරං අභිනාදයී**ති තෙන අසනිසතසද්දභෙරවරවෙන සීහනාදෙන තං රජතපබ්බතං අභිනාදයි එකනාදං අකාසි. **දද්දරෙ වස**න්ති ඵළිකමිස්සකෙ රජතපබ්බතෙ වසන්තො. **භීතො සන්තාසමාපාදී**ති මරණභයෙන භීතො චිත්තුත්‍රාසං ආපාදි. **හදයං චස්ස අප්ඵලී**ති තෙන චස්ස භයෙන හදයං ඵලිතං.

එවං සීහො සිගාලං ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්වා භාතරො එකස්මිං ඨානෙ පටිච්ඡාදෙත්වා තෙසං මතභාවං භගිනියා ආචික්ඛිත්වා තං සමස්සාසෙත්වා යාවජීවං කඤ්චනගුහායං වසිත්වා යථාකම්මං ගතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උපාසකො සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා සිගාලො නහාපිතපුත්තො අහොසි, සීහපොතිකා ලිච්ඡවි කුමාරිකා, ඡ කණිට්ඨභාතරො අඤ්ඤතරථෙරා අහෙසුං, ජෙට්ඨභාතිකසීහො පන අහමෙවාති.

සිගාලජාතකං.

2. 1. 3.

චතුප්පදෙ අහං සම්මාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං මහල්ලකථෙරං ආරබ්භ කථෙසි. එකස්මිං හි දිවසෙ රත්තිං ධම්මසවණෙ වත්තමානෙ සත්ථරි ගන්ධකුටිද්වාරෙ මණිසොපාණඵලකෙ ඨත්වා භික්ඛුසඞ්ඝස්ස සුගතොවාදං දත්වා ගන්ධකුටිං පවිට්ඨෙ ධම්මසෙනාපති සත්ථාරං වන්දිත්වා අත්තනො පරිවෙණං අගමාසි. මහාමොග්ගල්ලානොපි පරිවෙණමෙව ගන්ත්වා මුහුත්තං විස්සමිත්වා ථෙරස්ස සන්තිකං ආගන්ත්වා පඤ්හං පුච්ඡි. පුච්ඡිතපුච්ඡිතං ධම්මසෙනාපති ගගනතලෙ චන්දං උට්ඨාපෙන්තො විය විස්සජ්ජෙත්වා පාකට මකාසි. චතස්සොපි පරිසා ධම්මං සුණමානා නිසීදිංසු.

තත්‍රෙකො මහල්ලකථෙරො චින්තෙසි. සචාහං ඉමිස්සා පරිසාය මජ්ඣෙ සාරිපුත්තං ආලොළෙන්තො ·පඤ්හං පුච්ඡිස්සාමි අයං මෙ පරිසා බහුස්සුතො අයන්ති ඤත්වා සක්කාරසම්මානං කරිස්සතීති පරිසන්තරා උට්ඨාය ථෙරං උපසඞ්කමිත්වා එකමන්තං ඨත්වා ආවුසො සාරිපුත්ත! මයම්පි තං එකං පඤ්හං පුච්ඡාම අම්හාකම්පි ඔකාසං කරොහි දෙහි මෙ විනිච්ඡයං ආවෙඨිකායෙ වා නිබ්බෙඨිකායෙ වා නිග්ගහෙ වා පග්ගහෙ වා විසෙසෙ වා පටිවිසෙසෙ වාති ආහ. ථෙරො තං ඔලොකෙත්වා අයං මහල්ලකො ඉච්ඡාචාරෙ ඨිතො තුච්ඡො න කිඤ්චි ජානාතීති තෙන සද්ධිං අකථෙත්වාව ලජ්ජමානො වීජනිං ඨපෙත්වා ආසනා ඔතරිත්වා පරිවෙණං පාවිසි. මොග්ගල්ලානත්ථෙරොපි අත්තනො පරිවෙණමෙව අගමාසි.

මනුස්සා උට්ඨාය ගණ්හථෙතං දුට්ඨමහල්ලකං මධුරධම්මසවණං නො සොතුං න අදාසීති අනුබන්ධිංසු. සො පලායන්තො විහාර පච්චන්තෙ භින්නපදරාය වච්චකුටියා පතිත්වා ගූථමක්ඛිතො උට්ඨාසි මනුස්සා තං දිස්වා විප්පටිසාරිනො හුත්වා සත්ථු සන්තිකං අගමංසු. සත්ථා තෙ දිස්වා කිං උපාසකා! අවෙලාය ආගතත්ථාති පුච්ඡි. මනුස්සා තමත්ථං ආරොචෙසුං.

සත්ථා න ඛො උපාසකා! ඉදානෙවෙස මහල්ලකො උබ්බිල්ලාවිතො හුත්වා අත්තනො බලං අජානිත්වා මහාබලෙහි සද්ධිං පයොජෙත්වා ගූථමක්ඛිතො ජාතො, පුබ්බෙපෙස උබ්බිල්ලාවිතො හුත්වා අත්තනො බලං අජානිත්වා මහාබලෙහි සද්ධිං පයොජෙත්වා ගූථමක්ඛිතො අහොසීති වත්වා තෙහි යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සීහො හුත්වා හිමවන්තපප්දෙසෙ පබ්බතගුහායං වාසං කප්පෙසි. තස්සාවිදූරෙ එකං සරං නිස්සාය බහූ සූකරා නිවාසං කප්පෙසුං. තමෙව සරං නිස්සාය තාපසාපි පණ්ණසාලාසු වාසං කප්පෙසුං. අථෙකදිවසං සීහො මහිසවාරණාදිසු අඤ්ඤතරං වධිත්වා යාවදත්ථං මංසං ඛාදිත්වා තං සරං ඔතරිත්වා පානීයං පිවිත්වා උත්තරි. තස්මිං ඛණෙ එකො ථූලසූකරො තං සරං නිස්සාය ගොචරං ගණ්හාති. සීහො තං දිස්වා අඤ්ඤං එකදිවසං ඉමං ඛාදිස්සාමි මං ඛො පන දිස්වා පුන නාගච්ඡෙය්‍යාති තස්ස අනාගමනභයෙන සරතො උත්තරිත්වා එකෙන පස්සෙන ගන්තුං ආරභි. සූකරො ඔලොකෙත්වා එසමං දිස්වා මම භයෙන උපගන්තුං අසක්කොන්තො භයෙන පලායති අජ්ජ මයා ඉමිනා සීහෙන සද්ධිං පයොජෙතුං වට්ටතීති සීසං උක්ඛිපිත්වා තං යුද්ධත්ථාය අව්හායන්තො පඨමං ගාථමාහ :-

> චතුප්පදො අහං සම්ම ! ත්වම්පි සම්ම ! චතුප්පදො,
> එහි සීහ ! නිවත්තස්සු කින්නු භීතො පලායසීති.

සීහො තස්ස කථං සුත්වා සම්ම සූකර ! අජ්ජ අම්හාකං තයා සද්ධිං සඞ්ගාමො නත්ථි, ඉතො පන සත්තමෙ දිවසෙ ඉමස්මිංයෙව ඨානෙ සඞ්ගාමො හොතූති වත්වා පක්කාමි. සූකරො සීහෙන සද්ධිං සඞ්ගාමෙස්සාමීති තුට්ඨපහට්ඨො තං පවත්තිං ඤාතකානං ආරොචෙසි. තෙ තස්ස කථං සුත්වා භීතතසිතා ඉදානි ත්වං සබ්බෙපි අම්හෙ නාසෙස්සසි අත්තනො බලං අජානිත්වා සීහෙන සද්ධිං සඞ්ගාමෙතුකාමොසි, සීහො ආගන්ත්වා සබ්බෙපි අම්හෙ ජීවිතක්ඛයං පාපෙස්සති සාහසිකකම්මං මා කරීති ආහංසු. සො භීතතසිතො ඉදානි කිං කරොමීති පුච්ඡි. සූකරා සම්ම ! ත්වං එතෙසං තාපසානං උක්කාරභූමිං ගන්ත්වා පූතිගූථෙ සත්තදිවසානි සරීරං වට්ටෙත්වා සරීරං සුක්ඛාපෙත්වා සත්තමෙ දිවසෙ සරීරං උස්සාවබින්දූහි තෙමෙත්වා සීහස්ස ආගමනතො පුරිමතරං ආගන්ත්වා වාතයොගං ඤත්වා උපරිවාතෙ තිට්ඨ සුචිජාතිකො සීහො තව සරීරගන්ධං ඝායිත්වා තුය්හං ජයං දත්වා ගමිස්සතීති ආහංසු. සො තථා කත්වා සත්තමෙ දිවසෙ තත්ථ අට්ඨාසි. සීහො තස්ස සරීරගන්ධං ඝායිත්වා ගූථමක්ඛිතභාවං ඤත්වා සම්ම සූකර ! සුන්දරො තෙ ලෙසො චින්තිතො සචෙ ත්වං ගූථමක්ඛිතො නාභවිස්ස ඉධෙව තං ජීවිතක්ඛයං අපාපෙස්සං, ඉදානි පන තෙ සරීරං නෙව මුඛෙන ඩංසිතුං න පාදෙන පහරිතුං සක්කා ජයං තෙ දම්මීති වත්වා දුතියං ගාථමාහ :-

> අසුචි පූතිලොමොසි දුග්ගන්ධො වාසි සූකර !
> සචෙ යුජ්ඣිතුකාමොසි ජයං සම්ම ! දදාමි තෙති.

තත්ථ- **පූතිලොමොසීති** මීළ්හමක්ඛිතත්තා දුග්ගන්ධලොමො. **දුග්ගන්ධො වාසීති** අනිට්ඨජෙගුච්ඡපටික්කූලගන්ධො හුත්වා වායසි. **ජයං සම්ම! දදාමි තෙති** තුය්හං ජයං දෙමි අහං පරාජිතො ගච්ඡ ත්වන්ති වත්වා සීහො නිවත්තිත්වා ගොචරං ගහෙත්වා සරෙ පානීයං පිවිත්වා පබ්බතගුහමෙව ගතො.

සූකරොපි සීහො මෙ ජිතොති ඤාතකානං ආරොචෙසි. තෙ භීතතසිතා පුන එකදිවසං ආගච්ඡන්තො සීහො සබ්බෙව අම්හෙ ජීවිතක්ඛයං පාපෙස්සතීති පලායිත්වා අඤ්ඤත්ථ අගමංසු. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සූකරො මහල්ලකො අහොසි. සීහො පන අහමෙවාති.

සූකරජාතකං.

---

2. 1. 4.

ඉධූරගානං පවරො පවිට්ඨොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සෙනිභණ්ඩනං ආරබ්භ කථෙසි. කොසලරඤ්ඤො කිර සෙවකා සෙනිපමුඛා ද්වෙ මහාමච්චා අඤ්ඤමඤ්ඤං දිට්ඨට්ඨානෙ කලහං කරොන්ති. තෙසං වෙරීභාවො සකලනගරෙ පාකටො ජාතො. තෙ නෙව රාජා න ඤාතිමිත්තා සමග්ගෙ කාතුං සක්ඛිංසු.

අථෙකදිවසං සත්ථා පච්චූසසමයෙ බොධනෙය්‍යබන්ධවෙ ඔලොකෙන්තො තෙසං උභින්නම්පි සොතාපත්තිමග්ගස්ස උපනිස්සයං දිස්වා පුන දිවසෙ එකකොව සාවත්ථියං පිණ්ඩාය පවිසිත්වා තෙසු එකස්ස ගෙහද්වාරෙ අට්ඨාසි. සො නික්ඛමිත්වා පත්තං ගහෙත්වා සත්ථාරං අන්තොනිවෙසනං පවෙසෙත්වා ආසනං පඤ්ඤාපෙත්වා නිසීදාපෙසි. සත්ථා නිසීදිත්වාව තස්ස මෙත්තාභාවනාය ආනිසංසං කථෙත්වා කල්ලචිත්තතං ඤත්වා සච්චානි පකාසෙසි. සො සච්චපරියොසානෙ සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. සත්ථා තස්ස සොතාපන්නභාවං ඤත්වා තමෙව පත්තං ගාහාපෙත්වා උට්ඨාය[1] ඉතරස්ස ගෙහද්වාරං අගමාසි. සොපි නික්ඛමිත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා පවිසථ භන්තෙති ඝරං පවෙසෙත්වා නිසීදාපෙසි. ඉතරොපි පත්තං ගහෙත්වා සත්ථාරා සද්ධිංයෙව පාවිසි. සත්ථා තස්ස එකාදස මෙත්තානිසංසෙ වණ්ණෙත්වා චිත්තකල්ලතං ඤත්වා සච්චානි පකාසෙසි. සච්චපරියොසානෙ සොපි සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. ඉති තෙ උභොපි සොතාපන්නා හුත්වා අඤ්ඤමඤ්ඤං අච්චයං දෙසෙත්වා ඛමාපෙත්වා සමග්ගා සම්මොදමානා එකජ්ඣාසයා අහෙසුං. තං දිවසංයෙව භගවතො සම්මුඛාව එකතො භුඤ්ජිංසු. සත්ථා භත්තකිච්චං නිට්ඨාපෙත්වා විහාරං අගමාසි. තෙපි බහූනි මාලාගන්ධවිලෙපනාදීනි චෙව සප්පිමධුඵාණිතාදීනි ච ආදාය සත්ථාරා සද්ධිංයෙව නික්ඛමිංසු. සත්ථා භික්ඛුසංඝෙන වත්තෙ දස්සිතෙ සුගතොවාදං දත්වා ගන්ධකුටිං පාවිසි.

---

1. සයා. ආදාය

භික්ඛූ සායණ්හසමයෙ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං. ආවුසො! සත්ථා අදන්තදමකො යෙ නාම වෙ මහාමච්චෙව චිරං වායමමානොපි නෙව රාජා සමග්ගෙ කාතුං අසක්ඛි න ඤාතිමිත්තාදයො, තෙ එකදිවසෙනෙව තථාගතෙන දමිතාති. සත්ථා ආගන්ත්වා කාය නුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමායනාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ! ඉදානෙවාහං ඉමෙ වෙ ජනෙ සමග්ගෙ අකාසිං පුබ්බෙපෙතෙ මයා සමග්ගා කතායෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බාරාණසියා උස්සවෙ ඝොසිතෙ මහාසමජ්ජං අහොසි. බහූ මනුස්සා ච දෙවනාගසුපණ්ණාදයො ච සමජ්ජදස්සනත්ථං සන්නිපතිංසු. තත්‍රෙකස්මිං ඨානෙ එකො නාගො ච සුපණ්ණො ච සමජ්ජං පස්සමානා එකතො අට්ඨංසු. නාගො ච සුපණ්ණස්ස සුපණ්ණභාවං අජානන්තො අංසෙ හත්ථං ඨපෙසි. සුපණ්ණො කෙන මෙ අංසෙ හත්ථො ඨපිතොති නිවත්තිත්වා ඔලොකෙන්තො නාගං සඤ්ජානි. නාගොපි ඔලොකෙන්තො සුපණ්ණං සඤ්ජානිත්වා මරණභයතජ්ජිතො නගරා නික්ඛමිත්වා නදිපිට්ඨෙන පලායි. සුපණ්ණොපි තං ගහෙස්සාමීති අනුබන්ධි. තස්මිං සමයෙ බොධිසත්තො තාපසො හුත්වා තස්සා නදියා තීරෙ පණ්ණසාලාය වසමානො දිවාදරථං පටිප්පස්සම්භනත්ථං උදකසාටිකං නිවාසෙත්වා වක්කලං බහි ඨපෙත්වා නදිං ඔතරිත්වා නහායති. නාගො ඉමං පබ්බජිතං නිස්සාය ජීවිතං ලභිස්සාමීති පකතිවණ්ණං විජහිත්වා මණික්ඛන්ධවණ්ණං මාපෙත්වා වක්කලන්තරං පාවිසි. සුපණ්ණො අනුබන්ධමානො තං තත්ථ පවිට්ඨං දිස්වා වක්කලෙ ගරුභාවෙන අගහෙත්වා බොධිසත්තං ආමන්තෙත්වා භන්තෙ! අහං ඡාතො තුම්හාකං වක්කලං ගණ්හථ ඉමං නාගං ඛාදිස්සාමීති ඉමමත්ථං පකාසෙන්තො පඨමං ගාථමාහ :-

ඉධූරගානං පවරො පවිට්ඨො
සෙලස්ස වණ්ණෙන පමොක්ඛමිච්ඡං.
බ්‍රහ්මඤ්ච වණ්ණං අපචායමානො
බුභුක්ඛිතො නො විසහාමි භොත්තුන්ති

තත්ථ-**ඉධූරගානං පවරො පවිට්ඨොති** ඉමස්මිං වක්කලෙ උරගානං පවරො නාගරාජා පවිට්ඨො. **සෙලස්ස වණ්ණෙනාති** මණිවණ්ණෙන මණික්ඛන්ධො හුත්වා පවිට්ඨොති අත්ථො. **පමොක්ඛමිච්ඡන්ති** මම සන්තිකා මොක්ඛං ඉච්ඡමානො. **බ්‍රහ්මඤ්ච වණ්ණං අපචායමානොති** අහං පන තුම්හාකං බ්‍රහ්මවණ්ණං සෙට්ඨවණ්ණං පූජෙන්තො ගරුකරොන්තො **බුභුක්ඛිතො නො විසහාමිභොත්තුන්ති** එතං නාගං වක්කලන්තරං පවිට්ඨං ඡාතොපි සමානො භක්ඛිතුං න සක්කොමීති.

බොධිසත්තො උදකෙ ඨිතොයෙව සුපණ්ණරාජස්ස ථුතිං කත්වා දුතියං ගාථමාහ :-

සො බ්‍රහ්මගුත්තො චිරමෙව ජීව
දිබ්‍යා ච තෙ පාතුභවන්තු භක්ඛා,
සො බ්‍රහ්මවණ්ණං අපචායමානො
බුභුක්ඛිතො නො විතරාසි භොත්තුන්ති.

තත්ථ-සො බ්‍රහ්මගුත්තොති සො ත්වං බ්‍රහ්මගොපිතො බ්‍රහ්මරක්ඛිතො හුත්වා. **දිබ්‍යා ච තෙ පාතුභවන්තු භක්ඛාති** දෙවතානං පරිභොගාරහා භක්ඛා ච තව පාතුභවන්තු. මා පාණාතිපාතං කත්වා නාගමංසඛාදකො අහොසි.

ඉති බොධිසත්තො උදකෙ ඨිතොව අනුමොදනං කත්වා උත්තරිත්වා වක්කලං නිවාසෙත්වා තෙ උභොපි ගහෙත්වා අස්සමපදං ගන්ත්වා මෙත්තාභාවනාය වණ්ණං කථෙත්වා වෙපි ජනෙ සමග්ගෙ අකාසි. තෙ තතොපට්ඨාය සමග්ගා සම්මොදමානා සුඛං වසිංසු.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා නාගො ච සුපණ්ණො ච ඉමෙ වෙ මහාමච්චා අහෙසුං. තාපසො පන අහමෙවාති.

උරගජාතකං.

---

2. 1. 5.

ජීව වස්සසතං ගග්ගාති[1] ඉදං සත්ථා ජෙතවනසමීපෙ පසෙනදිරඤ්ඤා කාරිතෙ රාජකාරාමෙ විහරන්තො අත්තනො ඛිපිතකං ආරබ්භ කථෙසි. එකස්මිං හි දිවසෙ සත්ථා රාජකාරාමෙ චතුපරිසමජ්ඣෙ නිසීදිත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඛිපි. භික්ඛූ ජීවතු භන්තෙ! භගවා, ජීවතු සුගතොති උච්චාසද්දං මහාසද්දං අකංසු. තෙන සද්දෙන ධම්මකථාය අන්තරායො අහොසි. අථ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි. අපි නු ඛො භික්ඛවෙ! ඛිපිතෙ ජීවාති වුත්තෙන තප්පච්චයා ජීවෙය්‍ය වා මරෙය්‍ය වාති? නො හෙතං භන්තෙති. **න භික්ඛවෙ! ඛිපිතෙ ජීවාති වත්තබ්බො. යො වදෙය්‍ය ආපත්ති දුක්කටස්සාති**[a] තෙන ඛො පන සමයෙන මනුස්සා භික්ඛූනං ඛිපිතෙ ජීවථ භන්තෙති වදන්ති. භික්ඛූ කුක්කුච්චායන්තා නාලපන්ති. මනුස්සා උජ්ඣායන්ති කථං හි නාම සමණා සක්‍යපුත්තියා ජීවථ භන්තෙති වුච්චමානා නාලපිස්සන්තීති. භගවතො එතමත්ථං ආරොචෙසුං. ගිහී භික්ඛවෙ! ඉට්ඨමඞ්ගලිකා. **අනුජානාමි භික්ඛවෙ! ගිහීනං ජීවථ භන්තෙති වුච්චමානෙන චිරං ජීවාති පටිවත්තුන්ති**[2] භික්ඛූ භගවන්තං පුච්ඡිංසු භන්තෙ! ජීවපටිජීවං නාම කදා උප්පන්නන්ති? සත්ථා භික්ඛවෙ! ජීවපටිජීවං නාම පොරාණකාලෙ උප්පන්නන්ති වත්වා අතීතං ආහරි :-

---

a ඛන්ධකපාළි. 1. ස්‍යා. ගගගාති. 2. ස්‍යා. ගිහිනා

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කාසිරට්ඨෙ එකස්මිං බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්ති. තස්ස පිතා වොහාරං කත්වා ජීවිකං කප්පෙති. සො සොළසවස්සුද්දෙසිකං බොධිසත්තං මණිකභණ්ඩං උක්ඛිපාපෙත්වා ගාමනිගමාදීසු චරන්තො බාරාණසිං පත්වා දොවාරිකස්ස ඝරෙ භත්තං පචාපෙත්වා භුඤ්ජිත්වා නිවාසට්ඨානං අලභන්තො අවෙලාය ආගතා ආගන්තුකා කත්ථ වසන්තීති පුච්ඡි. අථ නං මනුස්සා බහි නගරෙ එකා සාලා අත්ථි සා පන අමනුස්සපරිග්ගහිතා සචෙ ඉච්ඡථ තත්ථ වසථාති ආහංසු. බොධිසත්තො එථ තාත! ගච්ඡාම මා යක්ඛස්ස භායිත්ථ අහං තං දමෙත්වා තුම්හාකං පාදෙසු පාතෙස්සාමීති පිතරං ගහෙත්වා තත්ථ ගතො. අථස්ස පිතා ඵලකෙ නිපජ්ජි. සයං පිතු පාදෙ සම්බාහමානො නිසීදි. තත්ථ අධිවත්ථො යක්ඛො පන ද්වාදස වස්සානි වෙස්සවණං උපට්ඨහිත්වා තං සාලං ලභන්තො ඉමං සාලං පවිට්ඨමනුස්සෙසු යො ඛිපිතෙ ජීවාති වදති යො ච ජීවාති වුත්තෙ පටිජීවාති වදති තෙ ජීවපටිජීවභාණිනො ඨපෙත්වා අවසෙසෙ ඛාදෙය්‍යාසීති ලභි. සො පිට්ඨිවංසථූණාය වසති. සො බොධිසත්තපිතරං ඛිපාපෙස්සාමීති අත්තනො ආනුභාවෙන සුඛුමචුණ්ණං විස්සජ්ජෙසි. චුණ්ණො ආගන්ත්වා තස්ස නාසාපුටෙසු පාවිසි. සො ඵලකෙ නිපන්නකොව ඛිපි. බොධිසත්තො න තං ජීවාති ආහ. යක්ඛො තං ඛාදිතුං ථූණාය ඔතරති. බොධිසත්තො තං ඔතරන්තං දිස්වා ඉමිනා මෙ පිතා ඛිපාපිතො භවිස්සති, අයං සො ඛිපිතෙ ජීවාති අවදන්තං ඛාදකයක්ඛො භවිස්සතීති පිතරං ආරබ්භ පඨමං ගාථමාහ :-

ජීව වස්ස සතං ගග්ග![1] අපරානි ච වීසතිං,
මා මං පිසාචා ඛාදන්තු ජීව ත්වං සරදෙසතන්ති.

තත්ථ-**ගග්ගා**ති[1] පිතරං නාමෙන ආලපති. **අපරානි ච වීසති**න්ති අපරානි ච වීසති වස්සානි ජීව. **මා මං පිසාචා ඛාදන්තූ**ති මං පිසාචා මා ඛාදන්තු. **ජීව ත්වං සරදෙ සත**න්ති ත්වං පන වීසුත්තරං වස්සසතං ජීවාති.

සරදසතං හි ගණියමානං වස්සසතමෙව හොති. තං පුරිමෙහි වීසාය සද්ධිං වීසුත්තරං ඉධ අධිප්පෙතං.

යක්ඛො බොධිසත්තස්ස වචනං සුත්වා ඉමං තාව මාණවං ජීවාති වුත්තත්තා ඛාදිතුං න සක්කොමි. පිතරං පනස්ස ඛාදිස්සාමීති පිතු සන්තිකං අගමාසි. සො තං ආගච්ඡන්තං දිස්වා චින්තෙසි අයං සො පටිජීවාති අභණන්තානං ඛාදකයක්ඛො භවිස්සති පටිජීවං කරිස්සාමීති. සො පුත්තං ආරබ්භ දුතියං ගාථමාහ :-

---

1. ස්‍යා. භග්ග! භග්ගාති.

ත්වම්පි වස්ස සතං ජීව අපරානි ච වීසතිං,
විසං පිසාචා ඛාදන්තු ජීව ත්වං සරදොසතන්ති.

තත්ථ-**විසං පිසාචාති** පිසාචා හලාහලවිසං ඛාදන්තු.

යක්ඛො තස්ස වචනං සුත්වා උභොපි මෙ න සක්කා ඛාදිතුන්ති පටිනිවත්ති. අථ නං බොධිසත්තො පුච්ඡි භො යක්ඛ! කස්මා ත්වං ඉමං සාලං පවිට්ඨමනුස්සෙ ඛාදසීති? ද්වාදස වස්සානි වෙස්සවණං උපට්ඨහිත්වා ලද්ධත්තාති. කිං පන සබ්බෙව ඛාදිතුං ලභසීති? ජීව පටිජීවභාණිනො ඨපෙත්වා අවසෙසෙ ඛාදාමීති. යක්ඛ! ත්වං පුබ්බෙපි අකුසලං කත්වා කක්ඛළො ඵරුසො පරවිහිංසකො හුත්වා නිබ්බත්තො ඉදානිපි තාදිසං කම්මං කත්වා තමොතමපරායණො භවිස්සසි, තස්මා ඉතො පට්ඨාය පාණාතිපාතාදීහි විරමස්සූති තං යක්ඛං දමෙත්වා නිරයභයෙන තජ්ජෙත්වා පඤ්චසු සීලෙසු පතිට්ඨාපෙත්වා යක්ඛං පෙසනකාරකං විය අකාසි. පුනදිවසෙ සඤ්චරන්තා මනුස්සා යක්ඛං දිස්වා බොධිසත්තෙන තස්ස දමිතභාවං ඤත්වා රඤ්ඤො ආරොචෙසුං. දෙව! එකො මාණවො තං යක්ඛං දමෙත්වා පෙසනකාරකං විය කත්වා ඨිතොති. රාජා බොධිසත්තං පක්කොසාපෙත්වා සෙනාපතිට්ඨානෙ ඨපෙසි. පිතු චස්ස මහන්තං යසං අදාසි. සො යක්ඛං බලිපටිග්ගාහකං කත්වා බොධිසත්තස්ස ඔවාදෙ ඨත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා සග්ගපදං පූරෙසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජීවපටිජීවං නාම තස්මිං කාලෙ උප්පන්නන්ති වත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා රාජා ආනන්දො අහොසි. පිතා කස්සපො. පුත්තො පන අහමෙවාති.

ගග්ගජාතකං.[1]

---

2. 1. 6.

අලීනචිත්තං නිස්සායාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං ඔස්සට්ඨවිරියං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථුං එකාදසනිපාතෙ සංවරජාතකෙ ආවිභවිස්සති. සො පන භික්ඛු සත්ථාරා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු! විරියං ඔස්සජීති වුත්තෙ සච්චං භගවාති ආහ. අථ නං සත්ථා නනු ත්වං භික්ඛු! පුබ්බෙ විරියං කත්වා මංසපෙසිසදිසස්ස දහරකුමාරස්ස ද්වාදසයොජනිකෙ බාරාණසීනගරෙ රජ්ජං ගහෙත්වා අදාසි? ඉදානි කස්මා එවරූපෙ සාසනෙ පබ්බජිත්වා විරියං ඔස්සජසීති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බාරාණසිතො අවිදූරෙ වඩ්ඪකීගාමො අහොසි. තත්ථ පඤ්චසතා වඩ්ඪකී වසන්ති. තෙ නාවාය උපරිසොතං ගන්ත්වා අරඤ්ඤං ගෙහසම්භාර

---

1. ස්‍යා. භග්ගජාතකං.

දාරූනි කොට්ටෙත්වා තත්ථෙව එකභූමිකද්විභූමිකාදිභෙදෙ ගෙහෙ සජ්ජෙත්වා එකම්හා පට්ඨාය සබ්බදාරූසු සඤ්ඤං කත්වා නදීතීරං නෙත්වා නාවං ආරොපෙත්වා අනුසොතෙන නගරං ආගන්ත්වා යෙ යාදිසානි ගෙහානි ආකඞ්ඛන්ති තෙසං තාදිසානි කත්වා කහාපණෙ ගහෙත්වා පුන තත්ථෙව ගන්ත්වා ගෙහසම්භාරෙ ආහරන්ති.

එවං තෙසං ජීවිකං කප්පෙන්තානං එකස්මිං කාලෙ ඛන්ධාවාරං බන්ධිත්වා දාරූනි කොට්ටෙන්තානං අවිදූරෙ එකො හත්ථී ඛදිරඛාණුකං අක්කමි. තස්ස සො ඛාණුකො පාදං විජ්ඣි බලවවෙදනා වත්තන්ති පාදෙ උද්ධුමායිත්වා පුබ්බං ගණ්හි. සො වෙදනාමත්තො තෙසං දාරුකොට්ටනසද්දං සුත්වා ඉමෙ වඩ්ඪකී නිස්සාය මය්හං සොත්ථි භවිස්සතීති මඤ්ඤමානො තීහි පාදෙහි තෙසං සන්තිකං ගන්ත්වා අවිදූරෙ නිපජ්ජි. වඩ්ඪකී තං උද්ධුමාතපාදං දිස්වා උපසඞ්කමිත්වා පාදෙ ඛාණුකං දිස්වා තිඛිණවාසියා ඛාණුකස්ස සමන්තතො ඔධිං කත්වා රජ්ජුයා බන්ධිත්වා ආකඩ්ඪන්තා ඛාණුකං නීහරිත්වා පුබ්බං මොචෙත්වා වාමෙත්වා උණ්හොදකෙන ධොවිත්වා තදනුරූපෙහි භෙසජ්ජෙහි නචිරස්සෙව වණං ඵාසුකං කරිංසු.

හත්ථී අරොගො හුත්වා චින්තෙසි මයා ඉමෙ වඩ්ඪකී නිස්සාය ජීවිතං ලද්ධං ඉදානි තෙසං මයා උපකාරං කාතුං වට්ටතීති. සො තතොපට්ඨාය වඩ්ඪකීහි සද්ධිං රුක්ඛෙ නීහරති. තච්ඡෙන්තානං පරිවත්තෙත්වා දෙති. වාසිආදීනි උපසංහරති. සොණ්ඩාය වෙඨෙත්වා කාළසුත්තකොටියං ගණ්හාති. වඩ්ඪකීපිස්ස භොජනවෙලාය එකෙකං පිණ්ඩං දෙන්තා පඤ්ච පිණ්ඩසතානි දෙන්ති. තස්ස පන හත්ථිස්ස පුත්තො සබ්බසෙතො හත්ථාජානීයපොතකො අත්ථි. තෙනස්ස එතදහොසි. අහං එතරහි මහල්ලකො ඉදානි මයා ඉමෙසං වඩ්ඪකීනං කම්මකරණත්ථාය පුත්තං දත්වා ගන්තුං වට්ටතීති. සො වඩ්ඪකීනං අනාචික්ඛිත්වාව අරඤ්ඤං පවිසිත්වා පුත්තං ආනෙත්වා අයං හත්ථිපොතකො මම පුත්තො තුම්හෙහි මය්හං ජීවිතං දින්නං අහං වො වෙජ්ජවෙතනත්ථාය ඉමං දම්මි අයං තුම්හාකං ඉතොපට්ඨාය කම්මානි කරිස්සතීති වත්වා ඉතොපට්ඨාය පුත්තක! යං මයා කත්තබ්බං කම්මං තං ත්වං කරෙහීති පුත්තං ඔවදිත්වා වඩ්ඪකීනං දත්වා සයං අරඤ්ඤං පාවිසි.

තතොපට්ඨාය හත්ථිපොතකො වඩ්ඪකීනං වචනකරො ඔවාදක්ඛමො හුත්වා සබ්බකිච්චානි කරොති. තෙපි තං පඤ්චහි පිණ්ඩසතෙහි පොසෙන්ති. සො කම්මං කත්වා නදිං ඔතරිත්වා කීළිත්වා ආගච්ඡති. වඩ්ඪකීදාරකාපි තං සොණ්ඩාදීසු ගහෙත්වා උදකෙපි ථලෙපි තෙන සද්ධිං කීළන්ති. ආජානීයා පන හත්ථිනොපි අස්සාපි පුරිසාපි උදකෙ උච්චාරං වා පස්සාවං න කරොන්ති. තස්මා සොපි උදකෙ උච්චාරපස්සාවං අකත්වා බහි නදීතීරෙ එව කරොති. අථෙකස්මිං දිවසෙ

උපරිනදියා දෙවො වස්සි. අද්ධසුක්ඛං හත්ථිලණ්ඩං උදකෙන නදිං ඔතරිත්වා ගච්ඡන්තං බාරාණසීනගරතිත්ථෙ එකස්මිං ගුම්බෙ ලග්ගිත්වා අට්ඨාසි.

අථ රඤ්ඤො හත්ථිගොපකා හත්ථී නහාපෙස්සාමාති පඤ්ච හත්ථිසතානි නයිංසු. ආජානීයලණ්ඩස්ස ගන්ධං ඝායිත්වා එකොපි හත්ථී නදිං ඔතරිතුං න උස්සහි. සබ්බෙ නඞ්ගුට්ඨං උක්ඛිපිත්වා පලායිතුං ආරභිංසු. හත්ථිගොපකා හත්ථාචරියානං ආරොචෙසුං. තෙ උදකෙ පරිපන්ථෙන භවිතබ්බන්ති උදකං සොධාපෙත්වා තස්මිං ගුම්බෙ තං ආජානීයලණ්ඩං දිස්වා ඉදමෙත්ථ කාරණන්ති ඤත්වා චාටිං ආහරාපෙත්වා උදකස්ස පූරෙත්වා තං තත්ථ මද්දිත්වා හත්ථීනං සරීරෙ සිඤ්චාපෙසුං. සරීරානි සුගන්ධානි අහෙසුං. තස්මිං කාලෙ තෙ නදිං ඔතරිත්වා නහායිංසු. හත්ථාචරියා රඤ්ඤො තං පවත්තිං ආරොචෙත්වා තං හත්ථාජානීයං පරියෙසිත්වා ආනෙතුං වට්ටති දෙවාති ආහංසු. රාජා නාවාසඞ්ඝාටෙහි නදිං පක්ඛන්දිත්වා උද්ධගාමීහි සඞ්ඝාටෙහි වඩ්ඪකීනං වසනට්ඨානං සම්පාපුණි. හත්ථිපොතකො නදියං කීළන්තො භෙරිසද්දං සුත්වා ගන්ත්වා වඩ්ඪකීනං සන්තිකෙ අට්ඨාසි. වඩ්ඪකී රඤ්ඤො පච්චුග්ගමනං කත්වා දෙව! සචෙ දාරූහි අත්ථො කිං කාරණා ආගතත්ථ? කිං පෙසෙත්වා ආහරාපෙතුං න වට්ටතීති ආහංසු. නාහං භණෙ! දාරූනං අත්ථාය ආගතො, ඉමස්ස පන හත්ථිස්ස අත්ථාය ආගතොම්හීති. ගාහාපෙත්වා ගච්ඡථ දෙවාති. හත්ථිපොතකො ගන්තුං න ඉච්ඡි. කිං කාරාපෙති භණෙ හත්ථීති? වඩ්ඪකීනං පොසාවනිකං ආහරාපෙති දෙවාති. සාධු භණෙති රාජා හත්ථිස්ස චතුන්නං පාදානං සොණ්ඩාය නඞ්ගුට්ඨස්ස ච සන්තිකෙ සතසහස්සං සතසහස්සං කහාපණෙ ඨපාපෙසි. හත්ථී එත්තකෙනාපි අගන්ත්වා සබ්බවඩ්ඪකීනං දුස්සයුගෙසු වඩ්ඪකීභරියානං නිවාසනසාටකෙසු දින්නෙසු සද්ධිං කීළිතානං දාරකානං ච දාරකපරිහාරෙ කතෙ වඩ්ඪකී නිවත්තෙත්වා ඉත්ථියො ච දාරකෙ ච ඔලොකෙත්වා රඤ්ඤා සද්ධිං අගමාසි.

රාජා තං ආදාය නගරං ගන්ත්වා නගරඤ්ච හත්ථිසාලඤ්ච අලඞ්කාරාපෙත්වා හත්ථිං නගරං පදක්ඛිණං කාරෙත්වා හත්ථිසාලං පවෙසෙත්වා සබ්බාලඞ්කාරෙහි අලඞ්කරිත්වා අභිසෙකං දත්වා ඔපවය්හං කත්වා අත්තනො සහායට්ඨානෙ ඨපෙත්වා උපඩ්ඪරජ්ජං හත්ථිස්ස දත්වා අත්තනො සමානපරිහාරං අකාසි. හත්ථිස්ස ආගතකාලතො පට්ඨාය රඤ්ඤො සකලජම්බුදීපෙ රජ්ජං හත්ථගතමෙව අහොසි.

එවං කාලෙ ගච්ඡන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස රඤ්ඤො අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිම්හි පටිසන්ධිං ගණ්හි. තස්සා ගබ්භපරිපාකකාලෙ රාජා කාලමකාසි. හත්ථී පන සචෙ රඤ්ඤො කාලකතභාවං ජානෙය්‍ය තත්ථෙවස්ස හදයං ඵලෙය්‍ය. තස්මා හත්ථිං රඤ්ඤො කාලකතභාවං අජානාපෙත්වාව උපට්ඨහිංසු. රඤ්ඤො පන කාලකතභාවං සුත්වා තුච්ඡං කිර රජ්ජන්ති අනන්තරසාමන්තො කොසලරාජා මහතියා සෙනාය

ආගන්ත්වා නගරං පරිවාරෙසි[1] නාගරා[2] ද්වාරානි පිදහිත්වා කොසලරඤ්ඤො සාසනං පහිණිංසු. අම්හාකං රඤ්ඤො අග්ගමහෙසී පරිපුණ්ණගබ්භා ඉතො කිර සත්තමෙ දිවසෙ පුත්තං විජායිස්සතීති අඞ්ගවිජ්ජාපාඨකා ආහංසු. සචෙ සා පුත්තං විජායිස්සති මයං සත්තමෙ දිවසෙ යුද්ධං දස්සාම න රජ්ජං, එත්තකං කාලං ආගමෙථාති. රාජා සාධූති සම්පටිච්ඡි. දෙවී සත්තමෙ දිවසෙ පුත්තං විජායි. තස්ස නාමග්ගහණදිවසෙ මහාජනස්ස ලීනං චිත්තං පග්ගණ්හන්තො ජාතොති **අලීනචිත්තකුමාරො** ත්වෙවස්ස නාමං අකංසු. ජාතදිවසතොයෙව පනස්ස පට්ඨාය නාගරා කොසලරඤ්ඤා සද්ධිං යුජ්ඣිංසු. නින්නායකත්තා සඞ්ගාමස්ස මහන්තම්පි බලං යුජ්ඣමානං ථොකථොකං ඔසක්කති.

අමච්චා දෙවියා තමත්ථං ආරොචෙත්වා අය්යෙ! මයං එවං ඔසක්කමානෙ බලෙ පරාජයභාවස්ස භායාම, අම්හාකං පන රඤ්ඤො කාලකතභාවං පුත්තස්ස ජාතභාවං කොසලරඤ්ඤො ආගන්ත්වා යුජ්ඣනභාවඤ්ච රඤ්ඤො සහායකො මඞ්ගලහත්ථී න ජානාති, ජානාපෙම නන්ති පුච්ඡිංසු. සා සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා පුත්තං අලඞ්කරිත්වා දුකූලචුම්බටෙ නිපජ්ජාපෙත්වා පාසාදා ඔරුය්හ අමච්චගණපරිවුතා හත්ථිසාලං ගන්ත්වා බොධිසත්තං හත්ථිස්ස පාදමූලෙ නිපජ්ජාපෙත්වා සාමි! සහායො තෙ කාලකතො මයං තුය්හං හදයඵාලනභයෙන නාරොචයිම්හ, අයං තෙ සහායස්ස පුත්තො, කොසලරාජා ආගන්ත්වා නගරං පරිවාරෙත්වා තව පුත්තෙන සද්ධිං යුජ්ඣති. බලං ඔසක්කති, තව පුත්තං ත්වඤ්ඤෙව වා මාරෙහි රජ්ජං වාස්ස ගණ්හිත්වා දෙහීති ආහ.

තස්මිං කාලෙ හත්ථී බොධිසත්තං සොණ්ඩාය පරාමසිත්වා උක්ඛිපිත්වා කුම්භෙ ඨපෙත්වා රොදිත්වා පරිදෙවිත්වා බොධිසත්තං ඔතාරෙත්වා දෙවියා හත්ථෙ නිපජ්ජාපෙත්වා කොසලරාජං ගණ්හිස්සාමීති හත්ථිසාලතො නික්ඛමි. අථස්ස අමච්චා වම්මං පටිමුඤ්චිත්වා අලඞ්කරිත්වා නගරද්වාරං අවාපුරිත්වා තං පරිවාරෙත්වා නික්ඛමිංසු. හත්ථී නගරා නික්ඛමිත්වා කොඤ්චනාදං කත්වා මහාජනං සන්තාසෙත්වා පලාපෙත්වා බලකොට්ඨකං භින්දිත්වා කොසලරාජානං චූළාය ගහෙත්වා ආනෙත්වා බොධිසත්තස්ස පාදමූලෙ නිපජ්ජාපෙත්වා මාරණත්ථායස්ස උට්ඨිතෙ වාරෙත්වා ඉතො පට්ඨාය අප්පමත්තො හොහි කුමාරො දහරොති සඤ්ඤං මා කරීති ඔවදිත්වා උය්යොජෙසි.

තතො පට්ඨාය සකලජම්බුදීපෙ රජ්ජං බොධිසත්තස්ස හත්ථගතමෙව ජාතං. අඤ්ඤො පටිසත්තු නාම උට්ඨහිතුං සමත්ථො නාහොසි. බොධිසත්තො සත්තවස්සිකකාලෙ අභිසෙකං පත්වා අලීනචිත්තරාජා නාම හුත්වා ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙත්වා ජීවිතපරියොසානෙ සග්ගපදං පූරෙසි. සත්ථා ඉමං අතීතං ආහරිත්වා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා ඉමං ගාථාද්වයමාහ:-

1. සී. නගරං පරිවාරිතෙ. ඉ. නගරං පරිවාරිතෙ. 2. ස්‍යා. නගරවාසිනො.

අලීනචිත්තං නිස්සාය පහට්ඨා මහතී චමූ.
කොසලං සේනාසන්තුට්ඨං ජීවගාහං අගාහයී.
එවං නිස්සයසම්පන්නො භික්ඛු ආරද්ධවීරියො,
භාවයං කුසලං ධම්මං යොගක්ඛෙමස්ස පත්තියා
පාපුණෙ අනුපුබ්බෙන සබ්බසඤ්ඤොජනක්ඛයන්ති.

තත්‍ථ-**අලීනචිත්තං නිස්සායා**ති අලීනචිත්තරාජකුමාරං නිස්සාය. **පහට්ඨා මහතී චමූ**ති පවෙණිරජ්ජං නො දිට්ඨන්ති හට්ඨතුට්ඨා හුත්වා මහතී සෙනා. **කොසලං සෙනාසන්තුට්ඨ**න්ති කොසලරාජානං සකෙන රජ්ජෙන අසන්තුට්ඨං පරරජ්ජලොභෙන ආගතං. **ජීවගාහං අගාහයී**ති අමාරෙත්වාව සා චමූ තං රාජානං හත්ථිනා ජීවගාහං ගණ්හාපෙසි. **එවං නිස්සයසම්පන්නො**ති යථා සා චමූ එවං අඤ්ඤොපි කුලපුත්තො නිස්සයසම්පන්නො කල්‍යාණමිත්තං බුද්ධං වා බුද්ධසාවකං වා නිස්සයං ලභිත්වා. **භික්ඛූ**ති පරිසුද්ධාධිවචනමෙතං. **ආරද්ධවීරියො** ති පග්ගහිතවීරියො චතුදොසාපගතෙන වීරියෙන සමන්නාගතො. **භාවයං කුසලං ධම්ම**න්ති කුසලං නිරාමිසං සත්තතිංසබොධිපක්ඛියසඞ්ඛාතං ධම්මං භාවෙන්තො. **යොගක්ඛෙමස්ස පත්තියා**ති චතූහි යොගෙහි ඛෙමස්ස නිබ්බාණස්ස පාපුණනත්‍ථාය තං ධම්මං භාවෙන්තො. **පාපුණෙ අනුපුබ්බෙන සබ්බසඤ්ඤොජනක්ඛය**න්ති එවං විපස්සනතො පට්ඨාය ඉමං කුසලධම්මං භාවෙන්තො සො කල්‍යාණමිත්තූපනිස්සයසම්පන්නො භික්ඛු අනුපුබ්බෙන විපස්සනාඤාණානි ච හෙට්ඨිම මග්ගඵලානි ච පාපුණන්තො පරියොසානෙ දසන්නම්පි සඤ්ඤොජනානං ඛයන්තෙ උප්පන්නත්තා සබ්බසඤ්ඤොජනක්ඛයසඞ්ඛාතං අරහත්තං පාපුණාති. යස්මා වා නිබ්බාණං ආගම්ම සඤ්ඤොජනා ඛීයන්ති තස්මා තම්පි සබ්බසඤ්ඤොජනක්ඛයමෙව එවං අනුපුබ්බෙන නිබ්බාණසඞ්ඛාතං සබ්බසඤ්ඤොජනක්ඛයං පාපුණාතීති අත්‍ථො.

ඉති භගවා අමතමහානිබ්බාණෙන ධම්මදෙසනාය කූටං ගහෙත්වා උත්තරිම්පි සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ ඔස්සට්ඨවීරියො භික්ඛු අරහත්තෙ පතිට්ඨහි.

තදා මාතා මහාමායා, පිතා සුද්ධොදනමහාරාජා අහොසි. රජ්ජං ගහෙත්වා දින්නහත්ථී අයං ඔස්සට්ඨවීරියො භික්ඛු, හත්ථිස්ස පිතා සාරිපුත්තො, අලීනචිත්තකුමාරො පන අහමෙවාති.

අලීනචිත්තජාතකං.

---

2. 1. 7.

සෙන කාමං පණාමෙතීති ඉදං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ආනන්දත්ථෙරස්ස සාටකසහස්සපටිලාභං ආරබ්භ කථෙසි. ථෙරස්ස කොසලරඤ්ඤො අන්තෙපුරෙ ධම්මවාචනවත්ථුං හෙට්ඨා මහාසාරජාතකෙ ආගතමෙව.

ඉති ථෙරෙ රඤ්ඤො අන්තෙපුරෙ ධම්මං වාචෙන්තෙ රඤ්ඤො සහස්සග්ඝනකානං සාටකානං සහස්සං ආහරියිංසු. රාජා තතො පඤ්ච සාටකසතානි පඤ්චන්නං දෙවීසතානං අදාසි. තා සබ්බාපි තෙ සාටකෙ ඨපෙත්වා පුන දිවසෙ ආනන්දත්ථෙරස්ස දත්වා සයං පුරාණසාටකෙයෙව පාරුපිත්වා රඤ්ඤො පාතරාසට්ඨානං අගමංසු.

රාජා මයා තුම්හාකං සහස්සග්ඝනකා සාටකා දාපිතා, කස්මා තුම්හෙ තෙ අපාරුපිත්වාව ආගතාති පුච්ඡි. දෙව! තෙ අම්හෙහි ථෙරස්ස දින්නාති. ආනන්දත්ථෙරෙන සබ්බෙ ගහිතාති? ආම දෙවාති. සම්මාසම්බුද්ධෙන තිචීවරං අනුඤ්ඤාතං ආනන්දත්ථෙරො දුස්සවණිජ්ජං මඤ්ඤෙ කරිස්සති අතිබහූ තෙන සාටකා ගහිතාති ථෙරස්ස කුජ්ඣිත්වා භුත්තපාතරාසො විහාරං ගන්ත්වා ථෙරස්ස පරිවෙණං පවිසිත්වා ථෙරං වන්දිත්වා නිසින්නො පුච්ඡි අපි භන්තෙ! අම්හාකංඝරෙ ඉත්ථියො තුම්හාකං සන්තිකෙ ධම්මං උග්ගණ්හන්ති වා සුණන්ති වාති? ආම මහාරාජ! ගහෙතබ්බයුත්තකං ගණ්හන්ති සොතබ්බයුත්තකං සුණන්තීති. කිං තා සුණන්තියෙව උදාහු තුම්හාකං නිවාසනං වා පාරුපණං වා දදන්තීති? අජ්ජ මහාරාජ! සහස්සග්ඝනකානි පඤ්ච සාටකසතානි අදංසූති. තුම්හෙහි ගහිතානි තානි භන්තෙති? ආම මහාරාජාති. නනු භන්තෙ! සත්ථාරා තිචීවරමෙව අනුඤ්ඤාතන්ති? ආම මහාරාජ! භගවතා එකස්ස භික්ඛුනො තිචීවරමෙව පරිභොගසීසෙන අනුඤ්ඤාතං පටිග්ගහණං පන අවාරිතං, තස්මා මයාපි අඤ්ඤෙසං ජිණ්ණචීවරකානං දාතුං තෙ සාටකා පටිග්ගහිතාති. තෙ පන භික්ඛූ තුම්හාකං සන්තිකා සාටකෙ ලභිත්වා පුරාණචීවරානි කිං කරිස්සන්තීති? පොරාණකචීවරං උත්තරාසඞ්ගං කරිස්සන්තීති. පොරාණකඋත්තරාසඞ්ගං කිං කරිස්සන්තීති? අන්තරවාසකං කරිස්සන්තීති. පොරාණකඅන්තරවාසකං කිං කරිස්සන්තීති? පච්චත්ථරණං කරිස්සන්තීති. පොරාණකපච්චත්ථරණං කිං කරිස්සන්තීති? භුම්මත්ථරණං කරිස්සන්තීති. පොරාණකභුම්මත්ථරණං කිං කරිස්සන්තීති? පාදපුඤ්ඡනං කරිස්සන්තීති. පොරාණකපාදපුඤ්ඡනං කිං කරිස්සන්තීති? මහාරාජ! සද්ධාදෙය්‍යං නාම විනිපාතෙතුං න ලභති තස්මා පොරාණකපාදපුඤ්ඡනං වාසියා කොට්ටෙත්වා මත්තිකාය පක්ඛිපිත්වා සෙනාසනෙ මත්තිකාලෙපං දස්සන්තීති. භන්තෙ! තුම්හාකං දින්නං යාව පාදපුඤ්ඡනාපි නස්සිතුං න ලභතීති? ආම මහාරාජ! අම්හාකං දින්නං නස්සිතුං න ලභති පරිභොගමෙව හොතීති. රාජා තුට්ඨො සොමනස්සප්පත්තො හුත්වා ඉතරානිපි ගෙහෙ ඨපිතානි පඤ්ච සාටකසතානි ආහරාපෙත්වා ථෙරස්ස දත්වා අනුමොදනං සුත්වා ථෙරං වන්දිත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි.

ථෙරො පඨමලද්ධානි පඤ්ච සාටකසතානි ජිණ්ණචීවරකානං අදාසි. ථෙරස්ස පන පඤ්චමත්තානි සද්ධිවිහාරිකසතානි. තෙසු එකො දහරභික්ඛු ථෙරස්ස බහූපකාරො පරිවෙණං සම්මජ්ජති. පානීයං පරිභොජනීයං උපට්ඨපෙති දන්තකට්ඨං මුඛොදකං නහානොදකං

දෙති. වච්චකුටිජන්තාඝරසෙනාසනානි පටිජග්ගති. හත්ථපරිකම්ම පාදපරිකම්මපිට්ඨිපරිකම්මාදීනි කරොති. ථෙරෙ පච්ඡා ලද්ධානි පඤ්ච සාටකසතානි අයං මෙ බහූපකාරොති යුත්තවසෙන සබ්බානි තස්සෙව අදාසි. සොපි සබ්බෙ තෙ සාටකෙ භාජෙත්වා අත්තනො සමානුපජ්ඣායානං අදාසි.

එවං සබ්බෙපි තෙ ලද්ධසාටකා භික්ඛූ සාටකෙ ඡින්දිත්වා රජිත්වා කණිකාරපුප්ඵවණ්ණානි කාසායානි නිවාසෙත්වා ච පාරුපිත්වා ච සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදිත්වා එවමාහංසු; භන්තෙ! සොතාපන්නස්ස අරියසාවකස්ස මුඛොලොකනදානං නාම අත්ථීති? න භික්ඛවෙ! අරියසාවකානං මුඛොලොකනදානං නාම අත්ථීති. භන්තෙ! අම්හාකං උපජ්ඣායෙන ධම්මභණ්ඩාගාරිකත්ථෙරෙන සහස්සග්ඝනකානං සාටකානං පඤ්ච සතානි එකස්සෙව දහරභික්ඛුනො දින්නානි සො පන අත්තනා ලද්ධෙ භාජෙත්වා අම්හාකං අදාසීති. න භික්ඛවෙ! ආනන්දො මුඛොලොකනභික්ඛං දෙති සො පනස්ස භික්ඛු බහූපකාරො තස්මා අත්තනො උපකාරස්ස උපකාරවසෙන ගුණවසෙන යුත්තවසෙන උපකාරස්ස නාම පච්චුපකාරො කාතුං වට්ටතීති කතඤ්ඤුකතවෙදිභාවෙන අදාසි. පොරාණකපණ්ඩිතාපි හි අත්තනො උපකාරකානංයෙව පච්චුපකාරං කරිංසූති වත්වා තෙහි යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සීහො හුත්වා පබ්බතගුහායං වසති. සො එකදිවසං ගුහාය නික්ඛමිත්වා පබ්බතපාදං ඔලොකෙසි. තං පන පබ්බතපාදං පරික්ඛිපිත්වා මහාසරො අහොසි. තස්ස එකස්මිං උන්නතට්ඨානෙ උපරි ථද්ධකද්දමපිට්ඨෙ මුදූනි හරිතතිණානි ජායිංසු. සසකා චෙව හරිණාදයො ච සල්ලහුකමිගා කද්දමමත්ථකෙ විචරන්තා තානි ඛාදන්ති. තං දිවසම්පි එකො මිගො තානි තිණානි ඛාදන්තො විචරති. සීහොපි තං මිගං ගණ්හිස්සාමීති පබ්බතමත්ථකා උප්පතිත්වා සීහවෙගෙන පක්ඛන්දි. මිගො මරණභයතජ්ජිතො විරවන්තො පලායි. සීහො වෙගං සන්ධාරෙතුං අසක්කොන්තො කලලපිට්ඨෙ නිපතිත්වා ඔසීදිත්වා උග්ගන්තුං අසක්කොන්තො චත්තාරො පාදෙ ථම්භෙ විය ඔතාරෙත්වා සත්තාහං නිරාහාරො අට්ඨාසි.

අථ එකො සිගාලො ගොචරපසුතො තං දිස්වා භයෙන පලායි. සීහො තං පක්කොසිත්වා භො සිගාල! මා පලායි, අහං කලලෙ ලග්ගො ජීවිතං මෙ දෙහීති ආහ. සිගාලො තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා අහං තං උද්ධරෙය්‍යං උද්ධටො පන මං ඛාදෙය්‍යාසීති භායාමීති. මා භායි නාහං තං ඛාදිස්සාමි මහන්තං පන තෙ ගුණං කරිස්සාමි එකෙනුපායෙන මං උද්ධරාහීති. සිගාලො තස්ස පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා චතුන්නං පාදානං සමන්තා කලලෙ අපනෙත්වා චතුන්නම්පි පාදානං චතස්සො මාතිකා ඛණිත්වා උදකාභිමුඛං අකාසි. උදකං පවිසිත්වා

කලලං මුදුං අකාසි. තස්මිං ඛණෙ සිගාලො සීහස්ස උදරන්තරං පවිසිත්වා වායාමං කරොහි සාමීති උච්චාසද්දං කරොන්තො සීසෙන උදරං පහරි. සීහො වෙගං ජනෙත්වා කලලා උග්ගන්ත්වා පක්ඛන්දිත්වා ථලෙ අට්ඨාසි.

සො මුහුත්තං විස්සමිත්වා සරං ඔරුය්හ කද්දමං ධොවිත්වා නහායිත්වා අථ එකං මහිසං වධිත්වා දාඨාහි ඔවිජ්ඣිත්වා මංසං උබ්බත්තෙත්වා ඛාද සම්මාති සිගාලස්ස පුරතො ඨපෙත්වා තෙන ඛාදිතෙ පච්ඡා අත්තනා ඛාදි. පුන සිගාලො එකං මංසපෙසිං ඩසිත්වා ගණ්හි. ඉදං කිමත්ථාය සම්මාති ච වුත්තෙ තුම්හාකං දාසී අත්ථි තස්සා භවිස්සතීති ආහ. සීහො ගණ්හාහීති වත්වා සයම්පි සීහියා අත්ථාය මංසං ගණ්හිත්වා එහි සම්ම! අම්හාකං පබ්බතමුද්ධනි ඨත්වා සඛියා වසනට්ඨානං ගමිස්සාමාති වත්වා තත්ථ ගන්ත්වා මංසං ඛාදාපෙත්වා සිගාලඤ්ච සිගාලිඤ්ච අස්සාසෙත්වා ඉතො පට්ඨාය දානි අහං තුම්හෙ පටිජග්ගිස්සාමීති අත්තනො වසනට්ඨානං නෙත්වා ගුහාවාරෙ අඤ්ඤිස්සා ගුහාය වාසාපෙසි.

තතො පට්ඨාය ගොචරාය ගච්ඡන්තො සීහිඤ්ච සිගාලිඤ්ච ඨපෙත්වා සිගාලෙන සද්ධිං ගන්ත්වා නානාමිගෙ වධිත්වා උභොපි තත්ථෙව මංසං ඛාදිත්වා ඉතරාසම්පි ද්වින්නං ආහරිත්වා දෙන්ති. එවං කාලෙ ගච්ඡන්තෙ සීහී ද්වෙ පුත්තෙ විජායි සිගාලීපි. තෙ සබ්බෙපි සමග්ගවාසං වසිංසු. අථෙකදිවසං සීහියා එතදහොසි. අයං සීහො සිගාලඤ්ච සිගාලිඤ්ච සිගාලපොතකෙ ච අතිවිය පියායති. නූනමස්ස සිගාලියා සද්ධිං සන්ථවො අත්ථි තස්මා එවං සිනෙහං කරොති යන්නූනාහං ඉමං පීළෙත්වා තජ්ජෙත්වා පලාපෙය්‍යන්ති. සා සීහස්ස සිගාලං ගහෙත්වා ගොචරාය ගතකාලෙ සිගාලිං පීළෙසි තජ්ජෙසි. කිං කාරණා ඉමස්මිං ඨානෙ වසසි න පලායසීති? පුත්තාපිස්සා සිගාලිපුත්තෙ තථෙව තජ්ජයිංසු. සිගාලී තමත්ථං සිගාලස්ස කථෙත්වා සීහස්ස වචනෙන එතාය එවං කතභාවම්පි න ජානාම, චිරං වසිම්හා නාසාපෙය්‍යාපි නො අම්හාකං වසනට්ඨානමෙව ගච්ඡාමාති ආහ. සිගාලො තස්සා වචනං සුත්වා සීහං උපසඞ්කමිත්වා ආහ සාමි! චිරං අම්හෙහි තුම්හාකං සන්තිකෙ වුත්ථං අතිචිරං වසන්තා නාම අප්පියා හොන්ති අම්හාකං ගොචරාය පක්කන්තකාලෙ සීහී සිගාලිං විහෙඨෙති ඉමස්මිං ඨානෙ කස්මා වසථ? පලායථාති තජ්ජෙති, සීහපොතකාපි සිගාලපොතකෙ තජ්ජෙන්ති, යො නාම යස්ස අත්තනො සන්තිකෙ වාසං න රොචෙති තෙන සො යාහීති නීහරිතබ්බොව; විහෙඨනං කිමත්ථියන්ති වත්වා පඨමං ගාථමාහ:–

යෙන කාමං පණාමෙති[1] ධම්මො බලවතං මිගී
උන්නාදන්ති විජානාහි ජාතං සරණතො භයන්ති.

තත්ථ–**යෙන කාමං පණාමෙති[1] ධම්මො බලවතං**ති බලවා නාම ඉස්සරො අත්තනො සෙවකං යෙන දිසාභාගෙන ඉච්ඡති තෙන දිසාභාගෙන සො පණාමෙති නීහරති එස ධම්මො බලවතං අයං

1. සී. පණමති.

ඉස්සරියං සභාවො පවෙණිධම්මොව තස්මා සචෙ අම්හාකං වාසං නරොචෙථ අජ්ජෙව නො නීහරථ, විහෙඨෙන්තෙන කො අත්ථොති දීපෙන්තො එවමාහ. **මිගීති** සීහං ආලපති, සො හි මිගරාජතාය මිගා අස්ස අත්ථීති මිගී. **උන්නදන්තීති** පි තමෙව ආලපති, සො හි උන්නතානං දන්තානං අත්ථිතාය උන්නතා දන්තා අස්ස අත්ථීති උන්නදන්තී. **උන්නතදන්තීති**පි පාඨොයෙව. **විජානාහීති** එස ඉස්සරියං ධම්මොති එවං ජානාහි. **ජාතං සරණතො භය**න්ති අම්හාකං තුම්හෙ පතිට්ඨට්ඨෙන සරණං තුම්හාකංයෙව සන්තිකා භයං ජාතං තස්මා අත්තනො වසනට්ඨානමෙව ගමිස්සාමාති දීපෙති.

අපරෙ නයො-තව **මිගී උන්නදන්තී** මම පුත්තදාරං තජ්ජෙන්තී **සෙන සාමං පණාමෙති**, යෙන යෙනාකාරෙන ඉච්ඡති තෙන පණාමෙති පවත්තෙති විහෙඨෙතිපි එවං ත්වං **විජානාහි**. තත්‍ර කිං සක්කා අම්හෙහි කාතුං? **ධම්මො බලවතං** එස බලවන්තානං සභාවො ඉදානි මයං ගමිස්සාම, කස්මා? යස්මා **ජාතං සරණතො භය**න්ති.

තස්ස වචනං සුත්වා සීහො සීහිං ආහ භද්දෙ! අසුකස්මිං නාම කාලෙ මම ගොචරත්ථාය ගන්ත්වා සත්තමෙ දිවසෙ සිගාලෙන ඉමාය ච සිගාලියා සද්ධිං ආගතභාවං සරසීති? ආම සරාමීති. ජානාසි පන මය්හං සත්තාහං අනාගමනස්ස කාරණන්ති? න ජානාමි සාමීති. භද්දෙ! අහං එකං මිගං ගණ්හිස්සාමීති විරජ්ඣිත්වා කලලෙ ලග්ගො. තතො නික්ඛමිතුං අසක්කොන්තො සත්තාහං නිරාහාරො අට්ඨාසිං ස්වාහං ඉමං සිගාලං නිස්සාය ජීවිතං ලභිං. අයං මෙ ජීවිතදායකො සහායො. මිත්තධම්මෙ ඨාතුං සමත්ථො හි මිත්තො දුබ්බලො නාම නත්ථි. ඉතො පට්ඨාය මය්හං සහායස්ස ච සහායිකාය ච පුත්තකානං ච එවරූපං අවමානං මා අකාසීති වත්වා සීහො දුතියං ගාථමාහ:-

අපිචෙපි දුබ්බලො මිත්තො මිත්තධම්මෙසු තිට්ඨති,
සො ඤාතකො ච බන්ධු ච සො මිත්තො සො ච මෙ සඛා;
දාඨිනි! මාතිමඤ්ඤිත්ථො සිගාලො මම පාණදොති.

තත්ථ-**අපි චෙපීති** එකො අපි සද්දො අනුග්ගහත්ථො. එකො සම්භාවනත්ථො. තත්‍රායං යොජනා-**දුබ්බලො චෙපි මිත්තො මිත්තධම්මෙසු අපි තිට්ඨති** සචෙ ඨාතුං සක්කොති. **සො ඤාතකො ච බන්ධු ච සො** මිත්තචිත්තතාය **මිත්තො. සො ච මෙ** සහායට්ඨෙන **සඛා. දාඨිනි! මාතිමඤ්ඤිත්ථො** භද්දෙ! දාඨාසම්පන්නෙ! සීහි! මා මය්හං සහායං වා සහායිකං වා අතිමඤ්ඤි අයං හි **සිගාලො මම පාණදො**ති.

සා සීහස්ස වචනං සුත්වා සිගාලිං ඛමාපෙත්වා තතො පට්ඨාය සපුත්තාය තාය සද්ධිං සමග්ගවාසං වසි. සීහපොතකාපි සිගාලපොතකෙහි සද්ධිං කීළමානා සම්මොදමානා මාතාපිතූනං අතික්කන්තකාලෙපි මිත්තභාවං අභින්දිත්වා සම්මොදමානා වසිංසු. තෙසං කිර සත්තකුලපරිවට්ටෙ අභිජ්ජමානා මෙත්ති අගමාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ කෙචි සොතාපන්නා කෙචි සකදාගාමිනො කෙචි අනාගාමිනො කෙචි අරහන්තා අහෙසුං. තදා සිගාලො ආනන්දො අහොසි. සීහො පන අහමෙවාති.

ගුණජාතකං.

---

2. 1. 8.

නයිදං විසමසීලෙනාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො වෙ චණ්ඩභික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි. තස්මිං හි සමයෙ ජෙතවනෙපි එකො භික්ඛු චණ්ඩො අහොසි ඵරුසො සාහසිකො ජනපදෙපි. අථෙක දිවසං ජානපදො භික්ඛු කෙනචිදෙව කරණීයෙන ජෙතවනං අගමාසි. සාමණෙරා චෙව දහරභික්ඛූ ච තස්ස චණ්ඩභාවං ජානන්ති. තෙසං චණ්ඩානං කලහං පස්සිස්සාමාති කුතූහලෙන තං භික්ඛුං ජෙතවනවාසිකස්ස පරිවෙණං පහිණිංසු. උභො චණ්ඩා අඤ්ඤමඤ්ඤං දිස්වාව සංසන්දිංසු සමිංසු හත්ථපාදපිට්ඨිසම්බාහනාදීනි අකංසු. ධම්මසභායං භික්ඛූ කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො! චණ්ඩභික්ඛු අඤ්ඤෙසං උපරි චණ්ඩා ඵරුසා සාහසිකා අඤ්ඤමඤ්ඤං පන උභොපි සමග්ගා සම්මොදමානා පියසංවාසා ජාතාති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ! ඉදානෙව පුබ්බෙපෙතෙ අඤ්ඤෙසං චණ්ඩා ඵරුසා සාහසිකා අඤ්ඤමඤ්ඤං පන සමග්ගා සම්මොදමානා පියසංවාසා ච අහෙසුන්ති වත්වා අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස සබ්බත්ථකො අත්ථධම්මානුසාසකඅමච්චො අහොසි. සො පන රාජා ථොකං ධනලොභපකතිකො. තස්ස **මහාසොණො** නාම කූටඅස්සො අත්ථි. අථ උත්තරාපථකා අස්සවාණිජා පඤ්ච අස්සසතානි ආනෙසුං. අස්සානං ආගතභාවං රඤ්ඤො ආරොචෙසුං. තතො පුබ්බෙ පන බොධිසත්තො අස්සෙ අග්ඝාපෙත්වා මූලං අපරිහාපෙත්වා දාපෙසි. රාජා තං අසුබායමානො[1] අඤ්ඤං අමච්චං පක්කොසිත්වා තාත! අස්සෙ අග්ඝාපෙහි අග්ඝාපෙන්තො ච පඨමං මහාසොණං යථා එතෙසං අස්සානං අන්තරං පවිසති තථා විස්සජ්ජෙත්වා අස්සෙ ඩංසාපෙත්වා වණිතෙ කාරාපෙත්වා දුබ්බලකාලෙ මූලං හාපෙත්වා අග්ඝාපෙය්‍යාසීති ආහ. සො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා තථා අකාසි. අස්සවාණිජා අනත්තමනා හුත්වා තෙන කතකිරියං බොධිසත්තස්ස ආරොචෙසුං. බොධිසත්තො කිං පන තුම්හාකං නගරෙ කූටස්සො නත්ථීති පුච්ඡි. අත්ථි සාමි! **සුහනු** නාම කූටස්සො චණ්ඩො ඵරුසොති. තෙනහි පුන ආගච්ඡන්තා තං අස්සං ආනෙය්‍යාථාති. තෙ සාධූති පටිස්සුණිත්වා පුන ආගච්ඡන්තා තං කූටස්සං ගාහාපෙත්වා ආගච්ඡිංසු.

---

1. ස්‍යා, රජාතං අපරිහායමානං දිස්වා.

රාජා අස්සවාණිජා ආගතාති සුත්වා සීහපඤ්ජරං උග්ඝාටෙත්වා අස්සෙ ඔලොකෙත්වා මහාසොණං විස්සජ්ජාපෙසි. අස්සවාණිජාපි මහාසොණං ආගච්ඡන්තං දිස්වා සුහනුං විස්සජ්ජාපෙසුං. තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං පත්වා සරීරානි ලෙහන්තා අට්ඨංසු. රාජා බොධිසත්තං පුච්ඡි වයස්ස! ඉමෙ ද්වෙ කූටස්සා අඤ්ඤෙසං චණ්ඩා ඵරුසා සාහසිකා අඤ්ඤෙ අස්සෙ ඩසිත්වා ගෙලඤ්ඤං පාපෙන්ති, අඤ්ඤමඤ්ඤං පන සරීරං ලෙහන්තා සම්මොදමානා අට්ඨංසු. කින්නාමෙතන්ති? බොධිසත්තො නයිමෙ මහාරාජ! විසමසීලා සමසීලා සමධාතුකා එතෙති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:–

නයිදං විසමසීලෙන සොණෙන සුහනුස්සහ,
සුහනූපි තාදිසොයෙව යො සොණස්ස ස ගොචරො;
පක්ඛන්දිනා පගබ්භෙන නිච්චං සන්දානඛාදිනා,
සමෙති පාපං පාපෙන සමෙති අසතා අසන්ති.

තත්ථ–**නයිදං විසමසීලෙන සොණෙන සුහනුස්සහාති** යං ඉදං සුහනු-කූටස්සො සොණෙන සද්ධිං පෙමං කරොති. ඉදං න අත්තනො විසමසීලෙන, අථ ඛො අත්තනො සමසීලෙනෙව සද්ධිං කරොති. උභොපිහෙතෙ අත්තනො අනාචාරතාය දුස්සීලතාය සමසීලා සමධාතුකා. **සුහනූපි තාදිසොයෙව යො සොණස්ස සගොචරොති**, යාදිසො හි සොණො සුහනූපි තාදිසොයෙව, යො සොණස්ස සගොචරො යංගොචරො සොණො සොපි තංගොචරොයෙව යථෙව හි සොණො අස්සගොචරො අස්සෙ ඩසන්තොව චරති තථා සුහනූපි. ඉමිනා තෙසං සමානගොචරතං දස්සෙති. තෙ පන ආචාරගොචරෙ එකතො කත්වා දස්සෙතුං පක්ඛන්දිනාති ආදි වුත්තං.

තත්ථ–**පක්ඛන්දිනාති** අස්සානං උපරි පක්ඛන්දනසීලෙන පක්ඛන්දන ගොචරෙන. **පගබ්භෙනාති** කායපාගබ්භියාදිසමන්නාගතෙන දුස්සීලෙන. **නිච්චං සන්දානඛාදිනාති** සන්දං අත්තනො බන්ධනයොත්තං ඛාදනසීලෙන ඛාදනගොචරෙන ච. **සමෙති පාපං පාපෙනාති** එතෙසු අඤ්ඤතරෙන පාපෙන සද්ධිං අඤ්ඤතරස්ස පාපං දුස්සීලියං සමෙති. **අසතා අසන්ති** එතෙසු අඤ්ඤතරෙන අසතා අනාචාරගොචර සම්පන්නෙන සහ ඉතරස්ස **අසං** අසාධුකම්මං සමෙති ගූථාදීනිවිය ගූථාදීහි එකතො සංසන්දති සදිසං නිබ්බිසෙසමෙව හොතීති.

එවං වත්වා ච පන බොධිසත්තො මහාරාජ! රඤ්ඤා නාම අති ලුද්ධෙන න භවිතබ්බං පරස්ස සන්තකං නාම නාසෙතුං න වට්ටතීති රාජානං ඔවදිත්වා අස්සෙ අග්ඝාපෙත්වා භූතමෙව මූලං දාපෙසි. අස්සවාණිජා යථාසභාවමෙව මූලං ලභිත්වා හට්ඨතුට්ඨා අගමංසු. රාජාපි බොධිසත්තස්ස ඔවාදෙ ඨත්වා යථාකම්මං ගතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා වෙ අස්සා ඉමෙ වෙ දුට්ඨභික්ඛූ අහෙසුං, රාජා ආනන්දො, පණ්ඩිතා මච්චෙවා පන අහමෙවාති.

සුහනුජාතකං.

---

2. 1. 9.

උදෙතයං චක්ඛුමාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං උක්කණ්ඨිතභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. සොහි භික්ඛු භික්ඛූහි සත්ථු සන්තිකං නීතො සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු උක්කණ්ඨිතොති වුත්තෙ සච්චං භන්තෙති වත්වා කිං දිස්වාති වුත්තෙ එකං අලඞ්කතපටියත්ත සරීරං මාතුගාමං ඔලොකෙත්වාති ආහ. අථ නං සත්ථා භික්ඛු! මාතුගාමො නාම තුම්හාදිසානංයෙව කාසම්හා චිත්තං නාලුලෙස්සති? පොරාණකපණ්ඩිතානම්පි හි මාතුගාමස්ස සද්දං සුත්වා සත්තවස්ස සතානි අසමුදාචිණ්ණා කිලෙසා ඔකාසං ලභිත්වා ඛණෙනෙව සමුදාචරිංසු, විසුද්ධාපි සත්තා සංකිලිස්සන්ති උත්තමයසසමඞ්ගිනොපි ආයසක්‍යං පාපුණන්ති පගෙව අපරිසුද්ධාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො මොරයොනියං පටිසන්ධිං ගහෙත්වා අණ්ඩකාලෙපි කණිකාරමකුලවණ්ණඅණ්ඩකොසො හුත්වා අණ්ඩං භින්දිත්වා නික්ඛන්තො සුවණ්ණවණ්ණො අහොසි, දස්සනීයො පාසාදිකො, පක්ඛානං අන්තරෙ සුරත්තරාජිවිරාජිතො, සො අත්තනො ජීවිතං රක්ඛන්තො තිස්සො පබ්බතරාජියො අතික්කම්ම චතුත්ථාය පබ්බතරාජියා එකස්මිං දණ්ඩකහිරඤ්ඤපබ්බතතලෙ වාසං කප්පෙසි. සො පභාතාය රත්තියා පබ්බතමත්ථකෙ නිසින්නො සූරියං උග්ගච්ඡන්තං ඔලොකෙත්වා අත්තනො ගොචරභූමියං රක්ඛාවරණත්ථාය බ්‍රහ්මමන්තං බන්ධන්තො උදෙතයන්ති ආදිමාහ :-

උදෙතයං චක්ඛුමා එකරාජා
හරිස්සවණ්ණො පඨවිප්පභාසො
තං තං නමස්සාමි හරිස්සවණ්ණං පඨවිප්පභාසං
තයජ්ජ ගුත්තා විහරෙමු දිවසන්ති.

තත්ථ-**උදෙතී**ති පාචීනලොකධාතුතො උග්ගච්ඡති. **චක්ඛුමා**ති සකලචක්කවාළවාසීනං අන්ධකාරං විධමිත්වා චක්ඛුපටිලාභකාරණෙන යං තෙන තෙසං දින්නං චක්ඛු තෙන චක්ඛුනා චක්ඛුමා. **එකරාජා**ති සකලචක්කවාළෙ ආලොකකරානං අන්තරෙ සෙට්ඨවිසිට්ඨට්ඨෙන එකරාජා. **හරිස්සවණ්ණො**ති හරිසමානවණ්ණො, සුවණ්ණවණ්ණොති අත්ථො. පඨවිං පභාසෙතීති **පඨවිප්පභාසො. තං තං නමස්සාමී**ති තස්මා තං එවරූපං භවන්තං නමස්සාමි වන්දාමි. **තයජ්ජ ගුත්තා විහරෙමු දිවස**න්ති තයා අජ්ජ රක්ඛිතගොපිතා හුත්වා ඉමං දිවසං චතුඉරියාපථවිහාරෙන සුඛං විහරෙය්‍යාම.

එවං බොධිසත්තො ඉමාය ගාථාය සුරියං නමස්සිත්වා දුතියගාථාය අතීතෙ පරිනිබ්බුතෙ බුද්ධෙ චෙව බුද්ධගුණෙ ච නමස්සති:–

> යෙ බ්‍රාහ්මණා වෙදගූ සබ්බධම්මෙ
> තෙ මෙ නමො තෙ ච මං පාලයන්තු,
> නමත්ථු බුද්ධානං නමත්ථු බොධියා
> නමො විමුත්තානං නමො විමුත්තියා;
> ඉමං සො පරිත්තං කත්වා මොරො චරති එසනාති.

තත්ථ–**යෙ බ්‍රාහ්මණාති** යෙ බාහිතපාපා විසුද්ධිබ්‍රාහ්මණා. **වෙදගූති** වෙදානං පාරං ගතාතිපි වෙදගූ, වෙදෙහි පාරං ගතාතිපි වෙදගූ. ඉධ පන සබ්බෙ සඞ්ඛතාසඞ්ඛතධම්මෙ විදිතෙ පාකටෙ කත්වා ගතාති වෙදගූ. තෙනෙවාහ–**සබ්බධම්මෙති**. සබ්බෙ ඛන්ධායතනධාතුධම්මෙ සලක්ඛණසාමඤ්ඤලක්ඛණවසෙන අත්තනො ඤාණස්ස විදිතෙ පාකටෙ කත්වා ගතා තිණ්ණං මාරානං මත්ථකං මද්දිත්වා දසසහස්සිලොකධාතුං උන්නාදෙත්වා බොධිතලෙ සම්මාසම්බොධිං පත්වා සංසාරපාරං වා අතික්කන්තාති අත්ථො. **තෙ මෙ නමොති** තෙ මම ඉමං නමක්කාරං පටිච්ඡන්තු. **තෙ ච මං පාලයන්තූති** එවං මයා නමස්සිතාව තෙ භගවන්තො මං පාලෙන්තු රක්ඛන්තු ගොපෙන්තු. **නමත්ථු බුද්ධානං නමත්ථු බොධියා නමො විමුත්තානං නමො විමුත්තියාති** අයං මම නමක්කාරො අතීතානං පරිනිබ්බුතානං බුද්ධානං අත්ථු, තෙසංයෙව චතූසු මග්ගෙසු චතූසු ඵලෙසු ඤාණසඞ්ඛාතාය බොධියා අත්ථු, තථා තෙසංයෙව අරහත්තඵලවිමුත්තියා විමුත්තානං අත්ථු, යා ච තෙසං තදඞ්ගවිමුත්ති, වික්ඛම්භනවිමුත්ති, සමුච්ඡෙදවිමුත්ති, පටිප්පස්සද්ධිවිමුත්ති, නිස්සරණවිමුත්තීති පඤ්චවිධා විමුත්ති තස්සා තෙසං විමුත්තියාපි අයං මය්හං නමක්කාරො අත්ථූති. **ඉමං සො පරිත්තං කත්වා මොරො චරති එසනාති** ඉදං පන පදද්වයං සත්ථා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා ආහ. තස්සත්ථො භික්ඛවෙ! සො මොරො ඉමං පරිත්තං ඉමං රක්ඛං කත්වා අත්තනො ගොචරභූමියං පුප්ඵඵලාදීනං අත්ථාය නානප්පකාරාය එසනාය චරති. එවං දිවසං චරිත්වා සායං පබ්බතමත්ථකෙ නිසීදිත්වා අත්ථං ගච්ඡන්තං සුරියං ඔලොකෙන්තො බුද්ධගුණෙ ආවජ්ජිත්වා නිවාසට්ඨානෙ රක්ඛාවරණත්ථාය පුන බ්‍රහ්මමන්තං බන්ධන්තො අපෙතයන්ති ආදිමාහ.

> අපෙතයං චක්ඛුමා එකරාජා,
> හරිස්සවණ්ණො පඨවිප්පභාසො;
> තං තං නමස්සාමි හරිස්සවණ්ණං පඨවිප්පභාසං,
> තයජ්ජ ගුත්තා විහරෙමු රත්තිං.

> යෙ බ්‍රාහ්මණා වෙදගූ සබ්බධම්මෙ,
> තෙ මෙ නමො තෙ ච මං පාලයන්තු;

නමත්ථු බුද්ධානං නමත්ථු බොධියා,
නමො විමුත්තානං නමො විමුත්තියා.
ඉමං සො පරිත්තං කත්වා මොරො වාසමකප්පයීති.

තත්ථ-අපෙතීති අපයාති අත්ථං ගච්ඡති. **ඉමං සො පරිත්තං කත්වා මොරො වාසමකප්පයීති** ඉදම්පි අභිසම්බුද්ධො හුත්වා ආහ. තස්සත්ථො භික්ඛවෙ! සො මොරො ඉමං පරිත්තං ඉමං රක්ඛං කත්වා අත්තනො නිවාසට්ඨානෙ වාසං අකප්පයිත්ථ. තස්ස රත්තිං වා දිවා වා ඉමස්ස පරිත්තස්සානුභාවෙන නෙව භයං න ලොමහංසො අහොසි.

අථෙකො බාරාණසියා අවිදූරෙ නෙසාදගාමවාසී නෙසාදො හිමවන්තප්පදෙසෙ විචරන්තො තස්මිං දණ්ඩකහිරඤ්ඤපබ්බතමත්ථකෙ නිසින්නං බොධිසත්තං දිස්වා ආගන්ත්වා පුත්තස්ස ආරොචෙසි. අථෙක දිවසං ඛෙමා නාම බාරාණසිරඤ්ඤො දෙවී සුපිනෙන සුවණ්ණවණ්ණමොරං ධම්මං දෙසෙන්තං දිස්වා රඤ්ඤො ආරොචෙසි. අහං දෙව! සුවණ්ණවණ්ණස්ස මොරස්ස ධම්මං සොතුකාමාති. රාජා අමච්චෙ පුච්ඡි. අමච්චා බ්‍රාහ්මණා ජානිස්සන්තීති ආහංසු. බ්‍රාහ්මණා සුවණ්ණවණ්ණා මොරා නාම හොන්තීති වත්වා කත්ථ හොන්තීති වුත්තෙ නෙසාදා ජානිස්සන්තීති ආහංසු. රාජා නෙසාදෙ සන්නිපාතෙත්වා පුච්ඡි. අථ සො නෙසාදපුත්තො ආම මහාරාජ! දණ්ඩකහිරඤ්ඤපබ්බතො නාම අත්ථි, තත්ථ සුවණ්ණවණ්ණමොරො වසතීති. තෙන හි තං මොරං අමාරෙත්වා බන්ධිත්වාව ආනෙහීති. නෙසාදො ගන්ත්වා තස්ස ගොචරභූමියං පාසෙ ඔඩ්ඩෙසි මොරෙන අක්කන්තට්ඨානෙපි පාසො න සඤ්චරති. නෙසාදො ගණ්හිතුං අසක්කොන්තො සත්ත වස්සානි විචරිත්වා තත්ථෙව කාලමකාසි. ඛෙමාපි දෙවී පත්ථිතං අලභමානා කාලමකාසි.

රාජා මොරං නිස්සාය මෙ දෙවී කාලකතාති කුජ්ඣිත්වා හිමවන්තප්පදෙසෙ දණ්ඩකහිරඤ්ඤපබ්බතො නාම අත්ථි, තත්ථ සුවණ්ණවණ්ණමොරො වසති යෙ තස්ස මංසං ඛාදන්ති තෙ අජරාමරා හොන්තීති සුවණ්ණපට්ටෙ ලිඛාපෙත්වා පට්ටං මඤ්ජූසාය නික්ඛිපාපෙසි. තස්මිං කාලකතෙ අඤ්ඤො රාජා රජ්ජං පත්වා සුවණ්ණපට්ටං වාචෙත්වා අජරාමරො භවිස්සාමීති අඤ්ඤං නෙසාදං පෙසෙසි. සොපි ගන්ත්වා බොධිසත්තං ගණ්හිතුං අසක්කොන්තො තත්ථෙව කාලමකාසි. එතෙනෙව නියාමෙන ඡ රාජපරිවට්ටා ගතා.

අථ සත්තමො රාජා රජ්ජං පත්වා එකං නෙසාදං පහිණි. සො ගන්ත්වා බොධිසත්තෙන අක්කන්තට්ඨානෙපි පාසස්ස අසඤ්චරණභාවං අත්තනො පරිත්තං කරිත්වා ගොචරභූමිගමනභාවඤ්ච ඤත්වා පච්චන්තං ඔතරිත්වා එකං මොරිං ගහෙත්වා යථා හත්ථතාළසද්දෙන නච්චති අච්ඡරාසද්දෙන ච වස්සති එවං සික්ඛාපෙත්වා තං ආදාය ගන්ත්වා මොරෙන පරිත්තෙ අකතෙ පාතොයෙව පාසයට්ඨියො

රොපෙත්වා පාසෙ ඔඩ්ඩෙත්වා මොරිං වස්සාපෙසි. මොරො විසභාගං මාතුගාමසද්දං සුත්වා කිලෙසාතුරො හුත්වා පරිත්තං කාතුං අසක්කුණිත්වා ගන්ත්වා පාසෙ බජ්ඣි.

අථ නං නෙසාදො ගහෙත්වා ගන්ත්වා බාරාණසිරඤ්ඤො අදාසි. රාජා තස්ස රූපසම්පත්තිං දිස්වා තුට්ඨමානසො ආසනං දාපෙසි. බොධිසත්තො පඤ්ඤත්තාසනෙ නිසීදිත්වා මහාරාජ! කස්මා මං ගණ්හාපෙසීති පුච්ඡි. යෙ කිර තව මංසං ඛාදන්ති තෙ අජරාමරා හොන්ති තස්මාහං තව මංසං ඛාදිත්වා අජරාමරො හොතුකාමො තං ගණ්හාපෙසින්ති ආහ. මහාරාජ! මම තාව මංසං ඛාදන්තා අජරාමරා හොන්තු අහං පන මරිස්සාමීති? ආම මරිස්සසීති. මයි මරන්තෙ පන මම මංසමෙව ඛාදිත්වා කින්ති කත්වා න මරිස්සන්තීති? ත්වං සුවණ්ණවණ්ණො තස්මා කිර තව මංසං ඛාදකා අජරාමරා භවිස්සන්තීති. මහාරාජ! අහං න අකාරණා සුවණ්ණවණ්ණො ජාතො පුබ්බෙ පනාහං ඉමස්මිංයෙව නගරෙ චක්කවත්තී රාජා හුත්වා සයම්පි පඤ්ච සීලානි රක්ඛිං සකලචක්කවාළවාසිනොපි රක්ඛාපෙසිං, සොහං කාලං කත්වා තාවතිංසභවනෙ නිබ්බත්තො තත්ථ යාවතායුකං ඨත්වා තතො චුතො අඤ්ඤස්සෙකස්ස අකුසලස්ස නිස්සන්දෙන මොරයොනියං නිබ්බත්තිත්වා පොරාණකසීලානුභාවෙන සුවණ්ණවණ්ණො ජාතොති. ත්වං චක්කවත්තී හුත්වා සීලං රක්ඛිත්වා සීලඵලෙන සුවණ්ණවණ්ණො ජාතොති කථමිදං අම්හෙහි සද්ධාතබ්බං? අත්ථි නො කොචි සක්ඛීති? අත්ථි මහාරාජාති. කො නාමාති? මහාරාජ! අහං චක්කවත්තිකාලෙ රතනමයෙ රථෙ නිසීදිත්වා ආකාසෙ විචරිං සො මෙ රථො මඞ්ගලපොක්ඛරණියා අන්තො භූමියං නිදහාපිතො තං මඞ්ගලපොක්ඛරණිතො උක්ඛිපාපෙහි සො මෙ සක්ඛි භවිස්සතීති. රාජා සාධූති පටිස්සුණිත්වා පොක්ඛරණිතො උදකං හරාපෙත්වා රථං නීහරාපෙත්වා බොධිසත්තස්ස සද්දහි.

බොධිසත්තො මහාරාජ! ඨපෙත්වා අමතමහානිබ්බානං අවසෙසා සබ්බෙ සඞ්ඛතධම්මා හුත්වා අභාවිනො අනිච්චා ඛයවයධම්මායෙවාති වත්වා රඤ්ඤො ධම්මං දෙසෙත්වා රාජානං පඤ්චසු සීලෙසු පතිට්ඨාපෙසි. රාජා පසන්නො බොධිසත්තං රජ්ජෙන පූජෙත්වා මහන්තං සක්කාරං අකාසි. සො රජ්ජං තස්සෙව දත්වා කතිපාහං වසිත්වාව අප්පමත්තො හොහි මහාරාජාති ඔවදිත්වා ආකාසෙ උප්පතිත්වා දණ්ඩකහිරඤ්ඤපබ්බතමෙව අගමාසි. රාජාපි බොධිසත්තස්ස ඔවාදෙ ඨිතො දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා යථාකම්මං ගතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු අරහත්තෙ පතිට්ඨහි. තදා රාජා ආනන්දො අහොසි, සුවණ්ණවණ්ණමොරො පන අහමෙවාති.

මොරජාතකං.

---

2. 1. 10.

එවමෙව නූන රාජානන්ති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තස්ස සුගතාලයං ආරබ්භ කථෙසි. දෙවදත්තෙන හි ගයාසීසං ගතානං ද්වින්නං අග්ගසාවකානං සුගතාලයං දස්සෙත්වා නිපන්නෙන උභොපි ථෙරා ධම්මං දෙසෙත්වා අත්තනො නිස්සිතකෙ ආදාය වෙළුවනං අගමිංසු. තෙ සත්ථාරා සාරිපුත්තා! දෙවදත්තො තුම්හෙ දිස්වා කිං අකාසීති පුට්ඨා භන්තෙ! සුගතාලයං දස්සෙත්වා මහාවිනාසං පාපුණීති ආරොචෙසුං. සත්ථා න ඛො සාරිපුත්තා! දෙවදත්තො ඉදානෙව මම අනුකිරියං කරොන්තො විනාසං පත්තො පුබ්බෙපි පාපුණියෙවාති වත්වා ථෙරෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ විදෙහරට්ඨෙ මිථිලායං වෙදෙහෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිම්හි නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලායං සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා පිතු අච්චයෙන රජ්ජෙ පතිට්ඨාසි. තදා එකස්ස සුවණ්ණහංසරාජස්ස ගොචරභූමියං කාකියා සද්ධිං සංවාසො අහොසි සා පුත්තං විජායි. සො නෙව මාතු පතිරූපකො අහොසි න පිතු. අථස්ස විනීලකධාතුකත්තා **විනීලකො** ත්වෙව නාමං අකංසු. හංසරාජා අභිණ්හං ගන්ත්වා පුත්තං පස්සති. අපරෙ පනස්ස ද්වෙ හංසපොතකා පුත්තා අහෙසුං. තෙ පිතරං අභිණ්හං මනුස්සපථං ගච්ඡන්තං දිස්වා පුච්ඡිංසු තාත! තුම්හෙ කස්මා අභිණ්හං මනුස්සපථං ගච්ඡථාති. තාතා! එකාය මෙ කාකියා සද්ධිං සංවාසමන්වාය එකො පුත්තො ජාතො. විනීලකොතිස්ස නාමං තමහං දට්ඨුං ගච්ඡාමීති. කහං පනෙතෙ වසන්තීති? විදෙහරට්ඨෙ මිථිලාය අවිදූරෙ අසුකස්මිං නාම ඨානෙ එකස්මිං තාලග්ගෙ වසන්තීති. තාත! මනුස්සපථො නාම සාසඞ්කො සප්පටිභයො තුම්හෙ මා ගච්ඡථ මයං ගන්ත්වා තං ආනෙස්සාමාති ද්වෙ හංසපොතකා පිතරා ආචික්ඛිත සඤ්ඤාය තත්ථ ගන්ත්වා තං විනීලකං එකස්මිං දණ්ඩකෙ නිසීදාපෙත්වා මුඛතුණ්ඩකෙන දණ්ඩකොටියං ඩංසිත්වා මිථිලානගරමත්ථකෙන පායිංසු. තස්මිං ඛණෙ වෙදෙහරාජා සබ්බසෙතචතුසින්ධවයුත්තෙන රථවරෙ නිසීදිත්වා නගරං පදක්ඛිණං කරොති. විනීලකො තං දිස්වා චින්තෙසි මය්හං විදෙහරඤ්ඤො සද්ධිං කිං නානාකරණං එසො චතුසින්ධවයුත්තෙන රථෙ නිසීදිත්වා නගරං අනුසඤ්චරති අහං පන හංසයුත්තරථෙ නිසීදිත්වා ගච්ඡාමීති සො ආකාසෙන ගච්ඡන්තො පඨමං ගාථමාහ:–

එවමෙව නූන රාජානං වෙදෙහං මිථිලග්ගහං,
අස්සා වහන්ති ආජඤ්ඤා යථා හංසා විනීලකන්ති.

තත්ථ–**එවමෙවා**ති එවං එව. **නූනා**ති පරිවිතක්කෙ නිපාතො. එකංසෙපි වට්ටතියෙව. **වෙදෙහ**න්ති විදෙහරට්ඨිස්සරං. **මිථිලග්ගහ**න්ති මිථිලගෙහං මිථිලායං ඝරං පරිග්ගහෙත්වා වසමාන[illegible] අත්ථො. **ආජඤ්ඤා**ති කාරණාකාරණාජානනකා. **යථා හංසා විනීලක**න්ති යථා ඉමෙ හංසා මං විනීලකං වහන්ති එවමෙව වහන්තීති.

හංසපොතකා තස්ස වචනං සුත්වා කුජ්ඣිත්වා ඉධෙව තං පාතෙත්වා ගමිස්සාමාති චිත්තං උප්පාදෙත්වාපි එවං කතෙ පිතා නො කිං වක්ඛතීති ගරහභයෙන පිතු සන්තිකං නෙත්වා තෙන කත කිරියං පිතු ආචික්ඛිංසු. අථ නං පිතා කුජ්ඣිත්වා කිං ත්වං මම පුත්තෙහි අධිකතරො! යො මම පුත්තෙ අභිභවිත්වා රථෙ යුත්ත සින්ධවෙ විය කරෙසි? අත්තනො පමාණං න ජානාසි? ඉමං ඨානං තව අගොචරො, අත්තනො මාතු වසනට්ඨානමෙව ගච්ඡාහි තජ්ජෙත්වා දුතියං ගාථමාහ :–

විනීල! දුග්ගං භජසි අභූමිං තාත! සෙවසි,
ගාමන්තිකානි සෙවස්සු එතං මාතාලයං තවාති.

තත්‍ථ–**විනීලා**ති තං නාමෙනාලපති. **දුග්ගං භජසීති** ඉමෙසං වසෙන ගිරිදුග්ගං භජසි. **අභූමිං තාත! සෙවසීති** තාත! ගිරිවිසමං නාම තව අභූමි තං සෙවසි උපගච්ඡසි. **එතං මාතාලයං තවාති** එතං ගාමන්තං උක්කාරට්ඨානං ආමකසුසානට්ඨානඤ්ච තව මාතු ආලයං ගෙහං වසනට්ඨානං තත්‍ථ ගච්ඡාති.

එවං තං තජ්ජෙත්වා ගච්ඡථ නං මිථිලානගරස්ස උක්කාරභූමියංයෙව ඔතාරෙත්වා එථාති පුත්තෙ ආණාපෙසි. තෙ තථා අකංසු. සත්‍ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි.

තදා විනීලකො දෙවදත්තො අහොසි, වෙ හංසපොතකා වෙ අග්ගසාවකා අහෙසුං, පිතා ආනන්දො, වෙදෙහරාජා පන අහමෙවාති.

විනීලකජාතකං.

දළ්හවග්ගො පඨමො.

---

2. 2. 1.

න සන්‍ථවං කාපුරිසෙන කයිරාති ඉදං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං දුබ්බචජාතිකං ආරබ්භ කථෙසි. තස්ස ච වත්‍ථුං නවනිපාතෙ ගිජ්ඣජාතකෙ ආවී භවිස්සති. සත්‍ථා පන තං භික්ඛුං පුබ්බෙපි ත්වං භික්ඛු! දුබ්බචතාය පණ්ඩිතානං වචනං අකත්වා මත්තහත්‍ථිපාදෙහි සඤ්චුණ්ණිතොති වත්වා අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වුද්ධිප්පත්තො ඝරාවාසං පහාය ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා පඤ්චන්නං ඉසිසතානං ගණසත්‍ථා හුත්වා හිමවන්තපදෙසෙ වාසං කප්පෙසි. තදා තෙසු තාපසෙසු ඉන්දසගොත්තො නාමෙකො තාපසො අහොසි දුබ්බචො අනොවාදකො. සො එකං හත්‍ථිපොතකං පොසෙසි. බොධිසත්තො සුත්වා තං පක්කොසිත්වා සච්චං කිර ත්වං හත්‍ථිපොතකං පොසෙසීති පුච්ඡි. සච්චං ආචරිය! මතමාතිකං එකං හත්‍ථිපොතකං පොසෙමීති. හත්‍ථිනො නාම

වුද්ධිප්පත්තා පොසකමෙයෙව මාරෙන්ති මා නං පොසෙහීති. තෙන විනා වත්තිතුං න සක්කොමි ආචරියාති. තෙනහි පඤ්ඤායිස්සසීති. සො තෙන පොසියමානො අපරභාගෙ මහාසරීරො අහොසි. අථෙකස්මිං කාලෙ තෙ ඉසයො වනමූලඵලාඵලත්ථාය දූරං ගන්ත්වා තත්ථෙව කතිපාහං වසිංසු. හත්ථිපි අගන්දක්ඛිණවාතෙන පතිත්තාමදෙ හුත්වා තස්ස පණ්ණසාලං විද්ධංසෙත්වා පානීයඝටං භින්දිත්වා පාසාණ ඵලකං ඛිපිත්වා ආලම්බනඵලකං ලුඤ්චිත්වා තං තාපසං මාරෙත්වාව ගමිස්සාමීති එකං ගහණට්ඨානං පවිසිත්වා ආගමණමග්ගං ඔලොකෙන්තො අට්ඨාසි. ඉන්දසගොත්තො තස්ස ගොචරං ගහෙත්වා සබ්බසං පුරතොව ආගච්ඡන්තො තං දිස්වා පකතිසඤ්ඤායෙවස්ස සන්තිකං අගමාසි. අථ නං සො හත්ථී ගහණට්ඨානා නික්ඛමිත්වා සොණ්ඩාය පරාමසිත්වා භූමියං පාතෙත්වා සීසං පාදෙන අක්කමිත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්වා මද්දිත්වා කොඤ්චනාදං කත්වා අරඤ්ඤං පාවිසි. සෙසතාපසා තං පවත්තිං බොධිසත්තස්ස ආරොචෙසුං. බොධිසත්තො කාපුරිසෙහි නාම සද්ධිං සංසග්ගො න කාතබ්බොති වත්වා ඉමා ගාථා ආහ :-

න සන්ථවං කාපුරිසෙන කයිරා,
අරියො අනරියෙන පජානමත්ථං,
චිරානුවුත්ථොපි කරොති පාපං,
ගජො යථා ඉන්දසමානගොත්තං.

යංත්වෙව ජඤ්ඤා සදිසො මමන්ති,
සීලෙන පඤ්ඤාය සුතෙන චාපි;
තෙනෙව මෙත්තිං කයිරාථ සද්ධිං,
සුඛාවහො සප්පුරිසෙන සඞ්ගමොති.

තත්ථ—**න සන්ථවං කාපුරිසෙන කයිරා**ති කුච්ඡිතෙන කොධන පුරිසෙන සද්ධිං තණ්හාසන්ථවං වා මිත්තසන්ථවං වා න කයිරාථ. **අරියො අනරියෙන පජානමත්ථ**න්ති අරියොති චත්තාරො අරියා ආචාරඅරියො ලිඞ්ගඅරියො දස්සනඅරියො පටිවෙධඅරියොති. තෙසු ආචාරඅරියො ඉධ අධිප්පෙතො. සො පජානමත්ථං අත්ථං පජානන්තො අත්ථානත්ථකුසලො ආචාරෙ ඨිතො අරියපුග්ගලො, අනරියෙන නිල්ලජ්ජෙන දුස්සීලෙන සද්ධිං සන්ථවං න කරෙය්‍යාති අත්ථො. කිඞ්කාරණා? **චිරානුවුත්ථොපි කරොති පාප**න්ති යස්මා අනරියො චිරං එකතො අනුවුත්ථොපි තං එකතො නිවාසං අගණෙත්වා කරොති පාපං පාපකං ලාමකං කම්මං කරොතියෙව. යථා කිං? **ගජො යථා ඉන්දසමානගොත්ත**න්ති යථා සො ගජො ඉන්දසමානගොත්තං මාරෙන්තො පාපං අකාසීති අත්ථො.

යංත්වෙව ජඤ්ඤා සදිසො මමන්ති ආදීසු යංත්වෙව පුග්ගලං අයං සීලාදීහි මම සදිසොති ජානෙය්‍ය තෙනෙව සද්ධිං මෙත්තිං කයිරාථ සප්පුරිසෙන සද්ධිං සමාගමො සුඛාවහො හොතීති.

එවං බොධිසත්තො අනොවාදකෙන නාම න භවිතබ්බං සුසික්ඛිතෙන භවිතුං වට්ටතීති ඉසිගණං ඔවදිත්වා ඉන්දසමානගොත්තස්ස සරීරකිච්චං කාරෙත්වා බ්‍රහ්මවිහාරං භාවෙත්වා බ්‍රහ්මලොකූපගො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ඉන්දසමානගොත්තො අයං දුබ්බචො අහොසි. ගණසත්ථා පන අහමෙවාති.

ඉන්දසමානගොත්තජාතකං.

---

2. 2. 2.

න සන්ථවස්මා පරමත්ථි පාපියොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අග්ගිජුහනං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථුං හෙට්ඨා නඞ්ගුට්ඨජාතකෙ කථිතසදිසමෙව. භික්ඛූ තෙ අග්ගිං ජුහන්තෙ දිස්වා භන්තෙ! ජටිලා නානප්පකාරං මිච්ඡාතපං කරොන්ති, අත්ථි නු ඛො එත්ථ වඩ්ඪීති භගවන්තං පුච්ඡිංසු. සත්ථා න භික්ඛවෙ! එත්ථ කිඤ්චි වඩ්ඪි නාම අත්ථි පොරාණකපණ්ඩිතාපි අග්ගිජුහනෙ වඩ්ඪි අත්ථීති සඤ්ඤාය චිරං අග්ගිං ජුහිත්වා තස්මිං කම්මෙ අවඩ්ඪිකමෙව දිස්වා අග්ගිං උදකෙන නිබ්බාපෙත්වා සාඛාදීහි පොථෙත්වා පුන නිවත්තිත්වාපි න ඔලොකෙසුන්ති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්ති. මාතාපිතරො තස්ස ජාතග්ගිං ගහෙත්වා තං සොළසවස්සප්පදෙසෙ ඨිතං ආහංසු කිං තාත! ජාතග්ගිං ගහෙත්වා අරඤ්ඤෙ අග්ගිං පරිචරිස්සසි? උදාහු තයො වෙදෙ උග්ගණ්හිත්වා කුටුම්බං සණ්ඨපෙත්වා ඝරාවාසං වසිස්සසීති? සො න මෙ ඝරාවාසෙනත්ථො අරඤ්ඤෙ අග්ගිං පරිචරිත්වා බ්‍රහ්මලොකපරායණො භවිස්සාමීති ජාතග්ගිං ගහෙත්වා මාතාපිතරො වන්දිත්වා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා පණ්ණසාලාය වාසං කප්පෙත්වා අග්ගිං පරිචරි. සො එකදිවසං නිමන්තිතට්ඨානං ගන්ත්වා සප්පිනා පායාසං ලභිත්වා ඉමං පායාසං මහාබ්‍රහ්මුනො යජිස්සාමීති තං පායාසං ආහරිත්වා අග්ගිං ජාලෙත්වා අග්ගිං තාව භගවන්තං සප්පියුත්තං පායාසං පායෙමීති පායාසං අග්ගිම්හි පක්ඛිපි. බහුසිනෙහෙ පායාසෙ අග්ගිම්හි පක්ඛිත්තමත්තෙයෙව අග්ගි ජලිත්වා අච්චුග්ගතාහි අච්චීහි පණ්ණසාලං ඣාපෙසි. බ්‍රාහ්මණො භීතතසිතො පලායිත්වා බහි ඨත්වා කාපුරිසෙහි නාම සන්ථවො න කාතබ්බො, ඉදානි මෙ ඉමිනා අග්ගිනා කිච්ඡෙන කතා පණ්ණසාලා ඣාපිතාති වත්වා පඨමං ගාථමාහ :-

න සන්ථවස්මා පරමත්ථි පාපියො
යො සන්ථවො කාපුරිසෙන හොති,
සන්තප්පිතො සප්පිනා පායසෙන
කිච්ඡා කතං පණ්ණකුටිං අදඩ්ඪහීති.

තත්‍ථ-**න සන්‍ථවස්මා**ති තණ්හාසන්‍ථවාපි ච මිත්තසන්‍ථවාපි චාති දුවිධාපි එතස්මා සන්‍ථවා පරං උත්තරිං අඤ්ඤං පාපතරං ලාමකතරං නාම නත්‍ථීති අත්‍ථො. **යො සන්‍ථවො කාපුරිසෙනා**ති යො පාපෙන කාපුරිසෙන සද්ධිං දුවිධොපි එස සන්‍ථවො තතො පාපතරං අඤ්ඤං නත්‍ථි. කස්මා? **සන්තප්පිතො-පෙ-අද්ධක්ඛී**ති යස්මා සප්පිනා ච පායාසෙන ච සන්තප්පිතොපි අයං අග්ගි මයා කිච්ඡෙන කතං පණ්ණසාලං ඣාපෙසීති අත්‍ථො.

සො එවං වත්‍වා න මෙ තයා මිත්තදුහිනා අත්‍ථොති තං අග්ගිං උදකෙන නිබ්බාපෙත්‍වා සාඛාහි පොථෙත්‍වා අන්තොහිමවන්තං පවිසන්තො එකං සාමාමිගිං සීහස්ස ච ව්‍යග්ඝස්ස ච දීපිනො ච මුඛං ලෙහන්තිං දිස්වා සප්පුරිසෙහි සද්ධිං සන්‍ථවා පරං සෙය්‍යො නාම නත්‍ථීති චින්තෙත්‍වා දුතියං ගාථමාහ :-

න සන්‍ථවස්මා පරමත්‍ථි සෙය්‍යො
යො සන්‍ථවො සප්පුරිසෙන හොති,
සීහස්ස ව්‍යග්ඝස්ස ච දීපිනො ච
සාමා මුඛං ලෙහති සන්‍ථවෙනාති.

තත්‍ථ-**සාමා මුඛං ලෙහති සන්‍ථවෙනා**ති සාමා මිගී ඉමෙසං තිණ්ණන්නං ජනානං සන්‍ථවෙන සිනෙහෙන මුඛං ලෙහතීති.

එවං වත්‍වා බොධිසත්තො අන්තොහිමවන්තං පවිසිත්‍වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්‍වා අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්‍වා ජීවිතපරියොසානෙ බ්‍රහ්මලොකූපගො අහොසි.

සත්‍ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්‍වා ජාතකං සමොධානෙසි.

තෙන සමයෙන තාපසො අහමෙව අහොසින්ති.

සන්‍ථව ජාතකං.

---

2. 2. 3.

කාලා මිගා සෙතදන්තා තව ඉමෙති ඉදං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ඡන්දකදානං ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්‍ථියං හි කදාචි එකමෙව කුලං බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස දානං දෙති, කදාචි ගණබන්ධනෙන බහූ එකතො හුත්‍වා දෙන්ති, කදාචි වීථිසභාගෙන, කදාචි සකලනගරවාසිනො ඡන්දකං සංහරිත්‍වා දානං දෙන්ති. ඉමස්මිං පන කාලෙ සකලනගරවාසිනො ඡන්දකං සංහරිත්‍වා සබ්බපරික්ඛාරදානං සජ්ජෙත්‍වා වෙ කොට්ඨාසා හුත්‍වා එකච්චෙ ඉමං සබ්බපරික්ඛාරදානං අඤ්ඤතිත්‍ථියානං දස්සාමාති ආහංසු. එකච්චෙ බුද්ධපමුඛස්ස සංඝස්සාති එවං පුනප්පුන කථාය වත්තමානාය අඤ්ඤතිත්‍ථියසාවකෙහි අඤ්ඤතිත්‍ථියානඤ්ඤෙව බුද්ධසාවකෙහි බුද්ධපමුඛස්ස භික්ඛුසංඝස්සෙවවාති වුත්තෙ සම්බහුලං කරිස්සාමාති සම්බහුලාය කථාය බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස දස්සාමාති වදන්තායෙව බහූ ජාතා තෙසංයෙව කථා පතිට්ඨාසි.

අඤ්ඤතිත්ථියසාවකා බුද්ධානං දාතබ්බදානස්ස අන්තරායං කාතුං නාසක්ඛිංසු. නාගරා බුද්ධපමුඛං සඞ්ඝං නිමන්තෙත්වා සත්තාහං මහාදානං පවත්තෙත්වා සත්තමෙ දිවසෙ සබ්බපරික්ඛාරෙ අදංසු. සත්ථා අනුමොදනං කත්වා මහාජනං මග්ගඵලෙහි බොධෙත්වා ජෙතවනවිහාරමෙව ගන්ත්වා භික්ඛුසඞ්ඝෙන වත්තෙ දස්සිතෙ ගන්ධකුටිපමුඛෙ ඨත්වා සුගතොවාදං දත්වා ගන්ධකුටිං පාවිසි. සායණ්හසමයෙ භික්ඛූ ධම්මසභායං සන්නිපතිත්වා කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො! අඤ්ඤතිත්ථියසාවකා බුද්ධානං දාතබ්බදානස්ස අන්තරායකරණත්ථාය වායමන්තාපි අන්තරායං කාතුං නාසක්ඛිංසු, තං සබ්බපරික්ඛාරදානං බුද්ධානංයෙව පාදමූලං ආගතං, අහො! බුද්ධබලං නාම මහන්තන්ති.

සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ! එතෙ අඤ්ඤතිත්ථිය සාවකා ඉදානෙව මය්හං දාතබ්බදානස්ස අන්තරායකරණත්ථාය වායමන්ති, පුබ්බෙපි වායමිංසු, සො පන පරික්ඛාරො සබ්බකාලෙපි මමෙව පාදමූලෙ ආගච්ඡතීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං සුසීමො නාම රාජා අහොසි. තදා බොධිසත්තො තස්ස පුරොහිතස්ස බ්‍රාහ්මණියා කුච්ඡිස්මිං පටිසන්ධිං ගණ්හි තස්ස සොළසවස්සකාලෙ පිතා කාලමකාසි. සො පන ධරමානකාලෙ රඤ්ඤො හත්ථිමඞ්ගලකාරකො අහොසි. හත්ථීනං මඞ්ගලකරණට්ඨානෙ ආභතඋපකරණභණ්ඩඤ්ච හත්ථාලඞ්කාරඤ්ච සබ්බං සො එව අලත්ථ එවමස්ස එකෙකස්මිං මඞ්ගලෙ කොටිමත්තං ධනං උප්පජ්ජති. අථ තස්මිං කාලෙ හත්ථිමඞ්ගලච්ඡණො සම්පාපුණි. සෙසබ්‍රාහ්මණා රාජානං උපසඞ්කමිත්වා මහාරාජ! හත්ථිමඞ්ගලච්ඡණො සම්පත්තො, මඞ්ගලං කාතුං වට්ටති, පුරොහිතබ්‍රාහ්මණස්ස පුත්තො පන අතිදහරො, නෙව තයො වෙදෙ ජානාති න හත්ථිසුත්තං, මයං හත්ථිමඞ්ගලං කරිස්සාමාති ආහංසු. රාජා සාධූති සම්පටිච්ඡි. බ්‍රාහ්මණා පුරොහිතපුත්තස්ස හත්ථිමඞ්ගලං කාතුං අදත්වා හත්ථිමඞ්ගලං කත්වා මයං ධනං ගණ්හිස්සාමාති හට්ඨතුට්ඨා විචරන්ති.

අථ චතුත්ථෙ දිවසෙ මඞ්ගලං භවිස්සතීති බොධිසත්තස්ස මාතා තං පවත්තිං සුත්වා හත්ථිමඞ්ගලකරණං නාම යාව සත්තමා කුලපරිවට්ටා අම්හාකං වංසො, වංසො ච නො ඔසක්කිස්සති, ධනා ච පරිහායිස්සාමාති අනුසොචමානා පරොදි. බොධිසත්තො කස්මා අම්ම! රොදසීති වත්වා තං කාරණං සුත්වා නනු අම්ම! අහං මඞ්ගලං කරිස්සාමීති ආහ. තාත! ත්වං නෙව තයො වෙදෙ ජානාසි න හත්ථිසුත්තං, කථං මඞ්ගලං කරිස්සසීති? අම්ම! කදා පන හත්ථිමඞ්ගලං කරිස්සන්තීති? ඉතො චතුත්ථෙ දිවසෙ තාතාති. අම්ම! තයො පන වෙදෙ පගුණෙ කත්වා හත්ථිසුත්තං ජානනකආචරියා කහං වසන්තීති? තාත! එවරූපො දිසාපාමොක්ඛො ආචරියො ඉතො වීසංයොජනසතමත්ථකෙ ගන්ධාරරට්ඨෙ තක්කසිලායං වසතීති. අම්ම! අම්හාකං වංසං න

නාසෙස්සාමි සොච එකදිවසෙන තක්කසිලං ගන්ත්වා එකරත්තෙනෙව තයො වෙදෙ ච හත්ථිසුත්තඤ්ච උග්ගණ්හිත්වා පුන දිවසෙ ආගන්ත්වා චතුත්ථෙ දිවසෙ හත්ථිමඞ්ගලං කරිස්සාමි මා රොදීති මාතරං සමස්සාසෙත්වා බොධිසත්තො පුන දිවසෙ පාතොව භුඤ්ජිත්වා එකකොව නික්ඛමිත්වා එකදිවසෙනෙව තක්කසිලං ගන්ත්වා ආචරියං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදි.

අථ නං ආචරියො කුතො ආගතොසි තාතාති පුච්ඡි. බාරාණසිතො ආචරියාති. කෙනත්ථෙනාති? තුම්හාකං සන්තිකෙ තයො වෙදෙ ච හත්ථිසුත්තඤ්ච උග්ගණ්හනත්ථායාති. සාධු තාත! උග්ගණ්හාහීති. බොධිසත්තො ආචරිය! මය්හං කම්මං අච්චායිකන්ති සබ්බං පවත්තිං ආරොචෙත්වා අහං එකදිවසෙනෙව විසංයොජනසතං ආගතො. අජ්ජ එකරත්තිං මය්හංයෙව ඔකාසං කරොථ, ඉතො තතියදිවසෙ හත්ථිමඞ්ගලං භවිස්සති, අහං එකොකෙනෙව උද්දෙසමග්ගෙන සබ්බං උග්ගණ්හිස්සාමීති වත්වා ආචරියං ඔකාසං කාරෙත්වා ආචරියස්ස භුත්තකාලෙ සයං භුඤ්ජිත්වා ආචරියස්ස පාදෙ ධොවිත්වා සහස්සත්ථවිකං පුරතො ඨපෙත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසින්නො පරියත්තිං පට්ඨපෙත්වා අරුණෙ උග්ගච්ඡන්තෙ තයො වෙදෙ හත්ථිසුත්තඤ්ච නිට්ඨාපෙත්වා අඤ්ඤම්පි අත්ථි ආචරියාති පුච්ඡිත්වා නත්ථි තාත! සබ්බං නිට්ඨිතන්ති වුත්තෙ ආචරිය! ඉමස්මිං ගන්ථෙ එත්තකානං පදං පච්චා ගට්ඨං එත්තකානං සජ්ඣායමූළ්හට්ඨානං ඉතො පට්ඨාය අන්තෙවාසිකෙ එවං වාචෙය්‍යාථාති ආචරියස්ස සිප්පං සොධෙත්වා පාතොව භුඤ්ජිත්වා ආචරියං වන්දිත්වා එකදිවසෙනෙව බාරාණසිං පච්චාගන්ත්වා මාතරං වන්දිත්වා උග්ගණ්හිතං තෙ තාත! සිප්පන්ති වුත්තෙ ආමාති වත්වා මාතරං පරිතොසෙසි. පුන දිවසෙ හත්ථීනං මඞ්ගලච්ඡණො පටියාදියිත්ථ. සතමත්තෙ හත්ථී සොවණ්ණාලඞ්කාරෙ සොවණ්ණද්ධජෙ හෙමජාලච්ඡන්නෙ කත්වා ඨපෙසුං. රාජඞ්ගණං අලඞ්කරිංසු. බ්‍රාහ්මණා මයං හත්ථිමඞ්ගලං කරිස්සාම මයං කරිස්සාමාති මණ්ඩිතපසාධිතා අට්ඨංසු. සුසීමොපි රාජා සබ්බාලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතො ආභරණභණ්ඩං ගාහාපෙත්වා මඞ්ගලට්ඨානං අගමාසි.

බොධිසත්තොපි කුමාරපරිහාරෙන අලඞ්කතො අත්තනො පරිසාය පුරක්ඛතපරිවාරිතො රඤ්ඤො සන්තිකං ගන්ත්වා සච්චං කිර මහාරාජ! තුම්හෙ අම්හාකං වංසං නාසෙත්වා අඤ්ඤෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි හත්ථිමඞ්ගලං කාරෙත්වා හත්ථාලඞ්කාරඤ්ච උපකරණානි ච තෙසං දස්සාමාති අවචුත්ථාති වත්වා පඨමං ගාථමාහ :-

කාළා මිගා සෙතදන්තා තව ඉමෙ
පරොසතං හෙමජාලාභිසඤ්ඡන්නා,
තෙ තෙ දදමීති සුසීම! බ්‍රූසි
අනුස්සරං පෙත්තිපිතාමහානං.

තත්‍ථ-කෙ තෙ දදමීති සුසීම! බ්‍රූසීති තෙ එතෙ තෙ වා සන්තකෙ. **කාළා මිගා සෙතදන්තාති** එවං සබ්බං ගතෙ පරොසතං සබ්බාලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතෙ හත්ථී අඤ්ඤෙසං බ්‍රාහ්මණානං දදමීති සච්චං කිර භො! සුසීම! එවං බ්‍රූසීති අත්‍ථො. **අනුස්සරං පෙත්තිපිතාමහානන්ති** අම්හාකඤ්ච අත්තනො ච වංසෙ පිතුපිතාමහානං ආචිණ්ණං සරන්තොයෙව. ඉදං වුත්තං හොති. යාවසත්තමා හි මහාරාජ! කුලපරිවට්ටා තුම්හාකං පිතුපිතාමහානං අම්හාකං පිතුපිතාමහා හත්ථිමඞ්ගලං කාරෙන්ති සො ත්වං එවං අනුස්සරන්තොපි අම්හාකඤ්ච අත්තනො ච වංසං නාසෙත්වා සච්චං කිර එවං බ්‍රූසීති?

සුසීමො බොධිසත්තස්ස වචනං සුත්වා දුතියං ගාථමාහ :-

කාළා මිගා සෙතදන්තා මම ඉමෙ,
පරොසතං හෙමජාලාභිසඤ්ඡන්නා,
තෙ තෙ දදමීති වදාමි මාණව!
අනුස්සරං පෙත්තිපිතාමහානන්ති.

තත්‍ථ-කෙ තෙ දදමීති තෙ එතෙ හත්ථී අඤ්ඤෙසං බ්‍රාහ්මණානං දදමීති සච්චමෙව මාණව! වදාමි. තෙ වා හත්ථී බ්‍රාහ්මණානං දදමීති අත්‍ථො. **අනුස්සරන්ති** පිතුපිතාමහානම්පි කිරියං අනුස්සරාමියෙව. නො නානුස්සරාමි. අම්හාකං පිතුපිතාමහානං හත්ථිමඞ්ගලං තුම්හාකං පිතුපිතාමහා කාරොන්තීති පන අනුස්සරන්තොපි එවං වදාමියෙවාති අධිප්පායෙනෙවමාහ.

අථ නං බොධිසත්තො එතදවොච මහාරාජ! අම්හාකඤ්ච අත්තනො ච වංසං අනුස්සරන්තොයෙව කස්මා මං ඨපෙත්වා අඤ්ඤෙහි හත්ථිමඞ්ගලං කාරාපෙථාති? ත්වං කිර තාත! තයො වෙදෙ හත්ථිසුත්තඤ්ච න ජානාසීති මය්හං ආරොචෙසුං, තෙනාහං අඤ්ඤෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි කාරෙමීති. තෙනහි මහාරාජ! එත්තකෙසු බ්‍රාහ්මණෙසු එකබ්‍රාහ්මණොපි වෙදෙසු වා හත්ථිසුත්තෙසු වා එකදෙසම්පි යදි මයා සද්ධිං කථෙතුං සමත්ථො අත්ථි උට්ඨහතු, තයොපි වෙදෙ හත්ථිසුත්තඤ්ච සද්ධිං හත්ථිමඞ්ගලකාරණෙන මං ඨපෙත්වා අඤ්ඤො සකලජම්බුදීපෙපි ජානන්තො නාම නත්ථීති සීහනාදං නදි. එකබ්‍රාහ්මණොපි පටිසත්තු හුත්වා උට්ඨාතුං නාසක්ඛි. බොධිසත්තො අත්තනො කුලවංසං පතිට්ඨාපෙත්වා මඞ්ගලං කත්වා බහුං ධනං ආදාය නිවෙසනං අගමාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. කෙචි සොතාපන්නා අහෙසුං, කෙචි සකදාගාමිනො, කෙචි අනාගාමිනො කෙචි අරහත්තං පාපුණිංසු.

තදා මාතා මහාමායා අහොසි, පිතා සුද්ධොදනමහාරාජා, සුසීමො රාජා ආනන්දො, දිසාපාමොක්ඛාචරියො සාරිපුත්තො, මාණවො පන අහමෙවාති.

සුසීමජාතකං.

2. 2. 4.

යන්නු ගිජ්ඣො යොජනසතන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං මාතුපොසකභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු සාමජාතකෙ ආවි භවිස්සති. සත්ථා පන තං භික්ඛුං සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු! ගිහී පොසෙසීති පුච්ඡිත්වා සච්චන්ති වුත්තෙ කිං පන තෙ හොන්තීති පුච්ඡිත්වා මාතාපිතරො මෙ භන්තෙති වුත්තෙ සාධු සාධූති සාධුකාරං දත්වා මා භික්ඛවෙ! ඉමං භික්ඛුං උජ්ඣායිත්ථ, පොරාණකපණ්ඩිතාපි ගුණවසෙන අඤ්ඤාතකානම්පි උපකාරං අකංසු. ඉමස්ස පන මාතාපිතුන්නං උපකාරකරණං භාරො[1] යෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො ගිජ්ඣපබ්බතෙ ගිජ්ඣයොනියං නිබ්බත්තිත්වා මාතාපිතරො පොසෙසි. අථෙකස්මිං කාලෙ මහතී වාතවුට්ඨි අහොසි. ගිජ්ඣා වාතවුට්ඨිං සහිතුං අසක්කොන්තා සීතභයෙන බාරාණසිං ගන්ත්වා පාකාරසමීපෙ පරිඛාසමීපෙ ච සීතෙන කම්පමානා නිසීදිංසු. බාරාණසිසෙට්ඨි නගරා නික්ඛමිත්වා නහායිතුං ගච්ඡන්තො තෙ ගිජ්ඣෙ කිලමන්තෙ දිස්වා එකස්මිං අනොවස්සට්ඨානෙ සන්නිපාතෙත්වා අග්ගිං කාරාපෙත්වා ගොසුසානං පෙසෙත්වා ගොමංසං ආහරාපෙත්වා තෙසං දාපෙත්වා ආරක්ඛං ඨපෙසි. ගිජ්ඣා වූපසන්තාය වාතවුට්ඨියා කල්ලසරීරා හුත්වා පබ්බතමෙව අගමංසු. තෙ තත්ථෙව සන්නිපතිත්වා එවං මන්තයිංසු බාරාණසිසෙට්ඨිනා අම්හාකං උපකාරො කතො. කතූපකාරස්ස ච නාම පච්චුපකාරං කාතුං වට්ටති. තස්මා ඉතො පට්ඨාය තුම්හෙසු යො යං වත්ථං වා ආභරණං වා ලභති. තෙන තං බාරාණසිසෙට්ඨිස්ස ගෙහෙ ආකාසඞ්ගණෙ පාතෙතබ්බන්ති. තතො පට්ඨාය ගිජ්ඣා මනුස්සානං වත්ථාභරණානි ආතපෙ සුක්ඛාපෙන්තානං පමාදං ඔලොකෙත්වා සෙණා විය මංසපෙසිං සහසා ගහෙත්වා බාරාණසිසෙට්ඨිස්ස ආකාසඞ්ගණෙ පාතෙන්ති. සො ගිජ්ඣානං ආහරණභාවං ඤත්වා සබ්බානි තානි විසුංයෙව ඨපෙසි. ගිජ්ඣා නගරං විලුම්පන්තීති රඤ්ඤො ආරොචෙසුං. රාජා එකං ගිජ්ඣං තාව ගණ්හථ සබ්බං ආහරාපෙස්සාමීති තත්ථ තත්ථ පාසෙ ච ජාලානි ච ඔඩ්ඩාපෙසි. මාතුපොසකගිජ්ඣො පාසෙ බජ්ඣි. තං ගහෙත්වා රඤ්ඤො දස්සෙස්සාමාති නෙන්ති. බාරාණසිසෙට්ඨි රාජුපට්ඨානං ගච්ඡන්තො තෙ මනුස්සෙ ගිජ්ඣං ගහෙත්වා ගච්ඡන්තෙ දිස්වා මා ඉමං ගිජ්ඣං බාධයිංසූති සද්ධිංයෙව අගමාසි. ගිජ්ඣං රඤ්ඤො දස්සෙසුං. අථ නං රාජා පුච්ඡි තුම්හෙ නගරං විලුම්පිත්වා වත්ථාදීනි ගණ්හථාති.? ආම මහාරාජාති. කස්ස තානි දින්නානීති? බාරාණසිසෙට්ඨිස්සාති. කිංකාරණාති? අම්හාකං තෙන ජීවිතං දින්නං උපකාරකස්ස නාම පච්චුපකාරං කාතුං වට්ටතීති තස්මා අදම්හාති. අථ නං රාජා ගිජ්ඣා කිර යොජනසතමත්ථකෙ ඨත්වා කුණපං පස්සන්ති, කස්මා ත්වං අත්තනො ඔඩ්ඩිතං පාසං න පස්සසීති වත්වා පඨමං ගාථමාහ:-

---

1 සී. කාරණාභාරො. ඉං., සජා. මාතාපිතුන්නං භාරො.

යන්නු ගිජ්ඣො යොජනසතං කුණපානි අවෙක්ඛති,
කස්මා ජාලඤ්ච පාසඤ්ච ආසජ්ජාපි න බුජ්ඣසීති.

තත්ථ-**ය**න්ති නිපාතමත්තං. **නූ**ති නාමත්ථෙ නිපාතො. **ගිජ්ඣො යොජනසතං** අතික්කමිත්වා ඨිතානි **කුණපානි අවෙක්ඛති** පස්සතීති අත්ථො. **ආසජ්ජාපී**ති ආසාදෙත්වාපි සම්පාපුණිත්වාපීති අත්ථො. ත්වං අත්තනො අත්ථාය ඔඩ්ඩිතං ජාලඤ්ච පාසඤ්ච පත්වාපි කස්මා **න බුජ්ඣසී**ති පුච්ඡි. ගිජ්ඣො තස්ස වචනං සුත්වා දුතියං ගාථමාහ:-

යදා පරාභවො හොති පොසො ජීවිතසඞ්ඛයෙ,
අථ ජාලඤ්ච පාසඤ්ච ආසජ්ජාපි න බුජ්ඣතීති.

තත්ථ-**පරාභවො**ති විනාසො. **පොසො**ති සත්තො.

ගිජ්ඣස්ස වචනං සුත්වා රාජා සෙට්ඨිං පුච්ඡි සච්චං කිර මහාසෙට්ඨි! ගිජ්ඣෙහි තුම්හාකං ගෙහෙ වත්ථාදීනි ආභතානීති? සච්චං දෙවාති. කහං තානීති? දෙව! මයා සබ්බානි විසුං ඨපිතානි. යං යෙසං සන්තකං තං තෙසං දස්සාමි ඉමං හි ගිජ්ඣං විස්සජ්ජෙථාති ගිජ්ඣං විස්සජ්ජාපෙත්වා මහාසෙට්ඨි සබ්බෙසං සන්තකානි දාපෙසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ මාතිපොසකො භික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි.

තදා රාජා ආනන්දො අහොසි. බාරාණසීසෙට්ඨි සාරිපුත්තො, මාතිපොසකගිජ්ඣො පන අහමෙවාති.

ගිජ්ඣජාතකං.

---

2. 2. 5.

සන්ධිං කත්වා අමිත්තෙනාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සෙණිභණ්ඩනං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු හෙට්ඨා උරගජාතකෙ කථිතසදිසමෙව. ඉධාපි සත්ථා න භික්ඛවෙ! ඉමෙ වෙ මහාමත්තා ඉදානෙව මයා සමග්ගා කතා, පුබ්බෙපි අහං ඉමෙ සමග්ගෙ අකාසිංයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො එකස්මිං ගාමකෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලායං සබ්බසිප්පානි උග්ගහෙත්වා ඝරාවාසං පහාය ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්වා උඤ්ඡාචරියාය වනමූලඵලාහාරො හිමවන්තප්පදෙසෙ වාසං කප්පෙසි. තස්ස චඞ්කමණකොටියං එකස්මිං වම්මිකෙ නකුලො තස්ස එව සන්තිකෙ එකස්මිං රුක්ඛබිලෙ සප්පො ච වාසං කප්පෙසි. තෙ උභොපි අහිනකුලා නිච්චකාලං කලහං කරොන්ති. බොධිසත්තො තෙසං කලහෙ ආදීනවං

ච මෙත්තාභාවනාය ච ආනිසංසං කථෙත්වා කලහං නාම අකත්වා සමග්ගවාසං වසිතුං වට්ටතීති ඔවදිත්වා උභොපි තෙ සමග්ගෙ අකාසි. අථ සප්පස්ස බහිනික්ඛන්තකාලෙ නකුලො චඞ්කමණකොටියං වම්මිකස්ස බිලද්වාරෙ සීසං කත්වා මුඛං විවරිත්වා නිපන්නො අස්සසන්තො පස්සසන්තො නිද්දං උපගඤ්ඡි. බොධිසත්තො තං තථා නිද්දායමානං දිස්වා කිං නු ඛො තෙ නිස්සාය භයං උප්පන්නන්ති පුච්ඡන්තො පඨමං ගාථමාහ :–

සන්ධිං කත්වා අමිත්තෙන අණ්ඩජෙන ජලාබුජ !
විවරිය දාඨං සයසි කුතො තං භයමාගතන්ති.

තත්ථ–**සන්ධිං කත්වා**ති මිත්තභාවං කරිත්වා. **අණ්ඩජෙනා**ති අණ්ඩකොසෙ නිබ්බත්තෙන නාගෙන. **ජලාබුජා**ති නකුලං ආලපති. සො හි ජලාබුම්හි ජාතත්තා ජලාබුජොති වුච්චති. **විවරියා**ති විවරිත්වා.

එවං බොධිසත්තෙන වුත්තෙ නකුලො අය්‍ය ! පච්චාමිත්තො නාම න අවජානිතබ්බො ආසඞ්කිතබ්බොයෙවාති වත්වා දුතියං ගාථමාහ :–

සඞ්කෙථෙව අමිත්තස්මිං මිත්තස්මිම්පි න විස්සසෙ,
අභයා භයමුප්පන්නං අපි මූලං නිකන්තතීති.

තත්ථ–**අභයා භයමුප්පන්න**න්ති න ඉතො තෙ භයමුප්පන්නන්ති අභයො කො සො ? මිත්තො. යං හි මිත්තස්මිම්පි විස්සාසෙ සති තතො භයං උප්පජ්ජති, තං මූලම්පි නිකන්තති මිත්තස්ස සබ්බරන්ධානං විදිතත්තා මූලඝච්චාය සංවත්තතීත්‍යත්ථො.

අථ නං බොධිසත්තො මා භායි යථා සප්පො තයි න දුබ්භති එවාහං අකාසිං, ත්වං ඉතො පට්ඨාය තස්මිං ආසඞ්කං මා කරීති ඔවදිත්වා චත්තාරො බ්‍රහ්මවිහාරෙ භාවෙත්වා බ්‍රහ්මලොකපරායණො අහොසි. තෙපි යථාකම්මං ගතා.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි.

තදා සප්පො ච නකුලො ච ඉමෙ වෙ මහාමත්තා අහෙසුං, තාපසො පන අහමෙවාති.

නකුලජාතකං.

---

2. 2. 6.

උපසාළ්හකනාමානන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං උපසාළ්හකං නාම සුසානසුද්ධිකං බ්‍රාහ්මණං ආරබ්භ කථෙසි. සො කිර අඩ්ඪො අහොසි මහද්ධනො. දිට්ඨිගතිකත්තා පන ධුරවිහාරෙ වසන්තානම්පි බුද්ධානං සඞ්ගහං නාම න අකාසි. පුත්තො පනස්ස පණ්ඩිතො අහොසි ඤාණසම්පන්නො. සො මහල්ලකකාලෙ පුත්තං ආහ. මා ඛො මං තාත ! අඤ්ඤස්ස වසලස්ස ඣාපිතසුසානෙ ඣාපෙහි,

එකස්මිං පන අනුච්ඡිට්ඨසුසානෙයෙව මං ඣාපෙය්‍යාසීති. තාත! අහං තුම්හාකං ඣාපෙතබ්බයුත්තකං ඨානං න ජානාමි සාධු වත මං ආදාය ගන්ත්වා ඉමස්මිං ඨානෙ මං ඣාපෙය්‍යාසීති තුම්හෙයෙව ආචික්ඛථාති. බ්‍රාහ්මණො සාධු තාතාති තං ආදාය නගරා නික්ඛමිත්වා ගිජ්ඣකූටමත්ථකං අභිරුහිත්වා තාත! ඉදං අඤ්ඤස්ස වසලස්ස න ඣාපිතට්ඨානං, එත්ථ මං ඣාපෙය්‍යාසීති වත්වා පුත්තෙන සද්ධිං පබ්බතා ඔතරිතුං ආරභි.

සත්ථා පන තං දිවසං පච්චූසකාලෙ බොධනෙය්‍යබන්ධවෙ ඔලොකෙන්තො තෙසං පිතාපුත්තානං සොතාපත්තිමග්ගස්ස උපනිස්සයං අද්දස. තස්මා මග්ගං ගහෙත්වා ඕහාලුද්දකො විය පබ්බතපාදං ගන්ත්වා තෙසං පබ්බතමත්ථකා ඔතරන්තානං ආගමයමානො නිසීදි. තෙ ඔතරන්තා සත්ථාරං අද්දසංසු. සත්ථා පටිසන්ථාරං කරොන්තො කහං ගමිස්සථ බ්‍රාහ්මණාති පුච්ඡි. මාණවො තමත්ථං ආරොචෙසි. සත්ථා තෙනහි එහි තව පිතරා ආචික්ඛිතට්ඨානං ගච්ඡාමාති උභො පිතාපුත්තෙ ගහෙත්වා පබ්බතමත්ථකං ආරුය්හ කතරං ඨානන්ති පුච්ඡි. මාණවො ඉමෙසං තිණ්ණං පබ්බතානං අන්තරං ආචික්ඛි භන්තෙති ආහ. සත්ථා න ඛො මාණව! තව පිතා ඉදානෙව සුසානසුද්ධිකො, පුබ්බෙපි සුසානසුද්ධිකොව න චෙසො ඉමස්මිං ඨානෙ ඉදානෙව මං ඣාපෙය්‍යාසීති තව ආචික්ඛි පුබ්බෙපි ඉමස්මිංයෙව ඨානෙ අත්තනො ඣාපනභාවං ආචික්ඛීති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ ඉමස්මිංයෙව රාජගහෙ අයමෙව උපසාළ්හකො බ්‍රාහ්මණො අයමෙවස්ස පුත්තො අහොසි. තදා බොධිසත්තො මගධරට්ඨෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා පරිපුණ්ණසිප්පො ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්වා ඣානකීළිකං කීළන්තො හිමවන්තපදෙසෙ චිරං වසිත්වා ලොණම්බිලසෙවනත්ථාය ගිජ්ඣකූටෙ පණ්ණසාලාය විහාසි. තදා සො බ්‍රාහ්මණො ඉමිනාව නියාමෙන පුත්තං වත්වා පුත්තෙන තුම්හෙයෙව මෙ පතිරූපං ඨානං ආචික්ඛථාති වුත්තො ඉදමෙව ඨානං ආචික්ඛිත්වා පුත්තෙන සද්ධිං ඔතරන්තො බොධිසත්තං දිස්වා තස්ස සන්තිකං උපසඞ්කමි. බොධිසත්තො ඉමිනාව නියාමෙන පුච්ඡිත්වා මාණවස්ස වචනං සුත්වා එහි තව පිතරා ආචික්ඛිතට්ඨානස්ස උච්ඡිට්ඨභාවං වා අනුච්ඡිට්ඨභාවං වා ජානිස්සාමාති තෙහි සද්ධිං පබ්බතමත්ථකං ආරුය්හ ඉදං තිණ්ණං පබ්බතානං අන්තරං අනුච්ඡිට්ඨට්ඨානන්ති මාණවෙන වුත්තො මාණව! ඉමස්මිංයෙව ඨානෙ ඣාපිතකානං පමාණං නත්ථි, තවෙව පිතා ඉමස්මිංයෙව රාජගහෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙයෙව නිබ්බත්තිත්වා උපසාළ්හකොයෙව නාම හුත්වා ඉමස්මිංයෙව පබ්බතන්තරෙ චුද්දස ජාතිසහස්සානි ඣාපිතො, පඨවියං හි අඣාපිතට්ඨානං වා අසුසානට්ඨානං වා සීසානං අනිවෙසිතට්ඨානං වා ලද්ධුං න සක්කාති පුබ්බෙනිවාසඤාණෙන පරිච්ඡින්දිත්වා ඉමං ගාථාවයමාහ :–

උපසාළ්හකනාමානං සහස්සානි චතුද්දස,
අස්මිං පදෙසෙ දඩ්ඪානි නත්ථි ලොකෙ අනාමතං.

යම්හි සච්චඤ්ච ධම්මො ච අහිංසා සඤ්ඤමො දමො,
එතදරියා සෙවන්ති එතං ලොකෙ අනාමතන්ති.

තත්ථ-**අනාමත**න්ති මතට්ඨානං උපචාරවචනෙන අමතන්ති වුච්චති තං පටිසෙධෙන්තො අනාමතන්ති ආහ. **අනමතන**න්තිපි පාඨො. ලොකස්මිං අනාමතට්ඨානං අසුසානට්ඨානං නාම නත්ථීති අත්ථො. **යම්හි සච්චඤ්ච ධම්මො චා**ති යස්මිං පුග්ගලෙ චතුසච්චවත්ථුකං පුබ්බභාගසච්චඤාණං ච ලොකුත්තරධම්මො චෙව අත්ථි. **අහිංසා**ති පරෙසං අවිහෙසා අවිහෙඨනා. **සඤ්ඤමො**ති සීලසංයමො. **දමො**ති ඉන්ද්‍රියදමනං. ඉදං ච ගුණජාතං යස්මිං පුග්ගලෙ අත්ථි. **එතදරියා සෙවන්ති**ති අරියා බුද්ධා ච පච්චෙකබුද්ධා ච බුද්ධසාවකා ච එතං ඨානං සෙවන්ති. එවරූපං පුග්ගලං උපසඞ්කමන්ති භජන්තීති අත්ථො. **එතං ලොකෙ අනාමත**න්ති එතං ගුණජාතං ලොකෙ අමතභාවසාධනතො අමතං නාම.

එවං බොධිසත්තො පිතාපුත්තානං ධම්මං දෙසෙත්වා චත්තාරො බ්‍රහ්මවිහාරෙ භාවෙත්වා බ්‍රහ්මලොකපරායණො අහොසි. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි සච්චපරියොසානෙ උභො පිතාපුත්තා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිංසු තදා පිතාපුත්තාව එතරහි පිතාපුත්තා අහෙසුං. තාපසො පන අහමෙවාති.

උපසාළ්හක ජාතකං.

---

2. 2. 7.

අභුත්වා භික්ඛසි භික්ඛූති ඉදං සත්ථා රාජගහං උපනිස්සාය තපොදාරාමෙ විහරන්තො සමිද්ධිත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

එකදිවසං හි ආයස්මා සමිද්ධි සබ්බරත්තිං පධානං පදහිත්වා අරුණුග්ගමනවෙලාය නහාත්වා සුවණ්ණවණ්ණං අත්තභාවං සුක්ඛාපයමානො අන්තරවාසකං නිවාසෙත්වා උත්තරාසඞ්ගං හත්ථෙන ගහෙත්වා අට්ඨාසි සුපරිකම්මකතා විය සුවණ්ණපටිමා. අත්තභාවසමිද්ධියායෙවහිස්ස සමිද්ධීති නාමං අහොසි. අථස්ස සරීරසොභග්ගං දිස්වා එකා දෙවධීතා පටිබද්ධචිත්තා ථෙරං එවමාහ ත්වං බොසි භික්ඛු! දහරො යුවා සුසුකාළකෙසො භද්‍රෙන යොබ්බනෙන සමන්නාගතො අභිරූපො දස්සනීයො පාසාදිකො එවරූපස්ස තව කාමෙ අපරිභුඤ්ජිත්වා කො අත්ථො පබ්බජ්ජාය? කාමෙ තාව පරිභුඤ්ජස්සු, පච්ඡා පබ්බජිත්වා සමණධම්මං කරිස්සසීති. අථ නං ථෙරො ආහ දෙවධීතෙ! අසුකස්මිං නාම වයෙ ඨිතො මරිස්සාමීති මම මරණකාලං න ජානාමි එස මෙ කාලො පටිච්ඡන්නො තස්මා තරුණ

කාලෙයෙව සමණධම්මං කත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සාමීති. සා ථෙරස්ස සන්තිකා පටිසන්ථාරං අලභිත්වා තත්ථෙවන්තරධායි. ථෙරො සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං ආරොචෙසි. සත්ථා න ඛො සමිද්ධි! ත්වඤ්ඤෙව එතරහි දෙවධීතාය පලොභිතො පුබ්බෙපි දෙවධීතරො පබ්බජිතෙ පලොභෙසුංයෙවාති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො එකස්මිං කාසිගාමකෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො සබ්බසිප්පෙසු නිප්ඵත්තිං පත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්වා හිමවන්තප්පදෙසෙ එකං ජාතස්සරං නිස්සාය වාසං කප්පෙසි. සො සබ්බරත්තිං පධානං පදහිත්වා අරුණුග්ගමණවෙලාය නහාත්වා එකං වක්කලං නිවාසෙත්වා එකං හත්ථෙන ගහෙත්වා සරීරං වොදකං කරොන්තො අට්ඨාසි. අථස්ස රූපග්ගප්පත්තං අත්තභාවං ඔලොකෙත්වා පටිබද්ධචිත්තා එකා දෙවධීතා බොධිසත්තං පලොභයමානා ඉමං පඨමං ගාථමාහ :–

අභුත්වා භික්ඛසි භික්ඛු! න හි භුත්වාන භික්ඛසි,
භුත්වාන භික්ඛු! භික්ඛස්සු මා තං කාලො උපච්චගාති.

තත්ථ–**අභුත්වා භික්ඛසි භික්ඛූ**ති භික්ඛු! ත්වං දහරකාලෙ කිලෙසකාමවසෙන වත්ථුකාමෙ අභුඤ්ජිත්වාව භික්ඛාය චරසි. **න හි භුත්වාන භික්ඛසී**ති නනු නාම පඤ්ච කාමගුණෙ භුඤ්ජිත්වා භික්ඛාය චරිතබ්බං. ත්වං කාමෙ අභුත්වාව භික්ඛාචරියං උපගතොසි. **භුත්වාන භික්ඛු! භික්ඛස්සූ**ති භික්ඛු! දහරකාලෙ තාව කාමෙ භුඤ්ජ, භුත්වාන පච්ඡා මහල්ලකකාලෙ භික්ඛස්සු. **මා තං කාලො උපච්චගා**ති අයං කාමෙ භුඤ්ජනකාලො දහරකාලො තං මා අතික්කමතූති.

බොධිසත්තො දෙවතාය වචනං සුත්වා අත්තනො ච අජ්ඣාසයං පකාසෙන්තො දුතියං ගාථමාහ :–

කාලං වොහං න ජානාමි ඡන්නො කාලො න දිස්සති,
තස්මා අභුත්වා භික්ඛාමි මා මං කාලො උපච්චගාති.

තත්ථ–**කාලං වොහං න ජානාමී**ති වොති නිපාතමත්තං. අහං පඨමවයෙ වා මයා මරිතබ්බං මජ්ඣිමවයෙ වා පච්ඡිමවයෙ වාති එවං අත්තනො මරණකාලං න ජානාමි අතිපණ්ඩිතෙනාපි හි පුග්ගලෙන :–

"ජීවිතං ව්‍යාධි කාලො ච දෙහනික්ඛෙපනං ගති,
පඤ්චෙතෙ ජීවලොකස්මිං අනිමිත්තා න ඤායරෙ"ති.

ඡන්නො කාලො න දිස්සතීති තස්මා අසුකස්මිං නාම වයො කාලෙ වා හෙමන්තාදිඋතුකාලෙ වා මයා මරිතබ්බන්ති මය්හම්පෙස ඡන්නො කාලො න දිස්සති. සුපටිච්ඡන්නො හුත්වා ඨිතො න පඤ්ඤායති.

තස්මා අභුත්වා භික්ඛාමීති තෙන කාරණෙන කාමගුණෙ අභුත්වාව භික්ඛාමි. **මා මං කාලො උපච්චගා**ති මං සමණධම්මස්ස කරණකාලො මා අතික්කමතු ඉමිනා කාරණෙන දහරෙව සමානො පබ්බජිත්වා සමණධම්මං කරොමීති.

දෙවධීතා බොධිසත්තස්ස වචනං සුත්වා තත්ථෙවන්තරධායි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා දෙවධීතා අයං දෙවධීතා අහොසි. අහමෙව තෙන සමයෙන තාපසො අහොසින්ති.

සමිද්ධිජාතකං.

---

2. 2. 8.

සෙනො බලසා පතමානොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අත්තජ්ඣාසයං සකුණොවාදසුත්තන්තං ආරබ්භ කථෙසි.

එකදිවසං හි සත්ථා භික්ඛූ ආමන්තෙත්වා "ගොචරෙ භික්ඛවෙ! චරථ සකෙ පෙත්තිකෙ විසයෙ"ති ඉමං සංයුත්තමහාවග්ගෙ සුත්තන්තං කථෙන්තො තුම්හෙ තාව තිට්ඨථ පුබ්බෙ තිරච්ඡානගතාපි සකං පෙත්තිකං විසයං පහාය අගොචරෙ චරන්තා පච්චාමිත්තානං හ පථං ගන්ත්වා අත්තනො පඤ්ඤාසම්පත්තියා උපායකොසල්ලෙන පච්චාමිත්තානං හත්ථා මුච්චිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො ලාපකසකුණයොනියං නිබ්බත්තිත්වා නඞ්ගලකට්ඨකරණෙ ලෙඩ්ඩුට්ඨානෙ වාසං කප්පෙසි. සො එකදිවසං සකවිසයෙ ගොචරග්ගහණං පහාය පරවිසයෙ ගොචරං ගණ්හෙස්සාමීති අටවිපරියන්තං අගමාසි. අථ නං තත්ථ ගොචරං ගණ්හන්තං දිස්වා සකුණග්ඝී සහසා අජ්ඣප්පත්තා අග්ගහෙසි. සො සකුණග්ඝියා හරීයමානො එවං පරිදෙවෙසි මයමෙව මහාඅලක්ඛිකා මයං අප්පපුඤ්ඤා යෙ මයං අගොචරෙ චරිම්හ පරවිසයෙ, සචජ්ජ මයං ගොචරෙ චරෙය්‍යාම සකෙ පෙත්තිකෙ විසයෙ, න ඛො ම්‍යායං සකුණග්ඝි අලං අභවිස්ස යදිදං යුද්ධායාති. කො පන තෙ ලාපක! ගොචරො සකො පෙත්තිකො විසයොති? යදිදං නඞ්ගලකට්ඨකරණං ලෙඩ්ඩුට්ඨානන්ති. අථ නං සකුණග්ඝී සකෙ බලෙ අපත්ථද්ධා අමුඤ්චි ගච්ඡ ඛො ත්වං ලාපක! තත්‍රාපි මෙ ගන්ත්වා න මොක්ඛසීති. සො තත්ථ ගන්ත්වා මහන්තං ලෙඩ්ඩුං අභිරූහිත්වා එහිඛොදානි සකුණග්ඝීති සෙණං අව්හයන්තො අට්ඨාසි. සකුණග්ඝී සකෙ බලෙ ථද්ධා උභො පක්ඛෙ සණ්ඨාය ලාපකසකුණං සහසා අජ්ඣප්පත්තා යදා පන තං ලාපො බහු ආගතො ඛො ම්‍යායං සකුණග්ඝීති අඤ්ඤාසි අථ පරිවත්තිත්වා තස්සෙව ලෙඩ්ඩුස්ස අන්තරං පච්චාපාදි. සකුණග්ඝී වෙගං සන්ධාරෙතුං අසක්කොන්තී තත්ථෙව උරං පච්චතාළෙසි. එවං සා භින්නෙන හදයෙන අක්ඛීනි නික්ඛන්තෙහි ජීවිතක්ඛයං පාපුණි.

සත්ථා ඉමං අතීතං දසෙසත්වා එවං භික්ඛවෙ! තිරච්ඡානගතාපි අගොචරෙ චරන්තා සපත්තහත්ථං ගච්ඡන්ති, ගොචරෙ පන සකෙ පෙත්තිකෙ විසයෙ චරන්තා සපත්තෙ නිග්ගණ්හන්ති, තස්මා තුම්හෙපි මා අගොචරෙ චරිත්ථ පරවිසයෙ, අගොචරෙ භික්ඛවෙ! චරතං පර විසයෙ ලච්ඡති මාරො ඔතාරං, ලච්ඡති මාරො ආරම්මණං, කො ච භික්ඛවෙ! භික්ඛුනො අගොචරො පරවිසයො? යදිදං පඤ්ච කාමගුණා. කතමෙ පඤ්ච? චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා, සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා සද්දා, ඝාණවිඤ්ඤෙය්‍යා ගන්ධා, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා, කාය විඤ්ඤෙය්‍යා ඵොට්ඨබ්බා, අයං ඛො භික්ඛවෙ! භික්ඛුනො අගොචරො පරවිසයොති වත්වා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා පඨමං ගාථමාහ :-

සෙණො බලසා පතමානො ලාපගොචරඨායිනං,
සහසා අජ්ඣප්පත්තො මරණං තෙනුපාගමීති.

තත්ථ-**බලසා පතමානො**ති ලාපං ගණ්හිස්සාමීති බලෙන ථාමෙන පතමානො. **අගොචරඨායිනන්**ති සකවිසයා නික්ඛමිත්වා ගොචරාය අටවිපරියන්තෙ ඨිතං. **අජ්ඣප්පත්තො**ති සම්පත්තො. **මරණං තෙනුපාගමී**ති තෙන කාරණෙන මරණං පත්තො.

තස්මිං පන මරණං උපගතෙ ලාපො නික්ඛමිත්වා දිට්ඨා වත මෙ පච්චාමිත්තස්ස පිට්ඨීති තස්ස හදයෙ ඨත්වා උදානං උදානෙන්තො දුතියං ගාථමාහ :-

සොහං නයෙන සම්පන්නො පෙත්තිකෙ ගොචරෙ රතො,
අපෙතසත්තු මොදාමි සම්පස්සං අත්ථමත්තනොති.

තත්ථ-**නයෙනා**ති උපායෙන. **අත්ථමත්තනො**ති අත්තනො අරොග භාවසංඛාතං වඩ්ඪිං.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ බහූ භික්ඛූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසු. තදා සෙණො දෙවදත්තො අහොසි. ලාපො පන අහ මෙවාති.

සකුණග්ඝිජාතකං.

---

2. 2. 9.

සො වෙ මෙත්තෙන චිත්තෙනාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො මෙත්තසුත්තං ආරබ්භ කථෙසි.

එකස්මිං සමයෙ සත්ථා භික්ඛූ ආමන්තෙත්වා "මෙත්තාය භික්ඛවෙ! චෙතොවිමුත්තියා ආසෙවිතාය භාවිතාය බහුලීකතාය යානීකතාය වත්ථුකතාය අනුට්ඨිතාය පරිචිතාය සුසමාරද්ධාය එකාදසානිසංසා පාටිකඞ්ඛා. කතමෙ එකාදස? සුඛං සුපති, සුඛං පටිබුජ්ඣති, න පාපකං සුපිනං පස්සති, මනුස්සානං පියො හොති. අමනුස්සානං පියො

හොති, දෙවතා රක්ඛන්ති, නාස්ස අග්ගි වා විසං වා සත්ථං වා කමති තුවටං චිත්තං සමාධියති, මුඛවණ්ණො විප්පසීදති, අසම්මූළ්හො කාලං කරොති, උත්තරිං අප්පටිවිජ්ඣන්තො බ්‍රහ්මලොකූපගො හොති.–මෙත්තාය භික්ඛවෙ! චෙතොවිමුත්තියා ආසෙවිතාය–පෙ–ඉමෙ එකාදසානිසංසා පාටිකංඛා''ති[෧]. ඉමෙ එකාදස ආනිසංසෙ ගහෙත්වා ඨිතං මෙත්තාභාවනං වණ්ණෙත්වා භික්ඛවෙ! භික්ඛුනා නාම සබ්බ සත්තෙසු ඔදිස්සකඅනොදිස්සකවසෙන මෙත්තා භාවෙතබ්බා, හිතොපි හිතෙන ඵරිතබ්බො, අහිතොපි හිතෙන ඵරිතබ්බො, මජ්ඣත්තොපි හිතෙන ඵරිතබ්බො, එවං සබ්බසත්තෙසු ඔදිස්සකානොදිස්සකවසෙන මෙත්තා භාවෙතබ්බා, කරුණා මුදිතා උපෙක්ඛා භාවෙතබ්බා, චතූසු බ්‍රහ්මවිහාරෙසු කම්මං කාතබ්බමෙව, එවං කරොන්තො හි මග්ගං වා ඵලං වා අලභන්තොපි බ්‍රහ්මලොකපරායණො හොති. පොරාණකපණ්ඩිතාපි සත්ත වස්සානි මෙත්තං භාවෙත්වා සත්ත සංවට්ටවිවට්ටකප්පෙ බ්‍රහ්මලොකස්මිංයෙව වසිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ එකස්මිං කප්පෙ බොධිසත්තො එකස්මිං බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො කාමෙ පහාය ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා චතුන්නං බ්‍රහ්මවිහාරානං ලාභී අරකො නාම සත්ථා හුත්වා හිමවන්තප්පදෙසෙ වාසං කප්පෙසි. තස්ස මහා පරිවාරො අහොසි. සො ඉසිගණං ඔවදන්තො පබ්බජිතෙන නාම මෙත්තා භාවෙතබ්බා, කරුණා මුදිතා උපෙක්ඛා භාවෙතබ්බා, මෙත්තචිත්තං හි නාමෙතං අප්පණාප්පත්තං බ්‍රහ්මලොකපරායණතං සාධෙතීති මෙත්තාය ආනිසංසං පකාසෙන්තො ඉමා ගාථා අවොච:–

යො වෙ මෙත්තෙන චිත්තෙන සබ්බලොකානුකම්පති,
උද්ධං අධො ච තිරියඤ්ච අප්පමාණෙන සබ්බසො.
අප්පමාණං හිතං චිත්තං පරිපුණ්ණං සුභාවිතං,
යං පමාණකතං කම්මං න තං තත්‍රාවසිස්සතීති.

තත්ථ–**යො වෙ මෙත්තෙන චිත්තෙන සබ්බලොකානුකම්පතී**ති ඛත්තියාදීසු වා සමණබ්‍රාහ්මණෙසු වා යො කොචි අප්පණාප්පත්තෙන මෙත්තෙන චිත්තෙන සකලං සත්තලොකං අනුකම්පති. **උද්ධ**න්ති පඨවිතො යාව නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනබ්‍රහ්මලොකා. **අධො**ති පඨවියා හෙට්ඨා උස්සදෙ මහානිරයෙ. **තිරිය**න්ති මනුස්සලොකෙ යත්තකානි චක්කවාළානි තෙසු සබ්බෙසු එත්තකෙ ඨානෙ නිබ්බත්තා සබ්බෙ සත්තා අවෙරා හොන්තු අබ්‍යාපජ්ඣා අනීඝා සුඛී අත්තානං පරිහරන්තූති එවං භාවිතෙන මෙත්තෙන චිත්තෙනාති අත්ථො. **අප්පමාණෙනා**ති අප්පමාණසත්තානං අප්පමාණාරම්මණත්තා අප්පමාණෙන. **සබ්බසො**ති සබ්බාකාරෙන. උද්ධං අධො තිරියන්ති එවං සබ්බසුගතිදුග්ගතිවසෙනාති අත්ථො. **අප්පමාණං හිතං චිත්ත**න්ති අප්පමාණං කත්වා භාවිතං සබ්බසත්තෙසු හිතං චිත්තං. **පරිපුණ්ණ**න්ති

෧. අඞ්ගුත්තර–එකාදසකනිපාත.

අවිකලං. **සුභාවිත**න්ති සුවඩ්ඪිතං. අප්පමාණචිත්තස්සෙතං නාමං. **යං පමාණකතං කම්ම**න්ති යං අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණන්ති එවං ආරම්මණත්තිකවසෙන ච වසීභාවප්පත්තිවසෙන ච ආවජ්ජෙත්වා කතං පරිත්තං කාමාවචරකම්මං. **න තං තත්‍රාවසිස්සතී**ති තං පරිත්තං කම්මං යං තං අප්පමාණං හිතං චිත්තන්ති සඞ්ඛං ගතං රූපාවචර කම්මං, තත්‍ර නාවසිස්සති. යථා නාම මහොඝෙන අජ්ඣොත්ථටං පරිත්තොදකං ඔඝස්ස අබ්භන්තරෙ තෙන අසංහීරමානං නාවසිස්සති න තිට්ඨති අථඛො මහොඝොව තං වික්ඛමෙත්වා තිට්ඨති, එව මෙව තං පරිත්තකම්මං තස්ස මහග්ගතකම්මස්ස අබ්භන්තරෙ තෙන **මහග්ගතකම්මෙන අච්ඡින්දිත්වා** අග්ගහිතවිපාකොකාසං හුත්වා න අව**සිස්සති** න තිට්ඨති න සක්කොති අත්තනො විපාකං දාතුං, අථඛො මහග්ගතකම්මමෙව තං අජ්ඣොත්ථරිත්වා තිට්ඨති විපාකං දෙතීති.

එවං බොධිසත්තො අන්තෙවාසිකානං මෙත්තාභාවනාය ආනිසංසං කථෙත්වා අපරිහීනජ්ඣානො බ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බත්තිත්වා සත්ත සංවට්ටවිවට්ටකප්පෙ න ඉමං ලොකං පුනරාගමාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි.

තදා ඉසිගණො බුද්ධපරිසා අහොසි. අරකො පන සත්ථා අහමෙවාති.

අරකජාතකං.

---

2. 2. 10.

නාහං පුරෙ උන්නමතිති ඉදං කකණ්ටකජාතකං මහාඋම්මග්ගජාතකෙ ආවි භවිස්සති.

කකණ්ටකජාතකං.

සන්ථවවග්ගො දුතියො.

---

2. 3. 1.

කල්‍යාණධම්මොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං බධිරසස්සුං ආරබ්භ කථෙසි.

සාවත්ථියං හි එකො කුටුම්බිකො සද්ධො පසන්නො තිසරණ ගතො පඤ්චසීලසමන්නාගතො. සො එකදිවසං බහූනි සප්පිආදි භෙසජ්ජානි චෙව පුප්ඵගන්ධවත්ථාදීනි ච ගහෙත්වා ජෙතවනෙ සත්ථු සන්තිකෙ ධම්මං සොස්සාමීති අගමාසි. තස්ස තත්ථ ගතකාලෙ සස්සු ඛාදනීයභොජනීයං ගහෙත්වා ධීතරං දට්ඨුකාමා තං ගෙහං අගමාසි. සා ච ථොකං බධිරධාතුකා හොති සා ධීතරා සද්ධිං භුත්තභොජනා භත්තසම්මද්දං විනොදයමානා ධීතරං පුච්ඡි කිං අම්ම! භත්තා තෙ

සම්මොදමානො අවිවදමානො පියසංවාසං වසතීති?. අම්ම! කිං කථෙථ? යාදිසො තුම්හාකං ජාමාතා සීලෙන චෙව ආචාරසම්පදාය ච තාදිසො පබ්බජිතොපි දුල්ලභොති. සා පි උපාසිකා ධීතු වචනං සාධුකං අසල්ලක්ඛෙත්වා පබ්බජිතොති පදමෙව ගහෙත්වා අම්ම! කස්මා තෙ භත්තා පබ්බජිතොති මහාසද්දං අකාසි. තං සුත්වා සකල ගෙහවාසිනො අම්හාකං කිර කුටුම්බිකො පබ්බජිතොති විරවිංසු. තෙසං සුත්වා ද්වාරෙන සඤ්චරන්තා කිං නාම කිරෙතන්ති පුච්ඡිංසු. ඉමස්මිං කිර ගෙහෙ කුටුම්බිකො පබ්බජිතොති. සොපි ඛො කුටුම්බිකො දසබලස්ස ධම්මං සුත්වා විහාරා නික්ඛම්ම නගරං පාවිසි. අථ නං අන්තරායෙව එකො පුරිසො දිස්වා සම්ම! ත්වං කිර පබ්බජිතොති තව ගෙහෙ පුත්තදාරපරිජනො පරිදෙවතීති ආහ. අථස්ස එතදහොසි. අයං අපබ්බජිතමෙව කිර මං පබ්බජිතොති වදති උප්පන්නො ඛො පන මෙ කල්‍යාණසද්දො, න අන්තරධාපෙතබ්බො, අජ්ජෙව මයා පබ්බජිතුං වට්ටතීති තතොව නිවත්තිත්වා සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා කින්නු ඛො උපාසක! ඉදානෙව බුද්ධුපට්ඨානං කත්වා ගන්ත්වා ඉදානෙව පච්චාගතොසීති වුත්තෙ තමත්ථං ආරොචෙත්වා භන්තෙ! කල්‍යාණසද්දො නාම උප්පන්නො න අන්තරධාපෙතුං වට්ටති තස්මා පබ්බජිතුකාමො හුත්වා ආගතොස්මීති ආහ. සො පබ්බජ්ජඤ්ච උපසම්පදඤ්ච ලභිත්වා සම්මාපටිපන්නො න චිරස්සෙව අරහත්තං පාපුණි.

ඉදං කිර කාරණං භික්ඛුසඞ්ඝෙ පාකටං අහොසි. අථෙකදිවසං භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං. ආවුසො! අසුකො නාම කුටුම්බිකො උප්පන්නො කල්‍යාණසද්දො න අන්තරධාපෙතබ්බොති පබ්බජිත්වා ඉදානි අරහත්තං පත්තොති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ භික්ඛවෙ! පොරාණකපණ්ඩිතාපි උප්පන්නං කල්‍යාණසද්දං විරුධෙතුං න වට්ටතීති පබ්බජිංසුයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සෙට්ඨිකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො පිතු අච්චයෙන සෙට්ඨිට්ඨානං පාපුණි. සො එකදිවසං නිවෙසනා නික්ඛමිත්වා රාජුපට්ඨානං අගමාසි. අථස්ස සස්සු ධීතරං පස්සිස්සාමීති තං ගෙහං අගමාසි. සා ථොකං බධිරධාතුකාති සබ්බං පච්චුප්පන්නවත්ථුසදිසමෙව. තං පන රාජුපට්ඨානං කත්වා අත්තනො ඝරං ආගච්ඡන්තං දිස්වා එකො පුරිසො තුම්හෙ කිර පබ්බජිතොති තුම්හාකං ගෙහෙ මහාපරිදෙවො පවත්තතීති ආහ. බොධිසත්තො උප්පන්නො කල්‍යාණසද්දො නාම න අන්තරධාපෙතුං වට්ටතීති තතොව නිවත්තිත්වා රඤ්ඤො සන්තිකං ගන්ත්වා කිං මහාසෙට්ඨි! ඉදානෙව ගන්ත්වා පුන ආගතොසීති වුත්තෙ දෙව! ගෙහජනො කිර මං අපබ්බජිතමෙව පබ්බජිතොති වත්වා පරිදෙවති උප්පන්නො ඛො පන කල්‍යාණසද්දො න අන්තරධාපෙතබ්බො පබ්බජිස්සාමහං පබ්බජ්ජං මෙ අනුජානාහීති එතමත්ථං පකාසෙන්තො ඉමා ගාථා අවොච :-

කල්‍යාණධම්මොති යදා ජනින්ද!
ලොකෙ සමඤ්ඤං අනුපාපුණාති,
තස්මා න හීයෙථ නරො සපඤ්ඤො
හිරියාපි සන්තො ධුරමාදියන්ති.

සායං සමඤ්ඤා ඉධ මජ්ජ පත්තා
කල්‍යාණධම්මොති ජනින්ද! ලොකෙ,
තාහං සමෙක්ඛං ඉධ පබ්බජිස්සං
න හි මත්ථි ඡන්දො ඉධ කාමභොගෙති.

තත්ථ-**කල්‍යාණධම්මොති** සුන්දරධම්මො. **සමඤ්ඤං අනුපාපුණාතීති** යදා සීලවා කල්‍යාණධම්මො පබ්බජිතොති ඉදං පණ්ණත්ති වොහාරං පාපුණාති. **තස්මා නහීයෙථාති** තතො සාමඤ්ඤතො න පරිහායෙථ. **හිරියාපි සන්තො ධුරමාදියන්තීති** මහාරාජ! සප්පුරිසා නාම අජ්ඣත්තසමුට්ඨානාය හිරියා බහිද්ධාසමුට්ඨානෙන ඔත්තප්පෙන චාපි එතං පබ්බජ්ජාධුරං ගණ්හන්ති.

ඉධමජ්ජාති ඉධ මයා අජ්ජ. **තාහං සමෙක්ඛන්ති** තං අහං ගුණවසෙන ලද්ධසමඤ්ඤං සමෙක්ඛන්තො සම්පස්සන්තො. **න හි මත්ථි ඡන්දොති** න හි මෙ අත්ථි ඡන්දො. **ඉධ කාමභොගෙති** ඉමස්මිං ලොකෙ කිලෙසකාමවත්ථුකාමපරිභොගෙ.

බොධිසත්තො එවං වත්වා රාජානං පබ්බජ්ජං අනුජානාපෙත්වා හිමවන්තපදෙසං ගන්ත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්වා බ්‍රහ්මලොකපරායණො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා රාජා ආනන්දො අහොසි, බාරාණසිසෙට්ඨි පන අහමෙවාති.

කල්‍යාණධම්මජාතකං.

---

2. 3. 2.

කොනු සද්දෙන මහතාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කොකාලිකං ආරබ්භ කථෙසි.

තස්මිං හි කාලෙ බහූ බහුස්සුතා භික්ඛූ මනොසිලාතලෙ නදමානා තරුණසීහා විය ආකාසගඞ්ගං ඔතාරෙන්තා විය සඞ්ඝමජ්ඣෙ පදභාණං භණන්ති. කොකාලිකො තෙසු පදභාණං භණන්තෙසු අත්තනො තුච්ඡභාවං අජානිත්වාව අහම්පි පදභාණං භණිස්සාමීති භික්ඛූනං අන්තරං පවිසිත්වා අම්හාකං පදභාණං න පාපෙන්ති සචෙ අම්හාකම්පි පාපෙය්‍යුං මයම්පි භණෙය්‍යාමාති භික්ඛු සඞ්ඝස්ස නාමං අග්ගහෙත්වාව තත්ථ තත්ථ කථෙන්තො ආහිණ්ඩති. තස්ස සා කථා භික්ඛුසඞ්ඝෙ පාකටා ජාතා. භික්ඛූ වීමංසිස්සාම තාව නන්ති සඤ්ඤාය එවමාහංසු ආවුසො! කොකාලික! අජ්ජ සඞ්ඝස්ස

පදභාණං භණාති. සො අත්තනො බලං අජානිත්වාව සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා අජ්ජ පදභාණං භණිස්සාමීති අත්තනො සප්පායං යාගුං පිවි. ඛජ්ජකං ඛාදි. සප්පායෙනෙව සූපෙන භුඤ්ජි. සූරියෙ අත්ථං ගතෙ ධම්මසවණස්ස කාලෙ ඝොසිතෙ භික්ඛුසඞ්ඝො සන්නිපති. සො කණ්ටකුරණ්ඩකවණ්ණං කාසාවං නිවාසෙත්වා කණිකාරපුප්ඵවණ්ණං පාරුපිත්වා සඞ්ඝමජ්ඣං පවිසිත්වා ථෙරෙ වන්දිත්වා අලඞ්කත රතන මණ්ඩපෙ පඤ්ඤත්තවරධම්මාසනං අභිරුහිත්වා චිත්‍රවීජනිං ගහෙත්වා පදභාණං භණිස්සාමීති නිසීදි. තාවදෙවස්ස සරීරා සෙදා මුච්චිංසු. සාරජ්ජං ඔක්කමි. පුබ්බගාථාය පඨමපදං උදාහරිත්වා අනන්තරං න පස්සි. සො කම්පමානො ආසනා ඔරුය්හ ලජ්ජිතො සඞ්ඝමජ්ඣා අපක්කම්ම අත්තනො පරිවෙණං අගමාසි. අඤ්ඤො බහුස්සුතභික්ඛු පදභාණං භණි. තතො පට්ඨාය භික්ඛූ තස්ස තුච්ඡභාවං ජානිංසු. අථෙකදිවසං භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො! පඨමං කොකාලිකස්ස තුච්ඡභාවො දුජ්ජානො ඉදානි පනෙස සයං නදිත්වා පාකටො ජාතොති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ! ඉදානෙව කොකාලිකො නදිත්වා පාකටො ජාතො පුබ්බෙපි නදිත්වා පාකටො අහොසීති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො හිමවන්තපදෙසෙ සීහයොනියං නිබ්බත්තිත්වා බහුන්නං සීහානං රාජා අහොසි. සො අනෙකසීහපරිවාරො රජත ගුහායං වාසං කප්පෙසි. තස්ස අවිදූරෙ එකිස්සා ගුහාය එකො සිගාලොපි වසති. අථෙකදිවසං දෙවෙ වස්සිත්වා විගතෙ සබ්බෙ සීහා සීහරාජස්සෙව ගුහාද්වාරෙ සන්නිපතිත්වා සීහනාදං නදන්තා සීහකීළං කීළිංසු. තෙසු එවං නදිත්වා කීළනකාලෙ සොපි සිගාලො වස්සි. සීහා තස්ස සද්දං සුත්වා අයම්පි සිගාලො අම්හෙහි සද්ධිං නදතීති ලජ්ජිතා තුණ්හී අහෙසුං. තෙසං තුණ්හීභූතකාලෙ බොධිසත්තස්ස පුත්තො සීහපොතකො තාත! ඉමෙ සීහා නදිත්වා නදිත්වා සීහකීළං කීළන්තා එතස්ස සද්දං සුත්වා ලජ්ජාය තුණ්හී ජාතා, කො නාමෙස අත්තනො සද්දෙන අත්තානං ජානාපෙතීති පිතරං පුච්ඡන්තො පඨමං ගාථමාහ :-

කොනු සද්දෙන මහතා අභිනාදෙති? දද්දරං,
කිං සීහා නප්පටිනන්දන්ති? කො නාමෙසො මිගාධිභූති.

තත්ථ-**අභිනාදෙති දද්දර**න්ති දද්දරපබ්බතං එකනාදං කරොති. **මිගාධිභූ**ති පිතරං ආලපති, අයං හෙත්ථ අත්ථො මිගාධිභූ! මිග ජෙට්ඨක! සීහරාජ! පුච්ඡාමි තං කො නාම එසොති.

අථස්ස වචනං සුත්වා පිතා දුතියං ගාථමාහ :-

අධමො මිගජාතානං සිගාලො තාත! වස්සති,
ජාතිමස්ස ජිගුච්ඡන්තා තුණ්හී සීහා සමච්ඡරෙති.

තත්ථ-**සමච්ඡරෙති** සන්ති උපසඞ්ගමන්තං. අවජ්ඣන්තීති අත්ථො. **තුණ්හී** අවජ්ඣන්ති තුණ්හී හුත්වා නිසීදන්තීති වුත්තං හොති. පොත්ථකෙසු පන **සමච්ඡරෙති*** ලිඛන්ති.

සත්ථා න භික්ඛවෙ! කොකාලිකො ඉදානෙව අත්තනො නාදෙන අත්තානං පාකටං කාරෙති පුබ්බෙපි අකාසියෙවාති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සිගාලො කොකාලිකො අහොසි. සීහපොතකො රාහුලො. සීහරාජා පන අහමෙවාති.

දද්දරජාතකං.

---

2. 3. 3.

තාත! මාණවකො එසොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං **කුහකං** ආරබ්භ කථෙසි.

වත්ථුං පකිණ්ණකනිපාතෙ උද්දාලජාතකෙ ආවි භවිස්සති. තදා පන සත්ථා භික්ඛවෙ! නායං භික්ඛු ඉදානෙව කුහකො පුබ්බෙපි මක්කටො හුත්වා අග්ගිස්ස කාරණා කොහඤ්ඤං අකාසියෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො එකස්මිං කාසිගාමකෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලාය සිප්පං උග්ගණ්හිත්වා ඝරාවාසං සණ්ඨපෙසි. අථස්ස බ්‍රාහ්මණී එකං පුත්තං විජායිත්වා පුත්තස්ස ආධාවිත්වා පරිධාවිත්වා විචරණකාලෙ කාලමකාසි. බොධිසත්තො තස්සා පෙතකිච්චං කත්වා කිං මෙ දානි ඝරාවාසෙන පුත්තං ගහෙත්වා පබ්බජිස්සාමීති අස්සුමුඛං ඤාතිමිත්තවග්ගං පහාය පුත්තං ආදාය හිමවන්තං පවිසිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා තත්ථ වනමූලඵලාහාරො වාසං කප්පෙසි. සො එකදිවසං වස්සානකාලෙ දෙවෙ වස්සන්තෙ සාරදාරූනි ජාලෙත්වා අග්ගිං විසීවෙන්තො ඵලකත්ථරෙ නිපජ්ජි. පුත්තොපිස්ස තාපසකුමාරකො පාදෙ සම්බාහන්තො නිසීදි. අථෙකො වනමක්කටො සීතෙන පීළියමානො තස්ස පණ්ණසාලාය තං අග්ගිං දිස්වා සචාහං එත්ථ පවිසිස්සාමි මක්කටො මක්කටොති මං පොථෙත්වා නීහරිස්සන්ති අග්ගිං විසීවෙතුං න ලභිස්සාමි, අත්ථි දානි මෙ උපායො, තාපසවෙසං ගහෙත්වා කොහඤ්ඤං කත්වා පවිසිස්සාමීති චින්තෙත්වා එකස්ස මතතාපසස්ස වක්කලානි නිවාසෙත්වා පච්ඡිඤ්ච අඞ්කුසයට්ඨිඤ්ච ගහෙත්වා පණ්ණසාලද්වාරෙ එකං තාලරුක්ඛං නිස්සාය සඞ්කුටිතො අට්ඨාසි. තාපසකුමාරකො තං දිස්වා මක්කටභාවං අජානන්තො එසො මහල්ලකතාපසො සීතෙන පීළිතො විසීවෙතුං ආගතො භවිස්සතීති තාපසස්ස කථෙත්වා එතං පණ්ණසාලං පවෙසෙත්වා විසීවාපෙස්සාමීති චින්තෙත්වා පිතරං ආලපන්තො පඨමං ගාථමාහ :–

---

* අයං පාඨො සබ්බත්ථ එවමෙව දිස්සති. න ඛො පනස්ස කොචි විසෙසො පඤ්ඤායති.

තාත! මාණවකො එසො තාලමූලං අපස්සිතො,
අගාරකඤ්චිදං අත්ථි හන්ද දෙමස්සගාරකන්ති.

තත්ථ-**මාණවකො එසො**ති සත්තාධිවචනං. යෙන තාත! එසො එකො මාණවකො සත්තො. එකො තාපසොති දීපෙති. **තාලමූලං අපස්සිතො**ති තාලක්ඛන්ධං නිස්සාය ඨිතො. **අගාරකඤ්චිදං අත්ථී**ති ඉදඤ්ච අම්හාකං පබ්බජිතාගාරං අත්ථි. පණ්ණසාලං සන්ධාය වදති. **හන්දා**ති වවස්සග්ගත්ථෙ නිපාතො. **දෙමස්සගාරක**න්ති එතස්ස එකමන්තෙ වසනත්ථාය අගාරකං දෙම.

බොධිසත්තො පුත්තස්ස වචනං සුත්වා උට්ඨාය පණ්ණසාලද්වාරෙ ඨත්වා ඔලොකෙන්තො තස්ස මක්කටභාවං ඤත්වා තාත! මනුස්සානං නාම එවරූපං මුඛං න හොති මක්කටො එස න ඉධ පක්කොසිතබ්බොති වත්වා දුතියං ගාථමාහ:-

මා ඛො නං තාත! පක්කොසි දූසෙය්‍ය නො අගාරකං,
නෙතාදිසං මුඛං හොති බ්‍රාහ්මණස්ස සුසීලිනොති.

තත්ථ-**දූසෙය්‍ය නො අගාරක**න්ති අයමිධ පවිට්ඨො සමානො ඉමං කිච්ඡෙන කතං පණ්ණසාලං අග්ගිනා වා ඣාපෙන්තො උච්චාරාදීනි වා කරොන්තො දූසෙය්‍ය. **නෙතාදිස**න්ති එතාදිසං බ්‍රාහ්මණස්ස සුසීලිනො මුඛං න හොති. මක්කටො එසොති වත්වා බොධිසත්තො ඒකං උම්මුකං ගහෙත්වා කිං එත්ථ තිට්ඨසීති ඛිපිත්වා තං පලාපෙසි. මක්කටො වක්කලානි ඡඩ්ඩෙත්වා රුක්ඛං අභිරූහිත්වා වනසණ්ඩං පාවිසි. බොධිසත්තො චත්තාරො බ්‍රහ්මවිහාරෙ භාවෙත්වා බ්‍රහ්මලොකූපගො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා මක්කටො අයං කුහකභික්ඛු අහොසි. තාපසකුමාරො රාහුලො. තාපසො පන අහමෙවාති.

මක්කටජාතකං.

---

2. 3. 4.

අදංසු තෙ වාරි බහුතරූපන්ති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තං ආරබ්භ කථෙසි. එකස්මිං දිවසෙ ධම්මසභායං භික්ඛූ දෙවදත්තස්ස අකතඤ්ඤුතං මිත්තදුබ්භිභාවං කථෙන්තා නිසීදිංසු. සත්ථා න භික්ඛවෙ! දෙවදත්තො ඉදානෙව අකතඤ්ඤූ මිත්තදුබ්භී පුබ්බෙපි එවරූපො අහොසීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො එකස්මිං කාසිගාමකෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො ඝරාවාසං සණ්ඨපෙසි. තස්මිං පන සමයෙ කාසිරට්ඨෙ වත්තනිමහාමග්ගෙ එකො ගම්භීරො උදපානො හොති අනොතරණීයො නිරවජ්ජා

තානං. මග්ගං පටිපන්නා පුඤ්ඤත්ථිකා මනුස්සා දීඝරජ්ජුකෙන වාරකෙන උදකං උස්සිඤ්චිත්වා එකිස්සා දොණියා පරිපූරෙත්වා තිරච්ඡානානං පානීයං දෙන්ති. තස්ස සාමන්තතො මහන්තං අරඤ්ඤං. තත්ථ බහූ මක්කටා වසන්ති. අථ තස්මිං මග්ගෙ ද්වෙ තීණි දිවසානි මනුස්සසඤ්චාරො පච්ඡිජ්ජි. තිරච්ඡානා පානීයං නලභිංසු. එකො මක්කටො පිපාසාතුරො පානීයං පරියෙසන්තො උදපානසන්තිකෙ විචරති. බොධිසත්තො කෙනචිදෙව කරණීයෙන තං මග්ගං පටිපජ්ජිත්වා තත්ථ ගච්ඡන්තො පානීයං උක්කඩ්ඪාපෙත්වා පිවිත්වා හත්ථපාදෙ ධොවිත්වා ඨිතො තං මක්කටං අද්දස. අථස්ස පිපාසිතභාවං ඤත්වා පානීයං උස්සිඤ්චිත්වා දොණියං ආකිරිත්වා අදාසි. දත්වා ච පන විස්සමිස්සාමීති එකස්මිං රුක්ඛමූලෙ නිපජ්ජි. මක්කටො පානීයං පිවිත්වා අවිදූරෙ නිසීදිත්වා මුඛමක්කටිකං කරොන්තො බොධිසත්තං හිංසාපෙසි. බොධිසත්තො තස්ස තං කිරියං දිස්වා අරෙ දුට්ඨමක්කට! අහං තව පිපාසිතස්ස කිලන්තස්ස බහුං පානීයං අදාසිං. ඉදානි ත්වං මය්හං මුඛමක්කටිකං කරොසි. අහො! පාපජනස්ස නාම කතො උපකාරො නිරත්ථකොති වත්වා පඨමං ගාථමාහ :-

අදම්හ තෙ වාරි බහූතරූපං
ඝම්මාභිතත්තස්ස පිපාසිතස්ස,
සොදානි පීත්වාන කිකිං කරොසි
අසඞ්ගමො පාපජනෙන සෙය්‍යොති.

තත්ථ-**සොදානි පීත්වාන කිකිං කරොසී**ති සො ඉදානි ත්වං මයා දින්නං පානීයං පිවිත්වා මුඛමක්කටිකං කරොන්තො කිකින්ති සද්දං කරොසි. **අසඞ්ගමො පාපජනෙන සෙය්‍යො**ති පාපජනෙන සද්ධිං සඞ්ගමො න සෙය්‍යො, අසඞ්ගමොව සෙය්‍යොති.

තං සුත්වා සො මිත්තදූභී මක්කටො ත්වං එත්තකෙනෙවෙතං නිට්ඨිතන්ති සඤ්ඤං කරොසි? ඉදානි තෙ සීසෙ වච්චං පාතෙත්වා ගමිස්සාමීති වත්වා දුතියං ගාථමාහ :-

කො තෙ සුතො වා දිට්ඨො වා? සීලවා නාම මක්කටො,
ඉදානි ඛො තං ඌහච්ච එසා අස්මාක ධම්මතාති.

තත්‍රායං සඞ්ඛෙපත්ථො-භො බ්‍රාහ්මණ! **මක්කටො** කතගුණ ජානනකො ආචාරසම්පන්නො **සීලවා නාම** අත්ථීති කහං තයා **සුතො වා දිට්ඨො වා? ඉදානි ඛො** අහං **තං ඌහච්ච** වච්චං තෙ සීසෙ කත්වාව පක්කමිස්සාමි. **අස්මාකං** හි මක්කටානං නාම **එසා ධම්මතා** අයං ජාතිසභාවො යදිදං උපකාරකස්ස සීසෙ වච්චං කාතබ්බන්ති.

තං සුත්වා බොධිසත්තො උට්ඨාය ගන්තුං ආරභි. මක්කටො තං ඛණඤ්ඤෙව උප්පතිත්වා සාඛාය නිසීදිත්වා ඔලම්බකං ඔතාරෙන්තො විය තස්ස සීසෙ වච්චං පාතෙත්වා විරවන්තො වනසණ්ඩං පාවිසි. බොධිසත්තො නහාත්වා අගමාසි.

සත්ථා න භික්ඛවෙ! ඉදානෙව දෙවදත්තො අකතඤ්ඤූ* පුබ්බෙපි මයා කතං ගුණං න ජානාතියෙවාති වත්වා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා මක්කටො දෙවදත්තො අහොසි, බ්‍රාහ්මණො පන අහමෙවාති.

දුබ්භියමක්කටජාතකං.[1]

---

2. 3. 5.

සබ්බෙසු කිර භූතෙසූති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං කුහකං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු හෙට්ඨා කථිතසදිසමෙව.

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කාසිරට්ඨෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලායං සිප්පං උග්ගහෙත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්වා මහාපරිවාරො ගණසත්ථා හුත්වා හිමවන්තෙ වාසං කප්පෙසි. සො තත්ථ චිරං වසිත්වා ලොණම්බිලසෙවනත්ථාය පබ්බතා ඔරුය්හ පච්චන්තෙ එකං ගාමං නිස්සාය පණ්ණසාලාය වාසං උපගඤ්ඡි. අථෙකො ලොලමක්කටො ඉසිගණෙ භික්ඛාචාරං ගතෙ අස්සමපදං ආගන්ත්වා පණ්ණසාලා උත්තිණ්ණා කරොති පානීයඝටෙසු උදකං ඡඩ්ඩෙති. කුණ්ඩිකා භින්දති. අග්ගිසාලාය වච්චං කරොති. තාපසා වස්සං වසිත්වා ඉදානි හිමවන්තො පුප්ඵඵලසමිද්ධො රමණීයො තත්ථෙව ගමිස්සාමාති පච්චන්තගාමවාසිකෙ ආපුච්ඡිංසු. මනුස්සා ස්වෙ භන්තෙ! මයං භික්ඛං ගහෙත්වා අස්සමපදං ආගමිස්සාම තං පරිභුඤ්ජිත්වා ගමිස්සථාති වත්වා දුතියදිවසෙ පහූතං ඛාදනීයභොජනීයං ගහෙත්වා තත්ථ අගමංසු. තං දිස්වා සො මක්කටො චින්තෙසි කොහඤ්ඤං කත්වා මනුස්සෙ ආරාධෙත්වා මය්හම්පි ඛාදනීයභොජනීයං ආහරාපෙස්සාමීති. සො තපචරණං චරන්තො විය සීලවා විය ච හුත්වා තාපසානං අවිදූරෙ සූරියං නමස්සමානො අට්ඨාසි. මනුස්සා තං දිස්වා සීලවන්තානං සන්තිකෙ වසන්තා සීලවන්තා හොන්තීති වත්වා පඨමං ගාථමාහංසු:-

සබ්බෙසු කිර භූතෙසු සන්ති සීලසමාහිතා,
පස්ස සාඛාමිගං ජම්මං ආදිච්චමුපතිට්ඨතීති.

තත්ථ-**සන්ති සීලසමාහිතා**ති සීලෙන සමන්නාගතා සංවිජ්ජන්ති සීලවන්තො ච සමාහිතා ච එකග්ගචිත්තා සංවිජ්ජන්තීතිපි අත්ථො. **ජම්ම**න්ති ලාමකං. **ආදිච්චමුපතිට්ඨතී**ති සූරියං නමස්සමානො තිට්ඨති.

එවං තෙ මනුස්සෙ තස්ස ගුණෙ කථෙන්තෙ දිස්වා බොධිසත්තො තුම්හෙ ඉමස්ස ලොලමක්කටස්ස සීලාචාරං අජානිත්වා අවත්ථුස්මිං යෙව පසන්නාති වත්වා දුතියං ගාථමාහ:-

---

*. දෙවදත්තො පුබ්බෙපි-සබ්බත්ථ.

1. සී. දුතියමක්කටජාතකං. ඉං. දූභියමක්කට ජාතකං.

නාස්ස සීලං විජානාථ අනඤ්ඤාය පසංසථ,
අග්ගිහුත්තඤ්ච ඌහන්නං තෙ ච භින්නා කමණ්ඩලූති.

තත්ථ-**අනඤ්ඤායාති** අජානිත්වා. **ඌහන්නන්ති** ඉමිනා පාපකමක්කටෙන ඌහනන්තං. **කමණ්ඩලූති** කුණ්ඩිකා. **තෙ ච** කුණ්ඩිකා තෙන **භින්නාති** එවමස්ස අගුණං කථෙසි.

මනුස්සා මක්කටස්ස කුහකභාවං ඤත්වා ලෙඩ්ඩූ ච යට්ඨියො ච ගහෙත්වා පොථෙත්වා පලාපෙත්වා ඉසිගණස්ස භික්ඛං අදංසු. ඉසයොපි හිමවන්තමෙව ගන්ත්වා අපරිහීනජ්ඣානා බ්‍රහ්මලොකපරායණා අහෙසුං.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා මක්කටො අයං කුහකො අහොසි. ඉසිගණො බුද්ධපරිසා. ගණසත්ථා පන අහමෙවාති.

ආදිච්චුපට්ඨානජාතකං.

---

2. 3. 6.

බාලො වතායං දුමසාඛගොචරොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කොසලරාජානං ආරබ්භ කථෙසි.

එකස්මිං හි සමයෙ වස්සකාලෙ කොසලරඤ්ඤො පච්චන්තො කුප්පි. තත්ථ ඨිතා යොධා ද්වෙ තීණි යුද්ධානි කත්වා පච්චත්ථිකෙ අභිභවිතුං අසක්කොන්තා රඤ්ඤො සාසනං පෙසෙසුං. රාජා අකාලෙ වස්සානෙයෙව නික්ඛමිත්වා ජෙතවනසමීපෙ ඛන්ධාවාරං බන්ධිත්වා චින්තෙසි අහං අකාලෙ නික්ඛන්තො කන්දරපදරාදයො උදකපූරදුග්ගමො මග්ගො. සත්ථාරං උපසඞ්කමිස්සාමි සො මං කහං ගච්ඡසි මහාරාජාති පුච්ඡිස්සති. අථාහං එතමත්ථං ආරොචෙස්සාමි. න ඛො පන මං සත්ථා සම්පරායිකෙනෙවත්ථෙන අනුග්ගණ්හාති දිට්ඨධම්මිකෙනාපි අනුග්ගණ්හාතෙව. තස්මා සචෙ මෙ ගමනෙන අවඩ්ඪි භවිස්සති අකාලො මහාරාජාති වක්ඛති. සචෙ පන වඩ්ඪි භවිස්සති තුණ්හී භවිස්සතීති. සො ජෙතවනං පවිසිත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදි. සත්ථා හන්ද කුතො නු ත්වං මහාරාජ! ආගච්ඡසි දිවා දිවස්සාති පුච්ඡි. භන්තෙ! අහං පච්චන්තං වූපසමෙතුං නික්ඛන්තො තුම්හෙ වන්දිත්වා ගමිස්සාමීති ආගතොම්හීති. සත්ථා පුබ්බෙපි මහාරාජ රාජානො සෙනාය අබ්භුග්ගච්ඡමානාය පණ්ඩිතානං කථං සුත්වා අකාලෙ අබ්භුග්ගමනං නාම නාගමංසූති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස අත්ථධම්මානුසාසකො සබ්බත්ථකඅමච්චො අහොසි. අථ රඤ්ඤො පච්චන්තෙ කුපිතෙ පච්චන්තයොධා පණ්ණං පෙසෙසුං.

රාජා වස්සකාලෙ නික්ඛමිත්වා උය්‍යානෙ ඛන්ධාවාරං බන්ධි. බොධිසත්තො රඤ්ඤො සන්තිකෙ අට්ඨාසි. තස්මිං ඛණෙ අස්සානං කළායෙ සෙදෙත්වා ආහරිත්වා දොණියං පක්ඛිපිංසු. උය්‍යානෙ මක්කටෙසු එකො මක්කටො රුක්ඛා ඔතරිත්වා තතො කළායෙ ගහෙත්වා මුඛං පූරෙත්වා හත්ථෙහිපි ගහෙත්වා උප්පතිත්වා රුක්ඛෙ නිසීදිත්වා ඛාදිතුං ආරභි. අථස්ස ඛාදමානස්ස හත්ථතො එකො කළායො භූමියං පති. සො මුඛෙන ච හත්ථෙහි ච ගහිතෙ සබ්බෙව කළායෙ ඡඩ්ඩෙත්වා රුක්ඛා ඔරුය්හ තමෙව කළායං ඔලොකෙන්තො තං කළායං අදිස්වාව පුන රුක්ඛං අභිරුහිත්වා අට්ටෙ සහස්සං පරාජිතො විය සොචමානො දුම්මුඛො රුක්ඛසාඛාය නිසීදි. රාජා මක්කටස්ස කිරියං දිස්වා බොධිසත්තං ආමන්තෙත්වා වයස්ස! කින්නාමෙතං මක්කටෙන කතන්ති පුච්ඡි. බොධිසත්තො මහාරාජ! බහුං අනවලොකෙත්වා අප්පං ඔලොකෙන්තා දුබ්බුද්ධිනො බාලා එවරූපං කරොන්තියෙවාති වත්වා පඨමං ගාථමාහ :-

බාලො වතායං දුමසාඛගොචරො
පඤ්ඤා ජනින්ද! නයිමස්ස විජ්ජති.
කළායමුට්ඨිං අවකිරිය කෙවලං
එකං කළායං පතිතං ගවෙසතීති.

තත්ථ-**දුමසාඛගොචරොති** මක්කටො. සො හි දුමසාඛාසු ගොචරං ගණ්හාති තා ව අස්ස ගොචරෙ සඤ්චරණභූමිභූතා තස්මා දුමසාඛගොචරොති වුච්චති. **ජනින්දාති** රාජානං ආලපති. රාජා හි පරමිස්සරියභාවෙන ජනස්ස ඉන්දොති ජනින්දො. **කළායමුට්ඨින්ති** චණකමුට්ඨිං.[1] කාළරාජමාස මුට්ඨින්තිපි වදන්තියෙව. **අවකිරියාති** අවකිරිත්වා. **කෙවලන්ති** සබ්බං. **ගවෙසතීති** භූමියං පතිතං එකමෙව පරියෙසතීති.

එවං වත්වා පුන බොධිසත්තො* රාජානං ආමන්තෙන්තො දුතියං ගාථමාහ :-

එවමෙව මයං රාජ! යෙ චඤ්ඤෙ අතිලොභිනො,
අප්පෙන බහුජීය්‍යාම කළායෙනෙව වානරොති.

තත්‍රායං සඞ්ඛෙපත්ථො-මහාරාජ! **එවමෙව මයං** ච **අඤ්ඤෙ** ච ලොභාභිභූතා ජනා සබ්බෙපි **අප්පෙන බහුං ජීය්‍යාම** මයං හි එතරහි අකාලෙ වස්සානසමයෙ මග්ගං ගච්ඡන්තා අප්පකස්ස අත්ථස්ස කාරණා බහුතා අත්ථා පරිහායාම. **කළායෙනෙව වානරොති** යථා අයං වානරො එකං කළායං පරියෙසමානො තෙනෙකෙන කළායෙන සබ්බකළායෙහි පරිහීනො එවං මයම්පි අකාලෙන කන්දරපදරාදිසු පූරෙසු ගච්ඡමානා අප්පමත්තකං අත්ථං පරියෙසමානා බහුහි හත්ථිවාහන අස්සවාහනාදීහිචෙව බලකායෙන ච පරිහායිස්සාම තස්මා අකාලෙ ගන්තුං න වට්ටතීති රඤ්ඤො ඔවාදං අදාසි.

1. ඉං. සං. චරකමුට්ඨිං. * තං උපසඞ්කමිත්වා-ඉත්‍යසිකපාඨො.

රාජා තස්ස කථං සුත්වා තතොව පටිනිවත්තිත්වා බාරාණසිනගරමෙව පාවිසි. චොරාපි රාජා කිර චොරමද්දනං කරිස්සාමීති නගරා නික්ඛන්තොති සුත්වාව පච්චන්තතො පලායිංසු. පච්චුප්පන්නාපි චොරා කොසලරාජා කිර නික්ඛන්තොති සුත්වා පලායිංසු. රාජා සත්ථු ධම්මදෙසනං සුත්වා උට්ඨායාසනා වන්දිත්වා පදක්ඛිණං කත්වා සාවත්ථිමෙව පාවිසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා රාජා ආනන්දො අහොසි. පණ්ඩිතාමච්චො පන අහමෙවාති.

කලායමුට්ඨිජාතකං.

---

2. 3. 7.

ධනුහත්ථකලාපෙහීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පඤ්ඤාපාරමිං ආරබ්භ කථෙසි.

සත්ථා හි මහාබොධිජාතකෙ විය ච උම්මග්ගජාතකෙ විය ච අත්තනො පඤ්ඤාය වණ්ණං වණ්ණිතං සුත්වා න භික්ඛවෙ! ඉදානෙව තථාගතො පඤ්ඤවා පුබ්බෙපි පඤ්ඤවා උපායකුසලොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො වානරයොනියං නිබ්බත්තිත්වා අසීතිසහස්සවානරපරිවාරො හිමවන්තපදෙසෙ වාසං කප්පෙසි. තස්සාසන්නෙ එකො පච්චන්තගාමකො කදාචි වසති. කදාචි උබ්බසති. තස්ස පන ගාමස්ස මජ්ඣෙ සාඛාවිටපසම්පන්නො මධුරඵලො එකො තින්දුකරුක්ඛො අත්ථි. වානරගණො උබ්බසිතකාලෙ ආගන්ත්වා තස්ස ඵලානි ඛාදති. අථාපරස්මිං ඵලවාරෙ සො ගාමො පුනාවාසො අහොසි නළපරික්ඛිත්තො ද්වාරයුත්තො. සොපි රුක්ඛො ඵලභාරනමිතසාඛො අට්ඨාසි. වානරගණො චින්තෙසි මයං පුබ්බෙ අසුකගාමෙ තින්දුකඵලානි ඛාදාම ඵලිතො නු ඛො එතරහි රුක්ඛො උදාහු නො ආවාසිකො සො ගාමො උදාහු නොති එවඤ්ච පන චින්තෙත්වා ගච්ඡ ඉමං පවත්තිං ජානාහීති එකං වානරං පෙසෙසි. සො ගන්ත්වා රුක්ඛස්ස ච ඵලිතභාවං ගාමස්ස ච ගාළ්හවාසභාවං ඤත්වා ආගන්ත්වා ආරොචෙසි. වානරා තස්ස ඵලිතභාවං සුත්වා මධුරානි තින්දුකඵලානි ඛාදිස්සාමාති උස්සාහජාතා බහූ වානරා වානරින්දස්ස තමත්ථං ආරොචෙසුං. වානරින්දො ගාමො ආවාසො අනාවාසොති පුච්ඡි. ආවාසො දෙවාති. තෙන හි ගන්තබ්බං මනුස්සා හි බහුමායා හොන්තීති. දෙව! මනුස්සානං පටිසල්ලාණවෙලාය අඩ්ඪරත්තසමයෙ ඛාදිස්සාමාති. බහූ ගන්ත්වා වානරින්දං සම්පටිච්ඡාපෙත්වා හිමවන්තා ඔතරිත්වා තස්ස ගාමස්ස අවිදූරෙ මනුස්සානං පටිසල්ලාණකාලං ආගමයමානා මහාපාසාණපිට්ඨෙ සයිත්වා මජ්ඣිමයාමෙ මනුස්සෙසු නිද්දං ඔක්කමන්තෙසු රුක්ඛං ආරුය්හ ඵලානි ඛාදිංසු.

අථෙකො පුරිසො සරීරකිච්චෙන ගෙහා නික්ඛමිත්වා ගාමමජ්ඣං ගතො වානරෙ දිස්වා මනුස්සානං ආචික්ඛි. බහූ මනුස්සා ධනුකලාපං සන්නය්හිත්වා නානාවුධහත්ථා ලෙඩ්ඩුදණ්ඩාදීනි ආදාය පභාතාය රත්තියා වානරෙ ගණ්හිස්සාමාති රුක්ඛං පරිවාරෙත්වා අට්ඨංසු. අසීති සහස්සා වානරා මනුස්සෙ දිස්වා මරණභයතජ්ජිතා නත්ථි නො අඤ්ඤං පටිසරණං අඤ්ඤත්‍ර වානරින්දූති තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා පඨමං ගාථමාහංසු :-

ධනුහත්ථකලාපෙහි නෙත්තිංසවරධාරිහි,
සමන්තා පරිකිණ්ණම්හා කථං මොක්ඛො භවිස්සතීති.

තත්ථ—**ධනුහත්ථකලාපෙහීති** ධනුකලාපහත්ථෙහි. ධනූනිචෙව සරකලාපෙ ච ගහෙත්වා ඨිතෙහීති අත්ථො. **නෙත්තිංසවරධාරිහීති** නෙත්තිංසා වුච්චන්ති ඛග්ගා, උත්තමඛග්ගධාරීහීති අත්ථො. **පරිකිණ්ණම්හාති** පරිවාරිතම්හ. **කථ**න්ති කෙන නු ඛො උපායෙන අම්හාකං **මොක්ඛො භවිස්සති**ති.

තෙසං කථං සුත්වා වානරින්දො මා භායථ මනුස්සා නාම බහුකිච්චා අජ්ජාපි මජ්ඣිමයාමො වත්තති අපිනාමෙතෙසං අම්හෙ මාරෙස්සාමාති ඨිතානං ඉමස්ස කිච්චස්ස අන්තරායකරං අඤ්ඤං කිච්චං උප්පාදෙය්‍යාමාති වානරෙ සමස්සාසෙත්වා දුතියං ගාථමාහ :-

අප්පෙව බහුකිච්චානං අත්ථො ජායෙථ කොචි නං,
අත්ථි රුක්ඛස්ස අච්ඡින්නං ඛජ්ජතඤ්ඤෙව තින්දුකන්ති.

තත්ථ—**න**න්ති නිපාතමත්තං. **අප්පෙව බහුකිච්චානං** මනුස්සානං අඤ්ඤො **කොචි අත්ථො** උප්පජ්ජෙය්‍යාති අයමෙවෙත්ථ අත්ථො. **අත්ථි රුක්ඛස්ස අච්ඡින්න**න්ති ඉමස්ස රුක්ඛස්ස ඵලානං ආකඩ්ඪනපරිකඩ්ඪනවසෙන අච්ඡින්නං බහුං ඨානං අත්ථි. **ඛජ්ජතඤ්ඤෙව තින්දුක**න්ති තින්දුකඵලං ඛජ්ජතුයෙව. තුම්හෙ හි යාවතකෙන වො අත්ථො අත්ථි තත්තකං ඛාදථ අම්හාකං පහරණකාලං ජානිස්සාමාති.

එවං මහාසත්තො කපිගණං සමස්සාසෙසි. එත්තකං හි අස්සාදං අලභමානා සබ්බෙපි තෙ එලිතෙන හදයෙන ජීවිතක්ඛයං පාපුණෙය්‍යුං. මහාසත්තො පන එවං වානරගණං අස්සාසෙත්වා සබ්බෙ වානරෙ සමානෙථාති ආහ. සමානෙන්තා තස්ස භාගිනෙය්‍යං සෙනකං නාම වානරං අදිස්වා වානරගණස්ස සෙනකො නාගතොති ආරොචෙසුං. සචෙ සෙනකො අනාගතො තුම්හෙ මා භායිත්ථ ඉදානි වො සොත්ථිං කරිස්සතීති. සෙනකොපි ඛො වානරගණස්ස ආගමනකාලෙ නිද්දායිත්වා පච්ඡා පබුද්ධො කඤ්චි අදිස්වා පදානුපදිකො හුත්වා ආගච්ඡන්තො මනුස්සෙ දිස්වා වානරගණස්ස භයං උප්පන්නන්ති ඤත්වා එකස්මිං පරියන්තගෙහෙ අග්ගිං ජාලෙත්වා කන්තන්තියා මහල්ලකිත්ථියා සන්තිකං ගන්ත්වා ඛෙත්තං ගච්ඡන්තො ගාමදාරකො විය එකං උම්මුකං

ගහෙත්වා උපරිවාතෙ ඨත්වා ගාමං පදීපෙසි. මනුස්සා මක්කටෙ ජඩ්ඩෙත්වා අග්ගිං නිබ්බාපෙතුං අගමංසු. වානරා පලායන්තා සෙනකස්ස අත්ථාය එකෙකං ඵලං ගහෙත්වාව පලායිංසු.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා භාගිණෙය්‍යසෙනකො මහානාමො සක්කො අහොසි. වානරගණො බුද්ධපරිසා. වානරින්දො පන අහමෙවාති.

තින්දුකජාතකං.

---

2. 3. 8.

ජනිත්තමෙම භවිත්තමෙමති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං අහිවාතකරොගමුත්තකං ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථියං කිර එකස්මිං කුලෙ අහිවාතකරොගො උප්පජ්ජි. මාතාපිතරො පුත්තං ආහංසු තාත! මා ඉමස්මිං ගෙහෙ වසි, භිත්තිං භින්දිත්වා පලායිත්වා යත්ථකත්ථචි ගන්ත්වා ජීවිතං රක්ඛ, පච්ඡා ආගන්ත්වා ඉමස්මිං නාම ඨානෙ මහානිධානං අත්ථි, තං උද්ධරිත්වා කුටුම්බං සණ්ඨපෙත්වා සුඛෙන ජීවෙය්‍යාසීති. පුත්තො තෙසං වචනං සම්පටිච්ඡිත්වා භිත්තිං භින්දිත්වා පලායිත්වා අත්තනො රොගෙ වූපසන්තෙ ආගන්ත්වා මහානිධානං උද්ධරිත්වා ඝරාවාසං වසි. සො එකදිවසං සප්පිතෙලාදීනි චෙව වත්ථච්ඡාදනානි ච ගාහාපෙත්වා ජෙතවනං ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා නිසීදි. සත්ථා තෙන සද්ධිං පටිසන්ථාරං කත්වා තුම්හාකං ගෙහෙ අහිවාතකරොගො උප්පන්නොති අස්සුම්හ. කින්ති කත්වා මුත්තොසීති පුච්ඡි. සො තං පවත්තිං ආචික්ඛි. සත්ථා පුබ්බෙපි ඛො උපාසක! භයෙ උප්පන්නෙ අත්තනො වසනට්ඨානෙ ආලයං කත්වා අඤ්ඤත්ථ අගතා ජීවිතක්ඛයං පාපුණිංසු. අනාලයං පන කත්වා අඤ්ඤත්ථ ගතා ජීවිතං ලභිංසූති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො ගාමකෙ කුම්භකාරකම්මං කත්වා පුත්තදාරං පොසෙසි. තදා පන බාරාණසිමහානදියා සද්ධිං එකාබද්ධො මහාජාතස්සරො අහොසි. සො බහූදකකාලෙ නදියා සද්ධිං එකොදකො හොති. උදකෙ මන්දීභූතෙ විසුං හොති. මච්ඡකච්ඡපා පන ඉමස්මිං සංවච්ඡරෙ සුබ්බුට්ඨිකා භවිස්සති ඉමස්මිං දුබ්බුට්ඨිකාති ජානන්ති. අථ තස්මිං සරෙ නිබ්බත්තමච්ඡකච්ඡපා ඉමස්මිං සංවච්ඡරෙ දුබ්බුට්ඨිකා භවිස්සතීති ඤත්වා උදකස්ස එකාබද්ධකාලෙයෙව තම්හා සරා නික්ඛමිත්වා නදිං අගමිංසු. එකො පන කච්ඡපො ඉදං මෙ ජාතට්ඨානං වඩ්ඪිතට්ඨානං මාතාපිතූහි වසිතට්ඨානං න සක්කොමි ඉමං ජහිතුන්ති නදිං න අගමාසි. අථ නිදාඝසමයෙ තත්ථ උදකං ඡිජ්ජි. සො කච්ඡපො බොධිසත්තස්ස මත්තිකාගණ්හනට්ඨානෙ භූමිං ඛණිත්වා පාවිසි. බොධිසත්තො මත්තිකං ගහෙස්සාමීති තත්ථ ගන්ත්වා මහාකුද්දාලෙන භූමිං ඛණන්තො කච්ඡපස්ස

පිට්ඨිං භින්දිත්වා මත්තිකාපිණ්ඩං විය තං කුද්දාලෙනෙව උද්ධරිත්වා ථලෙ පාතෙසි. සො වෙදනාමත්තො හුත්වා වසනට්ඨානෙ ආලයං ජහිතුං අසක්කොන්තො එවං විනාසං පාපුණිම්හි වත්වා පරිදෙවමානො ඉමා ගාථා අවොච :–

ජනිත්තමෙම භවිත්තමෙම ඉති පඞ්කෙ අවස්සයිං
තං මං පඞ්කො අජ්ඣභවි යථා දුබ්බලකං තථා,
තං තං වදාමි භග්ගව! සුණොහි වචනං මම.

ගාමෙ වා යදි වා රඤ්ඤෙ සුඛං යත්‍රාධිගච්ඡති
තං ජනිත්තං භවිත්තං ච පුරිසස්ස පජානතො,
යම්හි ජීවෙ තම්හි ගච්ඡෙ න නිකෙතහතො සියාති.

තත්‍ථ–**ජනිත්තමෙම භවිත්තමෙමති** ඉදං මම ජාතට්ඨානං, ඉදං වඩ්ඪිතට්ඨානං. **ඉති පඞ්කෙ අවස්සයි**න්ති ඉමිනා කාරණෙනාහං ඉමස්මිං කද්දමෙ අවස්සයිං. නිපජ්ජිං. වාසං කප්පෙසින්ති අත්‍ථො. **අජ්ඣභවී**ති අධිඅභවි විනාසං පාපෙසි. **භග්ගවා**ති කුම්භකාරං ආලපති. කුම්භකාරානං හි නාමගොත්තපඤ්ඤත්ති එසා යදිදං භග්ගවාති. **සුඛ**න්ති කායිකචෙතසිකස්සාදං. **තං ජනිත්තං භවිත්තඤ්චා**ති තං ජාතට්ඨානං වඩ්ඪිතට්ඨානං ච. **ජානිතං භාවිත**න්ති දීඝවසෙන පාඨො. සොයෙවත්‍ථො. **පජානතො**ති අත්‍ථානත්‍ථං කාරණාකාරණං ජානන්තස්ස. **න නිකෙතහතො සියා**ති නිකෙතෙ ආලයං කත්වා අඤ්ඤත්‍ර අගන්ත්වා නිකෙතෙන හතො එවරූපං මරණදුක්ඛං පාපිතො න භවෙය්‍යාති.

එවං සො බොධිසත්තෙන සද්ධිං කථෙන්තොව කාලමකාසි. බොධිසත්තො තං ගහෙත්වා සකලගාමවාසිනො සන්නිපාතාපෙත්වා තෙ මනුස්සෙ ඔවදන්තො එවමාහ. පස්සථිමං කච්ඡපං අයං අඤ්ඤෙසං මච්ඡකච්ඡපානං මහානදිං ගමනකාලෙ අගන්ත්වා වසනට්ඨානෙ ආලයං ඡින්දිතුං අසක්කොන්තො තෙහි සද්ධිං අගන්ත්වා මත්තිකාගහණට්ඨානං පවිසිත්වා නිපජ්ජි. අථස්සායං මත්තිකං ගණ්හන්තො මහාකුද්දාලෙන පිට්ඨිං භින්දිත්වා මත්තිකාපිණ්ඩං විය තං ථලෙ පාතෙසිං. අයං අත්තනා කතකම්මං සරිත්වා ද්වීහි ගාථාහි පරිදෙවිත්වා කාලමකාසි. එවමෙස අත්තනො වසනට්ඨානෙ ආලයං කත්වා මරණප්පත්තො තුම්හෙපි මා ඉමිනා කච්ඡපෙන සදිසා අහුවත්‍ථ. ඉතො පට්ඨාය මය්හං රූපං මය්හං සද්දො මය්හං ගන්ධො මය්හං රසො මය්හං ඵොට්ඨබ්බො මය්හං පුත්තො මය්හං ධීතා මය්හං දාසදාසිපරිච්ඡෙදො හිරඤ්ඤසුවණ්ණන්ති තණ්හාවසෙන උපභොගවසෙන මා ගණ්හිත්‍ථ, එකකොවෙස සත්තො තීසු භවෙසු පරිවත්තතීති එවං බුද්ධලීලාය මහාජනස්ස ඔවාදමදාසි. සො ඔවාදො සකලජම්බුදීපං පත්‍ථරිත්වා සත්තමත්තානි වස්සසහස්සානි අට්ඨාසි. මහාජනො බොධිසත්තස්ස ඔවාදෙ ඨත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා සග්ගපදං පූරෙසි.

බොධිසත්තොපි තථෙව පුඤ්ඤානි කත්වා සග්ගපදං පූරෙසි. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ සො කුලපුත්තො සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාසි.

තදා කච්ඡපො ආනන්දො අහොසි, කුම්භකාරො පන අහමෙවාති.

කච්ඡපජාතකං.

---

2. 3. 9.

තඤ්ච අප්පන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකවීසති විධං අනෙසනං ආරබ්භ කථෙසි. එකස්මිං හි කාලෙ බහූ භික්ඛූ වෙජ්ජකම්මෙන දූතකම්මෙන පහෙනගමනෙන ජංඝපෙසනිකෙන පිණ්ඩපටිපිණ්ඩකෙනාති එවරූපාය එකවීසතිවිධාය අනෙසනාය ජීවිකං කප්පෙසුං. සා සාකෙතජාතකෙ ආවීභවිස්සති. සත්ථා තෙසං තථා ජීවිකං කප්පනභාවං ඤත්වා එතරහි බහූ භික්ඛූ අනෙසනාය ජීවිකං කප්පෙන්ති, තෙ පන එවං ජීවිකං කප්පෙත්වා යක්ඛත්තා වා පෙතත්තා වා න මුච්චිස්සන්ති, ධුරගොණා හුත්වා නිබ්බත්තිස්සන්ති, නිරයෙ පටිසන්ධිං ගණ්හිස්සන්ති, එතෙසං හිතත්ථාය සුඛත්ථාය අත්තජ්ඣාසයං සකපටිභාණං එකං ධම්මදෙසනං කථෙතුං වට්ටතීති භික්ඛුසඞ්ඝං සන්නිපාතෙත්වා න භික්ඛවෙ! එකවීසතිවිධාය අනෙසනාය පච්චයා උප්පාදෙතබ්බා, අනෙසනාය හි උප්පන්නපිණ්ඩපාතො ආදිත්තලොහගුළසදිසො, හලාහලවිසූපමො, අනෙසනා හි නාමෙසා බුද්ධපච්චෙකබුද්ධසාවකෙහි ගරහිතා පටිකුට්ඨා, අනෙසනාය උප්පන්නපිණ්ඩපාතං භුඤ්ජන්තස්ස හි හාසො වා සොමනස්සං වා නත්ථි, එවං උප්පන්නො හි පිණ්ඩපාතො මම සාසනෙ චණ්ඩාලස්ස උච්ඡිට්ඨභොජනසදිසො, තස්ස පරිභොගො සතධම්මමාණවස්ස චණ්ඩාලුච්ඡිට්ඨභත්තපරිභොගො විය හොතීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො චණ්ඩාලයොනියං නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො කෙනචිදෙව කරණීයෙන පාථෙය්‍යතණ්ඩුලෙ ච භත්තපුටං ච ගහෙත්වා මග්ගං පටිපජ්ජි. තස්මිං කාලෙ බාරාණසියං එකො මාණවො අත්ථි සතධම්මො නාම උදිච්චබ්‍රාහ්මණමහාසාලකුලෙ නිබ්බත්තො. සොපි කෙනචිදෙව කරණීයෙන තණ්ඩුලෙ වා භත්තපුටං වා අගහෙත්වාව මග්ගං පටිපජ්ජි. තෙ උභොපි මහාමග්ගෙ සමාගච්ඡිංසු. මාණවො බොධිසත්තං කිංජාතිකොසීති පුච්ඡි. සො අහං චණ්ඩාලොති වත්වා ත්වං කිංජාතිකොසීති මාණවං පුච්ඡි. උදිච්චබ්‍රාහ්මණො අහන්ති. සාධු ගච්ඡාමාති උභොපි මග්ගං අගමංසු. බොධිසත්තො පාතරාසවෙලායං උදකඵාසුකට්ඨානෙ නිසීදිත්වා හත්ථෙ ධොවිත්වා භත්තපුටං මොචෙත්වා මාණවං භත්තං භුඤ්ජාහීති ආහ. නත්ථි රෙ චණ්ඩාල! මම භත්තෙනත්ථොති. බොධිසත්තො සාධූති පුටභත්තං උච්ඡිට්ඨං අකත්වාව අත්තනො යාපන

මත්තං අඤ්ඤස්මිං පණ්ණෙ පක්ඛිපිත්වා පුටකං බන්ධිත්වා එකමන්තෙ ඨපෙත්වා භුඤ්ජිත්වා පානීයං පිවිත්වා ධොතහත්ථපාදො තණ්ඩුලෙ ච සෙසභත්තං ච ආදාය ගච්ඡාම මාණවාති මග්ගං පටිපජ්ජි. තෙ සකලදිවසං ගන්ත්වා සායං උභොපි එකස්මිං උදකඵාසුකට්ඨානෙ නහාත්වා පච්චුත්තරිංසු.

බොධිසත්තො ඵාසුකට්ඨානෙ නිසීදිත්වා භත්තපුටං මොචෙත්වා මාණවං අනාපුච්ඡිත්වා භුඤ්ජිතුං ආරභි. මාණවො සකලදිවසං මග්ගගමනෙන කිලන්තො ජාතජිඝච්ඡො සචෙ මෙ භත්තං දස්සති භුඤ්ජිස්සාමීති ඔලොකෙන්තො අට්ඨාසි. ඉතරො කිඤ්චි අවත්වා භුඤ්ජතෙව. මාණවො චින්තෙසි අයං චණ්ඩාලො මය්හං අදත්වාව සබ්බං භුඤ්ජති. නිප්පීළෙත්වාපි තං ගහෙත්වා උපරි උච්ඡිට්ඨභත්තං ඡඩ්ඩෙත්වා සෙසං භුඤ්ජිතුං වට්ටතීති. සො තථා කත්වා උච්ඡිට්ඨභත්තං භුඤ්ජි. අථස්ස භුත්තමත්තස්සෙව මයා අත්තනො ජාතිගොත්තකුලප්පදෙසානං අනනුච්ඡවිකං කතං චණ්ඩාලස්ස නාම මෙ උච්ඡිට්ඨභත්තං භුත්තන්ති බලවවිප්පටිසාරො උප්පජ්ජි. තාවදෙවස්ස සලොහිතං භත්තං මුඛතො උග්ගඤ්ජි. සො අප්පමත්තකස්ස වත මෙ කාරණා අනනුච්ඡවිකං කම්මං කතන්ති උප්පන්නබලවසොකතාය පරිදෙවමානො පඨමං ගාථමාහ:–

තඤ්ච අප්පඤ්ච උච්ඡිට්ඨං තඤ්ච කිච්ඡෙන නො අදා,
සොහං බ්‍රාහ්මණජාතිකො යං භුත්තං තම්පි උග්ගතන්ති.

තත්‍රායං සඞ්ඛෙපත්ථො–යං මයා භුත්තං තං **අප්පං උච්ඡිට්ඨං** **තං ච නො** සො චණ්ඩාලො න අත්තනො රුචියා, අථ ඛො නිප්පීළියමානො **කිච්ඡෙන** කසිරෙන අදාසි. **සොහං** පරිසුද්ධබ්‍රාහ්මණජාතිකො තෙනෙව මෙ **යං භුත්තං තම්පි** සද්ධිං ලොහිතෙන **උග්ගත**න්ති.

එවං මාණවො පරිදෙවිත්වා කිංදානි මෙ එවරූපං අනනුච්ඡවිකං කම්මං කත්වා ජීවිතෙනාති අරඤ්ඤං පවිසිත්වා කස්සචි අත්තානං අදස්සෙත්වා අනාථමරණං මතො.

සත්ථා ඉමං අතීතං දස්සෙත්වා සෙය්‍යථාපි භික්ඛවෙ! සතධම්මමාණවස්ස තං චණ්ඩාලුච්ඡිට්ඨකං භුඤ්ජිත්වා අත්තනො අයුත්තභොජනස්ස භුත්තත්තා එව නෙව හාසො න සොමනස්සං උප්පජ්ජි. එවමෙවං යො ඉමස්මිං සාසනෙ පබ්බජිතො අනෙසනාය ජීවිකං කප්පෙන්තො තථා ලද්ධපච්චයං පරිභුඤ්ජති තස්ස බුද්ධපටිකිට්ඨාය ගරහිතජීවිකාය ජීවිතබ්බභාවතො නෙව හාසො න සොමනස්සං උප්පජ්ජතීති වත්වා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා දුතියං ගාථමාහ:–

එවං ධම්මං නිරංකත්වා යො අධම්මෙන ජීවති,
සතධම්මොව ලාභෙන ලද්ධෙනපි න නන්දතීති.

තත්‍ථ-**ධම්ම**න්‍ති ආජීවපාරිසුද්ධිසීලධම්මං. **නිරං කත්‍වා**ති නීහරිත්‍වා ඡඩ්ඩෙත්‍වා. **අධම්මෙනා**ති එකවීසතියා අනෙසනසඞ්ඛාතෙන මිච්ඡාජීවෙන. **සතධම්මො**ති තස්ස නාමං. **සන්‍තධම්මො**තිපි පාඨො. **න නන්‍දතී**ති යථා සතධම්මො මාණවො චණ්ඩාලුච්ඡිට්ඨකං **මෙ ලද්ධ**න්‍ති තෙන ලාභෙන න නන්‍දති. එවං ඉමස්මිම්පි සාසනෙ පබ්බජිතො කුලපුත්‍තො අනෙසනාය ලද්ධං ලාභං පරිභුඤ්ජන්‍තො න නන්‍දති න තුස්සති. ගරහිතජීවිකාය ජීවාමීති දොමනස්සප්පත්‍තොව හොති. තස්මා අනෙසනාය ජීවිකං කප්පෙන්‍තස්ස සතධම්මමාණවස්සෙව අරඤ්ඤං පවිසිත්‍වා අනාථමරණං මරිතුං වරන්‍ති.

එවං සත්‍ථා ඉමං ධම්මදෙසනං දෙසෙත්‍වා චත්‍තාරි සච්චානි පකාසෙත්‍වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ බහූ භික්ඛූ සොතාපත්‍තිඵලාදීනි පාපුණිංසු. තදා අහමෙව චණ්ඩාලපුත්‍තො අහොසින්‍ති.

සතධම්ම ජාතකං.

---

2. 3. 10.

දුද්දදං දදමානානන්‍ති ඉදං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්‍තො, ගණදානං ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්‍ථියං කිර සහායකා කුටුම්බියපුත්‍තා ඡන්‍දකං සංහරිත්‍වා සබ්බපරික්ඛාරදානං සජ්ජෙත්‍වා බුද්ධපමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං නිමන්‍තෙත්‍වා සත්‍තාහං මහාදානං පවත්‍තෙත්‍වා සත්‍තමෙ දිවසෙ සබ්බපරික්ඛාරෙ අදංසු. තෙසු ගණජෙට්ඨකො සත්‍ථාරං වන්‍දිත්‍වා එකමන්‍තං නිසීදිත්‍වා භන්‍තෙ! ඉමස්මිං දානෙ බහුදායකාපි අත්‍ථි අප්පදායකාපි තෙසං සබ්බෙසම්පි ඉදං දානං මහප්ඵලං හොතූති දානං නිය්‍යාදෙසි. සත්‍ථා තුම්හෙහි ඛො උපාසකා! බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස දානං දත්‍වා එවං නිය්‍යාදෙන්‍තෙහි මහාකම්මං කතං, පොරාණකපණ්ඩිතාපි දානං දත්‍වා එවමෙව නිය්‍යාදෙසුන්‍ති වත්‍වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්‍තෙ රජ්ජං කාරෙන්‍තෙ බොධිසත්‍තො කාසිරට්ඨෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්‍තිත්‍වා වයප්පත්‍තො තක්කසිලාය සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්‍වා ඝරාවාසං පහාය ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්‍වා ගණසත්‍ථා හුත්‍වා හිමවන්‍තප්පදෙසෙ චිරං වසිත්‍වා ලොණම්බිලසෙවනත්‍ථාය ජනපදචාරිකං චරමානො බාරාණසිං පත්‍වා රාජුය්‍යානෙ වසිත්‍වා පුන දිවසෙ චාරගාමෙ සපරිසො භික්ඛාචාරං චරි. මනුස්සා භික්ඛං අදංසු. පුන දිවසෙ බාරාණසියං චරි. මනුස්සා සම්පියායමානා භික්ඛං දත්‍වා ගණබන්‍ධනෙන ඡන්‍දකං සංකඩ්ඪිත්‍වා දානං සජ්ජෙත්‍වා ඉසිගණස්ස මහාදානං පවත්‍තයිංසු. දානපරියොසානෙ ගණජෙට්ඨකො ච එවමෙව වත්‍වා ඉමිනාව නියාමෙන දානං නිය්‍යාදෙසි. බොධිසත්‍තො ආවුසො! චිත්‍තප්පසාදෙ සති අප්පකං නාම දානං නත්‍ථීති වත්‍වා, අනුමොදනං කරොන්‍තො ඉමා ගාථා අවොච :–

දුද්දදං දදමානානං දුක්කරං කම්මකුබ්බතං,
අසන්තො නානුකුබ්බන්ති සතං ධම්මො දුරන්නයො.
තස්මා සතඤ්ච අසතඤ්ච නානා හොති ඉතො ගති,
අසන්තො නිරයං යන්ති සන්තො සග්ගපරායණාති.

තත්ථ-**දුද්දදන්ති** දානං නාම ලොභාදිදොසවසිකෙහි **අපණ්ඩිතෙහි** දාතුං න සක්කා තස්මා දුද්දදන්ති වුච්චති. තං **දදමානානං**. **දුක්කරං කම්මකුබ්බතන්ති** තදෙව දානකම්මං සබ්බෙහි කාතුං න සක්කාති දුක්කරං තං කුරුමානානං. **අසන්තොති** අපණ්ඩිතා බාලා. **නානුකුබ්බන්තීති** තං කම්මං නානුකරොන්ති. **සතං ධම්මොති** පණ්ඩිතානං සභාවො දානං සඞ්ඛායෙතං වුත්තං. **දුරන්නයොති** ඵලසම්බන්ධවසෙන දුජ්ජානො එවරූපස්ස දානස්ස එවරූපො ඵලවිපාකො හොතීති දුරනුබොධො. අපි ච **දුරන්නයොති** දුරධිගමො. අපණ්ඩිතෙහි දානං දත්වා දානඵලං නාම ලද්ධුං න සක්කාතිපි අත්ථො. **නානා හොති ඉතො ගතීති** ඉතො චවිත්වා පරලොකං ගච්ඡන්තානං පටිසන්ධිග්ගහණං නානා හොති. **අසන්තො නිරයං යන්තීති** අපණ්ඩිතා දුස්සීලා දානං අදත්වා සීලං අරක්ඛිත්වා නිරයං ගච්ඡන්ති. **සන්තො සග්ගපරායණාති** පණ්ඩිතා දානං දත්වා සීලං රක්ඛිත්වා උපොසථකම්මං කත්වා තීණි සුචරිතානි පූරෙත්වා සග්ගපරායණා හොන්ති. මහන්තං සග්ගසුඛසම්පත්තිං අනුභවන්තීති.

එවං බොධිසත්තො අනුමොදනං කත්වා චත්තාරො වස්සිකෙ මාසෙ තත්ථෙව වසිත්වා වස්සාතික්කමෙ හිමවන්තං ගන්ත්වා ඣානානි නිබ්බත්තෙත්වා අපරිහීනජ්ඣානො බ්‍රහ්මලොකූපගො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. **තදා** ඉසිගණො බුද්ධපරිසා අහොසි. ගණසත්ථා පන අහමෙවාති.

දුද්දදජාතකං.

කල්‍යාණධම්මවග්ගො තතියො.

---

2. 4. 1.

ධනුග්ගහො අසදිසොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො මහානෙක්ඛම්මං ආරබ්භ කථෙසි. එකදිවසං හි භික්ඛූ ධම්මසභායං සන්නිසින්නා භගවතො මහානෙක්ඛම්මපාරමිං වණ්ණෙන්තා නිසීදිංසු. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ! තථාගතො ඉදානෙව මහාභිනික්ඛමණං නික්ඛන්තො පුබ්බෙපි සෙතච්ඡත්තං පහාය නික්ඛන්තොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිස්මිං පටිසන්ධිං ගණ්හි. තස්ස සොත්ථිනා ජාතස්ස නාමග්ගහණදිවසෙ **අසදිසකුමාරොති** නාමං අකංසු.

අථස්ස ආධාවිත්වා පරිධාවිත්වා විචරණකාලෙ අඤ්ඤො පුඤ්ඤවා සත්තො දෙවියා කුච්ඡිම්හි පටිසන්ධිං ගණ්හි. තස්ස සොත්ථිනා ජාතස්ස නාමගහණදිවසෙ **බ්‍රහ්මදත්තකුමාරො**ති නාමං අකංසු. තෙසු බොධිසත්තො සොළසවස්සකාලෙ තක්කසිලං ගන්ත්වා දිසාපාමොක්ඛස්ස ආචරියස්ස සන්තිකෙ තයො වෙදෙ අට්ඨාරස ච සිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා ඉස්සාසසිප්පෙ අසදිසො හුත්වා බාරාණසිං පච්චාගමි. රාජා කාලං කුරුමානො අසදිසකුමාරස්ස රජ්ජං දත්වා බ්‍රහ්මදත්තස්ස ඔපරජ්ජං දෙථාති වත්වා කාලමකාසි. තස්මිං කාලකතෙ බොධිසත්තො අත්තනො රජ්ජෙ දීයමානෙ මය්හං රජ්ජෙන අත්ථො නත්ථීති පටික්ඛිපි. බ්‍රහ්මදත්තං රජ්ජෙන අභිසිඤ්චිංසු. බොධිසත්තො මය්හං යසෙන අත්ථො නත්ථීති කිඤ්චිපි න ඉච්ඡි. කණිට්ඨෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ පකතියා වසන්තො කාරෙන්තෙව වසි. රාජපාදමූලිකා අසදිසකුමාරො රජ්ජං පත්ථෙතීති වත්වා රඤ්ඤො සන්තිකෙ බොධිසත්තං පරිභින්දිංසු. සොපි තෙසං වචනං ගහෙත්වා පරිභින්නචිත්තො භාතරමෙව ගණ්හථාති මනුස්සෙ පයොජෙසි. අථෙකො බොධිසත්තස්ස අත්ථචරකො තං කාරණං ආරොචෙසි. බොධිසත්තො කණිට්ඨභාතිකස්ස කුජ්ඣිත්වා අඤ්ඤං රට්ඨං ගන්ත්වා එකො ධනුග්ගහො ආගන්ත්වා රාජද්වාරෙ ඨිතොති රඤ්ඤො ආරොචාපෙසි. රාජා කිත්තකං භොගං ඉච්ඡතීති පුච්ඡි. එකසංවච්ඡරෙන සතසහස්සන්ති. සාධු ආගච්ඡතූති. අථ නං ආගන්ත්වා සමීපෙ ඨිතං පුච්ඡි ත්වං ධනුග්ගහොති. ආම දෙවාති. සාධු මං උපට්ඨහස්සූති. සො තතො පට්ඨාය රාජානං උපට්ඨහි. තස්ස පරිබ්බයං දීයමානං දිස්වා අති බහුං ලභතීති පොරාණකධනුග්ගහා උජ්ඣායිංසු. අථෙක දිවසං රාජා උය්‍යානං ගන්ත්වා මඞ්ගලසිලාපට්ටසමීපෙ සාණිපාකාරං පරික්ඛිපාපෙත්වා අම්බරුක්ඛමූලෙ මහාසයනෙ නිපන්නො උද්ධං ඔලොකෙන්තො රුක්ඛග්ගෙ එකං අම්බපිණ්ඩිං දිස්වා ඉමං න සක්කා අභිරුහිත්වා ගණ්හිතුන්ති ධනුග්ගහෙ පක්කොසාපෙත්වා ඉමං අම්බපිණ්ඩිකං සරෙන ඡින්දිත්වා පාතෙතුං සක්ඛිස්සථාති ආහ. න එතං දෙව! අම්හාකං ගරු, දෙවෙන පන අම්හාකං බහූ වාරෙ කම්මං දිට්ඨපුබ්බං, අධුනාගතො ධනුග්ගහො අම්හෙහි බහුතරං ලභති, තං පාතාපෙථාති. රාජා බොධිසත්තං පක්කොසාපෙත්වා සක්ඛිස්සසි තාත! එතං පාතෙතුන්ති? ආම මහාරාජ! එකං ඔකාසං ලභමානො සක්ඛිස්සාමීති. කතරොකාසන්ති? තුම්හාකං සයනස්ස අන්තොකාසන්ති. රාජා සයනං හරාපෙත්වා ඔකාසං කාරෙසි. බොධිසත්තස්ස හත්ථෙ ධනු නත්ථි. නිවාසනන්තරෙ සන්නය්හිත්වා විචරති. තස්මා සාණිං ලද්ධුං වට්ටතීති ආහ. රාජා සාධූති සාණිං ආහරාපෙත්වා පරික්ඛිපාපෙසි. බොධිසත්තො අන්තොසාණියං පවිසිත්වා උපරි නිවත්ථසෙතවත්ථං හරිත්වා එකං රත්තපටං නිවාසෙත්වා කච්ඡං බන්ධිත්වා පසිබ්බකතො සන්ධියුත්තං ඛග්ගං නීහරිත්වා වාමපස්සෙ සන්නය්හිත්වා සුවණ්ණකඤ්චුකං පටිමුඤ්චිත්වා චාපනාළිං පිට්ඨියං සන්නය්හිත්වා සන්ධියුත්තං මෙණ්ඩකමහාධනුං ආදාය පවාළවණ්ණං ජියං ආරොපෙත්වා උණ්හීසං

සීසෙ පටිමුඤ්චිත්වා තිඛිණඛුරප්පං නඛෙහි පරිවත්තයමානො සාණිං විධා කත්වා පඨවිං ඵාලෙත්වා අලඞ්කතනාගකුමාරො විය නික්ඛමිත්වා සර ඛිපනට්ඨානං ගන්ත්වා ඛුරප්පං සන්නය්හිත්වා රාජානං ආහ: කිං මහාරාජ! එතං අම්බපිණ්ඩිං උද්ධං ආරොහණකණ්ඩෙන පාතෙමි? උදාහු අධොඔරොහණ කණ්ඩෙනාති? තාත! බහූ මයා ආරොහණකණ්ඩෙන පාතෙන්තා දිට්ඨපුබ්බා, ඔරොහණකණ්ඩෙන පන පාතෙන්තො මයා න දිට්ඨපුබ්බා, ඔරොහණකණ්ඩෙන පාතෙහීති. මහාරාජ! ඉදං කණ්ඩං දූරං ආරොහිස්සති යාව චාතුම්මහාරාජිකභවනං තාව ගන්ත්වා සයං ඔරොහිස්සති යාවස්ස ඔරොහණං තාව තුම්හෙහි අධිවාසෙතුං වට්ටතීති. රාජා සාධූති සම්පටිච්ඡි. අථ නං පුන ආහ: මහාරාජ! ඉදං කණ්ඩං පන ආරොහමානං අම්බපිණ්ඩිවණ්ටං යාව මජ්ඣං කන්තමානං ආරොහිස්සති ඔරොහමානං කෙසග්ගමත්තම්පි ඉතො වා එත්තො වා අගන්ත්වා ඔධියඤ්ඤෙව පතිත්වා අම්බපිණ්ඩිං ගහෙත්වා ඔතරිස්සති පස්ස මහාරාජාති වෙගං ජනෙත්වා කණ්ඩං ඛිපි. කණ්ඩං අම්බපිණ්ඩිවණ්ටං යාව මජ්ඣං කන්තමානං අභිරුහි. බොධිසත්තො ඉදානි තං කණ්ඩං යාව චාතුම්මහාරාජිකභවනං ගතං භවිස්සතීති ඤත්වා පඨමං ඛිත්තකණ්ඩතො අධිකතරං වෙගං ජනෙත්වා අඤ්ඤං කණ්ඩං ඛිපි. තං ගන්ත්වා පුරිමකණ්ඩපුඞ්ඛෙ පහරිත්වා නිවත්තිත්වා සයං තාවතිංසභවනං අභිරුහි. තත්ථ නං දෙවතා අග්ගහෙසුං. නිවත්තන්තකණ්ඩස්ස වාතං ඡින්දනසද්දො අසනිසද්දො විය අහොසි. මහාජනෙන කිං සද්දො එසොති වුත්තෙ බොධිසත්තො නිවත්තන්තකණ්ඩස්ස සද්දොති වත්වා අත්තනො අත්තනො සරීරෙ කණ්ඩස්ස පතනභාවං ඤත්වා භීතතසිතං මහාජනං මා භායථාති අස්සාසෙත්වා කණ්ඩස්ස භූමියං පතිතුං න දස්සාමීති ආහ. කණ්ඩං ඔතරමානං කෙසග්ගමත්තම්පි ඉතො වා එත්තො වා අගන්ත්වා ඔධියඤ්ඤෙව පතිත්වා අම්බපිණ්ඩිං ඡින්දි. බොධිසත්තො අම්බපිණ්ඩියා ච කණ්ඩස්ස ච භූමියං පතිතුං අදත්වා ආකාසෙයෙව සම්පටිච්ඡන්තො එකෙන හත්ථෙන අම්බපිණ්ඩිං එකෙන කණ්ඩං අග්ගහෙසි. මහාජනො තං අච්ඡරියං දිස්වා න නො එවරූපං දිට්ඨපුබ්බන්ති මහාපුරිසං පසංසති උන්නදති අප්ඵොටෙති අඞ්ගුලියො විධූනන්ති චෙළුක්ඛෙපසහස්සානි පවත්තෙන්ති රාජපරිසාය තුට්ඨපහට්ඨාය බොධිසත්තස්ස දින්නධනං කොටිමත්තං අහොසි, රාජාපිස්ස ධනවස්සං වස්සෙන්තො විය බහුං ධනං මහන්තඤ්ච යසං අදාසි. එවං බොධිසත්තෙ තෙන රඤ්ඤා සක්කතගරුකතෙ තත්ථ වසන්තෙ අසදිසකුමාරො කිර බාරාණසියං නත්ථීති සත්ත රාජානො ආගන්ත්වා බාරාණසිං පරිවාරෙත්වා රජ්ජං වා දෙතු, යුද්ධං වාති රඤ්ඤො පණ්ණං පෙසෙසුං. රාජා මරණභයභීතො කහං මෙ භාතා වසතීති පුච්ඡිත්වා එකං සාමන්තරාජානං උපට්ඨහතීති සුත්වා භාතිකෙ අනාගච්ඡන්තෙ මය්හං ජීවිතං නත්ථි ගච්ඡථස්ස මම වචනෙන පාදෙ වන්දිත්වා ඛමාපෙත්වා ගණ්හිත්වා ආගච්ඡථාති දූතෙ පාහෙසි. තෙ ගන්ත්වා බොධිසත්තස්ස තං පවත්තිං ආරොචෙසුං.

බොධිසත්තො තං රාජානං ආපුච්ඡිත්වා බාරාණසිං පච්චාගන්ත්වා රාජානං මා භායීති සමස්සාසෙත්වා කණ්ඩෙ අක්ඛරානි ඡින්දිත්වා අහං අසදිසකුමාරො ආගතො අඤ්ඤං එකං කණ්ඩං ඛිපන්තො සබ්බෙසං වො ජීවිතං හරිස්සාමි ජීවිතෙන අත්ථිකා පලායන්තූති අට්ටාලකෙ ඨත්වා සත්තන්නං රාජූනං භුඤ්ජන්තානං කඤ්චනපාතිමකුලෙයෙව කණ්ඩං පාතෙසි. තෙ අක්ඛරානි දිස්වා මරණභයභීතා සබ්බෙ පලායිංසු. එවං මහාසත්තො ඛුද්දකමක්ඛිකාය පිවනමත්තම්පි ලොහිතං අනුප්පාදෙත්වා සත්ත රාජානො පලාපෙත්වා කණිට්ඨභාතරං ඔලොකෙත්වා කාමෙ පහාය ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්වා ජීවිතපරියොසානෙ බ්‍රහ්මලොකූපගො අහොසි.

සත්ථා එවං භික්ඛවෙ! අසදිසකුමාරො සත්ත රාජානො පලාපෙත්වා විජිතසඞ්ගාමො ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිතොති අභිසම්බුද්ධො හුත්වා ඉමා ගාථා අවොච :–

ධනුග්ගහො අසදිසො රාජපුත්තො මහබ්බලො
දූරෙ පතී අක්ඛණවෙධී මහාකායප්පදාලනො.
සබ්බාමිත්තෙ රණං කත්වා න ච කිඤ්චි විහෙඨයි,
භාතරං සොත්ථිං කත්වාන සඤ්ඤමං අජ්ඣුපාගමීති.

තත්ථ–**අසදිසොති** න කෙවලං නාමෙනෙව බලවිරියපඤ්ඤාහිපි අසදිසොව. **මහබ්බලොති** කායබලෙනපි ඤාණබලෙනපි මහබ්බලො. **දූරෙ පතීති** යාව චාතුම්මහාරාජිකභවනා තාවතිංසභවනා ච කණ්ඩං පෙසෙතුං සමත්ථතාය දූරෙ පාතී. **අක්ඛණවෙධීති** අවිරාධිතවෙධී. අථවා අක්ඛණා වුච්චති විජ්ජු, යාව එකා විජ්ජු නිච්ඡරති තාව තෙනොභාසෙන සත්තට්ඨ වාරෙ කණ්ඩානි ගහෙත්වා විජ්ඣතීති අක්ඛණවෙධී. **මහාකායප්පදාලනොති** මහන්තෙ කායෙ පදාලෙති. චම්මකායො දාරුකායො ලොහකායො අයොකායො වාලුකාකායො උදකකායො ඵලකකායොති ඉමෙ සත්ත මහාකායා නාම. තත්ථ අඤ්ඤෙ චම්මකායප්පදාලනො මහිසචම්මං විනිවිජ්ඣති. සො පන සතම්පි මහිසචම්මානි විනිවිජ්ඣතියෙව. අඤ්ඤෙ අට්ඨඞ්ගුලබහලං උදුම්බරපදරං චතුරඞ්ගුලබහලං අසනපදරං විනිවිජ්ඣති. සො පන ඵලකසතම්පි එකතො බද්ධං විනිවිජ්ඣති. තථා චඞ්ගුලබහලං තම්බලොහපට්ටං අඞ්ගුලබහලං අයපට්ටං වාලුකාසකටස්ස පදරසකටස්ස පලාලසකටස්ස වා පච්ඡාභාගෙන කණ්ඩං පවෙසෙත්වා පුරෙ භාගෙන අතිපාතෙති. පකතියා උදකෙ චතුඋසභට්ඨානං කණ්ඩං පෙසෙති. ථලෙ අට්ඨුසභානි එවං ඉමෙසං සත්තන්නං මහාකායානං පදාලනතො මහාකායප්පදාලනො. **සබ්බාමිත්තෙති** සබ්බෙ අමිත්තෙ. **රණං කත්වාති** යුද්ධං කත්වා පලාපෙසීති අත්ථො. **න ච කිඤ්චි විහෙඨයීති** එකම්පි න විහෙඨෙසි. අවිහෙඨයන්තොයෙව පන තෙහි සද්ධිං කණ්ඩපෙසනෙනෙව රණං කත්වා. **සඤ්ඤමං අජ්ඣුපාගමීති** සීලසඤ්ඤමං පබ්බජ්ජං උපගතොති.

එවං සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කණිට්ඨභාතා ආනන්දො අහොසි. අසදිසකුමාරො පන අහමෙවාති.

අසදිසජාතකං.

---

2. 4. 2.

සඞ්ගාමාවචරො සූරොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො නන්දත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි. සත්ථරි හි පඨමගමනෙන කපිලපුරං ගන්ත්වා කණිට්ඨභාතිකං නන්දං රාජකුමාරං පබ්බාජෙත්වා කපිලපුරා නික්ඛම්ම අනුපුබ්බෙන සාවත්ථිං ගන්ත්වා විහරන්තෙ ආයස්මා නන්දො භගවතො පත්තං ආදාය තථාගතෙන සද්ධිං ගෙහා නික්ඛමණකාලෙ නන්දකුමාරෙ කිර සත්ථාරා සද්ධිං ගච්ඡතීති සුත්වා අඩ්ඪුල්ලිඛිතෙහි කෙසෙහි වාතපානන්තරෙන ඔලොකෙත්වා තුවටං ඛො අය්‍යපුත්ත! ආගච්ඡෙය්‍යාසීති ඉදං ජනපදකල්‍යාණියා වුත්තවචනමනුස්සරන්තො උක්කණ්ඨිතො අනභිරතො උප්පණ්ඩුප්පණ්ඩුකජාතො ධමනිසන්ථතගත්තො අහොසි.

සත්ථා තස්ස තං පවත්තිං ඤත්වා යථාහං නන්දං අරහත්තෙ පතිට්ඨාපෙය්‍යන්ති චින්තෙත්වා තස්ස වසනපරිවෙණං ගන්ත්වා පඤ්ඤත්තාසනෙ නිසින්නො කච්චි නන්ද! ඉමස්මිං සාසනෙ අභිරමසීති පුච්ඡි. භන්තෙ! ජනපදකල්‍යාණියා පටිබද්ධචිත්තො හුත්වා නාභිරමාමීති. හිමවන්තචාරිකං ගතපුබ්බොසි නන්දාති? න ගතපුබ්බො භන්තෙති. තෙනහි ගච්ඡාමාති. නත්ථි මෙ භන්තෙ! ඉද්ධි කථාහං ගමිස්සාමීති! සත්ථා අහං තං නන්ද! මම ඉද්ධිබලෙන නෙස්සාමීති ථෙරං හත්ථෙ ගහෙත්වා ආකාසං පක්ඛන්තො අන්තරාමග්ගෙ එකං ඣාමඛෙත්තං දස්සෙත්වා ඣාමඛාණුකෙ නිසින්නං ඡින්නකණ්ණනාසානඞ්ගුට්ඨං ඣාමලොමං ඡින්නච්ඡවිං චම්මමත්තං ලොහිතපළිකුණ්ඨිතං එකං මක්කටිං දස්සෙසි. පස්සසි නො නන්ද! එතං මක්කටින්ති? ආම භන්තෙති. සුට්ඨුපච්චක්ඛං කාරෙහීති. අථ නං ගහෙත්වා සට්ඨියොජනිකං මනොසිලාතලං අනොතත්තදහාදයො සත්ත මහාසරෙ පඤ්ච මහානදියො සුවණ්ණපබ්බතරජතපබ්බතමණිපබ්බතපතිමණ්ඩිතං අනෙකසතරාමණෙය්‍යකං හිමවන්තපබ්බතං ච දස්සෙත්වා තාවතිංසභවනං තෙ නන්ද! දිට්ඨපුබ්බන්ති පුච්ඡිත්වා න දිට්ඨපුබ්බං භන්තෙති වුත්තෙ එහි නන්ද! තාවතිංසභවනං තෙ දස්සෙස්සාමීති තත්ථ නෙත්වා පණ්ඩුකම්බලසිලාසනෙ නිසීදි. සක්කො දෙවරාජා ද්වීසු දෙවලොකෙසු දෙවසංඝෙන සද්ධිං ආගන්ත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදි. අඩ්ඪතියකොටිසඞ්ඛා තස්ස පරිචාරිකා පඤ්චසතා ච කකුටපාදා දෙවච්ඡරාපි ආගන්ත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. සත්ථා ආයස්මන්තං නන්දං තා පඤ්චසතා අච්ඡරා කිලෙසවසෙන පුනප්පුන ඔලොකාපෙසි. පස්සසි නන්ද! ඉමා කකුටපාදියො අච්ඡරායොති? ආම භන්තෙති. කින්නු ඛො එතා

සොභනාති උදාහු ජනපදකල්‍යාණීති? සෙය්‍යථාපි භන්තෙ! ජනපද කල්‍යාණිං උපනිධාය සා පලුට්ඨමක්කටී එවමෙව ඉමා උපනිධාය ජනපදකල්‍යාණීති. ඉදානි කිං කරිස්සසි නන්දාති? කිං කම්මං කත්වා භන්තෙ! ඉමා අච්ඡරා ලභන්තීති? සමණධම්මං කත්වාති. සචෙ මෙ භන්තෙ! ඉමාසං පටිලාභාය භගවා පාටිභොගො හොති අහං සමණධම්මං කරිස්සාමීති. කරොහි නන්ද! අහං තෙ පාටිභොගොති එවං ථෙරො දෙවසඞ්ඝස්ස මජ්ඣෙ තථාගතං පාටිභොගං ගහෙත්වා මා භන්තෙ! අතිපපඤ්චං කරොථ එථ ගච්ඡාම අහං සමණධම්මං කරිස්සාමීති ආහ. සත්ථා තං ආදාය ජෙතවනමෙව පච්චාගමි. ථෙරො සමණධම්මං කාතුං ආරභි.

සත්ථා ධම්මසෙනාපතිං ආමන්තෙත්වා! මය්හං සාරිපුත්ත! කණිට්ඨභාතා නන්දො තාවතිංසදෙවලොකෙ දෙවසඞ්ඝස්ස මජ්ඣෙ දෙවච්ඡරානං කාරණා මං පාටිභොගං අග්ගහෙසීති තස්ස ආචික්ඛි. එතෙනූපායෙන මහාමොග්ගල්ලානත්ථෙරස්ස මහාකස්සපත්ථෙරස්ස අනුරුද්ධත්ථෙරස්ස ධම්මභණ්ඩාගාරිකආනන්දත්ථෙරස්සාති අසීතියා මහාසාවකානං යෙභුය්‍යෙන ච සෙසභික්ඛූනං ආචික්ඛි. ධම්මසෙනාපති සාරිපුත්තත්ථෙරො නන්දත්ථෙරං උපසඞ්කමිත්වා සච්චං කිර ත්වං ආවුසො නන්ද! තාවතිංසදෙවලොකෙ දෙවසඞ්ඝස්ස මජ්ඣෙ දෙවච්ඡරා ලභන්තො සමණධම්මං කරිස්සාමීති දසබලං පාටිභොගං ගණ්හීති වත්වා නනු එවං සන්තෙ තව බ්‍රහ්මචරියවාසො මාතුගාමසන්නිස්සිතො කිලෙසසන්නිස්සිතො තස්ස තෙ ඉච්ඡිතං අත්ථාය සමණධම්මං කරොන්තස්ස භතියා කම්මං කරොන්තෙන කම්මකාරෙන සද්ධිං කිං නානාකරණන්ති ථෙරං ලජ්ජාපෙසි. නිත්තෙජං අකාසි. එතෙනූපායෙන සබ්බෙපි අසීති මහාසාවකා අවසෙසභික්ඛූ ච තං ආයස්මන්තං ලජ්ජාපයිංසු. සො අයුත්තං වත මෙ කතන්ති හිරියා ච ඔත්තප්පෙන ච විරියං දළ්හං පග්ගණ්හිත්වා විපස්සනං වඩ්ඪෙන්තො අරහත්තං පත්වා සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා අහං භන්තෙ! භගවතො පටිස්සවං මුඤ්චාමීති ආහ. සත්ථාපි යදා ත්වං නන්ද! අරහත්තං පත්තො තදා යෙවාහං පටිස්සවා මුත්තොති ආහ. එතමත්ථං විදිත්වා ධම්මසභායං භික්ඛූ කථං සමුට්ඨාපෙසුං යාව ඔවාදක්ඛමො චායං ආවුසො! නන්දත්ථෙරො එකොවාදෙනෙව හිරොත්තප්පං පච්චුපට්ඨාපෙත්වා සමණධම්මං කත්වා අරහත්තං පත්තොති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ! එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ! ඉදානෙව පුබ්බෙපි නන්දො ඔවාදක්ඛමොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො හත්ථාචරියකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො හත්ථාචරියසිප්පෙ නිප්ඵත්තිං පත්තො එකං බාරාණසීරඤ්ඤො සපත්තරාජානං උපට්ඨාසි.

සො තස්ස මඞ්ගලහත්ථිං සුසික්ඛිතං කත්වා සික්ඛාපෙසි. රාජා බාරාණසිරජ්ජං ගණ්හිස්සාමීති බොධිසත්තං ගහෙත්වා මඞ්ගලහත්ථිං ආරුය්හ මහතියා සෙනාය බාරාණසිං ගන්ත්වා පරිවාරෙත්වා රජ්ජං වා දෙතු යුද්ධං වාති රඤ්ඤො පණ්ණං පෙසෙසි. බ්‍රහ්මදත්තො යුද්ධං දස්සාමීති පාකාරද්වාරට්ටාලකගොපුරෙසු බලකායං ආරොපෙත්වා යුද්ධං අදාසි. සපත්තරාජා මඞ්ගලහත්ථිං වම්මෙත්වා සයම්පි වම්මං පටිමුඤ්චිත්වා හත්ථික්ඛන්ධගතො තිඛිණඞ්කුසං ආදාය නගරං භින්දිත්වා පච්චාමිත්තං ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්වා රජ්ජං හත්ථගතං කරිස්සාමීති හත්ථිං නගරාභිමුඛං පෙසෙසි. සො උණ්හකලලාදීනි චෙව යන්තපාසාණෙ ච නානප්පකාරානි ච පහරණානි විස්සජ්ජෙන්තෙ දිස්වා මරණභයභීතො උපසඞ්කමිතුං අසක්කොන්තො පටික්කමි. අථ නං හත්ථාචරියො උපසඞ්කමිත්වා තාත! ත්වං සූරො සඞ්ගාමාවචරො එවරූපෙ නාම ඨානෙ පටික්කමණං නාම තුය්හං නානුච්ඡවිකන්ති වත්වා හත්ථිං ඔවදන්තො ඉමා ගාථා අවොච:-

සඞ්ගාමාවචරො සූරො බලවා ඉති විස්සුතො,
කින්නු තොරණමාසජ්ජ පටික්කමසි කුඤ්ජර!
ඔමද්ද ඛිප්පං පළිඝං එසිකානි ච අබ්බහ,
තොරණානි පමද්දිත්වා ඛිප්පං පවිස කුඤ්ජරාති.

තත්ථ-**ඉති විස්සුතොති** තාත! ත්වං පවත්තසම්පහාරං සඞ්ගාමං මද්දිත්වා අවචරණතො **සඞ්ගාමාවචරො.** ථිරහදයතාය **සූරො.** ථාම සම්පත්තියා **බලවාති** එවං විස්සුතො පඤ්ඤාතො පාකටො. **තොරණ මාසජ්ජාති** නගරද්වාරසඞ්ඝාටං පත්වා. **පටික්කමසීති** කින්නු ඛො ඔසක්කසි? කෙන කාරණෙන නිවත්තසීති වදති. **ඔමද්දාති** අවමද්ද අධො පාතය. **එසිකානි ච අබ්බහාති** නගරද්වාරෙ සොළසරතනං අට්ඨරතනං භූමියං පවෙසෙත්වා නිච්චලං කත්වා නිඛාතඑසිකත්ථම්භා හොන්ති. තෙ ඛිප්පං උද්ධර ලුඤ්චාති ආණාපෙති. **තොරණානි පමද්දිත්වාති** නගරද්වාරස්ස පිට්ඨසඞ්ඝාටෙ මද්දිත්වා. **ඛිප්පං පවිසාති** සීඝං නගරං පවිස. **කුඤ්ජරාති** නාගං ආලපති.

තං සුත්වා නාගො බොධිසත්තස්ස එකොවාදෙනෙව නිවත්තිත්වා එසිකාත්ථම්භෙ සොණ්ඩාය පළිවෙඨෙත්වා අහිච්ඡත්තකානි විය ලුඤ්චිත්වා තොරණං මද්දිත්වා පළිඝං ඔසාදෙත්වා නගරද්වාරං භින්දිත්වා නගරං පවිසිත්වා රජ්ජං ගහෙත්වා අදාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා හත්ථී නන්දො අහොසි. රාජා ආනන්දො. හත්ථාචරියො පන අහමෙවාති.

සඞ්ගාමාවචරජාතකං.

2. 4. 3.

වාලොදකං අප්පරසං නිහීනන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පඤ්චසතෙ විසාඛාදෙ ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථියං කිර පඤ්චසතා උපාසකා ඝරපළිබොධං පුත්තදාරස්ස නීයාදෙත්වා සත්ථු ධම්මදෙසනං සුණන්තා එකතොව විචරන්ති. තෙසු කෙචි සොතාපන්නා කෙචි සකදාගාමිනො කෙචි අනාගාමිනො, එකොපි පුථුජ්ජනො නත්ථි. සත්ථාරං නිමන්තෙන්තාපි තෙ උපාසකෙ අන්තො කාරිත්වාව නිමන්තෙන්ති. තෙසං පන දන්තකට්ඨමුඛොදකගන්ධමාලදායකා පඤ්චසතා චුල්ලුපට්ඨාකා විසාඛාදූ හුත්වා වසන්ති. තෙ භුත්තපාතරාසා නිදූසිත්වා උට්ඨාය අචිරවතිං ගන්ත්වා නදීතීරෙ උන්නදන්තා මල්ලයුද්ධං යුජ්ඣන්ති. තෙ පන පඤ්චසතා උපාසකා අප්පසද්දා අප්පනිග්ඝොසා පතිසල්ලානමනුයුඤ්ජන්ති. සත්ථා තෙසං විසාඛාදූනං උච්චාසද්දං සුත්වා කිං සද්දො එස ආනන්දාති ථෙරං පුච්ඡිත්වා විසාඛාදසද්දො භන්තෙති වුත්තෙ න ඛො ආනන්ද! ඉමෙ විසාඛාදූ ඉදානෙව විඝාසං ඛාදිත්වා උන්නදන්ති පුබ්බෙපි උන්නදන්තියෙව ඉමෙ චාපි උපාසකා න ඉදානෙව සන්නිසින්නා පුබ්බෙපි සන්නිසින්නායෙවාති වත්වා ථෙරෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො අමච්චකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො රඤ්ඤො අත්ථධම්මානුසාසකො අහොසි. අථෙකස්මිං කාලෙ සො රාජා පච්චන්තො කුපිතොති සුත්වා පඤ්චසතෙ සින්ධවෙ කප්පාපෙත්වා චතුරඞ්ගිනියා සෙනාය ගන්ත්වා පච්චන්තං වූපසමෙත්වා බාරාණසිංයෙව පච්චාගන්ත්වා සින්ධවා කිලන්තා අල්ලරසමෙව තෙසං මුද්දිකාපානං දෙථාති ආණාපෙසි. සින්ධවා ගන්ධපානං පිවිත්වා අස්සසාලං පත්වා අත්තනො අත්තනො ඨානෙසු අට්ඨංසු. තෙසං පන දින්නාවසිට්ඨකං සරසං බහුකසටං අහොසි. මනුස්සා ඉදං කිං කරොමාති රාජානං පුච්ඡිංසු. රාජා උදකෙන මද්දිත්වා මක්ඛපිලොතිකාහි පරිස්සාවෙත්වා යෙ ගද්‍රභා සින්ධවානං නිවාපං වහිංසු තෙසං දාපෙථාති දාපෙසි. ගද්‍රභා කසටං උදකං පිවිත්වා මත්තා විරවමානා රාජඞ්ගණෙ විචරිංසු. රාජා මහාවාතපානං විවරිත්වා රාජඞ්ගණං ඔලොකයමානො සමීපෙ ඨිතං බොධිසත්තං ආමන්තෙත්වා වයස්ස! ඉමෙ ගද්‍රභා කසටොදකං පිවිත්වා මත්තා හුත්වා විරවන්තා උප්පතන්තා විචරන්ති, සින්ධවකුලෙ ජාතසින්ධවා පන ගන්ධපානං පිවිත්වා නිස්සද්දා සන්නිසින්නා න උප්පිලවන්ති, කින්නුඛො කාරණන්ති පුච්ඡන්තො පඨමං ගාථමාහ:-

> වාලොදකං අප්පරසං නිහීනං
> පීත්වා මදො ජායති ගද්‍රභානං,
> ඉමං ච පීත්වාන රසං පණීතං
> **මදො න සඤ්ජායති සින්ධවානන්ති.**

තත්ථ-**වාලොදකන්ති** මකච්චාලෙහි පරිස්සාවිතඋදකං. **වාලූදකන්ති**පි පාඨො. **නිහීනන්ති** නිහීනරසභාවෙනෙව නිහීනං. **න සඤ්ජායතීති** සින්ධවානං මදෙ න ජායති කිනනු ඛො කාරණන්ති පුච්ඡි. අත්ථස්ස කාරණං ආචික්ඛන්තො බොධිසත්තො දුතියං ගාථමාහ :-

අප්පං පිවිත්වාන නිහීනජච්චො
සො මජ්ජති තෙන ජනින්ද! ඵුට්ඨො,
ධොරය්හසීලී ච කුලම්හි ජාතො
න මජ්ජති අග්ගරසං පිවිත්වාති.

තත්ථ-**තෙන ජනින්ද! ඵුට්ඨොති** ජනින්ද! උත්තමරාජ! සො නිහීනජච්චො තෙන නිහීනජච්චභාවෙන ඵුට්ඨො. **මජ්ජති** පමජ්ජති. **ධොරය්හසීලීති** ධොරය්හසීලො ධුරවහනකආචාරෙන සම්පන්නො ජාතිසින්ධවො. **අග්ගරසන්ති** සබ්බපඨමගහිතං මුද්දිකරසං. **පිවිත්වා න මජ්ජතීති**.

රාජා බොධිසත්තස්ස වචනං සුත්වා ගද්‍රභෙ රාජඞ්ගණා නීහරාපෙත්වා තස්සෙව ඔවාදෙ ඨිතො දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා යථාකම්මං ගතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා පඤ්චසතා ගද්‍රභා ඉමෙ විඝාසාදා අහෙසුං. පඤ්චසතා සින්ධවා ඉමෙ උපාසකා. රාජා ආනන්දො. අමච්චපණ්ඩිතො පන අහමෙවාති.

වාලොදකජාතකං.

---

2. 4. 4.

දූසිතො ගිරිදත්තෙනාති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො එකං විපක්ඛසෙවිං ආරබ්භ කථෙසි.

වත්ථුං හෙට්ඨා මහිළාමුඛජාතකෙ කථිතමෙව. සත්ථා පන න භික්ඛවෙ! අයං භික්ඛු ඉදානෙව විපක්ඛං සෙවති පුබ්බෙපෙස විපක්ඛසෙවකොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං සාමරාජා නාම රජ්ජං කාරෙසි. තදා බොධිසත්තො අමච්චකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තස්ස අත්ථධම්මානුසාසකො අහොසි. රඤ්ඤො පන පණ්ඩවො නාම මඞ්ගලස්සො. තස්ස ගිරිදත්තො නාම අස්සබන්ධො. සො ඛඤ්ජො අහොසි. අස්සො මුඛරජ්ජුකෙ ගහෙත්වා තං පුරතො පුරතො ගච්ඡන්තං දිස්වා මං එස සික්ඛාපෙතීති සඤ්ඤාය තස්ස අනුසික්ඛන්තො ඛඤ්ජො අහොසි. තස්ස ඛඤ්ජභාවං රඤ්ඤො ආරොචෙසුං. රාජා වෙජ්ජෙ පෙසෙසි. තෙ ගන්ත්වා අස්සස්ස සරීරෙ රොගං අපස්සන්තා රොගමස්ස න පස්සාමාති රඤ්ඤො කථයිංසු. රාජා බොධිසත්තං පෙසෙසි ගච්ඡ වයස්ස! එත්ථ කාරණං ජානාහීති. සො ගන්ත්වා ඛඤ්ජඅස්සබන්ධසංසග්ගෙනාස්ස ඛඤ්ජභූතභාවං ඤත්වා රඤ්ඤො තමත්ථං ආරොචෙත්වා සංසග්ගදොසෙන නාම එවං හොතීති දස්සෙන්තො පඨමං ගාථමාහ :-

දූසිතො ගිරිදත්තෙන හයො සාමස්ස පණ්ඩවො,
පොරාණං පකතිං හිත්වා තස්සෙව අනුවිධීයතීති.

තත්ථ-**හයො සාමස්සාති** සාමස්ස රඤ්ඤො මඞ්ගලස්සො. **පොරාණං පකතිං හිත්වාති** අත්තනො පොරාණකපකතිං සිඞ්ගාරභාවං පහාය. **අනුවිධීයතීති** අනුසික්ඛති.

අථ තං රාජා ඉදානි වයස්ස! කිං කාතබ්බන්ති පුච්ඡි. බොධිසත්තො සුන්දරං අස්සබන්ධං ලභිත්වා යථාපොරාණො භවිස්සතීති වත්වා දුතියං ගාථමාහ:-

සචෙව තනුජො පොසො සිඛරාකාරකප්පිතො,[1]
ආනනෙ නං ගහෙත්වාන මණ්ඩලෙ පරිවත්තයෙ;
ඛිප්පමෙව පහත්වාන තස්සෙව අනුවිධියතීති.

තත්ථ-**තනුජොති** තස්ස අනුජො. අනුරූපජාතො හි අනුජො. තස්ස අනුජො තනුජො. ඉදං වුත්තං හොති-සචෙ හි මහාරාජ! තස්ස සිඞ්ගාරස්ස ආචාරසම්පන්නස්ස අස්සස්ස අනුරූපජාතො සිඞ්ගාරාකාර සම්පන්නො **පොසො. සිඛරාකාරකප්පිතොති** සිඛරෙන සුන්දරෙන ආකාරෙන කප්පිතකෙසමස්සු. **නං** අස්සං **ආනනෙ ගහෙත්වා** අස්ස මණ්ඩලෙ පරිවත්තෙය්‍ය. ඛිප්පමෙවෙස තං ඛඤ්ජභාවං පහාය අයං සිඞ්ගාරො ආචාරසම්පන්නො අස්සගොපකො මං සික්ඛාපෙතීති සඤ්ඤාය ඛිප්පමෙව තස්ස අනුවිධීයති අනුසික්ඛිස්සති පකතිභාවෙ යෙව ඨස්සතීති.

රාජා තථා කාරෙසි. අස්සො පකතිභාවෙ පතිට්ඨාසි. රාජා තිරච්ඡානානම්පි නාම ආසයං ජානාතීති තුට්ඨචිත්තො බොධිසත්තස්ස මහන්තං යසං අදාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ගිරිදත්තො දෙවදත්තො අහොසි. අස්සො විපක්ඛසෙවකො භික්ඛු. රාජා ආනන්දො. අමච්චපණ්ඩිතො පන අහමෙවාති.

ගිරිදත්තජාතකං.[2]

---

2. 4. 5.

යථොදකෙ ආවිලෙ අප්පසන්නෙති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං බ්‍රාහ්මණකුමාරං ආරබ්භ කථෙසි.

සාවත්ථියං කිරෙකො බ්‍රාහ්මණකුමාරො තිණ්ණං වෙදානං පාරගූ බහූ ඛත්තියකුමාරෙ ච බ්‍රාහ්මණකුමාරෙ ච මන්තෙ වාචෙසි. සො අපර භාගෙ ඝරාවාසං සණ්ඨපෙත්වා වත්ථාලඞ්කාරදාසදාසිඛෙත්තවත්ථුගො මහිසපුත්තදාරාදීනං අත්ථාය චින්තයමානො රාගදොසමොහවසිකො

1. සයා. සිඞ්ගාරාකාරකප්පිතො. 2 ඉං. ගිරිදත්තජාතකං.

හුත්වා ආවිලචිත්තො අහොසි. මන්තෙ පටිපාටියා පරිවත්තෙතුං නාසක්ඛි ඉතොචිතො ච මන්තා න පටිභංසු. සො එකදිවසං බහුං ගන්ධමාලාදිං ගහෙත්වා ජෙතවනං ගන්ත්වා සත්ථාරං පූජෙත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදි. සත්ථා තෙන සද්ධිං පටිසන්ථාරං කත්වා කිං මාණව! මන්තෙ වාචෙසි? පගුණා තෙ මන්තාති පුච්ඡි. පුබ්බෙ මෙ භන්තෙ! මන්තා පගුණා ඝරාවාසස්ස පන ගහිතකාලතො පට්ඨාය චිත්තම්මෙ ආවිලං ජාතං තෙන මෙ මන්තා න පගුණාති. අථ නං සත්ථා න ඛො මාණව! ඉදානෙව පුබ්බෙපි තෙ චිත්තස්ස අනාවිලකාලෙව මන්තා පගුණා අහෙසුං, රාගාදීහි පන ආවිලකාලෙ තව මන්තා නප්පටිභංසූති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බ්‍රාහ්මණමහාසාලකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලායං මන්තෙ උග්ගණ්හිත්වා දිසාපාමොක්ඛො ආචරියො හුත්වා බාරාණසියං බහූ ඛත්තියබ්‍රාහ්මණකුමාරෙ මන්තෙ වාචෙසි. තස්ස සන්තිකෙ එකො බ්‍රාහ්මණමාණවො තයො වෙදෙ පගුණෙ අකාසි. එකපදෙපි නික්කඞ්ඛො පිට්ඨිආචරියො හුත්වා මන්තෙ වාචෙසි. සො අපරෙන සමයෙන ඝරාවාසං ගහෙත්වා ඝරාවාසචින්තාය ආවිලචිත්තො මන්තෙ පරිවත්තෙතුං නාසක්ඛි. අථ නං ආචරියො අත්තනො සන්තිකං ආගතං කිං මාණව! පගුණා තෙ මන්තාති පුච්ඡිත්වා ඝරාවාසං ගහිතකාලතො පට්ඨාය මෙ චිත්තං ආවිලං ජාතං මන්තෙ පරිවත්තෙතුං න සක්කොමීති වුත්තෙ තාත! ආවිලෙ චිත්තම්හි පගුණාපි මන්තා නප්පටිභන්ති අනාවිලෙ පන අප්පටිභාණං නාම නත්ථීති වත්වා ඉමා ගාථා ආහ :-

යථොදකෙ ආවිලෙ අප්පසන්නෙ
න පස්සති සිප්පිකසම්බුකඤ්ච
සක්ඛරං වාළුකං මච්ඡගුම්බං,
එවං ආවිලෙ හි චිත්තෙ
න පස්සති අත්තදත්ථං පරත්ථං.

යථොදකෙ අච්ඡෙ විප්පසන්නෙ
සො පස්සති සිප්පිකසම්බුකඤ්ච,
සක්ඛරං වාළුකං මච්ඡගුම්බං,
එවං අනාවිලෙ හි චිත්තෙ
සො පස්සති අත්තදත්ථං පරත්ථන්ති.

තත්ථ-**ආවිලෙ**ති කද්දමාලුළිතෙ. **අප්පසන්නෙ**ති තාය එව ආවිලතාය අවිප්පසන්නෙ. **සිප්පිකසම්බුක**න්ති සිප්පිකං ච සම්බුකං ච. **මච්ඡගුම්බ**න්ති මච්ඡඝටං. **එවං ආවිලෙ**ති එවමෙවං රාගාදීහි ආවිලෙ චිත්තෙ. **අත්තදත්ථං පරත්ථ**න්ති නෙව අත්තත්ථං න පරත්ථං පස්සතීති අත්ථො. **සො පස්සතී**ති එවමෙවං අනාවිලෙ චිත්තෙ සො පුරිසො අත්තත්ථං ච පරත්ථං ච පස්සතීති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං[1] ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ බ්‍රාහ්මණකුමාරො සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා මාණවො අයමෙව මාණවො අහොසි. ආචරියො පන අහමෙවාති.

අනභිරතිජාතකං.

2. 4. 6.

වණ්ණගන්ධරසූපෙතොති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො විපක්ඛසෙවිං ආරබ්භ කථෙසි.

වත්ථු හෙට්ඨා කථිතසදිසමෙව. සත්ථා පන භික්ඛවෙ! අසාධු සන්නිවාසො නාම පාපො අනත්ථකාරො, තත්ථ මනුස්සභූතානං තාව පාපසන්නිවාසස්ස අනත්ථකාරතාය කිං වත්තබ්බං? පුබ්බෙ පන අසාතෙන අමධුරෙන නිම්බරුක්ඛෙන සද්ධිං සන්නිවාසමාගම්ම මධුරරසො දිබ්බරසපටිභාගො අචෙතනො අම්බරුක්ඛොපි අමධුරො තිත්තකො ජාතොති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ කාසිරට්ඨෙ චත්තාරො භාතරො බ්‍රාහ්මණා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා හිමවන්තප්පදෙසෙ පටිපාටියා පණ්ණසාලා කත්වා වාසං කප්පෙසුං. තෙසං ජෙට්ඨභාතා කාලංකත්වා සක්කත්තං පාපුණි. සො තං කාරණං ඤත්වා අන්තරන්තරා සත්තට්ඨදිවසච්චයෙන තෙසං උපට්ඨානං ආගච්ඡන්තො එකදිවසං ජෙට්ඨකතාපසං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදිත්වා භන්තෙ! කෙන තෙ අත්ථොති පුච්ඡි. පණ්ඩුරොගතාපසො අග්ගිනා මෙ අත්ථොති ආහ. සො තස්ස වාසිඵරසුකං අදාසි. වාසිඵරසුකො නාම දණ්ඩපවෙසනවසෙන වාසිපි හොති ඵරසුපි. තාපසො කො මෙ ඉමං ආදාය දාරූනි ආහරිස්සතීති ආහ. අථ නං සක්කො එවමාහ යදා තෙ භන්තෙ! දාරූහි අත්ථො ඉමං ඵරසුං හත්ථෙ පහංසිත්වා දාරූනි මෙ ආහරිත්වා අග්ගිං කරොහීති වදෙය්‍යාසි දාරූනි ආහරිත්වා අග්ගිං කත්වා දස්සතීති. තස්ස වාසිඵරසුකං දත්වා දුතියම්පි උපසඞ්කමිත්වා භන්තෙ! කෙන තෙ අත්ථොති පුච්ඡි. තස්ස පණ්ණසාලාය හත්ථිමග්ගො හොති සො හත්ථීහි උපද්දුතො හත්ථීනං මෙ වසෙන දුක්ඛං උප්පජ්ජති තෙ පලාපෙහීති ආහ. සක්කො තස්ස එකං භෙරිං උපනාමෙත්වා භන්තෙ! ඉමස්මිං තලෙ පහටෙ තුම්හාකං පච්චාමිත්තා පලායිස්සන්ති ඉමස්මිං පහටෙ මෙත්තචිත්තා හුත්වා චතුරඞ්ගිනියා සෙනාය පරිවාරෙස්සන්තීති වත්වා තං භෙරිං දත්වා කනිට්ඨස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා භන්තෙ! කෙන තෙ අත්ථොති පුච්ඡි. සොපි පණ්ඩුරොගධාතුකොව තස්මා දධිනා මෙ අත්ථොති ආහ. සක්කො තස්ස එකං දධිඝටං දත්වා සචෙ තුම්හෙ ඉච්ඡමානා ඉමං ආවජ්ජෙස්සථ මහානදී හුත්වා මහොඝං පවත්තෙත්වා තුම්හාකං රජ්ජං ගහෙත්වා දාතුං සමත්ථොපි භවිස්සතීති

1. සී. ඉං. අතීතං.

වත්වා පක්කාමි. තතො පට්ඨාය වාසිඵරසුකො ජෙට්ඨභාතිකස්ස අග්ගිං කරෙති. ඉතරෙන භෙරිතලෙ පහටෙ හත්ථී පලායන්ති. කණිට්ඨො දධිං පරිභුඤ්ජති.

තස්මිං කාලෙ එකො සූකරො එකස්මිං පුරාණගාමට්ඨානෙ චරන්තො ආනුභාවසම්පන්නං එකං මණික්ඛන්ධං අද්දස. සො තං මණික්ඛන්ධං මුඛෙන ඩසිත්වා තස්සානුභාවෙන ආකාසෙ උප්පතිත්වා සමුද්දමජ්ඣෙ එකං දීපකං ගන්ත්වා එත්ථ දානි මයා වසිතුං වට්ටතීති ඔතරිත්වා ඵාසුකට්ඨානෙ එකස්ස උදුම්බරරුක්ඛස්ස හෙට්ඨා වාසං කප්පෙසි. සො එකදිවසං තස්මිං රුක්ඛමූලෙ මණික්ඛන්ධං පුරතො ඨපෙත්වා නිද්දං ඔක්කමි.

අථෙකො කාසිරට්ඨවාසිකො මනුස්සො නිරූපකාරො එස අම්හාකන්ති මාතාපිතූහි ගෙහා නික්කඩ්ඪිතො එකං පට්ටනගාමං ගන්ත්වා නාවිකානං කම්මකරො හුත්වා නාවං ආරුය්හ සමුද්දමජ්ඣෙ භින්නාය නාවාය ඵලකෙ නිපන්නො තං දීපං පත්වා ඵලාඵලානි පරියෙසන්තො තං සූකරං නිද්දායන්තං දිස්වා සනිකං ගන්ත්වා මණික්ඛන්ධං ගණ්හිත්වා තස්ස ආනුභාවෙන ආකාසෙ උප්පතිත්වා උදුම්බරරුක්ඛෙ නිසීදිත්වා චින්තෙසි අයං සූකරො ඉමස්ස මණික්ඛන්ධස්ස ආනුභාවෙන ආකාසචාරිකො හුත්වා ඉධ වසති මඤ්ඤෙ මයා පන පඨමමෙව ඉමං මාරෙත්වා මංසං ඛාදිත්වා පච්ඡා ගන්තුං වට්ටතීති. සො එකං දණ්ඩකං භඤ්ජිත්වා තස්ස සීසෙ පාතෙසි. සූකරො පබුජ්ඣිත්වා මණිං අපස්සන්තො ඉතො චිතො ච කම්පමානො විධාවති. රුක්ඛෙ නිසින්නපුරිසො හසි. සූකරො ඔලොකෙන්තො තං දිස්වා තං රුක්ඛං සීසෙන පහරිත්වා තත්ථෙව මතො. සො පුරිසො ඔතරිත්වා අග්ගිං කත්වා තස්ස මංසං පචිත්වා ඛාදිත්වා ආකාසෙ උප්පතිත්වා හිමවන්තමත්ථකෙන ගච්ඡන්තො අස්සමපදං දිස්වා ජෙට්ඨතාපසස්ස අස්සමෙ ඔතරිත්වා ද්වීහතීහං වසිත්වා තාපසස්ස වත්තපටිවත්තං අකාසි. වාසිඵරසුකස්ස ආනුභාවඤ්ච පස්සි. සො ඉමං මයා ගහෙතුං වට්ටතීති මණික්ඛන්ධස්ස ආනුභාවං තාපසස්ස දස්සෙත්වා භන්තෙ! ඉමං මෙ ගහෙත්වා වාසිඵරසුං දෙථාති ආහ. තාපසො ආකාසෙන චරිතුකාමො තං ගහෙත්වා වාසිඵරසුකං අදාසි. සො තං ගහෙත්වා ථොකං ගන්ත්වා වාසිඵරසුකං පහංසිත්වා වාසිඵරසුක! තාපසස්ස සීසං ඡින්දිත්වා මණික්ඛන්ධං මෙ ආහරාති ආහ. සො ගන්ත්වා තාපසස්ස සීසං ඡින්දිත්වා මණික්ඛන්ධං ආහරි. සො වාසිඵරසුං පටිච්ඡන්නට්ඨානෙ ඨපෙත්වා මජ්ඣිමතාපසස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා කතිපාහං වසිත්වා භෙරියා ආනුභාවං දිස්වා මණික්ඛන්ධං දත්වා භෙරිං ගණ්හිත්වා පුරිමනයෙනෙව තස්සපි සීසං ඡින්දාපෙත්වා කණිට්ඨං උපසඞ්කමිත්වා දධිඝටස්සානුභාවං දිස්වා මණික්ඛන්ධං දත්වා දධිඝටං ගහෙත්වා පුරිමනයෙනෙව තස්ස සීසං ඡින්දාපෙත්වා මණික්ඛන්ධඤ්ච වාසිඵරසුකඤ්ච භෙරිඤ්ච දධිඝටඤ්ච ගහෙත්වා ආකාසෙ උප්පතිත්වා බාරාණසියා අවිදූරෙ ඨත්වා බාරාණසිරඤ්ඤො යුද්ධං වා මෙ දෙතු

රජ්ජං වාති එකස්ස පුරිසස්ස හත්ථෙ පණ්ණං පාහෙසි. රාජා සාසනං සුත්වාව චොරං ගණ්හිස්සාමීති නික්ඛමි. සො එකං භෙරිතලං පහරි. චතුරඞ්ගිනී සෙනා පරිවාරෙසි. රඤ්ඤො අවත්ථරභාවං ඤත්වා දධිඝටං විස්සජ්ජෙසි. මහානදී පවත්ති. මහාජනො දධිම්හි ඔසීදිත්වා නික්ඛමිතුං නාසක්ඛි. වාසිඵරසුකං පහංසිත්වා රඤ්ඤො සීසං ආහරාති ආහ. වාසිඵරසුකො ගන්ත්වා සීසං ආහරිත්වා පාදමූලෙ නික්ඛිපි. එකොපි ආවුධං උක්ඛිපිතුං නාසක්ඛි. සො මහන්තෙන බලෙන පරිවුතො නගරං පවිසිත්වා අභිසෙකං කාරෙත්වා **දධිවාහනො** නාම රාජා හුත්වා ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙසි.

තස්සෙකදිවසං මහානදියං ජාලකරණ්ඩකෙ කීළන්තස්ස කණ්ණමුණ්ඩදහතො දෙවතාපරිභොගං එකං අම්බපක්කං ආගන්ත්වා ජාලෙ ලග්ගි. ජාලං උක්ඛිපන්තා තං දිස්වා රඤ්ඤො අදංසු. තං මහන්තං ඝටප්පමාණං පරිමණ්ඩලං සුවණ්ණවණ්ණං අහොසි. රාජා කිස්ස ඵලං නාමෙතන්ති වනචරකෙ පුච්ඡිත්වා අම්බඵලන්ති සුත්වා පරිභුඤ්ජිත්වා තස්ස අට්ඨිං අත්තනො උය්‍යානෙ රොපාපෙත්වා ඛීරොදකෙන සිඤ්චාපෙසි. රුක්ඛො නිබ්බත්තිත්වා තතියෙ සංවච්ඡරෙ ඵලං අදාසි. අම්බස්ස සක්කාරො මහා අහොසි ඛීරොදකෙන සිඤ්චන්ති ගන්ධපඤ්චඞ්ගුලිකං දෙන්ති. මාලාදාමානි පරික්ඛිපන්ති ගන්ධතෙලෙන දීපං ජාලෙන්ති. පරික්ඛෙපො පනස්ස පට්ටසාණියා අහොසි. ඵලානි මධුරානි සුවණ්ණවණ්ණානි අහෙසුං.

දධිවාහනරාජා අඤ්ඤෙසං රාජූනං අම්බඵලං පෙසෙන්තො අට්ඨිතො රුක්ඛනිබ්බත්තනභයෙන අඞ්කුරනිබ්බත්තනට්ඨානං මණ්ඩූකකණ්ටකෙන විජ්ඣිත්වා පෙසෙසි. තෙසං අම්බං ඛාදිත්වා අට්ඨි රොපිතං න සම්පජ්ජති. තෙ කින්නුඛො එත්ථ කාරණන්ති පුච්ඡන්තා තං කාරණං ජානිංසු.

අථෙකො රාජා උය්‍යානපාලං පක්කොසිත්වා දධිවාහනස්ස අම්බඵලානං රසං නාසෙත්වා තිත්තකභාවං කාතුං සක්ඛිස්සසීති පුච්ඡිත්වා ආම දෙවාති වුත්තෙ තෙනහි ගච්ඡාති සහස්සං දත්වා පෙසෙසි. සො බාරාණසිං ගන්ත්වා එසො උය්‍යානපාලො ආගතොති රඤ්ඤො ආරොචාපෙත්වා තෙන පක්කොසාපිතො පවිසිත්වා රාජානං වන්දිත්වා ත්වං උය්‍යානපාලොති පුට්ඨො ආම දෙවාති වත්වා අත්තනො ආනුභාවං වණ්ණෙසි. රාජා ගච්ඡ අම්හාකං උය්‍යානපාලස්ස සන්තිකෙ හොහීති ආහ. තෙ තතො පට්ඨාය ද්වෙ ජනා උය්‍යානං පටිජග්ගන්ති. අධුනාගතො උය්‍යානපාලො අකාලපුප්ඵානි පුප්ඵාපෙන්තො අකාලඵලානි ගණ්හාපෙන්තො උය්‍යානං රමණීයං අකාසි.

රාජා තස්ස පසීදිත්වා පොරාණකඋය්‍යානපාලං නීහරිත්වා තස්සෙව උය්‍යානං අදාසි. සො උය්‍යානස්ස අත්තනො හත්ථගතභාවං ඤත්වා අම්බරුක්ඛං පරිවාරෙත්වා නිම්බෙ ච ඵග්ගවවල්ලියො ච රොපෙසි. අනුපුබ්බෙන නිම්බා වඩ්ඪිංසු. මූලෙහි මූලානි සාඛාහි ච සාඛා සංසට්ඨා

ඔනද්ධවිනද්ධා අහෙසුං. තෙන අසාතඅමධුරසංසග්ගෙන තාව මධුරඵලො අම්බො තිත්තකො ජාතො නිම්බපණ්ණසදිසරසො. අම්බඵලානං තිත්තකභාවං ඤත්වා උය්‍යානපාලො පලායි.

දධිවාහනො උය්‍යානං ගන්ත්වා අම්බඵලං ඛාදන්තො මුඛෙ පවිට්ඨං අම්බරසං නිම්බකසටං විය අජ්ඣොහරිතුං අසක්කොන්තො ඛක්ඛාරෙත්වා නිට්ඨුභි. තදා බොධිසත්තො තස්ස අත්ථධම්මානුසාසකො අහොසි. රාජා බොධිසත්තං ආමන්තෙත්වා පණ්ඩිත! ඉමස්ස රුක්ඛස්ස පොරාණකපරිහාරතො පරිහීනං නත්ථි එවං සන්තෙපිස්ස ඵලං තිත්තකං ජාතං කින්නු ඛො කාරණන්ති පුච්ඡන්තො පඨමං ගාථමාහ:–

වණ්ණගන්ධරසූපෙතො අම්බායං අහුවා පුරෙ,
තමෙව පූජං ලභමානො කෙනාම්බො කටුකප්ඵලොති.

අථස්ස කාරණං ආචික්ඛන්තො බොධිසත්තො දුතියං ගාථමාහ:–

පුචිමන්දපරිවාරො අම්බො තෙ දධිවාහන!
මූලං මූලෙන සංසට්ඨං සාඛා සාඛා නිසෙවරෙ;
අසාතසන්නිවාසෙන[1] තෙනම්බො කටුකප්ඵලොති.

තත්ථ–**පුචිමන්දපරිවාරොති** නිම්බරුක්ඛපරිවාරො. **සාඛා සාඛා නිසෙවරෙති** පුචිමන්දස්ස සාඛා අම්බරුක්ඛස්ස සාඛායො නිසෙවන්ති. **අසාතසන්නිවාසෙනාති** අමධුරෙහි පුචිමන්දෙහි සද්ධිං සන්නිවාසෙන. **තෙනාති** තෙන කාරණෙන. අයං **අම්බො කටුකප්ඵලො** අසාතඵලො තිත්තකඵලො ජාතොති.

රාජා තස්ස වචනං සුත්වා සබ්බෙපි පුචිමන්දෙ ච එළගලෙ ච ඡින්දාපෙත්වා මූලානි උද්ධරාපෙත්වා සමන්තා අමධුරපංසුං හරාපෙත්වා මධුරපංසුං පක්ඛිපාපෙත්වා ඛීරොදකසක්ඛරොදකගන්ධොදකෙහි අම්බං පටිජග්ගාපෙසි. සො මධුරරසසංසග්ගෙන පුන මධුරොව අහොසි. රාජා පකතිඋය්‍යානපාලකස්සෙව උය්‍යානං නිය්‍යාදෙත්වා යාවතායුකං ඨත්වා යථාකම්මං ගතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා අහමෙව පණ්ඩිතඅමච්චො අහොසින්ති.

දධිවාහනජාතකං.

---

2. 4. 7.

උච්චෙ විටභිමාරුය්හාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං මහල්ලකභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

එකදිවසං කිර වීසු අග්ගසාවකෙසු අඤ්ඤමඤ්ඤං පඤ්හපුච්ඡනවිස්සජ්ජනකථාය නිසින්නෙසු එකො මහල්ලකො තෙසං සන්තිකං ගන්ත්වා තතියො හුත්වා නිසීදිත්වා භන්තෙ! මයම්පි තුම්හෙ පඤ්හං පුච්ඡිස්සාම තුම්හෙපි අත්තනො කඞ්ඛං අම්හෙපි පුච්ඡථාති ආහ.

---

1. සී. අසන්තං සන්නිවාසෙන.

ථෙරා තං ජිගුච්ඡිත්වා උට්ඨාය පක්කමිංසු. ථෙරානං ධම්මං සොතුං නිසින්නපරිසා සමාගමස්ස භින්නකාලෙ සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා කිං අකාලෙ ආගතත්ථාති වුත්තෙ තං කාරණං ආරොචයිංසු. සත්ථා න භික්ඛවෙ! ඉදානෙව සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානා එතං ජිගුච්ඡිත්වා අකථෙත්වා පක්කමන්ති පුබ්බෙපි පක්කමිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො අරඤ්ඤායතනෙ රුක්ඛදෙවතා අහොසි. අථ ද්වෙ හංසපොතකා චිත්තකූටපබ්බතා නික්ඛමිත්වා තස්මිං රුක්ඛෙ නිසීදිත්වා ගොචරාය ගන්ත්වා නිවත්තන්තාපි තස්මිංයෙව විස්සමිත්වා චිත්තකූටං ගච්ඡන්ති. ගච්ඡන්තෙ ගච්ඡන්තෙ කාලෙ තෙසං බොධිසත්තෙන සද්ධිං විස්සාසො අහොසි. ගච්ඡන්තා ච ආගච්ඡන්තා ච අඤ්ඤමඤ්ඤං සම්මොදිත්වා ධම්මකථං කථෙත්වා පක්කමිංසු. අථෙකදිවසං තෙසු රුක්ඛග්ගෙ නිසීදිත්වා බොධිසත්තෙන සද්ධිං කථෙන්තෙසු එකො සිගාලො තස්ස රුක්ඛස්ස හෙට්ඨා ඨත්වා තෙහි හංසපොතකෙහි සද්ධිං මන්තෙන්තො පඨමං ගාථමාහ :–

උච්චෙ විටභිමාරුය්හ මන්තයව්හො රහොගතා,
නීචෙ ඔරුය්හ මන්තව්හො මිගරාජාපි සොස්සතීති.

තත්ථ–**උච්චෙ විටභිමාරුය්හාති** පකතියාපි උච්චෙ ඉමස්මිං රුක්ඛෙ උච්චතරං එකං විටපං අභිරුහිත්වා. **මන්තයව්හොති** මන්තෙථ කථෙථ. **නීචෙ ඔරුය්හාති** ඔතරිත්වා නීචෙ ඨානෙ ඨත්වා මන්තයථ. **මිගරාජාපි සොස්සතීති** අත්තානං මිගරාජානං කත්වා ආහ.

හංසපොතකා ජිගුච්ඡිත්වා උට්ඨාය චිත්තකූටමෙව ගතා. තෙසං ගතකාලෙ බොධිසත්තො සිගාලස්ස දුතියං ගාථමාහ :–

යං සුපණ්ණො සුපණ්ණෙන දෙවො දෙවෙන මන්තයෙ,
කිං තෙත්ථ චතුමට්ඨස්ස බිලං පවිස ජම්බුකාති.

තත්ථ–**සුපණ්ණොති** සුන්දරපණ්ණො. **සුපණ්ණෙනාති** දුතියෙන හංසපොතකෙන. **දෙවො දෙවෙනාති** තෙයෙව ද්වෙ දෙවෙ කත්වා කථෙති. **චතුමට්ඨස්සාති** සරීරෙන ජාතියා සරෙන ගුණෙනාති ඉමෙහි චතූහි මට්ඨස්ස සුද්ධස්සාති අක්ඛරත්ථො. අසුද්ධංයෙව පන තං පසංසාවචනෙන නින්දන්තො එවමාහ. චතූහි ලාමකස්ස කිං තෙ එත්ථ සිගාලස්සාති අයමෙත්ථ අධිප්පායො. **බිලං පවිසාති** ඉදං බොධිසත්තො භෙරවාරම්මණං දස්සෙත්වා තං පලාපෙන්තො ආහ.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා මහල්ලකො සිගාලො අහොසි. ද්වෙ හංසපොතකා සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානා. රුක්ඛදෙවතා පන අහමෙවාති.

චතුමට්ඨජාතකං.

2. 4. 8.

සීහඞ්ගුලි සීහනඛොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කොකාලිකං ආරබ්භ කථෙසි.

එකදිවසං කිර කොකාලිකො අඤ්ඤෙසු බහුස්සුතෙසු ධම්මං කථෙන්තෙසු සයම්පි කථෙතුකාමො අහොසීති සබ්බං හෙට්ඨාවුත්තනයෙනෙව විත්ථාරෙතබ්බං. තං පන පවත්තිං සුත්වා සත්ථා න භික්ඛවෙ! කොකාලිකො ඉදානෙව අත්තනො සද්දෙන පාකටො ජාතො පුබ්බෙපි පාකටො අහොසීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො හිමවන්තපදෙසෙ සීහො හුත්වා එකාය සිගාලියා සද්ධිං සංවාසමන්වාය පුත්තං පටිලභි. සො අඞ්ගුලීහි නඛෙහි කෙසරෙන වණ්ණෙන සණ්ඨානෙනාති ඉමෙහි ආකාරෙහි පිතුසදිසො අහොසි. සද්දෙන මාතුසදිසො. අථෙකදිවසං දෙවෙ වස්සිත්වා විගතෙ සීහෙසු නදිත්වා නදිත්වා සීහකීළං කීළන්තෙසු සොපි තෙසං අන්තරෙ නදිතුකාමො හුත්වා සෙගාලකං නාදං නදි. අථස්ස සද්දං සුත්වා සීහා තුණ්හී අහෙසුං. තස්ස සද්දං සුත්වා අපරො බොධිසත්තස්ස සජාතිපුත්තො තාත! අයං සීහො වණ්ණාදීහි අම්හෙහි සමානො සද්දො පනස්ස අඤ්ඤාදිසො කො නාමෙසොති පුච්ඡන්තො පඨමං ගාථමාහ:-

සීහඞ්ගුලි සීහනඛො සීහපාදපතිට්ඨිතො,
සො සීහො සීහසඞ්ඝම්හි එකො නදති අඤ්ඤථාති.

තත්ථ-**සීහපාදපතිට්ඨිතොති** සීහපාදෙහෙව පතිට්ඨිතො. **එකො නදති අඤ්ඤථාති** එකොව අවසෙසසීහෙහි අසදිසෙන සිගාලසද්දෙන නදන්තො අඤ්ඤථා නදති.

තං සුත්වා බොධිසත්තො තාත! එස තව භාතා සිගාලියා පුත්තො රූපෙන මයා සදිසො සද්දෙන මාතරා සදිසොති වත්වා සිගාලිපුත්තං ආමන්තෙත්වා තාත! ත්වං ඉතො පට්ඨාය ඉධ වසන්තො අප්පසද්දො වස සචෙ පුන නදිස්සසි සිගාලභාවන්තෙ ජානිස්සන්තීති ඔවදන්තො දුතියං ගාථමාහ:-

මා ත්වං නදි රාජපුත්ත! අප්පසද්දො වනෙ වස,
සරෙන ඛො තං ජානෙය්‍යුං න හි තෙ පෙත්තිකො සරොති.

තත්ථ-**රාජපුත්තාති** සීහස්ස මිගරඤ්ඤො පුත්ත.! ඉමඤ්ච පන ඔවාදං සුත්වා පුන සො නදිතුං නාම න උස්සහි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සිගාලො කොකාලිකො අහොසි. සජාතිපුත්තො රාහුලො. මිගරාජා පන අහමෙවාති.

සීහකොත්ථුජාතකං.

---

2. 4. 9.

නෙතං සීහස්ස නදිතන්ති ඉදම්පි සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කොකාලිකඤ්ඤෙව ආරබ්භ කථෙසි. සො ඉමස්මිං කාලෙ සරභඤ්ඤං භණිතුකාමො අහොසි. සත්ථා තං පවත්තිං සුත්වා අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කස්සකකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො කසිකම්මෙන ජීවිකං කප්පෙසි. තස්මිං කාලෙ එකො වාණිජො ගද්‍රභභාරකෙන වොහාරං කාරෙන්තො විචරති. සො ගතගතට්ඨානෙ ගද්‍රභස්ස පිට්ඨිතො භණ්ඩිකං ඔතාරෙත්වා ගද්‍රභං සීහචම්මෙන පාරුපිත්වා සාලියවඛෙත්තෙසු විස්සජ්ජෙති. ඛෙත්තරක්ඛකා තං දිස්වා සීහොති සඤ්ඤාය උපසඞ්කමිතුං න සක්කොන්ති. අථෙකදිවසං සො වාණිජො එකස්මිං ගාමද්වාරෙ නිවාසං ගහෙත්වා පාතරාසං පචාපෙන්තො තතො ගද්‍රභං සීහචම්මං පාරුපිත්වා යවඛෙත්තං විස්සජ්ජෙසි. ඛෙත්තරක්ඛකා සීහොති සඤ්ඤාය උපගන්තුං අසක්කොන්තා ගෙහං ගන්ත්වා ආරොචෙසුං. සකලගාමවාසිනො ආවුධානි ගහෙත්වා සඞ්ඛෙ ධමෙන්තා භෙරියො වාදෙන්තා ඛෙත්තසමීපං ගන්ත්වා උන්නදිංසු. ගද්‍රභො මරණභයභීතො ගද්‍රභරවං රවි. අථස්ස ගද්‍රභභාවං ඤත්වා බොධිසත්තො පඨමං ගාථමාහ :–

නෙතං සීහස්ස නදිතං න ව්‍යග්ඝස්ස න දීපිනො,
පාරුතො සීහචම්මෙන ජම්මො නදති ගද්‍රභොති.

තත්ථ–**ජම්මො**ති ලාමකො.

ගාමවාසිනොපි තස්ස ගද්‍රභභාවං ඤත්වා තං අට්ඨීනි භඤ්ජන්තා පොථෙත්වා සීහචම්මං ආදාය අගමංසු. අථ සො වාණිජො ආගන්ත්වා තං ව්‍යසනප්පත්තං ගද්‍රභං දිස්වා දුතියං ගාථමාහ :–

චිරම්පි ඛො තං ඛාදෙය්‍ය ගද්‍රභො හරිතං යවං,
පාරුතො සීහචම්මෙන රවමානොව දූසයීති.

තත්ථ–**ඛො**ති නිපාතමත්තං. අයං **ගද්‍රභො** අත්තනො ගද්‍රභභාවං අජානාපෙත්වා **සීහචම්මෙන පාරුතො චිරම්පි** කාලං **හරිතං යවං ඛාදෙය්‍යා**ති අත්ථො. **රවමානොව දූසයී**ති අත්තනො පන ගද්‍රභරවං රවමානොවෙස අත්තානං දූසසි. නත්ථෙත්ථ සීහචම්මස්ස දොසොති.

තස්මිං එවං වදන්තෙයෙව ගද්‍රභො තත්ථෙව නිපතන්තො මරි. වාණිජොපි තං පහාය පක්කාමි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ගද්‍රභො කොකාලිකො අහොසි. පණ්ඩිතකස්සකො පන අහමෙවාති.

සීහචම්මජාතකං.

---

2. 4. 10.

පස්ස සද්ධාය සීලස්සාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං සද්ධං උපාසකං ආරබ්භ කථෙසි. සො කිර සද්ධො පසන්නො අරියසාවකො. එකදිවසං ජෙතවනං ගච්ඡන්තො සායං අචිරවතී තීරං ගන්ත්වා නාවිකෙ නාවං තීරෙ ඨපෙත්වා ධම්මසවණත්ථාය ගතෙ තිත්ථෙ නාවං අදිස්වා බුද්ධාරම්මණං පීතිං ගහෙත්වා නදිං ඔතරි. පාදා උදකම්හි න ඔසීදිංසු. සො පඨවිතලෙ ගච්ඡන්තො විය වෙමජ්ඣං ගතකාලෙ වීචිං පස්සි. අථස්ස බුද්ධාරම්මණා පීති මන්දා ජාතා පාදා ඔසීදිතුං ආරභිංසු. සො පුන බුද්ධාරම්මණං පීතිං දළ්හං කත්වා උදකපිට්ඨෙනෙව ගන්ත්වා ජෙතවනං පවිසිත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදි. සත්ථා තෙන සද්ධිං පටිසන්ථාරං කත්වා උපාසක! කච්චි මග්ගං ආගච්ඡන්තො අප්පකිලමථෙන ආගතොසීති පුච්ඡිත්වා භන්තෙ! බුද්ධාරම්මණං පීතිං ගහෙත්වා උදකපිට්ඨෙ පතිට්ඨං ලභිත්වා පඨවිං මද්දන්තො විය ආගතොම්හීති වුත්තෙ න ඛො උපාසක! ත්වඤ්ඤෙව බුද්ධගුණෙ අනුස්සරිත්වා පතිට්ඨං ලද්ධො, පුබ්බෙපි උපාසකා සමුද්දමජ්ඣෙ නාවාය භින්නාය බුද්ධගුණෙ අනුස්සරන්තා පතිට්ඨං ලභිංසූති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ කස්සපසම්මාසම්බුද්ධකාලෙ සොතාපන්නො අරියසාවකො එකෙන නහාපිතකුටුම්බිකෙන සද්ධිං නාවං අභිරුහි. තස්ස නහාපිතස්ස භරියා අය්‍ය! ඉමස්ස සුඛදුක්ඛං තව භාරොති නහාපිතං තස්ස උපාසකස්ස හත්ථෙ නික්ඛිපි. අථ සා නාවා සත්තමෙ දිවසෙ සමුද්දමජ්ඣෙ භින්නා තෙපි ද්වෙ ජනා එකස්මිං ඵලකෙ නිපන්නා එකං දීපකං පාපුණිංසු. තත්ථ සො නහාපිතො සකුණෙ මාරෙත්වා පචිත්වා ඛාදන්තො උපාසකස්සාපි දෙති. උපාසකො අලං මය්හන්ති න ඛාදති. සො චින්තෙසි ඉමස්මිං ඨානෙ අම්හාකං ඨපෙත්වා තීණි සරණානි අඤ්ඤා පතිට්ඨා නත්ථීති. සො තිණ්ණං රතනානං ගුණෙ අනුස්සරි. අථස්ස අනුස්සරන්තස්ස අනුස්සරන්තස්ස තස්මිං දීපකෙ නිබ්බත්තො නාගරාජා අත්තනො සරීරං මහානාවං කත්වා මාපෙසි. සමුද්දදෙවතා නියාමකො අහොසි. නාවා සත්තහි රතනෙහි පූරයිත්ථ. තයො කූපකා, ඉන්දනීලමණිමයානි යොත්තානි, සුවණ්ණමයානි පදරානි. සමුද්දදෙවතා නාවාය ඨත්වා අත්ථි ජම්බුදීපගාමිකාති ඝොසෙසි. උපාසකො මයං ගමිස්සාමාති ආහ. තෙනහි එහි නාවං අභිරුහාති. සො නාවං අභිරුහිත්වා නහාපිතං පක්කොසි. සමුද්දදෙවතා තුය්හංයෙව ලබ්භති න එතස්සාති ආහ. කිං කාරණාති? එතස්ස සීලගුණාචාරො නත්ථි, තං කාරණං. අහං හි තුය්හං නාවං ආහරිං න එතස්සාති. හොතු අහං අත්තනා දින්නදානෙ රක්ඛිතසීලෙ භාවිතභාවනාය එතස්ස පත්තිං දම්මීති. නහාපිතො අනුමොදාමි සාමීති ආහ.

දෙවතා ඉදානි ගණ්හිස්සාමීති නාවම්පි ආරොපෙත්වා උභොපි ජනෙ සමුද්දා නික්ඛාමෙත්වා නදියා බාරාණසිං ගන්ත්වා අත්තනො ආනුභාවෙන ද්වින්නම්පි තෙසං ගෙහෙ ධනං පතිට්ඨාපෙත්වා පණ්ඩිතෙහෙව නාම සද්ධිං සංසග්ගො කාතබ්බො. සචෙ හි ඉමස්ස න්හාපිතස්ස ඉමිනා උපාසකෙන සද්ධිං සංසග්ගො නාභවිස්ස සමුද්දමජ්ඣෙයෙව නස්සිස්සාති පණ්ඩිතසංසග්ගස්ස ගුණං කථයමානා ඉමා ගාථා අවොච :-

පස්ස සද්ධාය සීලස්ස චාගස්ස ච අයං ඵලං,
නාගො නාවාය වණ්ණෙන සද්ධං වහති උපාසකං.

සබ්භිරෙව සමාසෙථ සබ්භි කුබ්බෙථ සන්ථවං,
සතං හි සන්නිවාසෙන සොත්ථිං ගච්ඡති න්හාපිතොති.

තත්ථ-**පස්සාති** කඤ්චි අනියමෙත්වා පස්සථාති ආලපති. **සද්ධායාති** ලොකියලොකුත්තරාය සද්ධාය. සීලෙපි එසෙව නයො. **චාගස්සාති** දෙය්‍යධම්මපරිච්චාගස්සෙව කිලෙසපරිච්චාගස්ස ච. **අයං ඵලන්ති** ඉදං ඵලං. ගුණං ආනිසංසන්ති අත්ථො. අථවා චාගස්ස ච ඵලං පස්ස. අයං නාගො නාවාය වණ්ණෙනාති එවමෙත්ථ අත්ථො දට්ඨබ්බො. **නාවාය වණ්ණෙනාති** නාවාය සණ්ඨානෙන. **සද්ධන්ති** තීසු රතනෙසු පතිට්ඨිතසද්ධං. **සබ්භිරෙවාති** පණ්ඩිතෙහියෙව. **සමාසෙථාති** එකතො ආවසෙය්‍ය උපවසෙය්‍යාති අත්ථො. **කුබ්බෙථාති** කරෙය්‍ය. **සන්ථවන්ති** මිත්තසන්ථවං. තණ්හාසන්ථවො පන කෙනචිපි සද්ධිං න කාතබ්බො. **න්හාපිතොති** න්හාපිතකුටුම්බිකො. **න්හාපිතොතිපි** පාඨො.

එවං සමුද්දදෙවතා ආකාසෙ ඨත්වා ධම්මං දෙසෙත්වා ඔවදිත්වා නාගරාජානං ගණ්හිත්වා අත්තනො විමානමෙව අගමාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උපාසකො සකදාගාමිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා සොතාපන්නඋපාසකො පරිනිබ්බායි. නාගරාජා සාරිපුත්තො. සමුද්දදෙවතා පන අහමෙවාති.

සීලානිසංසජාතකං.

අසදිසවග්ගො චතුත්ථො.

---

2. 5. 1.

අම්භො රුහක! ඡින්නාපීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පුරාණදුතියිකාපලොභනං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථුං අට්ඨකනිපාතෙ ඉන්ද්‍රියජාතකෙ ආවි භවිස්සති. සත්ථා පන තං භික්ඛුං අයං තෙ භික්ඛු! ඉත්ථී අනත්ථකාරිකා පුබ්බෙපි තෙ එසා සරාජිකාය පරිසාය මජ්ඣෙ ලජ්ජාපෙත්වා ගෙහා අතික්කමණාකාරං කාරෙසීති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිම්හි නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො පිතු අච්චයෙන රජ්ජෙ පතිට්ඨාය ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙසි. තස්ස රූහකො නාම පුරොහිතො අහොසි. රූහකස්ස පුරාණී නාම බ්‍රාහ්මණී භරියා. රාජා බ්‍රාහ්මණස්ස අස්සභණ්ඩකෙන අලඞ්කරිත්වා අස්සං අදාසි. සො තං අස්සං ආරුය්හ රාජුපට්ඨානං ගච්ඡති. අථ නං අලඞ්කතස්ස අස්සස්ස පිට්ඨෙ නිසීදිත්වා ගච්ඡන්තං ආගච්ඡන්තඤ්ච දිස්වා තහං තහං ඨිතා මනුස්සා අහො අස්සස්ස රූපං අහො අස්සො සොභතීති අස්සමෙව පසංසන්ති. සො ගෙහං ආගන්ත්වා පාසාදං ආරුය්හ භරියං ආමන්තෙසි භද්දෙ අම්හාකං අස්සො අතිවිය සොභති උභොසු පස්සෙසු ඨිතා මනුස්සා අම්හාකං අස්සමෙව වණ්ණෙන්තීති. සා පන බ්‍රාහ්මණී ථොකං ජිනතිකා ධුත්තිකාධාතුකා තෙන තං එවමාහ අය්‍ය ත්වං අස්සස්ස සොභනකාරණං න ජානාසි. අයං අස්සො අත්තනො අලඞ්කතං අස්සභණ්ඩකං නිස්සාය සොභති. සචෙ ත්වම්පි අස්සො විය සොභිතුකාමො අස්සභණ්ඩකං පිළන්ධිත්වා අන්තරවීථිං ඔරුය්හ අස්සො විය පාදෙ කොට්ටයමානො ගන්ත්වා රාජානං පස්ස, රාජාපි තං වණ්ණයිස්සති. මනුස්සාපි තඤ්ඤෙව වණ්ණයිස්සන්තීති.

සො උම්මත්තකජාතිකො බ්‍රාහ්මණො තස්සා වචනං සුත්වා ඉමිනා නාම කාරණෙනෙසා වදතීති අජානිත්වා තථාසඤ්ඤී හුත්වා තථා අකාසි. යෙ යෙ පස්සන්ති තෙ තෙ පරිහාසං කරොන්තා සොභති ආචරියොති වදිංසු. රාජා පන තං කිං ආචරිය පිත්තං තෙ කුපිතං? උම්මත්තකොසි ජාතොති ආදීනි වත්වා ලජ්ජාපෙසි. තස්මිං කාලෙ බ්‍රාහ්මණො අයුත්තකං මයා කතන්ති ලජ්ජිතො බ්‍රාහ්මණියා කුජ්ඣිත්වා කායම්හි සරජ්ජකාය සෙනාය අන්තරෙ ලජ්ජාපිතො පොථෙත්වා නං නික්කඩ්ඪිස්සාමීති ගෙහං අගමාසි. ධුත්තී බ්‍රාහ්මණී තස්ස කුජ්ඣිත්වා ආගමනභාවං ඤත්වා පුරෙතරඤ්ඤෙව චූළද්වාරෙන නික්ඛමිත්වා රාජනිවෙසනං ගන්ත්වා චතුහපඤ්චාහං තත්ථෙව අහොසි. රාජා තං කාරණං ඤත්වා පුරොහිතං පක්කොසාපෙත්වා ආචරිය! මාතුගාමස්ස නාම දොසො හොතියෙව බ්‍රාහ්මණියා ඛමිතුං වට්ටතීති ඛමාපනත්ථාය පඨමං ගාථමාහ:-

අම්හො රූහක[1] ඡින්නාපි ජියා සන්ධියතෙ පුන,
සන්ධියස්සු පුරාණියා මා කොධස්ස වසං ගමීති.

තත්‍රායං සඞ්ඛෙපත්ථො–භො **රූහක!** නනු **ඡින්නාපි** ධනුජියා පුන **සන්ධියතෙ** ඝටියති එවමෙව ත්වම්පි **පුරාණියා** සද්ධිං **සන්ධියස්සු කොධස්ස වසං මා ගමීති**.

තං සුත්වා රූහකො දුතියං ගාථමාහ:-

විජ්ජමානාසු මරුවාසු[2] විජ්ජමානෙසු කාරිසු,
අඤ්ඤං ජියං කරිස්සාමි අලඤ්ඤෙව පුරාණියාති.

1. සී ඉං. අම්භිරූහක. 2. ඉං. මරුවාසු. සංයා. මුද්දුවාකෙසු.

තස්සත්ථො–මහාරාජ ! මරුවවාකෙසු ච ජියාකාරෙසු ච මනුස්සෙසු විජ්ජමානෙසු අඤ්ඤං ජියං කරිස්සාම ඉමාය ජිණ්ණාය පුරාණියා ජියාය අලං, නත්ථි මෙ කොචි අත්ථොති. එවඤ්ච පන වත්වා තං නීහරිත්වා අඤ්ඤං බ්‍රාහ්මණිං ආනෙසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා පුරාණී පුරාණදුතියිකා අහොසි. රූහකො උක්කණ්ඨිතභික්ඛු. බාරාණසීරාජා පන අහමෙවාති.

රූහකජාතකං.

---

2. 5. 2.

ඉත්ථී සියා රූපවතීති ඉදං සිරිකාලකණ්ණි ජාතකං මහාඋම්මග්ග ජාතකෙ ආවි භවිස්සති.

සිරිකාලකණ්ණිජාතකං.

---

2. 5. 3.

අයමෙව සා අහමපි සො අනඤ්ඤාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො උක්කණ්ඨිතභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථුං උම්මදන්ති ජාතකෙ ආවි භවිස්සති.

සො පන භික්ඛු සත්ථාරා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු උක්කණ්ඨිතොසීති වුත්තෙ සච්චං භගවාති වත්වා කො තං උක්කණ්ඨාපෙසීති වුත්තෙ අහං භන්තෙ එකං අලඞ්කතපටියත්තං මාතුගාමං දිස්වා කිලෙසානුවත්තකො හුත්වා උක්කණ්ඨිතොම්හීති ආහ. අථ නං සත්ථා භික්ඛු මාතුගාමො නාම අකතඤ්ඤූ මිත්තදූභී ථද්ධහදයා පොරාණකපණ්ඩිතාපි අත්තනො දක්ඛිණජත්තුලොහිතං පායෙත්වා යාව ජීවිතදානම්පි දත්වා මාතුගාමස්ස චිත්තං න ලභිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිම්හි නිබ්බත්ති. නාමග්ගහණදිවසෙ චස්ස **පදුමකුමාරො**ති නාමං අකංසු. තස්ස අපරෙ ඡ කණිට්ඨභාතිකා අහෙසුං. තෙ සත්තපි ජනා අනුපුබ්බෙන වුද්ධිප්පත්තා ඝරාවාසං ගහෙත්වා රඤ්ඤො සහායා විය විචරන්ති. අථෙකදිවසං රාජා රාජඞ්ගණං ඔලොකෙන්තො ඨිතො තෙ මහාපරිවාරෙන රාජුපට්ඨානං ආගච්ඡන්තෙ දිස්වා ඉමෙ මං වධිත්වා රජ්ජම්පි ගණ්හෙය්‍යුන්ති ආසඞ්කං උප්පාදෙත්වා තෙ පක්කොසාපෙත්වා තාතා තුම්හෙ ඉමස්මිං නගරෙ වසිතුං න ලභථ අඤ්ඤත්ථ ගන්ත්වා මමච්චයෙන ආගන්ත්වා කුලසන්තකං රජ්ජං ගණ්හථාති ආහ.

තෙ පිතු වචනං සම්පටිච්ඡිත්වා රොදිත්වා කන්දිත්වා අත්තනො ඝරානි ගන්ත්වා පජාපතියො ආදාය යත්ථ වා තත්ථ වා ගන්ත්වා ජීවිස්සාමාති නගරා නික්ඛමිත්වා මග්ග· ගච්ඡන්තා එකං කන්තාරං පත්වා අන්නපානං අලභමානා ඛුදං අධිවාසෙතුං අසක්කොන්තා මයං ජීවමානා ඉත්ථියො ලභිස්සාමාති කණිට්ඨස්ස භරියං මාරෙත්වා තෙරස කොට්ඨාසෙ කත්වා මංසං ඛාදිංසු. බොධිසත්තො අත්තනො ච භරියාය ච ලද්ධකොට්ඨාසෙසු එකං ඨපෙත්වා එකං ද්වෙපි ඛාදිංසු. එවං ඡ දිවසෙ ඡ ඉත්ථියො මාරෙත්වා මංසං ඛාදිංසු. බොධිසත්තො පන දිවසෙ එකෙකං ඨපෙත්වා ඡ කොට්ඨාසෙ ඨපෙසි. සත්තමෙ දිවසෙ බොධිසත්තස්ස භරියං මාරෙස්සාමාති වුත්තෙ බොධිසත්තො තෙ ඡ කොට්ඨාසෙ තෙසං දත්වා අජ්ජ තාව ඉමෙ ඡ කොට්ඨාසෙ ඛාදථ, ස්වෙ ජානිස්සාමීති වත්වා තෙසං මංසං ඛාදිත්වා නිද්දායනකාලෙ භරියං ගහෙත්වා පලායි. සා ථොකං ගන්ත්වා ගන්තුං න සක්කොමි සාමීති ආහ. අථ නං බොධිසත්තො ඛන්ධෙනාදාය අරුණුග්ගමනවෙලාය කන්තාරා නික්ඛමි. සා සූරියෙ උග්ගතෙ පිපාසිතම්හි සාමීති ආහ. බොධිසත්තො භද්දෙ උදකං නත්ථීති වත්වා පුනප්පුන කථිතෙ ඛග්ගෙන දක්ඛිණජන්නුං පහරිත්වා භද්දෙ පානීයං නත්ථි ඉදං පන මෙ දක්ඛිණජන්නුලොහිතං පිවමානා නිසීදාති ආහ. සා තථා අකාසි. තෙ අනුපුබ්බෙන මහාගඞ්ගං පත්වා පිවිත්වා ච නහාත්වා ච ඵලාඵලං ඛාදිත්වා ඵාසුකට්ඨානෙ විස්සමිත්වා එකස්මිං ගඞ්ගානිවත්තනෙ අස්සමපදං මාපෙත්වා වාසං කප්පෙසුං.

අථෙකං උපරිගඞ්ගාය රාජාපරාධිකං චොරං හත්ථපාදෙ ච කණ්ණනාසඤ්ච ඡින්දිත්වා එකස්මිං අම්බණකෙ නිපජ්ජාපෙත්වා මහාගඞ්ගාය පවාහෙසුං. සො මහන්තං අට්ටස්සරං කරොන්තො තං ඨානං පාපුණි. බොධිසත්තො තස්ස කරුණං පරිදෙවිතසද්දං සුත්වා දුක්ඛප්පත්තො සත්තො මයි ඨිතෙ මා නස්සීති ගඞ්ගාතීරං ගන්ත්වා තං උත්තාරෙත්වා අස්සමපදං ආනෙත්වා කසාවධොවනාලෙපනාදීහි වණපටිකම්මං අකාසි. භරියා පනස්ස එවරූපං නාම කොණ්ඩං ගඞ්ගාය ආවාහෙත්වා පටිජග්ගන්තො විචරතීති වත්වා තං කොණ්ඩං ජිගුච්ඡමානා නිට්ඨුභන්තී විචරති. බොධිසත්තො තස්ස වණෙසු සංවිරූළ්හෙසු භරියාය සද්ධිං තං අස්සමපදෙ කත්වා අටවිතො ඵලාඵලානි ආහරිත්වා තඤ්ච භරියඤ්ච පොසෙති.

තෙසු එවං වසන්තෙසු සා ඉත්ථී තස්මිං කොණ්ඩෙ පටිබද්ධචිත්තා හුත්වා තෙන සද්ධිං අනාචාරං චරිත්වා එකෙනුපායෙන බොධිසත්තං මාරෙතුකාමා හුත්වා එවමාහ. සාමි අහං තුම්හාකං අංසෙ නිසීදිත්වා කන්තාරා නික්ඛමමානා එතං පබ්බතං ඔලොකෙත්වා අය්‍යෙ! පබ්බතෙ නිබ්බත්ත දෙවතෙ! සචෙ අහං සාමිකෙන සද්ධිං අරොගා ජීවිතං ලභිස්සාමි බලිකම්මං තෙ කරිස්සාමීති ආයාචිං සා මං ඉදානි උත්තාසෙති. කරොමස්සා බලිකම්මන්ති. බොධිසත්තො තං මායං අජානන්තො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා බලිකම්මං සජ්ජෙත්වා තාය බලිභාජනං ගාහාපෙත්වා පබ්බතමත්ථකං අභිරුහි.

අථ තං සා එවමාහ සාමි දෙවතාතොපි ත්වඤ්ඤෙව උත්තමදෙවතා පඨමං තාව තං වනපුප්ඵෙහි පූජෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා වන්දිත්වා පච්ඡා දෙවතාය බලිකම්මං කරිස්සාමීති. සා බොධිසත්තං පපාතාභිමුඛං ඨපෙත්වා වනපුප්ඵෙහි පූජෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා වන්දිතුකාමා විය හුත්වා පිට්ඨිපස්සෙ ඨත්වා පිට්ඨියං පහරිත්වා පපාතෙ පාතෙත්වා දිට්ඨා මෙ පච්චාමිත්තස්ස පිට්ඨීති තුට්ඨමානසා පබ්බතා ඔරොහිත්වා කොණ්ඨස්ස සන්තිකං අගමාසි. බොධිසත්තොපි පපාතතටානුසරෙන පබ්බතා පපතන්තො උදුම්බරරුක්ඛමත්ථකෙ එකස්මිං අකණ්ටකෙ පත්තසඤ්ඡන්නෙ ගුම්බෙ ලග්ගි. හෙට්ඨාපබ්බතං පන ඔරොහිතුං න සක්කා සො උදුම්බරානි ඛාදිත්වා සාඛන්තරෙ නිසීදි.

අථෙකො මහාසරීරො ගොධරාජා හෙට්ඨා පබ්බතපාදතො අභිරුහිත්වා තස්මිං උදුම්බරෙ ඵලානි ඛාදති. සො තං දිවසං බොධිසත්තං දිස්වා පලායි. පුනදිවසෙ ආගන්ත්වා එකස්මිං පස්සෙ ඵලානි ඛාදිත්වා පක්කාමි. සො එවං පුනප්පුන ආගච්ඡන්තො බොධිසත්තෙන සද්ධිං විස්සාසං ආපජ්ජිත්වා ත්වං ඉමං ඨානං කථං ආගතොසීති පුච්ඡිත්වා ඉමිනා නාම කාරණෙනාති වුත්තෙ තෙන හි මා භායීති වත්වා බොධිසත්තං අත්තනො පිට්ඨියං නිපජ්ජාපෙත්වා ඔතාරෙත්වා අරඤ්ඤතො නික්ඛමිත්වා මහාමග්ගෙ ඨපෙත්වා ඉමිනා මග්ගෙන ගච්ඡාහීති බොධිසත්තං උය්යොජෙත්වා අරඤ්ඤමෙව පාවිසි.

බොධිසත්තො එකං ගාමකං ගන්ත්වා තත්ථ වසන්තො පිතු කාලකතභාවං සුත්වා බාරාණසිං ගන්ත්වා කුලසන්තකෙ රජ්ජෙ පතිට්ඨාය **පදුමරාජා** නාම හුත්වා දස රාජධම්මෙ අකොපෙත්වා ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙන්තො චතුසු නගරද්වාරෙසු නගරමජ්ඣෙ නිවෙසනද්වාරෙති ඡ දානසාලායො කාරෙත්වා දෙවසිකං ඡ සතසහස්සානි විස්සජ්ජෙත්වා දානං අදාසි.

සාපි ඛො පාපිනී තං කොණ්ඨං ඛන්ධෙ නිසීදාපෙත්වා අරඤ්ඤා නික්ඛමිත්වා මනුස්සපථෙ භික්ඛං චරමානා යාගුභත්තං සඞ්ඝරිත්වා තං කොණ්ඨං පොසෙසි. අයං තෙ කිං හොතීති පුච්ඡියමානා අහං එතස්ස මාතුලධීතා පිතුච්ඡාපුත්තො මෙ එස, එතස්සෙව මං අදංසු සාහං වජ්ඣප්පත්තම්පි අත්තනො සාමිකං උක්ඛිපිත්වා පරිහරිත්වා භික්ඛං චරිත්වා පොසෙමීති. මනුස්සා අයං පතිබ්බතාති තතො පට්ඨාය බහුතරං යාගුභත්තං අදංසු. අපරෙ තං එවමාහංසු ත්වං මා එවං විචරි, පදුමරාජා බාරාණසියං රජ්ජං කාරෙති, සකලජම්බුදීපං සංඛොභෙත්වා දානං දෙති, සො තං දිස්වා තුස්සිස්සති, තුට්ඨො බහුං ධනං දස්සති, තව සාමිකං ඉධ නිසීදාපෙත්වා ගච්ඡාහීති පිරං කත්වා වෙත්තපච්ඡිං අදංසු. සා අනාචාරා තං කොණ්ඨං වෙත්තපච්ඡියං නිසීදාපෙත්වා පච්ඡිං උක්ඛිපිත්වා බාරාණසිං ගන්ත්වා දානසාලාසු භුඤ්ජමානා විචරති.

බොධිසත්තො අලඞ්කතහත්ථික්ඛන්ධවරගතො දානග්ගං ගන්ත්වා අට්ඨන්නං වා දසන්නං වා සහස්සානං දානං දත්වා පුන ගෙහං ගච්ඡති. සා අනාචාරා තං කොණ්ඨං පච්ඡියං නිසීදාපෙත්වා පච්ඡිං උක්ඛිපිත්වා තස්ස ගමනමග්ගෙ අට්ඨාසි. රාජා දිස්වා කිං එතන්ති පුච්ඡි. එසා දෙව පතිබ්බතාති. අථ නං පක්කොසාපෙත්වා සඤ්ජානිත්වා කොණ්ඨං පච්ඡිතො නීහරාපෙත්වා අයං තෙ කිං හොතීති පුච්ඡි. සා පිතුච්ඡාපුත්තො මෙ දෙව කුලදත්තියො සාමිකොති ආහ. මනුස්සා තං අන්තරං අජානන්තා අහො පතිදෙවතාති ආදීනි වත්වා තං අනාචාරිනිං වණ්ණෙසිංසු. පුන රාජා තං අයං තෙ කොණ්ඨො කුලදත්තියො සාමිකොති පුච්ඡි. සා රාජානං අසඤ්ජානන්තී ආම දෙවාති සූරා හුත්වා කථෙසි.

අථ නං රාජා කිං එස බාරාණසිරඤ්ඤො පුත්තො? නනු ත්වං පදුමකුමාරස්ස භරියා අසුකරඤ්ඤො ධීතා අසුකා නාම? මම ජන්නුලොහිතං පිවිත්වා ඉමස්මිං කොණ්ඨෙ පටිබද්ධචිත්තා මං පපාතෙ පාතෙසි. සා දානි ත්වං නලාටෙන මච්චුං ගහෙත්වා මං මතොති මඤ්ඤමානා ඉමං ඨානං ආගතා? නනු අහං ජීවාමීති වත්වා අමච්චෙ ආමන්තෙත්වා භො අමච්චා! නනු අහං තුම්හෙහි පුට්ඨො එවං කථෙසිං මම ඡ කනිට්ඨා භාතිකා ඡ ඉත්ථියො මාරෙත්වා මංසං ඛාදිංසු, අහං පන මය්හං භරියං අරොගං කත්වා ගඞ්ගාතීරං නෙත්වා අස්සමපදෙ වසන්තො එකං වජ්ඣප්පත්තං කොණ්ඨං උත්තාරෙත්වා පටිජග්ගිං. සා ඉත්ථී තස්මිං පටිබද්ධචිත්තා මං පබ්බතපාදෙ පපාතෙසි. අහං අත්තනො මෙත්තචිත්තතාය ජීවිතං ලභිත්ථ. යාය අහං පබ්බතා පාතිතො න සා අඤ්ඤා එසා දුස්සීලා සොපි වජ්ඣප්පත්තො කොණ්ඨො න අඤ්ඤො, අයමෙවාති වත්වා ඉමා ගාථා අවොච :–

අයමෙව සා අහමපි සො අනඤ්ඤො,
අයමෙව සො හත්ථච්ඡින්නො අනඤ්ඤො;
යමාහ කොමාරපතී මමන්ති,
වජ්ඣිත්ථියො නත්ථි ඉත්ථීසු සච්චං.

ඉමඤ්ච ජම්මං මුසලෙන හන්ත්වා,
ලුද්දං ඡවං පරදාරූපසෙවිං;
ඉමිස්සා ච නං පාපපතිබ්බතාය,
ජීවන්තියා ඡින්දථ කණ්ණනාසන්ති.

තත්ථ–**යමාහ කොමාරපතී මම**න්ති යං එසා අයං මෙ කොමාරපති කුලදත්තියො සාමිකොති ආහ. **අයමෙව සො න අඤ්ඤො. යමාහු කුමාරපතී**තිපි පාඨො. අයමෙව හි පොත්ථකෙසු ලිඛිතො. තස්සාපි අයමෙවත්ථො. වචනවිපල්ලාසො පනෙත්ථ වෙදිතබ්බො. යං හි රඤ්ඤා වුත්තං තදෙව ඉධ ආගතං. **වජ්ඣිත්ථියො**ති ඉත්ථියො නාම වජ්ඣා වධිතබ්බා එව. **නත්ථි ඉත්ථීසු සච්ච**න්ති එතාසු සභාවො නාමෙකො නත්ථි. **ඉමඤ්ච ජම්ම**න්ති ආදි උභින්නම්පි තෙසං දණ්ඩාණාපනවසෙන වුත්තං.

තත්ථ-**ජම්ම**න්ති ලාමකං. **මුසලේන හන්ත්වා**ති මුසලේන හනිත්වා පොථෙත්වා අට්ඨීනි භඤ්ජිත්වා චුණ්ණවිචුණ්ණං කත්වා. **ලුද්ද**න්ති දාරුණං. **ජව**න්ති ගුණාභාවේන නිජ්ජීවං මතසදිසං. **ඉමිස්සා ච න**න්ති එත්ථ **න**න්ති නිපාතමත්තං. ඉමිස්සා ච **පාපපතිබ්බතාය** අනාචාරාය දුස්සීලාය **ජීවන්තියාව කණ්ණනාසං ඡින්දථා**ති අත්ථො.

බොධිසත්තො කොධං අධිවාසෙතුං අසක්කොන්තො එවං ඝොරං දණ්ඩං ආණාපෙත්වාපි න තථා කාරෙසි. කොපං පන මන්දං කත්වා යථා සා පච්ඡිං සීසතො ඔරොපිතුං න සක්කොති එවං ගාළ්හං බන්ධාපෙත්වා කොණ්ඨං තත්ථ පක්ඛිපාපෙත්වා අත්තනො විජිතා නීහරාපෙසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා ඡ භාතරො අඤ්ඤතරා ථෙරා අහෙසුං. භරියා චිඤ්චාමාණවිකා. කොණ්ඨො දෙවදත්තො. ගොධරාජා ආනන්දො. පදුමරාජා පන අහමෙවාති.

චුල්ලපදුමජාතකං.

---

2. 5. 4.

න සන්ති දෙවා පවසන්ති නූනාති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො වධාය පරිසක්කන්ත දෙවදත්තං ආරබ්භ කථෙසි. තදා පන සත්ථා දෙවදත්තො* වධාය පරිසක්කතීති සුත්වා න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපි දෙවදත්තො මය්හං වධාය පරිසක්කතියෙව පරිසක්කන්තොපි පන මං වධිතුං නාසක්ඛීති වත්වා අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බාරාණසිතො අවිදූරෙ ගාමකෙ ගහපතිකුලෙ නිබ්බත්ති. අථස්ස වයප්පත්තස්ස බාරාණසිතො කුලධීතරං ආනෙසුං. සා පියා අහොසි අභිරූපා දස්සනීයා දෙවච්ඡරා විය පුප්ඵලතා විය ලළමානා මත්තකින්නරී විය ච සුජාතා නාමෙන පතිබ්බතා සීලාචාරසම්පන්නා වත්තසම්පන්නා. නිච්චකාලම්පි සා පතිවත්තං සස්සුවත්තං සසුරවත්තඤ්ච කතමෙව හොති. සා බොධිසත්තස්ස පියා අහොසි මනාපා. ඉති තෙ උභොපි සම්මොදමානා එකචිත්තා සමග්ගවාසං වසිංසු.

අථෙකදිවසං සුජාතා මාතාපිතරො දට්ඨුකාමාම්හීති බොධිසත්තස්ස ආරොචෙසි. සො සාධු භද්දෙ මග්ගපාථෙය්‍යං පහොනකං පටියාදෙහීති ඛජ්ජකවිකතිං පචාපෙත්වා ඛජ්ජකාදීනි යානකෙ ඨපෙත්වා යානකං පාජෙන්තො යානකස්ස පුරතො අහොසි. ඉතරා පච්ඡතො. තෙ නගරසමීපං ගන්ත්වා යානකං මොචෙත්වා න්හාත්වා භුඤ්ජිංසු. පුන බොධිසත්තො යානකං යොජෙත්වා පුරතො නිසීදි.

---

* **කථෙසි දෙවදත්තො-ඉති සබ්බත්ථ.**

සුජාතා වත්තානි පරිවත්තෙත්වා අලඞ්කරිත්වා පච්ඡතො නිසීදි. යානකස්ස අන්තොනගරං පවිට්ඨකාලෙ බාරාණසිරාජා හත්ථික්ඛන්ධවරගතො නගරං පදක්ඛිණං කරොන්තො තං පදෙසං අගමාසි. සුජාතා ඔතරිත්වා යානකස්ස පච්ඡතො පදසා පායාසි. රාජා තං දිස්වා තස්සා රූපසම්පත්තියා ආකඩ්ඪියමානලොචනො පටිබද්ධචිත්තො හුත්වා එකං අමච්චං ගච්ඡ එතිස්සා සස්සාමිකභාවං වා අස්සාමිකභාවං වා ජානාහීති පෙසෙසි. සො ගන්ත්වා තස්සා සස්සාමිකභාවං ඤත්වා සස්සාමිකා කිර දෙව! යානකෙ නිසින්නො පුරිසො එතිස්සා සාමිකොති ආහ.

රාජා පටිබද්ධචිත්තං විනොදෙතුං අසක්කොන්තො කිලෙසාතුරො හුත්වා එකෙන නං උපායෙන මාරාපෙත්වා ඉත්ථිං ගණ්හිස්සාමීති චින්තෙත්වා එකං පුරිසං ආමන්තෙත්වා ගච්ඡ භො ඉමං චූළාමණිං වීථිං ගච්ඡන්තො විය හුත්වා එතස්ස පුරිසස්ස යානකෙ පක්ඛිපිත්වා එහීති චූළාමණිං දත්වා උය්‍යොජෙසි. සො සාධූති තං ගහෙත්වා ගන්ත්වා යානකෙ ඨපෙත්වා ඨපිතො මෙ දෙවාති ආගන්ත්වා ආරොචෙසි. රාජා චූළාමණි මෙ නට්ඨොති ආහ. මනුස්සා එකකොලාහලං අකංසු. රාජා සබ්බද්වාරානි පිදහිත්වා සඤ්චාරං ඡින්දිත්වා චොරං පරියෙසථාති ආහ. රාජපුරිසා තථා අකංසු. නගරං එකසඞ්ඛොභං අහොසි. ඉතරෙ පුරිසො මනුස්සෙ ගහෙත්වා බොධිසත්තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා භො යානකං ඨපෙහි රඤ්ඤො චූළාමණි නට්ඨො යානකං සොධෙස්සාමාති. සො යානකං සොධෙන්තො අත්තනා ඨපිතමණිං ගහෙත්වා බොධිසත්තං ගහෙත්වා මණිචොරොති හත්ථෙහි ච පාදෙහි ච පොථෙත්වා පච්ඡාබාහං බන්ධිත්වා නෙත්වා අයං මණිචොරොති රඤ්ඤො දස්සෙසි. රාජා සීසමස්ස ඡින්දථාති ආණාපෙසි. අථ නං රාජපුරිසා චතුක්කෙ චතුක්කෙ කසාහි තාළෙන්තා දක්ඛිණද්වාරෙන නගරා නික්ඛාමෙසුං.

සුජාතාපි යානකං පහාය බාහා පග්ගය්හ පරිදෙවමානා සාමි මං නිස්සාය ඉමං දුක්ඛං පත්තොසීති පරිදෙවමානා පච්ඡතො පච්ඡතො අගමාසි. රාජපුරිසා සීසමස්ස ඡින්දිස්සාමාති බොධිසත්තං උත්තානං නිපජ්ජාපෙසුං. තං දිස්වා සුජාතා අත්තනො සීලගුණං ආවජ්ජිත්වා නත්ථි වත මඤ්ඤෙ ඉමස්මිං ලොකෙ සීලවන්තානං විහෙඨකෙ පාපසාහසිකමනුස්සෙ නිසෙධෙතුං සමත්ථා දෙවතා නාමාති ආදීනි වත්වා පරිදෙවමානා පඨමං ගාථමාහ :-

න සන්ති දෙවා පවසන්ති නූන
නහනූන සන්ති ඉධ ලොකපාලා
සහසා කරොන්තානං අසඤ්ඤතානං
නහනූන සන්ති පටිසෙධිතාරොති.

තත්ථ-**න සන්ති දෙවාති** ඉමස්මිං ලොකෙ සීලවන්තානං ඔලොකනකා පාපානඤ්ච නිසෙධනකා න සන්ති නූන දෙවා. **පවසන්ති නූනාති** එවරූපෙසු වා කිච්චෙසු උප්පන්නෙසු නූන පවසන්ති පවාසං

ගච්ඡන්ති. **ඉධ ලොකපාලා**ති ඉමස්මිං ලොකෙ ලොකපාලකසම්මතා සමණබ්‍රාහ්මණාපි[1] සීලවන්තානං අනුග්ගාහකා[2] **නත්ථි නූන සන්ති**. **සහසා කරොන්තානං අසඤ්ඤතාන**න්ති සහසා අවීමංසිත්වා සාහසිකං දාරුණං කම්මං කරොන්තානං දුස්සීලානං. **පටිසෙධිතාරො**ති එවරූපං කම්මං මා කරිත්ථ න ලබ්භා එතං කාතුන්ති පටිසෙධෙන්තා නත්ථීති.

එවං තාය සීලසම්පන්නාය පරිදෙවමානාය සක්කස්ස දෙවරඤ්ඤො නිසින්නාසනං උණ්හාකාරං දස්සෙසි. සක්කො කො නු ඛො මං සක්කත්තතො චාවෙතුකාමොති ආවජ්ජෙන්තො ඉමං කාරණං දිස්වා බාරාණසිරාජා අතිඵරුසං කම්මං කරොති සීලසම්පන්නං සුජාතං කිලමෙති ගන්තුංදානි මෙ වට්ටතීති දෙවලොකා ඔරුය්හ අත්තනො ආනුභාවෙන හත්ථිපිට්ඨෙ නිසීදිත්වා ගච්ඡන්තං තං පාපරාජානං හත්ථිපිට්ඨතො ඔතාරෙත්වා ධම්මගණ්ඩිකාය උත්තානං නිපජ්ජාපෙත්වා බොධිසත්තං උක්ඛිපිත්වා සබ්බාලඞ්කාරෙහි අලඞ්කරිත්වා රාජවෙසං ගාහාපෙත්වා හත්ථික්ඛන්ධෙ නිසීදාපෙසි. ඵරසුං උක්ඛිපිත්වා උභො සීසං ඡින්දන්තා රඤ්ඤො සීසං ඡින්දිංසු. ඡින්නකාලෙයෙවචස්ස රඤ්ඤො සීසභාවං ජානිංසු.

සක්කො දෙවරාජා දිස්සමානකසරීරෙනෙව බොධිසත්තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා බොධිසත්තස්ස රාජාභිසෙකං සුජාතාය ච අග්ගමහෙසිට්ඨානං දාපෙසි. අමච්චා චෙව බ්‍රාහ්මණගහපතිකාදයො ච සක්කං දෙවරාජානං දිස්වා අධම්මිකරාජා මාරිතො ඉදානි අම්හෙහි සක්කදත්තියො ධම්මිකරාජා ලද්ධොති සොමනස්සප්පත්තා අහෙසුං. සක්කොපි ආකාසෙ ඨත්වා අයං වො සක්කදත්තියො රාජා[3] ඉතො පට්ඨාය ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙස්සති[4] සචෙ හි රාජා අධම්මිකො හොති දෙවො අකාලෙ වස්සති කාලෙ න වස්සති ඡාතකභයං රොගභයං සත්ථභයන්ති ඉමානි තීණි භයානි අනපගතානෙව හොන්තීති ඔවදන්තො දුතියං ගාථමාහ :-

අකාලෙ වස්සති තස්ස කාලෙ තස්ස න වස්සති,
සග්ගා ච චවති ට්ඨානා නනු සො තාවතා හතොති.

තත්‍ථ-**අකාලෙ**ති අධම්මිකස්ස රඤ්ඤො රජ්ජෙ අයුත්තෙන කාලෙ සස්සානං පක්කකාලෙ වා ලායනමද්දනාදිකාලෙ වා දෙවො **වස්සති**. **කාලෙ**ති යුත්තපයුත්තකාලෙ වපනකාලෙ තරුණසස්සකාලෙ ගබ්භගහණකාලෙ ච **න වස්සති. සග්ගා ච චවති ට්ඨානා**ති සග්ගසඞ්ඛාතා ඨානා. දෙවලොකාති අත්ථො. අධම්මිකරාජා හි අප්පටිලාභවසෙන දෙවලොකා චවති නාම. සයම්පි වා රජ්ජං කාරෙන්තො අධම්මිකරාජා තතො චවතීතිපි අත්ථො. **නනු සො තාවතා හතො**ති නනු

1. සී. බ්‍රහ්මණාපි.
2. ස්‍යා. සීලවන්තා අනුග්ගහණකා.
3. ස්‍යා. ලද්ධොති පරිසා තං ආරොචෙසි, මහාරාජ තුම්හෙපි.
4. ස්‍යා. කාරෙස්සථ.

සො අධම්මිකරාජා එත්තකෙන හතො හොතීති. අථවා එකංසවාචි එත්ථ තුකාරො නෙසො එකංසෙන එත්තාවතා හතො අට්ඨසු පන මහානිරයෙසු සොළසසු ච උස්සදනිරයෙසු දීඝරත්තං සො හඤ්ඤිස්ස තීති අයමෙත්ථ අත්ථො.

එවං සක්කො මහාජනස්ස ඔවාදං දත්වා අත්තනො දෙවට්ඨාන මෙව අගමාසි. බොධිසත්තොපි ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙත්වා සග්ගපදං පූරෙසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා අධම්මිකරාජා දෙවදත්තො අහොසි. සක්කො අනුරුද්ධො. සුජාතා රාහුලමාතා. සක්කදත්තියරාජා පන අහමෙවාති.

මණිචොරජාතකං.

---

2. 5. 5.

පබ්බතූපත්ථරෙ රම්මෙති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කොසලරාජානං ආරබ්භ කථෙසි.

කොසලරඤ්ඤො කිර එකො අමච්චො අන්තෙපුරෙ පදුස්සි. රාජා පරිවීමංසමානො තං තත්තතො ඤත්වා සත්ථු ආරොචෙස්සාමීති ජෙත වනං ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා භන්තෙ අම්හාකං අන්තෙපුරෙ එකො අමච්චො පදුස්සි, තස්ස කිං කාතුං වට්ටතීති පුච්ඡි. අථ තං සත්ථා උපකාරකො තෙ මහාරාජ! සො අමච්චො සා ච ඉත්ථී පියාති පුච්ඡිත්වා ආම භන්තෙ අතිවිය උපකාරකො සකලං රාජකුලං සන්ධාරෙති සාපි මෙ ඉත්ථී පියාති වුත්තෙ මහාරාජ අත්තනො උපකාරකෙසු සෙව කෙසු පියාසු ච ඉත්ථීසු දුබ්භිතුං න සක්කාති පුබ්බෙපි රාජානො පණ්ඩිතානං කථං සුත්වා මජ්ඣත්තාව අහෙසුන්ති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධි සත්තො අමච්චකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තස්ස අත්ථධම්මානු සාසකො අහොසි. අථස්ස රඤ්ඤො එකො අමච්චො අන්තෙපුරෙ පදුස්සි. රාජා තං තත්තතො ඤත්වා අමච්චොපි මෙ බහූපකාරො අයං ඉත්ථීපි පියා චෙපි ඉමෙ නාසෙතුං න සක්කා, පණ්ඩිතාමච්චං පඤ්හං පුච්ඡිත්වා සචෙ සහිතබ්බං භවිස්සති සහිස්සාමි නොචෙ න සහිස්සාමීති බොධිසත්තං පක්කොසාපෙත්වා ආසනං දත්වා පණ්ඩිත! පඤ්හං පුච්ඡිස්සාමීති වත්වා පුච්ඡ මහාරාජ! විස්සජ්ජෙස්සාමීති වුත්තෙ පඤ්හං පුච්ඡන්තො පඨමං ගාථමාහ :–

පබ්බතූපත්ථරෙ රම්මෙ ජාතා පොක්ඛරණී සිවා,
තං සිඟාලො අපාපාසි ජානං සීහෙන රක්ඛිතන්ති.

තත්ථ-**පබ්බතූපත්ථරෙ**ති හිමවන්තපබ්බතපාදෙ පත්ථරිත්වා ඨිතෙ අඞ්ගණට්ඨානෙති අත්ථො. **ජාතා පොක්ඛරණී සිවා**ති සීතලමධුරොදකා පොක්ඛරණී නිබ්බත්තා. අපි ච පොක්ඛරසඤ්ඡන්නා නදීපි පොක්ඛරණීයෙව. **අපාපාසී**ති **අප** ඉති උපසග්ගො. **අපාසී**ති අත්ථො. **ජානං සීහෙන රක්ඛිත**න්ති සා පොක්ඛරණී සීහපරිභොගා සීහෙන රක්ඛිතා සොපි තං සිගාලො සීහෙන රක්ඛිතා අයන්ති ජානන්තොව අපාසි. ත්වං කිමඤ්ඤසි? සිගාලො සීහස්ස අභායිත්වා පිවෙය්‍ය එවරූපං පොක්ඛරණින්ති අයමෙත්ථ අධිප්පායො.

බොධිසත්තො අද්ධා එතස්ස අන්තෙපුරෙ එකො අමච්චො පදුට්ඨො භවිස්සතීති ඤත්වා දුතියං ගාථමාහ:-

පිපන්ති වෙ මහාරජ! සාපදානි මහානදිං,
න තෙන අනදී හොති ඛමස්සු යදි තෙ පියාති.

තත්ථ-**සාපදානී**ති න කෙවලං සිගාලොව අවසෙසා දීපිසුනඛසසබිළාලමිගාදීනි සබ්බසාපදානි තං පොක්ඛරසඤ්ඡන්නත්තා පොක්ඛරණීති ලද්ධනාමං නදිං පිවන්තෙව. **න තෙන අනදී හොතී**ති නදියං හි ද්විපදචතුප්පදාපි අහිමච්ඡාපි සබ්බෙ පිපාසිතා පානීයං පිවන්ති. න සා තෙන කාරණෙන අනදී නාම හොති නපි උච්ඡිට්ඨනදී. කස්මා? සබ්බෙසං සාධාරණත්තා. යථා නදී යෙන කෙනචි පීතා න දුස්සති එවං ඉත්ථීපි කිලෙසවසෙන සාමිකං අතික්කමිත්වා අඤ්ඤෙන සද්ධිං සංවාසං ගතා නෙව අනිත්ථී හොති. කස්මා? සබ්බෙසං සාධාරණභාවෙන. නාපි උච්ඡිට්ඨිත්ථී. කස්මා? ඔදකන්තිකතාය සුද්ධභාවෙන. **ඛමස්සු යදි තෙ පියා**ති යදි පන තෙ සා ඉත්ථී පියා සො ච අමච්චො බහූපකාරො තෙසං උභින්නම්පි ඛම මජ්ඣත්තභාවෙ තිට්ඨාති.

එවං මහාසත්තො රඤ්ඤො ඔවාදං අදාසි. රාජා තස්ස ඔවාදෙ ඨත්වා පුන එවරූපං පාපකම්මං මා කරිත්ථාති වත්වා උභින්නම්පි ඛමි. තතො පට්ඨාය තෙ ඔරමිංසු. රාජාපි දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා ජීවිතපරියොසානෙ සග්ගපදං පූරෙසි. කොසලරාජාපි ඉමං ධම්මදෙසනං සුත්වා තෙසං උභින්නම්පි ඛමිත්වා මජ්ඣත්තො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා රාජා ආනන්දො අහොසි. පණ්ඩිතාමච්චො පන අහමෙවාති.

පබ්බතූපත්ථරජාතකං.

---

2. 5. 6.

යෙ න කාහන්ති ඔවාදන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං උක්කණ්ඨිතභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. සො හි භික්ඛු සත්ථාරා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු උක්කණ්ඨිතොති පුට්ඨො සච්චන්ති වත්වා කිං කාරණාති වුත්තෙ එකං අලඞ්කතමාතුගාමං දිස්වා කිලෙසවසෙනාති ආහ.

අථ නං සත්ථා ඉත්ථියො නාමෙතා භික්ඛු අත්තනො රූපසද්දගන්ධරසඵොට්ඨබ්බෙහි චෙව ඉත්ථිකුත්තවිලාසෙහි ච පුරිසෙ උපලාපෙත්වා වසං උපගතභාවං ඤත්වා සීලවිනාසං චෙව ධනවිනාසඤ්ච පාපනට්ඨෙන යක්ඛිණියොති වුච්චන්ති. පුබ්බෙපි හි යක්ඛිණියො ඉත්ථිකුත්තෙන එකං පුරිසසත්ථං උපසඞ්කමිත්වා වාණිජෙ උපලාපෙත්වා අත්තනො වසෙ කත්වා පුන අඤ්ඤෙ පුරිසෙ දිස්වා තෙ සබ්බෙපි ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්වා උභොහි හනුකපස්සෙහි ලොහිතෙන පග්ඝරන්තෙන මුරුමුරාපෙත්වා ඛාදිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ තම්බපණ්ණිදීපෙ සිරීසවත්ථුං නාම යක්ඛනගරං අහොසි. තත්ථ යක්ඛිණියො වසිංසු. තා භින්නනාවානං වාණිජකානං ආගතකාලෙ අලඞ්කතපටියත්තා ඛාදනීයං භොජනීයං ගාහාපෙත්වා දාසිගණපරිවුතා දාරකෙ අඞ්කෙනාදාය වාණිජෙ උපසඞ්කමන්ති. තෙසං මනුස්සාවාසං ආගතම්හාති සඤ්ජානනත්ථං තත්ථ තත්ථ කසිගොරක්ඛාදීනි කරොන්තෙ මනුස්සෙ ගොගණෙ සුනඛෙති එවමාදීනි දස්සෙන්ති. වාණිජානං සන්තිකං ගන්ත්වා ඉමං යාගුං පිවථ භත්තං භුඤ්ජථ ඛාදනීයං ඛාදථාති වදන්ති. වාණිජා අජානන්තා තාහි දින්නං පරිභුඤ්ජන්ති. අථ තෙසං ඛාදිත්වා භුඤ්ජිත්වා විස්සමිතකාලෙ පටිසන්ථාරං කරොන්ති තුම්හෙ කත්ථ වාසිකා ? කුතො ආගතා ? කහං ගමිස්සථ? කෙන කම්මෙන ඉධාගතත්ථාති පුච්ඡන්ති. භින්නනාවා හුත්වා ඉධාගතම්හාති වුත්තෙ ච සාධු අය්‍යා අම්හාකම්පි සාමිකානං නාවං අභිරුහිත්වා ගතානං තීණි සංවච්ඡරානි අතික්කන්තානි තෙ මතා භවිස්සන්ති තුම්හෙපි වාණිජායෙව මයං තුම්හාකං පාදපරිචාරිකා භවිස්සාමාති වත්වා තෙ වාණිජෙ ඉත්ථිකුත්තහාවභාවවිලාසෙහි පලොභෙත්වා යක්ඛනගරං නෙත්වා සචෙ පඨමගහිතා මනුස්සා අත්ථි තෙ දෙවසඞ්ඛලිකාය බන්ධිත්වා කාරණාඝරෙ පක්ඛිපන්ති. අත්තනො වසනට්ඨානෙ භින්නනාවෙ මනුස්සෙ අලභන්තියො පන පරතො කල්‍යාණිං ඔරතො නාගදීපන්ති එවං සමුද්දතීරං අනුවිචරන්ති. අයං තාසං ධම්මතා.

අථෙකදිවසං පඤ්චසතා භින්නනාවා වාණිජා තාසං නගරසමීපෙ උත්තරිංසු. තා තෙසං සන්තිකං ගන්ත්වා පලොභෙත්වා යක්ඛනගරං ආනෙත්වා පඨමං ගහිතමනුස්සෙ දෙවසඞ්ඛලිකාහි බන්ධිත්වා කාරණාඝරෙ පක්ඛිපිත්වා ජෙට්ඨකයක්ඛිණී ජෙට්ඨකවාණිජං සෙසා සෙසෙති තා පඤ්චසතා යක්ඛිණියො තෙ පඤ්චසතෙ වාණිජෙ අත්තනො සාමිකෙ අකංසු. අථ සා ජෙට්ඨකයක්ඛිණී රත්තිභාගෙ වාණිජෙ නිද්දං උපගතෙ උට්ඨාය ගන්ත්වා කාරණාඝරෙ මනුස්සෙ මාරෙත්වා මංසං ඛාදිත්වා ආගච්ඡති. සෙසාපි තථෙව කරොන්ති. ජෙට්ඨකයක්ඛිණියා මනුස්සමංසං ඛාදිත්වා ආගතකාලෙ සරීරං සීතලං හොති. ජෙට්ඨකවාණිජො පරිගණ්හන්තො තස්සා යක්ඛිණිභාවං ඤත්වා ඉමා පඤ්ච

1. ස්‍යා. ඉත්ථිකුටහාසවිලාසෙහි.

සන්තාපි යක්ඛිණියො භවිස්සන්ති අම්හෙහි පලායිතුං වට්ටතීති පුන දිවසෙ පාතොව මුඛං ධොවනත්ථාය ගන්ත්වා සෙසවාණිජානං ආරොචෙසි. ඉමා යක්ඛිණියො න මානුසියො, අඤ්ඤෙසං භින්නනාවානං ආගතකාලෙ තෙ සාමිකෙ කත්වා අම්හෙ ඛාදිස්සන්ති අම්හෙ පලායාමාති. තෙසු අඩ්ඪතෙය්‍යසතා මයං එතා විජහිතුං න සක්ඛිස්සාම තුම්හෙ ගච්ඡථ මයං න පලායිස්සාමාති ආහංසු.

ජෙට්ඨකවාණිජො අත්තනො වචනකරෙ අඩ්ඪතෙය්‍යසතෙ ගහෙත්වා තාසං භීතො පලායි. තස්මිං පන කාලෙ බොධිසත්තො වාලාහස්සයොනියං නිබ්බත්ති. සබ්බසෙතො කාකසීසො මුඤ්ජකෙසො ඉද්ධිමා වෙහාසඞ්ගමො අහොසි. සො හිමවන්තතො ආකාසෙ උප්පතිත්වා තම්බපණ්ණිදීපං ගන්ත්වා තත්ථ තම්බපණ්ණිසරෙ පල්ලලෙ සයඤ්ජාත සාලිං ඛාදිත්වා ගච්ඡති. එවං ගච්ඡන්තොව ජනපදං ගන්තුකාමා අත්ථි? ජනපදං ගන්තුකාමා අත්ථීති තික්ඛත්තුං කාරුඤ්ඤභාවිතං මානුසිං වාචං භාසති. තෙ තස්ස වචනං සුත්වා උපසඞ්කමිත්වා අඤ්ජලිම්පග්ගය්හ සාමි මයං ජනපදං ගමිස්සාමාති ආහංසු. තෙනහි මය්හං පිට්ඨිං අභිරූහථාති. අප්පෙකච්චෙ අභිරූහිංසු. එකච්චෙ වාලධිං ගණ්හිංසු. එකච්චෙ අඤ්ජලිම්පග්ගහෙත්වා අට්ඨංසුයෙව. බොධිසත්තො අන්තමසො අඤ්ජලිම්පග්ගහෙත්වා ඨිතෙ සබ්බෙපි තෙ අඩ්ඪතෙය්‍යසතෙ වාණිජෙ අත්තනො ආනුභාවෙන ජනපදං නෙත්වා සකසකට්ඨානෙසු පතිට්ඨාපෙත්වා අත්තනො වසනට්ඨානං අගමාසි. තාපි ඛො යක්ඛිණියො අඤ්ඤෙසං ආගතකාලෙ තෙ තත්ථ ඔහීනකෙ අඩ්ඪතෙය්‍යසතෙ මනුස්සෙ වධිත්වා ඛාදිංසු.

සත්ථා භික්ඛූ ආමන්තෙත්වා භික්ඛවෙ යථා තෙ යක්ඛිණීනං වසං ගතා වාණිජා ජීවිතක්ඛයං පත්තා වාලාහස්සරාජස්ස වචනකරා සකසකට්ඨානෙ පතිට්ඨිතා එවමෙවං බුද්ධානං ඔවාදං අකරොන්තා භික්ඛූ භික්ඛුණියොපි උපාසකඋපාසිකායොපි චතූසු අපායෙසු පඤ්චවිධබන්ධනකම්මකාරණට්ඨානාදීසු මහාදුක්ඛං පාපුණන්ති. ඔවාදකරා පන තිස්සො කුලසම්පත්තියො ඡ කාමසග්ගෙ වීසති බ්‍රහ්මලොකෙති ඉමානි චෙව ඨානානි පත්වා අමතමහානිබ්බාණඤ්ච සච්ඡිකත්වා මහන්තං සුඛං අනුභවන්තීති වත්වා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා ඉමා ගාථා අවොච :-

යෙ න කාහන්ති ඔවාදං නරා බුද්ධෙන දෙසිතං,
ව්‍යසනං තෙ ගමිස්සන්ති රක්ඛසීහිව වාණිජා.

යෙ ච කාහන්ති ඔවාදං නරා බුද්ධෙන දෙසිතං;
සොත්ථිං පාරඞ්ගමිස්සන්ති වාලාහෙනෙව වාණිජාති.

තත්ථ-**යෙ න කාහන්ති**ති යෙ න කරිස්සන්ති. **ව්‍යසනං තෙ ගමිස්සන්ති**ති තෙ මහාව්‍යසනං පාපුණිස්සන්ති. **රක්ඛසීහිව වාණිජාති** රක්ඛසීහි පලොභිතා වාණිජා විය. **සොත්ථිං පාරඞ්ගමිස්සන්තී**ති අනන්තරායෙන නිබ්බාණං පාපුණිස්සන්ති. **වාලාහෙනෙව වාණිජාති** වාලා

තෙන ආගච්ඡාති වුත්තා තස්ස වචනකරා වාණිජා විය. යථාහි තෙ සමුද්දපාරං ගන්ත්වා සකට්ඨානානි අගමංසු එවං බුද්ධානං ඔවාදකරා සංසාරපාරං නිබ්බානං ගච්ඡන්තීති අමතමහානිබ්බානෙන ධම්මදෙසනාය කූටං ගණ්හි.

ඉති සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. අඤ්ඤෙපි බහූ සොතාපත්තිසකදාගාමිඅනාගාමිඅරහත්තඵලානි පාපුණිංසු. තදා වාලාහස්සරාජස්ස වචනකරා අඩ්ඪතෙය්‍යසතා වාණිජා බුද්ධපරිසා අහෙසුං. වාලාහස්සරාජා පන අහමෙවාති.

වාලාහස්ස ජාතකං.

---

2. 5. 7.

න නං උම්හයතෙ දිස්වාති ඉදං සත්ථා සාවත්ථියං විහරන්තො අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. අඤ්ඤතරො භික්ඛු මයා ගහිතෙ මය්හං උපජ්ඣායො න කුජ්ඣිස්සතීති උපජ්ඣායෙන ඨපිතං විස්සාසෙන එකං වත්ථඛණ්ඩං ගහෙත්වා උපාහනත්ථවිකං කත්වා පච්ඡා උපජ්ඣායං ආපුච්ඡි. අථ නං උපජ්ඣායො කිඞ්කාරණා ගණ්හීති වත්වා මයා ගහිතෙ න කුජ්ඣිස්සතීති තුම්හාකං විස්සාසෙනාති වුත්තෙ කො මයා සද්ධිං තුය්හං විස්සාසො නාමාති වත්වා කුද්ධො උට්ඨහිත්වා පහරි. තස්ස සා කිරියා භික්ඛුසු පාකටා ජාතා. අථෙක දිවසං භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො අසුකො කිර දහරභික්ඛු උපජ්ඣායස්ස විස්සාසෙන වත්ථඛණ්ඩං ගහෙත්වා උපාහනත්ථවිකං අකාසි. අථ නං උපජ්ඣායො කො මයා සද්ධිං තුය්හං විස්සාසො නාමාති වත්වා කුද්ධො උට්ඨහිත්වා පහරීති.

සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙවෙස භික්ඛු අත්තනො සද්ධිවිහාරිකෙන සද්ධිං අවිස්සාසිකො පුබ්බෙපි අවිස්සාසිකොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කාසිරට්ඨෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්වා ගණසත්ථා හුත්වා හිමවන්තපදෙසෙ වාසං කප්පෙසි. තස්මිං ඉසිගණෙ එකො තාපසො බොධිසත්තස්ස වචනං අකත්වා එකං මතමාතිකං හත්ථිපොතකං පටිජග්ගි. අථ නං සො වුද්ධිප්පත්තො මාරෙත්වා අරඤ්ඤං පාවිසි. තස්ස සරීරකිච්චං කත්වා ඉසිගණො බොධිසත්තං පරිවාරෙත්වා භන්තෙ කෙන නු ඛො කාරණෙන මිත්තභාවො වා අමිත්තභාවො වා සක්කා ජානිතුන්ති පුච්ඡි. බොධිසත්තො ඉමිනා ච ඉමිනා ච කාරණෙනාති ආචික්ඛන්තො ඉමා ගාථා අවොච :–

න නං උම්හයතෙ දිස්වා න ච නං පටිනන්දති,
චක්ඛූනි චස්ස න දදාති පටිලොමඤ්ච වත්තති.

යෙ තෙ භවන්ති ආකාරා අමිත්තස්මිං පතිට්ඨිතා,
යෙහි අමිත්තං ජානෙය්‍ය දිස්වා සුත්වා ච පණ්ඩිතො.

තත්ථ-**න නං උම්හයතෙ දිස්වා**ති යො හි යස්ස අමිත්තො හොති සො තං පුග්ගලං දිස්වා න උම්හයතෙ හසිතං න කරොති. පහට්ඨාකාරං න දස්සෙති. **න ච නං පටිනන්දතී**ති තස්ස වචනං සුත්වාපි තං පුග්ගලං න පටිනන්දති සාධු සුභාසිතන්ති නාබ්භනුමොදති. **චක්ඛූනි චස්ස න දදාතී**ති චක්ඛුනා චක්ඛුං ආහච්ච පමුඛො හුත්වා න ඔලොකෙති අඤ්ඤතො චක්ඛූනි. හරති. **පටිලොමඤ්ච වත්තතී**ති තස්ස කායකම්මං වචීකම්මම්පි න රොචෙති පටිලොමගාහං ගණ්හාති පච්චනීකගාහං. **ආකාරා**ති කාරණානි. **යෙහි අමිත්ත**න්ති යෙහි කාරණෙහි තානි කාරණානි **දිස්වා** ච **සුත්වා ච පණ්ඩිතො** පුග්ගලො අයං මෙ අමිත්තොති **ජානෙය්‍ය.** තතො විපරීතෙහි පන මිත්තභාවො ජානිතබ්බොති.

එවං බොධිසත්තො මිත්තාමිත්තභාවකාරණානි ආචික්ඛිත්වා බ්‍රහ්ම විහාරෙ භාවෙත්වා බ්‍රහ්මලොකූපගො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා හත්ථිපොසකතාපසො සද්ධිවිහාරිකො අහොසි. හත්ථී උපජ්ඣායො. ඉසිගණො බුද්ධපරිසා. ගණසත්ථා පන අහමෙවාති.

මිත්තාමිත්ත ජාතකං.

---

2. 5. 8.

පවාසා ආගතො තාතාති ඉමං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං උක්කණ්ඨිතභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. සො කිර සත්ථාරා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු උක්කණ්ඨිතොති පුට්ඨො සච්චං භන්තෙති වත්වා කිං කාරණාති වුත්තෙ එකං අලඞ්කතඉත්ථිං දිස්වා කිලෙසවසෙනාති ආහ. අථ නං සත්ථා මාතුගාමො නාම භික්ඛු න සක්කා රක්ඛිතුං පුබ්බෙ දොවාරිකෙ ඨපෙත්වා රක්ඛන්තාපි රක්ඛිතුං න සක්ඛිංසු. කිං තෙ ඉත්ථියා? ලද්ධාපි සා රක්ඛිතුං න සක්කාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සුකයොනියං නිබ්බත්ති. **රාධො**තිස්ස නාමං. කණිට්ඨභාතා පනස්ස **පොට්ඨපාදො** නාම. තෙ උභොපි තරුණකාලෙයෙව එකො ලුද්දකො ගහෙත්වා බාරාණසියං අඤ්ඤතරස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස අදාසි. බ්‍රාහ්මණො තෙ පුත්තට්ඨානෙ ඨපෙත්වා පටිජග්ගි. බ්‍රාහ්මණස්ස පන බ්‍රාහ්මණී අරක්ඛිතා දුස්සීලා. සො වොහාරකරණත්ථාය ගච්ඡන්තො තෙ සුකපොතකෙ ආමන්තෙත්වා තාතා! අහං වොහාරත්ථාය ගච්ඡාමි. කාලෙ වා විකාලෙ වා තුම්හාකං මාතුකරණකම්මං ඔලොකෙය්‍යාථ

අඤ්ඤපුරිසන්තරගමණභාවං වා අගමණභාවං වා[1] ජානෙය්‍යාථාති බ්‍රාහ්මණිං සුකපොතකෙ පටිච්ඡාපෙත්වා අගමාසි. සා තස්ස නික්ඛන්තකාලතො පට්ඨාය අනාචාරං චරි. රත්තිම්පි දිවාපි ආගච්ඡන්තානඤ්ච ගච්ඡන්තානඤ්ච පමාණං නත්ථි. තං දිස්වා පොට්ඨපාදො රාධං පුච්ඡි බ්‍රාහ්මණො ඉමං බ්‍රාහ්මණිං අම්හාකං නිය්‍යාදෙත්වා ගතො. අයඤ්ච පාපකම්මං කරොති. වදාමි නන්ති? රාධො මා වදීති ආහ. සො තස්ස වචනං අගහෙත්වා අම්ම කිං කාරණා පාපකම්මං කරොසීති ආහ. සා තං මාරෙතුකාමා හුත්වා තාත ත්වං නාම මය්හං පුත්තො ඉතො පට්ඨාය න කරිස්සාමි එහි තාත තාවාති පියායමානා විය පක්කොසිත්වා ආගතං ගහෙත්වා ත්වං මං ඔවදසි? අත්තනො පමාණං න ජානාසීති ගීවං පරිවත්තෙත්වා[2] මාරෙත්වා උද්ධනන්තරෙසු පක්ඛිපි. බ්‍රාහ්මණො ආගන්ත්වා විස්සමිත්වා බොධිසත්තං කිං තාත රාධ! මාතා වො අනාචාරං කරොති න කරොතීති පුච්ඡන්තො පඨමං ගාථමාහ :–

පවාසා ආගතො තාත! ඉදානි න චිරාගතො,
කච්චිනු තාත! තෙ මාතා න අඤ්ඤමුපසෙවතීති.

තත්ථ–අහං **තාත පවාසා ආගතො** සො චම්හි ඉදානෙව ආගතො **න චිරාගතො** තෙන පවත්තිං අජානන්තො තං පුච්ඡාමි **කච්චිනු තාත තෙ මාතා අඤ්ඤං** පුරිසං **න උපසෙවතීති?**

රාධො තාත! පණ්ඩිතා නාම භූතං වා අභූතං වා අනිය්‍යානිකං නාම න කථෙන්තීති ඤාපෙන්තො දුතියං ගාථමාහ :–

න ඛො පනෙතං සුභණං ගිරං සච්චූපසංහිතං,
සයෙථ පොට්ඨපාදොව මුම්මුරෙ උපකූසිතොති.

තත්ථ–**ගිර**න්ති වචනං. වචනං හි යථා ඉදානි ගිරා එවං තදා ගිරන්ති වුච්චති. සො හි සුකපොතකො ලිඞ්ගං අනාදිසිත්වා එවමාහ. අයං පනෙත්ථ අත්ථො. තාත පණ්ඩිතෙන නාම **සච්චූපසංහිතං** යථාභූතං තථයුත්තං සභාවවාචම්පි අනිය්‍යානිකං **න සුභණං** අනිය්‍යානිකඤ්ච සච්චං භණන්තො **සයෙථ පොට්ඨපාදොව මුම්මුරෙ උපකූසිතො** යථා පොට්ඨපාදො කුක්කුලෙ ඣාමො සයති එවං සයෙය්‍යාති. **උපකූජිතො**තිපි පාඨො අයමෙව අත්ථො. එවං බොධිසත්තො බ්‍රාහ්මණස්ස ධම්මං දෙසෙත්වා මයාපි ඉමස්මිං ඨානෙ වසිතුං න සක්කාති බ්‍රාහ්මණං ආපුච්ඡිත්වා අරඤ්ඤමෙව පාවිසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා පොට්ඨපාදො ආනන්දො අහොසි. රාධො පන අහමෙවාති.

රාධජාතකං.

1. ඉං. අඤ්ඤස්ස පුරිසස්ස ගමණභාවං වා ආගමණභාවං වා. ස්‍යා. අගමණභාවං වා.
2. සී. ඉං. ගහෙත්වා.

2. 5. 9.

උභයමෙම න ඛමතීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො උක්කණ්ඨිතමෙව ආරබ්භ කථෙසි. කථෙන්තො ච මාතුගාමො නාම අරක්ඛියා පාපං කත්වා යෙන කෙනචි උපායෙන සාමිකං වඤ්චෙතියෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කාසිරට්ඨෙ ගහපතිකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො ඝරාවාසං ගණ්හි. තස්ස භරියා දුස්සීලා ගාමභොජකෙන සද්ධිං අනාචාරං චරති. බොධිසත්තො ඤත්වා පරිගණ්හන්තො චරති. තදා පන අන්තොවස්සෙ බීජෙසු නීහටෙසු ඡාතකං අහොසි. සස්සානං ගබ්භගහණකාලො ජාතො. සකලගාමවාසිනො ඉතො මාසච්චයෙන සස්සානි උද්ධරිත්වා වීහිං දස්සාමාති එකතො හුත්වා ගාමභොජකස්ස හත්ථතො එකං ජරගොණං ගහෙත්වා මංසං ඛාදිංසු. අථෙකදිවසං ගාමභොජකො ඛණං ඔලොකෙත්වා බොධිසත්තස්ස බහිගතවෙලායං ගෙහං පාවිසි. තෙසං සුඛනිපන්නක්ඛණෙයෙව බොධිසත්තො ගාමද්වාරෙන පවිසිත්වා ගෙහාභිමුඛො පායාසි. සා ඉත්ථී ගාමද්වාරාභිමුඛී තං දිස්වා කො නු ඛො එසොති උම්මාරෙ ඨත්වා ඔලොකෙන්තී සො යෙවාති ඤත්වා ගාමභොජකස්ස ආචික්ඛි. ගාමභොජකො භීතො පකම්පි.

අථ නං සා මා භායි අත්ථෙකො උපායො, අම්හෙහි තව හත්ථතො ගොමංසං ඛාදිතං ත්වං මංසමූලං සොධෙන්තො විය හොහි, අහං කොට්ඨං ආරුය්හ කොට්ඨද්වාරෙ ඨත්වා වීහී නත්ථීති වක්ඛාමි. ත්වං ගෙහමජ්ඣෙ ඨත්වා අම්හාකං ඝරෙ දාරකා ඡාතා, මංසමූලං මෙ දෙහීති පුනප්පුන චොදෙය්‍යාසීති වත්වා කොට්ඨං ආරුය්හ කොට්ඨද්වාරෙ නිසීදි. ඉතරො ගෙහමජ්ඣෙ ඨත්වා මංසමූලං දෙහීති වදති. සා කොට්ඨද්වාරෙ නිසින්නා කොට්ඨෙ වීහී නත්ථි සස්සෙ උද්ධටෙ දස්සාමි ගච්ඡාහීති ආහ.

බොධිසත්තො ගෙහං පවිසිත්වා තෙසං කිරියං දිස්වා ඉමාය පාපාය කතඋපායො එස භවිස්සතීති ඤත්වා ගාමභොජකං ආමන්තෙත්වා භො ගාමභොජක! අම්හෙ හි තව ජරගොණස්ස මංසං ඛාදන්තා ඉතො මාසච්චයෙන වීහිං දස්සාමාති ඛාදිම්හ. ත්වං අඩ්ඪමාසම්පි අනතික්කමිත්වා ඉදානෙව කස්මා ආහරාපෙසි? න ත්වං ඉමිනා කාරණෙනාගතො, අඤ්ඤෙන කාරණෙන ආගතො භවිස්සසි, මය්හං තව කිරියා න රුච්චති, අයම්පි අනාචාරා පාපධම්මා කොට්ඨෙ වීහීනං අභාවං ජානාති, සා දානි කොට්ඨං ආරුය්හ වීහී නත්ථීති වදති, ත්වම්පි දෙහීති වදසි, උභින්නම්පි වො කාරණං මය්හං න රුච්චතීති එතමත්ථං පකාසෙන්තො ඉමා ගාථා අවොච:-

උභයමෙම න ඛමති උභයමෙම න රුච්චති,
යාචායං කොට්ඨමොතිණ්ණා න දස්සං ඉති භාසති.

තං තං ගාමපති බ්‍රූමි කදරෙ අප්පස්මිං ජීවිතෙ,
ද්වෙ මාසෙ කාරං කත්වාන මංසං ජරග්ගවං කිසං;
අප්පත්තකාලෙ චොදෙසි තම්පි මය්හං න රුච්චතීති.

තත්‍ථ-**තං තං ගාමපති බ්‍රූමීති** අම්භො ගාමජෙට්ඨක තෙන කාරණෙන තං වදාමි. **කදරෙ අප්පස්මිං ජීවිතෙති** අම්හාකං ජීවිතං නාම කදරඤ්ඤෙව ථද්ධං ලූඛං කසිරං, අප්පකඤ්ච මන්දං පරිත්තං, තස්මිං නො එවරූපෙ ජීවිතෙ වත්තමානෙ. **ද්වෙ මාසෙ කාරං කත්වාන මංසං ජරග්ගවං කිසන්ති** අම්හාකං මංසං ගණ්හන්තානං ජරග්ගවං කිසං දුබ්බලං ජරගොණං දදමානො ත්වං ද්වීහි මාසෙහි මූලං දාතබ්බන්ති එවං ද්වෙ මාසෙ කාරං සඞ්ගරං පරිච්ඡෙදං කත්වා. **අප්පත්තකාලෙ චොදෙසීති** තස්මිං කාලෙ අසම්පත්තෙ අන්තරාව චොදෙසි. **තම්පි මය්හං න රුච්චතීති** යා චායං පාපධම්මා දුස්සීලා අත්තනො කොට්ඨෙ වීහීනං නත්ථිභාවං ජානමානාව අජානන්තී විය හුත්වා **කොට්ඨමොතිණ්ණා** කොට්ඨවාරෙ ඨත්වා **න දස්සං ඉති භාසති** තම්පි යඤ්ච ත්වං අකාලෙ චොදෙසි **තම්පීති** ඉදං උභයං මම නෙව ඛමති න රුච්චතීති.

එවං සො කථෙන්තො කථෙන්තොව ගාමභොජකං චූළාය ගහෙත්වා කඩ්ඪිත්වා ගෙහමජ්ඣෙ පාතෙත්වා ගාමභොජකොම්හීති පරස්ස රක්ඛිතගොපිතභණ්ඩෙ අපරජ්ඣසීති ආදීහි පරිභාසිත්වා පොථෙත්වා දුබ්බලං කත්වා ගීවාය ගහෙත්වා ගෙහා නික්කඩ්ඪිත්වා තං දුට්ඨඉත්ථිං කෙසෙසු ගහෙත්වා කොට්ඨා ඔතාරෙත්වා නිප්පොථෙත්වා සචෙ පුන එවරූපං කරෙසි ජානිස්සසීති සන්තජ්ජෙසි. තතො පට්ඨාය ගාමභොජකො තං ගෙහං ඔලොකෙතුම්පි න විසහි. සාපි පාපා පුන මනසාපි අතිචරිතුං නාසක්ඛි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා ගාමභොජකස්ස නිග්ගහකාරකො ගහපති අහමෙව අහොසින්ති.

ගහපතිජාතකං.

---

2. 5. 10.

සරීරදබ්‍යන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං බ්‍රාහ්මණං ආරබ්භ කථෙසි. තස්ස කිර චතස්සො ධීතරො අහෙසුං. තා චත්තාරො ජනා පත්ථෙන්ති. තෙසු එකො අභිරූපො සරීරසම්පන්නො. එකො වයප්පත්තො මහල්ලකො. එකො ජාතිසම්පන්නො. එකො සීලවා. බ්‍රාහ්මණො චින්තෙසි: ධීතරො නිවෙසෙන්තෙන පතිට්ඨාපෙන්තෙන කස්ස නු ඛො දාතබ්බා, කිං රූපසම්පන්නස්ස උදාහු වයප්පත්තස්ස ජාතිසම්පන්නසීලවන්තානං අඤ්ඤතරස්සාති. සො චින්තෙන්තොපි අජානිත්වා ඉමං කාරණං සම්මාසම්බුද්ධො ජානිස්සති, තං පුච්ඡිත්වා එතෙසං අන්තරෙ අනුච්ඡවිකස්ස දස්සා

මීති ගන්ධමාලාදීනි ගාහාපෙත්වා විහාරං ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසින්නො ආදිතො පට්ඨාය තමත්ථං ආරොචෙත්වා භන්තෙ ඉමෙසු චතුසු ජනෙසු කස්ස දාතුං වට්ටතීති පුච්ඡි. සත්ථා පුබ්බෙපි තෙ පණ්ඩිතා එතං පඤ්හං කථයිංසු. භවසඞ්ඛෙපගතත්තා පන සල්ලක්ඛෙතුං න සක්කොසීති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලායං සිප්පං උග්ගණ්හිත්වා ආගන්ත්වා බාරාණසියං දිසාපාමොක්ඛො ආචරියො අහොසි. අථෙකස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස චතස්සො ධීතරො අහෙසුං. තා එවමෙව චත්තාරො ජනා පත්ථයිංසු. බ්‍රාහ්මණො කස්ස නු ඛො දාතබ්බාති අජානන්තො ආචරියං පුච්ඡිත්වා දාතබ්බයුත්තකස්ස දස්සාමීති තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා තමත්ථං පුච්ඡන්තො පඨමං ගාථමාහ :–

සරීරදබ්‍යං වද්ධබ්‍යං සොජච්චං සාධුසීලියං,
බ්‍රාහ්මණන්තෙව පුච්ඡාම කන්නු තෙසං වණිම්හසෙති.

තත්ථ–**සරීරදබ්‍ය**න්ති ආදීහි තෙසං චතුන්නං විජ්ජමානෙ ගුණෙ පකාසෙති. අයං හෙත්ථ අධිප්පායො–ධීතරො මෙ චත්තාරො ජනා පත්ථෙන්ති. තෙසු එකස්ස **සරීරදබ්‍යං** අත්ථි සරීරසම්පදා අභිරූපභාවො සංවිජ්ජති. එකස්ස **වද්ධබ්‍යං** වුද්ධභාවො මහල්ලකතා අත්ථි. එකස්ස **සොජච්චං** සුජාතිතා ජාතිසම්පදා අත්ථි. **සුජච්ච**න්තිපි පාඨො. එකස්ස **සාධුසීලියං** සුන්දරසීලභාවො සීලසම්පදා අත්ථි. **බ්‍රාහ්මණන්තෙව පුච්ඡාමා**ති තෙසු අසුකස්ස නාමෙතා දාතබ්බාති අජානන්තා මයං භවන්තං බ්‍රාහ්මණංයෙව පුච්ඡාම. **කන්නු තෙසං වණිම්හසෙ**ති තෙසං චතුන්නං ජනානං කං වණිම්හසෙ කං ඉච්ඡාම? කස්ස තා කුමාරිකා දදාමාති පුච්ඡති.

තං සුත්වා ආචරියො රූපසම්පදාදීසු විජ්ජමානාසුපි විපන්නසීලො ගාරය්හො තස්මා තං නප්පමාණං අස්මාකං සීලවන්තභාවො රුච්චතීති ඉමමත්ථං පකාසෙන්තො දුතියං ගාථමාහ :–

අත්ථො අත්ථි සරීරස්මිං වද්ධබ්‍යස්ස නමොකරෙ,
අත්ථො අත්ථි සුජාතස්මිං සීලං අස්මාකරුච්චතීති.

තත්ථ–**අත්ථො අත්ථි සරීරස්මි**න්ති රූපසම්පන්නෙපි සරීරෙ අත්ථො විසෙසො වඩ්ඪි අත්ථියෙව, නත්ථීති න වදාමි. **වද්ධබ්‍යස්ස නමොකරෙ**ති වුද්ධභාවස්ස පන නමක්කාරමෙව කරොම. වුද්ධභාවො හි වන්දනමානනං ලභති. **අත්ථො අත්ථි සුජාතස්මි**න්ති සුජාතෙපි පුරිසෙ වඩ්ඪි අත්ථි, ජාතිසම්පත්තිපි හි ඉච්ඡිතබ්බායෙව. **සීලං අස්මාකරුච්චතී**ති අස්මාකං සීලමෙව රුච්චති. සීලවා හි ආචාරසම්පන්නො සරීරදබ්‍ය විරහිතොපි පුජ්ජො පාසංසොති.

බ්‍රාහ්මණො තස්ස වචනං සුත්වා සීලවන්තස්සෙව ධීතරං අදාසි. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ බ්‍රාහ්මණො සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා බ්‍රාහ්මණො අයමෙව අහොසි. දිසාපාමොක්ඛාචරියො පන අහමෙවාති.

සාධුසීලජාතකං.

රූහකවග්ගො පඤ්චමො.

2. 6. 1.

න තං දළ්හං බන්ධනමාහු ධීරාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො බන්ධනාගාරං ආරබ්භ කථෙසි. තස්මිං කිර කාලෙ බහූ සන්ධිච්ඡෙදකපන්ථඝාතකමනුස්සඝාතකචොරෙ ආනෙත්වා කොසලරඤ්ඤො දස්සෙසුං. තෙ රාජා අන්දුබන්ධනරජ්ජුබන්ධනසඞ්ඛලිකබන්ධනෙහි බන්ධාපෙසි. තිංසමත්තා ජානපදා භික්ඛූ සත්ථාරං දට්ඨුකාමා ආගන්ත්වා දිස්වා වන්දිත්වා පුන දිවසෙ පිණ්ඩාය චරන්තා බන්ධනාගාරං ගන්ත්වා තෙ චොරෙ දිස්වා පිණ්ඩපාතපටික්කන්තා සායණ්හසමයෙ තථාගතං උපසඞ්කමිත්වා භන්තෙ අජ්ජ අම්හෙහි පිණ්ඩාය චරන්තෙහි බන්ධනාගාරෙ බහූ චොරා අන්දුබන්ධනාදීහි බද්ධා මහාදුක්ඛං අනුභවන්තා දිට්ඨා. තෙ තානි බන්ධනානි ඡින්දිත්වා පලායිතුං න සක්කොන්ති. අත්ථිනුඛො තෙහි බන්ධනෙහි ථිරතරං නාම අඤ්ඤං බන්ධනන්ති පුච්ඡිංසු. සත්ථා භික්ඛවෙ කිං බන්ධනානි නාමෙතානි? යම්පනෙතං ධනධඤ්ඤපුත්තදාරාදීසු තණ්හාසඞ්ඛාතං කිලෙසබන්ධනං එතං එතෙහි සතගුණෙන සහස්සගුණෙන ථිරතරං, එවං මහන්තම්පි පනෙතං අච්ඡින්දියං බන්ධනං පොරාණකපණ්ඩිතා ඡින්දිත්වා හිමවන්තං පවිසිත්වා පබ්බජිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො එකස්මිං දුග්ගතගහපතිකුලෙ නිබ්බත්ති. තස්ස වයප්පත්තස්ස පිතා කාලමකාසි. සො භතිං කත්වා මාතරං පොසෙසි. අථස්ස මාතා අනිච්ඡමානස්සෙව එකං කුලධීතරං ගෙහෙ කත්වා අපරභාගෙ කාලමකාසි. භරියායපිස්ස කුච්ඡියං ගබ්භො පතිට්ඨාසි. සො ගබ්භස්ස පතිට්ඨිතභාවං අජානන්තො භද්දෙ ත්වං භතිං වා වත්තිං වා කත්වා ජීව, අහං පබ්බජිස්සාමීති ආහ. සාපි ගබ්භො මෙ පතිට්ඨිතො මයි විජාතාය දාරකං දිස්වා පබ්බජිස්සසීති ආහ. සො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා තස්සා විජාතකාලෙ භද්දෙ ත්වං සොත්ථිනා විජාතා ඉදානාහං පබ්බජිස්සාමීති පුච්ඡි. අථ නං සා පුත්තස්ස තාව ථනපානතො අපගමනකාලං ආගමෙහීති වත්වා පුන ගබ්භං ගණ්හි. සො චින්තෙසි ඉමං සම්පටිච්ඡාපෙත්වා ගන්තුං න සක්කා ඉමිස්සා අනාචික්ඛිත්වාව පලායිත්වා පබ්බජිස්සාමීති. සො තස්සා අනාචික්ඛිත්වාව රත්තිභාගෙ උට්ඨාය පලායි. අථ නං නගරගුත්තිකා අග්ගහෙසුං.

සො අහං සාමි මාතුපොසකො නාම විස්සජ්ජෙථ මන්ති තෙහි අත්තානං විස්සජ්ජාපෙත්වා එකස්මිං ඨානෙ වසිත්වා අග්ගද්වාරෙනෙව **නික්ඛමිත්වා** හිමවන්තං පවිසිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අභිඤ්ඤා ච **සමා**පත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්වා ඣානකීළාය කීළන්තො විහාසි. සො **තත්ථ** වසන්තො එවරූපම්පි නාම දුච්ඡින්දියං පුත්තදාරබන්ධනං කිලෙස **බන්ධනං** ඡින්දින්ති උදානං උදානෙන්තො ඉමා ගාථා අවොච:–

න තං දළ්හං බන්ධනමාහු ධීරා,
යදායසං දාරුජං බබ්බජඤ්ච;
සාරත්තරත්තා මණිකුණ්ඩලෙසු,
පුත්තෙසු දාරෙසු ච යා අපෙක්ඛා.

එතං දළ්හං බන්ධනමාහු ධීරා,
ඔහාරිනං සිථිලං දුප්පමුඤ්චං;
එතම්පි ඡෙත්වාන වජන්ති ධීරා,
අනපෙක්ඛිනො කාමසුඛං පහායාති.

තත්ථ–ධිතිමාති **ධීරා.** ධික්කිතපාපාති ධීරා. අථ වා ධී වුච්චති පඤ්ඤා, තාය පඤ්ඤාය සමන්නාගතාති ධීරා. බුද්ධා පච්චෙකබුද්ධා බුද්ධසාවකා බොධිසත්තා ච ඉමෙව ධීරා නාම. **යදායස**න්ති ආදිසු **යං** සඞ්ඛලිකසඞ්ඛාතං අයසා නිබ්බත්තං **ආයසං**, අන්දුබන්ධනසඞ්ඛාතං. **දාරුජං බබ්බජඤ්චා**ති යඤ්ච බබ්බජතිණෙහි වා අඤ්ඤෙහි වා වාකාදීහි රජ්ජුකං කත්වා කතරජ්ජුබන්ධනං. **තං ධීරා දළ්හං** ථිරන්ති නාහු න කථෙන්ති. **සාරත්තරත්තා**ති සාරත්තා හුත්වා රත්තා බහලරාගරත්තාති අත්ථො. **මණිකුණ්ඩලෙසූ**ති මණීසු ච කුණ්ඩලෙසු ච. මණියුත්තෙසු වා කුණ්ඩලෙසු.

එතං දළ්හන්ති යෙ මණිකුණ්ඩලෙසු සාරත්තරත්තා තෙසංයෙව යො ච සාරාගො **යා** ච තෙසං පුත්තදාරෙසු **අපෙක්ඛා** තණ්හා එතං කිලෙසමයං බන්ධනං දළ්හං ථිරන්ති ධීරා ආහු. **ඔහාරින**න්ති ආකඩ්ඪිත්වා චතූසු අපායෙසු පාතනතො අවහරති හෙට්ඨා හරතීති ඔහාරිනං. **සිථිල**න්ති බන්ධනට්ඨානෙ ඡවිමංසචම්මානි න ඡින්දති ලොහිතං න නීහරති බන්ධනභාවම්පි න ජානාපෙතීති[1] සිථිලං. **දුප්පමුඤ්ච**න්ති තණ්හාලොභවසෙන හි එකවාරම්පි උප්පන්නං කිලෙස බන්ධනං දට්ඨට්ඨානතො කච්ඡපො විය දුම්මොචයං හොතීති දුප්පමුඤ්චං. **එතම්පි ඡෙත්වානා**ති එතං එවං දළ්හම්පි කිලෙසබන්ධනං **ඤාණ**ඛග්ගෙන **ඡින්දි**ත්වා අයදාමානි ඡෙත්වා මත්තවාරවාරණා විය පඤ්ජරෙ **ඡින්දි**ත්වා සීහපොතකා විය ච ධීරා වත්ථුකාමකිලෙසකාමෙ උක්කාරභූමියං විය ජිගුච්ඡමානා **අනපෙක්ඛිනො** හුත්වා **කාමසුඛං පහාය වජන්ති** පක්කමන්ති. පක්කමිත්වා ච පන හිමවන්තං පවිසිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා ඣානසුඛෙන වීතිනාමෙන්තීති.

1. සී. නජානාපෙත්වා ථලපථජලපථාදීසු කම්මං කාතුං නෙතීති

එවං බොධිසත්තො ඉමං උදානං උදානෙත්වා අපරිහීනජ්ඣානො බ්‍රහ්මලොකපරායණො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙසි. සච්චපරියොසානෙ කෙචි සොතාපන්නා කෙචි සකදාගාමිනො කෙචි අනාගාමිනො කෙචි අරහන්තා අහෙසුං.

තදා මාතා මහාමායා අහොසි. පිතා සුද්ධොදනමහාරාජා. භරියා රාහුලමාතා. පුත්තො රාහුලො. පුත්තදාරං පහාය නික්ඛමිත්වා පබ්බජිතපුරිසො පන අහමෙවාති.

බන්ධනාගාරජාතකං.

---

2. 6. 2.

හංසා කොඤ්චා මයූරා චාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ආයස්මන්තං ලකුණ්ටකභද්දියං ආරබ්භ කථෙසි. සො කිරායස්මා බුද්ධසාසනෙ පාකටො අහොසි පඤ්ඤාතො මධුරස්සරො මධුරධම්මකථිකො පටිසම්භිදාප්පත්තො මහාඛීණාසවො අසීතියා ථෙරානං අබ්භන්තරෙ පමාණෙන ඔමකො ලකුණ්ටකො සාමණෙරො විය ඛුද්දකො කීළනත්ථාය කතො විය. තස්මිං එකදිවසං තථාගතං වන්දිත්වා ජෙතවනකොට්ඨකං ගතෙ ජානපදා තිංසමත්තා භික්ඛූ දසබලං වන්දිස්සාමාති ජෙතවනං පවිසන්තා විහාරකොට්ඨකෙ ථෙරං දිස්වා සාමණෙරො එකොති සඤ්ඤාය ථෙරං චීවරකණ්ණෙ ගණ්හන්තා හත්ථෙ ගණ්හන්තා සීසං ගණ්හන්තා නාසාය පරාමසන්තා කණ්ණෙසු ගහෙත්වා චාලෙත්වා හත්ථකුක්කුච්චං කත්වා පත්තචීවරං පටිසාමෙත්වා සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා නිසීදිත්වා සත්ථාරා මධුරපටිසන්ථාරෙ කතෙ පුච්ඡිංසු භන්තෙ ලකුණ්ටකභද්දියත්ථෙරො කිර නාමෙකො තුම්හාකං සාවකො මධුරධම්මකථිකො අත්ථි, කහං සො ඉදානීති? කිම්පන භික්ඛවෙ දට්ඨුකාමත්ථාති? ආම භන්තෙති. යං භික්ඛවෙ තුම්හෙ ද්වාරකොට්ඨකෙ දිස්වා චීවරකණ්ණාදීසු ගණ්හන්තා හත්ථකුක්කුච්චං කත්වා ආගතා එස සොති. භන්තෙ එවරූපො පත්ථිතපත්ථනො අභිනීහාරසම්පන්නො සාවකො කිංකාරණා අප්පෙසක්ඛො ජාතොති? සත්ථා අත්තනා කතං පාපං නිස්සායාති වත්වා තෙහි යාචිතො අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සක්කො දෙවරාජා අහොසි. තදා බ්‍රහ්මදත්තස්ස ජිණ්ණං ජරාපත්තං හත්ථිං වා අස්සං වා ගොණං වා දස්සෙතුං න සක්කා. කෙළිසීලො හුත්වා තථාරූපං දිස්වාව අනුබන්ධාපෙති. ජරසකටම්පි දිස්වා භින්දාපෙති ජිණ්ණමාතුගාමෙ දිස්වා පක්කොසාපෙත්වා උදරෙ පහරාපෙත්වා පාතාපෙත්වා පුන උට්ඨාපෙත්වා භායාපෙති. ජිණ්ණපුරිසෙ දිස්වා ලඞ්ඝකෙ විය භූමියං සම්පරිවත්තකාදිකීළං කීළා

පෙති. අපස්සන්තා අසුකඝරේ කිර මහල්ලකො අත්ථීති පුච්ඡාපි පක්කොසාපෙත්වා කීළන්ති. මනුස්සා උජ්ජන්තා අත්තනො මාතාපිතරො නිරොරට්ඨානි පෙසෙන්ති. මාතුපට්ඨානධම්මො පිතුපට්ඨානධම්මො පච්ඡිජ්ජි. රාජසෙවකාපි කොළිසීලාව අහෙසුං. මතමතා චත්තාරො අපායෙ පරිපූරෙන්ති. දෙවපරිසා පරිහායන්ති. සක්කො අභිනවෙ දෙවපුත්තෙ අපස්සන්තො කිං නුඛො කාරණන්ති ආවජ්ජෙන්තො ඤත්වා දමෙස්සාමි තන්ති මහල්ලකවණ්ණං අභිනිම්මිණිත්වා ජිණ්ණයානකෙ වෙ තක්කචාටියො ආරොපෙත්වා වෙ ජරගොණෙ යොජෙත්වා එකස්මිං ඡණදිවසෙ අලඞ්කතහත්ථිං අභිරූහිත්වා බ්‍රහමදත්තෙන අලඞ්කතනගරං පදක්ඛිණං කරොන්තෙ පිලොතිකනිවත්ථො තං යානකං පාජෙන්තො රඤ්ඤො අභිමුඛො අගමාසි. රාජා ජිණ්ණයානකං දිස්වා එතං යානකං අපනෙථාති වදති. මනුස්සා කහං දෙව න පස්සාමාති ආහංසු. සක්කො අත්තනො ආනුභාවෙන රඤ්ඤොයෙව දස්සෙසි.

අථ තං බහුසම්පත්තෙ තස්මිං තස්ස උපරිභාගෙන පාජෙන්තො රඤ්ඤො මත්ථකෙ එකං චාටිං භින්දිත්වා නිවත්තාපෙන්තො දුතියං භින්දි. අථස්ස සීසතො ඉතො චිතො ච තක්කං පග්ඝරති. සො තෙන අට්ටීයති හරායති ජිගුච්ඡති. අථස්ස තං උපද්දුතභාවං ඤත්වා සක්කො යානකං අන්තරධාපෙත්වා සක්කත්තභාවං මාපෙත්වා වජිරහත්ථො ආකාසෙ ඨත්වා පාප අධම්මිකරාජ! කිං ත්වං මහල්ලකො න භවිස්සසි? තව සරීරං ජරා න පහරිස්සති? කොළිසීලො හුත්වා වුද්ධෙ විහෙඨනකම්මං කරොසි? තං එකං නිස්සාය එතං කම්මං කත්වා මතමතා අපායෙ පූරෙන්ති. මනුස්සා මාතාපිතරො පටිජග්ගිතුං න ලභන්ති. සචෙ ඉමම්හා කම්මා න විරමිස්සසි වජිරෙන තෙ සීසං පදාලෙස්සාමි. මා ඉතො පට්ඨායෙතං කම්මං අකාත්ථාති සන්තජ්ජෙත්වා මාතාපිතුන්නං ගුණං කථෙත්වා වද්ධාපචායිකකම්මස්ස ආනිසංසං පකාසෙත්වා ඔවදිත්වා සකට්ඨානමෙව අගමාසි. රාජා තතො පට්ඨාය තථාරූපං කම්මං කාතුං චිත්තම්පි න උප්පාදෙසි. සත්ථා ඉමං අතීතං ආහරිත්වා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා ඉමා ගාථා අවොච :–

හංසා කොඤ්චා මයූරා ච හත්ථියො පසදා මිගා,
සබ්බෙ සීහස්ස භායන්ති නත්ථි කායස්මිං තුල්‍යතා.

එවමෙවං මනුස්සෙසු දහරො චෙපි පඤ්ඤවා
සොහි තත්ථ මහා හොති නෙව බාලො සරීරවාති.

තත්ථ–**පසදමිගාති** පසදසඞ්ඛාතා මිගා, පසදා මිගාච අවසෙසා මිගාචාතිපි අත්ථොයෙව. **පසදමිගාතිපි** පාඨො. පසදා මිගාති අත්ථො. **නත්ථි කායස්මිං තුල්‍යතාති** සරීරෙ පමාණං නාම නත්ථි යදි භවෙය්‍ය මහාසරීරා හත්ථිනො චෙව පසදමිගා ච සීහං මාරෙය්‍යුං, සීහො හංසාදයො ඛුද්දකසරීරෙයෙව මාරෙය්‍ය, ඛුද්දකායෙව සීහස්ස භායෙය්‍යුං, න මහන්තා, යස්මා පනෙතං නත්ථි තස්මා සබ්බෙපි තෙ

සීහස්ස භායන්ති. **සරීරවා**ති බාලො මහාසරීරෙපි මහා නාම න හොති. තස්මා ලකුණ්ටකභද්දියො සරීරෙන ඛුද්දකොති මා තං ඤාණෙනපි ඛුද්දකොති මඤ්ඤිත්ථාති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ තෙසු භික්ඛූසු කෙචි සොතාපන්නා කෙචි සකදාගාමිනො කෙචි අනාගාමිනො කෙචි අරහන්තො අහෙසුං.

තදා රාජා ලකුණ්ටකභද්දියො අහොසි. තාය කොළිසිලතාය පරෙසං කොළිතිස්සයො ජාතො. සක්කො පන අහමෙවාති.

කෙළිසිලජාතකං.

---

2. 6. 3.

විරූපක්ඛෙහි මෙ මෙත්තන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. තං කිර ජන්තාඝරද්වාරෙ කට්ඨානි ඵාලෙන්තං පූතිරුක්ඛන්තරා නික්ඛමිත්වා එකො සප්පො පාදඞ්ගුලියං ඩසි. සො තත්ථෙව මතො. තස්ස මතභාවො සකලවිහාරෙ පාකටො අහොසි. ධම්මසභායං භික්ඛූ කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො අසුකො කිර භික්ඛු ජන්තාඝරද්වාරෙ කට්ඨානි ඵාලෙන්තො සප්පෙන දට්ඨො තත්ථෙව මතොති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ සචෙ සො භික්ඛවෙ භික්ඛු චත්තාරි අහිරාජකුලානි ආරබ්භ මෙත්තං අභාවයිස්ස න තං සප්පො ඩංසෙය්‍ය පොරාණකතාපසාපි අනුප්පන්නෙ බුද්ධෙ එතෙසු අහිරාජකුලෙසු මෙත්තං භාවෙත්වා තානි අහිරාජකුලානි නිස්සාය උප්පජ්ජනභයතො මුච්චිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කාසිරට්ඨෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො කාමෙ පහාය ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්වා හිමවන්තප්පදෙසෙ එකස්මිං ගඞ්ගානිවත්තනෙ අස්සමපදං මාපෙත්වා ඣානකීළං කීළන්තො ඉසිගණපරිවුතො විහාසි. තදා ගඞ්ගාතීරෙ නානප්පකාරා දීඝජාතිකා ඉසීනං පරිපන්ථං කරොන්ති. යෙභුය්‍යෙන ඉසයො ජීවිතක්ඛයං පාපුණන්ති. තාපසා තමත්ථං බොධිසත්තස්ස ආරොචෙසුං. බොධිසත්තො සබ්බෙ තාපසෙ සන්නිපාතෙත්වා සචෙ තුම්හෙ චතූසු අහිරාජකුලෙසු මෙත්තං භාවෙය්‍යාථ න වො සප්පා ඩංසෙය්‍යුං. තස්මා ඉතො පට්ඨාය චතූසු අහිරාජකුලෙසු එවං මෙත්තං භාවෙථාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ :-

විරූපක්ඛෙහි මෙ මෙත්තං මෙත්තං එරාපථෙහි මෙ,
ඡබ්‍යාපුත්තෙහි මෙ මෙත්තං මෙත්තං කණ්හාගොතමකෙහිචාති.

තත්‍ථ-**විරූපක්ඛේහි මෙ මෙත්තන්**ති විරූපක්ඛනාගරාජකුලෙහි සද්ධිං මය්හං මෙත්තං. එරාපථාදීසුපි එසෙව නයො. එතානිපි හි එරාපථනාගරාජකුලං ඡබ්‍යාපුත්තනාගරාජකුලං කණ්හාගොතමකනාගරාජකුලන්ති නාගරාජකුලානෙව. එවං චත්තාරි නාගරාජකුලානි දස්සෙත්වා සචෙ තුම්හෙ එතෙසු මෙත්තං භාවෙතුං සක්ඛිස්සථ දීඝජාතිකා වො න ඩංසිස්සන්ති න විහෙඨෙස්සන්තීති වත්වා දුතියං ගාථමාහ :–

අපාදකෙහි මෙ මෙත්තං මෙත්තං දිපාදකෙහි මෙ,
චතුප්පදෙහි මෙ මෙත්තං මෙත්තං බහුප්පදෙහි මෙති.

තත්‍ථ-පඨමපදෙන ඔදිස්සකං කත්වා සබ්බෙසු අපාදකෙසු දීඝජාතිකෙසු චෙව මච්ඡෙසු ච මෙත්තාභාවනා දස්සිතා. දුතියපදෙන මනුස්සෙසු චෙව පක්ඛිජාතෙසු ච තතියෙන හත්‍ථිඅස්සාදීසු ච සබ්බචතුප්පදෙසු ච චතුත්‍ථපදෙන විච්ඡිකසතපදීඋච්චාලිඞ්ගපාණකමක්කටකාදීසු. එවං සරූපෙන මෙත්තාභාවනං දස්සෙත්වා ඉදානි ආයාචනවසෙන දස්සෙන්තො ඉමං ගාථමාහ :–

මා මං අපාදකො හිංසි මා මං හිංසි දිපාදකො,
මා මං චතුප්පදො හිංසි මා මං හිංසි බහුප්පදොති.

තත්‍ථ-**මා මන්**ති එවරූපෙසු අපාදකාදීසු කොචි එකොපි මං මා විහිංසතු මා විහෙඨෙතූති එවං ආයාචන්තො මෙත්තං භාවෙථාති අත්‍ථො. ඉදානි අනොදිස්සකවසෙන භාවනං දස්සෙන්තො ඉමං ගාථමාහ :–

සබ්බෙ සත්තා සබ්බෙ පාණා සබ්බෙ භූතා ච කෙවලා,
සබ්බෙ භද්‍රානි පස්සන්තු මා කඤ්චි පාපමාගමාති.

තත්‍ථ-තණ්හාදිට්ඨිවසෙන වට්ටෙ පඤ්චසු ඛන්ධෙසු ආසත්තවිසත්තා ලග්ගා ලග්ගිතාති **සත්තා.** අස්සාසපස්සාසපවත්තනසඞ්ඛාතෙන පාණනවසෙන **පාණා**ති භූතභාවිතනිබ්බත්තනවසෙන **භූතා**ති එවං වචනමත්තවිසෙසො වෙදිතබ්බො. අවිසෙසෙන සබ්බානිපෙතානි පදානි සබ්බසත්තසඞ්ගාහකානෙව. **කෙවලා**ති සකලා. ඉදං සබ්බසද්දස්සෙව පරියායවචනං. **භද්‍රානි පස්සන්තූ**ති සබ්බෙපෙතෙ සත්තා භද්‍රානි සාධූනි කල්‍යාණානෙව පස්සන්තු. **මා කඤ්චි පාපමාගමා**ති එතෙසු කඤ්චි එකසත්තම්පි පාපං ලාමකං දුක්ඛං මා ආගමා මා ආගච්ඡතු මා පාපුණාතු සබ්බෙ අවෙරා අබ්‍යාපජ්ඣා සුඛී නිද්දුක්ඛා හොන්තූති. එවං සබ්බසත්තෙසු අනොදිස්සකමෙත්තං භාවෙථාති වත්වා පුන තිණ්ණං රතනානං ගුණෙ අනුස්සරාපෙතුං :–

අප්පමාණො බුද්ධො අප්පමාණො ධම්මො අප්පමාණො සඞ්ඝොති ආහ.

තත්‍ථ-පමාණකරානං කිලෙසානං අභාවෙන ගුණානඤ්ච පමාණාභාවෙන බුද්ධරතනං අප්පමාණං. **ධම්මෝ**ති නවවිධො ලොකුත්තර ධම්මො. තස්සාපි පමාණං නාම කාතුං න සක්කාති අප්පමාණො. තෙන අප්පමාණෙන ධම්මෙන සමන්නාගතත්තා සඞ්ඝොපි අප්පමාණො.

ඉති බොධිසත්තො ඉමෙසං තිණ්ණං රතනානං ගුණෙ අනුස්සර ථාති වත්වා තිණ්ණං රතනානං අප්පමාණගුණනං දස්සෙත්වා සප්ප මාණෙ සත්තෙ දස්සෙතුං :–

පමාණවන්තානි සිරිංසපානි අහිවිච්ඡිකා,
සතපදී උණ්ණානාභි සරබූමූසිකාති ආහ.

තත්‍ථ-**සිරිංසපානී**ති සබ්බදීඝජාතිකානං නාමං. තෙ හි සරන්තා ගච්ඡන්ති සිරෙන වා සපන්තීති සිරිංසපා. **අහී**ති ආදි තෙසං සරූපතො නිදස්සනං. තත්‍ථ **උණ්ණානාභී**ති මක්කටකො. තස්ස හි නාභිතො උණ්ණාසදිසං සුත්තං නික්ඛමති. තස්මා උණ්ණානාභීති වුච්චති. **සරබූ**ති ඝරගොළිකා.

ඉති බොධිසත්තො යස්මා එතෙසං අන්තො රාගාදයො පමාණ කරා ධම්මා අත්‍ථි තස්මා එතානි සිරිංසපානි පමාණවන්තානීති දස්සෙත්වා අප්පමාණානං තිණ්ණං රතනානං ආනුභාවෙන ඉමෙ නොපමාණවන්තා රත්තිං දිවං පරිත්තකම්මං කරොන්තූති එවං තිණ්ණං රතනානං ගුණානි අනුස්සරථාති වත්වා තතො උත්තරිං කත්තබ්බං දස්සෙතුං ඉමං ගාථමාහ :–

කතා මෙ රක්ඛා කතා මෙ පරිත්තා,
පටික්කමන්තු භූතානි සොහං නමො භගවතො;
නමො සත්තන්නං සම්මාසම්බුද්ධානන්ති.

තත්‍ථ-**කතා මෙ රක්ඛා**ති මයා රතනත්තයගුණෙ අනුස්සරන්තෙන අත්තනො රක්ඛා ගුත්ති කතා. **කතා මෙ පරිත්තා**ති පරිත්තාණම්පි මෙ අත්තනො කතං. **පටික්කමන්තු භූතානී**ති මයි අහිතජ්ඣාසයානි භූතානි පටික්කමන්තු අපගච්ඡන්තු. **සොහං නමො භගවතො**ති සො අහං එවං කතපරිත්තො අතීතස්ස පරිනිබ්බුතස්ස සබ්බස්සාපි බුද්ධස්ස භගවතො නමො කරොමි. **නමො සත්තන්නං සම්මාසම්බුද්ධානන්**ති විසෙසෙන පන අතීතෙ පටිපාටියා පරිනිබ්බු තානං සත්තන්නං සම්මාසම්බුද්ධානං නමො කරොමීති.

එවං නමක්කාරං කරොන්තොපි සත්ත බුද්ධෙ අනුස්සරථාති බොධිසත්තො ඉසිගණස්ස ඉමං පරිත්තං බන්ධිත්වා අදාසි.

ආදිතො පන පටඨාය චීහි ගාථාහි චතුසු අහිරාජකුලෙසු මෙත්තාය දීපිතත්තා ඔදිස්සකානොදිස්සකවසෙන වා විත්‍ථං මෙත්තාභාවනානං දීපිතත්තා ඉදං පරිත්තං ඉධ වුත්තන්ති වෙදිතබ්බං. අඤ්ඤං වා කාරණං පරියෙසිතබ්බං.

තතො පට්ඨාය ඉසිගණො බොධිසත්තස්ස ඔවාදෙ ඨත්වා මෙත්තං භාවෙසි. බුද්ධගුණෙ අනුස්සරි. එවං තෙසු බුද්ධගුණෙ අනුස්සරන්තෙසු යෙව සබ්බෙපි දීඝජාතිකා පටික්කමිංසු. බොධිසත්තොපි බ්‍රහ්මවිහාරෙ භාවෙත්වා බ්‍රහ්මලොකපරායණො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ඉසිගණො බුද්ධපරිසා අහොසි. ගණසත්ථා පන අහමෙවාති.

ඛන්ධවත්තජාතකං.[1]

---

2. 6. 4.

අපි වීරක පස්සෙසීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සුගතාලයං ආරබ්භ කථෙසි.

දෙවදත්තස්ස පරිසං ගහෙත්වා ආගතෙසු හි ථෙරෙසු සත්ථා සාරිපුත්ත දෙවදත්තො තුම්හෙ දිස්වා කිං අකාසීති පුච්ඡිත්වා සුගතාලයං භන්තෙ දස්සෙසීති වුත්තෙ න ඛො සාරිපුත්ත ඉදානෙව දෙවදත්තො මම අනුකිරියං කරොන්තො විනාසං පත්තො පුබ්බෙපි පාපුණීති වත්වා ථෙරෙහි යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො හිමවන්තප්පදෙසෙ උදකකාකයොනියං නිබ්බත්තිත්වා එකං සරං උපනිස්සාය වසි. වීරකොතිස්ස නාමං අහොසි. තදා කාසිරට්ඨෙ දුබ්භික්ඛං අහොසි. මනුස්සා කාකභත්තං වා දාතුං යක්ඛනාගබලිකම්මං වා කාතුං න සක්කිංසු. ඡාතකරට්ඨතො කාකා යෙභුය්‍යෙන අරඤ්ඤං පවිසිංසු. තත්ථෙකො බාරාණසීවාසී සවිට්ඨකො නාම කාකො කාකිං ආදාය වීරකස්ස වසනට්ඨානං ගන්ත්වා තං සරං නිස්සාය එකමන්තෙ වාසං කප්පෙසි.

සො එකදිවසං තස්මිං සරෙ ගොචරං ගණ්හන්තො වීරකං සරං ඔතරිත්වා මච්ඡෙ ඛාදිත්වා පච්චුත්තරිත්වා සරීරං සුක්ඛාපෙන්තං දිස්වා ඉමං කාකං නිස්සාය සක්කා බහුමච්ඡෙ ලද්ධුං ඉමං උපට්ඨහිස්සාමීති කාකං උපසඞ්කමිත්වා කිං සම්මාති වුත්තෙ ඉච්ඡාමි තං සාමි උපට්ඨාතුන්ති වත්වා සාධූති තෙන සම්පටිච්ඡිතෙ තතො පට්ඨාය උපට්ඨාසි. වීරකොපි තතො පට්ඨාය අත්තනො යාපනමත්තං ඛාදිත්වා මච්ඡෙ උද්ධරිත්වා සවිට්ඨකස්ස දෙති. සොපි අත්තනො යාපනමත්තං ඛාදිත්වා සෙසං කාකියා දෙති. තස්ස අපරභාගෙ මානො උප්පජ්ජි අයම්පි උදකකාකො කාළකො අහම්පි කාළකො අක්ඛිතුණ්ඩපාදෙහිපි එතස්ස ච මය්හඤ්ච නානත්තං නත්ථි ඉතො පට්ඨාය ඉමිනා ගහිතමච්ඡෙහි මය්හං කම්මං නත්ථි අහමෙව ගණ්හිස්සාමීති. සො වීරකං උපසඞ්කමිත්වා සම්ම ඉතො පට්ඨාය අහමෙව සරං ඔතරිත්වා මච්ඡෙ ගණ්හිස්සාමීති වත්වා න ත්වං සම්ම උදකං ඔතරිත්වා මච්ඡෙ ගණ්හනකකුලෙ නිබ්බත්තො

---

1. සයා. සාඥපරිත්තජාතකං.

මා නස්සීති තෙන වාරියමානොපි වචනං අනාදියිත්වා සරං ඔරුය්හ උදකං පවිසිත්වා උම්මුජ්ජන්තො සෙවාලං ඡින්දිත්වා නික්ඛමිතුං නාසක්ඛි. සෙවාලන්තරෙ ලග්ගි. අග්ගතුණ්ඩමෙව පඤ්ඤායි. සො නිරස්සාසො අන්තො උදකෙයෙව ජීවිතක්ඛයං පාපුණි. අථස්ස භරියා ආගතං අපස්සමානා පවත්තිං ජානනත්ථං වීරකස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා සාමි සවිට්ඨකො න පඤ්ඤායති කහංනුඛො සොති පුච්ඡමානා පඨමං ගාථමාහ :–

> අපි වීරක පස්සෙසි සකුණං මඤ්ජුභාණකං,
> මයූරගීවසඞ්කාසං පතිං මය්හං සවිට්ඨකන්ති.

තත්ථ–**අපි වීරක පස්සෙසී**ති සාමි වීරක අපි පස්සෙහි? **මඤ්ජුභාණක**න්ති මඤ්ජුභාණිතං. සා හි රාගවසෙන මධුරස්සරො මෙ පතීති මඤ්ඤති. තස්මා එවමාහ. **මයූරගීවසඞ්කාස**න්ති මොරගීව සමානවණ්ණං.

තං සුත්වා වීරකො ආම ජානාමි තෙ සාමිකස්ස ගතට්ඨානන්ති වත්වා දුතියං ගාථමාහ :–

> උදකථලචරස්ස පක්ඛිනො නිච්චං ආමකමච්ඡභොජිනො,
> තස්සානුකරං සවිට්ඨකො සෙවාලෙ පළිගුණ්ඨිතො මතොති.

තත්ථ–**උදකථලචරස්සා**ති උදකෙ ච ථලෙ ච චරිතුං සමත්ථස්ස. **පක්ඛිනො**ති අත්තානං සන්ධාය වදති. **තස්සානුකර**න්ති තස්ස අනුකරොන්තො. **පළිගුණ්ඨිතො මතො**ති උදකං පවිසිත්වා සෙවාලං ඡින්දිත්වා නික්ඛමිතුං අසක්කොන්තො සෙවාලපරියොනද්ධො අන්තො උදකෙයෙව මතො පස්ස එතස්ස තුණ්ඩං දිස්සතීති.

තං සුත්වා කාකී පරිදෙවිත්වා බාරාණසිමෙව අගමාසි. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සවිට්ඨකො දෙවදත්තො අහොසි. වීරකො පන අහමෙවාති.

වීරක ජාතකං.

---

2. 6. 5.

සොභති මච්ඡා ගඞ්ගෙය්‍යොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ද්වෙ දහරභික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි.

තෙ කිර ද්වෙ සාවත්ථිවාසිනො කුලපුත්තා සාසනෙ පබ්බජිත්වා අසුභභාවනං අනනුයුඤ්ජිත්වා රූපපසංසකා හුත්වා රූපං උපලාලෙන්තා විචරිංසු. තෙ එකදිවසං ත්වං න සොභසි අහං සොභාමීති රූපං නිස්සාය උප්පන්නවිවාදා අවිදූරෙ නිසින්නං එකං මහල්ලකත්ථෙරං දිස්වා එසො අම්හාකං සොභනභාවං වා අසොභනභාවං වා ජානිස්සතීති තං උපසඞ්කමිත්වා භන්තෙ කො අම්හෙසු සොභනොති පුච්ඡිංසු. සො ආවුසො තුම්හෙහි අහමෙව සොභනතරොති ආහ. දහරා අයං මහල්ලකො අම්හෙහි පුච්ඡිතං අකථෙත්වා අපුච්ඡිතං කථෙසීති තං පරිභාසිත්වා

පක්කමිංසු. සා තෙසං කිරියා භික්ඛුසඞ්ඝෙ පාකටා ජාතා. අථෙක දිවසං ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො මහල්ලකත්ථෙරො කිර තෙ රූපනිස්සිතකෙ දහරෙ ලජ්ජාපෙසීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉමෙ යෙව දහරා ඉදානෙව රූපප්පසංසකා පුබ්බෙපෙතෙ රූපමෙව උපලාළෙන්තා විචරිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො ගඞ්ගාතීරෙ රුක්ඛදෙවතා අහොසි. තදා ගඞ්ගායමුනානං සමාගමෙ ණ්ටඨානෙ ගඞ්ගෙය්‍යො ච යාමුනෙය්‍යො ච ද්වෙ මච්ඡා අහං සොභාමි ත්වං න සොභසීති රූපං නිස්සාය විවදමානා අවිදූරෙ ගඞ්ගාය තටෙ කච්ඡපං නිපන්නං දිස්වා එසො අම්හාකං සොභනභාවං වා අසොභනභාවං වා ජානිස්සතීති තං උපසඞ්කමිත්වා කින්නුඛො සම්ම කච්ඡප ගඞ්ගෙය්‍යො සොභති උදාහු යාමුනෙය්‍යොති පුච්ඡිංසු. කච්ඡපො ගඞ්ගෙය්‍යොපි සොභති යාමුනෙය්‍යොපි තුම්හෙහි පන ද්වීහිපි අහමෙව අතිරෙකතරං සොභාමීති ඉමමත්ථං පකාසෙන්තො පඨමං ගාථමාහ :–

සොභති මච්ඡො ගඞ්ගෙය්‍යො අථො සොභති යාමුනො,
චතුප්පදායං පුරිසො නිග්‍රොධපරිමණ්ඩලො;
ඊසකායතගීවො ච සබ්බෙව අතිරොචතීති.

තත්ථ–**චතුප්පදායන්**ති චතුප්පදො අයං. **පුරිසොති** අත්තානං සන්ධාය වදති. **නිග්‍රොධපරිමණ්ඩලො**ති සුජාතො නිග්‍රොධො විය පරිමණ්ඩලො. **ඊසකායතගීවො**ති රථීසා විය ආයතගීවො. **සබ්බෙව අතිරොචතීති** එවං සණ්ඨානසම්පන්නො කච්ඡපො සබ්බෙව අතිරොචති. අහමෙව සබ්බෙ තුම්හෙ අතික්කමිත්වා සොභාමීති වදති.

මච්ඡා තස්ස කථං සුත්වා හම්භො පාප කච්ඡප අම්හෙහි පුච්ඡිතං අකථෙත්වා අඤ්ඤදෙව කථෙසීති වත්වා දුතියං ගාථමාහංසු :–

යං පුච්ඡිතො න තං අක්ඛා අඤ්ඤං අක්ඛාසි පුච්ඡිතො,
අත්තප්පසංසකො පොසො නායං අස්මාක රුච්චතීති.

තත්ථ–**අත්තප්පසංසකො**ති අත්තානං පසංසනසීලො අත්තුක්කංසකො පොසො. **නායං අස්මාක රුච්චතී**ති අයං පාපකච්ඡපො අම්හාකං න රුච්චති න ඛමතීති. කච්ඡපස්ස උපරි උදකං ඛිපිත්වා සකට්ඨානමෙව ගමිංසු.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ද්වෙ මච්ඡා දහරභික්ඛූ අහෙසුං. කච්ඡපො මහල්ලකො. ඉමස්ස කාරණස්ස පච්චක්ඛකාරිකා ගඞ්ගාතීරෙ නිබ්බත්තරුක්ඛදෙවතා පන අහමෙවාති.

ගඞ්ගෙය්‍ය ජාතකං.

2. 6. 6.

ඉඞ්ඝ වද්ධමයං පාසන්ති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තං ආරබ්භ කථෙසි.

තදා හි සත්ථා දෙවදත්තො වධාය පරිසක්කතීති සුත්වා න භික්ඛවෙ ඉදානෙව දෙවදත්තො මය්හං වධාය පරිසක්කති, පුබ්බෙපි පරිසක්කියෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කුරුඞ්ගමිගො හුත්වා අරඤ්ඤෙ එකස්ස සරස්ස අවිදූරෙ එකස්මිං ගුම්බෙ වාසං කප්පෙසි. තස්සෙව සරස්ස අවිදූරෙ එකස්මිං රුක්ඛග්ගෙ සතපත්තො සරස්මිං පන කච්ඡපො වාසං කප්පෙසි. එවං තෙ තයොපි සහායා අඤ්ඤමඤ්ඤං පියසංවාසං වසිංසු. අථෙකො මිගලුද්දකො අරඤ්ඤෙ චරන්තො පානීයතිත්ථෙ බොධිසත්තස්ස පදවලඤ්ජං දිස්වා ලොහනිගළසදිසං වද්ධමයං පාසං ඔඩ්ඩෙත්වා අගමාසි. බොධිසත්තො පානීයං පාතුං ආගතො පඨමයාමෙව පාසෙ බජ්ඣිත්වා බද්ධරවං රවි. තස්ස තෙන සද්දෙන රුක්ඛග්ගතො සතපත්තො උදකතො ච කච්ඡපො ආගන්ත්වා කින්නු ඛො කාතබ්බන්ති මන්තයිංසු. අථ සතපත්තො කච්ඡපං ආමන්තෙත්වා සම්ම තව දන්තා අත්ථි ත්වං ඉමං පාසං ඡින්ද අහං ගන්ත්වා යථා සො නාගච්ඡති තථා කරිස්සාමි. එවං අම්හෙහි ද්වීහිපි කතපරක්කමෙන සහායො නො ජීවිතං ලභිස්සතීති ඉමමත්ථං පකාසෙන්තො පඨමං ගාථමාහ:–

ඉඞ්ඝ වද්ධමයං පාසං ඡින්ද දන්තෙහි කච්ඡප,
අහං තථා කරිස්සාමි යථා නෙහිති ලුද්දකොති.

කච්ඡපො චම්මවරත්තං ඛාදිතුං ආරභි. සතපත්තො ලුද්දස්ස වසනගාමං ගතො. ලුද්දො පච්චූසකාලෙයෙව සත්තිං ගහෙත්වා නික්ඛමි. සකුණො තස්ස නික්ඛමනභාවං ඤත්වා වස්සිත්වා පක්ඛෙ පප්ඵොටෙත්වා තං පුරද්වාරෙන නික්ඛමන්තං මුඛෙ පහරි. ලුද්දො කාළකණ්ණිසකුණෙ නම්හි පහටොති නිවත්තිත්වා ථොකං සයිත්වා පුන සත්තිං ගහෙත්වා උට්ඨාසි. සකුණො අයං පඨමං පුරත්ථිමද්වාරෙන නික්ඛන්තො ඉදානි පච්ඡිමද්වාරෙන නික්ඛමිස්සතීති ඤත්වා ගන්ත්වා පච්ඡිමගෙහෙ නිසීදි. ලුද්දොපි පුරත්ථිමද්වාරෙන මෙ නික්ඛමන්තෙන කාළකණ්ණී සකුණො දිට්ඨො ඉදානි පච්ඡිමද්වාරෙන නික්ඛමිස්සාමීති පච්ඡිමද්වාරෙන නික්ඛමි. සකුණො පුන වස්සිත්වා ගන්ත්වා මුඛෙ පහරි. ලුද්දො පුනපි කාළකණ්ණිසකුණෙන පහටො න මෙ එස නික්ඛමිතුං දෙතීති නිවත්තිත්වා යාව අරුණුග්ගමනා සයිත්වා අරුණවෙලාය සත්තිං ගහෙත්වා නික්ඛමි. සකුණො වෙගෙන ගන්ත්වා ලුද්දො ආගච්ඡතීති බොධිසත්තස්ස කථෙසි. තස්මිං ඛණෙ කච්ඡපෙන එකමෙව වද්ධං ඨපෙත්වා සෙසවරත්තා ඛාදිතා හොන්ති. දන්තා පනස්ස පතනාකාරප්පත්තා ජාතා මුඛං ලොහිතමක්ඛිතං. බොධිසත්තො ලුද්දපුත්තං සත්තිං ගහෙත්වා අසනි

වෙගෙන ආගච්ඡන්තං දිස්වා තං වද්ධං ඡින්දිත්වා වනං පාවිසි. සකුණො රුක්ඛග්ගෙ නිසීදි. කච්ඡපො පන දුබ්බලත්තා තත්ථෙව නිපජ්ජි. ලුද්දො කච්ඡපං පසිබ්බකෙ පක්ඛිපිත්වා එකස්මිං ඛාණුකෙ ලග්ගෙසි බොධිසත්තො නිවත්තිත්වා ඔලොකෙන්තො කච්ඡපස්ස ගහිතභාවං ඤත්වා සහායස්ස ජීවිතදානං දස්සාමීති දුබ්බලො විය හුත්වා ලුද්දස්ස අත්තානං දස්සෙසි. සො දුබ්බලො එස භවිස්සති. මාරෙස්සාමීති සත්තිං ආදාය අනුබන්ධි. බොධිසත්තො නාතිදූරෙ නාච්චාසන්නෙ ගච්ඡන්තො තං ආදාය අරඤ්ඤං පාවිසි. දූරං ගතභාවං ඤත්වා පදං වඤ්චෙත්වා අඤ්ඤෙන මග්ගෙන වාතවෙගෙන ගන්ත්වා සිඞ්ගෙන පසිබ්බකං උක්ඛිපිත්වා භූමියං පාතෙත්වා ඵාලෙත්වා කච්ඡපං නීහරි. සතපත්තොපි රුක්ඛා ඔතරි. බොධිසත්තො ද්වින්නම්පි ඔවාදං දදමානො අහං තුම්හෙ නිස්සාය ජීවිතං ලභිං. තුම්හෙහිපි සහායස්ස කත්තබ්බං මය්හං කතං ඉදානි ලුද්දො ආගන්ත්වා තුම්හෙ ගණ්හෙය්‍ය තස්මා සම්ම සතපත්ත ත්වං අත්තනො පුත්තකෙ ගහෙත්වා අඤ්ඤත්ථ යාහි ත්වං හි සම්ම කච්ඡප උදකං පවිසාති ආහ. තෙ තථා අකංසු. සත්ථා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා දුතියං ගාථමාහ :–

කච්ඡපො පාවිසී වාරිං කුරුඞ්ගො පාවිසී වනං,
සතපත්තො දුමග්ගම්හා දූරෙ පුත්තෙ අපානයීති.

තත්ථ–**අපානයී**ති අපනයි. ගහෙත්වා අගමාසීති අත්ථො.

ලුද්දො තං ඨානං ආගන්ත්වා කඤ්චි අපස්සිත්වා ඡින්නපසිබ්බකං ගහෙත්වා දොමනස්සප්පත්තො අත්තනො ගෙහං අගමාසි. තෙපි තයො සහායා යාවජීවං විස්සාසං අච්ඡින්දිත්වා යථාකම්මං ගතා.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ලුද්දො දෙවදත්තො අහොසි. සතපත්තො සාරිපුත්තො. කච්ඡපො මොග්ගල්ලානො. කුරුඞ්ගමිගො පන අහමෙවාති.

කුරුඞ්ගමිගජාතකං.

---

2. 6. 7.

අයමස්සකරාජෙනාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පුරාණදුතියිකාපලොභනං ආරබ්භ කථෙසි.

සො හි භික්ඛු සත්ථාරා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු උක්කණ්ඨිතොති පුට්ඨො සච්චන්ති වත්වා කෙන උක්කණ්ඨාපිතොසීති වුත්තෙ පුරාණදුතියිකායාති ආහ. අථ නං සත්ථා න භික්ඛු තස්සා ඉත්ථියා තයි සිනෙහො අත්ථි පුබ්බෙපි ත්වං තං නිස්සාය මහාදුක්ඛං පත්තොති වත්වා අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ කාසිරට්ඨෙ පොතලෙ නාම නගරෙ අස්සකො නාම රාජා රජ්ජං කාරෙසි. තස්ස උබ්බරී නාම අග්ගමහෙසී. සා පියා අහොසි මනාපා අභිරූපා දස්සනීයා අතික්කන්තා මානුසං වණ්ණං

අප්පත්තා දිබ්බං වණ්ණං සා කාලමකාසි. තස්සා කාලකිරියාය රාජා සොකාභිභූතො අහොසි දුක්ඛී දුම්මනො. සො තස්සා සරීරං දොණියං නිපජ්ජාපෙත්වා තෙලකලලෙ පක්ඛිපාපෙත්වා හෙට්ඨාමඤ්චෙ ඨපාපෙත්වා නිරාහාරො රොදමානො පරිදෙවමානො නිපජ්ජි. මාතාපිතරො අවසෙසඤාතකා මිත්තාමච්චා බ්‍රාහ්මණගහපතිකාදයොපි මා සොචි මහාරාජ අනිච්චා සඞ්ඛාරාති ආදීනි වදන්තා සඤ්ඤාපෙතුං නාසක්ඛිංසු. තස්ස විලපන්තස්සෙව සත්ත දිවසා අතික්කන්තා. තදා බොධිසත්තො පඤ්චාභිඤ්ඤො අට්ඨසමාපත්තිලාභී තාපසො හුත්වා හිමවන්තප්පදෙසෙ විහරන්තො ආලොකං වඩ්ඪෙත්වා දිබ්බෙන චක්ඛුනා ජම්බුදීපං ඔලොකෙන්තො තං රාජානං තථා පරිදෙවමානං දිස්වා එතස්ස මයා අවස්සයෙන භවිතබ්බන්ති ඉද්ධානුභාවෙන ආකාසෙ උප්පතිත්වා රඤ්ඤො උය්‍යානෙ ඔතරිත්වා මඞ්ගලසිලාපට්ටෙ කඤ්චනපටිමා විය නිසීදි.

අථෙකො පොතලිනගරවාසී බ්‍රාහ්මණමාණවො උය්‍යානං ගතො බොධිසත්තං දිස්වා වන්දිත්වා නිසීදි. බොධිසත්තො තෙන සද්ධිං පටිසන්ථාරං කත්වා කිං මාණව රාජා ධම්මිකොති පුච්ඡි. ආම භන්තෙ ධම්මිකො රාජා භරියා පනස්ස කාලකතා සො තස්සා සරීරං දොණියං පක්ඛිපාපෙත්වා විලපමානො නිපන්නො අජ්ජස්ස සත්තමො දිවසො. කිස්ස තුම්හෙ රාජානං එවරූපා දුක්ඛා න මොචෙථ යුත්තන්නනුබො තුම්හාදිසෙසු සීලවන්තෙසු විජ්ජමානෙසු රඤ්ඤො එවරූපං දුක්ඛං අනුභවිතුන්ති නබො අහං මාණව රාජානං ජානාමි සචෙ පන සො ආගන්ත්වා මං පුච්ඡෙය්‍ය අහමෙවස්ස තස්සා නිබ්බත්තට්ඨානං ආචික්ඛිත්වා රඤ්ඤො සන්තිකෙයෙව තං කථාපෙය්‍යන්ති. තෙනහි භන්තෙ යාව රාජානං ආනෙමි තාව ඉධෙව නිසීදථාති මාණවො බොධිසත්තස්ස පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා රඤ්ඤො සන්තිකං ගන්ත්වා තමත්ථං ආරොචෙත්වා තස්ස දිබ්බචක්ඛුකස්ස සන්තිකං ගන්තුං වට්ටතීති ආහ.

රාජා උබ්බරිං කිර දට්ඨුං ලභිස්සාමීති තුට්ඨමානසො රථං අභිරුහිත්වා තත්ථ ගන්ත්වා බොධිසත්තං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසින්නො සච්චං කිර තුම්හෙ දෙවියා නිබ්බත්තට්ඨානං ජානාථාති පුච්ඡි. ආම මහාරාජාති. කත්ථ නිබ්බත්තාති. සා ඛො මහාරාජ රූපස්මිඤ්ඤෙව මත්තා පමාදමාගම්ම කල්‍යාණකම්මං අකත්වා ඉමස්මිඤ්ඤෙව උය්‍යානෙ ගොමය පාණකයොනියං නිබ්බත්තාති. නාහං සද්දහාමීති. තෙනහි තෙ දස්සෙත්වා කථාපෙමීති.

සාධු කථාපෙථාති. බොධිසත්තො අත්තනො ආනුභාවෙන උභොපි ගොමයපිණ්ඩං පවට්ටයමානා රඤ්ඤො පුරතො ආගච්ඡන්තූති තෙසං ආගමනං අකාසි. තෙ තථෙව ආගමිංසු. බොධිසත්තො තං දස්සෙන්තො අයං තෙ මහාරාජ උබ්බරී දෙවී තං ජහිත්වා ගොමයපාණකස්ස පච්ඡතො පච්ඡතො ආගච්ඡති, පස්සතන්ති ආහ. භන්තෙ

උබ්බරීනාම ගොමයපාණකයොනියං නිබ්බත්තීති න සද්දහාමහන්ති. කථාපෙමි තං මහාරාජාති. කථාපෙථ භන්තෙති. බොධිසත්තො අත්තනො ආනුභාවෙන තං කථාපෙන්තො උබ්බරීති ආහ. සා මානුසභාසාය කිං භන්තෙති ආහ. ත්වං අතීතත්තභාවෙ කා නාම අහොසීති? භන්තෙ අස්සකරඤ්ඤො අග්ගමහෙසී උබ්බරී නාම අහොසින්ති. කිං පන තෙ ඉදානි අස්සකරාජා පියො උදාහු ගොමයපාණකොති. භන්තෙ සො මය්හං පුරිමජාති, තදා අහං ඉමස්මිං උය්‍යානෙ තෙන සද්ධිං රූපසද්දගන්ධරසඵොට්ඨබ්බෙ අනුභවමානා විචරිං, ඉදානි පන මෙ භවසඞ්ඛෙපගතකාලතො පට්ඨාය සො කිං හොති අහං හි ඉදානි අස්සකරාජානං මාරෙත්වා තස්ස ගලලොහිතෙන මය්හං සාමිකස්ස ගොමයපාණකස්ස පාදෙ මක්ඛෙය්‍යන්ති වත්වා පරිසමජ්ඣෙ මනුස්සභාසාය ඉමා ගාථා අවොච :–

අයමස්සකරාජෙන දෙසො විචරිතො මයා,
අනුකාමයානුකාමෙන පියෙන පතිනා සහ.

නවෙන සුඛදුක්ඛෙන පොරාණං අපිපීයති,
තස්මා අස්සකරඤ්ඤාව කීටො පියතරො මමන්ති.

තත්ථ–**අයමස්සකරාජෙන දෙසො විචරිතො මයා**ති අයං රමණීයො උය්‍යානප්පදෙසො පුබ්බෙ මයා අස්සකරාජෙන සද්ධිං විචරිතො. **අනුකාමයානුකාමෙනා**ති **අනූ**ති නිපාතමත්තං. මයා තං කාමයමානාය තෙන මං කාමයමානෙන සහාති අත්ථො. **පියෙනා**ති තස්මිං අත්තභාවෙ පියෙන.

නවෙන සුඛදුක්ඛෙන පොරාණං අපිපීයතීති භන්තෙ නවෙන හි සුඛෙන පොරාණං සුඛං නවෙන ච දුක්ඛෙන පොරාණං දුක්ඛං පිපීයති පටිච්ඡාදියති. එසා ලොකස්ස ධම්මතාති දීපෙති. **තස්මා අස්සකරඤ්ඤාව කීටො පියතරො මම**න්ති යස්මා නවෙන පොරාණං පිපීයති තස්මා මම අස්සකරාජතො සතගුණෙන කීටො ව පියතරොති.

තං සුත්වා අස්සකරාජා විප්පටිසාරී හුත්වා තත්ථ ඨිතොව කුණපං නීහරාපෙත්වා සීසං නහාත්වා බොධිසත්තං වන්දිත්වා නගරං පවිසිත්වා අඤ්ඤං අග්ගමහෙසිං කත්වා ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙසි. බොධිසත්තොපි රාජානං ඔවදිත්වා නිස්සොකං කත්වා හිමවන්තමෙව අගමාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතො සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා උබ්බරී පුරාණදුතියිකා අහොසි. අස්සකරාජා උක්කණ්ඨිතො භික්ඛු. මාණවො සාරිපුත්තො. තාපසො පන අහමෙවාති.

අස්සකජාතකං.

2. 6. 8.

අලමෙතෙහි අම්බජම්බූහීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තස්ස වධාය පරිසක්කනං ආරබ්භ කථෙසි.

තදා හි සත්ථා දෙවදත්තො වධාය පරිසක්කතීති සුත්වා න භික්ඛවෙ ඉදානෙව දෙවදත්තො මය්හං වධාය පරිසක්කති පුබ්බෙපි පරිසක්කියෙව සන්තාසමත්තම්පි පන කාතුං න සක්ඛීති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ හිමවන්තප්පදෙසෙ බොධිසත්තො කපියොනියං නිබ්බත්තිත්වා නාගබලො ථාමසම්පන්නො මහාසරීරො සොභග්ගප්පත්තො හුත්වා ගඞ්ගානිවත්තනෙ අරඤ්ඤායතනෙ වාසං කප්පෙසි. තදා ගඞ්ගාය එකො සුංසුමාරො වසි.

අථස්ස භරියා බොධිසත්තස්ස සරීරං දිස්වා තස්ස හදයමංසෙ දොහළං උප්පාදෙත්වා සුංසුමාරං ආහ අහං සාමි එතස්ස කපිරාජස්ස හදයමංසං ඛාදිතුකාමාති. භද්දෙ මයං ජලගොචරා එස ථලගොචරො කින්ති නං ගණ්හිතුං සක්ඛිස්සාමාති? යෙන කෙනචි උපායෙන ගණ්හ සචෙ න ලභිස්සාමි මරිස්සාමීති. තෙනහි මා භායි අත්ථෙකො උපායො ඛාදාපෙස්සාමි තං තස්ස හදයමංසන්ති සුංසුමාරිං සමස්සාසෙත්වා බොධිසත්තස්ස ගඞ්ගාය පාණීයං පිවිත්වා ගඞ්ගාතීරෙ නිසින්නකාලෙ සන්තිකං ගන්ත්වා එවමාහ වානරින්ද! ඉමස්මිං පදෙසෙ කසටඵලානි ඛාදන්තො කිං ත්වං චිණ්ණට්ඨානෙයෙව චරසි? පාරගඞ්ගාය අම්බලබුජාදීනං මධුරඵලානං අන්තො නත්ථි කින්තෙ තත්ථ ගන්ත්වා ඵලාඵලං ඛාදිතුං න වට්ටතීති? කුම්භීලරාජ! ගඞ්ගා මහොදිකා විත්ථිණ්ණා කථං තත්ථ ගමිස්සාමීති? සචෙ ගච්ඡසි අහං තං මම පිට්ඨිං ආරොපෙත්වා නෙස්සාමීති.

සො තං සද්දහිත්වා සාධූති සම්පටිච්ඡි. තෙනහි එහි පිට්ඨිං මෙ අභිරුහාති ච වුත්තෙ අභිරුහි. සුංසුමාරො ථොකං නෙත්වා උදකෙ ඔසීදාපෙසි. බොධිසත්තො සම්ම උදකෙ මං ඔසීදාපෙසි කින්නුඛො එතන්ති ආහ. නාහං තං ධම්මසුධම්මතාය ගහෙත්වා ගච්ඡාමි භරියාය පන මෙ තව හදයමංසෙ දොහළො උප්පන්නො තමහං තව හදයං ඛාදාපෙතුකාමොති. සම්ම කථෙන්තෙන තෙ සුන්දරං කතං සචෙ හි අම්හාකං උදරෙ හදයං භවෙය්‍ය සාඛග්ගෙසු චරන්තානං චුණ්ණවිචුණ්ණං භවෙය්‍යාති. කහං පන තුම්හෙ ඨපෙථාති? බොධිසත්තො අවිදූරෙ එකං උදුම්බරං පක්කඵලපිණ්ඩිසම්පන්නං දස්සෙන්තො පස්සෙතානි අම්හාකං හදයානි එතස්මිං උදුම්බරෙ ඔලම්බන්තීති. සචෙ මෙ හදයං දස්සසි අහං තං න මාරෙස්සාමීති. තෙනහි එත්ථ නෙහි මං අහං තෙ රුක්ඛෙ ඔලම්බන්තං දස්සාමීති. සො තං ආදාය තත්ථ අගමාසි.

බොධිසත්තො තස්ස පිට්ඨිතො උප්පතිත්වා උදුම්බරරුක්ඛෙ නිසීදිත්වා සම්ම බාල සුංසුමාර ඉමෙසං සත්තානං හදයං නාම රුක්ඛග්ගෙ හොතීති සඤ්ඤී අහොසි බාලොසි අහං තං වඤ්චෙසිං තව ඵලාඵලං තවෙව හොතු සරීරමෙව පන තෙ මහන්තං පඤ්ඤා පන නත්ථීති වත්වා ඉමමත්ථං පකාසෙන්තො ඉමා ගාථා අවොච :-

අලමෙතෙහි අම්බෙහි ජම්බූහි පනසෙහි ච,
යානි පාරං සමුද්දස්ස වරං මය්හං උදුම්බරො.

මහතී වත තෙ බොන්දි න ච පඤ්ඤා තදූපිකා,
සුංසුමාර වඤ්චිතො මෙසි ගච්ඡදානි යථාසුඛන්ති.

තත්ථ–අලමෙතෙහීති යානි තයා දීපකෙ දිට්ඨානි එතෙහි මය්හං අලං. **වරං මය්හං උදුම්බරොති** මය්හං අයමෙව උදුම්බරරුක්ඛො වරං. **බොන්දීති** සරීරං. **තදූපිකාති** පඤ්ඤා පන තෙ තදූපිකා තස්ස සරීරස්ස අනුච්ඡවිකා නත්ථි. **ගච්ඡදානි යථාසුඛන්ති** ඉදානි යථාසුඛං ගච්ඡ නත්ථි තෙ හදයන්ති.

සුංසුමාරො සහස්සං පරාජිතොව දුක්ඛී දුම්මනො පජ්ඣායන්තො අත්තනො නිවසනට්ඨානමෙව ගතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සුංසුමාරො දෙවදත්තො අහොසි. සුංසුමාරී චිඤ්චමාණවිකා, කපිරාජා පන අහමෙවාති.

සුංසුමාරජාතකං.

---

2. 6. 9.

දිට්ඨා මයා වනෙ රුක්ඛාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ධම්මසෙනාපතිසාරිපුත්තත්ථෙරස්ස සද්ධිවිහාරිකදහරභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර අත්තනො සරීරස්ස ගුත්තිකමෙම ඡෙකො අහොසි. සරීරස්ස මෙ න සුඛං භවෙය්‍යාති භයෙන අතිසීතං අච්චුණ්හං පරිභොගං න කරෙති. සීතුණ්හෙහි සරීරං කිලමෙය්‍යාති භයෙන බහි න නික්ඛමති. අතිකිලින්නඋත්තණ්ඩුලානි න භුඤ්ජති. තස්ස සා සරීර ගුත්තිකුසලතා සඞ්ඝමජ්ඣෙ පාකටා ජාතා. ධම්මසභායං භික්ඛූ කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො අසුකො දහරො කිර සරීරගුත්තිකමෙම ඡෙකොති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ අයං දහරො ඉදානෙව සරීරගුත්තිකමෙම ඡෙකො පුබ්බෙපි ඡෙකොව අහොසීති වත්වා අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො අරඤ්ඤායතනෙ රුක්ඛදෙවතා අහොසි. අථෙසො සකුණලුද්දකො එකං දීපකකාකරං ආදාය වාළරජ්ජුඤ්ච යට්ඨිඤ්ච ගහෙත්වා අරඤ්ඤෙ කාකකරෙ බන්ධන්තො එකං පලාසිත්වා අරඤ්ඤං පවිට්ඨං පුරාණකාකකරං බන්ධිතුං ආරභි. සො වාළපාසෙ කුසලභාවෙ අත්තානං බන්ධිතුං න දෙති. උට්ඨායුට්ඨාය නිලීයති. ලුද්දකො අත්තානං සාඛා පලාසෙහි පටිච්ඡාදෙත්වා පුනප්පුනං යට්ඨිඤ්ච පාසඤ්ච ඔඩ්ඩෙති. කාකකරො තං ලජ්ජාපෙතුකාමො මානුසිං වාචං නිච්ඡාරෙත්වා පඨමං ගාථමාහ :–

දිට්ඨා මයා වනෙ රුක්ඛා අස්සකණ්ණවිභීටකා,
න තානි එවං සක්කන්ති යථා ත්වං රුක්ඛ සක්කසීති.

තස්ස අත්ථො-සම්ම ලුද්දක **මයා** ඉමස්මිං **වනෙ** ජාතා බහූ අස්සකණ්ණා ච විභීටකා ච දිට්ඨපුබ්බා. **තානි** පන රුක්ඛානි **යථා ත්වං සක්කසි** සඞ්කමසි ඉතොචිතො ච විචරසි **එවං න සක්කන්ති** න සඞ්කමන්ති න විචරන්තීති.

එවං වත්වා පන සො කක්කරො පලායිත්වා අඤ්ඤත්ථ අගමාසි. තස්ස පලායිත්වා ගතකාලෙ ලුද්දකො දුතියං ගාථමාහ:-

පුරාණකක්කරො අයං භෙත්වා පඤ්ජරමාගතො,
කුසලො වාළපාසානං අපක්කමති භාසතීති.

තත්ථ-**කුසලො වාළපාසාන**න්ති වාළමයෙසු පාසෙසු කුසලො අත්තානං බන්ධිතුං අදත්වා **අපක්කමති** චෙව **භාසති** ච භාසිත්වා ච පන පලාතොති. එවං වත්වා ලුද්දකො අරඤ්ඤෙ චරිත්වා යථාලද්ධං ආදාය ගෙහමෙව ගතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ලුද්දකො දෙවදත්තො අහොසි. කක්කරො කායගුත්තිකුසලො දහරභික්ඛු. තස්ස කාරණස්ස පච්චක්ඛතො දිට්ඨරුක්ඛදෙවතා පන අහමෙවාති.

කක්කරජාතකං.

---

2. 6. 10.

අම්භො කොනාමයං රුක්ඛොති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො සුගතාලයං ආරබ්භ කථෙසි.

තදා හි සත්ථා දෙවදත්තො සුගතාලයං අකාසීති සුත්වා න භික්ඛවෙ ඉදානෙව දෙවදත්තො මය්හං අනුකරොන්තො විනාසං පත්තො පුබ්බෙපි පාපුණියෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො හිමවන්තපදෙසෙ රුක්ඛකොට්ඨකසකුණයොනියං නිබ්බත්තිත්වා ඛදිරවනෙව ගොචරං ගණ්හි. ඛදිරවනියොතිස්ස නාමං අහොසි. තස්සෙකො කන්දගලකො නාම සහායො අහොසි. සො පාළිභද්දක වනෙ ගොචරං ගණ්හාති. සො එකදිවසං ඛදිරවනියස්ස සන්තිකං අගමාසි. ඛදිරවනියො සහායො ආගතොති කන්දගලකං ගහෙත්වා ඛදිර වනං පවිසිත්වා ඛදිරඛන්ධස්ස තුණ්ඩෙන පහරිත්වා රුක්ඛතො පාණකෙ නීහරිත්වා අදාසි. කන්දගලකො දින්නදින්නෙ මධුරපූවෙ විය ඡින්දිත්වා ඡින්දිත්වා ඛාදි. තස්ස ඛාදන්තස්සෙව මානො උප්පජ්ජි. අයම්පි රුක්ඛ කොට්ඨකයොනියං නිබ්බත්තො අහම්පි. කිමෙම එතෙන දින්නගො

චරෙන? සයමෙව ඛදිරවනෙ ගොචරං ගණ්හිස්සාමීති. සො ඛදිරවනියං ආහ. සම්ම මා ත්වං දුක්ඛං අනුභවි අහමෙව ඛදිරවනෙ ගොචරං ගණ්හිස්සාමීති.

අථ නං සො ආහ ත්වං සම්ම සිම්බලිපාළිභද්දකාදිවනෙ නිස්සාරෙ ගොචරගහණකුලෙ සමුට්ඨිතො ඛදිරං නාම ජාතසාරං ථද්ධං මා තෙ එතං රුච්චීති. කන්දගලකො කිංදුනාහං න රුක්ඛකොට්ටකයොනියං නිබ්බත්තොති තස්ස වචනං අනාදියිත්වා වෙගෙන ගන්ත්වා ඛදිරරුක්ඛං තුණ්ඩෙන පහරි. තාවදෙවස්ස තුණ්ඩං භිජ්ජි. අක්ඛීනි නික්ඛමණාකාරප්පත්තානි ජාතානි සීසං ඵලිතං සො ඛන්ධෙ පතිට්ඨාතුං අසක්කොන්තො භූමියං පතිත්වා පඨමං ගාථමාහ :–

අම්භො කො නාමයං රුක්ඛො සීනපත්තො සකණ්ටකො.
යත්ථ එකප්පහාරෙන උත්තමඞ්ගං විසාටිතන්ති.

තත්ථ–**අම්භො කො නාමයං රුක්ඛොති** භො ඛදිරවනිය! කො නාම අයං රුක්ඛො. **කො නාම සොතිපි** පාඨො. **සිනපත්තොති** සුඛුමපත්තො. **යත්ථ එකප්පහාරෙනාති** යස්මිං රුක්ඛෙ එකෙනෙව පහාරෙන. **උත්තමඞ්ගං විසාටිතන්ති** සීසං භින්නං න කෙවලඤ්ච සීසං තුණ්ඩම්පි භින්නං. සො වෙදනාමත්තතාය ඛදිරරුක්ඛං කිං රුක්ඛො නාමෙසොති ජානිතුං අසක්කොන්තො වෙදනාමත්තො හුත්වා ඉමාය ගාථාය විප්පලපි. තං සුත්වා ඛදිරවනියො දුතියං ගාථමාහ :–

අචාරිතායං විතුදං වනානි කට්ඨඞ්ගරුක්ඛෙසු අසාරකෙසු,
අථාසදා ඛදිරං ජාතසාරං යත්ථබ්භිදා ගරුළො උත්තමඞ්ගන්ති.

තත්ථ–**අචාරිතායන්ති** අචරි වත අයං. **විතුදං වනානීති** නිස්සාර සිම්බලිපාළිභද්දකවනාදීනි විතුදන්තො විජ්ඣන්තො. **කට්ඨඞ්ගරුක්ඛෙසු අසාරකෙසූති** වනකට්ඨකොට්ඨාසෙසු නිස්සාරෙසු පාළිභද්දකසිම්බලිආදිසු. **අථාසදා ඛදිරං ජාතසාරන්ති** අථ පොතකකාලතො පට්ඨාය ජාතසාරං ඛදිරං ආසදා සම්පාපුණි. **යත්ථබ්භිදා ගරුළො උත්තමඞ්ගන්ති යත්ථබ්භිදාති** යස්මිං ඛදිරෙ අභින්දි පදාළයි. **ගරුළොති** සකුණො. සබ්බසකුණානං හෙතං සගාරවසප්පතිස්සවචනං.

ඉති තං ඛදිරවනියො වත්වා භො කන්දගලක! යත්ථ ත්වං උත්තමඞ්ගං අභින්දා ඛදිරො නාමෙස සාරරුක්ඛොති ආහ. සො තත්ථෙව ජීවිතක්ඛයං පාපුණි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කන්දගලකො දෙවදත්තො අහොසි. ඛදිරවනියො පන අහමෙවාති.

කන්දගලකජාතකං.

නතංදළ්හවග්ගො ඡට්ඨො.

2. 7. 1.

අකාසි යොග්ගන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ලාළුදායිත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

සො හි ද්වින්නං තිණ්ණං ජනානං අන්තරෙ එකවචනම්පි සම්පාදෙත්වා කථෙතුං න සක්කොති. සාරජ්ජබහුලො අඤ්ඤං කථෙස්සාමීති අඤ්ඤමෙව කථෙසි. තස්ස තං පවත්තිං භික්ඛූ ධම්මසභායං කථෙන්තා නිසීදිංසු. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ලාළුදායී ඉදානෙව සාරජ්ජබහුලො පුබ්බෙපි සාරජ්ජබහුලොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කාසිරට්ඨෙ අඤ්ඤතරස්මිං බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලායං සිප්පං උග්ගණ්හිත්වා පුන ගෙහං ආගන්ත්වා මාතාපිතූන්නං දුග්ගතභාවං ඤත්වා පරිහීනං කුලං පතිට්ඨපෙස්සාමීති මාතාපිතරො ආපුච්ඡිත්වා බාරාණසිං ගන්ත්වා රාජානං උපට්ඨාසි. සො රඤ්ඤො පියො අහොසි මනාපො. අථස්ස පිතා ද්වීහියෙව ගොණෙහි කසිං කත්වා ජීවිකං කප්පෙති. තස්ස එකො ගොණො මතො. සො බොධිසත්තං උපසඞ්කමිත්වා තාත එකො ගොණො මතො කසිකම්මං නප්පවත්තති. රාජානං එකං ගොණං යාචාහීති ආහ. තාත න චිරස්සෙව මෙ රාජා දිට්ඨො ඉදානෙව ගොණෙ යාචිතුං න යුත්තං තුම්හෙ යාචථාති. තාත ත්වං මය්හං සාරජ්ජබහුලතං න ජානාසි? අහං හි ද්වින්නං තිණ්ණං සම්මුඛෙ කථං සම්පාදෙතුං න සක්කොමි. සචෙ අහං රඤ්ඤො සන්තිකං ගොණං යාචිතුං ගමිස්සාමි ඉමම්පි දත්වා ආගමිස්සාමීති. තාත යං හොති තං හොතු න සක්කා මයා රාජානං යාචිතුං අපි ච ඛො පනාහං තුම්හෙ යොග්ගං කාරෙස්සාමීති. තෙනහි සාධු මං යොග්ගං කාරෙහීති. බොධිසත්තො පිතරං ආදාය බීරණත්ථම්භකං සුසානං ගන්ත්වා තත්ථ තත්ථ තිණකලාපෙ බන්ධිත්වා අයං රාජා අයං උපරාජා අයං සෙනාපතීති නාමානි කත්වා පටිපාටියා පිතු දස්සෙත්වා තාත ත්වං රඤ්ඤො සන්තිකං ගන්ත්වා ජයතු මහාරාජාති වත්වා එවං ඉමං ගාථං වත්වා ගොණං යාචෙය්‍යාසීති ගාථං උග්ගණ්හාපෙසි.

ද්වෙ මෙ ගොණා මහාරාජ යෙහි ඛෙත්තං කසාමසෙ,
තෙසු එකො මතො දෙව දුතියං දෙහි ඛත්තියාති.

බ්‍රාහ්මණො එකෙන සංවච්ඡරෙන ගාථං පගුණං කත්වා බොධිසත්තං ආහ. තාත සොමදත්ත! ගාථා මෙ පගුණා ජාතා, ඉදානි තං අහං යස්ස කස්සචි සන්තිකෙ වත්තුං සක්කොමි. රඤ්ඤො මං සන්තිකං නෙහීති. සො සාධු තාතාති තථාරූපං පණ්ණාකාරං ගාහාපෙත්වා පිතරං රඤ්ඤො සන්තිකං නෙසි. බ්‍රාහ්මණො ජයතු මහාරාජාති වත්වා පණ්ණාකාරං අදාසි. රාජා අයං තෙ සොමදත්ත! බ්‍රාහ්මණො කිං හොතීති ආහ. පිතා මෙ මහාරාජාති. කෙනත්ථෙනාගතොති? තස්මිං ඛණෙ බ්‍රාහ්මණො ගොණං යාචනත්ථාය ගාථං වදන්තො :-

ද්වෙ මෙ ගොණා මහාරාජ යෙහි ඛෙත්තං කසාමසෙ,
තෙසු එකො මතො දෙව දුතියං ගණ්හ ඛත්තියාති-ආහ.

රාජා බ්‍රාහ්මණෙන විරජ්ඣිත්වා කථිතභාවං ඤත්වා සිතං කත්වා සොමදත්ත තුම්හාකං ගෙහෙ බහූ මඤ්ඤෙ ගොණාති ආහ. තුම්හෙහි දින්නා භවිස්සන්ති මහාරාජාති. රාජා බොධිසත්තස්ස තුස්සිත්වා බ්‍රාහ්මණස්ස සොළස ගොණෙ අලඞ්කාරභණ්ඩකෙ නිවසනගාමං චස්ස බ්‍රහ්මදෙය්‍යං දත්වා මහන්තෙන යසෙන බ්‍රාහ්මණං උය්‍යොජෙසි. බ්‍රාහ්මණො සබ්බසෙතසින්ධවයුත්තං රථං ආරුය්හ මහන්තෙන පරිවාරෙන ගාමං අගමාසි. බොධිසත්තො පිතරා සද්ධිං රථෙ නිසීදිත්වා ගච්ඡන්තො තාත අහං තුම්හෙ සකලසංවච්ඡරං යොග්ගං කාරෙසිං සන්නිට්ඨානකාලෙ පන තුම්හාකං ගොණං රඤ්ඤො අදත්ථාති වත්වා පඨමං ගාථමාහ:-

අකාසි යොග්ගං ධුවමප්පමත්තො
සංවච්ඡරං බීරණත්ථම්භකස්මිං,
ව්‍යාකාසි සඤ්ඤං පරිසං විගය්හ
න නිය්‍යමො තායති අප්පපඤ්ඤන්ති.

තත්ථ-**අකාසි යොග්ගං ධුවමප්පමත්තො සංවච්ඡරං බීරණත්ථම්භකස්මින්ති** ත්වං නිච්චං අප්පමත්තො බීරණත්ථම්භකෙ සුසානෙ යොග්ගං අකාසි. **ව්‍යාකාසි සඤ්ඤං පරිසං විගය්හාති** අථ ච පන පරිසං විගාහිත්වා තං සඤ්ඤං විඅකාසි විකාරං ආපාදෙසි. පරිවත්තයීති අත්ථො. **න නිය්‍යමො තායති අප්පපඤ්ඤන්ති** අප්පපඤ්ඤං නාම පුග්ගලං නිය්‍යමො යොග්ගං චිණ්ණවරණං න තායති න රක්ඛතීති.

අථස්ස වචනං සුත්වා බ්‍රාහ්මණො දුතියං ගාථමාහ:-

වයං යාචනකො තාත සොමදත්ත නිගච්ඡති,
අලාභං ධනලාභඤ්ච එවංධම්මා හි යාචනාති.

තත්ථ-**එවංධම්මා හි යාචනාති** යාචනා හි එවං සභාවාති.

සත්ථා න භික්ඛවෙ ලාළුදායී ඉදානෙව සාරජ්ජබහුලො පුබ්බෙපි සාරජ්ජබහුලොයෙවාති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සොමදත්තස්ස පිතා ලාළුදායී අහොසි. සොමදත්තො පන අහමෙවාති.

සොමදත්තජාතකං.

---

2. 7. 2.

අඤ්ඤො උපරිමො වණ්ණොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පුරාණදුතියිකාපලොභනං ආරබ්භ කථෙසි:-

සො හි භික්ඛු සත්ථාරා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු උක්කණ්ඨිතොති පුට්ඨො සච්චන්ති වත්වා කො තං උක්කණ්ඨාපෙසීති වුත්තෙ පුරාණදුතියිකාති ආහ. අථ නං සත්ථා භික්ඛු අයං තෙ ඉත්ථී අනත්ථකාරිකා පුබ්බෙපි අත්තනො ජාරස්ස උච්ඡිට්ඨකං භොජෙසීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො එකස්මිං භික්ඛං චරිත්වා ජීවිතකප්පකෙ කප්පණෙ නටකකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො දුග්ගතො දුරූපෙතො හුත්වා භික්ඛං චරිත්වා ජීවිකං කප්පෙසි. තදා කාසිරට්ඨෙ එකස්මිං ගාමකෙ එකස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස බ්‍රාහ්මණී දුස්සීලා පාපධම්මා අතිචාරං චරති. අථෙකදිවසං කෙනචිදෙව කරණීයෙන බ්‍රාහ්මණෙ බහි ගතෙ තස්සා ජාරො තංඛණං ඔලොකෙත්වා තං ගෙහං පාවිසි. සා තෙන සද්ධිං අතිචරිත්වා මුහුත්තං අච්ඡ භුඤ්ජිත්වාව ගමිස්සසීති භත්තං සම්පාදෙත්වා සූපබ්‍යඤ්ජනසම්පන්නං උණ්හං භත්තං වඩ්ඪෙත්වා ත්වං භුඤ්ජාති තස්ස දත්වා සයං බ්‍රාහ්මණස්ස ආගමණං ඔලොකයමානා ද්වාරෙ අට්ඨාසි. බොධිසත්තො බ්‍රාහ්මණියා ජාරස්ස භුඤ්ජනට්ඨානෙ පිණ්ඩං පච්චාසිංසන්තො අට්ඨාසි. තස්මිං ඛණෙ බ්‍රාහ්මණො ගෙහාභිමුඛො ආගච්ඡති. බ්‍රාහ්මණී තං ආගච්ඡන්තං දිස්වා වෙගෙන පවිසිත්වා උට්ඨෙහි බ්‍රාහ්මණො ආගච්ඡතීති ජාරං කොට්ඨෙ ඔතාරෙත්වා බ්‍රාහ්මණස්ස පවිසිත්වා නිසින්නකාලෙ ඵලකං උපනෙත්වා හත්ථධොවනං දත්වා ඉතරෙන භුත්තාවසිට්ඨස්ස සීතභත්තස්ස උපරි උණ්හං භත්තං වඩ්ඪෙත්වා බ්‍රාහ්මණස්ස අදාසි. සො භත්තෙ හත්ථං ඔතාරෙත්වා උපරි උණ්හං හෙට්ඨා ච භත්තං සීතලං දිස්වා චින්තෙසි ඉමිනා අඤ්ඤස්ස භුත්තාවසෙසෙන උච්ඡිට්ඨභත්තෙන භවිතබ්බන්ති. සො බ්‍රාහ්මණිං පුච්ඡන්තො පඨමං ගාථමාහ :–

> අඤ්ඤො උපරිමො වණ්ණො අඤ්ඤො වණ්ණොව හෙට්ඨිමො,
> බ්‍රාහ්මණිං ත්වෙව පුච්ඡාමි කිං හෙට්ඨා කිං ච උප්පරීති.

තත්ථ-**වණ්ණො**ති ආකාරො. අයං හි උපරිමස්ස උණ්හභාවං හෙට්ඨිමස්ස ච සීතලභාවං පුච්ඡන්තො එවමාහ. **කිං හෙට්ඨා කිඤ්ච උප්පරී**ති වඩ්ඪිතභත්තෙන නාම උපරි සීතලෙන හෙට්ඨා උණ්හෙන භවිතබ්බං ඉදඤ්ච න තාදිසං, තෙන තං පුච්ඡාමි කෙන කාරණෙන උපරි භත්තං උණ්හං හෙට්ඨිමං සීතලන්ති.

බ්‍රාහ්මණී අත්තනා කතකම්මස්ස උත්තානභාවභයෙන බ්‍රාහ්මණෙ පුනප්පුනං කථෙන්තෙපි තුණ්හීයෙව අහොසි. තස්මිං ඛණෙ බොධිසත්තස්ස එතදහොසි කොට්ඨෙ නිසීදාපිතපුරිසෙන ජාරෙන භවිතබ්බං ඉමිනා ගෙහසාමිකෙන. බ්‍රාහ්මණී පන අත්තනා කතකම්මස්ස පාකටභාවභයෙන කිඤ්චි න කථෙති. හන්දාහං ඉමිස්සා කම්මං පකාසෙත්වා ජාරස්ස කොට්ඨකෙ නිසීදාපිතභාවං බ්‍රාහ්මණස්ස කථෙමීති. සො බ්‍රාහ්මණස්ස ගෙහා නික්ඛන්තකාලතො පට්ඨාය ඉතරස්ස ගෙහප්පවෙසනං අතිචරණං ජාරෙන අග්ගභත්තභුඤ්ජනං බ්‍රාහ්මණියා ද්වාරෙ ඨත්වා මග්ගං ඔලොකනං ඉතරස්ස කොට්ඨෙ ඔතාරිතභාවන්ති සබ්බං තං පවත්තිං ආචික්ඛිත්වා දුතියං ගාථමාහ :–

> **අහං නටොස්මි භද්දන්තෙ භික්ඛකොස්මි ඉධාගතො,**
> **අයං හි කොට්ඨමොතිණ්ණො අයං සො යං ගවෙසසීති.**

තත්ථ–**අහං නටොස්මි භද්දන්තෙ**ති සාමි අහං නට්ටකජාතිකො. **භික්ඛකොස්මි ඉධාගතො**ති ස්වාහං ඉමං ඨානං භික්ඛාය භික්ඛං පරියෙසමානො ආගතොස්මි. **අයං හි කොට්ඨමොතිණ්ණො**ති අයං පන එතිස්සා ජාරො ඉමං භත්තං භුඤ්ජන්තො තව භයෙන කොට්ඨං ඔතිණ්ණො. **අයං සො යං ගවෙසසී**ති යං ත්වං කස්ස නු ඛො ඉමිනා උච්ඡිට්ඨකෙන භවිතබ්බන්ති ගවෙසසි අයං සො. චූළාය නං ගහෙත්වා කොට්ඨා නීහරිත්වා යථා ච න පුනෙවරූපං පාපං කරොති තථාස්ස සතිං ජනෙහීති වත්වා පක්කාමි.

බ්‍රාහ්මණො උභොපි තෙ යථා න පුනෙවරූපං පාපං කරොන්ති තජ්ජනපොථනෙහි තථා සික්ඛාපෙත්වා යථාකම්මං ගතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා බ්‍රාහ්මණී පුරාණදුතියිකා අහොසි. බ්‍රාහ්මණො උක්කණ්ඨිතො. නටපුත්තො පන අහමෙවාති.

උච්ඡිට්ඨභත්තජාතකං.

---

2. 7. 3.

ඉසීනමන්තරං කත්වාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කොසලරාජානං ආරබ්භ කථෙසි. භගවතො හි භික්ඛුසඞ්ඝස්ස ච ලාභසක්කාරො මහා අහොසි. යථාහ–"තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා සක්කතො හොති ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො ලාභී චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං භික්ඛුසඞ්ඝොපි ඛො සක්කතො හොති–පෙ–පරික්ඛාරානං, අඤ්ඤතිත්ථියා පන පරිබ්බාජකා න සක්කතා හොන්ති–පෙ–පරික්ඛාරාන"න්ති. තෙ එවං පරිහීනලාභසක්කාරා අහොරත්තං ගුළ්හසන්නිපාතං කත්වා මන්තයන්ති සමණස්ස ගොතමස්ස උප්පන්නකාලතො පට්ඨාය මයං හතලාභසක්කාරා ජාතා, සමණොව ගොතමො ලාභග්ගයසග්ගප්පත්තො ජාතො, කෙන නු ඛො කාරණෙනස්ස එසා සම්පත්තීති. තත්ථෙකෙ එවමාහංසු සමණො ගොතමො සකලජම්බුදීපස්ස උත්තමට්ඨානෙ භූමිසීසෙ වසති. තෙනස්ස ලාභසක්කාරො උප්පජ්ජතීති. සෙසා අත්ථෙතං කාරණං මයම්පි ජෙතවනපිට්ඨෙ තිත්ථියාරාමං කාරෙම එවං ලාභිනො භවිස්සාමාති ආහංසු. තෙ සබ්බෙපි එවමෙතන්ති සන්නිට්ඨානං කත්වා සචෙ පන මයං රඤ්ඤො අනාරොචෙත්වා ආරාමං කාරෙස්සාම භික්ඛූ වාරෙස්සන්ති. ලාභං ලභිත්වා අභිජ්ජනකො නාම නත්ථි. තස්මා රඤ්ඤො ලඤ්ජං දත්වා ආරාමට්ඨානං ගණ්හිස්සාමාති සම්මන්තෙත්වා උපට්ඨාකෙ යාචිත්වා රඤ්ඤො සත සහස්සං දත්වා මහාරාජ මයං ජෙතවනපිට්ඨියං තිත්ථියාරාමං කාරෙස්සාම සචෙ භික්ඛූ කාතුං න දස්සාමාති තුම්හාකං ආරොචෙන්ති තෙසං පටිවචනං න දාතබ්බන්ති ආහංසු.

රාජා ලඤ්ජලොභෙන සාධූති සම්පටිච්ඡි. තිත්ථියා රාජානං සඞ්ගණ්හිත්වා වඩ්ඪකිං පක්කොසාපෙත්වා කම්මං පට්ඨපෙසුං. මහාසද්දො අහොසි. සත්ථා කො පනෙසො ආනන්ද උච්චාසද්දො මහාසද්දොති පුච්ඡි. අඤ්ඤතිත්ථියා භන්තෙ ජෙතවනපිට්ඨියං තිත්ථියාරාමං කාරෙන්ති. තත්ථ සො සද්දොති. ආනන්ද නෙතං ඨානං තිත්ථියාරාමස්ස අනුච්ඡවිකං තිත්ථියා උච්චාසද්දකාමා න සක්කා තෙහි සද්ධිං වසිතුන්ති වත්වා භික්ඛුසඞ්ඝං සන්නිපාතෙත්වා ගච්ඡථ භික්ඛවෙ රඤ්ඤො ආචික්ඛිත්වා තිත්ථියාරාමකරණං නිවාරෙථාති ආහ. භික්ඛුසඞ්ඝො ගන්ත්වා රඤ්ඤො නිවෙසනද්වාරෙ අට්ඨාසි. රාජා සඞ්ඝස්ස ආගතභාවං සුත්වාපි තිත්ථියාරාමං නිස්සාය ආගතා භවිස්සන්තීති ලඤ්ජස්ස ගහිතත්තා රාජා ගෙහෙ නත්ථීති වදාපෙසි. භික්ඛූ ගන්ත්වා සත්ථු ආරොචෙසුං. සත්ථා ලඤ්ජං නිස්සාය එවං කරොතීති ද්වෙ අග්ගසාවකෙ පෙසෙසි. රාජා තෙසම්පි ආගතභාවං සුත්වා තථෙව වදාපෙසි. තෙපි ආගන්ත්වා සත්ථු ආරොචෙසුං.

සත්ථා න දානි සාරිපුත්ත රාජා ගෙහෙ නිසීදිතුං ලභිස්සති බහි නික්ඛමිස්සතීති පුනදිවසෙ පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය පඤ්චහි භික්ඛුසතෙහි සද්ධිං රඤ්ඤො නිවෙසනද්වාරං අගමාසි. රාජා සුත්වා පාසාදා ඔතරිත්වා පත්තං ගහෙත්වා සත්ථාරං පවෙසෙත්වා බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස යාගුඛජ්ජකං දත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදි. සත්ථා රඤ්ඤො එකං පරියායධම්මදෙසනං ආරභන්තො මහාරාජ පොරාණකරාජානො ලඤ්ජං ගහෙත්වා සීලවන්තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං කලහං කාරෙත්වා අත්තනො රට්ඨස්ස අසාමිනො හුත්වා මහාවිනාසං පාපුණිංසූති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ භරුරට්ඨෙ භරුරාජා නාම රජ්ජං කාරෙසි. තදා බොධිසත්තො පඤ්චාභිඤ්ඤඅට්ඨසමාපත්තිලාභී ගණසත්ථා තාපසො හුත්වා හිමවන්තප්පදෙසෙ චිරං වසිත්වා ලොණම්බිලසෙවනත්ථාය පඤ්චසතතාපසපරිවුතො හිමවන්තා ඔතරිත්වා අනුපුබ්බෙන භරුනගරං පත්වා තත්ථ පිණ්ඩාය චරිත්වා නගරා නික්ඛමිත්වා උත්තරද්වාරෙ සාඛාවිටපසම්පන්නස්ස වටරුක්ඛස්ස මූලෙ නිසීදිත්වා භත්තකිච්චං කත්වා තත්ථෙව රුක්ඛමූලෙ වාසං කප්පෙසි. එවං තස්මිං ඉසිගණෙ තත්ථෙව වසන්තෙ අද්ධමාසච්චයෙන අඤ්ඤො ගණසත්ථා පඤ්චසතපරිවාරොව ආගන්ත්වා නගරෙ භික්ඛාය චරිත්වා නගරා නික්ඛමිත්වා දක්ඛිණද්වාරෙ තාදිසස්සෙව වටරුක්ඛස්ස මූලෙ නිසීදිත්වා භත්තකිච්චං කත්වා තත්ථෙව වාසං කප්පෙසි. ඉති තෙ ද්වෙපි ඉසිගණා තත්ථ යථාභිරන්තං විහරිත්වා හිමවන්තමෙව අගමංසු. තෙසං ගතකාලෙ දක්ඛිණද්වාරෙ වටරුක්ඛො සුක්ඛි. පුන වාරෙසු ආගච්ඡන්තෙසු දක්ඛිණද්වාරෙ වටරුක්ඛවාසිනො පඨමතරං ආගන්ත්වා අත්තනො වටරුක්ඛස්ස සුක්ඛභාවං ඤත්වා භික්ඛාය චරිත්වා නගරා නික්ඛමිත්වා උත්තරද්වාරෙ වටරුක්ඛමූලං ගන්ත්වා භත්තකිච්චං කත්වා තත්ථ වාසං

කප්පෙසුං. ඉතරෙ පන ඉසයො පච්ඡා ආගන්ත්වා නගරෙ භික්ඛාය චරිත්වා අත්තනො රුක්ඛමූලමෙව ගන්ත්වා භත්තකිච්චං කත්වා වාසං කප්පෙසුං. තෙ තුම්හාකං රුක්ඛො අම්හාකං රුක්ඛොති රුක්ඛං නිස්සාය අඤ්ඤමඤ්ඤං කලහං කරිංසු. කලහො මහා අහොසි. එකෙ අම්හාකං පඨමවසිතට්ඨානං තුම්හෙ න ලභිස්සථාති වදන්ති. එකෙ මයං ඉමස්මිං වාරෙ පඨමතරං ඉධාගතා තුම්හෙ න ලභිස්සථාති වදන්ති. ඉති තෙ මයං සාමිනො මයං සාමිනොති කලහං කරොන්තා රුක්ඛමූලස්සත්ථාය රාජකුලං අගමංසු. රාජා පඨමං වුත්ථඉසිගණඤ්ඤෙව සාමිකං අකාසි. ඉතරෙ නදානි මයං ඉමෙහි පරාජිතාති අත්තානං වදාපෙස්සාමාති දිබ්බචක්ඛුනා ඔලොකෙත්වා එකං චක්කවත්තිපරිභොගං රථපඤ්ජරං දිස්වා ආහරිත්වා රඤ්ඤො ලඤ්ජං දත්වා මහාරාජ අම්හෙපි සාමිකෙ කරොහීති ආහංසු.

රාජා ලඤ්ජං ගහෙත්වා ද්වෙපි ගණා වසන්තූති ද්වෙපි සාමිකෙ අකාසි. ඉතරෙ ඉසයො තස්ස රථපඤ්ජරස්ස රතනචක්කානාහරිත්වා ලඤ්ජං දත්වා මහාරාජ අම්හෙයෙව සාමිකෙ කරොහීති ආහංසු. රාජා තථා අකාසි. ඉසිගණා අම්හෙහි වත්ථුකාමෙ ච කිලෙසකාමෙ ච පහාය පබ්බජිතෙහි රුක්ඛමූලස්ස කාරණා කලහං කරොන්තෙහි ලඤ්ජං දදන්තෙහි අයුත්තං කතන්ති විප්පටිසාරිනො හුත්වා වෙගෙන පලායිත්වා හිමවන්තමෙව අගමංසු.

සකලහරුරට්ඨවාසිනියො දෙවතා එකතො හුත්වා සීලවන්තෙ කලහං කාරෙන්තෙන රඤ්ඤා අයුත්තං කතන්ති හරුරඤ්ඤො කුජ්ඣිත්වා තියොජනසතිකං හරුරට්ඨං සමුද්දං උබ්බත්තෙත්වා අරට්ඨමකංසු. ඉති එකං හරුරාජානං නිස්සාය සකලරට්ඨවාසිනො විනාසං පත්තාති සත්ථා ඉදං අතීතං ආහරිත්වා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා ඉමා ගාථා අවොච :-

ඉසීනමන්තරං කත්වා හරුරාජාති මෙ සුතං,
උච්ඡින්නො සහරට්ඨෙන ස රාජා විභවං ගතො.

තස්මා හි ඡන්දාගමණං නප්පසංසන්ති පණ්ඩිතා,
අදුට්ඨචිත්තො භාසෙය්‍ය ගිරං සච්චූපසංහිතන්ති.

තත්ථ **අන්තරං කත්වා**ති ඡන්දාගතිවසෙන විවරං කත්වා. **හරුරාජා**ති හරුරට්ඨෙ රාජා. **ඉති මෙ සුත**න්ති ඉති මයා පුබ්බෙ එතං සුතං. **තස්මා හි ඡන්දාගමණ**න්ති යස්මා හි ඡන්දාගමණං ගන්ත්වා හරුරාජා සහරට්ඨෙන උච්ඡින්නො තස්මා ඡන්දාගමණං පණ්ඩිතා නප්පසංසන්ති. **අදුට්ඨචිත්තො**ති කිලෙසෙහි අදූසිතචිත්තො හුත්වා. **භාසෙය්‍ය ගිරං සච්චූපසංහිත**න්ති සභාවනිස්සිතං අත්ථනිස්සිතං කාරණනිස්සිතමෙව ගිරං භාසෙය්‍ය.

යෙ හි තත්ථ හරුරඤ්ඤො ලඤ්ජං ගණ්හන්තස්ස අයුත්තං එතන්ති පටික්කොසන්තා සච්චූපසංහිතං ගිරං භාසිංසු තෙසං ඨිතට්ඨානං නාළිකෙරදීපෙ අජ්ජාපි දීපකසහස්සං පඤ්ඤායතීති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා මහාරාජ ඡන්දවසිකෙන නාම න භවිතබ්බමෙව පබ්බජිතගණෙ කලහං කාරෙතුං න වට්ටතීති වත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. අහං තෙන සමයෙන ජෙට්ඨකඉසි අහොසින්ති. රාජා තථාගතස්ස හත්ථකිච්චං කත්වා ගතකාලෙ මනුස්සෙ පෙසෙත්වා තිත්ථියාරාමං විද්ධංසාපෙසි. තිත්ථියා අප්පතිට්ඨා අහෙසුන්ති.

හරුජාතකං.

---

2. 7. 4.

පුණ්ණං නදින්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පඤ්ඤාපාරමිං ආරබ්භ කථෙසි. එකස්මිං හි දිවසෙ ධම්මසභායං භික්ඛූ තථාගතස්ස පඤ්ඤං ආරබ්භ කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො සම්මාසම්බුද්ධො මහාපඤ්ඤො පුථුපඤ්ඤො හාසුපඤ්ඤො ජවනපඤ්ඤො තික්ඛපඤ්ඤො නිබ්බෙධිකපඤ්ඤො උපායපඤ්ඤාය සමන්නාගතොති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපි තථාගතො පඤ්ඤවා උපායකුසලොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො පුරොහිතකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලායං සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා පිතු අච්චයෙන පුරොහිතට්ඨානං ලභිත්වා බාරාණසීරඤ්ඤො අත්ථධම්මානුසාසකො අහොසි. අපරභාගෙ රාජා පරිභෙදකානං කථං ගහෙත්වා කුද්ධො මා මම සන්තිකෙ වසීති බොධිසත්තං බාරාණසිතො පබ්බාජෙසි. බොධිසත්තො පුත්තදාරං ගහෙත්වා එකස්මිං කාසිගාමකෙ වාසං කප්පෙසි. අපරභාගෙ රාජා තස්ස ගුණං සරිත්වා මයා කඤ්චි පෙසෙත්වා ආචරියං පක්කොසිතුං න යුත්තං, එකං පන ගාථං බන්ධිත්වා පණ්ණං ලිඛිත්වා කාකමංසං පචාපෙත්වා පණ්ණඤ්ච මංසඤ්ච සෙතවත්ථෙන පළිවෙඨෙත්වා රාජමුද්දිකාය ලඤ්ඡෙත්වා පෙසෙස්සාමි. යදි පණ්ඩිතො භවිස්සති පණ්ණං වාචෙත්වා කාකමංසභාවං ඤත්වා ආගමිස්සති, නො චෙ නාගමිස්සතීති සො **පුණ්ණං නදින්**ති ඉමං ගාථං පණ්ණෙ ලිඛි:-

පුණ්ණං නදිං යෙන ච පෙය්‍යමාහු,
ජාතං යවං යෙන ච ගුය්හමාහු.

දූරං ගතං යෙන ච අව්හයන්ති,
සො ත්‍යාගතො හන්ද ච භුඤ්ජ බ්‍රාහ්මණාති.

තත්ථ-**පුණ්ණං නදිං යෙන ච පෙය්‍යමාහූ**ති කාකපෙය්‍යා නදීති වදන්තා යෙන පුණ්ණං නදිං පෙය්‍යමාහු. නහි අපුණ්ණා නදී කාකපෙය්‍යාති වුච්චති. යදාපි නදීතීරෙ ඨත්වා ගීවං පසාරෙත්වා කාකෙන පාතුං සක්කා හොති තදා තං කාකපෙය්‍යාති වදන්ති. **ජාතං යවං යෙන ච ගුය්හමාහූ**ති යවන්ති දෙසනාසීසමත්තං. ඉධ පන සබ්බම්පි

ජාතං උග්ගතං සම්පන්නං තරුණසස්සං අධිප්පෙතං. තං හි යදා අඤ්ඤා පවිට්ඨකාකා පටිච්ඡාදෙතුං සක්කොන්ති තදා ගුය්හතීති ගුය්හං. කිං ගුය්හන්ති කාකා. ඉති කාකස්ස ගුය්හං කාකගුය්හන්ති තං වදමානා කාකෙන ගුය්හවචනස්ස කාරණභූතෙන ගුය්හන්ති වදන්ති. තෙන වුත්තං–යෙන ච ගුය්හමාහූති. **දූරං ගතං යෙන ච අවහයන්තීති** දූරං ගතං විප්පවුත්ථං පියපුග්ගලං යං ආගන්ත්වා නිලීනං දිස්වා සචෙ ඉත්ථාගාමො ආගච්ඡති වස්ස කාකාති වා වස්සන්තස්සෙව වා සුත්වා යථා කාකො වස්සති ඉත්ථාගාමො අගමිස්සතීති එවං වදන්තා යෙන ච අවහයන්ති කථෙන්ති මන්තෙන්ති උදාහරන්තීති අත්ථො. **සො ත්‍යාගතො** සො තෙ ආනීතො. **හන්ද ච භුඤ්ජ බ්‍රාහ්මණාති** ගණ්හ බ්‍රාහ්මණ භුඤ්ජස්සු නං. ඛාද ඉමං කාකමංසන්ති අත්ථො.

ඉති රාජා ඉමං ගාථං පණ්ණෙ ලිඛිත්වා බොධිසත්තස්ස පෙසෙසි. සො පණ්ණං වාචෙත්වා රාජා මං දට්ඨුකාමොති ඤත්වා දුතියං ගාථමාහ.

යතො මං සරතී රාජා වායසම්පි පහෙතවෙ,
හංසා කොඤ්චා මයූරා ච අසතියෙව පාපියාති.

තත්‍ථ–**යතො මං සරති රාජා වායසම්පි පහෙතවෙති** යදා රාජා වායසමංසං ලභිත්වා තං පහෙතුං මං සරති. **හංසා කොඤ්චාමයූරා චාති** යදා පනස්ස එතෙ හංසාදයො උපනීතා භවිස්සන්ති එතානි හංසමංසාදීනි ලච්ඡන්ති තදා මං කාසමා න සරිස්සතීති අත්ථො. අට්ඨකථායං පන **හංසකොඤ්චමයූරානන්ති** පාඨො. සො සුන්දරතරො ඉමෙසං හංසාදීනං මංසං ලභිත්වා කාසමා මං න සරිස්සතීති චෙවස්ස අත්ථො. **අසතියෙව පාපියාති** යං වා තං වා ලභිත්වා සරණං නාම සුන්දරං ලොකස්මිං පන අසතියෙව පාපියා අසති කාරණංයෙව හීනං ලාමකං තස්මා අම්හාකං රඤ්ඤො නත්ථි. සරති මං රාජා ආගමණං මෙ පච්චාසිංසති තස්මා ගමිස්සාමීති.

යානං යොජාපෙත්වා ගන්ත්වා රාජානං පස්සි. රාජා තුස්සිත්වා පුරොහිතට්ඨානෙයෙව පතිට්ඨාපෙසි. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා රාජා ආනන්දො අහොසි. පුරොහිතො පන අහමෙවාති.

පුණ්ණනදීජාතකං.

---

2. 7. 5.

අවධී වත අත්තානන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කොකාලිකං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථුං මහාතක්කාරිජාතකෙ ආවි භවිස්සති. තදා පන සත්ථා න භික්ඛවෙ කොකාලිකො ඉදානෙව වාචාය හතො, පුබ්බෙපි හතොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො අමච්චකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තස්ස අත්ථධම්මානුසාසකො අහොසි. සො පන රාජා බහුභාණී අහොසි. තස්මිං

කථෙන්තෙ අඤ්ඤස්ස වචනස්ස ඔකාසො නාම නත්ථි. බොධිසත්තො තස්ස තං බහුභාණිතං හාරෙතුකාමො එකං උපායං උපධාරෙන්තො විචරති. තස්මිඤ්ච කාලෙ හිමවන්තප්පදෙසෙ එකස්මිං සරෙ කච්ඡපො වසති. ද්වෙ හංසපොතකා ගොචරාය චරන්තා තෙන සද්ධිං විස්සාසං අකංසු. තෙ දළ්හවිස්සාසිකා හුත්වා එකදිවසං කච්ඡපං ආහංසු. සම්ම කච්ඡප අම්හාකං හිමවන්තෙ චිත්තකූටපබ්බතතලෙ කඤ්චනගුහාය වසනට්ඨානං රමණීයො පදෙසො. ගච්ඡසි අම්හාකං සද්ධින්ති. අහං කින්ති කත්වා ගමිස්සාමීති. මයන්තං ගහෙත්වා ගමිස්සාම සචෙ ත්වං මුඛං රක්ඛිතුං සක්ඛිස්සසි කස්සචි කිඤ්චි න කථෙස්සසීති. රක්ඛිස්සාමි සාමි ගහෙත්වා මං ගච්ඡථාති.

තෙ සාධූති වත්වා එකං දණ්ඩකං කච්ඡපෙන ඩසාපෙත්වා සයං තස්ස උභො කොටියො ඩසිත්වා ආකාසං පක්ඛන්දිංසු. තං තථා හංසෙහි නීයමානං ගාමදාරකා දිස්වා ද්වෙ හංසා කච්ඡපං දණ්ඩකෙන හරන්තීති ආහංසු. කච්ඡපො යදි මං සහායකා නෙන්ති තුම්හාකං එත්ථ කිං දුට්ඨ චෙටකාති වත්තුකාමො හංසානං සීඝවෙගතාය බාරාණසීනගරෙ රාජනිවෙසනස්ස උපරිභාගං සම්පත්තකාලෙ දට්ඨට්ඨානතො දණ්ඩකං විස්සජ්ජෙත්වා ආකාසඞ්ගණෙ පතිත්වා ද්වෙභාගො අහොසි. කච්ඡපො ආකාසඞ්ගණෙ පතිත්වා ද්වෙධා භින්නොති එකකොලහලං අහොසි.

රාජා බොධිසත්තං ආදාය අමච්චගණපරිවුතො තං ඨානං ගන්ත්වා කච්ඡපං දිස්වා බොධිසත්තං පුච්ඡි පණ්ඩිත කින්ති කත්වා එස පතිතොති. බොධිසත්තො චිරපටිකඞ්ඛාහං රාජානං ඔවදිතුකාමො උපායං උපධාරෙන්තො චරාමි, ඉමිනා කච්ඡපෙන හංසෙහි සද්ධිං විස්සාසො කතො භවිස්සති, තෙහි ඉමං හිමවන්තං නෙස්සාමාති දණ්ඩකං ඩසාපෙත්වා ආකාසෙ පක්ඛන්තෙහි භවිතබ්බං, අථ ඉමිනා කස්සචි වචනං සුත්වා අරක්ඛිතමුඛතාය කිඤ්චි වත්තුකාමෙන දණ්ඩකො විස්සට්ඨො භවිස්සති, එවං ආකාසතො පතිත්වා ජීවිතක්ඛයං පත්තෙන භවිතබ්බන්ති චින්තෙත්වා ආම මහාරාජ අතිමුඛරා නාම අපරියන්තවචනා එවරූපං දුක්ඛං පාපුණන්තියෙවාති වත්වා ඉමා ගාථා අවොච :–

අවධී වත අත්තානං කච්ඡපො ව්‍යාහරං ගිරං,
සුග්ගහීතස්මිං කට්ඨස්මිං වාචාය සකියාවධි.

එතම්පි දිස්වා නරවිරිය සෙට්ඨ !
වාචං පමුඤ්චෙ කුසලං නාතිවෙලං;
පස්සසි බහුභාණෙන කච්ඡපං ව්‍යසනං ගතන්ති.

තත්ථ–**අවධීවතාති** ඝාතෙසි වත. **ව්‍යාහර**න්ති ව්‍යාහරන්තො. **සුග්ගහීතස්මිං කට්ඨස්මි**න්ති මුඛෙන සුට්ඨු ඩසිත්වා ගහිතෙ දණ්ඩකෙ. **වාචාය සකියා වධීති** මුඛරතාය අකාලෙ වාචං නිච්ඡාරෙන්තො දට්ඨට්ඨානං විස්සජ්ජෙත්වා තාය සකාය වාචාය අත්තානං වධි ඝාතෙසි. එවමෙස ජීවිතක්ඛයං පත්තො න අඤ්ඤථා.

එතම්පි දිස්වාති එතම්පි කාරණං දිස්වා. **නරවිරියසෙට්ඨාති** නරෙසු විරියෙන සෙට්ඨ! උත්තමවිරිය රාජවර! **වාචං පමුඤ්චෙ කුසලං නාතිවෙලන්ති** සච්චාදිපටිසංයුත්තං කුසලමෙව පණ්ඩිතො පුරිසො මුඤ්චෙය්‍ය නිච්ඡාරෙය්‍ය තම්පි හිතං කාලයුත්තං. න අතිවෙලං, අතික්කන්තකාලෙ අපරියන්තවාචං න භණෙය්‍ය. **පස්සසීති** නනු පච්චක්ඛතො පස්සසි. **බහුභාණෙනාති** බහුභණනෙන. **කච්ඡපං ව්‍යසනං ගතන්ති** එතං කච්ඡපං ජීවිතක්ඛයං පත්තන්ති.

රාජා මං සන්ධාය භාසතීති ඤත්වා අම්හෙ සන්ධාය කථෙසි පණ්ඩිතාති ආහ. බොධිසත්තො මහාරාජ ත්වං වා හොහි අඤ්ඤො වා යො කොචි පමාණාතික්කන්තං භාසන්තො එවරූපං ව්‍යසනං පාපුණාතීති පාකටං කත්වා කථෙසි. රාජා තතො පට්ඨාය විරමිත්වා මන්දභාණී අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කච්ඡපො කොකාලිකො අහොසි. වෙ හංසපොතකා වෙ මහාථෙරා රාජා ආනන්දො. අමච්චපණ්ඩිතො පන අහමෙවාති.

කච්ඡප ජාතකං.

---

2. 7. 6.

න මායමග්ගි තපතීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පුරාණදුතියිකාපලොභනං ආරබ්භ කථෙසි.

තං හි භික්ඛුං සත්ථා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු උක්කණ්ඨිතොති පුච්ඡිත්වා සච්චං භන්තෙති වුත්තෙ කෙන උක්කණ්ඨාපිතොසීති පුට්ඨො පුරාණදුතියිකායාති ආහ. අථ නං සත්ථා අයන්තෙ භික්ඛු ඉත්ථී අනත්ථකාරිකා පුබ්බෙපි ත්වං එතං නිස්සාය සූලෙන විජ්ඣිත්වා අඞ්ගාරෙසු පචිත්වා ඛාදිතබ්බතං පත්තො පණ්ඩිතෙ නිස්සාය ජීවිතං අලත්ථාති වත්වා අතීතං ආහරි:–

. අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස පුරොහිතො අහොසි. අථෙකදිවසං කෙවට්ටා ජාලෙ ලග්ගමච්ඡං උද්ධරිත්වා උණ්හවාලිකාපිට්ඨෙ ඨපෙත්වා අඞ්ගාරෙසු නං පචිත්වා ඛාදිස්සාමාති සූලං තච්ඡෙසුං. මච්ඡො මච්ඡිං ආරබ්භ පරිදෙවමානො ඉමා ගාථා අවොච:–

න මායමග්ගි තපති න සූලො සාධු තච්ඡිතො,
යඤ්ච මං මඤ්ඤති මච්ඡී අඤ්ඤං සො රතියා ගතො.

සො මං දහති රාගග්ගි චිත්තං වූපතපෙති මං,
ජාලිනො මුඤ්චථයිරා මං න කාමෙ හඤ්ඤතෙ ක්වචීති.

තත්ථ–**න මායමග්ගි තපතීති** න මං අයං අග්ගි තපති න තාපං ජනෙති. න සොචයතීති අත්ථො. **න සූලොති** අයං සූලොපි **සාධු තච්ඡිතො** මං න තපති න මෙ සොකං උප්පාදෙති. **යඤ්ච මං මඤ්ඤතීති** යං පන මං මච්ඡී එවං මඤ්ඤති අඤ්ඤං මච්ඡිං සො පඤ්චකාමගුණරතියා ගතොති භණති තදෙව මං තපති සොචයති.

සො මං දහතීති යො පනෙස රාගග්ගි සො මං දහති ඣාපෙති. **චිත්තංචූපතාපෙති මන්ති** රාගසම්පයුත්තකං මම චිත්තමෙව ච මං උපතාපෙති කිලමෙති විහෙඨෙති. **ජාලිනොති** සොවට්ට ආලපති. තෙහි ජාලස්ස අත්ථිතාය ජාලිනොති වුච්චති. **මුඤ්චථයිරා මන්ති** මුඤ්චථ මං සාමිනොති යාචති. **න කාමෙ හඤ්ඤතෙ ක්වචීති** කාමෙ පතිට්ඨිතො කාමෙන නීයමානො සත්තො න ක්වචි හඤ්ඤති නහි තං තුම්හාදිසා හන්තුං අනුච්ඡවිකාති පරිදෙවති. අථවා **කාමෙති** හෙතු වචනෙ භුම්මං. කාමහෙතු මච්ඡං අනුබන්ධමානො නාම න ක්වචි තුම්හාදිසෙහි හඤ්ඤතීති පරිදෙවති.

තස්මිං ඛණෙ බොධිසත්තො නදීතීරං ගතො තස්ස මච්ඡස්ස පරිදෙවිතං සුත්වා සොවට්ට උපසඞ්කමිත්වා තං මච්ඡං මොචෙසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා මච්ඡී පුරාණදුතියිකා. උක්කණ්ඨිතභික්ඛු මච්ඡො. පුරොහිතො පන අහමෙවාති.

මච්ඡජාතකං.

---

2. 7. 7.

සබ්බො ලොකොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං පණ්ණිකඋපාසකං ආරබ්භ කථෙසි.

වත්ථුං එකකනිපාතෙ විත්ථාරිතමෙව. ඉධ පන සත්ථා තං උපාසකං කිං උපාසක චිරස්සං ආගතොසීති පුච්ඡිත්වා ධීතා මෙ භන්තෙ නිච්චප්පහසිතමුඛී තමහං වීමංසිත්වා එකස්ස කුලදාරකස්ස අදාසිං. තත්ථ ඉතිකත්තබ්බතාය තුම්හාකං දස්සනාය ආගන්තුං ඔකාසං න ලභින්ති ආහ. අථ නං සත්ථා නඛො උපාසක ඉදානෙවෙසා සීලවතී පුබ්බෙපි සීලවතී ත්වඤ්ච න ඉදානෙවෙතං වීමංසසි පුබ්බෙපි වීමංසියෙවාති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො රුක්ඛදෙවතා අහොසි. තදා අයමෙව පණ්ණිකඋපාසකො ධීතරං වීමංසිස්සාමීති අරඤ්ඤං නෙත්වා කිලෙසවසෙන ඉච්ඡන්තො විය හත්ථෙ ගණ්හි. අථ නං පරිදෙවමානං පඨමගාථාය අජ්ඣභාසි:-

සබ්බො ලොකො අත්තමනො අහොසි,
අකොවිදා ගාමධම්මස්ස සෙග්ගු.
කොමාරි කො නාම තවජ්ජ ධම්මො,
යං ත්වං ගහිතා පවනෙ පරොදසීති.

තත්ථ-**සබ්බො ලොකො අත්තමනො අහොසීති** අම්ම සකලො සෙසසත්තලොකො එතිස්සා කාමසෙවනාය අත්තමනො ජාතො. **අකොවිදා ගාමධම්මස්ස සෙග්ගූති** සෙග්ගූති තස්සා නාමං. තෙන

ත්‍වං පන අම්ම සෙග්ගු අකොවිදා ගාමධම්මස්ස ඉමස්මිං ගාමධම්මෙ වසලධම්මෙ අකුසලාසීති වුත්තං හොති. **කොමාරි කො නාම තවජ්ජ ධම්මො**ති අම්ම කුමාරි කො නාමෙස තව අජ්ජ සභාවො. **යං ත්‍වං ගහිතා පවනෙ පරොදසී**ති යං මයා ඉමස්මිං පවනෙ සන්‍ථවවසෙන හත්‍ථෙ ගහිතා පරොදසි න සම්පටිච්ඡසි කො එස තව සභාවො කිං කුමාරියෙව ත්‍වන්ති පුච්ඡති.

තං සුත්‍වා කුමාරිකා ආම තාත කුමාරිකායෙවාහං නාහං මෙථුන ධම්මං නාම ජානාමීති වත්‍වා පරිදෙවමානා දුතියං ගාථමාහ :-

යො දුක්ඛඵුට්ඨාය භවෙය්‍ය තාණං
සො මෙ පිතා දුබ්හි වනෙ කරොති.
සා කස්ස කන්‍දාමි වනස්ස මජ්ඣෙ,
යො තායිතා සො සහසා කරොතීති.

සා හෙට්ඨා කථිතායෙව.

ඉති සො පණ්ණිකො තදා ධීතරං වීමංසිත්‍වා ගෙහං නෙත්‍වා කුලදාරකස්ස දත්‍වා යථාකම්මං ගතො.

සත්‍ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්‍වා සච්චානි පකාසෙත්‍වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ පණ්ණිකඋපාසකො සොතාපත්ති ඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා ධීතා ධීතායෙව පිතා පිතායෙව අහොසි. තස්ස පන කාරණස්ස පච්චක්ඛකාරිකා රුක්ඛදෙවතා අහමෙවාති.

සෙග්ගු ජාතකං.

---

2. 7. 8.

සඨස්ස සාඨෙය්‍යමිදන්ති ඉදං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං කූටවාණිජං ආරබ්භ කථෙසි.

සාවත්‍ථිවාසිනො හි කූටවාණිජො ච පණ්ඩිතවාණිජො ච වෙ ජනා පත්තිකා හුත්‍වා පඤ්ච සකටසතානි භණ්ඩස්ස පූරෙත්‍වා පුබ්බන්තතො අපරන්තං විචරමානා වොහාරං කත්‍වා බහුං ලාභං ලභිත්‍වා සාවත්‍ථිං පච්චාගමිංසු. පණ්ඩිතවාණිජො කූටවාණිජං ආහ සම්ම භණ්ඩං භාජෙමාති. කූටවාණිජො අයං දීඝරත්තං දුක්ඛසෙය්‍යාය දුබ්භොජ නෙන කිලන්තො අත්තනො ඝරෙ නානග්ගරසං භත්තං භුඤ්ජිත්‍වා අජීරකෙන මරිස්සති අථ සබ්බමෙපතං භණ්ඩං මය්හමෙව භවිස්සතීති චින්තෙත්‍වා නක්ඛත්තං න මනාපං දිවසො න මනාපො ස්‍වෙ ජානිස්සාමි පුන දිවසෙ ජානිස්සාමීති කාලං ඛෙපෙති.

අථ නං පණ්ඩිතවාණිජො නිප්පීළෙත්‍වා භාජාපෙත්‍වා ගන්‍ධමාලං ආදාය සත්‍ථු සන්තිකං ගන්ත්‍වා පූජෙත්‍වා වන්‍දිත්‍වා එකමන්තං නිසීදි. සත්‍ථා කදා ආගතොසීති පුච්ඡිත්‍වා අඩ්ඪමාසමත්තො මෙ භන්තෙ

ආගතස්සාති වත්වා අථ කස්මා එවං පපඤ්චෙත්වා බුද්ධුපට්ඨානං ආගතොසීති පුට්ඨො තං පවත්තිං ආරොචෙසි. සත්ථා න ඛො උපාසක ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස කූටවාණිජොයෙවාති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො අමච්චකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තස්ස විනිච්ඡයාමච්චො අහොසි තදා ගාමවාසී ච නගරවාසී ච ද්වෙ වාණිජා මිත්තා අහෙසුං. ගාමවාසී නගරවාසිස්ස සන්තිකෙ පඤ්ච ඵාලසතානි ඨපෙසි. සො තෙ ඵාලෙ වික්කිණිත්වා මූලං ගහෙත්වා ඵාලානං ඨපිතට්ඨානෙ මූසිකවච්චං ආකිරිත්වා ඨපෙසි. අපරභාගෙ ගාමවාසී ආගන්ත්වා ඵාලං මෙ දෙහීති ආහ. කූටවාණිජො ඵාලා තෙ මූසිකාහි ඛාදිතාති මූසිකවච්චං දස්සෙසි. ඉතරො ඛාදිතාව හොන්තු මූසිකෙහි ඛාදිතෙ කිං සක්කා කාතුන්ති නහානත්ථාය තස්ස පුත්තං ආදාය ගච්ඡන්තො එකස්ස සහායකස්ස ගෙහෙ ඉමස්ස කිඤ්චි ගන්තුං මාදත්ථාති වත්වා අන්තොගබ්භෙ නිසීදාපෙත්වා සයං නහායිත්වා කූටවාණිජස්ස ගෙහං අගමාසි.

සො පුත්තො මෙ කහන්ති ආහ. සම්ම තව පුත්තං තීරෙ ඨපෙත්වා මම උදකෙ නිමුග්ගකාලෙ එකො කුළලො ආගන්ත්වා තව පුත්තං නඛපඤ්ජරෙන ගහෙත්වා ආකාසං පක්ඛන්තො අහං පාණිං පහරිත්වා විරවිත්වා වායමන්තොපි මොචෙතුං නාසක්ඛින්ති. ත්වං මුසා භණසි. කුළලො දාරකෙ ගහෙත්වා ගන්තුං සමත්ථා නාම නත්ථීති. සම්ම හොතු අයුත්තෙපි හොන්තෙ අහං කිං කරෙමි? කුළලෙනෙව තෙ පුත්තො නීතොති.

සො තං සන්තජ්ජෙත්වා අරෙ දුට්ඨචොර මනුස්සමාරක ඉදානි තං විනිච්ඡයං ගන්ත්වා කඩ්ඪාපෙස්සාමීති නික්ඛමි. සො තව රුච්චනකමෙව කරොසීති තෙනෙව සද්ධිං විනිච්ඡයට්ඨානං අගමාසි. කූටවාණිජො බොධිසත්තං ආහ අයං සාමි මම පුත්තං ගහෙත්වා නහායිතුං ගතො කහං මෙ පුත්තොති වුත්තො කුළලෙන හටොති ආහ විනිච්ඡිණථ මෙ අට්ටන්ති.

බොධිසත්තො සච්චං භණෙති ඉතරං පුච්ඡි. ආම සාමි අහං තං ආදාය ගතො සෙණෙන පන පහටභාවො සච්චමෙව සාමීති. කිං පන ලොකෙ කුළලා නාම දාරකෙ හරන්තීති. සාමි අහම්පි තුම්හෙ පුච්ඡාමි කුළලා දාරකෙ ගහෙත්වා ආකාසෙන ගන්තුං න සක්කොන්ති මූසිකා පන අයඵාලෙ ඛාදන්තීති. ඉදං කිං නාමාති. සාමි මයා එතස්ස ඝරෙ පඤ්ච ඵාලසතානි ඨපිතානි ස්වායං ඵාලා තෙ මූසිකාහි ඛාදිතාති වත්වා ඉදං තෙ ඵාලෙ ඛාදිතමූසිකානං වච්චන්ති වච්චං දස්සෙති. සාමි මූසිකා චෙ ඵාලෙ ඛාදන්ති කුළලාපි දාරකෙ හරිස්සන්ති. සචෙ න ඛාදන්ති සෙණාපි තං න හරිස්සන්ති. එසො පන ඵාලා තෙ මූසිකාහි ඛාදිතාති වදති තෙසං ඛාදිතභාවං වා අඛාදිතභාවං වා ජානාථ,අට්ටං මෙ විනිච්ඡිණථාති. බොධිසත්තො සඨස්ස පටිසාඨෙය්‍යං කත්වා ජිනිස්සාමීති ඉමිනා චින්තිතං භවිස්සතීති ඤත්වා සුට්ඨු තෙ චින්තිතන්ති වත්වා ඉමා ගාථා අවොච:–

සඨස්ස සාඨෙය්‍යමිදං සුචින්තිතං
පච්චොඩ්ඩිතං පතිකූටස්ස කූටං.
ඵාලඤ්චෙ අදෙය්‍යුං මූසිකා
කස්මා කුමාරං කුලලා නො හරෙය්‍යුං.

කූටස්ස හි සන්ති කූටකූටා,
භවති චාපි නිකතිනො නිකත්‍යා
දෙහි පුත්තනට්ඨ ඵාලනට්ඨස්ස ඵාලං
මා තෙ පුත්තමහාසි ඵාලනට්ඨොති.

තත්ථ-**සඨස්සාති** සඨභාවෙන කෙරාටිකෙන එකං උපායං කත්වා පරසන්තකං ඛාදිතුං වට්ටතීති සඨස්ස. **සාඨෙය්‍යමිදං සුචින්තිතන්ති** ඉදං පටිසාඨෙය්‍යං චින්තෙන්තෙන තයා සුට්ඨු චින්තිතං. **පච්චොඩ්ඩිතං පතිකූටස්ස කූටන්ති** කූටස්ස පුග්ගලස්ස තයා පටිකූටං සුට්ඨු පච්චොඩ්ඩිතං පටිභාගං කත්වා ඔඩ්ඩිතසදිසමෙව කතන්ති අත්ථො. **ඵාලඤ්චෙ අදෙය්‍යුං මූසිකාති** යදි මූසිකා ඵාලං ඛාදෙය්‍යුං. **කස්මා කුමාරං කුලලා නො හරෙය්‍යුන්ති** මූසිකාසු ඵාලෙ ඛාදන්තීසු කුලලා කිං කාරණා කුමාරකෙ නොහරෙය්‍යුං.

කූටස්ස හි සන්ති කූටකූටාති ත්වං අහමෙව මූසිකාහි ඵාලෙ ඛාදිතපුරිසො කූටොති මඤ්ඤසි තාදිසස්ස පන කූටස්ස ඉමස්මිං ලොකෙ බහූ කූටා සන්ති. කූටස්ස කූටාති කූටපටිකූටානං එතං නාමං. කූටස්ස පටිකූටා නාම සන්තීති වුත්තං හොති. **භවති චාපි නිකතිනො නිකත්‍යාති** නෙකතිකස්ස වඤ්චනකපුග්ගලස්ස නිකත්‍යා අපරො නිකතිකාරකො වඤ්චනකපුරිසො භවතියෙව. **දෙහි පුත්තනට්ඨ ඵාලනට්ඨස්ස ඵාලන්ති** අම්භො නට්ඨපුත්ත පුරිස එතස්ස නට්ඨඵාලස්ස ඵාලං දෙහි. **මා තෙ පුත්තමහාසි ඵාලනට්ඨොති** සචෙ හිස්ස ඵාලං න දස්සසි පුත්තං තෙ හරිස්සති. තස්මා එස මා හරතු ඵාලමස්ස දෙහි. දෙමි සාමි සචෙ මෙ පුත්තං දෙතීති. දෙමි සාමි සචෙ මෙ ඵාලෙ දෙතීති. එවං නට්ඨපුත්තො පුත්තං නට්ඨඵාලො ඵාලං පටිලභිත්වා උභොපි යථාකම්මං ගතා.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කූටවාණිජොව ඉදානි කූටවාණිජො. පණ්ඩිතවාණිජොයෙව පණ්ඩිතවාණිජො. විනිච්ඡයාමච්චො පන අහමෙවාති.

කූටවාණිජ ජාතකං.

---

2. 7. 9.

හිරඤ්ඤම්මෙ සුවණ්ණම්මෙති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං අනභිරතියා උක්කණ්ඨිතභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

එතස්ස හි පච්චයං ගහිතං ආරම්මණං නාම නත්‍ථි අනභිරති වාසං වසන්තං පන තං සත්‍ථු සන්තිකං ආනෙසුං. සො සත්‍ථාරා සච්චං කිර උක්කණ්ඨිතොසීති පුට්ඨො සච්චන්ති වත්‍වා කිං කාරණාති වුත්තෙ කිලෙසවසෙනාති ආහ. අථ නං සත්‍ථා අයං භික්ඛු කිලෙසො නාම පුබ්බෙ තිරච්ඡානෙහිපි ගරහිතො ත්‍වං එවරූපෙ සාසනෙ පබ්බජිතො කස්මා තිරච්ඡානෙහිපි ගරහිතකිලෙසවසෙන උක්කණ්ඨිතොසීති වත්‍වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො හිමවන්තපදෙසෙ වානරයොනියං නිබ්බත්ති. තමෙනං එකො වනචරකො ගහෙත්‍වා ආනෙත්‍වා රඤ්ඤො අදාසි සො චිරං රාජගෙහෙ වසමානො වත්තසම්පන්නො අහොසි. මනුස්සලොකෙ වත්තමානකිරියං යෙභුය්‍යෙන අඤ්ඤාසි. රාජා තස්ස වත්තෙන පසීදිත්‍වා වනචරකං පක්කොසාපෙත්‍වා ඉමං වානරං ගහිතට්ඨානෙයෙව විස්සජ්ජෙහීති ආණාපෙසි. සො තථා අකාසි. වානරගණො බොධිසත්තස්ස ආගතභාවං ඤත්‍වා තස්ස දස්සනත්‍ථාය මහන්තෙ පාසාණපිට්ඨෙ සන්නිපතිත්‍වා බොධිසත්තෙන සද්ධිං සම්මොදනීයං කථං කත්‍වා සම්ම කහං එත්තකං කාලං වුත්‍ථොසීති ආහ. බාරාණසියං රාජනිවෙසනෙති. අථ කථං මුත්තොසීති. රාජා මං කෙළිමක්කටං කත්‍වා මම වත්තෙන පසන්නො මං විස්සජ්ජෙසීති. අථ නං තෙ වානරා මනුස්සලොකෙ වත්තනකිරියං නාම තුම්හෙ ජානිස්සථ අම්හාකම්පි තාව කථෙථ සොතුකාමම්හාති. මා මං මනුස්සානං කිරියං පුච්ඡථාති. කථෙථ සොතුකාමම්හාති. බොධිසත්තො මනුස්සා නාම ඛත්තියාපි බ්‍රාහ්මණාපි මය්හං මය්හන්ති වදන්ති. හුත්‍වා අභාවට්ඨෙන අනිච්චතං න ජානන්ති සුණොථදානි තෙසං අන්ධබාලානං කාරණන්ති වත්‍වා ඉමා ගාථා අවොච:-

හිරඤ්ඤමෙම සුවණ්ණමෙම එසා රත්තින්දිවා කථා,
දුම්මෙධානං මනුස්සානං අරියධම්මං අපස්සතං.

ද්වෙ ද්වෙ ගහපතයො ගෙහෙ එකො තත්‍ථ අමස්සුකො,
ලම්බත්‍ථනො වෙණිකතො අථො අඞ්කිතකණ්ණකො;
කීතො ධනෙන බහුනා සො තං විතුදතෙ ජනන්ති.

තත්‍ථ-**හිරඤ්ඤමෙම සුවණ්ණමෙමති** දෙසනාසීසමත්තමෙතං. ඉමිනා පන පදද්වයෙන දසවිධම්පි රතනං සබ්බං පුබ්බණ්ණාපරණ්ණං ඛෙත්තවත්‍ථුං දිපදචතුප්පදඤ්ච සබ්බං දස්සෙන්තො ඉදං මෙම ඉදං මෙමති ආහ. **එසා රත්තින්දිවා කථාති** එසා මනුස්සානං රත්තිඤ්ච දිවා ච නිච්ච කාලං කථා අඤ්ඤං පන තෙ පඤ්චක්ඛන්ධා අනිච්චාති වා හුත්‍වා න භවන්තීති වා න ජානන්ති එවමෙව පරිදෙවන්තා විචරන්ති. **දුම්මෙධානන්ති** අඤ්ඤාණානං. **අරියධම්මං අපස්සතන්ති** අරියානං බුද්ධාදීනං ධම්මං අරියං වා නිද්දොසං නවවිධං ලොකුත්තරධම්මං අපස්සන්තානං එසාව කථා අඤ්ඤා පන අනිච්චං වා දුක්ඛං වාති තෙසං කථා නාම **නත්‍ථීති**.

ගහපතිකොති ගෙහෙ අධිපතිභූතො. **එකො තත්ථාති** තෙසු වීසු ඝරසාමිකෙසු එකොති මාතුගාමං සන්ධාය වදති. තත්ථ **වෙණිකතොති** කතවෙණී. නානප්පකාරෙන සණ්ඨිතකෙසකලාපොති අත්ථො. **අථො අඞ්කිතකණ්ණකොති** අථ සෙව විද්ධකණ්ණො ඡිද්දකණ්ණොති ලම්බකණ්ණතං සන්ධාය ආහ. **කීතො ධනෙන බහුනාති** සො පනෙස අමස්සුකො ලම්බත්ථනො වෙණිකතො අඞ්කිතකණ්ණො මාතාපිතූනං බහුං ධනං දත්වා කීතො මණ්ඩෙත්වා පසාධෙත්වා යානං ආරොපෙත්වා මහන්තෙන පරිවාරෙන ඝරං ආනීතො. **සො තං විතුදතෙ ජන**න්ති සො ගහපති ආගතකාලතො පට්ඨාය තං තස්මිං ගෙහෙ දාසකම්මකාරාදිභෙදං ජනං අරෙ දුට්ඨදාස දුට්ඨදාසි ඉදං න කරොසි ඉදං න කරොසීති මුඛසත්තීහි විතුදති. සාමිකො විය හුත්වා විචාරෙති. එවං තාව මනුස්සලොකො අතිවිය අයුත්තන්ති මනුස්සලොකං ගරහි.

තං සුත්වා සබ්බෙ වානරා මා කථෙථ මා කථෙථාති අසොතබ්බයුත්තකං අස්සුම්හාති උභොහි හත්ථෙහි කණ්ණෙ දළ්හං පිදහිංසු. ඉමස්මිං ඨානෙ අම්හෙහි ඉදං අයුත්තං සුතන්ති තං ඨානම්පි ගරහිත්වා අඤ්ඤත්ථ අගමංසු. සො පිට්ඨිපාසාණො ගරහිතපිට්ඨිපාසාණොයෙව කිර නාම ජාතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ සො භික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා වානරගණො බුද්ධපරිසා අහොසි. වානරින්දො පන අහමෙවාති.

ගරහිත ජාතකං.

---

2. 7. 10.

සුඛං ජීවිතරූපොසීති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො වධාය පරිසක්කනං ආරබ්භ කථෙසි.

තදා හි සත්ථා න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපි දෙවදත්තො මය්හං වධාය පරිසක්කතෙව තාසකාරමත්තම්පි පන කාතුං න සක්ඛීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං පායාසපාණි[1] නාම රාජා රජ්ජං කාරෙසි. කාළකො නාමස්ස සෙනාපති අහොසි. තදා බොධිසත්තො තස්සෙව පුරොහිතො අහොසි නාමෙන ධම්මද්ධජො නාම. රඤ්ඤො පන සීසපසාධනකප්පකො ඡත්තපාණි නාම. රාජා ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙති. සෙනාපති පනස්ස විනිච්ඡයං කාරෙන්තො ලඤ්ජං ඛාදති. පරපිට්ඨිමංසිකො ලඤ්ජං ගහෙත්වා අසාමිකෙ සාමිකෙ කාරෙති. අථෙක දිවසං විනිච්ඡයෙ පරාජිතො මනුස්සො බාහා පග්ගය්හ කන්දමානො විනිච්ඡයා නික්ඛමන්තො රාජුපට්ඨානං ගච්ඡන්තං බොධිසත්තං දිස්වා

---

1. ඉං., සතා., යසපාණි.

තස්ස පාදෙසු පතිත්වා තුම්හාදිසෙසු නාම සාමි රඤ්ඤො අත්ථඤ්ච ධම්මඤ්ච අනුසාසන්තෙසු කාළකසෙනාපති ලඤ්ජං ගහෙත්වා අසාමිකෙ සාමිකෙ කරොතීති අත්තනො පරාජිතභාවං කථෙසි.

බොධිසත්තො කාරුඤ්ඤං උප්පාදෙත්වා එහි භණෙ අට්ටං තෙ විනිච්ඡිනිස්සාමීති තං ගහෙත්වා විනිච්ඡයට්ඨානං අගමාසි. මහාජනො සන්නිපති. බොධිසත්තො තං අට්ටං පටිවිනිච්ඡිනිත්වා සාමිකඤ්ඤෙව සාමිකං අකාසි. මහාජනො සාධුකාරං අදාසි. සො සද්දො මහා අහොසි. රාජා සුත්වා කිං සද්දො නාමෙසොති පුච්ඡි. දෙව! ධම්මද්ධජපණ්ඩිතෙන දුබ්බිනිච්ඡිතඅට්ටො විනිච්ඡිතො, තත්ථෙසො සාධුකාරසද්දොති.

රාජා තුට්ඨො බොධිසත්තං පක්කොසාපෙත්වා අට්ටො කිර තෙ ආචරිය විනිච්ඡිතොති පුච්ඡිත්වා ආම මහාරාජ කාළකෙන දුබ්බිනිච්ඡිතඅට්ටං විනිච්ඡිනින්ති වුත්තෙ ඉතොදානි පට්ඨාය තුම්හෙව අට්ටං විනිච්ඡිනථ මය්හං ච කණ්ණසුඛං භවිස්සති ලොකස්ස ච වඩ්ඪීති වත්වා අනිච්ඡන්තම්පි තං සත්තානුද්දයාය විනිච්ඡයෙ නිසීදථාති යාචිත්වා සම්පටිච්ඡාපෙසි. තතො පට්ඨාය බොධිසත්තො විනිච්ඡයෙ නිසීදති. සාමිකෙයෙව සාමිකෙ කරොති. කාළකො තතො පට්ඨාය ලඤ්ජං අලභන්තො ලාභතො පරිහායිත්වා මහාරාජ ධම්මද්ධජපණ්ඩිතො තෙ රජ්ජං පත්ථෙතීති බොධිසත්තං රඤ්ඤො අන්තරෙ පරිභින්දි.

රාජා අසද්දහන්තො මා එවං අවචාති පටික්ඛිපිත්වා පුන තෙන සචෙ මෙ න සද්දහථ තස්සාගමණකාලෙ වාතපානෙන ඔලොකෙථ, අථ නෙන සකලනගරස්ස අත්තනො හත්ථෙ කතභාවං පස්සිස්සථාති. රාජා තස්ස අට්ටකාරකපරිසං දිස්වා තස්සෙව පරිසාති සඤ්ඤාය භිජ්ජිත්වා කිං කරොම සෙනාපතීති පුච්ඡි. දෙව එතං මාරෙතුං වට්ටතීති. ඔළාරිකදොසං අපස්සන්තා කථං මාරෙස්සාමාති. අත්ථෙකො උපායොති. කතරූපායොති. අසය්හකම්මස්ස කම්මං ආරොපෙත්වා තං කාතුං අසක්කොන්තං තෙන දොසෙන මාරෙස්සාමාති. කිං පන අසය්හකම්මන්ති. මහාරාජ උය්‍යානං නාම සාරභූමියං රොපිතං පටිජග්ගියමානං ද්වීහි තීහි සංවච්ඡරෙහි ඵලං දෙති, තුම්හෙ තං පක්කොසිත්වා ස්වෙව උය්‍යානං කීළිස්සාම උය්‍යානං මෙ මාපෙහීති වදෙථ සො මාපෙතුං න සක්ඛිස්සති අථ තං තස්මිං දොසෙ මාරෙස්සාමාති.

රාජා බොධිසත්තං ආමන්තෙත්වා පණ්ඩිත මයං පුරාණඋය්‍යානෙ චිරං කීළිම්හ ඉදානි නවඋය්‍යානෙ කීළිතුකාමම්හ ස්වෙව කීළිස්සාම උය්‍යානං නො මාපෙහි සචෙ මාපෙතුං න සක්ඛිස්සසි ජීවිතන්තෙ නත්ථීති. බොධිසත්තො කාළකෙන ලඤ්ජං අලභමානෙන රාජා පරිභින්නො භවිස්සතීති ඤත්වා සක්කොන්තො ජානිස්සාම මහාරාජාති වත්වා ගෙහං ගන්ත්වා සුභොජනං භුඤ්ජිත්වා චින්තයමානො සයනෙ නිපජ්ජි. සක්කභවනං උණ්හාකාරං දස්සෙසි. සක්කො ආවජ්ජෙන්තො බොධිසත්තස්ස පීළං ඤත්වා වෙගෙනාගන්ත්වා සිරිගබ්භං පවිසිත්වා

ආකාසෙ ඨත්වා කිං චින්තෙසි පණ්ඩිතාති පුච්ඡි. කොසි ත්වන්ති. සක්කොහමස්මීති. රාජා මං උය්‍යානං මාපෙතුං ආහ තං චින්තෙමීති. පණ්ඩිත මා චින්තයි අහං තෙ නන්දනවනචිත්තලතාවනසදිසං උය්‍යානං මාපෙස්සාමි. කතරස්මිං ඨානෙ මාපෙමීති. අසුකට්ඨානෙ මාපෙහීති. සක්කො මාපෙත්වා දෙවපුරමෙව ගතො. පුන දිවසෙ බොධිසත්තො උය්‍යානං පච්චක්ඛතො දිස්වා ගන්ත්වා රඤ්ඤො ආරොචෙසි නිට්ඨිතං මෙ මහාරජ උය්‍යානං කීළස්සූති.

රාජා ගන්ත්වා අට්ඨාරසහත්ථෙන මනොසිලාවණ්ණෙන පාකාරෙන පරික්ඛිත්තං ද්වාරට්ටාලකසම්පන්නං පුප්ඵඵලභාරභරිතනානාරුක්ඛපතිමණ්ඩිතඋය්‍යානං දිස්වා කාළකං පුච්ඡි පණ්ඩිතෙන අම්හාකං වචනං කතං ඉදානි කිං කරෙමාති. මහාරාජ එකරත්තෙන උය්‍යානං මාපෙතුං සක්කොන්තො රජ්ජං ගහෙතුං සක්කොති න සක්කොතීති. කිං දානි කරෙමාති. අපරම්පි තං අසය්හකම්මං කාරෙමාති. කිං කම්මං නාමාති. සත්තරතනමයං පොක්ඛරණිං මාපෙමාති. රාජා සාධූති බොධිසත්තං ආමන්තෙත්වා ආචරිය උය්‍යානං තාව තෙ මාපිතං එතස්ස පන අනුච්ඡවිකං සත්තරතනමයං පොක්ඛරණිං මාපෙහි නොචෙ මාපෙතුං න සක්ඛිස්සසි ජීවිතං තෙ නත්ථීති ආහ.

බොධිසත්තො සාධු මහාරාජ සක්කොන්තො මාපෙස්සාමීති. අථස්ස සක්කො පොක්ඛරණිං මාපෙසි සොභග්ගප්පත්තං සතතිත්ථං සහස්සවඞ්කං පඤ්චවණ්ණපදුමසඤ්ඡන්නං නන්දපොක්ඛරණිසදිසං. බොධිසත්තො තම්පි පච්චක්ඛං කත්වා රඤ්ඤො ආරොචෙසි මාපිතා දෙව පොක්ඛරණීති. රාජා තම්පි දිස්වා ඉදානි කිං කරෙමාති කාළකං පුච්ඡි. උය්‍යානස්ස අනුච්ඡවිකං ගෙහං මාපෙතුං ආණාපෙහි දෙවාති. රාජා බොධිසත්තං ආමන්තෙත්වා ඉදානි ආචරිය ඉමස්ස උය්‍යානස්සෙව පොක්ඛරණියා ච අනුච්ඡවිකං සබ්බදන්තමයං ගෙහං මාපෙහි නොචෙ මාපෙස්සසි ජීවිතං තෙ නත්ථීති ආහ. අථස්ස සක්කො ගෙහම්පි මාපෙසි. බොධිසත්තො පුන දිවසෙ තම්පි පච්චක්ඛං කත්වා රඤ්ඤො ආරොචෙසි. රාජා තම්පි දිස්වා ඉදානි කිං කරොමාති කාළකං පුච්ඡි. ගෙහස්ස අනුච්ඡවිකං මණිං මාපෙතුං ආණාපෙහි මහාරාජාති. රජා බොධිසත්තං ආමන්තෙත්වා පණ්ඩිත ඉමස්ස දන්තමයගෙහස්ස අනුච්ඡවිකමණිං මාපෙහි මණිආලොකෙන විචරිස්සාම සචෙ මාපෙතුං න සක්කොසි ජීවිතං තෙ නත්ථීති ආහ. අථස්ස සක්කො මණිම්පි මාපෙසි. බොධිසත්තො පුන දිවසෙ තං පච්චක්ඛං කත්වා රඤ්ඤො ආරොචෙසි. රාජා දිස්වා ඉදානි කිං කරිස්සාමාති පුච්ඡි. මහාරාජ ධම්මද්ධජබ්‍රාහ්මණස්ස ඉච්ඡිතිච්ඡිතදායිකා දෙවතා අත්ථීති මඤ්ඤෙ ඉදානි යං දෙවතාපි මාපෙතුං න සක්කොති තං ආණාපෙහි චතුරඞ්ගසමන්නාගතං නාම මනුස්සං දෙවතාපි මාපෙතුං න සක්කොතීති තස්මා චතුරඞ්ගසමන්නාගතං මෙ උය්‍යානපාලං මාපෙහීති තං වදෙහි.

රාජා බොධිසත්තං ආමන්තෙත්වා ආචරිය තයා අම්හාකං උය්‍යානං පොක්ඛරණී දන්තමයපාසාදෙ තස්ස ආලොකකරණත්ථාය මණිරතනං ච මාපිතං ඉදානි මෙ උය්‍යානරක්ඛකං චතුරඞ්ගසමන්නාගතං උය්‍යාන පාලං මාපෙහි නො චෙ මාපෙස්සසි ජීවිතං තෙ නත්ථීති ආහ.

බොධිසත්තො හොතු ලභමානො ජානිස්සාමීති ගෙහං ගන්ත්වා සුභොජනං භුඤ්ජිත්වා නිපන්නො පච්චූසකාලෙ පබුජ්ඣිත්වා සයන පිට්ඨෙ නිසින්නො චින්තෙසි සක්කො දෙවරාජා යං අත්තනා සක්කා මාපෙතුං තං මාපෙසි චතුරඞ්ගසමන්නාගතං උය්‍යානපාලං න සක්කා මාපෙතුං එවං සන්තෙ පරෙසං හත්ථෙ මරණතො අරඤ්ඤෙ අනාථ මරණමෙව වරතරන්ති.

සො කස්සචි අනාරොචෙත්වා පාසාදා ඔතරිත්වා අග්ගද්වාරෙනෙව නගරා නික්ඛමිත්වා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ සතං ධම්මං ආවජ්ජමානො නිසීදි. සක්කො තං කාරණං ඤත්වා වනචරකො විය හුත්වා බොධිසත්තං උපසඞ්කමිත්වා බ්‍රාහ්මණ ත්වං සුඛුමාලො අදිට්ඨපුබ්බදුක්ඛො විය ඉමං අරඤ්ඤං පවිසිත්වා කිං කරොන්තො නිසින්නොසීති ඉමමත්ථං පුච්ඡන්තො පඨමං ගාථමාහ :-

සුඛං ජීවිතරූපොසි රට්ඨා විවනමාගතො,
සො එකකො අරඤ්ඤස්මිං රුක්ඛමූලෙ කපණො විය ඣායසීති.

තත්‍ථ-**සුඛං ජීවිතරූපොසීති** ත්වං සුඛෙන ජීවිතසදිසො සුඛෙ ඨිතො සුඛපරිහටො විය. **රට්ඨාති** ආකිණ්ණමනුස්සට්ඨානා. **විවනමාගතොති** නිරුදකට්ඨානං අරඤ්ඤං පවිට්ඨො. **රුක්ඛමූලෙති** රුක්ඛසමීපෙ. **කපණො විය ඣායසීති** කපණො විය එකකො නිසින්නො ඣායසි පජ්ඣායසි කිං නාමෙතං චින්තෙසීති පුච්ඡි. තං සුත්වා බොධිසත්තො දුතියං ගාථමාහ :-

සුඛං ජීවිතරූපොස්මි රට්ඨා විවනමාගතො,
සො එකකො අරඤ්ඤස්මිං රුක්ඛමූලෙ;
කපණො විය ඣායාමි සතං ධම්මං අනුස්සරන්ති.

තත්‍ථ-**සතං ධම්මං අනුස්සරන්ති** සම්ම සච්චමෙතං අහං සුඛං ජීවිතරූපො රට්ඨතො ච විවනං ආගතො සොහං එකකොව ඉමස්මිං අරඤ්ඤෙ රුක්ඛමූලෙ ච නිසීදිත්වා කපණො විය ඣායාමි යම්පන වදෙසි කිං නාමෙතං චින්තෙසීති තං තෙ පවෙදෙමි අහං හි සතං ධම්මං අනුස්සරන්තො ඉධ නිසින්නො. **සතං ධම්මන්ති** බුද්ධපච්චෙකබුද්ධසාවකානං සතං සප්පුරිසානං පණ්ඩිතානං ධම්මං ලාභො අලාභො අයසො යසො නින්දා පසංසා සුඛං දුක්ඛන්ති අයං හි අට්ඨවිධො ලොකධම්මො ඉමිනා පන අභිහතා සන්තො න කම්පන්ති න වෙධෙන්ති අයමෙත්‍ථ අකම්පනසඞ්ඛාතො සතං ධම්මොති ඉමං සතං ධම්මං අනුස්සරන්තො නිසින්නොම්හීති දීපෙති.

අථ නං සක්කො එවං සන්ත බ්‍රාහ්මණ ඉමස්මිං ඨානෙ කස්මා නිසින්නොසීති? රාජා චතුරඞ්ගසමන්නාගතං උය්‍යානපාලං ආහරාපෙති නාදිසං න සක්කා ලද්ධුං සොහං කිමෙම පරස්ස හත්ථෙ මරණෙන අරඤ්ඤං පවිසිත්වා අනාථමරණං මරිස්සාමීති චින්තෙත්වා ඉධාගන්ත්වා නිසින්නොනාති. බ්‍රාහ්මණ අහං සක්කො දෙවරාජා මයා තෙ උය්‍යානා දීනි මාපිතානි චතුරඞ්ගසමන්නාගතං උය්‍යානපාලං මාපෙතුං න සක්කා තුම්හාකං රඤ්ඤො සීසප්පසාධනකප්පකො ඡත්තපාණි නාම. චතුරඞ්ග සමන්නාගතෙන උය්‍යානපාලෙන අත්ථෙ සති එතං කප්පකං උය්‍යාන පාලකං කාතුං වදෙහීති. ඉති සක්කො බොධිසත්තස්ස ඔවාදං දත්වා මා භායීති සමස්සාසෙත්වා අත්තනො දෙවපුරමෙව ගතො.

බොධිසත්තො ගෙහං ගන්ත්වා භුත්තපාතරාසො රාජවාරං ගන්ත්වා ඡත්තපාණිම්පි තත්ථෙව දිස්වා හත්ථෙන ගහෙත්වා ත්වං කිර සම්ම ඡත්තපාණි චතුරඞ්ගසමන්නාගතොති පුච්ඡි. සො තෙ මය්හං චතුරඞ්ග සමන්නාගතභාවං ආචික්ඛීති වුත්තෙ සක්කො දෙවරාජාති වත්වා කිං කාරණා ආචික්ඛීති පුට්ඨො ඉමිනා නාම කාරණෙනාති සබ්බං ආචික්ඛි. සො ආම අහං චතුරඞ්ගසමන්නාගතොති ආහ.

අථ නං බොධිසත්තො හත්ථෙ ගහෙත්වාව රඤ්ඤො සන්තිකං ගන්ත්වා අයං මහාරාජ ඡත්තපාණි චතුරඞ්ගසමන්නාගතො උය්‍යාන පාලෙන අත්ථෙ සති ඉමං උය්‍යානපාලං කාරෙථාති ආහ. අථ නං රාජා ත්වං කිර චතුරඞ්ගසමන්නාගතොති පුච්ඡි. ආම මහාරාජාති. කතමෙහි චතුරඞ්ගෙහි සමන්නාගතොසීති :–

අනුසූය්‍යකො අහං දෙව අමජ්ජපායකො අහං,
නිස්නෙහකො අහං දෙව අක්කොධනං අධිට්ඨිතොති.

මය්හං හි මහාරාජ උසූයා නාම නත්ථි මජ්ජං මෙ නපීතපුබ්බං පරෙසු මෙ ස්නෙහො වා කොධො වා න භූතපුබ්බො ඉමෙහි චතූහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතොම්හීති.

අථ නං රාජා භො ඡත්තපාණි අනුසූය්‍යකොසම්හීති වදෙසීති. ආම දෙව අනුසූය්‍යකොසම්හීති. කිං ආරම්මණං දිස්වා අනුසූය්‍යකො ජාතොසීති. සුණාහි දෙවාති අත්තනො අනුසූය්‍යකකාරණං කථෙන්තො ඉමං ගාථමාහ :–

ඉත්ථියා කාරණා රාජ බන්ධාපෙසිං පුරොහිතං,
සො මං අත්ථෙ නිවෙසෙසි තස්මාහං අනුසූය්‍යකොති.

තස්සත්ථො අහං දෙව පුබ්බෙ ඉමස්මිංයෙව බාරාණසී නගරෙ නාදිසොව රාජා හුත්වා ඉත්ථියා කාරණා පුරොහිතං බන්ධාපෙසිං.

"අබද්ධා තත්ථ බජ්ඣන්ති යත්ථ බාලා පභාසරෙ,
බද්ධාපි තත්ථ මුච්චන්ති යත්ථ ධීරා පභාසරෙ"ති.

ඉමස්මිං හි ජාතකෙ ආගතනයෙනෙව එකස්මිං කාලෙ අයං ඡත්තපාණි රාජා හුත්වා චතුසට්ඨියා පාදමූලකෙහි සද්ධිං සම්පදුස්සිත්වා බොධිසත්තං අත්තනො මනොරථං අපූරෙන්තං නාසෙතුකාමාය දෙවියා පරිභින්නො බන්ධාපෙසි. තදා බන්ධිත්වා ආනීතො බොධිසත්තො යථාභූතං දෙවියා දොසං ආරොචෙත්වා සයං මුත්තො රඤ්ඤා බන්ධාපිතෙ සබ්බෙපි තෙ පාදමූලිකෙ මොචාපෙත්වා එතෙසඤ්ච දෙවියා ච අපරාධං ඛමථ මහාරාජාති ඔවදි. සබ්බං හෙට්ඨා වුත්තනයෙනෙව විත්ථාරතො වෙදිතබ්බං. තං සන්ධායාහ :-

ඉත්ථියා කාරණා රාජ බන්ධාපෙසිං පුරොහිතං,
සො මං අත්ථෙ නිවෙසෙසි තස්මාහං අනුසුය්‍යකොති.

තදා පන සොහං චින්තෙසිං අහං සොළසසහස්සා ඉත්ථියො පහාය එතං එකමෙව කිලෙසවසෙන සංගණ්හන්තොපි සන්තප්පෙතුං නාසක්ඛිං එවං දුප්පූරණියානං ඉත්ථීනං කුජ්ඣනං නාම නිවත්ථවත්ථෙ කිලිස්සන්තෙ කස්මා කිලිස්සසීති කුජ්ඣනසදිසං හොති භුත්තභත්තෙ ගූථභාවං ආපජ්ජන්තෙ කස්මා එතං සභාවං ආපජ්ජසීති කුජ්ඣනසදිසං හොති. ඉතොදානි පට්ඨාය යාව අරහත්තං න පාපුණාමි තාව කිලෙසං නිස්සාය මය්හං උස්සුයා මා උප්පජ්ජතූති අධිට්ඨහිං තතො පට්ඨාය අනුසූය්‍යකොව ජාතො. ඉදං සන්ධාය **තස්මාහං අනුසූය්‍යකොති** ආහ.

අථ නං රාජා සම්ම ඡත්තපාණි කිං ආරම්මණං දිස්වා අමජ්ජපො ජාතොසීති පුච්ඡි. සො තං කාරණං ආචික්ඛන්තො ඉමං ගාථමාහ :-

මත්තො අහං මහාරාජ පුත්තමංසානි ඛාදයිං,
තස්ස සොකෙනහං ඵුට්ඨො මජ්ජපානං විවජ්ජයින්ති.

අහං මහාරාජ පුබ්බෙ තාදිසොව බාරාණසීරාජා හුත්වා මජ්ජෙන විනා වත්තිතුං නාසක්ඛිං. අමංසකභත්තම්පි භුඤ්ජිතුං නාසක්ඛිං. නගරෙ උපොසථදිවසෙසු මාඝාතො හොති. භත්තකාරකො පක්ඛස්ස තෙරසියංයෙව මංසං ගහෙත්වා ඨපෙසි. තං දුන්නික්ඛිත්තං සුනඛා ඛාදිංසු. භත්තකාරකො උපොසථදිවසෙ මංසං අලභිත්වා රඤ්ඤො නානග්ගරසභොජනං පචිත්වා පාසාදං ආරොපෙත්වා උපනාමෙතුං අසක්කොන්තො දෙවිං උපසඞ්කමිත්වා දෙවි අජ්ජ මෙ මංසං න ලද්ධං අමංසභොජනං උපනාමෙතුං න සක්කොමි කින්ති කරොමීති ආහ. තාත මය්හං පුත්තො රඤ්ඤො පියො මනාපො පුත්තමෙව දිස්වා රාජා තමෙව චුම්බන්තො පරිස්සජන්තො අත්තනො අත්ථිභාවම්පි න ජානාති. අහං පුත්තං මණ්ඩෙත්වා රඤ්ඤො ඌරුම්හි නිසීදාපෙය්‍යං තස්ස පුත්තෙන සද්ධිං කීළනකාලෙ ත්වං භත්තං උපනාමෙය්‍යාසීති. සා එවං වත්වා අත්තනො පුත්තං ලලිතදාරකං මණ්ඩෙත්වා රඤ්ඤො ඌරුම්හි නිසීදාපෙසි, රඤ්ඤො පුත්තෙන සද්ධිං කීළනකාලෙ භත්තකාරකො භත්තං උපනෙසි. රාජා සුරමදමත්තො පාතියං මංසං ආදිස්වා මංසං කහන්ති පුච්ඡිත්වා අජ්ජ දෙව උපොසථමාඝාතතාය මංසං න ලද්ධන්ති

වුත්තෙ මය්හං මංසං නාම දුල්ලභන්ති වත්වා ඌරුම්හි නිසින්නස්ස පියපුත්තස්ස ගීවං වලෙත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්වා භත්තකාරකස්ස පුරතො බිජිත්වා වෙගෙන සම්පාදෙත්වා ආහරාති ආහ. භත්තකාරකො තථා අකාසි. රාජා පුත්තමංසෙන භත්තං භුඤ්ජි. රඤ්ඤො භයෙන එකොපි කන්දිතුං රොදිතුං වා කථෙතුං වා සමත්ථො නාම නාහොසි.

රාජා භුඤ්ජිත්වා සයනපිට්ඨෙ නිද්දං උපගන්ත්වා පච්චූසකාලෙ පබුජ්ඣිත්වා විගතමදෙ පුත්තමෙම ආනෙථාති ආහ. තස්මිං කාලෙ දෙවී කන්දමානා පාදමූලෙ පති. කිං භද්දෙති ච වුත්තෙ දෙව හීයො තෙ පුත්තං මාරෙත්වා පුත්තමංසෙන භත්තං භුත්තන්ති ආහ. රාජා පුත්ත සොකෙන රොදිත්වා කන්දිත්වා ඉදං මෙ දුක්ඛං සුරාපානං නිස්සාය උප්පන්නන්ති සුරාපානෙ දොසං දිස්වා ඉතො පට්ඨාය යාව අරහත්තං න පාපුණාමි තාව එවරූපං විනාසකාරකසුරං නාම න පිවිස්සාමීති පංසුං ගහෙත්වා මුඛං පුඤ්ඡිත්වා අධිට්ඨාසි. තතො පට්ඨාය මජ්ජං නාම න පිවි. ඉමමත්ථං සන්ධාය **මත්තො අහං මහාරාජාති** ඉමං ගාථමාහ.

අථ තං රාජා කිම්පන සම්ම ආරම්මණං දිස්වා නිස්නෙහො ජාතො සීති පුච්ඡි. සො තං කාරණං ආචික්ඛන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

කිතවාසො නාමහං රාජා පුත්තො පච්චෙකබොධිමෙ,
පත්තං භින්දිත්වා චවිතො නිස්නෙහො තස්ස කාරණාති.

මහාරාජ පුබ්බෙ අහං බාරාණසියං කිතවාසො නාම රාජා. තස්ස මෙ පුත්තො ජායි. ලක්ඛණපාඨකා තං දිස්වා මහාරාජ අයං කුමාරො පානීයං අලභිත්වා මරිස්සතීති ආහංසු. දුට්ඨකුමාරොතිස්ස නාමං අහොසි. සො විඤ්ඤුතං පත්තො ඔපරජ්ජං කාරෙසි. රාජා දුට්ඨකුමාරං පච්ඡතො වා පුරතො වා කත්වා විචරති පානීයං අලභිත්වා මරණභයෙන චස්ස චතූසු ද්වාරෙසු අන්තො නගරෙසු ච තත්ථ තත්ථ පොක්ඛරණියො කාරෙසි චතුක්කාදීසු මණ්ඩපෙ කාරෙත්වා පානීයචාටියො ඨපාපෙසි. සො එකදිවසං අලඞ්කතපටියත්තො සයමෙව උය්‍යානං ගච්ඡන්තො අන්තරාමග්ගෙ පච්චෙකබුද්ධං පස්සි. මහාජනොපි පච්චෙකබුද්ධං දිස්වා තමෙව වන්දති පසංසති. අඤ්ජලිකම්මස්ස පග්ගණ්හාති. කුමාරො චින්තෙසි මාදිසෙන සද්ධිං ගච්ඡන්තා ඉමං මුණ්ඩකං වන්දන්ති පසංසන්ති අඤ්ජලිං පග්ගණ්හන්තීති. සො කුපිතො හත්ථිතො ඔරුය්හ පච්චෙකබුද්ධං උපසඞ්කමිත්වා ලද්ධන්තෙ සමණ භත්තන්ති වත්වා ආම කුමාරාති වුත්තෙ තස්ස හත්ථතො පත්තං ගහෙත්වා භූමියං පාතෙත්වා සද්ධිං භත්තෙන මද්දිත්වා පාදප්පහාරෙන චුණ්ණවිචුණ්ණං අකාසි. පච්චෙකබුද්ධො නට්ඨො වතායං සත්තොති තස්ස මුඛං ඔලොකෙසි. කුමාරො අහං සමණ කිතවාසරඤ්ඤො පුත්තො නාමෙන දුට්ඨකුමාරො නාම ත්වං මෙ කුද්ධො අක්ඛීනි උම්මිලෙත්වා ඔලොකෙන්තො කිං කරිස්සසීති ආහ. පච්චෙකබුද්ධො ඡින්නභත්තො

හුත්වා වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා උත්තරහිමවන්තෙ නන්දමූලපබ්භාරමෙව ගතො. කුමාරස්සාපි තං ඛණඤ්ඤෙව පාපකම්මං පරිපච්චි. සො ඩය්හාමීති සමුග්ගතසරීරඩාහො තත්ථෙව පති. තත්තකං පාණීයං සබ්බං ඡිජ්ජි වාටිකා සුස්සිංසු. සො තත්ථෙව ජීවිතක්ඛයං පත්වා අවීචිම්හි නිබ්බත්ති. රාජා තං පවත්තිං සුත්වා පුත්තසොකෙන අභිභූතො චින්තෙසි අයං මෙ සොකො පියවත්ථුතො උප්පජ්ජි. සචෙ මෙ සිනෙහො නාභවිස්ස සොකො න උප්පජ්ජිස්ස. ඉතො දානි මෙ පට්ඨාය සවිඤ්ඤාණකෙ වා අවිඤ්ඤාණකෙ වා කිස්මිඤ්චි වත්ථුස්මිං සිනෙහො නාම මා උප්පජ්ජීති අධිට්ඨාසි. තතො පට්ඨායස්ස සිනෙහො නාම නත්ථි. තං සන්ධාය **කිතවාසො නාම හ**න්ති ගාථමාහ.

තත්ථ-**පුත්තො පච්චෙකබොධිමෙ පත්තං භින්දිත්වා චවිතො**ති මම පුත්තො පච්චෙකබොධිපත්තං භින්දිත්වා චවිතොති අත්ථො. **නිස්සෙනහො තස්ස කාරණා**ති තදා උප්පන්නස්ස සෙනහවත්ථුස්ස කාරණා නිසෙනහො ජාතොති අත්ථො.

අථ තං රාජා කිං පන සම්ම ආරම්මණං දිස්වා නික්කොධො ජාතොති පුච්ඡි. සො තං කාරණං ආචික්ඛන්තො ඉමං ගාථමාහ :–

අරකො හුත්වා මෙත්තචිත්තං සත්ත වස්සානි භාවයිං,
සත්ත කප්පෙ බ්‍රහ්මලොකෙ තස්මා අක්කොධනො අහන්ති.

තස්සත්ථො අහං මහාරාජ අරකො නාම තාපසො හුත්වා සත්ත වස්සානි මෙත්තචිත්තං භාවෙත්වා සත්ත සංවට්ටවිවට්ටකප්පෙ බ්‍රහ්ම ලොකෙ වසිං තස්මා අහං දීඝරත්තං මෙත්තාභාවනාය ආචිණ්ණත්තා අක්කොධනො ජාතොති.

එවං ඡත්තපාණිනා අත්තනො චතුසු අඞ්ගෙසු කථිතෙසු රාජා පරිසාය ඉඞ්ගිතසඤ්ඤං අදාසි. තං ඛණඤ්ඤෙව අමච්චා ච බ්‍රාහ්මණගහපතිකාදයො ච උට්ඨහිත්වා අරෙ ලඤ්ජඛාදක දුට්ඨචොර ත්වං ලඤ්ජං අලභිත්වා පණ්ඩිතං උපවදිත්වා මාරෙතුකාමො ජාතොති කාළකං හත්ථපාදෙසු ගහෙත්වා රාජනිවෙසනා ඔතාරෙත්වා ගහිතගහිතෙහෙව පාසාණමුග්ගරෙහි සීසං භින්දිත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්වා පාදෙසු ගහෙත්වා කඩ්ඪන්තා සඞ්කාරට්ඨානෙ ඡඩ්ඩෙසුං. තතො පට්ඨාය රාජා ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙත්වා යථාකම්මං ගතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කාළකසෙනාපති දෙවදත්තො අහොසි. ඡත්තපාණි කප්පකො සාරිපුත්තො. ධම්මද්ධජො පන අහමෙවාති.

ධම්මද්ධජජාතකං.

බීරණත්ථම්භකවග්ගො සත්තමො.

---

2. 8. 1.

අනික්කසාවො කාසාවන්ති සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ජෙතවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු පන රාජගහෙ සමුට්ඨිතං.

එකස්මිං සමයෙ ධම්මසෙනාපති පඤ්චහි භික්ඛුසතෙහි සද්ධිං වෙළුවනෙ විහරති දෙවදත්තොපි අත්තනො අනුරූපාය දුස්සීලපරිසාය පරිවුතො ගයාසීසෙ විහරති. තස්මිං සමයෙ රාජගහවාසිනො ඡන්දකං සංහරිත්වා දානං සජ්ජයිංසු. අථෙකො වොහාරත්ථාය ආගතො වාණිජො ඉදං සාටකං විස්සජ්ජෙත්වා මමම්පි පත්තිකං කරොථාති මහග්ඝං ගන්ධකාසාවවත්ථං අදාසි. නාගරා මහාදානං පවත්තයිංසු. සබ්බං ඡන්දකෙන සංකඩ්ඪිතං කහාපණෙහෙව නිට්ඨාසි. සො සාටකො අතිරෙකො අහොසි. මහාජනො සන්නිපතිත්වා අයං ගන්ධකාසාවසාටකො අතිරෙකො කස්ස තං දෙම? කිං සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස? උදාහු දෙවදත්තස්සාති මන්තයිංසු. තත්ථෙකෙ සාරිපුත්තත්ථෙරස්සාති ආහංසු. අපරෙ සාරිපුත්තත්ථෙරො කතිපාහං වසිත්වා යථාරුචිං පක්කමිස්සති දෙවදත්තත්ථෙරො පන නිබද්ධං අම්හාකං නගරමෙව උපනිස්සාය විහරති මඞ්ගලාමඞ්ගලෙසු අයමෙව අම්හාකං අවස්සයො දෙවදත්තස්ස දස්සාමාති ආහංසු. සම්බාහුලිකං කරොන්තෙසුපි දෙවදත්තස්ස දස්සාමාති වත්තාරො බහුතරා අහෙසුං. අථ තං දෙවදත්තස්ස අදංසු. දෙවදත්තො තස්ස දසා ඡින්දාපෙත්වා ඔවට්ටිකං සිබ්බාපෙත්වා රජාපෙත්වා සුවණ්ණපට්ටවණ්ණං කත්වා පාරුපි. තස්මිං කාලෙ තිංසමත්තා භික්ඛූ රාජගහා සාවත්ථිං ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා කතපටිසන්ථාරා තං පවත්තිං ආරොචෙත්වා එවං භන්තෙ දෙවදත්තො අත්තනො අනනුච්ඡවිකං අරහද්ධජං පාරුපීති ආරොචෙසුං. සත්ථා න භික්ඛවෙ දෙවදත්තො ඉදානෙව අත්තනො අනනුරූපං අරහද්ධජං පරිදහති පුබ්බෙපි පරිදහියෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො හිමවන්තපදෙසෙ හත්ථිකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො අසීතිසහස්සමත්තවාරණගණපරිවාරො යූථපති හුත්වා අරඤ්ඤායතනෙ වසති. අථෙකො දුග්ගතමනුස්සො බාරාණසියං විහරන්තො දන්තකාරවීථියං දන්තකාරෙ වලයාදීනි කරොන්තෙ දිස්වා හත්ථිදන්තෙ ලභිත්වා ගණ්හිස්සථාති පුච්ඡි. තෙ ආම ගණ්හිස්සාමාති ආහංසු. සො ආවුධං ආදාය කාසායවත්ථවසනො පච්චෙකසම්බුද්ධවෙසං ගණ්හිත්වා පටිසීසකං පටිමුඤ්චිත්වා හත්ථිවීථියං ඨත්වා ආවුධෙන හත්ථිං මාරෙත්වා දන්තෙ ආදාය බාරාණසියං වික්කිණන්තො ජීවිකං කප්පෙසි. සො අපරභාගෙ බොධිසත්තස්ස පරිවාරහත්ථීනං සබ්බපච්ඡිමං හත්ථිං මාරෙතුං ආරභි. හත්ථිනො දෙවසිකං හත්ථීසු පරිහායන්තෙසු කෙන නු ඛො කාරණෙන හත්ථිනො පරිහායන්තීති බොධිසත්තස්ස ආරොචෙසුං.

බොධිසත්තො පරිගණ්හන්තො පච්චෙකබුද්ධවෙසං ගහෙත්වා හත්ථිවීථිපරියන්තෙ එකො පුරිසො තිට්ඨති. කච්චිනුඛො සො මාරෙති පරිගණ්හිස්සාමි තාවාති එකදිවසං හත්ථී පුරතො කත්වා සයං පච්ඡතො

අහොසි. සො බොධිසත්තං දිස්වා ආවුධං ආදාය පක්ඛන්දි. බොධිසත්තො නිවත්තිත්වා ඕතො භූමියං පොථෙත්වා මාරෙස්සාමි තනති සොණ්ඩං පසාරෙත්වා තෙන පරිදහිතානි කාසායානි දිස්වා ඉමං අරහද්ධජං මයා ගරුකාතුං වට්ටතීති සොණ්ඩං පටිසංහරිත්වා අම්භො පුරිස නනු එස අරහද්ධජො අනනුච්ඡවිකො තුය්හං කස්මා එතං පරිදහ සීති ඉමා ගාථා අවොච :-

අනික්කසාවො කාසාවං යො වත්ථං පරිදහෙස්සති,
අපෙතො දමසච්චෙන න සො කාසාවමරහති.

යො ච වන්තකසාවස්ස සීලෙසු සුසමාහිතො,
උපෙතො දමසච්චෙන ස වෙ කාසාවමරහතීති.

තත්ථ-**අනික්කසාවො**ති කසාවො වුච්චති රාගො දොසො මොහො මක්ඛො පලාසො ඉස්සා මච්ඡරියං මායා සාඨෙය්‍යං ථම්භො සාරම්භො මානො අතිමානො මදො පමාදො සබ්බෙ අකුසලා ධම්මා සබ්බෙ දුච්චරිතා සබ්බං භවගාමි දියඩ්ඪං කිලෙසසහස්සං එසො කසාවො නාම. සො යස්ස පුග්ගලස්ස අප්පහීනො සසන්තානතො අනිස්සට්ඨො අනික්ඛන්තො සො අනික්කසාවො නාම. **කාසාව**න්ති කසායරසපීතං අරහද්ධජභූතං. **යො වත්ථං පරිදහෙස්සතීති** යො එවරූපො හුත්වා එවරූපං වත්ථං පරිදහෙස්සති නිවාසෙති ච පාරුපති ච. **අපෙතො දමසච්චෙනා**ති ඉන්ද්‍රියදමනසඞ්ඛාතෙන දමෙන නිබ්බාණසඞ්ඛාතෙන ච පරමත්ථසච්චෙන අපෙතො පරිවජ්ජිතො. නිස්සක්කත්ථෙ වා කරණ වචනං එතස්මා දමසච්චා අපෙතොති අත්ථො. සච්චන්ති වෙත්ථවචී සච්චං චතුසච්චම්පි වුච්චතියෙව. **න සො කාසාවමරහතීති** සො පුග්ගලො අනික්කසාවත්තා අරහද්ධජං කාසාවං න අරහති අනනුච්ඡ විකො සො එතස්ස එව. **යො ච වන්තකසාවස්සා**ති යො පන පුග්ගලො යථාවුත්තස්ස තස්ස කසාවස්ස අභාවා වන්තකසාවො අස්ස. **සීලෙසු සුසමාහිතො**ති මග්ගසීලෙසු චෙව ඵලසීලෙසු ච සම්මා ආහිතො ආනෙත්වා ඨපිතො විය තෙසු පතිට්ඨිතො තෙහි සීලෙහි සමඞ්ගීභූතස්ස එතං අධිවචනං. **උපෙතො**ති සම්පන්නො සමන්නාගතො. **දමසච්ච නා**ති වුත්තප්පකාරෙන දමෙන ච සච්චෙන ච. **සවෙ කාසාවමරහතී**ති සො එවරූපො පුග්ගලො ඉමං අරහද්ධජං කාසාවං අරහතීති.

එවං බොධිසත්තො තස්ස පුරිසස්ස ඉමං කාරණං කථෙත්වා ඉතො පට්ඨාය මා ඉධාගමි ආගච්ඡසි චෙ ජීවිතං තෙ නත්ථීති තජ්ජෙත්වා පලාපෙසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා හත්ථිමාරකපුරිසො දෙවදත්තො අහොසි. යූථපති පන අහමෙවාති.

කාසාවජාතකං.

2. 8. 2.

ඉදං තදාචරියවචොති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තං ආරබ්භ කථෙසි.

එකදිවසං හි භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො දෙවදත්තො නාම කක්ඛළො ඵරුසො සාහසිකො සම්මාසම්බුද්ධෙ අභිමාරෙ පයොජෙසි සිලං පවිජ්ඣි නාළාගිරිං පයොජෙසි ඛන්තිමෙත්තානුද්දයමත්තම්පිස්ස තථාගතෙ නත්ථීති.

සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපි දෙවදත්තො කක්ඛළො ඵරුසො නික්කාරුණිකො යෙවාති **වත්වා** අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො හිමවන්තප්පදෙසෙ නන්දියො නාම වානරො අහොසි. කණිට්ඨභාතිකො පනස්ස චුල්ලනන්දියො නාම. තෙ උභොපි අසීතිසහස්සවානරපරිවාරා හිමවන්තප්පදෙසෙ අන්ධමාතරං පටිජග්ගන්තා වාසං කප්පෙසුං. තෙ මාතරං සයනගුම්බෙ ඨපෙත්වා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා මධුරානි ඵලාඵලානි ලභිත්වා මාතු පෙසෙන්ති. ආහරණකා තස්සා න දෙන්ති සා ඛුධාපීළිතා අට්ඨිචම්මාවසෙසා අහොසි. අථ නං බොධිසත්තො ආහ. මයං අම්ම තුම්හාකං මධුරඵලානි පෙසෙම තුම්හෙ කස්මා මිලායථාති. තාත නාහං ලභාමීති. බොධිසත්තො චින්තෙසි මයි යූථං පරිහරන්තෙ මාතා මෙ නස්සිස්සති යූථං පහාය මාතරං යෙව පටිජග්ගිස්සාමීති.

සො චුල්ලනන්දියං පක්කොසිත්වා තාත! ත්වං යූථං පරිහර අහං මාතරං පටිජග්ගිස්සාමීති ආහ. සොපි නං භාතික මය්හං යූථපරිහරණෙන කම්මං නත්ථි අහම්පි මාතරං පටිජග්ගිස්සාමීති ආහ. ඉති තෙ උභොපි එකච්ඡන්දා හුත්වා යූථං පහාය මාතරං ගහෙත්වා හිමවන්තා ඔරුය්හ පච්චන්තෙ නිග්‍රොධරුක්ඛෙ වාසං කප්පෙත්වා මාතරං පටිජග්ගිංසු.

අථෙකො බාරාණසිවාසිකො බ්‍රාහ්මණමාණවො තක්කසිලාය දිසාපාමොක්ඛස්ස ආචරියස්ස සන්තිකෙ සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා ගමිස්සාමීති ආචරියං පුච්ඡි. ආචරියො විජ්ජානුභාවෙන තස්ස කක්ඛළඵරුසසාහසිකභාවං ඤත්වා ආහ. තාත ත්වං කක්ඛළො ඵරුසො සාහසිකො එවරූපානං න සබ්බකාලං එකසදිසමෙව ඉජ්ඣති මහාවිනාසං මහාදුක්ඛං පාපුණිස්සන්ති ත්වං මා කක්ඛළො හොහි පච්ඡාතාපනකම්මං මා කරීති ඔවදිත්වා උය්‍යොජෙසි.

සො ආචරියං වන්දිත්වා බාරාණසියං ගන්ත්වා ඝරාවාසං ගහෙත්වා අඤ්ඤෙහි සිප්පෙහි ජීවිකං කප්පෙතුං අසක්කොන්තො ධනුකොටිං නිස්සාය ජීවිස්සාමි ලුද්දකම්මං කත්වා ජීවිකං කප්පෙය්‍යාමීති බාරාණසිතො

නික්ඛමිත්වා පච්චන්තගාමකෙ වසන්තො ධනුකලාපසන්නද්ධො අරඤ්ඤං පවිසිත්වා නානාමිගෙ මාරෙත්වා මංසවික්කයෙන ජීවිකං කප්පෙසි. සො එකදිවසං අරඤ්ඤෙ කිඤ්චි අලභිත්වා ආගච්ඡන්තො අඞ්ගණපරියන්තෙ ඨිතං නිග්‍රොධරුක්ඛං දිස්වා අපිනාමෙත්ථ කිඤ්චිභවෙය්‍යාති නිග්‍රොධරුක්ඛාභිමුඛො පායාසි.

තස්මිං ඛණෙ උභොපි තෙ භාතරො මාතරං ඵලානි ඛාදාපෙත්වා පුරතො කත්වා විටපන්තරෙ නිසින්නා තං ආගච්ඡන්තං දිස්වා මාතරං නො දිස්වාපි කිං කරිස්සතීති සාඛන්තරෙ නිලීයිංසු. සො පිඛො සාහසිකපුරිසො රුක්ඛමූලං ආගන්ත්වා තං තෙසං මාතරං ජරාදුබ්බලං අන්ධං දිස්වා චින්තෙසි කිංමෙම තුච්ඡහත්ථගමනෙන ඉමං මක්කටිං විජ්ඣිත්වා ගමිස්සාමීති.

සො තස්සා විජ්ඣනත්ථාය ධනුං ගණ්හි. තං දිස්වා බොධිසත්තො තාත චුල්ලනන්දිය එස මෙ පුරිසො මාතරං විජ්ඣිතුකාමො අහමස්සා ජීවිතදානං දස්සාමි ත්වං මමච්චයෙන මාතරං පටිජග්ගෙය්‍යාසීති වත්වා සාඛන්තරා නික්ඛමිත්වා භො පුරිස මා මෙ මාතරං විජ්ඣි එසා අන්ධා ජරාදුබ්බලා අහමස්සා ජීවිතදානං දෙමි ත්වං එතං අමාරෙත්වා මං මාරෙහීති තස්ස පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා ගන්ත්වා සරස්ස ආසන්නෙ නිසීදි.

සො නික්කරුණො බොධිසත්තං විජ්ඣිත්වා පාතෙත්වා මාතරම්පිස්ස විජ්ඣිතුං පුන ධනුං සන්නය්හි. තං දිස්වා චුල්ලනන්දියො අයං මෙ මාතරං විජ්ඣිතුකාමො එකදිවසම්පි ඛො මෙ මාතා ජීවමානා ලද්ධ ජීවිතානාමයෙව හොති ජීවිතදානමස්සා දස්සාමීති සාඛන්තරා නික්ඛමි භො පුරිස මා මෙ මාතරං විජ්ඣි අහමස්සා ජීවිතදානං දම්මි ත්වං මං විජ්ඣිත්වා අම්හෙ ද්වෙ භාතිකෙ ගහෙත්වා අම්හාකං මාතු ජීවිතදානං දෙහීති තස්ස පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා සරස්ස ආසන්නට්ඨානෙ නිසීදි. සො තම්පි විජ්ඣිත්වා මාරෙත්වා ඝරෙ දාරකානං භවිස්සතීති මාතරම්පි තෙසං විජ්ඣිත්වා පාතෙත්වා තයොපි කාජෙනාදාය ගෙහාභිමුඛො පායාසි.

අථස්ස පාපපුරිසස්ස ගෙහෙ අසනි පතිත්වා භරියඤ්ච ද්වෙ දාරකෙ ච ගෙහෙනෙව සද්ධිං ඣාපෙසි. පිට්ඨිවංසථූණමත්තං අවසිස්සි. අථ නං ගාමද්වාරෙයෙව එකො පුරිසො දිස්වා තං පවත්තිං ආරොචෙසි. සො පුත්තදාරකානං සොකෙන අභිභූතො තස්මිංයෙව ඨානෙ මංසකාජඤ්ච ධනුඤ්ච ඡඩ්ඩෙත්වා වත්ථං පහාය නග්ගො බාහාපග්ගය්හ පරිදෙවමානො ගන්ත්වා ඝරං පාවිසි. අථස්ස සා ථූණා භිජ්ජිත්වා සීසෙ පතිත්වා සීසං භින්දි පථවි විවරං අදාසි. අවීචිතො ජාලා උට්ඨහි. සො පථවියා ගිලීයමානො ආචරියස්ස ඔවාදං සරිත්වා ඉමං වත කාරණං දිස්වා පාරාසරියබ්‍රාහ්මණො මය්හං ඔවාදමදාසීති පරිදෙවමානො ඉමං ගාථමාහ :-

ඉදං තදාචරියවචො පාරාසරියො යදබ්‍රවි,
මාසු ත්වං අකරා පාපං යං ත්වං පච්ඡා කතං තපෙ.

යානි කරොති පුරිසො තානි අත්තනි පස්සති
කල්‍යාණකාරී කල්‍යාණං පාපකාරී ච පාපකං,
යාදිසං වපතෙ බීජං තාදිසං හරතෙ ඵලන්ති.

තස්සත්ථො–යං පාරාසරියො බ්‍රාහ්මණො අබ්‍රවී මා ත්වං පාපකං අකරා යං කතං පච්ඡා තඤ්ඤෙව තපෙය්‍යාති ඉදං තං ආචරියස්ස වචනං. යානි කායවචීමනොද්වාරෙහි කම්මානි පුරිසො කරොති තෙසං විපාකං පටිලභන්තො තානියෙව අත්තනි පස්සති කල්‍යාණකම්මකාරී කල්‍යාණං ඵලමනුභොති පාපකාරී ච පාපකමෙව ලාමකං අනිට්ඨඵලමනුභොති. ලොකස්මිම්පි හි යාදිසං වපතෙ බීජං තාදිසං හරතෙ ඵලං බීජානුරූපං බීජානුච්ඡවිකමෙව ඵලං හරති ගණ්හාති අනුභවතීති.

ඉති සො පරිදෙවන්තො පථවිං පවිසිත්වා අවීචිමහානිරයෙ නිබ්බත්ති. සත්ථා න භික්ඛවෙ දෙවදත්තො ඉදානෙව කක්ඛළො ඵරුසො නික්කාරුණිකො පුබ්බෙපි කක්ඛළො ඵරුසො නික්කාරුණිකොයෙවාති වත්වා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි.

තදා ලුද්දපුරිසො දෙවදත්තො අහොසි. දිසාපාමොක්ඛාචරියො සාරිපුත්තො. චුල්ලනන්දියො ආනන්දො. මාතා මහාපජාපතීගොතමී. මහානන්දියො පන අහමෙවාති.

චුල්ලනන්දියජාතකං.

---

2. 8. 3.

නමෙ නමන්තස්සාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං කුටුම්බිකං ආරබ්භ කථෙසි.

සාවත්ථිනගරවාසී කිරෙකො කුටුම්බිකො එකෙන ජානපදකුටුම්බිකෙන සද්ධිං වොහාරං අකාසි. සො අත්තනො භරියං ආදාය තස්ස ධාරණකස්ස සන්තිකං අගමාසි. ධාරණකො දාතුං න සක්කොමීති න කිඤ්චි අදාසි. ඉතරො කුජ්ඣිත්වා භත්තං අභුඤ්ජිත්වාව නික්ඛමි. අථ නං අන්තරාමග්ගෙ ඡාතජ්ඣත්තං දිස්වා මග්ගපටිපන්නා පුරිසා භරියායපි දත්වා භුඤ්ජාහීති භත්තපුටං අදංසු. සො තං ගහෙත්වා තස්සා අදාතුකාමො හුත්වා භද්දෙ ඉමං චොරානං නිවාසනට්ඨානං ත්වං පුරතො යාහීති උය්‍යොජෙත්වා සබ්බං භත්තං භුඤ්ජිත්වා තුච්ඡපුටං දස්සෙත්වා භද්දෙ අභත්තකං තුච්ඡපුටමෙව අදංසූති ආහ. සා තෙන එකකෙනෙව භුත්තභාවං ඤත්වා දොමනස්සප්පත්තා අහොසි. තෙ උභොපි ජෙතවනපිට්ඨිවිහාරෙන ගච්ඡන්තා පානීයං පිවිස්සාමාති ජෙතවනං පවිසිංසු. සත්ථාපි තෙසඤ්ඤෙව ආගමනං ඔලොකෙන්තො මග්ගං ගහෙත්වා ඨිතලුද්දො විය ගන්ධකුටිච්ඡායාය නිසීදි. තෙ සත්ථාරං දිස්වා උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා නිසීදිංසු. සත්ථා තෙහි සද්ධිං පටිසන්ථාරං කත්වා කිං උපාසිකෙ අයං තෙ භත්තා හිතකාමො සසෙනහොති

පුච්ඡි. භන්තෙ අහං එතස්ස සස්නෙහා අයං පන මය්හං නිස්නෙහො තිට්ඨන්තු අඤ්ඤෙ දිවසා අජ්ජෙවෙස අන්තරමග්ගෙ පුටභත්තං ලභිත්වා මය්හං අදත්වා අත්තනාව භුඤ්ජීති. උපාසිකෙ නිච්චකාලම්පි ත්වං එතස්ස හිතකාමා සස්නෙහා අයං නිස්නෙහොව යදා පන පණ්ඩිතෙ නිස්සාය තව ගුණෙ ජානාති තදා තෙ සබ්බිස්සරියං නිය්‍යාදෙතීති වත්වා තාය යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො අමච්චකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තස්ස අත්ථධම්මානුසාසකො අහොසි. තදා රාජා පදුබ්භෙය්‍යපි මෙ අයන්ති අත්තනො පුත්තං ආසඞ්කන්තො නීහරි. සො අත්තනො භරියං ගහෙත්වා නගරා නික්ඛම්ම එකස්මිං කාසිගාමකෙ වාසං කප්පෙසි. සො අපරභාගෙ පිතු කාලකතභාවං සුත්වා කුලසන්තකං රජ්ජං ගණ්හිස්සාමීති බාරාණසියං පච්චාගච්ඡන්තො අන්තරමග්ගෙ භරියායපි දත්වා භුඤ්ජාහීති භත්ත පුටං ලභිත්වා තස්සා අදත්වා සයමෙව තං භුඤ්ජි. සා කක්ඛළො වතායං සත්තොති දොමනස්සප්පත්තා අහොසි.

සො බාරාණසියං රජ්ජං ගහෙත්වා තං අග්ගමහෙසිට්ඨානෙ ඨපෙත්වා එත්තකමෙව එතිස්සා අලන්ති න අඤ්ඤං සක්කාරං වා සම්මානං වා කාරෙති. කථං යාපෙසීතිපි න පුච්ඡති. බොධිසත්තො චින්තෙසි අයං නො දෙවී රඤ්ඤො බහූපකාරා සස්නෙහා රාජා පනෙතං කිඤ්චි න මඤ්ඤති සක්කාරසම්මානමස්සා කාරෙස්සාමීති තං උපසඞ්කමිත්වා උපචාරං කත්වා එකමන්තං ඨත්වා කිං තාතාති වුත්තෙ කථං සමුට්ඨාපෙතුං මයං දෙවි තුම්හෙ උපට්ඨහාම කිං නාම මහල්ලකානං පිතුන්නං වත්ථඛණ්ඩං වා භත්තපිණ්ඩං වා දාතුං න වට්ටතීති ආහ. තාත අහං අත්තනාව කිඤ්චි න ලභාමි තුම්හාකං කිං දස්සාමි නනු ලභනකාලෙ අදාසිං ඉදානි පන මෙ රාජා න කිඤ්චි දෙති. තිට්ඨතු අඤ්ඤං දූනං රජ්ජං ගණ්හිතුං ආගච්ඡන්තො අන්තරාමග්ගෙ භත්තපුටං ලභිත්වා භත්තමත්තම්පි මෙ අදත්වා අත්තනාව භුඤ්ජීති. කිං පන අම්ම රඤ්ඤො සන්තිකෙ එවං කථෙතුං සක්ඛිස්සසීති. සක්ඛිස්සාමි තාතාති. තෙනහි අජ්ජෙව මම රඤ්ඤො සන්තිකෙ ඨිත කාලෙ මයි පුච්ඡන්තෙ එවං කථෙථ අජ්ජෙව වො ගුණං ජානාපෙස්සාමීති එවං වත්වා බොධිසත්තො පුරිමතරං ගන්ත්වා රඤ්ඤො සන්තිකෙ අට්ඨාසි. සාපි ගන්ත්වා රඤ්ඤො සමීපෙ අට්ඨාසි.

අථ තං බොධිසත්තො අම්ම තුම්හෙ අතිවිය කක්ඛළා කිං නාම පිතුන්නං වත්ථඛණ්ඩං වා භත්තපිණ්ඩං වා දාතුං න වට්ටතීති. තාත අහමෙව රඤ්ඤො සන්තිකා කිඤ්චි න ලභාමි තුම්හාකං කිං දස්සාමීති. නනු අග්ගමහෙසිට්ඨානං වො ලද්ධන්ති. තාත කිස්මිඤ්චි සම්මානෙ අසති අග්ගමහෙසිට්ඨානං කිං කරිස්සති ඉදානි මෙ තුම්හාකං රාජා කිං දස්සති සො අන්තරමග්ගෙ භත්තපුටං ලභිත්වා තතො කිඤ්චි අදත්වා

සයමෙව භුඤ්ජති. බොධිසත්තො එවං කිර මහාරාජාති පුච්ඡි. රාජා අධිවාසෙසි. බොධිසත්තො තස්ස අධිවාසනං විදිත්වා තෙනහි අම්ම රඤ්ඤො අප්පියකාලතො පට්ඨාය කිං තුම්හාකං ඉධවාසෙන ලොකස්මිං හි අප්පියසම්පයොගොව දුක්ඛො තුම්හාකං ඉධ වාසෙ සති රඤ්ඤො අප්පියසම්පයොගොව දුක්ඛං භවිස්සති ඉමෙ සත්තා නාම භජන්තං භජන්ති අභජන්තං අභජනභාවං ඤත්වා අඤ්ඤත්ථ ගන්තබ්බං මහන්තො ලොකසන්නිවාසොති වත්වා ඉමා ගාථා අවොච:-

නමෙ නමන්තස්ස භජෙ භජන්තං
කිච්චානුකුබ්බස්ස කරෙය්‍ය කිච්චං,
නානත්ථකාමස්ස කරෙය්‍ය අත්ථං
අසම්භජන්තම්පි න සම්භජෙය්‍ය.

චජෙ චජන්තං වනථං න කයිරා
අපෙතචිත්තෙන න සම්භජෙය්‍ය,
දිජො දුමං ඛීණඵලන්ති ඤත්වා
අඤ්ඤං සමෙක්ඛෙය්‍ය මහා හි ලොකොති.

තත්ථ—**නමෙ නමන්තස්ස භජෙ භජන්තන්ති** යො අත්තනො නමති තස්සෙව පටිනමෙය්‍ය යො ච භජති තඤ්ඤෙව භජෙය්‍ය. **කිච්චානුකුබ්බස්ස කරෙය්‍ය කිච්චන්ති** අත්තනො උප්පන්නකිච්චං අනුකුබ්බන්තස්සෙව තස්සාපි උප්පන්නකිච්චං පටිකරෙය්‍ය.

චජෙ චජන්තං වනථං න කයිරාති අත්තානං ජහන්තං ජහෙය්‍යෙව තස්මිං තණ්හාසඞ්ඛාතං වනථං න කරෙය්‍ය. **අපෙතචිත්තෙනාති** විගතචිත්තෙන විපල්ලත්ථචිත්තෙන. **න සම්භජෙය්‍යාති** තථා රූපෙන සද්ධිං න සමාගච්ඡෙය්‍ය. **දිජො දුමන්ති** යථා සකුණො පුබ්බෙ ඵලිතම්පි රුක්ඛං ඵලෙ **ඛීණෙ ඛීණඵලො** අයන්ති ඤත්වා තං ජහිත්වා අඤ්ඤං සමෙක්ඛති පරියෙසති එවං **අඤ්ඤං සමෙක්ඛෙය්‍ය මහා හි එස ලොකො.** අථ තුම්හෙ සසෙනහං එකං පුරිසං ලභිස්සථාති.

තං සුත්වා බාරාණසිරාජා දෙවියා සබ්බිස්සරියං අදාසි. තතො පට්ඨාය සමග්ගා සම්මොදමානා වසිංසු.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ ච ජයම්පතිකා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිංසු.

තදා ජයම්පතිකා ඉමෙ ච ජයම්පතිකා අහෙසුං. පණ්ඩිතාමච්චො පන අහමෙවාති.

පුටභත්තජාතකං.

---

2. 8. 4.

යස්ස තෙ චතුරො ධම්මාති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තං ආරබ්භ කථෙසි:-

යස්සෙතෙ චතුරො ධම්මා වානරින්ද යථා තව,
සච්චං ධම්මො ධිති චාගො දිට්ඨං සො අතිවත්තති.

යස්ස චෙතෙ න විජ්ජන්ති ගුණා පරමභද්දකා,
සච්චං ධම්මො ධිති චාගො දිට්ඨං සො නාතිවත්තතීති.

තත්‍ථ-**ගුණා පරමභද්දකාති** යස්සෙතෙ පරමභද්දකා චත්තාරො රසට්ඨෙන පිණ්ඩට්ඨෙන ගුණා න විජ්ජන්ති සො පච්චාමිත්තං අතික්කමිතුං න සක්කොතීති. සෙසමෙත්‍ථ සබ්බං හෙට්ඨා කුම්භීලජාතකෙ වුත්තනයමෙව සද්ධිං සමොධානෙනාති.

කුම්භීලජාතකං.

2. 8. 5.

අත්‍ථි මෙ පුරිසො දෙවාති ඉදං සත්‍ථා [illegible]තෙ විහරන්තො කොසලරාජානං ආරබ්භ කථෙසි. තස්ස [illegible]කො බහුපකාරො අමච්චො අන්තෙපුරෙ පදුස්සි. රාජා උපකාරකො මෙති ඤත්වාපි අධිවාසෙත්වා සත්‍ථු ආරොචෙසි. සත්‍ථා පොරාණකරාජානොපි මහාරාජ එවං අධිවාසෙසුංයෙවාති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ එකො අමච්චො තස්ස අන්තෙපුරෙ පදුස්සි. අමච්චස්සාපි සෙවකො තස්ස ගෙහෙ පදුස්සි. සො තස්ස අපරාධං අධිවාසෙතුං අසක්කොන්තො ආදාය රඤ්ඤො සන්තිකං ගන්ත්වා දෙව එකො මෙ උපට්ඨාකො සබ්බකිච්චකාරකො සො මය්හං ගෙහෙ පදුස්සි තස්ස කිං කාතුං වට්ටතීති පුච්ඡන්තො පඨමං ගාථමාහ:-

අත්‍ථි මෙ පුරිසො දෙව! සබ්බකිච්චෙසු ව්‍යාවටො,
තස්ස චෙකො පරාධත්‍ථි තත්‍ථ ත්වං කින්ති මඤ්ඤසීති.

තත්‍ථ-**තස්ස චෙකො පරාධත්‍ථීති** තස්ස ච පුරිසස්ස එකො අපරාධො අත්‍ථි. **තත්‍ථ ත්වං කින්ති මඤ්ඤසීති** තත්‍ථ තස්ස පුරිසස්ස අපරාධෙ ත්වං කිං කාතබ්බන්ති මඤ්ඤසි යථා තෙ චිත්තං උප්පජ්ජති තදනුරූපමස්ස දණ්ඩං පණෙහීති දීපෙති. තං සුත්වා රාජා දුතියං ගාථමාහ:-

අම්හාකම්පත්‍ථි පුරිසො එදිසො ඉධ විජ්ජති,
දුල්ලභො අඞ්ගසම්පන්නො ඛන්තිරස්මාකං රුච්චතීති.

තස්සත්‍ථො-**අම්හාකම්පි** රාජූනං සතං **එදිසො** බහුපකාරෙ අගාරෙ දුස්සනපුරිසො අත්‍ථි සො ච ඛො **ඉධ විජ්ජති** ඉදානිපි ඉධෙව සංවිජ්ජති. මයං රාජානොපි සමානා බහූපකාරතං සන්ධාය අධිවාසෙම තුය්හං පන අරඤ්ඤොපි සතො අධිවාසනං භාරො ජාතො **අඞ්ගසම්පන්නො** හි සබ්බෙහි ගුණකොට්ඨාසෙහි සමන්නාගතො පුරිසො නාම **දුල්ලභො** තෙන කාරණෙන **අස්මාකං** එවරූපෙසු ඨානෙසු අධිවාසනඛන්තියෙව **රුච්චතීති.**

අමච්චා අත්තානං සන්ධායෙව රඤ්ඤො වුත්තභාවං ඤත්වා තතො පට්ඨාය අන්තෙපුරෙ පදුස්සිතුං න විසහි. සොපිස්ස සෙවකො රඤ්ඤො ආරොචිතභාවං ඤත්වා තතොපට්ඨාය තං කම්මං කාතුං න විසහි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා අහමෙව බාරාණසිරාජා අහොසින්ති. සොපි අමච්චා රඤ්ඤා සත්ථු කථිත භාවං ඤත්වා තතො පට්ඨාය තං කම්මං කාතුං නාසක්ඛීති.

ඛත්තිවණ්ණනජාතකං.

---

2. 8. 6.

කාලෙ නික්ඛමණා සාධූති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කොසලරාජානං ආරබ්භ කථෙසි. කොසලරාජා පච්චන්තං වූපසමනත්ථාය අකාලෙ නික්ඛමි. වත්ථුං හෙට්ඨා වුත්තනයමෙව.

සත්ථා පන අතීතං ආහරිත්වා ආහ මහාරාජ අතීතෙ බාරාණසිරාජා අකාලෙ නික්ඛමිත්වා උය්‍යානෙ ඛන්ධාවාරං නිවෙසෙසි. තස්මිං කාලෙ එකො උලූකසකුණො වෙළුගුම්බං පවිසිත්වා නිලීයි. කාකසෙනා ආගන්ත්වා නික්ඛන්තමෙව තං ගණ්හිස්සාමාති පරිවාරෙසි. සො සුරියත්ථ ගමණං අනොලොකෙත්වාව කාලස්සෙව නික්ඛමිත්වා පලායිතුං ආරභි. අථ නං කාකා පරිවාරෙත්වා තුණ්ඩෙහි කොට්ටෙන්තා පරිපාතෙසුං. රාජා බොධිසත්තං ආමන්තෙත්වා කින්නුඛො පණ්ඩිත ඉමෙ කාකා කොසියං පරිපාතෙන්තීති පුච්ඡි. බොධිසත්තො අකාලෙ මහාරාජ අත්තනො වසනට්ඨානා නික්ඛමන්තා එවරූපං දුක්ඛං පටිලභන්තියෙව තස්මා අකාලෙ අත්තනො වසනට්ඨානා නික්ඛමිතුං න වට්ටතීති ඉමමත්ථං පකාසෙන්තො ඉමං ගාථාද්වයමාහ :–

කාලෙ නික්ඛමණා සාධු නාකාලෙ සාධු නික්ඛමො,
අකාලෙනහි නික්ඛම්ම එකකම්පි බහුජ්ජනො;
න කිඤ්චි අත්ථං ජොතෙති ධඞ්කසෙනාව කොසියං.

ධීරො ච විධිවිධානඤ්ඤු පරෙසං විවරානුගූ,
සබ්බාමිත්තෙ වසීකත්වා කොසියොව සුඛී සියාති.

තත්ථ–**කාලෙ නික්ඛමණා සාධූති** මහාරාජ නික්ඛමණං නාම නිග්ගමණං වා පරක්කමණං වා යුත්තපයුත්තකාලෙ සාධු. **නාකාලෙ සාධු නික්ඛමොති** අකාලෙ පන අත්තනො වසනට්ඨානතො අඤ්ඤත්ථ ගන්තුං නික්ඛමණං වා පරක්කමණං වා න සාධු. **අකාලෙනහීති** ආදීසු චතූසු පදෙසු පඨමෙන සද්ධිං තතියං දුතියෙන චතුත්ථං යොජෙත්වා එවං අත්ථො වෙදිතබ්බො. අත්තනො වසනට්ඨානතො පුරිසො අකාලෙන නික්ඛමිත්වා වා **න කිඤ්චි අත්ථං ජොතෙති** අත්තනො අප්පමත්තකම්පි වඩ්ඪිං පභාවෙතුං න සක්කොති. අථ ඛො **එකකම්පි බහුජ්ජනො** බහූපි සො පච්චත්ථිකජනො එතං අකාලෙ

නික්ඛන්තං වා පරක්කන්තං වා එකකං සම්පහරිත්වා මහාවිනාසං පාපෙති. තත්‍රායං උපමා **ධඞ්කසෙනාව කොසියං** යථා අයං ධඞ්ක සෙනා ඉමං අකාලෙ නික්ඛන්තඤ්ච පරක්කමන්තඤ්ච කොසියං තුණ්ඩෙහි විතුදන්ති මහාවිනාසං පාපෙන්ති තථා. තස්මා තිරච්ඡාන ගතෙ ආදිං කත්වා කොචි අකාලෙ අත්තනො වසනට්ඨානා න නික්ඛමිතබ්බං න පරක්කමිතබ්බන්ති.

දුතියගාථාය **ධීරොති** පණ්ඩිතො. **විධීති** පොරාණකපණ්ඩිතෙහි ඨපිතපවෙණී. **විධාන**න්ති කොට්ඨාසො වා සංවිදහනං වා. **විවරානුගූති** විවරං අනුගච්ඡන්තා ජානන්තා. **සබ්බාමිත්තෙති** සබ්බෙ අමිත්තෙ. **වසීකත්වාති** අත්තනො වසෙ කත්වා. **කොසියොවාති** ඉමම්හා බාල කොසියා අඤ්ඤො පණ්ඩිතකොසියොවිය. ඉදං වුත්තං හොති. යො ච ඛො පණ්ඩිතො ඉමස්මිං කාලෙ නික්ඛමිතබ්බං පරක්කමිතබ්බං ඉමස්මිං න නික්ඛමිතබ්බං න පරක්කමිතබ්බන්ති පොරාණකපණ්ඩිතෙහි ඨපිතස්ස පවෙණීසඞ්ඛාතස්ස විධිනො කොට්ඨාසසඞ්ඛාතං විධානං වා තස්ස වා විධිනො විධානං සංවිදහනං අනුට්ඨානං ජානාති සො විධිවිධානඤ්ඤූ පරෙසං අත්තනො පච්චාමිත්තානං විවරං ඤත්වා යථානාම පණ්ඩිතො කොසියො රත්තිසඞ්ඛාතෙ අත්තනො කාලෙ නික්ඛමිත්වා ච පරක්කමිත්වා ච තත්‍ර තත්‍ර සයිතානඤ්ඤෙව කාකානං සීසානි ඡින්දමානො තෙ සබ්බෙ අමිත්තෙ වසී කත්වා **සුඛී සියා** එවං ධීරොපි කාලෙ නික්ඛමිත්වා පරක්කමිත්වා අත්තනො පච්චාමිත්තෙ වසීකත්වා සුඛී නිද්දුක්ඛො භවෙය්‍යාති.

රාජා බොධිසත්තස්ස වචනං සුත්වා නිවත්ති. සත්ථා ඉමං ධම්ම දෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා රාජා ආනන්දො අහොසි. පණ්ඩිතාමච්චො පන අහමෙවාති.

කොසියජාතකං.

---

2. 8. 7.

සූරො සූරෙන සඞ්ගම්මාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

තස්මිං කාලෙ ජෙතවනතො ගාවුතඩ්ඪයොජනමත්තෙ එකො නිගම ගාමො. තත්‍ර බහූනි සලාකභත්තානි අත්ථි. තත්‍රෙකො පඤ්හපුච්ඡකො කොණ්ඨො වසති. සො සලාකභත්තපක්ඛිකභත්තානං අත්ථාය ගතෙ දහරෙ ච සාමණෙරෙ ච කෙ ඛාදන්ති කෙ පිවන්ති කෙ භුඤ්ජන්තීති පඤ්හං පුච්ඡිත්වා කථෙතුං අසක්කොන්තෙ ලජ්ජාපෙසි. තෙ තස්ස භයෙන සලාකභත්තපක්ඛිකභත්තත්ථාය තං ගාමං න ගච්ඡන්ති. අථෙකදිවසං එකො භික්ඛු සලාකග්ගං ගන්ත්වා භන්තෙ අසුකගාමෙ සලාකභත්තං වා පක්ඛිකභත්තං වා අත්ථීති පුච්ඡිත්වා අත්ථාවුසො තත්‍ර පනෙකො කොණ්ඨො පඤ්හං පුච්ඡති. කථෙතුං අසක්කොන්තෙ

අක්කොසති පරිභාසති තස්ස භයෙන කොචි ගන්තුං න සක්කොන්තීති වුත්තෙ භන්තෙ තත්ථ භත්තානි මය්හං පාපෙථ අහං තං දමෙත්වා නිබ්බිසෙවනං කත්වා තතො පට්ඨාය තුම්හෙ දිස්වා පලායනකං කරිස්සාමීති ආහ. භික්ඛූ සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා තස්ස තත්ථ භත්තානි පාපෙසුං.

සො තත්ථ ගන්ත්වා ගාමද්වාරෙ චීවරං පාරුපි. තං දිස්වා සොණ්ඩො චණ්ඩමෙණ්ඩකො විය වෙගෙන උපගන්ත්වා පඤ්හම්මෙ සමණ කථෙහීති ආහ. උපාසක ගාමෙ චරිත්වා යාගුං ආදාය ආසනසාලං තාව මෙ ආගන්තුං දෙහීති. සො යාගුං ආදාය ආසනසාලං ආගතෙපි තස්මිං තථෙව ආහ සොපි තං භික්ඛු යාගුං තාව මෙ පාතුං දෙහි ආසනසාලං සම්මජ්ජිතුං දෙහි සලාකභත්තං තාව ආහරිතුං දෙහීති වත්වා සලාකභත්තං ආහරිත්වා තමෙව පත්තං ගාහාපෙත්වා එහි පඤ්හං තෙ කථෙස්සාමීති බහිගාමං නෙත්වා චීවරං සංහරිත්වා අංසෙ ඨපෙත්වා තස්ස හත්ථතො පත්තං ගහෙත්වා අට්ඨාසි. තත්‍රාපි තං සො සමණ පඤ්හං මෙ කථෙහීති ආහ. අථ තං කථෙමි තෙ පඤ්හන්ති එකප්පහාරෙනෙව පාතෙත්වා අට්ඨීනි සඤ්චුණ්ණෙන්තො පොථෙත්වා ගූථං මුඛෙ පක්ඛිපිත්වා ඉතොදානි පට්ඨාය ඉමං ගාමං ආගතං කඤ්චි භික්ඛුං පඤ්හං පුච්ඡිතකාලෙ ජානිස්සාමීති සන්තජ්ජෙත්වා පක්කාමි. සො තතො පට්ඨාය භික්ඛූ දිස්වාව පලායති. අපරභාගෙ තස්ස භික්ඛුනො සා කිරියා භික්ඛුසඞ්ඝෙ පාකටා ජාතා. අථෙක දිවසං ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො අසුකභික්ඛු කිර සොණ්ඩස්ස මුඛෙ ගූථං පක්ඛිපිත්වා ගතොති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ සො භික්ඛු ඉදානෙව තං මීළ්හෙන ආසාදෙසි පුබ්බෙපි ආසාදෙසියෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ අඞ්ගමගධවාසිනො අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස රට්ඨං ගච්ඡන්තා එකදිවසං ද්වින්නං රට්ඨානං සීමන්තරෙ එකං සරං නිස්සාය වසිත්වා සුරං පිවිත්වා මච්ඡමංසං ඛාදිත්වා පාතොව යානානි යොජෙත්වා පක්කමිංසු. තෙසං ගතකාලෙ එකො ගූථඛාදකපාණකො ගූථගන්ධෙන ආගන්ත්වා තෙසං පීතට්ඨානෙ ඡඩ්ඩිතං සුරං දිස්වා පාණීයපිපාසාය පිවිත්වා මත්තො හුත්වා ගූථපුඤ්ජං අභිරුහි. අල්ලගූථං තස්මිං ආරුළ්හෙ ථොකං ඔනමි සො පඨවි මං ධාරෙතුං න සක්කොතීති විරවි. තස්මිඤ්ඤෙව ඛණෙ එකො මත්තවරවාරණො තං පදෙසං පත්වා ගූථගන්ධං ඝායිත්වා ජිගුච්ඡන්තො පටික්කමි. සො තං දිස්වා එස මම භයෙන පලායතීති සඤ්ඤී හුත්වා ඉමිනා මෙ සද්ධිං සඞ්ගාමෙතුං වට්ටතීති තං අව්හායන්තො පඨමං ගාථමාහ :-

සූරො සූරෙන සඞ්ගම්ම වික්කන්තෙන පහාරිනා,
එහි නාග නිවත්තස්සු කින්නු භීතො පලායසි;
පස්සන්තු අඞ්ගමගධා මම තුය්හඤ්ච වික්කමන්ති.

තස්සත්ථො–ත්වං **සූරො** මයා **සූරෙන** සද්ධිං සමාගන්ත්වා විරියවික්කමෙන **වික්කමන්තෙන** පහාරදානසමත්ථාය **පහාරිනා** කිං කාරණා අසඞ්ගාමෙත්වාව ගච්ඡසි කින්නු නාමඑකසම්පහාරෙපි දාතබ්බො සියා තස්මා **එහිනාග නිවත්තස්සු** එත්තකෙනෙව මරණභයතජ්ජිතො හුත්වා **කින්නු භීතො පලායසි** ඉමෙ ඉමං සීමං අනන්තරං කත්වා වසන්තා **පස්සන්තු අඞ්ගමගධා මම තුය්හඤ්ච වික්කමං** උභින්නම්පි අම්හාකං පරක්කමං පස්සන්තූති.

සො හත්ථී කණ්ණං දත්වා තස්ස වචනං සුත්වා නිවත්තිත්වා තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා තං අපසාදෙන්තො දුතියං ගාථමාහ:–

න තං පාද වධිස්සාමි න දන්තෙහි න සොණ්ඩියා,
මීළ්හෙන තං වධිස්සාමි පූති හඤ්ඤතු පූතිනාති.

තස්සත්ථො–න තං පාදෙහි වධිස්සාමි තුය්හං පන අනුච්ඡවිකෙන මීළ්හෙන හං වධිස්සාමීති.

එවඤ්ච පන වත්වා පූතිගූථපාණකො පූතිනාව හඤ්ඤතූති තස්ස මත්ථකෙ මහන්තං ලණ්ඩං පාතෙත්වා උදකං විස්සජ්ජෙත්වා තත්ථෙව තං ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්වා කොඤ්චනාදං නදන්තො අරඤ්ඤමෙව පාවිසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ගූථපාණකො කොණ්ඨො අහොසි. වාරණො සො භික්ඛු. තං කාරණං පච්චක්ඛතො දිස්වා තස්මිං වනසණ්ඩෙ නිවුත්ථදෙවතා පන අහමෙවාති.

ගූථපාණකජාතකං.

---

2. 8. 8.

තයො ගිරින්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කාමනීත බ්‍රාහ්මණං නාම ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථුං පච්චුප්පන්නඤ්ච අතීතඤ්ච ද්වාදසනිපාතෙ කාමජාතකෙ ආවිභවිස්සති.

තෙසු පන ද්වීසු රාජපුත්තෙසු ජෙට්ඨකො ආගන්ත්වා බාරාණසියං රාජා අහොසි. කණිට්ඨො උපරාජා. තෙසු රාජා වත්ථුකාමකිලෙසකාමෙසු අතිත්තො ධනලොලො අහොසි. තදා බොධිසත්තො සක්කො දෙවරාජා හුත්වා ජම්බුදීපං ඔලොකෙන්තො තස්ස රඤ්ඤො ද්වීසුපි කාමෙසු අතිත්තභාවං ඤත්වා ඉමං රාජානං නිග්ගහෙත්වා ලජ්ජාපෙස්සාමීති බ්‍රාහ්මණමාණවවණ්ණෙන ආගන්ත්වා රාජානං පස්සි. රඤ්ඤා ච කෙනත්ථෙන ආගතොසි මාණවාති වුත්තෙ අහං මහාරාජ තීණි නගරානි පස්සාමි ඛෙමානි සුභික්ඛානි පහූතහත්ථිඅස්සරථපත්තීනි හිරඤ්ඤසුවණ්ණාලඞ්කාරභරිතානි. සක්කා ච පන තානි අප්පකෙනෙව බලෙන ගණ්හිතුං, අහං තෙ තානි ගහෙත්වා දාතුං ආගතොති ආහ. කදා ගච්ඡාම මාණවාති වුත්තෙ සෙව මහාරාජාති. තෙනහි ගච්ඡ පාතොව ආගච්ඡෙය්‍යාසීති. සාධු මහාරාජ වෙගෙන බලං සජ්ජෙහීති වත්වා සක්කො සකට්ඨානමෙව ගතො.

රාජා පුනදිවසෙ භෙරිඤ්චරාපෙත්වා බලං සජ්ජං කාරෙත්වා අමච්චෙ පක්කොසිත්වා හියො එකො බ්‍රාහ්මණමාණවො උත්තරපඤ්චාලෙ ඉන්දපත්තෙ කෙකයෙති ඉමෙසු තීසු නගරෙසු රජ්ජං ගහෙත්වා දස්සාමීති ආහ, තං මාණවං ආදාය තීසු නගරෙසු රජ්ජං ගණ්හිස්සාම වෙගෙන තං පක්කොසථාති. කත්ථස්ස දෙව නිවාසො දාපිතොති. න මෙ තස්ස නිවාසගෙහං දාපිතන්ති. නිවාසපරිබ්බයො පන දින්නොති. සොපි න දින්නොති. අථ කහං තං පස්සිස්සාමාති. නගරවීථිසු ඔලොකෙථාති. තෙ ඔලොකෙන්තා අදිස්වා න පස්සාම මහාරාජාති ආහංසු. රඤ්ඤො මාණවං අපස්සන්තස්ස එවං මහන්තා නාම ඉස්සරියා පරිහීනොස්මීති මහා සොකො උදපාදි. හදයවත්ථුං උණ්හං අහොසි. වත්ථුලොහිතං කුප්පි. ලොහිතපක්ඛන්දිකා උදපාදි. වෙජ්ජා තිකිච්ඡිතුං නාසක්ඛිංසු. තතො තීහචතූහච්චයෙන සක්කො ආවජ්ජමානො තස්ස තං ආබාධං ඤත්වා තිකිච්ඡිස්සාමි නන්ති බ්‍රාහ්මණවණ්ණෙන ආගන්ත්වා ද්වාරෙ ඨත්වා වෙජ්ජබ්‍රාහ්මණො තුම්හාකං තිකිච්ඡනත්ථාය ආගතොති ආරොචාපෙසි.

රාජා තං සුත්වා මහන්තමහන්තා රාජවෙජ්ජා මං තිකිච්ඡිතුං නාසක්ඛිංසු, පරිබ්බයමස්ස දාපෙත්වා උය්‍යොජෙථාති ආහ. සක්කො තං සුත්වා මය්හං නෙව නිවාසෙන න පරිබ්බයෙන අත්ථො. වෙජ්ජලාභම්පි න ගණ්හිස්සාමි, තිකිච්ඡිස්සාමි නං රාජා මං පස්සතූති ආහ. රාජා තං සුත්වා තෙනහි ආගච්ඡතූති ආහ. සක්කො පවිසිත්වා ජයාපෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. රාජා ත්වං මං තිකිච්ඡසීති ආහ. ආම දෙවාති. තෙන හි තිකිච්ඡස්සූති. සාධු මහාරාජ ව්‍යාධිනො මෙ ලක්ඛණං කථෙථ කෙන කාරණෙන උප්පන්නො කිං ඛාදිතං වා පීතං වා නිස්සාය උදාහු දිට්ඨං වා සුතං වාති. තාත මය්හං ව්‍යාධි සුතං නිස්සාය උප්පන්නොති. කිං තෙ සුතන්ති. තාත එකො මාණවො ආගන්ත්වා මය්හං තීසු නගරෙසු රජ්ජං ගණ්හිත්වා දස්සාමීති ආහ. අහං තස්ස නිවාසට්ඨානං වා නිවාසපරිබ්බයං වා න දාපෙසිං, සො මය්හං කුජ්ඣිත්වා අඤ්ඤස්ස රඤ්ඤො සන්තිකං ගතො භවිස්සති. අථ මෙ එවං මහන්තා නාම ඉස්සරියා පරිහීනොම්හීති චින්තෙන්තස්ස අයං ව්‍යාධි උප්පන්නො සචෙ සක්කොසි තං මෙ කාමචිත්තං නිස්සාය උප්පන්නං ව්‍යාධිං තිකිච්ඡාති එතමත්ථං පකාසෙන්තො පඨමං ගාථමාහ:-

තයොගිරිං අන්තරං කාමයාමි
පඤ්චාලා කුරයො කෙකයෙ ච;
තතුත්තරිං බ්‍රාහ්මණ කාමයාමි
තිකිච්ඡ මං බ්‍රාහ්මණ කාමනීතන්ති.

තත්ථ-**තයොගිරි**න්ති තයො ගිරී. අයමෙව වා පාඨො. යථා ච සුදස්සනස්ස ගිරිනො වාරං හෙතං පකාසතීති එත්ථ සුදස්සනං දෙවනගරං යුජ්ඣිත්වා දුග්ගණ්හතාය දුච්චලනතාය සුදස්සනගිරීති වුත්තං එවමිධාපි තීණි නගරානි තයොගිරින්ති අධිප්පෙතානි. තස්මා

අයමෙත්ථ අත්ථො තීණි ච නගරානි තෙසඤ්ච අනන්තරං තිවිධම්පි රට්ඨං කාමයාමි. **පඤ්චාලා කුරවො කෙකකෙ චා**ති ඉමානි තෙසං රට්ඨානං නාමානි. තෙසු පඤ්චාලාති උත්තරපඤ්චාලා, තත්ථ කම්පිල්ලං නාම නගරං. කුරවොති කුරුරට්ඨං තත්ථ ඉන්දපත්තං නාම නගරං. කෙකකෙ චාති පච්චත්තෙ උපයොගවචනං. තෙන කෙකකරට්ඨං දස්සෙති. තත්ථ කෙකකරාජධානියෙව නගරං. **තතුත්තරි**න්ති තං අහං ඉතො පටිලද්ධා බාරාණසිරජ්ජා තතුත්තරිං තිවිධං රජ්ජං **කාමයාමි**. **තිකිච්ඡ මං බ්‍රාහ්මණ කාමනීතං** ඉති ඉමෙහි වත්ථුකාමෙහි ච කිලෙසකාමෙහි ච නීතං හතං පහතං සචෙ සක්කොසි තිකිච්ඡ මං බ්‍රාහ්මණාති.

අථ නං සක්කො මහාරාජ ත්වං මූලොසධාදීහි අතෙකිච්ඡො ඤාණොසධෙනෙව තිකිච්ඡිතබ්බොති වත්වා දුතියං ගාථමාහ:-

කණ්හාහිදට්ඨස්ස කරොන්ති හෙකෙ
අමනුස්සවද්ධස්ස කරොන්ති පණ්ඩිතා;
න කාමනීතස්ස කරොති කොචි
ඔක්කන්තසුක්කස්ස හි කා තිකිච්ඡාති.

තත්ථ-**කණ්හාහිදට්ඨස්ස කරොන්ති හෙකෙ**ති එකච්චෙ හි තිකිච්ඡකා ඝොරවිසෙන කාළසප්පෙන දට්ඨස්ස මන්තෙහි චෙව ඔසධෙහි ච තිකිච්ඡං කරොන්ති. **අමනුස්සවද්ධස්ස කරොන්ති පණ්ඩිතා**ති අපරෙ පණ්ඩිතා භූතවෙජ්ජා භූතයක්ඛාදීහි අමනුස්සෙහි වද්ධස්ස වධිතස්ස අභිභූතස්ස ගහිතස්ස බලිකම්මපරිත්තකරණඔසධපරිභාවිතාදීහි තිකිච්ඡං කරොන්ති. **න කාමනීතස්ස කරොති කොචී**ති කාමෙහි පන නීතස්ස කාමවසිකස්ස පුග්ගලස්ස අඤ්ඤත්‍ර පණ්ඩිතෙහි අඤ්ඤො කොචි තිකිච්ඡං න කරොති, කරොන්තොපි කාතුං සමත්ථො නාම නත්ථි. කිං කාරණා? **ඔක්කන්තසුක්කස්ස හි කා තිකිච්ඡා**ති ඔක්කන්තසුක්කස්ස අවක්කන්තකුසලධම්මස්ස මරියාදං අතික්කන්තස්ස අකුසලධම්මෙ පතිට්ඨිතස්ස පුග්ගලස්ස මන්තොසධාදීහි කා නාම තිකිච්ඡා? න සක්කා එස බාලො ඔසධෙහි තිකිච්ඡිතුන්ති.

ඉතිස්ස මහාසත්තො ඉමං කාරණං දස්සෙත්වා උත්තරිං එවමාහ මහාරාජ සචෙ ත්වං තානි තීණි රජ්ජානි ලච්ඡසි අපිනුඛො ඉමෙසු චතූසු නගරෙසු රජ්ජං කාරෙන්තො එකප්පහාරෙනෙව චත්තාරි සාටකයුගානි පරිදහෙය්‍යාසි චතූසු වා සුවණ්ණපාතිසු භුඤ්ජෙය්‍යාසි චතූසු වා සිරිසයනෙසු සයෙය්‍යාසි? මහාරාජ තණ්හාවසිකෙන නාම භවිතුං න වට්ටති, තණ්හා හි නාමෙසා විපත්තිමූලා, සා වඩ්ඪමානා යො තං වඩ්ඪෙති තං පුග්ගලං අට්ඨසු මහානිරයෙසු සොළසසු උස්සදනිරයෙසු නානප්පකාරභෙදෙසු ච අවසෙසෙසු අපායෙසු ඛිපතීති.

එවං රාජානං නිරයාදිභයෙන තජ්ජෙත්වා මහාසත්තො ධම්මං දෙසෙසි. රාජාපිස්ස ධම්මං සුත්වා විගතසොකො හුත්වා තාවදෙව නිව්‍යාධිතං පාපුණි. සක්කොපිස්ස ඔවාදං දත්වා සීලෙසු පතිට්ඨාපෙත්වා දෙවලොකමෙව ගතො. සොපි තතො පට්ඨාය දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා යථාකම්මං ගතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා රාජා කාමනීතබ්‍රාහ්මණො අහොසි. සක්කො පන අහමෙවාති.

කාමනීතජාතකං.

---

2. 8. 9.

ගජග්ගමෙඝෙහීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පලාසිපරිබ්බාජකං ආරබ්භ කථෙසි. සො කිර වාදත්ථාය සකලජම්බුදීපං විචරිත්වා කඤ්චි පටිවාදිං අලභිත්වා අනුපුබ්බෙන සාවත්ථිං ගන්ත්වා අපි නු ඛො කොචි මයා සද්ධිං වාදං කාතුං සමත්ථොති මනුස්සෙ පුච්ඡි. මනුස්සා තාදිසානං සහස්සෙනාපි සද්ධිං වාදං කාතුං සමත්ථො සබ්බඤ්ඤූ දිපදානං අග්ගො මහාගොතමො ධම්මිස්සරො පරවාදප්පමද්දනො. සකලෙපි ජම්බුදීපෙ උප්පන්නා පරප්පවාදා තං භගවන්තං අතික්කමිතුං සමත්ථා නත්ථි. වෙලන්තං පත්වා ඌමියො විය හි සබ්බවාදා තස්ස පාදමූලං පත්වා චුණ්ණවිචුණ්ණා හොන්තීති බුද්ධගුණෙ කථෙසුං. පරිබ්බාජකො කහං පන සො එතරහීති පුච්ඡිත්වා ජෙතවනෙති සුත්වා ඉදානිස්ස වාදං ආරොපෙස්සාමීති මහාජනපරිවුතො ජෙතවනං ගච්ඡන්තො ජෙතරාජකුමාරෙන නවකොටිධනං විස්සජ්ජෙත්වා කාරිතජෙතවනද්වාරකොට්ඨකං දිස්වා අයං සමණස්ස ගොතමස්ස වසනපාසාදොති පුච්ඡිත්වා ද්වාරකොට්ඨකො අයන්ති සුත්වා ද්වාරකොට්ඨකො තාව එවරූපො වසනගෙහං කීදිසං භවිස්සතීති වත්වා ගන්ධකුටිනාම අප්පමෙය්‍යාති වුත්තෙ එවරූපෙන සමණෙන සද්ධිං කො වාදං කරිස්සතීති තතොව පලායි. මනුස්සා උන්නාදිනො හුත්වා ජෙතවනං පවිසිත්වා සත්ථාරා කිං අකාලෙ ආගතත්ථාති වුත්තා තං පවත්තිං කථයිංසු. සත්ථා න ඛො උපාසකා ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස මම වසනට්ඨානස්ස ද්වාරකොට්ඨකං දිස්වා පලායතෙවාති වත්වා තෙහි යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ ගන්ධාරරට්ඨෙ තක්කසිලායං බොධිසත්තො රජ්ජං කාරෙසි. බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තො. සො තක්කසිලං ගණ්හිස්සාමීති මහන්තෙන බලකායෙන ගන්ත්වා නගරතො අවිදූරෙ ඨත්වා ඉමිනා නියාමෙන හත්ථී පෙසෙථ, ඉමිනා අස්සෙ, ඉමිනා රථෙ, ඉමිනා පත්තී, එවං ධාවිත්වා ආවුධෙහි පහරථ එවං සතවස්සවලාහකා විය සරවස්සං වස්සථාති සෙනං විචාරෙන්තො ඉමං ගාථාද්වයමාහ:-

ගජග්ගමෙඝෙහි හයග්ගමාලිහි
රථූමිජාතෙහි සරාභිවස්සහි;
ථරුග්ගහාවට්ටදළ්හප්පහාරිහි
පරිවාරිතා තක්කසිලා සමන්තතො.

අභිධාවථා ච පතථා ච
විවිධවිනදිතා ච දන්තිහි;
වත්තතජ්ජ තුමුලො ඝොසො
යථා විජ්ජුතා ජලධරස්ස ගජ්ජතොති.

තත්ථ-**ගජග්ගමෙඝෙහී**ති අග්ගගජමෙඝෙහි. කුඤ්චනාදගජ්ජිතං ගජ්ජන්තෙහි මත්තවරවාරණවලාහකෙහීති අත්ථො. **හයග්ගමාලිහී**ති අග්ගහයමාලිහි. වරසින්ධවමාලාකුලෙහි අස්සානීකෙහීති අත්ථො. **රථූමිජාතෙහී**ති සඤ්ජාතඋම්මිවෙගෙහි සාගරසලිලෙහි විය සඤ්ජාතරථූමිහි. රථානීකෙහීති අත්ථො. **සරාභිවස්සහී**ති තෙහියෙව රථානීකෙහි සතවස්සමෙඝො විය සරවස්සං වස්සන්තෙහි. **ථරුග්ගහාවට්ටදළ්හප්පහාරිහී**ති ථරුග්ගහෙහි ආවට්ටදළ්හප්පහාරීහි ඉතො චිතො ච ආවත්තිත්වා පරිවත්තිත්වා දළ්හං පහරන්තෙහි ගහිතඛග්ගරතනථරුදණ්ඩෙහි. පත්තියොධෙහි චාති අත්ථො. **පරිවාරිතා තක්කසිලා සමන්තතො**ති යථා අයං තක්කසිලා පරිවාරිතා හොති සීඝං තථා කරොථාති අත්ථො.

අභිධාවථා ච පතථා චාති වෙගෙන ධාවථ චෙව උප්පතථා ච. **විවිධවිනදිතා ච දන්තිහී**ති වරවාරණෙහි සද්ධිං විවිධවිනදිතා ච භවථ. සෙළිතගජ්ජිතවාදිතෙහි නානාවිරවා හොථාති අත්ථො. **වත්තතජ්ජතුමුලොඝොසො**ති වත්තතු අජ්ජ තුමුලො මහන්තො අසනිසද්දසදිසො ඝොසො. **යථා විජ්ජුතා ජලධරස්ස ගජ්ජතො**ති යථා ගජ්ජන්තස්ස ජලධරස්ස මුඛතො නිග්ගතා විජ්ජුතා චරන්ති, එවං විචරන්තා නගරං පරිවාරෙත්වා රජ්ජං ගණ්හථාති වදති.

ඉති සො රාජා ගජ්ජිත්වා සෙනං විචාරෙත්වා නගරද්වාරසමීපං ගන්ත්වා ද්වාරකොට්ඨකං දිස්වා ඉදං රඤ්ඤො වසනගෙහන්ති පුච්ඡිත්වා අයං නගරද්වාරකොට්ඨකොති වුත්තෙන නගරද්වාරකොට්ඨකො තාව එවරූපො රඤ්ඤො නිවෙසනං කීදිසං භවිස්සතීති වත්වා වෙජයන්තපාසාදසදිසන්ති සුත්වා එවං යසසම්පන්නෙන රඤ්ඤා සද්ධිං යුජ්ඣිතුං න සක්ඛිස්සාමාති ද්වාරකොට්ඨකං දිස්වාව නිවත්තිත්වා පලායිත්වා බාරාණසිමෙව අගමාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා බාරාණසිරාජා පලාසිපරිබ්බාජකො අහොසි. තක්කසිලරාජා පන අහමෙවාති.

පලාසිජාතකං.[1]

1. ඉං. සත්ථා. පලාසිජාතකං.

2. 8. 10.

ධජමපරිමිතන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං පලාසිපරිබ්බාජකමෙව ආරබ්භ කථෙසි. ඉමස්මිං පන වත්ථුස්මිං සො පරිබ්බාජකො ජෙතවනං පාවිසි. තස්මිං ඛණෙ සත්ථා මහාජනපරිවුතො අලඞ්කතධම්මාසනෙ නිසින්නො මනොසිලාතලෙ සීහනාදං නදන්තො සීහපොතො විය ධම්මං දෙසෙති. පරිබ්බාජකො දසබලස්ස බ්‍රහ්මසරීරපටිභාගං රූපං පුණ්ණචන්දසස්සිරිකං මුඛං සුවණ්ණපට්ටසදිසං නලාටඤ්ච දිස්වා කො එවරූපං පුරිසුත්තමං ජිනිතුං සක්ඛිස්සතීති නිවත්තිත්වා පරිසන්තරං පවිසිත්වා පලායි. මහාජනො තං අනුබන්ධිත්වා නිවත්තිත්වා සත්ථු තං පවත්තිං ආරොචෙසි. සත්ථා න සො පරිබ්බාජකො ඉදානෙව පුබ්බෙපි මම සුවණ්ණවණ්ණං මුඛං දිස්වා පලාතොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බොධිසත්තො බාරාණසියං රජ්ජං කාරෙසි. තක්කසිලායං එකො ගන්ධාරරාජා. සො බාරාණසිං ගහෙස්සාමීති චතුරඞ්ගිණියා සෙනාය ආගන්ත්වා නගරං පරිවාරෙත්වා නගරද්වාරෙ ඨිතො අත්තනො බලවාහනං ඔලොකෙත්වා කො එත්තකං බලවාහනං ජිනිතුං සක්ඛිස්සතීති අත්තනො සෙනං වණ්ණෙත්වා පඨමං ගාථමාහ:–

ධජමපරිමිතං අනන්තපාරං
දුප්පසහං ධඞ්කෙහි සාගරමිව;
ගිරිමිව අනිලෙන දුප්පසහො
දුප්පසහො අහමජ්ජ තාදිසෙනාති.

තත්ථ–**ධජමපරිමිතන්**ති ඉදං තාව මෙ රථෙසු මොරපාදෙ ඨපෙත්වා උස්සාපිතං ධජමෙව අපරිමීතං බහුං අනෙකසතසඞ්ඛං. **අනන්තපාරන්**ති බලවාහනම්පි මෙ එත්තකා හත්ථී එත්තකා අස්සාති ගණනපරිච්ඡෙදරහිතං අනන්තපාරං. **දුප්පසහන්**ති න සක්කා පටිසත්තූහි සහිතුං අභිභවිතුං. යථා කිං? **ධඞ්කෙහි සාගරමිවා**ති යථා සාගරො බහූහිපි කාකෙහි වෙගවික්ඛම්භනවසෙන වා අතික්කමනවසෙන වා දුප්පසහො එවං දුප්පසහං. **ගිරිමිව අනිලෙන දුප්පසහො**ති අපි ච මෙ අයං බලකායො යථා පබ්බතො වාතෙන අකම්පනීයතො දුප්පසහො තථා අඤ්ඤෙන බලකායෙන දුප්පසහො. **දුප්පසහො අහමජ්ජ තාදිසෙනා**ති ස්වාහං ඉමිනා බලෙන සමන්නාගතො අජ්ජ තාදිසෙන දුප්පසහොති. අට්ටාලකෙ ඨිතං බොධිසත්තං සන්ධාය වදති.

අථස්ස සො පුණ්ණචන්දසස්සිරිකං අත්තනො මුඛං දස්සෙත්වා බාල මාවිප්පලප ඉදානි තෙ බලවාහනං මත්තවරවාරණො විය නළවනං විද්ධංසෙස්සාමීති සන්තජ්ජෙත්වා දුතියං ගාථමාහ:–

මා බාලියං විප්පලපි න හිස්ස තාදිසං
විළය්හසෙ නහි ලභසෙ නිසෙධකං;
ආසජ්ජසි ගජමිව එකචාරිනං
යො තං පදා නළමිව පොථයිස්සතීති.

තත්ථ-**මා බාලියං විප්පලපී**ති මා අත්තනො බාලභාවං විලපි. **න හිස්ස තාදිසා**ති න හි අස්ස තාදිසො. අයමෙව වා පාඨො. තාදිසො අත්ථන්තපාරං මෙ බලවාහනන්ති එවරූපං තක්කෙන්තො රජ්ජං ගහෙතුං සමත්ථො නාම නත්ථි අස්ස. න හොතීති අත්ථො. **විලය්හසෙ**ති ත්වං හි කෙවලං රාගදොසමොහමානපරිළාහෙන විලය්හසියෙව. **න හි ලභසෙ නිසෙධක**න්ති මාදිසං පන පස්සය්හ අභිභවිත්වා නිසෙධකං තාව න ලභසි. අජ්ජ තං ආගතමග්ගෙනෙව පලාපෙස්සාමි. **ආසජ්ජසී**ති උපගච්ඡසි. **ගජමිව එකචාරින**න්ති එකචාරිනං මත්තවරවාරණං විය. **යො තං පදා නළමිව පොථයිස්සතී**ති. යො තං යථා නාම මත්තවර වාරණො පාදා නළං පොථෙති සාධු චුණ්ණෙති එවං පොථයිස්සති. තං ත්වං ආසජ්ජසීති අත්තානං සන්ධායාහ.

එවං තජ්ජෙන්තස්ස පනස්ස කථං සුත්වා ගන්ධාරරාජා උල්ලොකෙන්තො කඤ්චනපට්ටසදිසං මහානලාටං දිස්වා අත්තනො ගහණභීතො නිවත්තිත්වා පලායන්තො සකනගරමෙව අගමාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ගන්ධාරරාජා පලායිපරිබ්බාජකො අහොසි. බාරාණසිරාජා පන අහමෙවාති.

දුතියපලායි ජාතකං.[1]

කාසාවවග්ගො අට්ඨමො.

2. 9. 1.

යථාපි කීතාති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තං ආරබ්භ කථෙසි. ධම්මසභායං භික්ඛූ කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො දෙවදත්තො ආචරියං පච්චක්ඛාය තථාගතස්ස පටිපක්ඛො පටිසත්තු හුත්වා මහාවිනාසං පාපුණීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ දෙවදත්තො ඉදානෙව ආචරියං පච්චක්ඛාය මම පටිපක්ඛො හුත්වා මහාවිනාසං පත්තො පුබ්බෙපි පත්තොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො හත්ථාචරියකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො හත්ථිසිප්පෙ නිප්ඵත්තිං පාපුණි. අථෙකො කාසිගාමකො මාණවකො ආගන්ත්වා තස්ස සන්තිකෙ සිප්පං උග්ගණ්හි. බොධිසත්තා නාම සිප්පං වාචෙන්තා ආචරියමුට්ඨිං න කරොන්ති අත්තනො ජානනනියාමෙන නිරවසෙසං සික්ඛාපෙන්ති. තස්මා සො මාණවො බොධිසත්තස්ස ජානනසිප්පං නිරවසෙසං ගණ්හිත්වා බොධිසත්තං ආහ ආචරිය අහං රාජානං

1. ඉං., සෳා., දුතියපලායිජාතකං.

රාජානං උපට්ඨහිස්සාමීති. බොධිසත්තො සාධු තාතාති ගන්ත්වා ආරොචෙසි මහාරාජ මම අන්තෙවාසිකො තුම්හෙ උපට්ඨාතුං ඉච්ඡතීති. සාධු උපට්ඨාතූති. හොත හිස්ස පරිබ්බයං ජානාථාති. තුම්හාකං අන්තෙවාසිකො තුම්හෙහි සමකං න ලච්ඡති තුම්හෙසු සතං ලභන්තෙසු පණ්ණාසං ලච්ඡති. වෙ ලභන්තෙසු එකං ලච්ඡතීති. සො ගෙහං ගන්ත්වා තං පවත්තිං අන්තෙවාසිකස්ස ආරොචෙසි. අන්තෙවාසිකො අහං ආචරිය තුම්හෙහි සමසමසිප්පං ජානාමි, සචෙ සමකඤ්ඤෙව පරිබ්බයං ලභිස්සාමි උපට්ඨහිස්සාමි නො චෙ න උපට්ඨහිස්සාමීති ආහ.

බොධිසත්තො තං පවත්තිං රඤ්ඤො ආරොචෙසි. රාජා සචෙ සො තුම්හෙහි සමප්පකාරො තුම්හෙහි සමකඤ්ඤෙව සිප්පං දස්සෙතුං සක්කොන්තො සමකං ලභිස්සතීති ආහ. බොධිසත්තො තං පවත්තිං තස්ස ආරොචෙත්වා තෙන සාධු දස්සෙස්සාමීති වුත්තෙ රඤ්ඤො ආරොචෙසි. රාජා තෙනහි ස්වෙ සිප්පං දස්සෙථාති. සාධු දස්සෙස්සාම නගරෙ භෙරිං චරාපෙථාති ආහ. රාජා ස්වෙ කිර ආචරියො ච අන්තෙවාසිකො ච උභො හත්ථිසිප්පං දස්සෙන්ති, ස්වෙ රාජඞ්ගණෙ සන්නිපතිත්වා දට්ඨුකාමා පස්සන්තූති භෙරිඤ්චරාපෙසි. ආචරියො න මෙ අන්තෙවාසිකො උපායකොසල්ලං ජානාතීති එකං හත්ථිං ගහෙත්වා එකරත්තෙනෙව විලොමං සික්ඛාපෙසි. සො තං ගච්ඡාති වුත්තෙ ඔසක්කිතුං ඔසක්කාති වුත්තෙ ගන්තුං තිට්ඨාති වුත්තෙ නිපජ්ජිතුං නිපජ්ජාති වුත්තෙ ඨාතුං ගණ්හාති වුත්තෙ ඨපෙතුං ඨපෙහීති වුත්තෙ ගණ්හිතුං සික්ඛාපෙත්වා පුන දිවසෙ තං හත්ථිං අභිරුහිත්වා රාජඞ්ගණං අගමාසි. අන්තෙවාසිකොපි එකං මනාපං අභිරුහි. මහාජනො සන්නිපති උභොපි සමකං සිප්පං දස්සෙසුං. පුන බොධිසත්තො අත්තනො හත්ථිං විලොමං කාරෙසි. සො ගච්ඡාති වුත්තෙ ඔසක්කි. ඔසක්කාති වුත්තෙ පුරතො ධාවි. තිට්ඨාති වුත්තෙ නිපජ්ජි. නිපජ්ජාති වුත්තෙ තිට්ඨති. ගණ්හාති වුත්තෙ නික්ඛිපි. නික්ඛිපාති වුත්තෙ ගණ්හි.

මහාජනො අරෙ දුට්ඨන්තෙවාසික ත්වං ආචරියෙන සද්ධිං සාරම්භං කරොසි අත්තනො පමාණං න ජානාසි ආචරියෙන සමකං ජානාමීති සඤ්ඤී හොසීති ලෙඩ්ඩුදණ්ඩාදීහි පහරිත්වා තත්ථෙව ජීවිතක්ඛයං පාපෙසි.

බොධිසත්තො හත්ථිම්හා ඔරුය්හ රාජානං උපසඞ්කමිත්වා මහාරාජ සිප්පං නාම අත්තනො සුඛත්ථාය ගණ්හන්ති එකච්චස්ස පන ගහිත සිප්පං දුක්කතං උපාහනං විය විනාසමෙව ආවහතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

යථාපි කීතා පුරිසස්සුපාහනා
සුඛස්ස අත්ථාය දුඛං උදබ්බහෙ;
ඝම්මාභිතත්තා තලසා පපීළිතා
තස්සෙව පාදෙ පුරිසස්ස ඛාදරෙ.

එවමෙව යො දුක්කුලීනො අනරියො
තම්හාකවිජ්ජඤ්ච සුතඤ්ච මාදිය;
තමෙව සො තත්ථ සුතෙන ඛාදති
අනරියො වුච්චති පානදූපමොති.

තත්ථ-**උදබ්බහෙ**ති උබ්බහෙය්‍ය. **ඝම්මාභිතත්තා තලසා පපීළිතා**ති ඝම්මෙන අභිතත්තා පාදතලෙන ච පරිපීළිතා. **තස්සෙවා**ති යෙන තා සුඛත්ථාය කිණිත්වා පාදෙසු පටිමුක්කා දුක්කතූපාහනා තස්සෙව. **ඛාදරෙ**ති වණං වා කරොන්ති පාදෙ ඛාදන්ති.

දුක්කුලීනොති දුජ්ජාතිකො අකුලපුත්තො. **අනරියො**ති හිරොත්තප්පවජ්ජිතො අසප්පුරිසො. **තම්හාකවිජ්ජඤ්ච සුතඤ්ච මාදියා**ති එත්ථ තං තං මන්තීති තංමාකොති වත්තබ්බෙ තම්හාකො. තං තං සිප්පං ආසෙවති පරිවත්තෙතීති අත්ථො. ආචරියස්සෙතං නාමං තස්මා **තම්හාකා**. ගාථාබන්ධනසුඛත්ථං පනස්ස රස්සභාවො කතො. **විජ්ජ**න්ති අට්ඨාරසසු විජ්ජට්ඨානෙසු යං කිඤ්චි. **සුත**න්ති යං කිඤ්චි සුතපරියත්තිං. **ආදියා**ති ආදියිත්වා. **තමෙව සො තත්ථ සුතෙන ඛාදතී**ති තමෙවාති අත්තානමෙව සොති යො දුක්කුලීනො අනරියො ආචරියම්හා විජ්ජඤ්ච සුතඤ්ච ආදියති සො තත්ථ සුතෙන ඛාදති තස්ස සන්තිකෙ සුතෙන සො අත්තානමෙව ඛාදතීති අත්ථො.

අට්ඨකථායං පන **තෙනෙව සො තත්ථ සුතෙන ඛාදතී**තිපි පාඨො. තස්සාපි සො තෙන තත්ථ සුතෙන අත්තානමෙව ඛාදතීති අයමෙවත්ථො. **අනරියො වුච්චති පානදූපමො**ති ඉති අනරියො දූපාහනූපමො දුක්කතූපාහනූපමො වුච්චති. යථාපි දුක්කතූපාහනා පුරිසං ඛාදන්ති එවමෙස සුතෙන ඛාදන්තො අත්තනාව අත්තානං ඛාදති. අථවා පානාය දූහොති පානදූ. උපාහනුපතාපිතස්ස උපාහනාය ඛාදිතපාදස්සෙතං නාමං. තස්මා යො සො අත්තානං සුතෙන ඛාදති සො තෙන සුතෙන ඛාදිතත්තා අනරියොති වුච්චති. පානදූපමො උපාහනුපතාපිතපාදසදිසොති වුච්චතීති අයමෙත්ථ අත්ථො. රාජාතුට්ඨො බොධිසත්තස්ස මහන්තං යසං අදාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා අන්තෙවාසිකො දෙවදත්තො අහොසි. ආචරියො පන අහමෙවාති.

උපාහනජාතකං.

---

2. 9. 2.

එකචින්තිතොව අයමත්ථොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං කුමාරිකං ආරබ්භ කථෙසි. සා කිරෙකා සාවත්ථියං සෙට්ඨිධීතා අත්තනො ගෙහෙ උසභරාජස්ස සක්කාරං කයිරමානං දිස්වා ධාතිං පුච්ඡි අම්ම කො නාමෙස එවං සක්කාරං ලභතීති. උසභරාජා නාම අම්මාති. පුන සා එකදිවසං පාසාදෙ ඨත්වා අන්තරවීථිං

ඔලොකෙන්ති එකං ඛුජ්ජං දිස්වා චින්තෙසි ගුත්තං අනන්තරෙ ජෙට්ඨකස්ස පිට්ඨියං සාකුඨං හොති, මනුස්සජෙට්ඨකස්සාපි තෙන භවිතබ්බං අයං මනුස්සෙසු පුරිසූසභො භවිස්සති එතස්ස මයා පාද පරිචාරිකාය භවිතුං වට්ටතීති. සා දාසිං පෙසෙත්වා සෙට්ඨිධීතා තයා සද්ධිං ගන්තුකාමා අසුකට්ඨානං කිර ගන්ත්වා තිට්ඨාහි තස්ස ආරොචෙත්වා සාරභණ්ඩකං ආදාය අඤ්ඤාතකවෙසෙන පාසාදා ඔතරිත්වා තෙන සද්ධිං පලායි. අපරභාගෙ තං කම්මං නගරෙ ච භික්ඛුසඞ්ඝෙ ච පාකටං ජාතං. ධම්මසභායං භික්ඛූ කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො අසුකා කිර සෙට්ඨිධීතා ඛුජ්ජෙන සද්ධිං පලාතාති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙවෙසා ඛුජ්ජං කාමෙති පුබ්බෙපි කාමෙසියෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො එකස්මිං නිගමගාමෙ සෙට්ඨිකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො ඝරාවාසං වසන්තො පුත්තධීතාහි වඩ්ඪමානො අත්තනො පුත්තස්ස බාරාණසිසෙට්ඨිස්ස ධීතරං වාරෙත්වා දිවසං ඨපෙසි. සෙට්ඨිධීතා අත්තනො ගෙහෙ උසභස්ස සක්කාරසම්මානං දිස්වා කො නාමෙසොති ධාතිං පුච්ඡිත්වා උසභොති සුත්වා අන්තරවීථියා ගච්ඡන්තං එකං ඛුජ්ජං දිස්වා අයං පුරිසූසභො භවිස්සතීති සාරභණ්ඩං ගහෙත්වා තෙන සද්ධිං පලායි. බොධිසත්තොපි බො සෙට්ඨිධීතරං ගෙහං ආනෙස්සාමීති මහන්තෙන පරිවාරෙන බාරාණසිං ගච්ඡන්තො තමෙව මග්ගං පටිපජ්ජි. තෙ උභොපි සබ්බරත්තිං මග්ගං අගමංසු. අථ ඛුජ්ජස්ස සබ්බරත්තිං සීතාභිහතස්ස අරුණොදයෙ සරීරෙ වාතො කුප්පි. මහන්තා වෙදනා වත්තන්ති. සො මග්ගා උක්කම්ම වෙදනාමත්තො හුත්වා වීණාදණ්ඩකො විය සංකුටිතො නිපජ්ජි. සෙට්ඨිධීතාපිස්ස පාදමූලෙ නිසීදි. බොධිසත්තො සෙට්ඨිධීතරං ඛුජ්ජස්ස පාදමූලෙ නිසින්නං දිස්වා සඤ්ජානිත්වා උපසඞ්කමිත්වා සෙට්ඨිධීතාය සද්ධිං සල්ලපන්තො පඨමං ගාථමාහ :-

එකචින්තිතොව අයමත්ථො බාලො අපරිනායකො.
නහි ඛුජ්ජෙන වාමෙන භොති සඞ්ගන්තුමරහසීති.

තත්ථ-**එකචින්තිතොව අයමත්ථො**ති අම්ම යං ත්වං චින්තෙත්වා ඉමිනා ඛුජ්ජෙන සද්ධිං පලාතා අයං තයා එකිකාය එව චින්තිතො භවිස්සති. **බාලොඅපරිනායකො**ති අයං හි ඛුජ්ජො බාලො දුප්පඤ්ඤභාවෙන මහල්ලකොපි බාලොව. අඤ්ඤස්මිං ගහෙත්වා ගච්ඡන්තෙ අසති ගන්තුං අසමත්ථතාය අපරිනායකො. **නහි ඛුජ්ජෙන වාමෙන භොති සඞ්ගන්තුමරහසී**ති ඉමිනා හි ඛුජ්ජෙන වාමනත්තා වාමෙන භොති ත්වං මහාකුලෙ ජාතා අභිරූපා දස්සනීයා සඞ්ගන්තුං සමාගන්තුං නාරහසීති.

අථස්ස තං වචනං සුත්වා සෙට්ඨිධීතා දුතියං ගාථමාහ:-

පුරිසූසභං මඤ්ඤමානා අහං ඛුජ්ජමකාමයිං,
සොයං සංකුටිතො සෙති ඡින්නතන්ති යථා ථුණාති.

තස්සත්ථො: අහං අය්‍ය එකං උසභං දිස්වා ගුන්නං ජෙට්ඨකස්ස පිට්ඨියං කකුධං හොති ඉමස්සාපි තං අත්ථි ඉමිනා පුරිසූසභෙන භවිතබ්බන්ති එවමහං ඛුජ්ජං පුරිසූසභන්ති මඤ්ඤමානා අකාමයිං ස්වායං යථා නාම ඡින්නතන්ති සදොණිකො වීණාදණ්ඩකො එවං සංකුටිතො සෙතීති.

බොධිසත්තො තස්සා අඤ්ඤාණවසෙන නික්ඛන්තභාවමත්තමෙව ඤත්වා නහාපෙත්වා අලඞ්කරිත්වා රථං ආරොපෙත්වා ගෙහමෙව අගමාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා අයමෙව සෙට්ඨිධීතා අහොසි. බාරාණසීසෙට්ඨි පන අහමෙවාති.

වීණාථූණජාතකං.

---

2. 9. 3.

කාමං යහිං ඉච්ඡසි තෙන ගච්ඡාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං උක්කණ්ඨිතභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

සො හි ධම්මසභං ආනීතො සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු උක්කණ්ඨිතොති සත්ථාරා පුට්ඨො සච්චන්ති වත්වා කස්මා උක්කණ්ඨිතොසීති වුත්තෙ කාමගුණකාරණාති ආහ. අථ නං සත්ථා කාමගුණා නාමෙතෙ භික්ඛු විකණ්ණකසල්ලසදිසා සකිං හදයෙ පතිට්ඨං ලභමානා විකණ්ණකං විය පවිට්ඨං සුංසුමාරං මරණමෙව පාපෙන්තීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බොධිසත්තො බාරාණසියං ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙන්තො එකදිවසං උය්‍යානං ගන්ත්වා පොක්ඛරණීතීරං සම්පාපුණි. නච්චගීතාදීසු කුසලා නච්චගීතානි පයොජෙසුං. පොක්ඛරණියං මච්ඡකච්ඡපා ගීතසද්දලොලතාය සන්නිපතිත්වා රඤ්ඤොව සද්ධිං ගච්ඡන්ති. රාජා තාලක්ඛන්ධප්පමාණං මච්ඡඝටං දිස්වා කින්නුඛො ඉමෙ මච්ඡා මයා සද්ධිඤ්ඤෙව චරන්තීති අමච්චෙ පුච්ඡි. අමච්චා එතෙ දෙවං උපට්ඨහන්තීති ආහංසු. රාජා එතෙ කිර මං උපට්ඨහන්තීති තුස්සිත්වා තෙසං නිච්චභත්තං පට්ඨපෙසි. දෙවසිකං තණ්ඩුලම්මණං පච්චති. මච්ඡා භත්තවෙලාය එකච්චෙ ආගච්ඡන්ති එකච්චෙ නාගච්ඡන්ති. භත්තං නස්සති. රඤ්ඤො තමත්ථං ආරොචෙසුං. රාජා ඉතො පට්ඨාය භත්තවෙලාය භෙරිං පහරිත්වා භෙරිසඤ්ඤාය මච්ඡෙසු සන්නිපතිතෙසු භත්තං දෙථාති ආහ. තතො පට්ඨාය භත්තකම්මිකො භෙරිම්පහාරාපෙත්වා සන්නිපතිතානං මච්ඡානං භත්තං දෙති. තෙපි භෙරිසඤ්ඤාය සන්නිපතිත්වා භුඤ්ජන්ති. තෙසු එවං සන්නිපතිත්වා භුඤ්ජන්තෙසු එකො සුංසුමාරො ආගන්ත්වා මච්ඡෙ ඛාදි. භත්තකම්මිකො

රඤ්ඤො ආරොචෙ . රාජා තං සුත්වා සුංසුමාරං මච්ඡානං බාදන කාලෙ විකණ්ණකෙන විජ්ඣිත්වා ගණ්හාති ආහ. සො සාධූති ගන්ත්වා නාවාය ඨත්වා මච්ඡෙ ඛාදිතුං ආගතං සුංසුමාරං විකණ්ණකෙන පහරි. තං තස්ස අන්තොපිට්ඨිං පාවිසි සො වෙදනාමත්තො හුත්වා තං ගහෙත්වාව පලායි. භත්තකම්මිකො තස්ස විද්ධභාවං ඤත්වා තං ආලපන්තො පඨමං ගාථමාහ:-

> කාමං යහිං ඉච්ඡසි තෙන ගච්ඡ
> විද්ධොසි මම්මම්හි විකණ්ණකෙන;
> හතොසි භත්තෙන සවාදිතෙන
> ලොලො ච මච්ඡෙ අනුබන්ධමානොති.

තත්ථ-**කාම**න්ති එකංසෙන. **යහිං ඉච්ඡසි තෙන ගච්ඡා**ති යස්මිං ඉච්ඡසි තත්ථ ගච්ඡ. **මම්මම්හී**ති මම්මට්ඨානෙ. **විකණ්ණකෙනා**ති විකණ්ණකසල්ලෙන. **හතොසි භත්තෙන සවාදිතෙන ලොලො ච මච්ඡෙ අනුබන්ධමානො**ති ත්වං භෙරිවාදිතසඤ්ඤාය භත්තෙ දීයමානෙ ලොලො හුත්වා ඛාදනත්ථාය මච්ඡෙ අනුබන්ධමානො තෙන සවාදිතෙන භත්තෙන හතො. ගතට්ඨානෙපි තෙ ජීවිතං නත්ථීති.

සො අත්තනො වසනට්ඨානං පත්වා ජීවිතක්ඛයං පත්තො. සත්ථා ඉමං කාරණං දස්සෙත්වා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා දුතියං ගාථමාහ:-

> එවම්පි ලොකාමිසං ඔපතන්තො
> විහඤ්ඤතී චිත්තවසානුවත්තී;
> සො හඤ්ඤති ඤාතිසඛානමජ්ඣෙ
> මච්ඡානුගො සොරිව සුංසුමාරොති.

තත්ථ-**ලොකාමිස**න්ති පඤ්ච කාමගුණා. තෙ හි ලොකො ඉට්ඨතො කන්තතො මනාපතො ගණ්හාති තස්මා ලොකාමිසන්ති වුච්චන්ති. **ඔපතන්තො**ති තං ලොකාමිසං අනුපතන්තො කිලෙසවසෙන **චිත්තවසානුවත්තී** පුග්ගලො **විහඤ්ඤතී**ති කිලමති. **සො හඤ්ඤතී**ති සො එවරූපො පුග්ගලො **ඤාතීනඤ්ච** සඛානඤ්ච මජ්ඣෙපි **සො** විකණ්ණකෙන විද්ධො **මච්ඡානුගො සුංසුමාරො**විය පඤ්ච කාමගුණෙ මනාපාති ගහෙත්වා **හඤ්ඤති** කිලමති මහාවිනාසං පාපුණාතියෙවාති.

එවං සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතො භික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි.

තදා බාරාණසීරාජා අහමෙව අහොසින්ති.

විකණ්ණකජාතකං.

---

2. 9. 4.

ත්වමෙවදානිමකරාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං කුමාරිකං ආරබ්භ කථෙසි.

සාවත්ථියං කිරෙකස්මිං ද්වින්නං අග්ගසාවකානං උපට්ඨාකකුලෙ එකා කුමාරිකා අභිරූපා සොභග්ගප්පත්තා. සා වයප්පත්තා සමානජාතිකං කුලං අගමාසි. සාමිකො තං කිස්මිඤ්චි අමඤ්ඤමානො අඤ්ඤත්ථ චිත්තවසෙන චරති. සා තස්ස තං අත්තනි අනාදරතං අගණෙත්වා ව ද්වෙ අග්ගසාවකෙ නිමන්තෙත්වා මහාදානං දත්වා ධම්මං සුණන්තී සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. සා තතො පට්ඨාය මග්ගසුඛෙන ඵලසුඛෙන වීතිනාමයමානා සාමිකොපි මං න ඉච්ඡති ඝරාවාසෙනපි මෙ කම්මං නත්ථි පබ්බජිස්සාමීති චින්තෙත්වා මාතාපිතුන්නං ආචික්ඛිත්වා පබ්බජිත්වා අරහත්තං පාපුණි. තස්සා සා කිරියා භික්ඛූසු පාකටා ජාතා. අථෙකදිවසං භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො අසුකකුලස්ස ධීතා අත්ථගවෙසිකා සාමිකස්ස අනිච්ඡනභාවං ඤත්වා අග්ගසාවකානං ධම්මං සුත්වා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාය පුන මාතාපිතරො ආපුච්ඡිත්වා පබ්බජිත්වා අරහත්තං පත්තා එවං අත්ථගවෙසිකා ආවුසො සා කුමාරිකාති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව සා කුලධීතා අත්ථගවෙසිකා පුබ්බෙපි අත්ථගවෙසිකායෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්වා හිමවන්තප්පදෙසෙ වාසං කප්පෙසි. තදා බාරාණසිරාජා අත්තනො පුත්තස්ස බ්‍රහ්මදත්තකුමාරස්ස පරිවාරසම්පත්තිං දිස්වා උප්පන්නාසඞ්කො පුත්තං රට්ඨා පබ්බාජෙසි. සො අසිතාභුං නාම අත්තනො දෙවිං ආදාය හිමවන්තං පවිසිත්වා මච්ඡමංසඵලාඵලානි ඛාදන්තො පණ්ණසාලාය නිවාසං කප්පෙසි. සො එකං කින්නරිං දිස්වා පටිබද්ධචිත්තො ඉමං පජාපතිං කරිස්සාමීති අසිතාභුං අගණෙත්වා තස්සා අනුපදං අගමාසි. සා තං කින්නරිං අනුබන්ධමානං දිස්වා අයං මං අගණෙත්වා කින්නරිං අනුබන්ධති කිං ඉමිනාති විරත්තචිත්තා හුත්වා බොධිසත්තං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා අත්තනො කසිණපරිකම්මං කථාපෙත්වා කසිණං ඔලොකෙන්තී අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්වා බොධිසත්තං වන්දිත්වා ආගන්ත්වා අත්තනො පණ්ණසාලද්වාරෙ අට්ඨාසි. බ්‍රහ්මදත්තොපි කින්නරිං අනුබන්ධන්තො විචරිත්වා තස්සා ගතමග්ගම්පි අදිස්වා ඡින්නාසො හුත්වා පණ්ණසාලාභිමුඛො ව ජාතො. අසිතාභූ තං ආගච්ඡන්තං දිස්වා වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා මණිවණ්ණෙ ගගනතලෙ ඨිතා අය්‍යපුත්ත තං නිස්සාය මයා ඉදං ඣානසුඛං ලද්ධන්ති වත්වා පඨමං ගාථමාහ:–

ත්වමෙව දානිමකර යං කාමො ව්‍යගමා තයි,
සො යං අප්පටිසන්ධිකො ඛරා ඡින්නංව රෙරුකන්ති

තත්ථ–**ත්වමෙව දානිමකරා**ති අය්‍යපුත්ත මං පහාය කින්නරිං අනුබන්ධන්තො ත්වඤ්ඤෙව දානි ඉදං අකර. **යං කාමො ව්‍යගමා තයී**ති යං මම තයි කාමො විගතො වික්ඛම්භනප්පහාණෙන පහීනො

යස්ස පහීනත්තා අහං ඉමං විසෙසං පත්තොති දීපෙති. **සොයං අප්පටිසඞ්ඛොති** සො පන කාමො ඉදානි අප්පටිසඞ්ඛො ජාතො න සක්කා පටිසඞ්ඛාතුං. **ඛරා ජිනානංව රෙරුකානීති** ඛරො වුච්චති කකචො රෙරුකං වුච්චති හත්ථිදන්තො. යථා කකචච්ඡෙන්තො හත්ථිදන්තො අප්පටිසඞ්ඛො හොති න පුන පුරිමනයෙන අල්ලීයති එවං පුන මය්හං තාය සද්ධිං චිත්තස්ස ඝටනං නාම නත්ථීති වත්වා තස්සා පස්සන්තියෙව උප්පතිත්වා අරඤ්ඤං අගමාසි. සො තස්සා ගතකාලෙ පරිදෙවමානො දුතියං ගාථමාහ:-

අත්‍රිච්ඡා අතිලොභෙන අතිලොභමදෙන ච
එවං හායති අත්ථම්හා අහංව අසිතාභුයාති.

තත්ථ-**අත්‍රිච්ඡා අතිලොභෙනාති** අත්‍රිච්ඡා වුච්චති අත්‍ර අත්‍ර ඉච්ඡා සඞ්ඛාතා අපරියන්තතණ්හා. අතිලොභො වුච්චති අතික්කමිත්වා පවත්තනලොභො. **අතිලොභමදෙනචාති** පුරිසමදං උප්පාදනතො අතිලොභමදො නාම ජාතො. ඉදං වුත්තං හොති අත්‍රිච්ඡාවසෙන අත්‍රිච්ඡමානො පුග්ගලො අතිලොභෙන ච අතිලොභමදෙන ච **අහංව අසිතාභුයාති** යථා අහං අසිතාභුයා රාජධීතාය පරිහීනො එවං අත්ථා හායතීති.

ඉති සො ඉමාය ගාථාය පරිදෙවිත්වා අරඤ්ඤෙ එකකොව වසිත්වා පිතු අච්චයෙන ගන්ත්වා රජ්ජං ගණ්හි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා රාජපුත්තො ච රාජධීතා ච ඉමෙ වෙ ජනා අහෙසුං. තාපසො පන අහමෙවාති.

අසිතාභූජාතකං.

---

2. 9. 5.

සුඛා ඝරා වච්ඡනඛාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො රොජ මල්ලං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිරායස්මතො ආනන්දස්ස ගිහිසහායො. සො එකදිවසං ආගමනත්ථාය ථෙරස්ස සාසනං පාහෙසි. ථෙරො සත්ථාරං ආපුච්ඡිත්වා අගමාසි. සො ථෙරං නානග්ගරසභොජනං භොජෙත්වා එකමන්තං නිසින්නො ථෙරෙන සද්ධිං පටිසන්ථාරං කත්වා ථෙරං ගිහිභොගෙන පඤ්චකාමගුණෙහි නිමන්තෙන්තො භන්තෙ ආනන්ද මම ගෙහෙ පහූතං සවිඤ්ඤාණකඅවිඤ්ඤාණකරතනං ඉදං මජ්ඣෙ භින්දිත්වා තුය්හං දම්මි, එහි උභො අගාරං අජ්ඣාවසාමාති. ථෙරො තස්ස කාමෙසු ආදීනවං කථෙත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං ගන්ත්වා දිට්ඨො තෙ ආනන්ද රොජොති සත්ථාරා පුච්ඡිතො ආම භන්තෙති වත්වා කිමස්ස කථෙසීති වුත්තෙ භන්තෙ මං රොජො ඝරාවාසෙන නිමන්තෙසි අථස්සාහං

ඝරාවාසෙ චෙව සාමඤ්ඤගුණෙසු ච ආදීනවං කථෙසින්ති. සත්ථා න ඛො අනඤ්ඤ රොජො මල්ලො ඉදානෙව පබ්බජිතෙ ඝරාවාසෙන නිමන්තෙන්ති පුබ්බෙපි නිමන්තෙසියෙවාති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො අඤ්ඤතරස්මිං නිගමගාමෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා හිමවන්තප්පදෙසෙ චිරං වසිත්වා ලොණම්බිල සෙවනත්ථාය බාරාණසිං පත්වා රාජුය්‍යානෙ වසිත්වා පුන දිවසෙ බාරාණසිං පාවිසි. අථස්ස බාරාණසීසෙට්ඨි චාරවිහාරෙ පසීදිත්වා ගෙහං නෙත්වා භොජෙත්වා උය්‍යානෙ වසනත්ථාය පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා පටිජග්ගන්තො උය්‍යානෙ වසාපෙසි. තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං උප්පන්න සිනෙහා අහෙසුං.

අථෙකදිවසං බාරාණසීසෙට්ඨි බොධිසත්තෙ පෙමවිස්සාසවසෙන එවං චින්තෙසි, පබ්බජ්ජා නාම දුක්ඛා මම සහායං වච්ඡනඛපරිබ්බාජකං උප්පබ්බාජෙත්වා සබ්බං විභවං මජ්ඣෙ භින්දිත්වා තස්ස දත්වා ද්වෙපි සමග්ගවාසං වසිස්සාමාති. සො එකදිවසං භත්තකිච්චපරියොසානෙ තෙන සද්ධිං මධුරපටිසන්ථාරං කත්වා භන්තෙ වච්ඡනඛ පබ්බජ්ජා නාම දුක්ඛා සුඛො ඝරාවාසො එහි උභො සමග්ගා කාමෙ පරිභුඤ්ජමානා වසාමාති වත්වා පඨමං ගාථමාහ :-

සුඛා ඝරා වච්ඡනඛ සහිරඤ්ඤා සභොජනා,
යත්ථ භුත්වා ච පිත්වා ච සයෙය්‍යාථ අනුස්සුකොති.

තත්ථ-**සහිරඤ්ඤා**ති සත්තරතනසම්පන්නා. **සභොජනා**ති බහු ඛාදනීයභොජනීයා. **යත්ථ භුත්වා ච පිත්වා චා**ති යෙසු සහිරඤ්ඤ සභොජනෙසු ඝරෙසු නානග්ගරසානි භොජනානි පරිභුඤ්ජිත්වා නානා පානානි ච පිවිත්වා. **සයෙය්‍යාථ අනුස්සුකො**ති යෙසු අලඞ්කතෙ සිරිසයනපිට්ඨෙ අනුස්සුකො හුත්වා සයෙය්‍යාසි තෙන ඝරා නාම අතිවිය සුඛාති.

අථස්ස සුත්වා බොධිසත්තො මහාසෙට්ඨි ත්වං අඤ්ඤාණතාය කාමගිද්ධො හුත්වා ඝරාවාසස්ස ගුණං පබ්බජ්ජාය ච අගුණං කථෙසි ඝරාවාසස්ස තෙ අගුණං කථෙස්සාමි සුණාහිදානීති වත්වා දුතියං ගාථමාහ :-

ඝරා නානීහමානස්ස ඝරා නාභණතො මුසා,
ඝරා නාදින්නදණ්ඩස්ස පරෙසං අනිකුබ්බතො;
එවං ඡිද්දං දුරභිභවං කො ඝරං පටිපජ්ජතීති.

තත්ථ-**ඝරා නානීහමානස්සා**ති නිච්චකාලං කසිගොරක්ඛාදිකරණෙන අනීහමානස්ස අවායමන්තස්ස ඝරා නාම නත්ථි. ඝරාවාසො න පතිට්ඨාතීති අත්ථො. **ඝරා නාභණතො මුසා**ති ඛෙත්තවත්ථුහිරඤ්ඤසුවණ්ණාදීනං අත්ථාය අමුසාභණතොපි ඝරා නාම නත්ථි. **ඝරා නාදින්නදණ්ඩස්ස පරෙසං අනිකුබ්බතො**ති න ආදින්නදණ්ඩස්සාපි අගහිත

දණ්ඩස්ස නික්ඛිත්තදණ්ඩස්ස පරෙසං අනිකුබ්බතො ඝරා නාම නත්ථි. යො පන ආදින්නදණ්ඩො හුත්වා පරෙසං දාසකම්මකරාදීනං තස්මිං තස්මිං අපරාධෙ අපරාධානුරූපං වධබන්ධනච්ඡෙදනතාළනාදිවසෙන කරොති තස්සෙව ඝරාවාසො සණ්ඨාතීති අත්ථො. **එවං ඡිද්දං දුරභිසම්භවං කො ඝරං පටිපජ්ජතී**ති ඉදං හි එවං එතෙසං කුහනාදීනං අකරණෙ සති තාය තාය පරිහානියා ඡිද්දං කාරණෙපි සති නිච්චමෙව කාතබ්බතො දුරභිසම්භවං දුරාරුධනීයං නිච්චං කාරෙන්තස්සාපි වා දුරභිසම්භවමෙව දුප්පූරං ඝරාවාසං අහං නිප්පරිහානො හුත්වා අජ්ඣාවසිස්සාමීති කො ඝරං පටිපජ්ජතීති.

එවං මහාසත්තො ඝරාවාසස්ස දොසං කථෙත්වා උය්‍යානමෙව අගමාසි. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි.

තදා බාරාණසිසෙට්ඨි රොජො මල්ලො අහොසි. වච්ඡනඛපරිබ්බාජකො පන අහමෙවාති.

වච්ඡනඛජාතකං.

2. 9. 6.

භද්දකො වතායං පක්ඛීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං කුහකං ආරබ්භ කථෙසි.

තං හි සත්ථා ආනෙත්වා දස්සිතං දිස්වා න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස කුහකොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො හිමවන්තප්පදෙසෙ එකස්මිං සරෙ මච්ඡො හුත්වා මහාපරිවාරො වසි. අථෙකො බකො මච්ඡෙ ඛාදිස්සාමීති සරස්ස ආසන්නට්ඨානෙ සීසං පාතෙත්වා පක්ඛෙ පසාරෙත්වා මන්දං මන්දං මච්ඡෙ ඔලොලොකෙන්තො අට්ඨාසි තෙසං පමාදං ආගමයමානො. තස්මිං ඛණෙ බොධිසත්තො මච්ඡගණපරිවුතො ගොචරං ගණ්හන්තො තං ඨානං පාපුණි. මච්ඡගණො තං බකං පස්සිත්වා පඨමං ගාථමාහ:–

භද්දකො වතයං පක්ඛී දිජො කුමුදසන්නිභො,
වූපසන්තෙහි පක්ඛෙහි මන්දමන්දොව ඣායතීති.

තත්‍ථ–**මන්දමන්දොව ඣායතී**ති අබලාබලො විය හුත්වා කිඤ්චි අජානන්තො විය එකකොව ඣායතීති.

අථ නං බොධිසත්තො ඔලොකෙත්වා දුතියං ගාථමාහ:–

නාස්ස සීලං විජානාථ අනඤ්ඤාය පසංසථ,
අම්හෙ දිජො න පාලෙති තෙන පක්ඛී න ඵන්දතීති.

තත්‍ථ–**අනඤ්ඤායා**ති අජානිත්වා. **අම්හෙ දිජො න පාලෙතී**ති එස දිජො අම්හෙ න රක්ඛති න ගොපයති. කතරන්තුඛො එතෙසු කබලං කරිස්සාමීති උපධාරෙති. **තෙන පක්ඛී න ඵන්දතී**ති තෙනෙස සකුණො න ඵන්දති න චලතීති.

එවං වුත්තෙ මච්ඡගණො උදකං බොභෙත්වා බකං පලාපෙසි. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා බකො කුහකො අහොසි. මච්ඡරාජා පන අහමෙවාති.

බකජාතකං.

---

2. 9. 7.

කොනුඛො භගවා හෙතූති ඉදං සත්ථා සාකෙතං උපනිස්සාය විහරන්තො සාකෙතං බ්‍රාහ්මණං ආරබ්භ කථෙසි.

වත්ථුං පනෙත්ථ අතීතම්පි පච්චුප්පන්නම්පි හෙට්ඨා එකකනිපාතෙ සාකෙතජාතකෙ කථිතමෙව. තථාගතස්ස පන විහාරං ගතකාලෙ භික්ඛු සිනෙහො නාමෙස භන්තෙ කථං පතිට්ඨාතීති පුච්ඡිත්වා පඨමං ගාථමාහංසු :-

කොනු ඛො භගවා හෙතු එකච්චෙ ඉධ පුග්ගලෙ,
අතීව හදයං නිබ්බාති චිත්තඤ්චාපි පසීදතීති.

තස්සත්ථො-කොනුඛො හෙතු යෙන ඉධෙකච්චෙ පුග්ගලෙ දිට්ඨමත්තෙයෙව හදයං අතිවිය නිබ්බාති සුවාසිතස්ස සීතස්ස උදකස්ස ඝටසහස්සෙන පරිසිත්තං විය සීතලං හොති එකච්චෙ න නිබ්බාති එකච්චෙ දිට්ඨමත්තෙයෙව චිත්තං පසීදති මුදුං හොති පෙමවසෙන අල්ලීයති එකච්චෙ න අල්ලීයතීති.

අථ නෙසං සත්ථා පෙමකාරණං දස්සෙන්තො දුතියං ගාථමාහ :-

පුබ්බෙව සන්නිවාසෙන පච්චුප්පන්නහිතෙන වා,
එවං තං ජායතෙ පෙමං උප්පලංව යථොදකෙති.

තස්සත්ථො-භික්ඛවෙ පෙමං නාමෙතං ද්වීහි කාරණෙහි ජායති පුරිමභවෙ මාතා වා පිතා වා ධීතා වා පුත්තො වා භාතා වා භගිනී වා පති වා භරියා වා සහායො වා මිත්තො වා හුත්වා යො යෙන සද්ධිං එකට්ඨානෙ වුත්ථපුබ්බො තස්ස ඉමිනා **පුබ්බෙව සන්නිවාසෙන වා** භවන්තරෙපි අනුබන්ධන්තො සො සිනෙහො න විජහති ඉමස්මිං අත්තභාවෙ කතෙන **පච්චුප්පන්නහිතෙන වා එවං තං ජායතෙ පෙමං** ඉමෙහි ද්වීහි කාරණෙහි තං පෙමං නාම ජායති. යථා කිං? **උප්පලංව යථොදකෙති** වකාරස්ස රස්සත්තං කතං. සමුච්චයත්ථෙ වෙස වුත්තො. තස්මා උප්පලඤ්ච සෙසඤ්ච ජලජපුප්ඵං යථා උදකෙ ජායමානං ද්වෙ කාරණානි නිස්සාය ජායති උදකඤ්චෙව කලලඤ්ච තථා එතෙහි ද්වීහි කාරණෙහි පෙමං ජායතීති එවමෙත්ථ අත්ථො දට්ඨබ්බො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා බ්‍රාහ්මණො ච බ්‍රාහ්මණීච ඉමෙව ද්වෙ ජනා අහෙසුං. පුත්තො පන අහමෙවාති.

සාකෙතජාතකං.

---

2. 9. 8.

ඉඞ්ඝ එකපදං තාතාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං කුටුම්බිකං ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථිවාසිකො කිරෙස කුටුම්බිකො. අථස්ස එකදිවසං අඞ්කෙ නිසින්නො පුත්තො අත්ථස්ස ද්වාරං නාම පඤ්හං පුච්ඡි. සො බුද්ධවිසයො එස පඤ්හො න නං අඤ්ඤෙ කථෙතුං සක්ඛිස්සතීති පුත්තං ගහෙත්වා ජෙතවනං ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා භන්තෙ අයං මෙ දාරකො ඌරුම්හි නිසින්නො අත්ථස්ස ද්වාරං පඤ්හං පුච්ඡි. අහං තං අජානන්තො ඉධාගතො කථෙථ භන්තෙ ඉමං පඤ්හන්ති. සත්ථා නඛො උපාසක අයං දාරකො ඉදානෙව අත්ථගවෙසකො පුබ්බෙපි අත්ථගවෙසකොව හුත්වා ඉමං පඤ්හං පණ්ඩිතෙ පුච්ඡි පොරාණකපණ්ඩිතාපිස්ස කථෙසුං භවසංඛෙපගතත්තා පන න සල්ලක්ඛෙසීති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සෙට්ඨිකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො පිතු අච්චයෙන සෙට්ඨිට්ඨානං ලභි. අථස්ස පුත්තො දහරො කුමාරො ඌරුම්හි නිසීදිත්වා තාත මය්හං එකපදං අනෙකත්ථනිස්සිතං එකං කාරණං කථෙථාති පුච්ඡන්තො පඨමං ගාථමාහ:-

ඉඞ්ඝ එකපදං තාත අනෙකත්ථපදනිස්සිතං,
කිඤ්චි සඞ්ගාහිකං බ්‍රෑහි යෙනත්ථෙ සාධයාමසෙති.

තත්ථ-**ඉඞ්ඝාති** යාචනත්ථෙ චොදනත්ථෙ වා නිපාතො. **එකපදන්ති** එකං කාරණපදං එකං කාරණූපසංහිතං වා ව්‍යඤ්ජනපදං. **අනෙකත්ථපදනිස්සිතන්ති** අනෙකානි අත්ථපදානි කාරණපදානි නිස්සිතං. **කිඤ්චි සඞ්ගාහිකං බ්‍රෑහීති** කිඤ්චි එකං බහුන්නං පදානං සඞ්ගාහිකං බ්‍රෑහි අයමෙව වා පාඨො. **යෙනත්ථෙ සාධයාමසෙති** යෙන එකෙන පදෙන අනෙකත්ථනිස්සිතෙන මයං අත්තනො වඩ්ඪිං සාධෙය්‍යාම තමෙම කථෙහීති පුච්ඡි. අථස්ස පිතා කථෙන්තො දුතියං ගාථමාහ:-

දක්ඛෙය්‍යෙකපදං තාත අනෙකත්ථපදනිස්සිතං,
තඤ්ච සීලෙන සංයුත්තං ඛන්තියා උපපාදිතං;
අලං මිත්තෙ සුඛාපෙතුං අමිත්තානං දුඛාය චාති.

තත්ථ-**දක්ඛෙය්‍යෙකපදන්ති** දක්ඛෙය්‍යං එකපදං. දක්ඛෙය්‍යං නාම ලාභුප්පාදකස්ස ජෙකස්ස කුසලස්ස ඤාණසම්පයුත්තවිරියං. **අනෙකත්ථපදනිස්සිතන්ති** එවං වුත්තප්පකාරං විරියං අනෙකෙහි අත්ථපදෙහි නිස්සිතං. කතරෙහීති සීලාදීහි. තෙනෙව **තඤ්ච සීලෙන සංයුත්තන්ති** ආදිමාහ. තස්සත්ථො තඤ්ච පනෙතං විරියං ආචාරසීලසම්පයුත්තාය අධිවාසනඛන්තියා උපෙතං. **මිත්තෙ සුඛාපෙතුං අමිත්තානඤ්ච දුක්ඛාය අලං** සමත්ථං. කො හි නාම ලාභුප්පාදකඤාණසම්පයුත්ත කුසලවිරියසමන්නාගතො ආචාරඛන්තිසම්පන්නො මිත්තෙ සුඛාපෙතුං අමිත්තෙ වා දුක්ඛාපෙතුං න සක්කොතීති.

එවං බොධිසත්තො පුත්තස්ස පඤ්හං කථෙසි. සොපි පිතු කථිත නයෙනෙව අත්ථං සාධෙත්වා යථාකම්මං ගතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ පිතාපුත්තා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨිතා. තදා පුත්තො අයමෙව අහොසි. බාරාණසිසෙට්ඨි පන අහමෙවාති.

එකපදජාතකං.

2. 9. 9.

ආසීවිසං මමං සන්තන්ති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො අජාතසත්තුං ආරබ්භ කථෙසි. කොසලරාජස්ස හි පිතා මහාකොසලො බිම්බිසාරරඤ්ඤො ධීතරං දදමානො ධීතු නහානමූලං කාසිගාමකං නාම අදාසි. සා අජාතසත්තුනා පිතුඝාතකම්මෙ කතෙ රඤ්ඤො සිනෙහෙන න චිරස්සෙව කාලමකාසි. අජාතසත්තු මාතරි කාල කතායපි තං ගාමං භුඤ්ජතෙව. කොසලරාජා පිතුඝාතකස්ස චොරස්ස මම කුලසන්තකං ගාමං න දස්සාමීති තෙන සද්ධිං යුජ්ඣති. කදාචි මාතුලස්ස ජයො හොති, කදාචි භාගිනෙය්‍යස්ස. යදා පන අජාත සත්තු ජිනාති තදා රථෙ ධජං උස්සාපෙත්වා මහන්තෙන යසෙන නගරං පවිසති. යදා පන පරාජියති තදා දොමනස්සප්පත්තො කඤ්චි අජානාපෙත්වාව පවිසති. අථෙකදිවසං භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො අජාතසත්තු මාතුලං ජිනිත්වා තුස්සති පරාජිතො දොමනස්සප්පත්තො හොතීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස ජිනිත්වා තුස්සති පරාජිතො දොමනස්සප්පත්තො හොතීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො නීලමණ්ඩූකයොනියං නිබ්බත්ති. තදා මනුස්සා නදීකන්දර දිසු තත්ථ තත්ථ මච්ඡගණ්හනත්ථාය කුමිනානි ඔඩ්ඩෙසුං. එකස්මිං කුමිනෙ බහූ මච්ඡා පවිසිංසු. අථෙකො උදකාසීවිසො මච්ඡෙ ඛාදන්තො තං කුමිනං පාවිසි. බහූ මච්ඡා එකතො හුත්වා තං ඛාදන්තා එකලොහිතං අකංසු. සො පටිසරණං අපස්සන්තො මරණභය තජ්ජිතො කුමිනමුඛෙන නික්ඛමිත්වා වෙදනාමත්තො උදකපරියන්තෙ නිපජ්ජි. නීලමණ්ඩූකොපි තස්මිං ඛණෙ උප්පතිත්වා කුමිනමූලමත්ථකෙ නිපන්නො හොති. ආසීවිසො විනිච්ඡයට්ඨානං අලභන්තො තං තත්ථ නිපන්නං දිස්වා සම්ම නීලමණ්ඩූක ඉමෙසං මච්ඡානං කිරියා රුච්චති තුය්හන්ති පුච්ඡන්තො පඨමං ගාථමාහ:-

ආසීවිසං මමං සන්තං පවිට්ඨං කුමිනාමුඛං,
රුච්චතෙ හරිතාමාතා යං මං ඛාදන්ති මච්ඡකාති.

තත්ථ-**ආසීවිසං මමං සන්තන්ති** මං ආගතවිසං සමානං. **රුච්චතෙ හරිතා මාතා යං මං ඛාදන්ති මච්ඡකා**ති එතං තව රුච්චති හරිතමණ්ඩූකපුත්තාති වදති. අථ තං හරිතමණ්ඩූකො ආම සම්ම රුච්චති. කිං කාරණා? සචෙ ත්වම්පි තව පදෙසං ආගතෙ මච්ඡෙ ඛාදසි මච්ඡාපි අත්තනො පදෙසං ආගතං තං ඛාදන්ති. අත්තනො අත්තනො විසයෙ පදෙසෙ ගොචරභූමියං අබලවා නාම නත්ථීති වත්වා දුතියං ගාථමාහ:-

විලුම්පතෙව පුරිසො යාවස්ස උපකප්පති,
යදා චඤ්ඤෙ විලුම්පන්ති සො විලුත්තො විලුම්පතීති.

තත්ථ-**විලුම්පතෙව පුරිසො යාවස්ස උපකප්පතී**ති යාව පුරිසස්ස ඉස්සරියං උපකප්පති ඉජ්ඣති පවත්තති තාව සො අඤ්ඤං විලුම්පතියෙව. **යාව සො උපකප්පතී**තිපි පාඨො. යත්තකං කාලං සො පුරිසො සක්කොති විලුම්පිතුන්ති අත්ථො. **යදා චඤ්ඤෙ විලුම්පන්තී**ති යදා අඤ්ඤෙ ඉස්සරා හුත්වා විලුම්පන්ති. **සො විලුත්තො විලුම්පතී**ති අථ සො විලුම්පිතො අඤ්ඤෙපි විලුම්පති* **විලුම්පතෙ**තිපි පාඨො. අයමෙවත්ථො. **විලුම්පන්ති**තිපි පඨන්ති. තස්සත්ථො න සමෙති එවං විලුම්පකො පුන විලුම්පං පාපුණාතීති.

බොධිසත්තෙන අට්ඨෙ විනිච්ඡිතෙ උදකාසීවිසස්ස දුබ්බලභාවං ඤත්වා පච්චාමිත්තං ගණ්හිස්සාමාති මච්ඡගණා කුමිනමුඛා නික්ඛමිත්වා තත්ථෙව ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්වා පක්කාමිංසු.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා උදකාසීවිසො අජාතසත්තු අහොසි. නීලමණ්ඩූකො පන අහමෙවාති.

හරිතමාතජාතකං.

---

2. 9. 10.

සබ්බො ජනොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තං ආරබ්භ කථෙසි. දෙවදත්තෙන සත්ථරි ආඝාතං බන්ධිත්වා නවමාසච්චයෙන ජෙතවනද්වාරකොට්ඨකෙ පථවියං නිමුග්ගෙ ජෙතවනවාසිනො ච සකලරට්ඨවාසිනො ච බුද්ධපටිකණ්ටකො දෙවදත්තො පථවියා ගිලිතො නිහතපච්චාමිත්තො දානි සම්මාසම්බුද්ධො ජාතොති තුට්ඨපහට්ඨා අහෙසුං. තෙසං සුත්වා පරම්පරඝොසෙන සකලජම්බුදීපවාසිනො යක්ඛභූතදෙවගණා ච තුට්ඨපහට්ඨා එව අහෙසුං. අථෙක දිවසං භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො දෙවදත්තෙ පථවියං නිමුග්ගෙ බුද්ධපටිකණ්ටකො දෙවදත්තො පථවියා ගිලිතොති මහාජනො අත්තමනො ජාතොති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව දෙවදත්තෙ මතෙ මහාජනො තුස්සති චෙව හසති ච පුබ්බෙපි තුස්සති චෙව හසති චාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

*. විලුම්පකො අඤ්ඤෙහි විලුම්පතීති සබ්බත්ථ

අතීතෙ බාරාණසියං මහාපිඞ්ගලො නාම රාජා අධම්මෙන විසමෙන රජ්ජං කාරෙසි. ඡන්දාදිවසෙන පාපකම්මානි කරොන්තො දණ්ඩබලිජඞ්ඝකහාපණාදිග්ගහණෙන උච්ඡුයන්තෙ උච්ඡුං විය ජනං පීළෙසි කක්ඛළො ඵරුසො සාහසිකො. පරෙසු අනුද්දයාමත්තම්පි නාමස්ස නත්ථි. ගෙහෙ ඉත්ථීනම්පි පුත්තධීතානම්පි අමච්චබ්‍රාහ්මණගහපතිආදීනම්පි අප්පියො අමනාපො. අක්ඛිම්හි පතිතං රජං විය, භත්තපිණ්ඩෙ සක්ඛරා විය, පණ්හිං විජ්ඣිත්වා පවිට්ඨකණ්ටකො විය ච අහොසි.

තදා බොධිසත්තො මහාපිඞ්ගලස්ස පුත්තො හුත්වා නිබ්බත්ති මහාපිඞ්ගලො දීඝරත්තං රජ්ජං කාරෙත්වා කාලමකාසි. තස්මිං කාලකතෙ සකලබාරාණසිවාසිනො හට්ඨතුට්ඨා මහාහසිතං හසිත්වා දාරූනං සකටසහස්සෙන මහාපිඞ්ගලං ඣාපෙත්වා අනෙකෙහි ඝටසහස්සෙහි ආළාහණං නිබ්බාපෙත්වා බොධිසත්තං රජ්ජෙ අභිසිඤ්චිත්වා ධම්මිකො නො රාජා ලද්ධොති හට්ඨතුට්ඨා නගරෙ උස්සවභෙරිං චරාපෙත්වා සමුස්සිතධජපටාකං නගරං අලඞ්කරිත්වා ද්වාරෙ ද්වාරෙ මණ්ඩපං කාරෙත්වා විප්පකිණ්ණලාජකුසුමමණ්ඩිතතලෙසු අලඞ්කතමණ්ඩපෙසු නිසීදිත්වා ඛාදිංසු චෙව පිවිංසු ච.

බොධිසත්තොපි අලඞ්කතමහාතලෙ සමුස්සිතසෙතච්ඡත්තස්ස පල්ලඞ්කවරස්ස මජ්ඣෙ මහායසං අනුභවන්තො නිසීදි. අමච්චා ච බ්‍රාහ්මණගහපතිරට්ඨිකදොවාරිකාදයො ච රාජානං පරිවාරෙත්වා අට්ඨංසු. අථෙකො දොවාරිකො නාතිදූරෙ ඨත්වා අස්සසන්තො පස්සසන්තො පරොදි. බොධිසත්තො තං දිස්වා සම්ම දොවාරික මම පිතරි කාලකතෙ සබ්බෙ තුට්ඨපහට්ඨා උස්සවං කීළන්තා විචරන්ති. ත්වං පන රොදමානො ඨිතො. කින්නුඛො මම පිතා තවෙව පියො අහොසි මනාපොති පුච්ඡන්තො පඨමං ගාථමාහ :–

> සබ්බො ජනො හිංසිතො පිඞ්ගලෙන
> තස්මිං මතෙ පච්චයං වෙදයන්ති,
> පියො නු තෙ ආසි අකණ්හනෙත්තො
> කස්මා නු ත්වං රොදසි ද්වාරපාලාති.

තත්‍ථ–**හිංසිතොති** නානප්පකාරෙහි දණ්ඩබලිආදීහි පීළිතො. **පිඞ්ගලෙනාති** පිඞ්ගලක්ඛෙන තස්ස කිර වෙපි අක්ඛීනි නිබ්බිද්ධපිඞ්ගලානි බිළාලක්ඛිවණ්ණානි අහෙසුං. තෙනෙවස්ස පිඞ්ගලොති නාමං අකංසු. **පච්චයං වෙදයන්තීති** පීතියො පවෙදයන්ති. **අකණ්හනෙත්තොති** පිඞ්ගලනෙත්තො. **කස්මානුත්වන්ති** කෙන නු කාරණෙන ත්වං රොදසි. අට්ඨකථායං පන **කස්මා තුවන්ති** පාඨො.

සො තස්ස වචනං සුත්වා නාහං මහාපිඞ්ගලො මතොති සොකෙන රොදාමි සීසස්ස මෙ සුඛං ජාතං පිඞ්ගලරාජා හි පාසාදා ඔතරන්තො ච ආරොහන්තො ච කම්මාරමුට්ඨිකාය හනන්තො විය මය්හං සීසෙ

අට්ඨට්ඨ බටකෙ දෙති සො පරලොකං ගන්ත්වාපි මම සීසෙ දදමානො විය නිරයපාලානම්පි යමස්සාපි සීසෙ බටකෙ දස්සති අථ තෙන අතිවිය අම්හෙ බාධතීති පුන ඉධෙව ආනෙත්වා විස්සජ්ජෙය්‍යුං අථ මෙ සො පුනපි සීසෙ බටකෙ දදෙය්‍යාති භයෙනාහං රොදාමීති ඉමමත්ථං පකාසෙන්තො දුතියං ගාථමාහ :-

> ත්‍ව මෙ පියො ආසි අකණ්හනෙත්තො
> භායාමි පච්චාගමණාය තස්ස,
> ඉතො ගතො හිංසෙය්‍ය මච්චුරාජං
> සො හිංසිතො ආනෙය්‍ය පුන ඉධාති.

අථ නං බොධිසත්තො සො රාජා දාරුනං වාහසහස්සෙහ දඩ්ඪො උදකඝටසතෙහි සිත්තො සාපිස්ස ආළාහණභූමි සමන්තතො ඛතා පකතියා ච පරලොකං ගතා නාම අඤ්ඤත්‍ර ගතිවසා පුන තෙනෙව සරීරෙන න ආගච්ඡන්ති මා ත්වං භායීති තං සමස්සා සෙන්තො ඉමං ගාථමාහ :-

> දඩ්ඪො වාහසහස්සෙහි සිත්තො ඝටසතෙහි සො,
> පරික්ඛතා ච සා භූමි මා භායි නාගමිස්සතීති.

තතො පට්ඨාය දොවාරිකො අස්සාසං පටිලභි. බොධිසත්තො ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා යථාකම්මං ගතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා පිඞ්ගලො දෙවදත්තො අහොසි. පුත්තො පන අහමෙවාති.

මහාපිඞ්ගලජාතකං.

උපාහනවග්ගො නවමො.

---

2. 10. 1.

සිගාලොමානත්ථද්ධොති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තං ආරබ්භ කථෙසි. දෙවදත්තො අජාතසත්තුං පසාදෙත්වා උප්පාදිතං ලාභසක්කාරං චිරට්ඨිතිකං කාතුං නාසක්ඛි. නාළාගිරිපයොජනෙ පාටිහාරියස්ස දිට්ඨකාලතො පට්ඨාය තස්ස සො ලාභසක්කාරො අන්තරධායි. අථෙකදිවසං භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො දෙවදත්තො ලාභසක්කාරං උප්පාදෙත්වා චිරට්ඨිතිකං කාතුං නාසක්ඛීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ දෙවදත්තො ඉදානෙව අත්තනො උප්පන්නං ලාභසක්කාරං අන්තරධාපෙසි පුබ්බෙපි අන්තරධාපෙසියෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස පුරොහිතො අහොසි තිණ්ණං වෙදානං අට්ඨාරසන්නඤ්ච සිප්පානං පාරං ගතො. සො පඨවිජයමන්තං නාම ජානාති. පඨවිජයමන්තොති ආවජ්ජනමන්තො වුච්චති. අථෙකදිවසං බොධිසත්තො තං මන්තං සජ්ඣායිස්සාමීති එකස්මිං අඞ්ගණට්ඨානෙ පිට්ඨිපාසාණෙ නිසීදිත්වා සජ්ඣායමකාසි. තං කිර මන්තං අඤ්ඤං විධිරහිතං සාවෙතුං න සක්කා තස්මා තං සො තථාරූපෙ ඨානෙ සජ්ඣායති.

අථස්ස සජ්ඣායකරණකාලෙ එකො සිගාලො එකස්මිං බිලෙ නිපන්නො තං මන්තං සුත්වාව පගුණමකාසි. සො කිර අනන්තරාතීතෙ අත්තභාවෙ පගුණපඨවිජයමන්තො එකො බ්‍රාහ්මණො අහොසි. බොධිසත්තො සජ්ඣායං කත්වා උට්ඨාය පගුණො වත මෙ අයං මන්තොති ආහ. සිගාලො බිලා නික්ඛමිත්වා අම්භො බ්‍රාහ්මණ අයං මන්තො තයාපි මමෙව පගුණතරොති වත්වා පලායි.

බොධිසත්තො අයං සිගාලො මහන්තං අකුසලං කරිස්සතීති ගණ්හථ ගණ්හථාති ථොකං අනුබන්ධි. සිගාලො පලායිත්වා අරඤ්ඤං පාවිසි. සො ගන්ත්වා එකං සිගාලිං ථොකං සරීරෙ ඩසි. කිං සාමීති ච වුත්තෙ මය්හං ජානාසි න ජානාසීති ආහ. සා ආමජානාමීති සම්පටිච්ඡි.

සො පඨවිජයමන්තං පරිවත්තෙත්වා අනෙකානි සිගාලසතානි ආණාපෙත්වා සබ්බෙපි හත්ථිඅස්සසීහබ්‍යග්ඝසූකරමිගාදයො චතුප්පදෙ අත්තනො සන්තිකෙ අකාසි. කත්වා ච පන සබ්බදාඨො නාම රාජා හුත්වා එකං සිගාලිං අග්ගමහෙසිං අකාසි. ද්වින්නං හත්ථීනං පිට්ඨෙ සීහො තිට්ඨති. සීහපිට්ඨෙ සබ්බදාඨො සිගාලො රාජා සිගාලියා අග්ගමහෙසියා සද්ධිං නිසීදති. මහන්තො යසො අහොසි.

සො යසමහන්තෙන පමජ්ජිත්වා මානං උප්පාදෙත්වා බාරාණසිරජ්ජං ගණ්හිස්සාමීති සබ්බචතුප්පදපරිවුතො බාරාණසියා අවිදූරට්ඨානං සම්පාපුණි. පරිසා ද්වාදසයොජනා අහොසි. සො අවිදූරෙ ඨිතොයෙව රජ්ජං වා දෙතු යුද්ධං වාති රඤ්ඤො පෙසෙසි. බාරාණසීවාසිනො භීතතසිතා නගරද්වාරානි පිදහිත්වා අට්ඨංසු.

බොධිසත්තො රාජානං උපසඞ්කමිත්වා මා භායි මහාරාජ සබ්බදාඨසිගාලෙන සද්ධිං යුද්ධං මම භාරො ඨපෙත්වා හි මං අඤ්ඤො තෙන සද්ධිං යුජ්ඣිතුං සමත්ථො නාම නත්ථීති. සො රාජානං ච නාගරෙ ච සමස්සාසෙත්වා කින්ති කත්වා සබ්බදාඨො එතං රජ්ජං ගණ්හිස්සති පුච්ඡිස්සාමි තාව නන්ති ද්වාරට්ටාලකං අභිරූහිත්වා සබ්බදාඨ කින්ති කත්වා ඉමං රජ්ජං ගණ්හිස්සසීති පුච්ඡි. සීහනාදං නදාපෙත්වා මහාජනං සද්දෙන සන්තාසෙත්වා ගණ්හිස්සාමීති.

බොධිසත්තො අත්ථනාති ඤත්වා අට්ටාලකා ඔරුය්හ සකලද්වාදසයොජනියං බාරාණසීනගරවාසිනො කණ්ණච්ඡිද්දානි මාසපිට්ඨෙන ලිම්පන්තූති භෙරිං චරාපෙසි. මහාජනො භෙරියා ආණං සුත්වා අත්තනො බිළාලෙ උපාදාය සබ්බචතුප්පදානඤ්ච අත්තනො ච කණ්ණච්ඡිද්දානි යථා පරස්ස සද්දං සොතුං න සක්කා එවං මාසපිට්ඨෙන ලිම්පි.

අථ නං බොධිසත්තො පුන අට්ටාලකං අභිරුහිත්වා සබ්බදාඨාති ආහ. කිං බ්‍රාහ්මණාති. ඉමං රජ්ජං කින්ති කත්වා ගණ්හිස්සසීති. සීහනාදං නදාපෙත්වා මනුස්සෙ නාසෙත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්වා ගණ්හිස්සාමීති. සීහනාදං නදාපෙතුං න සක්ඛිස්සසි. ජාතිසම්පන්නා හි සුරත්තහත්ථපාදා කෙසරසීහරාජානො මාදිසස්ස ජරසිගාලස්ස ආණං න කරිස්සන්තීති.

සිගාලො මානත්ථද්ධො හුත්වා අඤ්ඤෙ තාව සීහා තිට්ඨන්තු යස්සාහං පිට්ඨෙ නිසින්නො තමෙවාහං නදාපෙස්සාමීති ආහ. තෙන හි නදාපෙහි යදි සක්කොසීති. සො යස්මිං සීහෙ නිසින්නො තස්ස නදාහීති පාදෙන සඤ්ඤං අදාසි. සීහො හත්ථිකුම්භෙ මුඛං උප්පීළෙත්වා තික්ඛත්තුං අප්පතිවත්තියං සීහනාදං නදි. හත්ථී සන්තාසප්පත්තා හුත්වා සිගාලං පාදමූලෙ පාතෙත්වා පාදෙන සීසං අක්කමිත්වා චුණ්ණවිචුණ්ණං අකංසු. සබ්බදාඨො තත්ථෙව ජීවිතක්ඛයං පත්තො. තෙපි හත්ථී සීහනාදං සුත්වා මරණභයතජ්ජිතා අඤ්ඤමඤ්ඤං ඔවිජ්ඣිත්වා තත්ථෙව ජීවිතක්ඛයං පාපුණිංසු. ඨපෙත්වා සීහෙ සෙසාපි මිගසූකරාදයො සසබිළාලපරියොසානා සබ්බෙ චතුප්පදා තත්ථෙව ජීවිතක්ඛයං පාපුණිංසු. සීහා පලායිත්වා අරඤ්ඤං පවිසිංසු. ද්වාදසයොජනිකො මංසරාසි අහොසි.

බොධිසත්තො අට්ටාලකා ඔතරිත්වා නගරද්වාරානි විවරාපෙත්වා සබ්බෙ අත්තනො කණ්ණෙසු මාසපිට්ඨං අපනෙත්වා මංසත්ථිකා මංසං හරන්තූති නගරෙ භෙරිං චරාපෙසි. මනුස්සා අල්ලමංසං ඛාදිත්වා සෙසං සුක්ඛාපෙත්වා වල්ලූරමකංසු. තස්මිං කිර කාලෙ වල්ලූරකරණං උදපාදීති වදන්ති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ඉමා අභිසම්බුද්ධගාථා වත්වා ජාතකං සමොධානෙසි.

සිගාලො මානත්ථද්ධොව පරිවාරෙන අත්ථිකො,
පාපුණි මහතිං භූමිං රාජාසි සබ්බදාඨිනං.

එවමෙවං මනුස්සෙසු යො හොති පරිවාරවා,
සො හි තත්ථ මහා හොති සිගාලො විය දාඨිනන්ති.

තත්ථ–**මානත්ථද්ධොති** පරිවාරං නිස්සාය උප්පන්නෙන මානෙන ථද්ධො. **පරිවාරෙන අත්ථිකොති** උත්තරිම්පි පරිවාරෙන අත්ථිකො හුත්වා. **මහතිං භූමින්ති** මහන්තිං සම්පත්තිං. **රාජාසි සබ්බදාඨිනන්ති**

සබ්බසං දුසීනං රාජා ආසි. **සො හි තත්ථ මහා හොතීති** සො පරිවාරසම්පන්නො පුරිසො තෙසු පරිවාරෙසු මහා නාම හොති. **සිගාලො’ව දුසීන**න්ති යථා සිගාලො දුසීනං මහා අහොසි එවං මහා හොති. අථ සො සිගාලො විය පමාදං ආපජ්ජිත්වා තං පරිවාරං නිස්සාය විනාසං පාපුණාතීති.

තදා සිගාලො දෙවදත්තො අහොසි. රාජා සාරිපුත්තො. පුරොහිතො පන අහමෙවාති.

සබ්බදාඨජාතකං.

---

2. 10. 2.

බාලො වතායංසුනඛොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අම්බලකොට්ඨකආසනසාලාය භත්තං භුඤ්ජනසුනඛං ආරබ්භ කථෙසි තං කිර ජාතකාලතො පට්ඨාය පානීයහාරකා ගහෙත්වා තත්ථ පොසෙසුං. සො අපරභාගෙ තත්ථ භත්තං භුඤ්ජන්තො ථූලසරීරො අහොසි. අථෙකදිවසං එකො ගාමවාසී පුරිසො තං ඨානං පත්තො සුනඛං දිස්වා පානීයහාරකානං උත්තරිසාටකඤ්ච කහාපණඤ්ච දත්වා ගද්දූලෙන බන්ධිත්වා තං ආදාය පක්කාමි. සො ගහෙත්වා නීයමානො න වස්සි. දින්නදින්නං ඛාදන්තො පච්ඡතො පච්ඡතො අගමාසි. අථ සො පුරිසො අයං ඉදානි මං පියායතීති ගද්දූලා මොචෙසි. සො විස්සට්ඨමත්තො එකවෙගෙන ආසනසාලමෙව ගතො. භික්ඛූ තං දිස්වා තෙන කතකාරණං ජානිත්වා සායණ්හසමයෙ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො ආසනසාලාසුනඛො බන්ධනමොක්ඛකුසලො විස්සට්ඨමත්තොව පුන ආගතොති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ සො සුනඛො ඉදානෙව බන්ධනමොක්ඛකුසලො පුබ්බෙපි කුසලොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කාසිරට්ඨෙ එකස්මිං මහාභොගකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො ඝරාවාසං ගණ්හි. තදා බාරාණසියං එකස්ස මනුස්සස්ස සුනඛො අහොසි. සො පිණ්ඩභත්තං ලභන්තො ථූලසරීරො ජාතො. අථෙකො ගාමවාසී බාරාණසිං ආගතො තං සුනඛං දිස්වා තස්ස මනුස්සස්ස උත්තරිසාටකඤ්ච කහාපණඤ්ච දත්වා සුනඛං ගහෙත්වා චම්මයොත්තෙන තං බන්ධිත්වා යොත්තකොටියං ගහෙත්වා ගච්ඡන්තො අටවිමුඛෙ එකං සාලං පවිසිත්වා සුනඛං බන්ධිත්වා ඵලකෙ නිපජ්ජිත්වා නිද්දං ඔක්කමි. තස්මිං කාලෙ බොධිසත්තො කෙනචිදෙව කරණීයෙන අටවිං පවිසන්තො තං සුනඛං යොත්තෙන බන්ධිත්වා ඨපිතං දිස්වා පඨමං ගාථමාහ:-

බාලො වතායං සුනඛො යො වරත්තං න ඛාදති,
බන්ධනා ච පමුඤ්චෙය්‍ය අසිතො ච ඝරං වජෙති.

තත්‍ථ-**පමුඤ්චෙය්‍යාති** පමොචෙය්‍ය. අයමෙව වා පාඨො. **අසිතොච ඝරං වජෙති** අසිතො ධාතො සුහිතො හුත්‍වා අත්තනො **වසනට්ඨා**නං ගවෙසෙය්‍ය. තං සුත්‍වා සුනඛො දුතියං ගාථමාහ:-

අට්ඨිතං මෙ මනස්මිං මෙ අථො මෙ හදයෙ කතං,
කාලඤ්ච පතිකඞ්ඛාමි යාව පසුපතු ජනොති.

තත්‍ථ-**අට්ඨිතං මෙ මනස්මිං මෙති** යං තුම්හෙ කථෙථ තං මයා අධිට්ඨිතමෙව මනස්මිංයෙව ච මෙ එතන්ති. **අථො මෙ හදයෙ කතන්ති** අථ පන මෙ තුම්හාකම්පි වචනං හදයෙ කතමෙව. **කාලඤ්ච පතිකඞ්ඛාමීති** කාලං පතිමානෙමි. **යාව පසුපතු ජනොති** යාවායං **මහාජනො** පසුපතු නිද්දං ඔක්කමතු තාවාහං කාලං පතිමානෙමි. **ඉතරථා** හි අයං සුනඛො පලායතීති රවො උප්පජ්ජෙය්‍ය තස්මා රත්ති භාගෙ සබ්බෙසං සුත්තකාලෙ චම්මයොත්තං ඛාදිත්‍වා පලායිස්සාමීති.

සො එවං වත්‍වා මහාජනෙ නිද්දං ඔක්කන්තෙ යොත්තං ඛාදිත්‍වා **සුහිතො** හුත්‍වා පලායිත්‍වා අත්තනො සාමිකානං ඝරමෙව ගතො.

සත්‍ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්‍වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සුනඛො එතරහි සුනඛො. පණ්ඩිතපුරිසො පන අහමෙවාති.

සුනඛජාතකං.

---

2. 10. 3.

සත්තතන්තිං **සුමධුර**න්ති ඉදං සත්‍ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තං ආරබ්භ කථෙසි. තස්මිං හි කාලෙ භික්ඛූ දෙවදත්තං ආහංසු ආවුසො දෙවදත්ත සම්මාසම්බුද්ධො තුය්හං ආචරියො ත්‍වං සම්මාසම්බුද්ධං නිස්සාය තීණි පිටකානි උග්ගණ්හි, චත්තාරි ඣානානි **උප්පා**දෙසි, ආචරියස්ස නාම පටිසත්තුනා භවිතුං න යුත්තන්ති. **දෙවදත්තො** කිං පන මෙ ආවුසො සමණො ගොතමො ආචරියො ??නු මයා අත්තනො බලෙනෙව තීණි පිටකානි උග්ගහිතානි චත්තාරි ඣානානි උප්පාදිතානීති ආචරියං පච්චක්ඛාසි. භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො දෙවදත්තො ආචරියං පච්චක්ඛාය සම්මාසම්බුද්ධස්ස පටිසත්තු හුත්‍වා මහාවිනාසං පත්තොති. සත්‍ථා ආගන්ත්‍වා කායනුත්‍ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්‍වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ දෙවදත්තො ඉදානෙව ආචරියං පච්චක්ඛාය මම පටිසත්තු හුත්‍වා විනාසං පාපුණාති පුබ්බෙපි පත්තොයෙවාති වත්‍වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො ගන්ධබ්බකුලෙ නිබ්බත්ති. **ගුත්තිලකුමාරො**තිස්ස නාමං අකංසු. සො වයප්පත්තො ගන්ධබ්බසිප්පෙ නිප්ඵත්තිං පත්‍වා ගුත්තිල

ගන්ධබ්බො නාම සකලජම්බුදීපෙ අග්ගගන්ධබ්බො අහොසි. සො දාරභරණං අකත්වා අන්ධෙ මාතාපිතරො පොසෙති. තදා බාරාණසිවාසිනො වාණිජා වාණිජ්ජාය උජ්ජෙනිං ගන්ත්වා උස්සවෙ ඝුට්ඨෙ ඡන්දකං සංහරිත්වා බහුං මාලාගන්ධවිලෙපනඤ්ච ඛජ්ජභොජ්ජාදීනි ච ආදාය කීළනට්ඨානෙ සන්නිපතිතා වෙතනං දත්වා එකං ගන්ධබ්බං ආනෙථාති ආහංසු. තෙන ච සමයෙන උජ්ජෙනියං **මූසිලො** නාම ජෙට්ඨගන්ධබ්බො හොති. තෙ තං පක්කොසාපෙත්වා අත්තනො ගන්ධබ්බං කාරෙසුං.

මූසිලවීණාවාදකොපි වීණං උත්තමමුච්ඡනාය මුච්ඡෙත්වා වාදෙසි. තෙසං ගුත්තිලගන්ධබ්බස්ස ගන්ධබ්බෙ ජාතපරිචයානං තස්ස ගන්ධබ්බං කිලඤ්ජකණ්ඩූවනං විය හුත්වා උපට්ඨාසි. එකොපි න කිඤ්චි ආහ. අථ තෙ පහට්ඨාකාරං න දස්සෙසුං. මූසිලො තෙසු තුට්ඨාකාරං අදස්සෙන්තෙසු අතිඛරං කත්වා වාදෙමි මඤ්ඤෙති මජ්ඣිමමුච්ඡනාය මුච්ඡෙත්වා මජ්ඣිමසරෙන වාදෙසි. තෙ තත්ථපි මජ්ඣත්තාව අහෙසුං. අථ සො ඉමෙ න කිඤ්චි ජානන්ති මඤ්ඤෙති සයම්පි අජානනකො විය හුත්වා තන්තියො සිථිලෙ වාදෙසි. තෙ තත්ථපි න කිඤ්චි ආහංසු. අථ තෙ මූසිලො අම්භො වාණිජා කින්නුඛො මයි වීණං වාදෙන්තෙ තුම්හෙ න තුස්සථාති. කිං පන ත්වං වීණං වාදෙසි. මයං හි අයං වීණං මුච්ඡෙතීති සඤ්ඤං ආකරිම්හාති. කිං පන තුම්හෙ මයා උත්තරිතරං ආචරියං ජානාථ. උදාහු අත්තනො අජානනභාවෙන න තුස්සථාති. වාණිජා බාරාණසියං ගුත්තිලගන්ධබ්බස්ස වීණාසද්දං සුතපුබ්බානං තව වීණාසද්දො ඉත්ථීනං දාරකෙ තොසාපනසද්දො විය හොතීති ආහංසු. තෙනහි තුම්හෙහි දින්නපරිබ්බයං පටිගණ්හථ න මය්හං එතෙනත්ථො අපි ච ඛො පන බාරාණසිං ගච්ඡන්තා මං ගණ්හිත්වා ගච්ඡෙය්‍යාථාති.

තෙ සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා ගමනකාලෙ තං ආදාය බාරාණසිං ගන්ත්වා තස්ස එතං ගුත්තිලස්ස වසනට්ඨානන්ති ආචික්ඛිත්වා සකනිවෙසනං අගමංසු. මූසිලො බොධිසත්තස්ස ගෙහං පවිසිත්වා ලග්ගෙත්වා ඨපිතං බොධිසත්තස්ස ජාතිවීණං දිස්වා ගහෙත්වා වාදෙසි. අථ බොධිසත්තස්ස මාතාපිතරො අන්ධභාවෙන තං අපස්සන්තා මූසිකා මඤ්ඤෙ වීණං ඛාදන්තීති සුසු උන්දූරු වීණං ඛාදන්තීති ආහංසු. තස්මිං කාලෙ මූසිලො වීණං ඨපෙත්වා බොධිසත්තස්ස මාතාපිතරො වන්දිත්වා කුතො ආගතොසීති වුත්තෙ ආචරියස්ස සන්තිකෙ සිප්පං උග්ගණ්හිතුං උජ්ජෙනිතො ආගතොම්හීති ආහ. සාධූති ච වුත්තෙ කහං ආචරියොති පුච්ඡිත්වා විප්පවුත්ථො තාත අජ්ජ ආගමිස්සතීති සුත්වා තත්ථෙව නිසීදිත්වා බොධිසත්තං ආගතං දිස්වා තෙන කතපටිසන්ථාරො අත්තනො ආගතකාරණං ආරොචෙසි. බොධිසත්තො අඞ්ගවිජ්ජාපාඨකො. සො තස්ස අසප්පුරිසභාවං ඤත්වා ගච්ඡ තාත නත්ථි තව සිප්පන්ති පටික්ඛිපි. සො බොධිසත්තස්ස මාතාපිතූනං පාදෙ ගහෙත්වා උපකාරං කාරෙන්තො තෙ ආරාධෙත්වා සිප්පං මෙ දාපෙථාති යාචි. බොධිසත්තො මාතාපිතූහි පුනප්පුන වුච්චමානො තෙ අතික්කමිතුං අසක්කොන්තො සිප්පං අදාසි.

, සො බොධිසත්තෙනෙව සද්ධිං රාජනිවෙසනං ගච්ඡති. රාජා තං දිස්වා කො එස ආචරියාති පුච්ඡි. මය්හං අන්තෙවාසිකො මහාරාජාති. සො අනුක්කමෙන රඤ්ඤො විස්සාසිකො අහොසි. බොධිසත්තො ආචරියමුට්ඨිං අකත්වා අත්තනො ජානනනියාමෙන සබ්බසිප්පං සික්ඛාපෙත්වා නිට්ඨිතං තෙ තාත සිප්පන්ති ආහ. සො චින්තෙසි මය්හං සිප්පං පගුණං, ඉදඤ්ච බාරාණසීනගරං සකලජම්බුදීපෙ අග්ගනගරං, ආචරියොපි මහල්ලකො ඉධෙව මයා වසිතුං වට්ටතීති. සො ආචරියං ආහ ආචරිය අහං රාජානං උපට්ඨහිස්සාමීති. ආචරියො සාධු තාත රඤ්ඤො ආරොචෙස්සාමීති වත්වා ගන්ත්වා අම්හාකං අන්තෙවාසිකො දෙවං උපට්ඨාතුං ඉච්ඡති, දෙය්‍යධම්මමස්ස ජානාථාති රඤ්ඤො ආරොචෙත්වා රඤ්ඤා තුම්හාකං දෙය්‍යධම්මතො උපඩ්ඪං ලභිස්සතීති වුත්තෙ තං පවත්තිං මූසිලස්ස ආරොචෙසි. මූසිලො අහං තුම්හෙහි සමකඤ්ඤෙව ලභන්තො උපට්ඨහිස්සාමි අලභන්තො න උපට්ඨහිස්සාමීති ආහ. කිං කාරණාති? නනු අහං තුම්හාකං ජානනසිප්පං සබ්බං ජානාමීති?ආම ජානාසීති.එවං සන්තෙ කස්මා මය්හං උපඩ්ඪං දෙතීති? බොධිසත්තො රඤ්ඤො ආරොචෙසි. රාජා යදි එවං තුම්හෙහි සමකං සිප්පං දස්සෙතුං සක්කොන්තො සමකං ලභිස්සතීති ආහ. බොධිසත්තො රඤ්ඤො වචනං තස්ස ආරොචෙත්වා තෙන සාධු දස්සෙමීති වුත්තෙ රඤ්ඤො තං පවත්තිං ආරොචෙත්වා සාධු දස්සෙතු. කතරදිවසං සාකච්ඡා හොතීති වුත්තෙ ඉතො සත්තමෙ දිවසෙ හොතු මහාරාජාති ආහ.

රාජා මූසිලං පක්කොසාපෙත්වා සච්චං කිර ත්වං ආචරියෙන සද්ධිං සාකච්ඡං කරිස්සසීති පුච්ඡිත්වා සච්චං දෙවාති වුත්තෙ ආචරියෙන සද්ධිං විග්ගහො නාම න වට්ටති මා කරීති වාරියමානොපි අලං මහාරාජ හොතුයෙව මෙ ආචරියෙන සද්ධිං සත්තමෙ දිවසෙ සාකච්ඡා එකතරස්ස ජානනභාවං ජානිස්සාමාති ආහ. රාජා සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා ඉතො කිර සත්තමෙ දිවසෙ ආචරියගුත්තිලො ච අන්තෙවාසිකමූසිලො ච රාජද්වාරෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං සාකච්ඡිත්වා සිප්පං දස්සෙස්සන්ති නාගරා සන්නිපතිත්වා සිප්පං පස්සන්තූති භෙරිං චරාපෙසි.

බොධිසත්තො චින්තෙසි. අයං මූසිලො දහරො තරුණො, අහං මහල්ලකො පරිහීනථාමො, මහල්ලකස්ස කිරියා නාම න සම්පජ්ජති, අන්තෙවාසිකො නාම පරජිතෙපි මම විසෙසො නත්ථි, අන්තෙවාසිකස්ස පන ජයෙ සති පත්තබ්බලජ්ජතො අරඤ්ඤං පවිසිත්වා මරණං වරන්ති. සො අරඤ්ඤං පවිසිත්වා මරණභයෙන නිවත්තති, ලජ්ජාභයෙන ගච්ඡති.

එවමස්ස ගමණාගමණං කරොන්තස්සෙව ඡ දිවසානි අතික්කන්තානි. තිණානි මතානි ජඞ්ඝාමග්ගො නිබ්බත්ති තස්මිං ඛණෙ සක්කස්ස ආසනං උණ්හාකාරං දස්සෙසි. සක්කො ආවජ්ජමානො තං කාරණං ඤත්වා ගුත්තිලගන්ධබ්බො අන්තෙවාසිකස්ස භයෙන අරඤ්ඤෙ මහාදුක්ඛං අනුභොති, එතස්ස මයා අවස්සයෙන භවිතුං වට්ටතීති

වෙගෙනාගන්ත්වා බොධිසත්තස්ස පුරතො ඨත්වා ආචරිය කස්මා අරඤ්ඤං පවිට්ඨොසීති පුච්ඡිත්වා කො සි ත්වන්ති වුත්තෙ සක්කොහමස්මීති ආහ. අථ නං බොධිසත්තො අහං ඛො දෙවරාජ අන්තෙවාසිකතො පරාජයභයෙන අරඤ්ඤං පවිට්ඨොස්මීති වත්වා පඨමං ගාථමාහ :–

සත්තතන්තිං සුමධුරං රාමණෙය්‍යං අවාචයිං,
සො මං රඞ්ගම්හි අව්හෙති සරණමෙම හොහි කොසියාති.

තස්සත්ථො–අහං දෙවරාජ මූසිලං නාම අන්තෙවාසිකං සත්තතන්තිං සුමධුරං රාමණෙය්‍යං වීණං අත්තනො ජානනනියාමෙන සික්ඛාපෙසිං සො මං ඉදානි රඞ්ගමණ්ඩලෙ පක්කොසති තස්ස මෙ ත්වං කොසියගොත්ත සරණං හොහීති.

සක්කො තස්ස වචනං සුත්වා මා භායි අහං තෙ තාණඤ්ච ලෙණඤ්චාති වත්වා දුතියං ගාථමාහ :–

අහං තං සරණං සම්ම අහමාචරියපූජකො,
න තං ජයිස්සති සිස්සො සිස්සමාචරිය ජෙස්සසීති.

තත්ථ–**අහං තං සරණන්ති** අහං සරණං අවස්සයො පතිට්ඨා හුත්වා තං තායිස්සාමි. **සම්මාති** පියවචනමෙතං. **සිස්සමාචරිය ජෙස්සසීති** ආචරිය ත්වං වීණං වාදයමානො සිස්සං ජිනිස්සසි.

අපි ච ත්වං වීණං වාදෙන්තො එකං තන්තිං ඡින්දිත්වා ඡ වාදෙය්‍යාසි වීණාය තෙ පකතිසද්දො භවිස්සති, මූසිලොපි තන්තිං ඡින්දිස්සති, අථස්ස වීණාය සද්දො න භවිස්සති, තස්මිං ඛණෙ පරාජයං පාපුණිස්සති, අථස්ස පරාජයභාවං ඤත්වා දුතියම්පි තතියම්පි චතුත්ථම්පි පඤ්චමම්පි ඡට්ඨම්පි සත්තමම්පි තන්තිං ඡින්දිත්වා සුද්ධදණ්ඩකමෙව වාදෙය්‍යාසි, ඡින්නතන්තිකොටීහි සරො නික්ඛමිත්වා සකලං ද්වාදසයොජනිකං බාරාණසීනගරං ඡාදෙත්වා ඨස්සතීති එවං වත්වා සක්කො බොධිසත්තස්ස තිස්සො පාසකටිකා දත්වා එවමාහ. වීණාසද්දෙන ච සකලනගරෙ ඡාදිතෙ ඉතො එකං පාසකටිකං ආකාසෙ ඛිපෙය්‍යාසි, අථ තෙ පුරතො ඔතරිත්වා තීණි අච්ඡරාසතානි නච්චිස්සන්ති, තෙසං නච්චනකාලෙ දුතියං ඛිපෙය්‍යාසි, අථාපරානි තීණි සතානි ඔතරිත්වා තව වීණාධුරෙ නච්චිස්සන්ති, තතො තතියම්පි ඛිපෙය්‍යාසි, අථාපරානි තීණි සතානි ඔතරිත්වා රඞ්ගමණ්ඩලෙ නච්චිස්සන්ති, අහම්පි තෙ සන්තිකං ආගමිස්සාමි, ගච්ඡ මා භායීති.

බොධිසත්තො පුබ්බණ්හසමයෙ ගෙහං අගමාසි. රාජද්වාරෙපි මණ්ඩපං කත්වා රඤ්ඤො ආසනං පඤ්ඤාපෙසුං, රාජා පාසාදා ඔතරිත්වා අලඞ්කතමණ්ඩපෙ පල්ලඞ්කමජ්ඣෙ නිසීදි. දසසහස්සා අලඞ්කතිත්ථියො ච අමච්චබ්‍රාහ්මණරට්ඨිකාදයො ච රාජානං පරිවාරයිංසු. සබ්බෙ නාගරා සන්නිපතිංසු. රාජඞ්ගණෙ චක්කාතිචක්කං මඤ්චාතිමඤ්චං බන්ධිංසු. බොධිසත්තොපි න්හාතානුලිත්තො නානග්ගරස

භොජනං භුඤ්ජිත්වා වීණං ගාහාපෙත්වා අත්තනො පඤ්ඤත්තාසනෙ නිසීදි. සක්කො අදිස්සමානකායෙනාගන්ත්වා ආකාසෙ අට්ඨාසි. බොධිසත්තොයෙව තං පස්සති. මූසිලොපි ආගන්ත්වා අත්තනො ආසනෙ නිසීදි. මහාජනො පරිවාරෙසි. ආදිතොව ඓපි සමසමං වාදයිංසු. මහාජනො ද්වින්නම්පි වාදිතෙන තුට්ඨො උක්කුට්ඨිසහස්සානි පවත්තෙසි.

සක්කො ආකාසෙ ඨත්වා බොධිසත්තස්සෙව සාවෙන්තො එකං තන්තිං ඡින්දාහි ආහ. බොධිසත්තො භමරතන්තිං ඡින්දි. සා ඡින්නාපි ඡින්නකොටියා සරං මුඤ්චතෙව. දෙවගන්ධබ්බං විය වත්තති මූසිලොපි තන්තිං ඡින්දි. තතො සද්දො න නික්ඛමි. ආචරියො දුතියම්පි–පෙ–සත්තමම්පි ඡින්දි. සුද්ධදණ්ඩකං වාදෙන්තස්ස සද්දො නගරං ඡාදෙත්වා අට්ඨාසි. චෙළුක්ඛෙපසහස්සානි චෙව උක්කුට්ඨිසහස්සානි ච පවත්තිංසු. බොධිසත්තො එකං පාසකං ආකාසෙ ඛිපි. තීණි අච්ඡරාසතානි ඔතරිත්වා නච්චිංසු. එවං දුතියෙ ච තතියෙ ච ඛිත්තෙ නව අච්ඡරාසතානි ඔතරිත්වා වුත්තනයෙන නච්චිංසු.

තස්මිං ඛණෙ රාජා මහාජනස්ස ඉඞ්ගිතසඤ්ඤං අකාසි. මහාජනො උට්ඨාය ත්වං ආචරියෙන සද්ධිං විරජ්ඣිත්වා සමකාරකං කාරෙමීති වායමසි? අත්තනො පමාණං න ජානාසීති මූසිලං තජ්ජෙත්වා ගහිතගහිතෙහෙව පාසාණදණ්ඩාදීහි සංචුණ්ණෙත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්වා පාදෙ ගහෙත්වා සඞ්කාරට්ඨානෙ ඡඩ්ඩෙසි. රාජා තුට්ඨචිත්තො සතවස්සං වස්සෙන්තො විය බොධිසත්තස්ස බහුං ධනමදාසි. තථා නාගරා.

සක්කොපි තෙන සද්ධිං පටිසන්ථාරං කත්වා අහං තෙ පණ්ඩිත! සහස්සයුත්තං ආජඤ්ඤරථං ගාහාපෙත්වා පච්ඡා මාතලිං පෙසෙස්සාමි ත්වං සහස්සයුත්තං වෙජයන්තරථවරං අභිරුය්හ දෙවලොකං ආගච්ඡෙය්‍යාසීති වත්වා පක්කාමි. අථ නං ගන්ත්වා පණ්ඩුකම්බලසිලායං නිසින්නං සක්කං ගතත්ථ මහාරාජාති දෙවධීතරො පුච්ඡිංසු. සක්කො තාසං තං කාරණං විත්ථාරෙන කථෙත්වා බොධිසත්තස්ස සීලපඤ්ඤාගුණඤ්ච වණ්ණෙසි. දෙවධීතරො මහාරාජ මයං හි ආචරියං දට්ඨුකාමා ඉධ නං ආනෙහීති ආහංසු.

සක්කො මාතලිං ආමන්තෙත්වා තාත දෙවච්ඡරා ගුත්තිලගන්ධබ්බං දට්ඨුකාමා ගච්ඡ නං වෙජයන්තෙ රථෙ නිසීදාපෙත්වා ආනෙහීති සො සාධූති වත්වා ගන්ත්වා බොධිසත්තං ආනෙසි. සක්කො බොධිසත්තෙන සද්ධිං සම්මොදිත්වා දෙවකඤ්ඤා කිර තෙ ආචරිය ගන්ධබ්බං සොතුකාමාති ආහ. මයං මහාරාජ ගන්ධබ්බා නාම සිප්පං නිස්සාය ජීවාම මූලං ලභන්තා වාදෙය්‍යාමාති. වාදෙහි අහං තෙ මූලං දස්සාමීති. න මම අඤ්ඤෙන මූලෙනත්ථො ඉමා පන මෙ දෙව ධීතරො අත්තනො කල්‍යාණකම්මං කථෙන්තු එවමහං වාදෙස්සාමීති. අථ නං දෙවධීතරො ආහංසු අම්හෙහි කතකල්‍යාණකම්මං පච්ඡා තුට්ඨා කථෙස්සාම ගන්ධබ්බං කරොහි ආචරියාති. බොධිසත්තො සත්තාහං දෙවතානං ගන්ධබ්බං අකාසි. තං දිබ්බගන්ධබ්බං අභිභවිත්වා පවත්ති. සත්තමෙ දිවසෙ ආදිතො පට්ඨාය දෙවධීතානං කල්‍යාණකම්මං පුච්ඡි.

එකං කස්සපබුද්ධකාලෙ එකස්ස භික්ඛුනො උත්තමවත්ථං දත්වා සක්කස්ස පරිචාරිකා හුත්වා නිබ්බත්තං අච්ඡරාසහස්සපරිවාරං උත්තමදෙවකඤ්ඤං ත්වං පුරිමභවෙ කිං කම්මං කත්වා නිබ්බත්තාති පුච්ඡි. තස්ස පුච්ඡනාකාරො ච විස්සජ්ජනඤ්ච විමානවත්ථුම්හි ආගතමෙව. වුත්තං හි තත්ථ :-

"අභික්කන්තෙන වණ්ණෙන යා ත්වං තිට්ඨසි දෙවතෙ,
ඔභාසෙන්තී දිසා සබ්බා ඔසධී විය තාරකා.

කෙන තෙ තාදිසො වණ්ණො කෙන තෙ ඉධ මිජ්ඣති,
උප්පජ්ජන්ති ච තෙ භොගා යෙකෙචි මනසො පියා.

පුච්ඡාමි තං දෙවි මහානුභාවෙ
මනුස්සභූතා කිමකාසි පුඤ්ඤං,
කෙනාසි එවං ජලිතානුභාවා
වණ්ණො ච තෙ සබ්බදිසා පභාසතීති.

වත්ථුත්තමදායිකා නාරී පවරා හොති නරෙසු නාරිසු,
එවං පියරූපදායිකා මනාපං දිබ්බං සා ලභතෙ උපෙච්ච ඨානං.

තස්සා මෙ පස්ස විමානං අච්ඡරා කාමවණ්ණිනීහමස්මි,
අච්ඡරාසහස්සස්සාහං පවරා පස්ස පුඤ්ඤානං විපාකං.

තෙන මෙ තාදිසො වණ්ණො තෙන මෙ ඉධ මිජ්ඣති,
උප්පජ්ජන්ති ච මෙ භොගා යෙකෙචි මනසො පියා,

තෙනම්හි එවං ජලිතානුභාවා
වණ්ණො ච මෙ සබ්බදිසා පභාසතී"ති.

අපරා පිණ්ඩාය චරමානස්ස භික්ඛුනො පූජනත්ථාය පුප්ඵානි අදාසි. අපරාපි චෙතියෙ ගන්ධපඤ්චඞ්ගුලිකං දෙථාති ගන්ධෙ අදාසි. අපරා මධුරානි ඵලාඵලානි අදාසි. අපරා උත්තමරසමදාසි. අපරා කස්සපදසබලස්ස චෙතියෙ ගන්ධපඤ්චඞ්ගුලිකං අදාසි. අපරා මග්ගපටිපන්නානං භික්ඛූනං භික්ඛුණීනඤ්ච කුලගෙහෙ වාසං උපගතානං සන්තිකෙ ධම්මං අස්සොසි. අපරා නාවාය ඨිතස්ස භික්ඛුනො උදකෙ ඨත්වා උදකමදාසි. අපරා අගාරමජ්ඣෙ වසමානා අක්කොධනා හුත්වා සස්සුසසුරවත්තං අකාසි. අපරා අත්තනා ලද්ධකොට්ඨාසතොපි සංවිභාගං කත්වාව පරිභුඤ්ජි සීලවතී ච අහොසි. අපරා පරගෙහෙ දාසී හුත්වා අක්කොධා නිම්මානා අත්තනො ලද්ධකොට්ඨාසතො සංවිභාගං කත්වා දෙවරඤ්ඤො පරිචාරිකා හුත්වා නිබ්බත්තා.

එවං සබ්බාපි **ගුත්තිලවිමානවත්ථුම්හි** ආගතා සත්තතිංසදෙවධීතා යං යං කම්මං කත්වා තත්ථ නිබ්බත්තා සබ්බං බොධිසත්තො පුච්ඡි. තාපිස්ස අත්තනො කතකම්මං ගාථාහි එව කථෙසුං. තං සුත්වා බොධිසත්තො ලාභා වත මෙ සුලද්ධං වත මෙ ස්වාගං ඉධාගන්ත්වා

අප්පමත්තකෙනපි කම්මෙන පටිලද්ධා සම්පත්තියො අසොසිං, ඉතො දනි පට්ඨාය මනුස්සලොකං ගන්ත්වා දනාදීනි කුසලකම්මානෙව කරිස්සාමීති වත්වා ඉමං උදනං උදනෙසි:-

"සවාගතං වත මෙ අජ්ජ සුප්පභාතං සුවුට්ඨිතං,
යං අද්දසාසිං දෙවතායො අච්ඡරා කාමවණ්ණියො.

ඉමාසාහං ධම්මං සුත්වාන කාහාමි කුසලං බහුං,
දනෙන සමචරියාය සඤ්ඤමෙන දමෙන ච;
සොහං තත්‍ථ ගමිස්සාමි යත්‍ථ ගන්ත්වා න සොචරෙ"ති.

අථ නං සත්තාහච්චයෙන දෙවරාජා මාතලිසඞ්ගාහකං ආණාපෙත්වා රථෙ නිසීදපෙත්වා බාරාණසිමෙව පෙසෙසි. සො බාරාණසිං ගන්ත්වා දෙවලොකෙ අත්තනා දිට්ඨකාරණං මනුස්සානං ආචික්ඛි. තතො පට්ඨාය මනුස්සා සඋස්සාහා පුඤ්ඤනි කාතුං මඤ්ඤිංසු.

සත්‍ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තද මූසිලො දෙවදත්තො අහොසි. සක්කො අනුරුද්ධො. රාජා ආනන්දො ගුත්තිලගන්ධබ්බො පන අහමෙවාති.

ගුත්තිලජාතකං.

---

2. 10. 4.

යං පස්සති න තං ඉච්ඡතීති ඉදං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං පලාසිකං පරිබ්බාජකං ආරබ්භ කථෙසි. සො කිර සකලජම්බුදීපෙ පටිවාදිං අලභිත්වා සාවත්‍ථිං ආගන්ත්වා කො මයා සද්ධිං වාදං කාතුං සමත්‍ථොති පුච්ඡිත්වා සම්මාසම්බුද්ධොති සුත්වා මහාජනපරිවුතො ජෙතවනං ගන්ත්වා භගවන්තං චතුපරිසමජ්ඣෙ ධම්මං දෙසෙන්තං පඤ්හං පුච්ඡි. අථස්ස සත්‍ථා තං විස්සජ්ජෙත්වා එකං නාම කින්ති පඤ්හං පුච්ඡි. සො කථෙතුං අසක්කොන්තො උට්ඨාය පලායි. නිසින්නපරිසා එකපදෙනෙව වො භන්තෙ පරිබ්බාජකො නිග්ගහීතොති ආහංසු. සත්‍ථා නාහං උපාසකා ඉදනෙව නං එකපදෙනෙව නිග්ගණ්හාමි පුබ්බෙපි නිග්ගණ්හිංමෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කාසිරට්ඨෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො කාමෙ පහාය ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා දීඝරත්තං හිමවන්තෙ වසි. සො පබ්බතා ඔරුය්හ එකං නිගමගාමං නිස්සාය ගඞ්ගානිවත්තනෙ පණ්ණසාලාය වාසං කප්පෙසි. අථෙකො පරිබ්බාජකො සකලජම්බුදීපෙ පටිවාදිං අලභිත්වා තං නිගමං පත්වා අත්‍ථිනුඛො කොචි මයා සද්ධිං වාදං කාතුං සමත්‍ථොති පුච්ඡිත්වා අත්‍ථීති බොධිසත්තස්ස ආනුභාවං සුත්වා මහාජනපරිවුතො තස්ස වසනට්ඨානං ගන්ත්වා පටිසන්ථාරං

කත්වා නිසීදි. අථ නං බොධිසත්තො වනගන්ධපරිභාවිතං ගඞ්ගා පාණීයං පිවිස්සසීති පුච්ඡි. පරිබ්බාජකො වාදෙන ඔත්ථරන්තො කා ගඞ්ගා? වාළුකා ගඞ්ගා උදකං ගඞ්ගා ඔරිමතීරං ගඞ්ගා පාරිමතීරං ගඞ්ගාති ආහ. බොධිසත්තො තං පන පරිබ්බාජක ඨපෙත්වා උදකං වාළුකං ඔරිමං තීරං පාරිමං තීරඤ්ච කහං ගඞ්ගං ලභිස්සසීති ආහ. පරිබ්බාජකො අප්පටිභාණො හුත්වා උට්ඨාය පලායි. තස්මිං පලාතෙ බොධිසත්තො නිසින්නපරිසාය ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමා ගාථා අවොච.

යං පස්සති න තං ඉච්ඡති
යඤ්ච න පස්සති තං කිර ඉච්ඡති,
මඤ්ඤාමි චිරං චරිස්සති
න හි තං ලච්ඡති යං සො ඉච්ඡති.

යං ලභති න තෙන තුස්සති
යං පත්ථෙති ලද්ධං හීළෙති,
ඉච්ඡා හි අනන්තගොචරා
වීතිච්ඡානං නමො කරොමසෙති.

තත්ථ-**යං පස්සතීති** යං උදකාදිං පස්සති තං ගඞ්ගාති න ඉච්ඡති. **යඤ්ච න පස්සතීති** යං ච උදකාදිවිනිමුත්තං ගඞ්ගං න පස්සති තං කිර ඉච්ඡති. **මඤ්ඤාමි චිරං චරිස්සතීති** අහං එවං මඤ්ඤාමි අයං පරිබ්බාජකො එවරූපං ගඞ්ගං පරියෙසන්තො චිරං චරිස්සති යථා වා උදකාදිවිනිමුත්තං ගඞ්ගං එවං රූපාදිවිනිමුත්තං අත්තානම්පි පරියෙසන්තො සංසාරෙ එව චිරං චරිස්සති. **න හි තං ලච්ඡතීති** චිරං චරන්තො පි යන්තං එවරූපං ගඞ්ගං වා අත්තානං වා ඉච්ඡති තං න ලච්ඡති.

යං ලභතීති යං උදකං වා රූපාදිං වා ලභති තෙන න තුස්සති. **යං පත්ථෙති ලද්ධං හීළෙතීති** එවං ලද්ධෙන අතුස්සන්තො යං යං සම්පත්තිං පත්ථෙති තං තං ලභිත්වා කිං එතායාති හීළෙති අවමඤ්ඤති. **ඉච්ඡා හි අනන්තගොචරාති** ලද්ධං ලද්ධං හීළෙත්වා අඤ්ඤං අඤ්ඤං ආරම්මණං ඉච්ඡනතො අයං ඉච්ඡා නාම තණ්හා අනන්තගොචරා. **වීතිච්ඡානං නමො කරොමසෙති** තස්මා යෙ විගතිච්ඡා බුද්ධාදයො තෙසං මයං නමක්කාරං කරොමාති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා පරිබ්බාජකොව එතරහි පරිබ්බාජකො. තාපසො පන අහමෙවාති.

වීතිච්ඡජාතකං.

---

2. 10. 5.

කාලො ඝසති භූතානීති ඉදං සත්ථා උක්කට්ඨං නිස්සාය සුභගවනෙ විහරන්තො මූලපරියායසුත්තන්තං ආරබ්භ කථෙසි. තදා කිර පඤ්චසතා බ්‍රාහ්මණා තිණ්ණං වෙදානං පාරගූ සාසනෙ පබ්බජිත්වා තීණි පිටකානි උග්ගණ්හිත්වා මානමදමත්තා හුත්වා සම්මාසම්බුද්ධොපි තීණෙව

පිටකානි ජානාති මයම්පි තානි ජානාම, එවං සන්තෙ කිං තස්ස අම්හෙහි නානා කරණන්ති බුද්ධුපට්ඨානං න ගච්ඡන්ති, සමසත්ථා හුත්වා විචරන්ති. අථෙකදිවසං සත්ථා තෙසු ආගන්ත්වා අත්තනො සන්තිකෙ නිසින්නෙසු අට්ඨහි භූමීහි පතිමණ්ඩෙත්වා මූලපරියායසුත්තන්තං කථෙසි. තෙ න කිඤ්චි සල්ලක්ඛෙසුං. අථ තෙසං එතදහොසි මයං අම්හෙහි සදිසා පණ්ඩිතා නත්ථීති මානං කරොම, ඉදානි පන න කිඤ්චි ජානාම, බුද්ධෙහි සදිසො පණ්ඩිතො නාම නත්ථි, අහො බුද්ධගුණා නාමාති තෙ තතො පට්ඨාය නිහතමානා හුත්වා උද්ධටදාඨා විය සප්පා නිබ්බිසෙවනා ජාතා. සත්ථා උක්කට්ඨායං යථාභිරන්තං විහරිත්වා වෙසාලිං ගන්ත්වා ගොතමකෙ චෙතියෙ ගොතමකසුත්තන්තං නාම කථෙසි. සහස්සීලොකධාතුකම්පනං අහොසි. තං සුත්වා තෙ භික්ඛූ අරහත්තං පාපුණිංසු. මූලපරියායසුත්තන්තපරියොසානෙ පන සත්ථරි උක්කට්ඨායං විහරන්තෙයෙව භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො අහො බුද්ධානං ආනුභාවො තෙ නාම බ්‍රාහ්මණපබ්බජිතා තථා මානමදමත්තා භගවතා මූලපරියායදෙසනාය නිහතමානා කතාති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපාහං එවං ඉමෙ මානපග්ගහිතසිරෙ විචරන්තෙ නිහතමානෙ අකාසිංයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තිණ්ණං වෙදානං පාරගූ දිසාපාමොක්ඛො ආචරියො හුත්වා පඤ්ච මාණවකසතානි මන්තෙ වාචෙසි. තෙ පඤ්චසතාපි නිට්ඨිතසිප්පා සිප්පෙ අනුයොගං දත්වා යත්තකං අම්හෙ ජානාම ආචරියොපි තත්තකමෙව. විසෙසො නත්ථීති මානත්ථද්ධා හුත්වා ආචරියස්ස සන්තිකං න ගච්ඡන්ති වත්ත පටිවත්තං න කරොන්ති. තෙ එකදිවසං ආචරියෙ බදරිරුක්ඛමූලෙ නිසින්නෙ තං වඤ්චතුකාමා බදරිරුක්ඛං නඛෙන ආකොටෙත්වා නිස්සාරො වායං රුක්ඛොති ආහංසු. බොධිසත්තො අත්තනො වඤ්චන භාවං ඤත්වා අන්තෙවාසිකා එකං වො පඤ්හං පුච්ඡිස්සාමීති ආහ. තෙ හට්ඨතුට්ඨා වදෙථ කථෙස්සාමාති. ආචරියො පඤ්හං පුච්ඡන්තො පඨමං ගාථමාහ:-

කාලො ඝසති භූතානි සබ්බානෙව සහත්තනා,
යොච කාලඝසො භූතො ස භූතපචනිංපචීති.

තත්ථ-**කාලොති** පුරෙභත්තකාලොපි පච්ඡාභත්තකාලොපීති එවමාදි. **භූතානීති** සත්තාධිවචනමෙතං. න කාලො භූතානං චම්මමංසාදීනි ලුඤ්චිත්වා ලුඤ්චිත්වා ඛාදති අපිච ඛො තෙසං ආයුවණ්ණබලානි ඛෙපෙන්තො යොබ්බඤ්ඤං මද්දන්තො ආරොග්‍යං විනාසෙන්තො ඝසති ඛාදතීති වුච්චති. එවං ඝසන්තොච න කිඤ්චි වජ්ජෙති. **සබ්බා**

නෙව ඝසති න කෙවලඤ්ච භූතානෙව අපිච ඛො **සහත්තනා** අත්තානම්පි ඝසති පුරෙභත්තකාලො පච්ඡාභත්තකාලං න පාපුණාති එස නයො පච්ඡාභත්තකාලාදීසුපි. **යො ච කාලඝසො භූතො**ති ඛීණාසවස්සෙතං අධිවචනං. සො හි අරියමග්ගෙන ආයතිං පටිසන්ධිකාලං ඛෙපෙත්වා ඛාදිත්වා ඨිතත්තා කාලඝසො භූතොති වුච්චති. **ස භූතපචනිං පචී**ති සො යායං තණ්හා අපායෙසු භූතෙ පචති තං ඤාණග්ගිනා, පචි දහි භස්මමකාසි. තෙන භූතපචනිං පචීති වුච්චති. **පජනි**න්තිපි පාඨො. ජනිකං නිබ්බත්තකින්ති අත්ථො.

ඉමං පඤ්හං සුත්වා මාණවෙසු එකොපි ජානිතුං සමත්ථො නාහොසි. අථ තෙ බොධිසත්තො මා ඛො තුම්හෙ අයං පඤ්හො තීසු වෙදෙසු අත්ථීති සඤ්ඤං අකත්ථ තුම්හෙ යමහං ජානාමි තං සබ්බං ජානාමාති මඤ්ඤමානා මං බදරිරුක්ඛසදිසං කරොථ මම තුම්හෙහි අඤ්ඤාතස්ස බහුනො ජානනභාවං න ජානාථ ගච්ඡථ සත්තමෙ දිවසෙ කාලං දම්මි එත්තකෙන කාලෙනිමං පඤ්හං චින්තෙථාති. තෙ බොධිසත්තං වන්දිත්වා අත්තනො අත්තනො වසනට්ඨානං ගන්ත්වා සත්තාහං චින්තෙත්වාපි පඤ්හස්ස නෙව අන්තං න කොටිං පස්සිංසු. තෙ සත්තමෙ දිවසෙ ආචරියස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා නිසීදිත්වා කිං භද්‍රමුඛා ජානිත්ථ පඤ්හන්ති. න භො න ජානාමාති වදිංසු. පුන බොධිසත්තො තෙ ගරහමානො දුතියං ගාථමාහ:—

බහූනි නරසීසානි ලොමසානි බ්‍රහානි ච,
ගීවාසු පටිමුක්කානි කොචිදෙවෙත්ථ කණ්ණවා ති.

තස්සත්ථො—බහූනි නරානං සීසානි දිස්සන්ති සබ්බානිච තානි ලොමසානි සබ්බානි මහන්තානි ගීවාසුයෙව ඨපිතානි න තාලඵලං විය හත්ථෙන ගහිතානි නත්ථි තෙසං ඉමෙහි ධම්මෙහි නානාකරණං එත්ථ පන කොචිදෙව කණ්ණවාති අත්තානං සන්ධායාහ. **කණ්ණවා**ති පඤ්ඤවා. කණ්ණච්ඡිද්දං පන න කස්සචි නත්ථි.

ඉති තෙ මාණවකෙ කණ්ණච්ඡිද්දමත්තමෙව තුම්හාකං බාලානං අත්ථි න පඤ්ඤාති ගරහිත්වා පඤ්හං විස්සජ්ජෙසි. තෙ සුත්වා අහො ආචරියා නාම මහන්තාති ඛමාපෙත්වා නිහතමානා බොධිසත්තං උපට්ඨහිංසු.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා පඤ්චසතා මාණවකා ඉමෙ භික්ඛූ අහෙසුං. ආචරියො පන අහමෙවාති.

මූලපරියායජාතකං.

---

2. 10. 6.

හන්ත්වා ඣත්වා වධිත්වාති ඉදං සත්ථා වෙසාලිං උපනිස්සාය කූටාගාරසාලායං විහරන්තො සීහසෙනාපතිං ආරබ්භ කථෙසි.

සො හි භගවන්තං සරණං ගන්ත්වා නිමන්තෙත්වා පුන දිවසෙ සමංසකං භත්තං අදාසි. නිගණ්ඨා තං සුත්වා කුපිතා අනත්තමනා තථාගතං විහෙඨෙතුකාමා සමණො ගොතමො ජානං උද්දිස්සකටං මංසං භුඤ්ජතීති අක්කොසිංසු. භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො නිගණ්ඨනාථපුත්තො සමණො ගොතමො ජානං උද්දිස්සකටං මංසං භුඤ්ජතීති සද්ධිං පරිසාය අක්කොසන්තො ආහිණ්ඩතීති. තං සුත්වා සත්ථා න භික්ඛවෙ නිගණ්ඨො නාථපුත්තො ඉදානෙව මං උද්දිස්සකටං මංසං ඛාදන්තං ගරහති පුබ්බෙපි ගරහියෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා ලොණම්බිලසෙවනත්ථං හිමවන්තතො බාරාණසිං ආගන්ත්වා පුනදිවසෙ නගරං භික්ඛාය පාවිසි. අථෙකො කුටුම්බිකො තාපසං විහෙඨෙස්සාමීති ඝරං පවෙසෙත්වා පඤ්ඤත්තාසනෙ නිසීදාපෙත්වා මච්ඡමංසෙන පරිවිසිත්වා භත්තකිච්චාවසානෙ එකමන්තං නිසීදිත්වා ඉදං මංසං තුම්හෙයෙව උද්දිස්ස පාණෙ මාරෙත්වා කතං ඉදං අකුසලං මා අම්හාකමෙව තුම්හාකම්පි හොතූති වත්වා පඨමං ගාථමාහ :-

හන්ත්වා ඡෙත්වා වධිත්වා ච දෙති දානං අසඤ්ඤතො,
එදිසං භත්තං භුඤ්ජමානො ස පාපෙන උපලිප්පතීති.

තත්ථ-**හන්ත්වා**ති හනිත්වා පහරිත්වා. **ඡෙත්වා**ති කිලමෙත්වා. **වධිත්වා**ති මාරෙත්වා. **දෙති දානං අසඤ්ඤතො**ති අසඤ්ඤතො දුස්සීලො එවං කත්වා එවං දානං දෙති. **එදිසං භත්තං භුඤ්ජමානො ස පාපෙන උපලිප්පතී**ති එදිසං උද්දිස්සකටං භත්තං භුඤ්ජමානො සො සමණොපි පාපෙන උපලිප්පති සංයුජ්ජතියෙවාති.

තං සුත්වා බොධිසත්තො දුතියං ගාථමාහ :-

පුත්තදාරම්පි චෙ හන්ත්වා දෙති දානං අසඤ්ඤතො,
භුඤ්ජමානොපි සප්පඤ්ඤො න පාපෙන උපලිප්පතීති.

තත්ථ-**භුඤ්ජමානොපි සප්පඤ්ඤො**ති තිට්ඨතු අඤ්ඤං මංසං පුත්තදාරං වධිත්වාපි දුස්සීලෙන දින්නං සප්පඤ්ඤො ඛන්තිමෙත්තාදිගුණසම්පන්නො තං භුඤ්ජමානොපි පාපෙන න උපලිප්පතීති. එවමස්ස බොධිසත්තො ධම්මං කථෙත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කුටුම්බිකො නිගණ්ඨනාථපුත්තො අහොසි. තාපසො පන අහමෙවාති.

තෙලොවාදජාතකං. [1]

---

1. සයා. බාලොවාදජාතකං.

2. 10. 7.

අද්ධා පාදඤ්ජලී සබ්බෙති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ලාළුදායිත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි. එකස්මිං හි දිවසෙ ද්වෙ මහාසාවකා පඤ්හං විනිච්ඡිණන්ති. භික්ඛූ පඤ්හං සුණන්තා ථෙරෙ පසංසන්ති ලාළුදායිත්ථෙරො පරිසන්තරෙ නිසින්නො එතෙ අම්හෙහි සමං කිං ජානන්තීති ඔට්ඨං භඤ්ජි. තං දිස්වා ථෙරා උට්ඨාය පක්කමිංසු පරිසා භිජ්ජි. ධම්මසභායං භික්ඛූ කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො ලාළුදායී ද්වෙ අග්ගසාවකෙ ගරහිත්වා ඔට්ඨං භඤ්ජීති. තං සුත්වා සත්ථා න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපි ලාළුදායී ඨපෙත්වා ඔට්ඨභඤ්ජනං තතො උත්තරිං අඤ්ඤං න ජානාතීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස අත්ථධම්මානුසාසකො අමච්චො අහොසි. රඤ්ඤො පන පාදඤ්ජලීනාම පුත්තො ලාළො දන්ධපරිසක්කනො අහොසි. අපර භාගෙ රාජා කාලමකාසි. අමච්චා රඤ්ඤො මතකිච්චානි කත්වා තං රජ්ජෙ අභිසිඤ්චිස්සාමාති මන්තයමානා රාජපුත්තං පාදඤ්ජලිකන්ති ආහංසු. බොධිසත්තො පන අයං කුමාරො ලාළො දන්ධපරිසක්කනො පරිග්ගහෙත්වා තං අභිසිඤ්චිස්සාමාති ආහ. අමච්චා විනිච්ඡයං සජ්ජෙත්වා කුමාරං සමීපෙ නිසීදාපෙත්වා අට්ටං විනිච්ඡිණන්තා න සම්මා විනිච්ඡිණිංසු. තෙ අසාමිකං සාමිකං කත්වා කුමාරං පුච්ඡිංසු කිදිසං කුමාර සුට්ඨු විනිච්ඡිණිම්හාති. සො ඔට්ඨං භඤ්ජි. බොධිසත්තො පණ්ඩිතො මඤ්ඤෙ කුමාරො අසම්මාවිනිච්ඡිතභාවො තෙන ඤාතො භවිස්සතීති මඤ්ඤමානො පඨමං ගාථමාහ:-

අද්ධා පාදඤ්ජලී සබ්බෙ පඤ්ඤාය අතිරොචති,
තථාහි ඔට්ඨං භඤ්ජති උත්තරිං නූන පස්සතීති.

තස්සත්ථො-එකංසෙන **පාදඤ්ජලී** කුමාරො **සබ්බෙ** අම්හෙ **පඤ්ඤාය අතිරොචති තථාහි ඔට්ඨං භඤ්ජති නූන උත්තරිං** අඤ්ඤං කාරණං **පස්සතීති.**

තෙ අපරස්මිම්පි දිවසෙ විනිච්ඡයං සජ්ජෙත්වා අඤ්ඤං අට්ටං සුට්ඨු විනිච්ඡිණිත්වා කිදිසං තෙ දෙව සුට්ඨු විනිච්ඡිතන්ති පුච්ඡිංසු. සො පුනපි ඔට්ඨමෙව භඤ්ජි. අථස්ස අන්ධබාලභාවං ඤත්වා බොධිසත්තො දුතියං ගාථමාහ:-

නායං ධම්මං අධම්මංවා අත්ථානත්ථංච බුජ්ඣති,
අඤ්ඤත්‍ර ඔට්ඨනිබ්භොගා නායං ජානාති කිඤ්චනන්ති.

අමච්චා පාදඤ්ජලිකුමාරස්ස ලාළභාවං ඤත්වා බොධිසත්තං රජ්ජෙ අභිසිඤ්චිංසු.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා පාදඤ්ජලී ලාළුදායී අහොසි. පණ්ඩිතාමච්චො පන අහමෙවාති.

පාදඤ්ජලී ජාතකං.

2. 10. 8.

සබ්බෙහි කිංසුකො දිට්ඨොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කිංසුකොපමසුත්තන්තං ආරබ්භ කථෙසි.

චත්තාරො හි භික්ඛූ තථාගතං උපසඞ්කමිත්වා කම්මට්ඨානං යාචිංසු. සත්ථා තෙසං කම්මට්ඨානං කථෙසි. තෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා අත්තනො අත්තනො රත්තිට්ඨානදිවාට්ඨානානි අගමංසු. තෙසු එකො ඡඵස්සායතනානි පරිගණ්හිත්වා අරහත්තං පාපුණි. එකො පඤ්චක්ඛන්ධෙ. එකො චත්තාරො මහාභූතෙ. එකො අට්ඨාරස ධාතුයො. තෙ අත්තනො අත්තනො අධිගතවිසෙසං සත්ථු ආරොචෙසුං. තත්ථෙකස්ස භික්ඛුනො පරිවිතක්කො උදපාදි. ඉමෙසං කම්මට්ඨානානං නානත්තං. නිබ්බාණං එකං කථං සබ්බෙහි අරහත්තං පත්තන්ති. සො සත්ථාරං පුච්ඡි. සත්ථා කිං තෙ භික්ඛු කිංසුකාදිට්ඨභාතිකෙහි නානත්තන්ති වත්වා ඉදං නො භන්තෙ කාරණං කථෙථාති භික්ඛූහි යාචිතො අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තො රජ්ජං කාරෙසි. තස්ස චත්තාරො පුත්තා අහෙසුං. තෙ එකදිවසං සාරථිං පක්කොසිත්වා මයං සම්ම කිංසුකං දට්ඨුකාමා කිංසුකරුක්ඛං නො දස්සෙහීති ආහංසු. සාරථි සාධු දස්සෙස්සාමීති වත්වා චතුන්නම්පි එකතො අදස්සෙත්වා ජෙට්ඨපුත්තං තාව රථෙ නිසීදාපෙත්වා අරඤ්ඤං නෙත්වා අයං කිංසුකොති ඛාණුකොරකකාලෙ කිංසුකං දස්සෙසි. අපරස්ස බාලපලාසකාලෙ. අපරස්ස පුප්ඵිතකාලෙ. අපරස්ස ඵලිතකාලෙ. අපරභාගෙ චත්තාරොපි භාතරො එකතො නිසින්නා කිංසුකො නාම කීදිසොති කථං සමුට්ඨාපෙත්වා එකො සෙය්‍යථාපි ඣාමඛාණුකොති ආහ. දුතියො සෙය්‍යථාපි නිග්‍රොධරුක්ඛොති. තතියො සෙය්‍යථාපි මංසපෙසීති. චතුත්ථො සෙය්‍යථාපි සිරීසොති. තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස කථාය අපරිතුට්ඨා පිතුසන්තිකං ගන්ත්වා දෙව කිංසුකො නාම කීදිසොති පුච්ඡිත්වා තුම්හෙහි කිං කථිතන්ති වුත්තෙ අත්තනො කථිතනීහාරං රඤ්ඤො කථෙසුං. රාජා චතූහිපි තුම්හෙහි කිංසුකො දිට්ඨො කෙවලං වො කිංසුකස්ස දස්සෙන්තො* සාරථි ඉමස්මිං කාලෙ කිංසුකො කීදිසො ඉමස්මිං කාලෙ කීදිසොති විභජිත්වා න පුච්ඡිතො. තෙන වො කඞ්ඛා උප්පන්නාති වත්වා පඨමං ගාථමාහ:–

සබ්බෙහි කිංසුකො දිට්ඨො කින්තෙත්ථ විචිකිච්ඡථ,
නහි සබ්බෙසු ඨානෙසු සාරථී පරිපුච්ඡිතොති.

තත්ථ–**නහි සබ්බෙසු ඨානෙසු සාරථී පරිපුච්ඡිතො**ති සබ්බෙහි වො කිංසුකො දිට්ඨො කින්නු තුම්හෙ එත්ථ විචිකිච්ඡථ සබ්බෙසු ඨානෙසු කිංසුකොවෙසො තුම්හෙහි පන නහි සබ්බෙසු ඨානෙසු සාරථී පරිපුච්ඡිතො තෙන වො කඞ්ඛා උප්පන්නාති.

---

*. එවං සබ්බත්ථ–දස්සෙන්තානි භවිතබ්බං.

සත්ථා ඉමං කාරණං දස්සෙත්වා යථා භික්ඛු තෙ චත්තාරො භාතිකා විභාගං කත්වා අපුච්ඡිතත්තා කිංසුකෙ කඞ්ඛං උප්පාදෙසුං එවං ත්වම්පි ඉමස්මිං ධම්මෙ කඞ්ඛං උප්පාදෙසීති වත්වා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා දුතියං ගාථමාහ :-

එවං සබ්බෙහි ඤාණෙහි යෙසං ධම්මා අජානිතා,
තෙ වෙ ධම්මෙසු කඞ්ඛන්ති කිංසුකස්මිංව භාතරොති.

තස්සත්ථො-යථා තෙ භාතරො සබ්බෙසු ඨානෙසු කිංසුකස්ස අදිට්ඨත්තා කඞ්ඛිංසු. එවං සබ්බෙහි විපස්සනාඤාණෙහි යෙසං සබ්බෙ ඡඵස්සායතනඛන්ධභූතධාතුභෙදා ධම්මා අජානිතා සොතාපත්තිමග්ගස්ස අනධිගතත්තා අප්පටිවිද්ධත්තා තෙනෙව තෙසු ඵස්සායතනාදි ධම්මෙසු කඞ්ඛන්ති. යථා එකස්මිඤ්ඤෙව කිංසුකස්මිං චත්තාරො භාතරොති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා බාරාණසීරාජා අහමෙව අහොසින්ති.

කිංසුකොපමජාතකං.

---

2. 10. 9.

එකපුත්තකො භවිස්සසීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං මහාථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිරෙකං කුමාරකං පබ්බාජෙත්වා පීළෙන්තො තත්ථ විහරති. සාමණෙරො පීළං සහිතුං අසක්කොන්තො උප්පබ්බජි. ථෙරො ගන්ත්වා තං උපලාපෙති කුමාරක තව චීවරං තවෙව භවිස්සති පත්තොපි. මම සන්තකපත්තචීවරම්පි තවෙව භවිස්සති එහි පබ්බජාහීති. සො නාහං පබ්බජිස්සාමීති වත්වාපි පුනප්පුන වුච්චමානො පබ්බජි. අථ නං පබ්බජිතදිවසතො පට්ඨාය පුන ථෙරො විහෙඨෙසි. සො පීළං අසහන්තො පුන උප්පබ්බජිත්වා අනෙකවාරං යාචන්තෙපි තස්මිං ත්වං නෙව මං සහසි න විනා වත්තිතුං සක්කොසි ගච්ඡ න පබ්බජිස්සාමීති න පබ්බජි. භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං. ආවුසො සුහදයො වත සො දාරකො මහාථෙරස්ස ආසයං ඤත්වා න පබ්බජීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙවෙස සුහදයො පුබ්බෙපි සුහදයොව එකවාරං එතස්ස දොසං දිස්වා න පුන ගණ්හීති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කුටුම්බිකකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො ධඤ්ඤවික්කයෙන ජීවිකං කප්පෙසි. අඤ්ඤතරොපි අහිගුණ්ඩිකො එකං මක්කටං සික්ඛාපෙත්වා ඔසධං ගාහාපෙත්වා තෙන සප්පං කීළාපෙන්තො ජීවිකං කප්පෙසි. සො බාරාණසියං උස්සවෙ ඝුට්ඨෙ උස්සවං කීළිතුකාමො ඉමං මා පමජ්ජීති

තං මක්කටං තස්ස ධඤ්ඤවාණිජකස්ස හත්ථෙ ඨපෙත්වා උස්සවං කීළිත්වා සත්තමෙ දිවසෙ තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා කහං මක්කටොති පුච්ඡි. මක්කටො සාමිකස්ස සද්දං සුත්වාව ධඤ්ඤපණතො වෙගෙන නික්ඛමි. අථ නං සො වෙළුපෙසිකාය පිට්ඨියං පොථෙත්වා ආදාය උය්‍යානං ගන්ත්වා එකමන්තෙ බන්ධිත්වා නිද්දං ඔක්කමි. මක්කටො තස්ස නිද්දායනභාවං ඤත්වා අත්තනො බන්ධනං මොචෙත්වා පලායිත්වා අම්බරුක්ඛං ආරුය්හ අම්බපක්කං ඛාදිත්වා අට්ඨිං අහිගුණ්ඨිකස්ස සරීරෙ පාතෙසි. සො පබුජ්ඣිත්වා උල්ලොකෙන්තො තං දිස්වා මධුරවාචාය තං වඤ්චෙත්වා රුක්ඛා ඔතාරෙත්වා ගණ්හිස්සාමීති තං උපලාළෙන්තො පඨමං ගාථමාහ :–

එකපුත්තකො භවිස්සසි
ත්වඤ්ච නො හෙස්සසි ඉස්සරො කුලෙ,
ඔරොහ දුමස්මා සාලක
එහිදානි ඝරකං වජෙමසෙති.

තස්සත්ථො–ත්වං මය්හං එකපුත්තකො භවිස්සසි කුලෙච මෙ භොගානං ඉස්සරො එතස්මා රුක්ඛා ඔතර එහි අම්හාකං ඝරං ගමිස්සාම සාලකාති නාමෙන ආලපන්තො ආහ. තං සුත්වා මක්කටො දුතියං ගාථමාහ :–

නනු මං හදයෙතිමඤ්ඤසි
යඤ්ච මං හනසි වෙළුයට්ඨියා,
පක්කම්බවනෙ රමාමසෙ
ගච්ඡ ත්වං ඝරකං යථාසුඛන්ති.

තත්ථ–**නනු මං හදයෙතිමඤ්ඤසී**ති නනු ත්වං මං හදයෙ අතිමඤ්ඤසි. සුහදයො අයන්ති මඤ්ඤසීති අත්ථො. **යඤ්ච මං හනසි වෙළුයට්ඨියා**ති යං එවං අතිමඤ්ඤසි යඤ්ච වෙළුපෙසිකාය හනසි තෙනාහං නාගච්ඡාමීති දීපෙති. අථ නං මයං ඉමස්මිං **පක්කම්බවනෙ රමාමසෙ ගච්ඡ ත්වං ඝරකං යථාසුඛ**න්ති වත්වා උප්පතිත්වා වනං පාවිසි. අහිගුණ්ඨිකොපි අනත්තමනො අත්තනො ගෙහං අගමාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා මක්කටො සාමණෙරො අහොසි. අහිගුණ්ඨිකො මහාථෙරො. ධඤ්ඤවාණිජො පන අහමෙවාති.

සාලක ජාතකං.

---

2. 10. 10.

අසං ඉසි උපසමසඤ්ඤමෙ රතොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං කුහකං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. තස්ස හි කුහකභාවො භික්ඛුසු පාකටො ජාතො. භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො අසුකො භික්ඛු නිය්‍යාණිකෙ බුද්ධසාසනෙ පබ්බජිත්වා කුහකවත්තං පූරෙතීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි

කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ එස භික්ඛු ඉදානෙව කුහකො පුබ්බෙපි කුහකොව. අග්ගිමත්තස්ස කාරණා මක්කටො හුත්වා කොහඤ්ඤමකාසීති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කාසිරට්ඨෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො පුත්තස්ස ආධාවිත්වා පරිධාවිත්වා විචරණකාලෙ බ්‍රාහ්මණියා මතාය පුත්තං අඞ්කෙනාදාය හිමවන්තං පවිසිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා තම්පි පුත්තං තාපසකුමාරකං කත්වා පණ්ණසාලායං වාසං කප්පෙසි. වස්සාරත්තසමයෙ අච්ඡින්නධාරෙ දෙවෙ වස්සන්තෙ එකො මක්කටො සීතපීළිතො දන්තෙ ඛාදන්තො කම්පන්තො විචරති. බොධිසත්තො මහන්තෙ දාරුක්ඛන්ධෙ ආහරිත්වා අග්ගිං කත්වා මඤ්චකෙ නිපජ්ජි. පුත්තකොපිස්ස පාදෙ පරිමජ්ජමානො නිසීදි. සො මක්කටො එකස්ස මතතාපසස්ස සන්තකානි වක්කලානි නිවාසෙත්වා ච පාරුපිත්වාච අජිනචම්මං එකංසං කත්වා කාජකමණ්ඩලුං ආදාය ඉසිවෙසෙන ගන්ත්වා පණ්ණසාලද්වාරෙ අග්ගිස්ස කාරණා කුහකකම්මං කත්වා අට්ඨාසි. තාපසකුමාරකො තං දිස්වා තාත තාපසො එකො සීතපීළිතො කම්පමානො තිට්ඨති ඉධ තං පක්කොසථ විසිබ්බෙස්සතීති පිතරං ආයාචන්තො පඨමං ගාථමාහ :-

> අයං ඉසී උපසමසංයමෙ රතො
> සංතිට්ඨති සිසිරභයෙන අට්ටිතො,
> හන්ද අයං පවිසතුමං අගාරකං
> විනෙතු සීතං දරථඤ්ච කෙවලන්ති.

තත්‍ථ-උපසමසංයමෙ රතොති රාගාදිකිලෙසඋපසමෙ ච සීලසංයමෙ ච රතො. සංතිට්ඨතීති සො තිට්ඨති. සිසිරභයෙනාති වාතවුට්ඨිජනිතස්ස සිසිරස්ස භයෙන. අට්ටිතොති පීළිතො. පවිසතුමන්ති පවිසතු ඉමං. කෙවලන්ති සකලං අනවසෙසං. බොධිසත්තො පුත්තස්ස වචනං සුත්වා උට්ඨාය ඔලොකෙන්තො මක්කටභාවං ඤත්වා දුතියං ගාථමාහ :-

> නායං ඉසී උපසමසංයමෙ රතො
> කපී අයං දුමවරසාඛගොචරො,
> සො දූසකො රොසකො චාපි ජම්මො
> සචෙ වජෙ ඉමම්පි දූසයෙ සරන්ති.

තත්‍ථ-දුමවරසාඛගොචරොති දුමවරානං සාඛාගොචරො. සො දූසකො රොසකො චාපි ජම්මොති සො එස ගතගතට්ඨානස්ස දූසනතො දූසකො. ඝට්ටනතාය රොසකො. ලාමකභාවෙන ජම්මො. සචෙ වජෙති යදිමං පණ්ණසාලං අවජෙ පවිසෙය්‍ය සබ්බං උච්චාරපස්සාවකරණෙන ච අග්ගිදානෙන ච දූසෙය්‍යාති.

එවඤ්ච පන වත්වා බොධිසත්තො උම්මුකං ගහෙත්වා තං සන්තාසෙත්වා පලාපෙසි. සො උප්පතිත්වා වනං පක්ඛන්තො තථා පක්කන්තොව අහොසි. න පුන තං ඨානං අගමාසි. බොධිසත්තො අභිඤ්ඤාච සමාපත්තියොච නිබ්බත්තෙත්වා තාපසකුමාරකස්ස කසිණපරිකම්මං ආචික්ඛි සො ච අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච උප්පාදෙසි. තෙ උභොපි අපරිහීනජ්ඣානා බ්‍රහ්මලොකපරායණා අහෙසුං.

සත්ථා න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පොරාණතො පට්ඨායපෙස කුහකොයෙවාති වත්වා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ කෙචි සොතාපන්නා කෙචි සකදාගාමිනො කෙචි අනාගාමිනො අහෙසුං. තදා මක්කටො කුහකො භික්ඛු අහොසි. පුත්තො රාහුලො. පිතා අහමෙවාති.

කපිජාතකං.

සිඞ්ගාලවග්ගො දසමො.

දුකනිපාතවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

---

3. 1. 1.

සඞ්කප්පරාගධොතෙනාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො උක්කණ්ඨිතභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථිනගරවාසී කිරෙස කුලපුත්තො රතනසාසනෙ උරං දත්වා පබ්බජිතො එකදිවසං සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරන්තො එකං අලඞ්කතපටියත්තං ඉත්ථිං දිස්වා උප්පන්නකාමරාගො අනභිරතො චරි. තමෙතං ආචරියුපජ්ඣායාදයො දිස්වා අනභිරතිකාරණං පුච්ඡිත්වා විබ්භමිතුකාමභාවමස්ස ඤත්වා ආවුසො! සත්ථා නාම රාගාදිකිලෙසපීළිතානං කිලෙසෙ නාසෙත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා සොතාපත්තිඵලාදීනි දෙති එහි තං සත්ථු සන්තිකං නෙස්සාමාති ආදාය අගමංසු. සත්ථාරාච කිංනුඛො භික්ඛවෙ! අනිච්ඡමානං භික්ඛුං ගහෙත්වා ආගතත්ථාති වුත්තෙ තමත්ථං ආරොචෙසුං. සත්ථා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු උක්කණ්ඨිතොති පුච්ඡිත්වා සච්චන්ති වුත්තෙ කිං කාරණාති පුච්ඡි. සො තමත්ථං ආරොචෙසි. අථ නං සත්ථා ඉත්ථියො නාමෙතා භික්ඛු! පුබ්බෙ ඣානබලෙන වික්ඛම්භිතකිලෙසානං විසුද්ධසත්තානම්පි සංකිලෙසං උප්පාදෙසුං තාදිසං තුච්ඡපුග්ගලං කිං කාරණා න සංකිලෙසිස්සන්ති විසුද්ධාපි සත්තා සංකිලිස්සන්ති. උත්තමයසසමඞ්ගිනොපි ආයසක්‍යං පාපුණන්ති පගෙව අපරිසුද්ධා සිනෙරුකම්පනකවාතො පුරාණපණ්ණසටං කිං න කම්පෙස්සති? බොධිතලෙ නිසීදිත්වා අභිසම්බුජ්ඣන්තසත්තං අයං කිලෙසො ආලොළෙසි. තාදිසං කිං න ආලොළෙස්සතීති වත්වා තෙහි යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො අසීතිකොටිවිභවෙ බ්‍රාහ්මණමහාසාරකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලායං සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා බාරාණසිං පච්චාගන්ත්වා කතදාරපරිග්ගහො මාතාපිතූනං අච්චයෙන තෙසං පෙතකිච්චානි කාරාපෙත්වා හිරඤ්ඤලොකනකම්මං කරොන්තො ඉදං ධනං පඤ්ඤායති යෙහි පන එතං සම්භතං තෙ න පඤ්ඤායන්තීති ආවජ්ජෙන්තො සංවෙගප්පත්තො අහොසි. සරීරා සෙදා මුච්චිංසු. සො ඝරාවාසෙ චිරං වසන්තො මහාදානං දත්වා කාමෙ පහාය අස්සුමුඛං ඤාතිසඞ්ඝං පරිච්චජිත්වා හිමවන්තං පවිසිත්වා රමණීයෙ පදෙසෙ පණ්ණසාලං මාපෙත්වා උඤ්ඡාචරියාය වනමූලඵලාඵලාදීහි යාපෙන්තො නචිරස්සෙව අභිඤ්ඤාච සමාපත්තියොච නිබ්බත්තෙත්වා ඣානකීළං කීළන්තො චිරං වසිත්වා චින්තෙසි මනුස්සපථං ගන්ත්වා ලොණම්බිලං උපසෙවිස්සාමි එවං මෙ සරීරං චෙව ථිරං භවිස්සති ජඞ්ඝාවිහාරොච කතො භවිස්සති යෙ ච මාදිසස්ස සීලවන්තස්ස භික්ඛං වා දස්සන්ති අභිවාදනාදීනි වා කරිස්සන්ති තෙ සග්ගපදං පූරෙස්සන්තීති.

සො හිමවන්තා ඔතරිත්වා අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානො බාරාණසිං පත්වා සූරියත්ථගමනවෙලාය වසනට්ඨානං ඔලොකෙන්තො රාජුය්‍යානං දිස්වා ඉදං පටිසල්ලානසාරුප්පං එත්ථ වසිස්සාමීති උය්‍යානං පවිසිත්වා අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ නිසින්නො ඣානසුඛෙන රත්තිං ඛෙපෙත්වා පුනදිවසෙ කතසරීරපටිජග්ගනො පුබ්බණ්හසමයෙ ජටාජින වක්කලානි සණ්ඨපෙත්වා භික්ඛාභාජනං ආදාය සන්තින්ද්‍රියො සන්තමානසො ඉරියාපථසම්පන්නො යුගමත්තදසො හුත්වා සබ්බාකාර සම්පන්නාය අත්තනො රූපසිරියා ලොකස්ස විලොචනානි ආකඩ්ඪෙන්තො නගරං පවිසිත්වා භික්ඛාය චරන්තො රඤ්ඤො නිවෙසනද්වාරං පාපුණි.

රාජා මහාතලෙ චඞ්කමන්තො වාතපානන්තරෙන බොධිසත්තං දිස්වා ඉරියාපථස්මිංයෙව පසීදිත්වා සචෙ සන්තධම්මො නාම අත්ථි ඉමස්ස තෙන අබ්භන්තරෙ භවිතබ්බන්ති චින්තෙත්වා ගච්ඡ තං තාපසං ආනෙහීති එකං අමච්චං ආණාපෙසි. සො ගන්ත්වා වන්දිත්වා භික්ඛාභාජනං ගහෙත්වා රාජා භන්තෙ තං පක්කොසතීති ආහ. බොධිසත්තො මහාපුඤ්ඤ අම්හෙ රාජා න ජානාතීති ආහ. තෙනහි භන්තෙ යාවාහං ආගච්ඡාමි තාව ඉධෙව හොථාති වත්වා රඤ්ඤො ආරොචෙසි. රාජා අඤ්ඤො අම්හාකං කුලූපකතාපසො නත්ථි ගච්ඡ තං ආනෙහීති සයම්පි වාතපානෙන හත්ථම්පසාරෙත්වා වන්දන්තො ඉතො එථ භන්තෙති ආහ. බොධිසත්තො අමච්චස්ස හත්ථෙ භික්ඛාභාජනං දත්වා මහාතලං අභිරුහි.

අථ නං රාජා වන්දිත්වා රාජපල්ලඞ්කෙ නිසීදාපෙත්වා අත්තනො සම්පාදිතෙහි යාගුඛජ්ජකභත්තෙහි පරිවිසිත්වා කතභත්තකිච්චං පඤ්හං පුච්ඡි. පඤ්හව්‍යාකරණෙන භීයොසොමත්තාය පසීදිත්වා වන්දිත්වා

භන්තෙ තුම්හෙ කත්ථ වාසිකා? කුතො ආගතත්ථාති පුච්ඡිත්වා හිමවන්තවාසිකා මයං මහාරාජ හිමවන්තා ආගතාති වුත්තෙ පුන කිං කාරණාති පුච්ඡිත්වා වස්සාරත්තකාලෙ මහාරාජ නිබද්ධවාසො නාම ලද්ධුං වට්ටතීති වුත්තෙ තෙනහි භන්තෙ රාජුය්‍යානෙ වසථ තුම්හෙ ච චතූහි පච්චයෙහි න කිලමිස්සථ අහඤ්ච සග්ගසංවත්තනිකං පුඤ්ඤං පාපුණිස්සාමීති පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා භුත්තපාතරාසො බොධිසත්තෙනෙව සද්ධිං උය්‍යානං ගන්ත්වා පණ්ණසාලං කාරෙත්වා චඞ්කමං මාපෙත්වා සෙසානිපි රත්තිට්ඨානදිවාට්ඨානාදීනි සම්පාදෙත්වා පබ්බජිතපරික්ඛාරෙ පටියාදෙත්වා සුඛෙන වසථ භන්තෙති උයානපාලං සම්පටිච්ඡාපෙසි. බොධිසත්තො තතො පට්ඨාය ද්වාදස සංවච්ඡරානි තත්ථෙව වසි.

අථෙකදිවසං රඤ්ඤො පච්චන්තො කුපිතො. සො තස්ස වූපසමනත්ථාය ගන්තුකාමො දෙවිං ආමන්තෙත්වා භද්දෙ තයා වා මයා වා නගරෙබ්භිසිතුං වට්ටතීති ආහ. කිං නිස්සාය කථෙථ දෙවාති? සීලවන්ත තාපසං භද්දෙති. දෙව නාහං තස්මිං පමජ්ජිස්සාමි අම්හාකං අය්‍යස්ස පටිජග්ගනං මම භාරො තුම්හෙ නිරාසඞ්කා ගච්ඡථාති. රාජා නික්ඛමිත්වා ගතො. දෙවීපි ඛො බොධිසත්තං තථෙව සක්කච්චං උපට්ඨහි. බොධිසත්තො පන රඤ්ඤො ගතකාලෙ නිබද්ධවෙලාය අගන්ත්වා අත්තනො රුචිතාය වෙලාය රාජනිවෙසනං ගන්ත්වා භත්තකිච්චං කරොති.

අථෙකදිවසං බොධිසත්තෙ අතිවිරායන්තෙ දෙවී සබ්බං ඛාදනීයභොජනීයං පටියාදෙත්වා නහාත්වා අලඞ්කරිත්වා නීචමඤ්චකං පඤ්ඤපාපෙත්වා බොධිසත්තස්ස ආගමනං ඔලොකයමානා මට්ටසාටකං සිථිලං කත්වා නිවාසෙත්වා නිපජ්ජි. බොධිසත්තොපි වෙලං සල්ලක්ඛෙත්වා භික්ඛාභාජනං ආදාය ආකාසෙනාගන්ත්වා මහාවාතපානද්වාරං පාපුණි. තස්ස වාකචීරසද්දං සුත්වා සහසා උට්ඨහමානාය දෙවියා පීතකමට්ටසාටකො භස්සිත්ථ. බොධිසත්තො විසභාගාරම්මණං ඉන්ද්‍රියානි භින්දිත්වා සුභවසෙන ඔලොකෙසි.

අථස්ස ඣානබලෙන සන්නිසින්නොපි කිලෙසො කරණ්ඩකෙ පක්ඛිත්තාසීවිසො විය ඵණං කත්වා උට්ඨහි. ඛීරරුක්ඛස්ස වාසියා ආකොටිතකාලො විය අහොසි. කිලෙසුප්පාදෙන සහෙව ඣානඞ්ගානි පරිහායිංසු. ඉන්ද්‍රියානි අපරිසුද්ධානි අහෙසුං. සයං පක්ඛච්ඡින්නකාකො විය අහොසි. සො පුබ්බෙ විය නිසීදිත්වා භත්තකිච්චම්පි කාතුං නාසක්ඛි. නිසීදාපියමානොපි න නිසීදි.

අථස්ස දෙවී සබ්බං ඛාදනීයං භොජනීයං භික්ඛාභාජනෙයෙව පක්ඛිපි. යථා පුබ්බෙ භත්තකිච්චං කත්වා සීහපඤ්ජරෙන නික්ඛමිත්වා ආකාසෙනෙව ගච්ඡති එවං තං දිවසං ගන්තුං නාසක්ඛි. භත්තං පන ගහෙත්වා මහානිස්සෙණියා ඔතරිත්වා උය්‍යානං අගමාසි. දෙවීපි තස්ස අත්තනි පටිබද්ධචිත්තතං අඤ්ඤාසි. සො උය්‍යානං ගන්ත්වා භත්තං අභුඤ්ජිත්වාව හෙට්ඨාමඤ්චෙ නික්ඛිපිත්වා දෙවියා එවරූපා

හත්ථසොභා පාදසොභා එවරූපං කටිපරියොසානං එවරූපං ඌරුලක්ඛණන්ති ආදීනි විප්පලපන්තො සත්තාහං නිපජ්ජි. හත්ථංපූතිකං අහොසි නීලමක්ඛිකාපරිකිණ්ණං.

අථ රාජා පච්චන්තං වූපසමෙත්වා පච්චාගතො අලඞ්කතපටියත්තං නගරං පදක්ඛිණං කත්වා රාජනිවෙසනං අගන්ත්වාව බොධිසත්තං පස්සිස්සාමීති උය්‍යානං ගන්ත්වා උක්කලාපං අස්සමපදං දිස්වා පක්කන්තො භවිස්සතීති පණ්ණසාලාය ද්වාරං විවරිත්වා අන්තො පවිට්ඨො තං නිපන්නකං දිස්වා කෙනචි අඵාසුකෙන භවිතබ්බන්ති පූතිභත්තං ඡඩ්ඩාපෙත්වා පණ්ණසාලං පටිජග්ගිත්වා භන්තෙ කින්තෙ අඵාසුකන්ති පුච්ඡි. විද්ධොස්මි මහාරාජාති. රාජා මම පච්චාමිත්තෙහි මයි ඔකාසං අලභන්තෙහි පියට්ඨානමස්ස දුබ්බලං කරිස්සාමාති ආගන්ත්වා එස විද්ධො භවිස්සති මඤ්ඤෙති සරීරං පරිවත්තෙත්වා විද්ධට්ඨානං ඔලොකෙන්තො වෙධං අදිස්වා කත්ථ විද්ධොසි භන්තෙති පුච්ඡි. බොධිසත්තො නාහං මහාරාජ අඤ්ඤෙන විද්ධො අහං පන අත්තනාව අත්තානං හදයෙ විජ්ඣින්ති වත්වා උට්ඨාය ආසනෙ නිසීදිත්වා ඉමා ගාථා අවොච:-

සඞ්කප්පරාගධොතෙන විතක්කනිසිතෙන ච,
නාලඞ්කතෙන භද්දෙන න උසුකාරකතෙන ච.

න කණ්ණායතමුත්තෙන නපි මොරූපසෙවිනා,
තෙනම්හි හදයෙ විද්ධො සබ්බඞ්ගපරිදාහිනා.

ආවෙධඤ්ච න පස්සාමි යතො රුහිරමස්සවෙ,
යාව අයොනිසො චිත්තං සයං මෙ දුක්ඛමාභතන්ති.

තත්ථ **සඞ්කප්පරාගධොතෙනාති** කාමවිතක්කසම්පයුත්තරාගධොතෙන. **විතක්කනිසිතෙනාති** තෙනෙව රාගොදකෙන විතක්කපාසාණෙ නිසිතෙන. **නාලඞ්කතෙන භද්දෙනාති** නෙව අලඞ්කතෙන භද්දෙන. අනලඞ්කතෙන බීභච්ඡෙනාති අත්ථො. **න උසුකාරකතෙන** චාති උසුකාරෙහිපි අකතෙන.

න කණ්ණායතමුත්තෙනාති යාව දක්ඛිණකණ්ණචූළිකං ආකඩ්ඪිත්වා අමුත්තකෙන. **න පි මොරූපසෙවිනාති** මොරපත්තගිජ්ඣපත්තාදීහි අනුපසෙවිතෙන. **තෙනම්හි හදයෙ විද්ධොති** තෙන කිලෙසකණ්ඩෙන අහං හදයෙ විද්ධො. **සබ්බඞ්ගපරිදාහිනාති** සබ්බානි අඞ්ගානි පරිදහනසමත්ථෙන. මහාරාජ තෙන කිලෙසකණ්ඩෙන හදයෙ විද්ධකාලතො පට්ඨාය මම අග්ගිපදිත්තානීව සබ්බානි අඞ්ගානි ඩය්හමානානීති දස්සෙති.

ආවෙධඤ්ච න පස්සාමීති විද්ධට්ඨානෙ වණඤ්ච න පස්සාමි. **යතො රුහිරමස්සවෙති** යතො මෙ ආවෙධතො ලොහිතං පග්ඝරෙය්‍ය තං න පස්සාමීති අත්ථො. **යාව අයොනිසො චිත්තන්ති** එත්ථ **යාවාති** දළ්හත්ථෙ නිපාතො. අතිවිය දළ්හං කත්වා අයොනිසො චිත්තං වඩ්ඪිතන්ති අත්ථො. **සයං මෙ දුක්ඛමාභතන්ති** අත්තනාව මයා අත්තනො දුක්ඛං ආනීතන්ති.

එවං බොධිසත්තො ඉමාහි තීහි ගාථාහි රඤ්ඤො ධම්මං දෙසෙත්වා රාජානං පණ්ණසාලතො බහිකත්වා කසිණපරිකම්මං කත්වා නට්ඨං ඣානං උප්පාදෙත්වා පණ්ණසාලාය නික්ඛමිත්වා ආකාසෙ නිසින්නො රාජානං ඔවදිත්වා මහාරාජ අහං හිමවන්තමෙව ගමිස්සාමීති වත්වා න සක්කා භන්තෙ ගන්තුන්ති වුච්චමානොපි මහාරාජ මයා ඉධ වසන්තෙන එවරූපො විප්පකාරො පත්තො ඉදානි න සක්කා ඉධ වසිතුන්ති රඤ්ඤො යාචන්තස්සෙව ආකාසෙ උප්පතිත්වා හිමවන්තං ගන්ත්වා යාවතායුකං ඨත්වා බ්‍රහ්මලොකූපගො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු අරහත්තෙ පතිට්ඨාසි. කෙචි සොතාපන්නා කෙචි සකදාගාමිනො කෙචි අනාගාමිනො අහෙසුං. තදා රාජා ආනන්දො අහොසි. තාපසො පන අහමෙවාති.

සඞ්කප්පජාතකං.

---

3. 1. 2.

අජ්ජාපි මෙ තං මනසීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං කොධනං ආරබ්භ කථෙසි.

අඤ්ඤතරො කිර භික්ඛු කොධනො අහොසි උපායාස බහුලො අප්පම්පි වුත්තො සමානො කුප්පි අභිසජ්ජි කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකාසි. ධම්මසභායං භික්ඛූ කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො අසුකො නාම භික්ඛු කොධනො උපායාසබහුලො උද්ධනෙ පක්ඛිත්තලොණං විය තටතටායන්තො විචරති, එවරූපෙ නික්කොධෙ සාසනෙ පබ්බජිත්වා කොපමත්තම්පි නිග්ගණ්හිතුං න සක්කොතීති. සත්ථා තං සුත්වා එකං භික්ඛුං පෙසෙත්වා තං භික්ඛුං පක්කොසාපෙත්වා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු කොධනොති පුච්ඡිත්වා සච්චං භන්තෙති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපායං කොධනොව අහොසීති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ තස්ස පුත්තො බ්‍රහ්මදත්තකුමාරො නාම අහොසි. පොරාණකරාජානො ච අත්තනො පුත්තෙ එවමෙතෙ නිහතමානදප්පා සීතුණ්හක්ඛමා ලොකචාරිත්තඤ්ඤූ ච භවිස්සන්තීති අත්තනො නගරෙ දිසාපාමොක්ඛෙ ආචරියෙ විජ්ජමානෙපි සිප්පුග්ගහණත්ථාය දූරෙ තිරොරට්ඨං පෙසෙන්ති. තස්මා සොපි රාජා සොළසවස්සප්පදෙසිකං පුත්තං පක්කොසිත්වා එකපටලිකඋපාහනා ච පණ්ණච්ඡත්තඤ්ච කහාපණසහස්සඤ්ච දත්වා තාත තක්කසිලං ගන්ත්වා සිප්පං උග්ගණ්හාහීති පෙසෙසි. සො සාධූති මාතාපිතරෙ වන්දිත්වා නික්ඛමිත්වා අනුපුබ්බෙන තක්කසිලං පත්වා ආචරියස්ස ගෙහං පුච්ඡිත්වා ආචරියෙ මාණවකානං

සිප්පං වාචෙත්වා උට්ඨාය ඝරද්වාරෙ චඞ්කමන්තෙන ගෙහං ගන්ත්වා යස්මිං ඨානෙ ඨිතො ආචරියං අද්දස තත්ථෙව උපාහනා ඔමුඤ්චිත්වා ඡත්තං අපනාමෙත්වා ආචරියං වන්දිත්වා අට්ඨාසි.

සො තස්ස කිලන්තභාවං ඤත්වා ආගන්තුකසඞ්ගහං කාරෙසි. කුමාරො භුත්තභොජනො ථොකං විස්සමිත්වා ආචරියං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා අට්ඨාසි. කුතො ආගතොසි තාතාති ච වුත්තෙ බාරාණසිතොති ආහ. කස්ස පුත්තොසීති. බාරාණසිරඤ්ඤොති. කෙනත්ථෙන ආගතොසීති. සිප්පං උග්ගණ්හනත්ථායාති. කිං තෙ ආචරියභාගො ආභතො උදාහු ධම්මන්තෙවාසිකො හොතුකාමොසීති. සො ආචරියභාගො මෙ ආභතොති වත්වා ආචරියස්ස පාදමූලෙ සහස්සත්ථවිකං ඨපෙත්වා වන්දි. ධම්මන්තෙවාසිකා දිවා ආචරියස්ස කම්මං කත්වා රත්තිං සිප්පං උග්ගණ්හන්ති. ආචරියභාගදායකා ගෙහෙ ජෙට්ඨ පුත්තා විය හුත්වා සිප්පමෙව උග්ගණ්හන්ති. තස්මා සොපි ආචරියො සල්ලහුකෙන නක්ඛත්තෙන කුමාරස්ස සිප්පං පට්ඨපෙසි.

කුමාරො සිප්පං උග්ගණ්හන්තො එකදිවසං ආචරියෙන සද්ධිං න්හායිතුං අගමාසි. අථෙකා මහල්ලිකා තිලෙ සෙතෙ කත්වා පත්ථරිත්වා රක්ඛමානා නිසීදි. කුමාරො සෙතතිලෙ දිස්වා ඛාදිතුකාමො හුත්වා එකං තිලමුට්ඨිං ගහෙත්වා ඛාදි. මහල්ලිකා තණ්හාලුකො එසොති කිඤ්චි අවත්වා තුණ්හී අහොසි. සො පුන දිවසෙපි තාය වෙලාය තථෙව අකාසි. සාපි තං න කිඤ්චි ආහ. ඉතරො තතියදිවසෙපි තථෙව අකාසි. තදා මහල්ලිකා දිසාපාමොක්ඛාචරියො අත්තනො අන්තෙවාසිකෙහි මං විලුම්පාපෙතීති බාහාපග්ගය්හ කන්දි. ආචරියො නිවත්තිත්වා කිං එතං අම්මාති පුච්ඡි. සාමි අන්තෙවාසිකො තෙ මයා කතානං සෙතතිලානං අජ්ජෙකමුට්ඨිං ඛාදි හිය්යො එකං පරෙ එකං නනු එවං ඛාදන්තො මම සන්තකං සබ්බං නාසෙස්සතීති. අම්ම මා රොදි මූලං තෙ දාපෙස්සාමීති. න මෙ සාමි මූලෙනත්ථො යථා පනෙස කුමාරො පුන එවං න කරොති තථා තං සික්ඛාපෙහීති. ආචරියො තෙනහි පස්ස අම්මාති ද්වීහි මාණවෙහි තං කුමාරං ද්වීසු හත්ථෙසු ගාහාපෙත්වා වෙළුපෙසිකං ගහෙත්වා පුන එවරූපං මාකාසීති තික්ඛත්තුං පිට්ඨියං පහරි. කුමාරො ආචරියස්ස කුජ්ඣිත්වා රත්තානි අක්ඛීනි කත්වා පාදපිට්ඨිතො යාව මත්ථකා ඔලොකෙසි. සොපිස්ස කුජ්ඣිත්වා ඔලොකිතභාවං අඤ්ඤාසි.

කුමාරො සිප්පං නිට්ඨාපෙත්වා අනුයොගං දත්වා මාරාපෙතබ්බො එස මයාති තෙන කතදොසං හදයෙ ඨපෙත්වා ගමනකාලෙ ආචරියං වන්දිත්වා අහං ආචරිය බාරාණසියං රජ්ජං පත්වා තුම්හාකං සන්තිකං පෙසෙස්සාමි තදා තුම්හෙ ආගච්ඡෙය්‍යාථාති සසිනෙහො විය පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා පක්කාමි. සො බාරාණසිං ගන්ත්වා මාතාපිතරො වන්දිත්වා සිප්පං දස්සෙසි. රාජා ජීවමානෙන මෙ පුත්තො දිට්ඨො ජීවමානො වස්ස රජ්ජසිරිං පස්සිස්සාමීති පුත්තං රජ්ජෙ පතිට්ඨාපෙසි.

සො රජ්ජසිරිං අනුභවමානො ආචරියෙන කතදෙසං සරිත්වා උප්පන්නකොපො මාරාපෙස්සාමි තන්ති පක්කොසනත්ථාය ආචරියස්ස දූතං පාහෙසි. ආචරියො තරුණකාලෙ තං සඤ්ඤාපෙතුං න සක්ඛිස්සාමීති අගන්ත්වා තස්ස රඤ්ඤො මජ්ඣිමවයකාලෙ ඉදානි තං සඤ්ඤාපෙතුං සක්ඛිස්සාමීති ගන්ත්වා රාජද්වාරෙ ඨත්වා තක්කසිලාචරියො ආගතොති ආරොචාපෙසි. රාජා තුට්ඨො බ්‍රාහ්මණං පක්කොසාපෙත්වා තං අත්තනො සන්තිකං ආගතං දිස්වාව කොපං උප්පාදෙත්වා රත්තානි අක්ඛීනි කත්වා අමච්චෙ ආමන්තෙත්වා භො අජ්ජාපි මෙ ආචරියෙන පහටට්ඨානං රුජති ආචරියො නලාටෙන මච්චුං ආදාය මරිස්සාමීති ආගතො අජ්ජස්ස ජීවිතං නත්ථීති වත්වා පුරිමා වෙ ගාථා අවොච:-

අජ්ජාපි මෙතං මනසි යං මං ත්වං තිලමුට්ඨියා,
බාහාය මං ගහෙත්වාන ලට්ඨියා අනුතාළසි.

තනු ජීවිතෙ න රමසි යෙනාසි බ්‍රාහ්මණාගතො,
යං මං බාහා ගහෙත්වාන තික්ඛත්තුං අනුතාළයීති.

තත්ථ-යං මං බාහාය මනසි ඊසු පදෙසු උපයොගවචනං අනුතාළනගහණාපෙක්ඛං. යං මං ත්වං තිලමුට්ඨියා කාරණා අනුතාළසි අනුතාළෙන්තොව මං බාහාය ගහෙත්වා අනුතාළසි තං අනුතාළනං අජ්ජාපි මෙ මනසීති අයං හෙත්ථ අත්ථො. **තනුජීවිතෙ න රමසීති** මඤ්ඤෙ ත්වං අත්තනො ජීවිතම්හි නාභිරමසි. **යෙනාසි බ්‍රාහ්මණාගතොති** යස්මා බ්‍රාහ්මණ ඉධ මම සන්තිකං ආගතොසි. **යං මං බාහා ගහෙත්වානාති** යං මම බහා ගහෙත්වාතිපි අත්ථො. **තික්ඛත්තුං අනුතාළයීති** තයො වාරෙ වෙළුලට්ඨියා තාළෙසි. අජ්ජදානි තස්සඵලං විඳාහීති.

ඉති තං මරණෙන සන්තජ්ජෙන්තො එවමාහ. තං සුත්වා ආචරියො තතියං ගාථමාහ:

අරියො අනරියං කුබ්බානං යො දණ්ඩෙන නිසෙධති.
සාසනත්ථං න තං වෙරං ඉති නං පණ්ඩිතා විදූති.

තත්ථ-**අරියොති** සුන්දරාධිවචනමෙතං. සො පනෙස අරියො චතුබ්බිධො හොති ආචාරඅරියො දස්සනඅරියො ලිඞ්ගඅරියො පටිවෙධඅරියොති.

තත්ථ මනුස්සො වා හොතු තිරච්ඡානො වා අරියාචාරෙ ඨිතො ආචාරඅරියො නාම. වුත්තම්පි චෙතං:-

"අරියං වත්තසි වක්කඞ්ග! යො වඩ්ඪමපචායසි,
චජාමි තෙ තං භත්තාරං ගච්ඡථූභො යථාසුඛනති.[1]

රූපෙන පන ඉරියාපථෙන ච පාසාදිකෙන දස්සනීයෙන සමන්නාගතො දස්සනඅරියො නාම. වුත්තම්පි චෙතං:-

[1] ජාතකපාළි

"අරියාවකාසොසි පසන්නනෙත්තො
මඤ්ඤෙ භවං පබ්බජිතො කුලම්හා;
කථන්නු චිත්තානි පහාය භොගෙ
පබ්බජ්ජි නික්ඛම්ම ඝරා සපඤ්ඤ"ති.a

නිවාසනපාරුපණලිඞ්ගගහණෙන සමණසදිසො හුත්වා විචරන්තො දුස්සීලොපි ලිඞ්ගඅරියො නාම. යං සන්ධාය වුත්තං:-

"ඡදනං කත්වාන සුබ්බතානං
පක්ඛන්දී කුලදූසකො පගබ්භො,
මායාවී අසඤ්ඤතො පලාපො
පතිරූපෙන චරං සමග්ගදූසී"ති.b

බුද්ධාදයො පන පටිවෙධඅරියා නාම. තෙන වුත්තං:- අරියා වුච්චන්ති බුද්ධා ච පච්චෙකබුද්ධා ච බුද්ධසාවකා චාති. තෙසු ඉධ ආචාරඅරියොති අධිප්පෙතො. **අනරියං**ති දුස්සීලං පාපධම්මං. **කුබ්බාන**න්ති පාණාතිපාතාදිකං පඤ්චවිධං දුස්සීල්‍යකම්මං කරොන්තං එකමෙව වා එතං අත්ථපදං. අනරියං හීනං ලාමකං පඤ්චවෙරභයං කම්මං කරොන්තං පුග්ගලං. **යො**ති ඛත්තියාදීසු යොකොචි. **දණ්ඩෙනා**ති යෙන කෙනචි පහරණකෙන. **නිසෙධතී**ති මා පුන එවරූපං කරීති පහරන්තො වාරෙති. **සාසනඤ්හි න තං වෙර**න්ති තං මහාරාජ අකත්තබ්බං කරොන්තෙ පුත්තධීතරෙ වා අන්තෙවාසිකෙ වා එවං පහරිත්වා නිසෙධනං නාම ඉමස්මිං ලොකෙ සාසනං අනුසිට්ඨිඔවාදො න වෙරං. **ඉති නං පණ්ඩිතා විදූ**ති එවමෙතං පණ්ඩිතා ජානන්ති.

තස්මා මහාරාජ ත්වම්පි එවං ජාන න එවරූපෙ ඨානෙ වෙරං කාතුං අරහසි. සචෙහි ත්වං මහාරාජ මයා එවං සික්ඛාපිතො නාභවිස්ස ගච්ඡන්තෙ ගච්ඡන්තෙ කාලෙ පූවසක්ඛලිආදීනි චෙව එළාළුකාදීනි ච හරන්තො චොරකම්මෙසු පලුද්ධො අනුපුබ්බෙන සන්ධිච්ඡෙද පන්ථදූහනගාම ඝාතාදීනි කත්වා රාජාපරාධිකො චොරොති සහොඩ්ඩං ගහෙත්වා රඤ්ඤො දස්සිතො ගච්ඡථස්ස දොසානුරූපං දණ්ඩං පණෙථාති රාජදණ්ඩභයං පාපුණිස්ස කුතො තෙ එවරූපා සම්පත්ති අභවිස්ස නනු මං නිස්සාය ඉමං ඉස්සරියං තයා ලද්ධන්ති.

එවං ආචරියො රාජානං සඤ්ඤාපෙසි. පරිවාරෙත්වා ඨිතඅමච්චාපිස්ස කථං සුත්වා සබ්බං දෙව ඉදං ඉස්සරියං තුම්හාකං ආචරියස්සෙව සන්තකන්ති ආහංසු. තස්මිං ඛණෙ රාජා ආචරියස්ස ගුණං සල්ලක්ඛෙත්වා සබ්බිස්සරියං තෙ ආචරිය දම්මි රජ්ජං පටිච්ඡාහීති ආහ. ආචරියො න මෙ මහාරාජ රජ්ජෙනත්ථොති පටික්ඛිපි. රාජා තක්කසිලං පෙසෙත්වා ආචරියස්ස පුත්තදාරං ආනාපෙත්වා මහන්තං ඉස්සරියං දත්වා තමෙව පුරොහිතං කත්වා පිතිට්ඨානෙ ඨපෙත්වා තස්සොවාදෙ ඨිතො දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා සග්ගපරායණො අහොසි.

---

a. ජාතකපාළි b. සුත්තනිපාත.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙසි. සච්චපරියොසානෙ කොධනො භික්ඛු අනාගාමිඵලෙ පතිට්ඨහි. බහූ සොතාපන්නසකදාගාමිඅනාගාමිනො අහෙසුං. තදා රාජා කොධනො භික්ඛු අහොසි. ආචරියො පන අහමෙවාති.

තිලමුට්ඨිජාතකං.

---

3. 1. 3.

මමන්නපාණන්ති ඉදං සත්ථා ආළවිං නිස්සාය අග්ගාළවෙ චෙතියෙ විහරන්තො කුටිකාරසික්ඛාපදං ආරබ්භ කථෙසි.

ආළවකා හි භික්ඛූ සඤ්ඤාචිකාය කුටියො කාරයමානා යාචනබහුලා විඤ්ඤත්තිබහුලා විහරිංසු පුරිසං දෙථ පුරිසත්ථකරං දෙථාති ආදීනි වදන්තා. මනුස්සා උපද්දුතා යාචනාය උපද්දුතා විඤ්ඤත්තියා භික්ඛූ දිස්වා උබ්බිජ්ජිංසුපි උත්තසිංසුපි පලායිංසුපි. අථායස්මා මහාකස්සපො ආළවිං උපසඞ්කමිත්වා පිණ්ඩාය පාවිසි. මනුස්සා ථෙරම්පි දිස්වා තථෙව පටිපජ්ජිංසු. සො පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො භික්ඛූ ආමන්තෙත්වා පුබ්බායං ආවුසො ආළවී සුලභපිණ්ඩා ඉදානි කස්මා දුල්ලභපිණ්ඩා ජාතාති පුච්ඡිත්වා තං කාරණං සුත්වා භගවති ආළවියං ආගන්ත්වා අග්ගාළවෙ චෙතියෙ විහරන්තෙ භගවන්තං උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං ආරොචෙසි. සත්ථා එතස්මිං කාරණෙ භික්ඛුසඞ්ඝං සන්නිපාතෙත්වා ආළවකෙ භික්ඛූ පටිපුච්ඡි සච්චං කිර තුම්හෙ භික්ඛවෙ සඤ්ඤාචිකායො කුටියො කාරෙථාති. සච්චං භන්තෙති ච වුත්තෙ තෙ භික්ඛූ විගරහිත්වා භික්ඛවෙ යාචනා නාමෙසා සත්තරතනපරිපුණ්ණෙ නාගභවනෙ වසන්තානං නාගානම්පි අමනාපා පගෙව මනුස්සානං යෙසං එකං කහාපණං උප්පාදෙන්තානං පාසාණතො මංසං උප්පාටනකාලො විය හොතීති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො මහාවිභවෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්ති. තස්ස ආධාවිත්වා පරිධාවිත්වා විචරණකාලෙ අඤ්ඤොපි පුඤ්ඤවා සත්තො තස්ස මාතුකුච්ඡිස්මිං නිබ්බත්ති. තෙ උභොපි භාතරො වයප්පත්තා මාතාපිතූනං කාලකිරියාය සංවිග්ගහදයා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා ගඞ්ගාතීරෙ පණ්ණසාලා මාපෙත්වා වසිංසු. තෙසු ජෙට්ඨස්ස උද්ධගඞ්ගාය පණ්ණසාලා අහොසි. කනිට්ඨස්ස අධොගඞ්ගාය. අථෙකදිවසං මණිකණ්ඨො නාම නාගරාජා භවනා නික්ඛමිත්වා ගඞ්ගාතීරෙ මාණවවෙසෙන විචරන්තො කනිට්ඨස්ස අස්සමං ගන්ත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදි. තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං සම්මොදනකථං කත්වා විස්සාසිකා අහෙසුං. විනාවත්තිතුං නාසක්ඛිංසු. මණිකණ්ඨො අභිණ්හං කනිට්ඨතාපසස්ස සන්තිකං ආගන්ත්වා කථාසල්ලාපෙන නිසීදිත්වා ගමණකාලෙ තාපසෙ සිනෙහෙන අත්තභාවං විජහිත්වා භොගෙහි තාපසං පරික්ඛිපන්තො

පරිසජ්ජිත්වා උපරි මුද්ධනි මහන්තං ඵණං ධාරෙත්වා ථොකං සයිත්වා සිනෙහං විනොදෙත්වා සරීරං විනිවෙඨෙත්වා තාපසං වන්දිත්වා සකභවනමෙව ගච්ඡති. තාපසො තස්ස භයෙන කිසො අහොසි ලූඛො දුබ්බණ්ණො උප්පණ්ඩුප්පණ්ඩුකජාතො ධමනිසන්ථතගත්තො.

සො එකදිවසං භාතුසන්තිකං අගමාසි. අථ නං සො පුච්ඡි කිස්ස භො ත්වං කිසො ලූඛො දුබ්බණ්ණො උප්පණ්ඩුප්පණ්ඩුකජාතො ධමනිසන්ථතගත්තොති. සො තස්ස තං පවත්තිං ආරොචෙත්වා කිං පන භො ත්වං තස්ස නාගස්ස ආගමනං ඉච්ඡසි න ඉච්ඡසීති පුට්ඨො න ඉච්ඡාමීති ආහ. සො පන නාගරාජා තව සන්තිකං ආගච්ඡන්තො කිං පිළන්ධනං පිළන්ධිත්වා ආගච්ඡතීති වුත්තෙ මණිරතනන්ති ආහ. තෙන හි ත්වං තස්මිං නාගරාජෙ තව සන්තිකං ආගන්ත්වා අනිසින්නෙයෙව මණිං මෙ දෙහීති යාච එවං සො නාගො තං භොගෙහි අපරික්ඛිපිත්වාව ගමිස්සති, පුන දිවසෙ අස්සමද්වාරෙ ඨත්වා ආගච්ඡන්තමෙව තං යාචෙය්‍යාසි, තතියදිවසෙ ගඞ්ගාතීරෙ ඨත්වා උදකා උම්මුජ්ජන්තමෙව තං යාචෙය්‍යාසි, එවනෙන සො සන්තිකං පුන න ආගමිස්සතීති.

තාපසො සාධූති පටිස්සුණිත්වා අත්තනො පණ්ණසාලං ගන්ත්වා පුනදිවසෙ නාගරාජානං ආගන්ත්වා ඨිතමත්තමෙව එතං මෙ අත්තනො පිළන්ධනමණිං දෙහීති යාචි. සො අනිසීදිත්වාව පලායි. අථ නං දුතියදිවසෙ අස්සමද්වාරෙ ඨත්වා ආගච්ඡන්තමෙව හියෙය්‍යාපි මෙ මණිරතනං න අදාසි අජ්ජ දානි ලද්ධුං වට්ටතීති ආහ. නාගො අස්සමපදං අප්පවිසිත්වාව පලායි. තතියදිවසෙ උදකතො උම්මුජ්ජන්තමෙව තං අජ්ජ මෙ තතියො දිවසො යාචන්තස්ස දෙහිදානි මෙ එතං මණිරතනන්ති ආහ. නාගරාජා උදකෙ ඨත්වාව තාපසං පටික්ඛිපන්තො ද්වෙ ගාථා අවොච :–

> මමන්නපානං විපුලං උළාරං
> උප්පජ්ජතීමස්ස මණිස්ස හෙතු;
> තං තෙ න දස්සං අතියාචකොසි
> න චාපි තෙ අස්සමං ආගමිස්සං.
>
> සුසූ යථා සක්ඛරධොතපාණී
> තාසෙසි මං සෙලං යාචමානො;
> තං තෙ න දස්සං අතියාචකොසි
> න චාපි තෙ අස්සමං ආගමිස්සන්ති.

තත්ථ-**මමන්නපානන්**ති මම යාගුභත්තාදිදිබ්බභොජනං අට්ඨපානකභෙදඤ්ච දිබ්බපානං. **විපුලන්**ති බහු. **උළාරන්**ති සෙට්ඨං පණීතං. **තං තෙති** තං මණිං තුය්හං. **අතියාචකොසීති** කාලඤ්ච පමාණඤ්ච අතික්කමිත්වා අජ්ජ තීණි දිවසානි මය්හං පියං මනාපං මණිරතනං යාචමානො අතික්කම්ම යාචකොසි. **න චාපි තෙති** න කෙවලං න දස්සං අස්සමම්පි තෙ න ආගමිස්සං.

සුසූ යථාති යථා නාම යුවා තරුණමනුස්සො. **සක්ඛරධොතපාණීති** සක්ඛරාය ධොතපාණි තෙලපාසාණෙ ධොතඅසිහත්ථොති අත්ථො. **තාසෙසි මං සෙලං යාචමානොති** ඉමං මණිං යාචන්තො ත්වං කඤ්චනත්ථරුඛග්ගං අබ්බාහිත්වා සීසං තෙ ඡින්දාමීති වදන්තො තරුණපුරිසො විය මං තාසෙසි.

එවං වත්වා සො නාගරාජා උදකෙ නිමුජ්ජිත්වා අත්තනො නාගභවනමෙව ගන්ත්වා න පුන පච්චාගඤ්ඡි.

අථ සො තාපසො තස්ස දස්සනීයස්ස නාගරාජස්ස අදස්සනෙන භීය්‍යොසොමත්තාය කිසො අහොසි ලූඛො දුබ්බණ්ණො උප්පණ්ඩුප්පණ්ඩුකජාතො ධමනිසන්ථතගත්තො. අථ ජෙට්ඨතාපසො කණිට්ඨස්ස පවත්තිං ජානිස්සාමීති තස්ස සන්තිකං ආගන්ත්වා තං භීය්‍යොසොමත්තාය පණ්ඩුරොගිං දිස්වා කින්නුඛො භො ත්වං භීය්‍යොසොමත්තාය පණ්ඩුරොගී ජාතොති වත්වා තස්ස දස්සනීයස්ස නාගස්ස අදස්සනෙනාති සුත්වා අයං තාපසො නාගරාජෙන විනාවත්තිතුං න සක්කොතීති සල්ලක්ඛෙත්වා තතියං ගාථමාහ:-

න තං යාචෙ යස්ස පියං ජිගිංසෙ
දෙස්සො හොති අතියාචනාය,
නාගො මණිං යාචිතො බ්‍රාහ්මණෙන
අදස්සනංයෙව තදජ්ඣගමාති.

තත්ථ-**න තං යාචෙති** තං භණ්ඩං න යාචෙය්‍ය. **යස්ස පියං ජිගිංසෙති** යං භණ්ඩං යස්ස පුග්ගලස්ස පියන්ති ජානෙය්‍ය. **දෙස්සො හොතීති** අප්පියො හොති. **අතියාචනායාති** පමාණං අතික්කමිත්වා වරභණ්ඩං යාචන්තො තාය අතියාචනාය. **අදස්සනංයෙව තදජ්ඣගමාති** තතොපට්ඨාය අදස්සනමෙව ගතො.

එවං පන තං වත්වා ඉතොදානි පට්ඨාය මා සොචීති සමස්සාසෙත්වා ජෙට්ඨභාතා අත්තනො අස්සමමෙව ගතො. අථාපරභාගෙ තෙ ද්වෙපි භාතරො අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්වා බ්‍රහ්මලොකපරායණා අහෙසුං.

සත්ථා එවං භික්ඛවෙ සත්තරතනපරිපුණ්ණනාගභවනෙ වසන්තානං නාගානම්පි යාචනා අමනාපා කිමඞ්ගපන මනුස්සානන්ති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කණිට්ඨො ආනන්දො අහොසි. ජෙට්ඨො පන අහමෙවාති.

මණිකණ්ඨජාතකං.

---

3. 1. 4.

භුත්වා තිණපරිඝාසන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සාරිපුත්තත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

එකස්මිං හි සමයෙ සම්මාසම්බුද්ධෙ සාවත්ථියං වස්සං වසිත්වා චාරිකං චරිත්වා පුන පච්චාගතෙ මනුස්සා ආගන්තුකසක්කාරං කරිස්සාමාති බුද්ධප්පමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස දානං දදන්ති. විහාරෙ එකං ධම්මඝොසකභික්ඛුං ඨපෙසුං. සො යෙ යෙ ආගන්ත්වා යත්තකෙ යත්තකෙ භික්ඛූ ඉච්ඡන්ති තෙසං තෙසං භික්ඛූ විචාරෙත්වා දෙති. අථෙකා දුග්ගතමහල්ලිකා එකමෙව පටිවිංසං සජ්ජෙත්වා තෙසං තෙසං මනුස්සානං භික්ඛූසු විචාරෙත්වා දින්නෙසු උස්සූරෙ ධම්මඝොසකස්ස සන්තිකං ආගන්ත්වා මය්හං එකං භික්ඛුං දෙථාති ආහ. සො මයා සබ්බෙ භික්ඛූ විචාරෙත්වා දින්නා, සාරිපුත්තත්ථෙරො පන විහාරෙයෙව. ත්වං තස්ස භික්ඛං දෙහීති ආහ. සා සාධූති තුට්ඨචිත්තා ජෙතවනද්වාරකොට්ඨකෙ ඨත්වා ථෙරස්ස ආගතකාලෙ වන්දිත්වා හත්ථතො පත්තං ගහෙත්වා ඝරං නෙත්වා නිසීදාපෙසි. එකාය කිර මහල්ලිකාය ධම්මසෙනාපති අත්තනො ඝරෙ නිසීදාපිතොති බහූනි සද්ධානි කුලානි අස්සොසුං. තෙසු රාජා පසෙනදිකොසලො තං පවත්තිං සුත්වා තස්සා සාටකෙන චෙව සහස්සත්ථවිකාය ච සද්ධිං භත්තභාජනානි පහිණි මය්හං අය්‍යං පරිවිසමානා ඉමං සාටකං නිවාසෙත්වා ඉමෙ කහාපණෙ වළඤ්ජෙත්වා ථෙරං පරිවිසතූති. යථා ච රාජා එවං අනාථපිණ්ඩිකො චූලනාථපිණ්ඩිකො විසාඛා ච මහාඋපාසිකා පහිණි. අඤ්ඤානිපි පන කුලානි එකසතද්විසතාදිවසෙන අත්තනො බලානුරූපෙන කහාපණෙ පහිණිංසු. එවං එකාහෙනෙව සා මහල්ලිකා සතසහස්සමත්තං ලභි. ථෙරො තාය දින්නයාගුමෙව පිවිත්වා තාය කතඛජ්ජකමෙව පක්කභත්තමෙව ච පරිභුඤ්ජිත්වා අනුමොදනං කත්වා මහල්ලිකං සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාපෙත්වා විහාරමෙව අගමාසි.

ධම්මසභායං භික්ඛූ ථෙරස්ස ගුණකථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො ධම්මසෙනාපති මහල්ලිකගහපතානිං දුග්ගතභාවතො මොචෙසි පතිට්ඨා අහොසි තාය දින්නං ආහාරං අජිගුච්ඡන්තො පරිභුඤ්ජීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමායනාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ සාරිපුත්තො ඉදානෙව එතිස්සා මහල්ලිකාය අවස්සයො ජාතො, න ච ඉදානෙව තාය දින්නං ආහාරං අජිගුච්ඡන්තො පරිභුඤ්ජි, පුබ්බෙපි පරිභුඤ්ජියෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො උත්තරාපථෙ වාණිජකුලෙ නිබ්බත්ති. උත්තරාපථජනපදා පඤ්චසතා අස්සවාණිජා අස්සෙ බාරාණසිං ආනෙත්වා වික්කිණන්ති. අඤ්ඤතරොපි අස්සවාණිජො පඤ්ච අස්සසතානි ආදාය බාරාණසීමග්ගං පටිපජ්ජි. අන්තරාමග්ගෙ බාරාණසිතො අවිදූරෙ එකො නිගමො අත්ථි. තත්ථ පුබ්බෙ මහාවිභවො සෙට්ඨි අහොසි. තස්ස මහන්තං නිවෙසනං තං පන කුලං අනුක්කමෙන පරික්ඛයං ගතං. එකා මහල්ලිකා අවසිට්ඨා සා තස්මිං නිවෙසනෙ වසති.

අථ සො අස්සවාණිජො තං නිගමං පත්වා වෙතනං දස්සාමීති තස්මිං නිවෙසනෙ නිවාසං ගණ්හිත්වා අස්සෙ එකමන්තෙ ඨපෙසි. තං දිවසමෙවස්ස එකිස්සා ආජානීයවළවාය ගබ්භවුට්ඨානං අහොසි. සො ද්වෙ තයො දිවසෙ වසිත්වා රාජානං පස්සිස්සාමීති අස්සෙ ආදාය පායාසි. අථ නං මහල්ලිකා ගෙහවෙතනං දෙහීති වත්වා සාධු අම්ම දෙමීති වුත්තෙ තාත වෙතනං මෙ දදමානො ඉමම්පි අස්සපොතකං වෙතනතො ඛණ්ඩෙත්වා දෙහීති ආහ. වාණිජො තථා කත්වා පක්කාමි. සා තස්මිං අස්සපොතකෙ පුත්තසිනෙහං පච්චුපට්ඨාපෙත්වා අවස්සාවිතං ඛාමකභත්තං විඝාසතිණානි ච දත්වා තං පටිජග්ගති.

අථාපරභාගෙ බොධිසත්තො පඤ්ච අස්සසතානි ආදාය ආගච්ඡන්තො තස්මිං ගෙහෙ නිවාසං ගණ්හි. කුණ්ඩකඛාදකස්ස සින්ධවපොතකස්ස ඨිතට්ඨානතො ගන්ධං ඝායිත්වා එකඅස්සොපි ගෙහං පවිසිතුං නාසක්ඛි. බොධිසත්තො මහල්ලිකං පුච්ඡි අම්ම කච්චි ඉමස්මිං ගෙහෙ අස්සො අත්ථීති. තාත අඤ්ඤො අස්සො නාම නත්ථි, අහං පන පුත්තං කත්වා එකං අස්සපොතකං පටිජග්ගාමි සො එත්ථ අත්ථීති. කහං සො අම්මාති. චරිතුං ගතො තාතාති. කාය වෙලාය ආගච්ඡිස්සති අම්මාති. සකාලස්සෙව ආගච්ඡිස්සති තාතාති. බොධිසත්තො තස්ස ආගමනං පතිමානෙන්තො අස්සෙ බහි ඨපෙත්වාව නිසීදි. සින්ධවපොතකොපි චරිත්වා සකාලස්සෙව ආගමි.

බොධිසත්තො කුණ්ඩකකුච්ඡිකසින්ධවපොතකං දිස්වා ලක්ඛණානි සම්මානෙත්වා අයං සින්ධවො අනග්ඝො මහල්ලිකාය මූලං දත්වා ගහෙතුං වට්ටතීති චින්තෙසි. සින්ධවොපි ගෙහං පවිසිත්වා අත්තනො වසනට්ඨානෙ යෙව ඨිතො. තස්මිං ඛණෙ තෙ අස්සා ගෙහං පවිසිතුං සක්ඛිංසු. බොධිසත්තො ද්වීහතීහං වසිත්වා අස්සෙ සන්තප්පෙත්වා ගච්ඡන්තො අම්ම ඉමං අස්සපොතකං මූලං ගහෙත්වා මය්හං දෙහීති ආහ. කිං වදෙසි තාත පුත්තො නාම වික්කිණිතබ්බො අත්ථීති. අම්ම ත්වං එතං කිං ඛාදාපෙත්වා පටිජග්ගසීති. ඔදනකඤ්ජිකඤ්ච ඛාමකභත්තඤ්ච විඝාසතිණඤ්ච ඛාදාපෙත්වා කුණ්ඩකයාගුඤ්ච පායෙත්වා පටිජග්ගාමි තාතාති. අම්ම අහං එතං ලභිත්වා පිණ්ඩරසභොජනං භොජෙස්සාමි ඨිතට්ඨානෙ වෙළවිතානං පසාරෙත්වා අත්ථරකපිට්ඨෙ ඨපෙස්සාමීති. තාත එවං සන්තෙ මම පුත්තො සුඛං අනුභවතු ගහෙත්වා නං ගච්ඡාති.

අථ බොධිසත්තො තස්ස චතුන්නං පාදානං නඞ්ගුට්ඨස්ස මුඛස්ස ච මූලං එකෙකං සහස්සං කත්වා ඡ සහස්සත්ථවිකා ඨපෙත්වා මහල්ලිකං අහතවත්ථං නිවාසාපෙත්වා අලඞ්කරිත්වා සින්ධවපොතකස්ස පුරතො ඨපෙසි. සො අක්ඛීනි උම්මිලෙත්වා මාතරං ඔලොකෙත්වා අස්සූනි පවත්තෙසි. සාපිස්ස පිට්ඨිං පරිමජ්ජිත්වා අහං මයා පුට්ඨපොසාවනිකං ලභිං ත්වං ගච්ඡ තාතාති ආහ. තදා සො ආගමාසි. බොධිසත්තො පුන දිවසෙ අස්සපොතකස්ස පිණ්ඩරසභොජනං සජ්ජෙත්වා වීමංසාමි

තාව තං ජානාතිනුඛො අත්තනො බලං උදාහු න ජානාතීති දොණියං කුණ්ඩකයාගුං ආකිරාපෙත්වා දාපෙසි. සො නාහං ඉමං භොජනං භුඤ්ජිස්සාමීති තං යාගුං පාතුං න ඉච්ඡි. බොධිසත්තො තං විමංසනවසෙන පඨමං ගාථමාහ :-

භුත්වා තිණපරිඝාසං භුත්වා ආචාමකුණ්ඩකං,
එතං තෙ භොජනං ආසි කස්මාදානි න භුඤ්ජසීති.

තත්ථ-**භුත්වා තිණපරිඝාස**න්ති ත්වං පුබ්බෙ මහල්ලිකාය දින්නං තෙසං තෙසං ඛාදිතාවසෙසං තිණපරිඝාසසඞ්ඛාතං විඝාසතිණං භුඤ්ජිත්වා වඩ්ඪිතො. **භුත්වා ආචාමකුණ්ඩක**න්ති එත්ථ ආචාමො වුච්චති ඔදනාවස්සාවනං. කුණ්ඩකං කුණ්ඩකමෙව, එතඤ්ච භුඤ්ජිත්වා වඩ්ඪිතොසීති දීපෙති. **එතන්තෙ**ති එතං තව පුබ්බෙ භොජනං ආසි. **කස්මාදානි න භුඤ්ජසී**ති මයාපි තෙ පාදෙව දින්නං තං ත්වං කස්මා ඉදානි න භුඤ්ජසීති.

තං සුත්වා සින්ධවපොතකො ඉතරා ද්වෙ ගාථා අවොච :-

යත්ථ පොසං න ජානන්ති ජාතියා විනයෙන වා,
පහූ තත්ථ මහාබ්‍රහ්මෙ අපි ආචාමකුණ්ඩකං.

ත්වඤ්ච ඛො මං පජානාසි යාදිසායං හයුත්තමො,
ජානන්තො ජානමාගම්ම න තෙ භක්ඛාමි කුණ්ඩකන්ති.

තත්ථ-**යත්ථා**ති යස්මිං ඨානෙ. **පොස**න්ති සත්තං. **ජාතියා විනයෙන වා**ති ජාතිසම්පන්නො වා එස න වා ආචාරයුත්තො වා න වාති එවං න ජානන්ති. **මහාබ්‍රහ්මෙ**ති ගරුකාලපනෙන ආලපන්තො ආහ.

යාදිසායන්ති යාදිසො අයං. අත්තානං සන්ධාය වදති. **ජානන්තො ජානමාගම්මා**ති අහං අත්තනො බලං ජානන්තො ජානන්තමෙව තං ආගම්ම පටිච්ච තව සන්තිකෙ කුණ්ඩකං න භුඤ්ජිස්සාමි නහි ත්වං කුණ්ඩකං භොජාපෙතුකාමතාය ජ සහස්සානි දත්වා මං ගණ්හීති.

තං සුත්වා බොධිසත්තො තව වීමංසනත්ථාය තං මයා කතං, මා කුජ්ඣාති තං සමස්සාසෙත්වා සුභොජනං භොජෙත්වා ආදාය රාජඞ්ගණං ගන්ත්වා එකස්මිං පස්සෙ පඤ්ච අස්සසතානි ඨපෙත්වා එකස්මිං පස්සෙ චිත්තසාණිං පරික්ඛිපිත්වා හෙට්ඨා අත්ථරකං සන්ථරිත්වා උපරි චෙලවිතානං බන්ධිත්වා සින්ධවපොතකං ඨපෙසි.

රාජා ආගන්ත්වා අස්සෙ ඔලොකෙන්තො අයං අස්සො කස්මා විසුං ඨපිතොති පුච්ඡිත්වා මහාරාජ අයං සින්ධවො ඉමෙ අස්සෙ සුඛකතො[1] මොචෙස්සතීති සුත්වා සොභනො භො සින්ධවොති පුච්ඡි. බොධිසත්තො ආම මහාරාජාති වත්වා තෙනහිස්ස ජවං පස්සාමීති වුත්තෙ තං අස්සං කප්පෙත්වා අභිරූහිත්වා පස්ස මහාරාජාති මනුස්සෙ උස්සාරාපෙත්වා

1. ඉං. ඉමෙ අස්සෙ විසුං අකතො සං. ඉමෙසු අස්සෙසු විසුං අකතො.

රාජඞ්ගණෙ අස්සං වාහෙසි. සබ්බං රාජඞ්ගණං නිරන්තරං අස්සපන්තිපරික්ඛිත්තමිව අහොසි. පුන බොධිසත්තො පස්ස මහාරාජ සින්ධවපොතකස්ස වෙගන්ති විස්සජ්ජෙසි. එකපුරිසොපි තං න අද්දස. පුන රත්තපට්ටං උදරෙ පරික්ඛිපිත්වා විස්සජ්ජෙසි රත්තපට්ටමෙව පස්සිංසු. අථ නං අන්තොනගරෙ එකිස්සා උය්‍යානපොක්ඛරණියා උදකපිට්ඨෙ විස්සජ්ජෙසි. තස්ස උදකපිට්ඨෙ ධාවතො ඛුරග්ගානිපි න තෙමිංසු. පුනවාරං පදුමිනිපණ්ණානං උපරිධාවන්තො එකපණ්ණම්පි න උදකෙ ඔසීදාපෙසි. එවමස්ස ජවසම්පදං දස්සෙත්වා ඔරුය්හ පාණිං පහරිත්වා හත්ථතලං උපනාමෙසි. අස්සො උපගන්ත්වා චත්තාරො පාදෙ එකතො කත්වා හත්ථතලෙ අට්ඨාසි.

අථ මහාසත්තො රාජානං ආහ මහාරාජ ඉමස්ස අස්සපොතකස්ස සබ්බාකාරෙන වෙගෙ දස්සියමානෙ සමුද්දපරියන්තො නප්පහොතීති. රාජා තුස්සිත්වා මහාසත්තස්ස උපඩ්ඪරජ්ජං අදාසි. සින්ධවපොතම්පි අභිසිඤ්චිත්වා මඞ්ගලස්සං අකාසි. සො රඤ්ඤො පියො අහොසි මනාපො. සක්කාරොපිස්ස මහා අහොසි. තස්සපි වසනට්ඨානං රඤ්ඤො අලඞ්කතපටියත්තො වාසඝරගබ්භො විය අහොසි. චතුජාතිගන්ධෙහි භූමිලෙපනං අකංසු. ගන්ධදාමමාලාදාමානි ඔසාරයිංසු. උපරි සුවණ්ණතාරකඛචිතං චෙලවිතානං අහොසි. සමන්තා චිත්තසාණි පරික්ඛිත්තා ච අහොසි. නිච්චං ගන්ධතෙලප්පදීපො ඣායි. උච්චාරපස්සාවට්ඨානෙපිස්ස සුවණ්ණකටාහං ඨපයිංසු. නිච්චං රාජාරහභොජනමෙව භුඤ්ජි. තස්ස පන ආගතකාලතො පට්ඨාය රඤ්ඤො සකලජම්බුදීපෙ රජ්ජං හත්ථගතමෙව අහොසි. රාජා බොධිසත්තස්ස ඔවාදෙ ඨත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා සග්ගපරායණො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ බහූ සොතාපන්නා සකදාගාමි අනාගාමිනො අහෙසුං. තදා අයමෙව මහල්ලිකා මහල්ලිකා අහොසි. සින්ධවො සාරිපුත්තො. රාජා ආනන්දො. අස්සවාණිජො පන අහමෙවාති.

කුණ්ඩකකුච්ඡිසින්ධවජාතකං.

---

3. 1. 5.

යාවං සො මත්තමඤ්ඤාසීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං අතිබහුං භුඤ්ජිත්වා අජීණ්ණකෙන කාලකතං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

තස්මිං කිර එවං කාලකතෙ ධම්මසභායං භික්ඛූ තස්ස අගුණකථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො අසුකො නාම භික්ඛු අත්තනො කුච්ඡිප්පමාණං අජානිත්වා අතිබහුං භුඤ්ජිත්වා ජීරාපෙතුං අසක්කොන්තො කාලකතොති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස අතිභොජනපච්චයෙනෙව මතොති වත්වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො හිමවන්තප්පදෙසෙ සුකයොනියං නිබ්බත්තිත්වා අනෙකානං සුකසහස්සානං සමුද්දානුගතෙ හිමවන්තපස්සෙ වසන්තානං රාජා අහොසි. තස්සෙකො පුත්තො අහොසි. තස්මිං බලප්පත්තෙ බොධිසත්තො දුබ්බලචක්ඛු අහොසි. සුකානං කිර සීඝො වෙගො හොති. තෙන තෙසං මහල්ලකකාලෙ පඨමං චක්ඛුමෙව දුබ්බලං හොති. බොධිසත්තස්ස පුත්තො මාතාපිතරො කුලාවකෙයෙව කත්වා ගොචරං ආහරිත්වා පොසෙසි.

සො එකදිවසං ගොචරභූමිං ගන්ත්වා පබ්බතමත්ථකෙ ඨිතො සමුද්දං ඔලොකෙන්තො එකං දීපකං පස්සි. තස්මිං පන සුවණ්ණවණ්ණං මධුරඵලං අම්බවනං අත්ථි. සො පුනදිවසෙ ගොචරවෙලාය උප්පතිත්වා තස්මිං අම්බවනෙ ඔතරිත්වා අම්බරසං පිවිත්වා අම්බපක්කං ආදාය ගන්ත්වා මාතාපිතූන්නං අදාසි. බොධිසත්තො තං ඛාදන්තො රසං ජානිත්වා තාත නනු ඉමං අසුකදීපකෙ අම්බපක්කන්ති වත්වා ආම තාතාති වුත්තෙ තාත එතං දීපකං ගච්ඡන්තා නාම සුකා දීඝමායුං පාලෙන්තා නාම නත්ථි මා ඛො ත්වං පුන තං දීපකං අගමාසීති ආහ.

සො තස්ස වචනං අගහෙත්වා අගමාසියෙව. අථෙකදිවසං බහුං අම්බරසං පිවිත්වා මාතාපිතූන්නං අම්බපක්කං ආදාය සමුද්දමත්ථකෙන ආගච්ඡන්තො අතිධාතතාය කිලන්තකායො නිද්දාය අභිභූතො සො නිද්දායන්තොපි ආගච්ඡතෙව. තුණ්ඩෙන පනස්ස ගහිතං අම්බපක්කං පති. සො අනුක්කමෙන ආගමණවීථිං ජහිත්වා ඔසීදන්තො උදකපිට්ඨෙනෙව ආගච්ඡන්තො උදකෙ පති. අථ නං එකො මච්ඡො ගහෙත්වා ඛාදි. බොධිසත්තො තස්මිං ආගමණවෙලාය අනාගච්ඡන්තෙයෙව සමුද්දෙ පතිත්වා මතොති අඤ්ඤාසි. අථස්ස මාතාපිතරොපි ආහාරං අලභමානා සුස්සිත්වා මරිංසු. සත්ථා ඉදං අතීතං ආහරිත්වා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා ඉමා ගාථා අවොච:–

යාවං සො මත්තමඤ්ඤාසි භොජනස්මිං විහඞ්ගමො,
තාව අද්ධානමාපාදි මාතරඤ්ච අපොසයි.

යතො ච ඛො බහුතරං භොජනං අජ්ඣුපාහරි,
තතො තත්ථෙව සංසීදි අමත්තඤ්ඤූ හි සො අහු.

තස්මා මත්තඤ්ඤුතා සාධු භොජනස්මිං අගිද්ධතා,
අමත්තඤ්ඤූ හි සීදන්ති මත්තඤ්ඤූ ච න සීදරෙති.

තත්ථ– **යාවං සො**ති යාව සො **විහඞ්ගමො** භොජනෙ **මත්තමඤ්ඤාසි**. **තාව අද්ධානමාපාදී**ති තත්තකං කාලං ජීවිතද්ධානං ආපාදි. ආයුං වින්දි. **මාතරඤ්චා**ති දෙසනාසීසමෙතං මාතාපිතරො ච **අපොසයී**ති අත්ථො.

යතො ච බොධි යස්මිඤ්ච ඛො කාලෙ. **භොජනං අජ්ඣුපාහරී**ති අම්බරසං අජ්ඣොහරි. **තතො**ති තස්මිං කාලෙ. **තත්ථෙව සංසීදී**ති තස්මිං සමුද්දෙයෙව ඔසීදි නිමුජ්ජි මච්ඡභොජනතං ආපජ්ජි.

තස්මා මත්තඤ්ඤුතා සාධූති යස්මා භොජනෙ අමත්තඤ්ඤූ සුකො සමුද්දෙ ඔසීදිත්වා මතො තස්මා. **භොජනස්මිං අගිද්ධතා** සඞ්ඛාතා මත්තඤ්ඤුතා සාධු පමාණජානනං සුන්දරන්ති අත්ථො.

අථවා–"පටිසඞ්ඛා යොනිසො ආහාරං ආහාරෙති නෙව දවාය–පෙ–ඵාසුවිහාරො චා"ති.

"අල්ලං සුක්ඛඤ්ච භුඤ්ජන්තො න බාළ්හං සුහිතො සියා,
ඌනූදරො මිතාහාරො සතො භික්ඛු පරිබ්බජෙ.

චත්තාරො පඤ්ච ආලොපෙ අභුත්වා උදකං පිවෙ,
අලං ඵාසුවිහාරාය පහිතත්තස්ස භික්ඛුනො.

මනුජස්ස සදා සතීමතො මත්තං ජානතො ලද්ධභොජනෙ,
තනු තස්ස භවන්ති වෙදනා සණිකං ජීරති ආයු පාලය"න්ති.

එවං වණ්ණිතා මත්තඤ්ඤුතාපි සාධු.

"කන්තාරෙ පුත්තමංසංව අක්ඛස්සබ්භඤ්ජනං යථා,
එවං ආහරි ආහාරං යාපනත්ථායමුච්ඡිතො"ති.

එවං වණ්ණිතා අගිද්ධතාපි සාධු. පාළියං පන **අගිද්ධිමා**ති ලිඛිතං. තතො අයං අට්ඨකථාපාඨොව සුන්දරතරො. **අමත්තඤ්ඤූ හි සීදන්තී**ති භොජනෙ පමාණං අජානන්තා හි රසතණ්හාවසෙන පාපකම්මං කත්වා චතූසු අපායෙසු සීදන්ති. **මත්තඤ්ඤූ ච න සීදරෙ**ති යෙ පන භොජනෙ පමාණං ජානන්ති තෙ දිට්ඨධම්මෙපි සම්පරායෙපි න සීදන්තීති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ බහූ සොතාපන්නාපි සකදාගාමිනොපි අනාගාමිනොපි අරහන්තොපි අහෙසුං. තදා භොජනෙ අමත්තඤ්ඤූ භික්ඛු සුකරාජපුත්තො අහොසි. සුකරාජා පන අහමෙවාති.

සුක ජාතකං.

---

3. 1. 6.

ජරූදපානං ඛණමානාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සාවත්ථිවාසිනො වාණිජෙ ආරබ්භ කථෙසි.

තෙ කිර සාවත්ථියං භණ්ඩං ගහෙත්වා සකටානි පූරෙත්වා වොහාරත්ථාය ගමනකාලෙ තථාගතං නිමන්තෙත්වා මහාදානං දත්වා සරණානි ගහෙත්වා සීලෙසු පතිට්ඨාය සත්ථාරං වන්දිත්වා මයං භන්තෙ වොහාරත්ථාය දීඝමග්ගං ගමිස්සාම භණ්ඩං විස්සජ්ජෙත්වා සිද්ධයත්තා[1] සොත්ථිනා

1. ඉං. සිද්ධපත්තා. ස්‍යා. සිද්ධයාත්‍රා.

පච්චාගන්ත්වා පුන තුම්හෙ වන්දිස්සාමාති වත්වා මග්ගං පටිපජ්ජිංසු. තෙ කන්තාරමජ්ඣෙ පුරාණඋදපානං දිස්වා ඉමස්මිං උදපානෙ පානීයං නත්ථි මයඤ්ච පිපාසිතා ඛණිස්සාම නන්ති ඛණන්තා පටිපාටියාව බහුං අයං-පෙ-වෙළුරියඤ්ච ලභිංසු. තෙ තෙනෙව සන්තුට්ඨා තෙසං රතනානං සකටානි පූරෙත්වා සොත්ථිනා සාවත්ථිං පච්චාගමිංසු. තෙ ආභතං ධනං පටිසාමෙත්වා සිද්ධයත්තා භත්තං දස්සාමාති තථාගතං නිමන්තෙත්වා දානං දත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසින්නා අත්තනා ධනස්ස ලද්ධාකාරං සත්ථු ආරොචෙසුං. සත්ථා තුම්හෙ ඛො උපාසකා තෙන ධනෙන සන්තුට්ඨා හුත්වා පමාණඤ්ඤුතාය ධනඤ්ච ජීවිතඤ්ච ලභිත්ථ. පොරාණකා පන අසන්තුට්ඨා අමත්තඤ්ඤුනො පණ්ඩිතානං වචනං අකත්වා ජීවිතක්ඛයං පත්තාති වත්වා තෙහි යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බාරාණසියං වාණිජකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො සත්ථවාහජෙට්ඨකො අහොසි. සො බාරාණසියං භණ්ඩං ගහෙත්වා සකටානි පූරෙත්වා බහූ වාණිජෙ ආදාය තමෙව කන්තාරං පටිපන්නො තමෙව උදපානං අද්දස. තත්ථ තෙ වාණිජා පානීයං පිවිස්සාමාති තං උදපානං ඛණන්තා පටිපාටියා බහූ අයාදීනි ලභිංසු. බහුම්පි රතනං ලභිත්වා තෙන අසන්තුට්ඨා අඤ්ඤම්පි එත්ථ ඉතො සුන්දරතරං භවිස්සතීති භිය්‍යොසොමත්තාය තං ඛණිංසුයෙව. අථ තෙ බොධිසත්තො ආහ භො වාණිජා ලොභො නාමෙස විනාසමූලං, අම්හෙහි බහුං ධනං ලද්ධං, එත්තකෙන සන්තුට්ඨා හොථ, මා අතිඛණථාති. තෙ තෙන වාරියමානාපි ඛණිංසුයෙව. සො ච උදපානො නාගපරිග්ගහිතො. අථස්ස හෙට්ඨා වසනකනාගරාජා අත්තනො විමානෙ භිජ්ජන්තෙ ලෙඩ්ඩූසු ච පංසූසු ච පතමානෙසු කුද්ධො ඨපෙත්වා බොධිසත්තං අවසෙසෙ සබ්බෙපි නාසිකාවාතෙන පහරිත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්වා නාගභවනා නික්ඛම්ම සකටානි යොජාපෙත්වා සත්තරතනානං පූරෙත්වා බොධිසත්තං සුඛයානකෙ නිසීදාපෙත්වා නාගමාණවකෙහි සකටානි පාජාපෙන්තො බොධිසත්තං බාරාණසිං නෙත්වා ඝරං පවෙසෙත්වා ධනං පටිසාමෙත්වා අත්තනො නාගභවනමෙව ගතො. බොධිසත්තො තං ධනං විස්සජ්ජෙත්වා සකලජම්බුදීපං උන්නඞ්ගලං කත්වා දානං දත්වා සීලං සමාදියිත්වා උපොසථකම්මං කත්වා ජීවිතපරියොසානෙ සග්ගපදං පූරෙසි. සත්ථා ඉමං අතීතං ආහරිත්වා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා ඉමා ගාථා අවොච:-

ජරූදපානං ඛණමානා වාණිජා උදකත්ථිකා,
අජ්ඣගංසු අයොලොහං තිපුසීසඤ්ච වාණිජා
රජතං ජාතරූපඤ්ච මුත්තා වෙළුරියා බහූ.

තෙ ච තෙන අසන්තුට්ඨා භීයො භීයො අඛාණිසුං,
තෙ තත්ථාසීවිසො ඝොරො තෙජස්සී තෙජසා හනි.

තස්මා ඛණෙ නාතිඛණෙ අතිඛාතං හි පාපකං,
ඛාතෙන ච ධනං ලද්ධං අතිඛාතෙන නාසිතන්ති.

තත්ථ–**අය**න්ති කාළලොහං. **ලොහ**න්ති තම්බලොහං. **මුත්තා**ති මුත්තායො. **තෙ ච තෙන අසන්තුට්ඨා**ති තෙ ච වාණිජා තෙන ධනෙන අසන්තුට්ඨා. **තෙ තත්ථා**ති තෙ වාණිජෙ තස්මිං උදපානෙ. **තෙජසී**ති[1] විස තෙජෙන සමන්නාගතො. **තෙජසා හනී**ති විසතෙජෙන ඝාතෙසි. **අතිඛාතෙන නාසිත**න්ති අතිඛණන්තෙන තඤ්ච ධනං ජීවිතඤ්ච නාසිතන්ති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා නාගරාජා සාරිපුත්තො අහොසි. සත්ථවාහජෙට්ඨකො පන අහමෙවාති.

ජරූදපානජාතකං.

---

3. 1. 7.

නායං ඝරානං කුසලොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පඤ්ඤාපසංසනං ආරබ්භ කථෙසි.

ධම්මසභායං හි භික්ඛූ දසබලස්ස පඤ්ඤං පසංසමානා නිසීදිංසු. ආවුසො තථාගතො මහාපඤ්ඤො පුථුපඤ්ඤො හාසපඤ්ඤො ජවනපඤ්ඤො තික්ඛපඤ්ඤො නිබ්බෙධිකපඤ්ඤො සදෙවකං ලොකං පඤ්ඤාය අතික්කමතීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමායනාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපි තථාගතො පඤ්ඤවා යෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං ජනසන්ධෙ නාම රඤ්ඤෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිස්මිං නිබ්බත්ති. තස්ස මුඛං සුපරිමජ්ජිතකඤ්චනාදාසතලං විය සුපරිසුද්ධං අහොසි අතිසොභග්ගප්පත්තං. තෙනස්ස නාමග්ගහණදිවසෙ **ආදාසමුඛකුමාරො**ති නාමං අකංසු. තං සත්තවස්සබ්භන්තරෙයෙව පිතා තයො වෙදෙ සබ්බඤ්ච ලොකෙ කත්තබ්බාකත්තබ්බං සික්ඛාපෙත්වා තස්ස සත්තවස්සිකකාලෙ කාලමකාසි. අමච්චා මහන්තෙන සක්කාරෙන රඤ්ඤො සරීරකිච්චං කත්වා මතකදානං දත්වා සත්තමෙ දිවසෙ රාජඞ්ගණෙ සන්නිපතිත්වා කුමාරො අතිදහරො න සක්කා රජ්ජෙ අභිසිඤ්චිතුං වීමංසිත්වා නං අභිසිඤ්චිස්සාමාති එකදිවසං නගරං අලඞ්කාරාපෙත්වා විනිච්ඡයට්ඨානං සජ්ජෙත්වා පල්ලඞ්කං පඤ්ඤපෙත්වා කුමාරස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා විනිච්ඡයට්ඨානං දෙව ගන්තුං වට්ටතීති ආහංසු. කුමාරො සාධූති මහන්තෙන පරිවාරෙන ගන්ත්වා පල්ලඞ්කෙ නිසීදි. තස්ස නිසින්නකාලෙ අමච්චා එකං ද්වීහි පාදෙහි විචරණමක්කටං වත්ථුවිජ්ජාචරියවෙසං ගාහාපෙත්වා විනිච්ඡයට්ඨානං නෙත්වා දෙව අයං පුරිසො පිතුමහාරාජස්ස කාලෙ වත්ථුවිජ්ජාචරියො පගුණවිජ්ජො අන්තො

---

1. සී. ඉ. ආසීවිසො.

භූමියං සත්තරතනට්ඨානෙ දෙසං පස්සති, එතෙනෙව ගහිතං රාජ කුලානං ගෙහට්ඨානං හොති. ඉමං දෙවො සඞ්ගණ්හිත්වා ඨානන්තරෙ ඨපෙතූති ආහංසු.

කුමාරො තං හෙට්ඨා ච උපරි ච ඔලොකෙත්වා නායං මනුස්සො මක්කටො එසොති ඤත්වා මක්කටා නාම කතං කතං විද්ධංසෙතුං ජානන්ති, අකතං පන කාතුං වා විචාරෙතුං වා න ජානන්තීති චින්තෙත්වා අමච්චානං පඨමං ගාථමාහ:–

නායං ඝරානං කුසලො ලොලො අයං වලීමුඛො,
කතං කතං ඛො දූසෙය්‍ය එවං ධම්මමිදං කුලන්ති.

තත්ථ–**නායං ඝරානං කුසලොති** අයං සත්තො න ඝරානං කුසලො ඝරානි විචාරෙතුං වා කාතුං වා ඡෙකො න හොති. **ලොලොති** ලොලජාතිකො. **වලීමුඛොති** වලියො මුඛෙ අස්සාති වලීමුඛො. **එවං ධම්මමිදං කුලන්ති** ඉදං මක්කටකුලං නාම කතං දූසෙතබ්බං විනාසෙතබ්බන්ති එවං සභාවන්ති.

අමච්චා එවං භවිස්සති දෙවාති තං අපනෙත්වා එකාහද්වීහච්චයෙන පුන තමෙව අලඞ්කරිත්වා විනිච්ඡයට්ඨානං ආනෙත්වා අයං දෙව පිතුමහාරාජස්ස කාලෙ විනිච්ඡයාමච්චො, විනිච්ඡයසුත්තමස්ස සුප්පවත්ති, ඉමං සඞ්ගණ්හිත්වා විනිච්ඡයකම්මං කාරෙතුං වට්ටතීති ආහංසු.

කුමාරො තං ඔලොකෙත්වා චිත්තවතො සම්පන්නමානුසස්ස ලොමං නාම එවරූපං න හොති, අයං නිච්චිත්තකො වානරො විනිච්ඡයකම්මං කාතුං න සක්ඛිස්සතීති ඤත්වා දුතියං ගාථමාහ:–

න ඉදං චිත්තවතො ලොමං නායං අස්සාසිකො මිගො,
සත්ථං මෙ ජනසන්ධෙන නායං කිඤ්චි විජානතීති.

තත්ථ–**න ඉදං චිත්තවතො ලොමන්ති** යං ඉදං එතස්ස සරීරෙ එරුසලොමං ඉදං විචාරණපඤ්ඤාය සම්පයුත්තචිත්තවතො න හොති, පාකතිකචිත්තෙන පන අචිත්තකො නාම තිරච්ඡානගතො නත්ථි. **නායං අස්සාසිකොති** අයං අවස්සයො වා හුත්වා අනුසාසනිං වා දත්වා අඤ්ඤං අස්සාසෙතුං අසමත්ථතාය න අස්සාසිකො. **මිගොති** මක්කටං ආහ. **සත්ථං මෙ ජනසන්ධෙනාති** මය්හං පිතරා ජනසන්ධෙන එතං සත්ථං කාපිතං, මක්කටො නාම කාරණාකාරණං න ජානාතීති එවං අනුසාසනී දින්නාති දිපෙති. **නායං කිඤ්චි විජානාතීති** තස්මා අයං වානරො කිඤ්චි න ජානාතීති නිට්ඨමෙත්ථ ගන්තබ්බං. පාළියං පන **නායං කිඤ්චි න දූසයෙති** ලිඛිතං. තං අට්ඨකථාය නත්ථි.

අමච්චා ඉමම්පි ගාථං සුත්වා එවං භවිස්සති දෙවාති තං අපනෙත්වා පුනපි එකදිවසං තමෙව අලඞ්කරිත්වා විනිච්ඡයට්ඨානං ආනෙත්වා අයං දෙව පුරිසො පිතුමහාරාජස්ස කාලෙ මාතුපට්ඨානපිතුපට්ඨානපූරකො කුලෙජෙට්ඨාපචායිකකම්මකාරකො ඉමං සඞ්ගණ්හිතුං වට්ටතීති ආහංසු.

පුන කුමාරෙ තං ඔලොකෙත්වා මක්කටා නාම චලචිත්තා එවරූපං කම්මං කාතුං න සමත්ථාති චින්තෙත්වා තතියං ගාථමාහ :-

න මාතරං වා පිතරං භාතරං භගිනිං සකං,
භරෙය්‍ය තාදිසො පොසො සිට්ඨං දසරථෙන මෙති.

තත්ථ-**භාතරං භගිනිං සක**න්ති අත්තනො භාතරං වා භගිනිං වා. පාළියං පන **සඛ**න්ති වුත්තෙ සකභාතිකභගිනියො ලබ්භන්ති. **සඛ**න්ති වුත්තෙ සහායකො ලබ්භතීති විචාරිතමෙව. **භරෙය්‍යා**ති පොසෙය්‍ය. **තාදිසො පොසො**ති යාදිසො එස දිස්සති තාදිසො මක්කටජාතිකො සත්තො න භරෙය්‍ය. **සිට්ඨං දසරථෙන මෙති** එවං පිතරා අනුසිට්ඨං, පිතාහිස්ස ජනං චතූහි සඞ්ගහවත්ථූහි සඞ්ගණ්හනතො **ජනසන්ධො**ති වුච්චති. දසහි රථෙහි කාතබ්බං අත්තනො එකෙනෙව රථෙන කරණතො **දසරථො**ති. තස්ස සන්තිකා එවරූපස්ස ඔවාදස්ස සුතත්තා එවමාහ.

අමච්චා එවං භවිස්සති දෙවාති මක්කටං අපනෙත්වා පණ්ඩිතො කුමාරෙ සක්ඛිස්සති රජ්ජං කාතුන්ති බොධිසත්තං රජ්ජෙ අභිසිඤ්චිත්වා ආදාසමුඛරඤ්ඤො ආණාති නගරෙ භෙරිං චරාපෙසුං. තතො පට්ඨාය බොධිසත්තො ධම්මෙන සමෙන රජ්ජං කාරෙසි. පණ්ඩිතභාවොපිස්ස සකලජම්බුදීපං පත්ථරිත්වා ගතො. පණ්ඩිතභාවදීපනත්ථං පනස්ස ඉමානි චුද්දස වත්ථූනි ආහටානි.

ගොණො පුත්තො හයො චෙව නළකාරො ගාමභොජකො,
ගණිකා තරුණී සප්පො මිගො තිත්තිරදෙවතා,
නාගො තපස්සිනො චෙව අථො බ්‍රාහ්මණමාණවාති.

තත්‍රායං ආනුපුබ්බීකථා. බොධිසත්තස්මිං හි රජ්ජෙ අභිසිඤ්චිතෙ එකො ජනසන්ධරඤ්ඤො පාදමූලිකො නාමෙන **ගාමණිචණ්ඩො**[1] නාම එවං චින්තෙසි. ඉදං රජ්ජං නාම සමානවයෙහි සද්ධිං සොභති, අහඤ්ච මහල්ලකො දහරං කුමාරං උපට්ඨාතුං න සක්ඛිස්සාමි. ජනපදෙ කස්සකකම්මං කත්වා ජීවිස්සාමීති. සො නගරතො වියොජනමත්තං ගන්ත්වා එකස්මිං ගාමකෙ වාසං කප්පෙසි. කසිකම්මත්ථාය පනස්ස ගොණාපි නත්ථි. සො දෙවෙ වට්ටෙ එකං සහායකං ද්වෙ ගොණෙ යාචිත්වා සබ්බං දිවසං කසිත්වා තිණං ඛාදාපෙත්වා ගොණෙ සාමිකස්ස නිය්‍යාදෙතුං ගෙහං අගමාසි. සො තස්මිං ඛණෙ භරියාය සද්ධිං ගෙහමජ්ඣෙ නිසීදිත්වා භත්තං භුඤ්ජති. ගොණාපි පරිචයෙන ගෙහං පවිසිංසු. තෙසු පවිසන්තෙසු සාමිකො ථාලකං උක්ඛිපි. භරියා ථාලකං අපනෙසි. ගාමණිචණ්ඩො භත්තෙන මං නිමන්තෙය්‍යුන්ති ඔලොකෙන්තො ගොණෙ අනිය්‍යාදෙත්වාව ගතො. චොරා රත්තිං වජං ඡින්දිත්වා තෙ යෙව ගොණෙ හරිංසු. ගොණසාමිකො පාතොව වජං පවිට්ඨො තෙ ගොණෙ අදිස්වා චොරෙහි හටභාවං ජානන්තොපි

1. **සයා** ගාමණිචණ්ඩො.

ගාමණිස්ස ගීවං කරිස්සාමීති තං උපසඞ්කමිත්වා භො ගොණෙ මෙ දෙහීති ආහ. නනු ගොණා ගෙහං පවිට්ඨාති. කිං පන තෙ මය්හං නිය්‍යාදිතාති. න නිය්‍යාදිතාති. තෙනහි අයං තෙ රාජදූතො එහීති ආහ. තෙසු හි ජනපදෙසු යං කිඤ්චි සක්ඛරං වා කපාලඛණ්ඩං වා උක්ඛිපිත්වා අයං තෙ රාජදූතො එහීති වුත්තෙ යො න ගච්ඡති තස්ස රාජාණං කරෙන්ති. තස්මා සො දූතොති සුත්වා නික්ඛමි.

සො තෙන සද්ධිං රාජකුලං ගච්ඡන්තො එකං සහායස්ස වසනගාමං පත්වා භො අතිඡාතොස්මි යාව ගාමං පවිසිත්වා ආහාරකිච්චං කත්වා ආගච්ඡාමි තාව ඉධෙව හොහීති වත්වා සහායස්ස ගෙහං පාවිසි. සහායො පනස්ස ගෙහෙ නත්ථි. සහායිකා දිස්වා සාමි පක්කාහාරො නත්ථි, මුහුත්තං අධිවාසෙහි, ඉදානෙව පචිත්වා දස්සාමීති නිස්සෙණියා වෙගෙන තණ්ඩුලකොට්ඨකං අභිරූහන්තී භූමියං පති. තං ඛණඤ්ඤෙව සත්තමාසිකො ගබ්භො පතිතො. තස්මිං ඛණෙ තස්සා සාමිකො ආගන්ත්වා තං දිස්වා ත්වං මෙ භරියං පහරිත්වා ගබ්භං පාතෙසි, අයං තෙ රාජදූතො එහීති තං ගහෙත්වා නික්ඛමි. තතො පට්ඨාය ද්වෙ ජනා ගාමණිං මජ්ඣෙ කත්වා ගච්ඡන්ති.

අථෙකස්මිං ගාමද්වාරෙ එකො අස්සගොපකො අස්සං නිවත්තෙතුං න සක්කොති. අස්සොපි තෙසං සන්තිකෙන ගච්ඡති. අස්සගොපකො ගාමණිං දිස්වා මාතුල ගාමණිචණ්ඩ එතං තාව අස්සං කෙනචිදෙව පහරිත්වා නිවත්තෙහීති ආහ. සො එකං පාසාණං ගහෙත්වා ඛිපි. පාසාණො අස්සස්ස පාදෙ පහරිත්වා එරණ්ඩදණ්ඩකං විය භින්දි. අථ නං අස්සගොපකො තයා මෙ අස්සස්ස පාදො භින්නො, අයං තෙ රාජදූතොති වත්වා ගණ්හි. සො තීහි ජනෙහි නීයමානො චින්තෙසි ඉමෙ මං රඤ්ඤො දස්සෙස්සන්ති, අහං ගොණමූලම්පි දාතුං න සක්කොමි, පගෙව ගබ්භපාතනදණ්ඩං, අස්සමූලං පන කුතො ලච්ඡාමි මතං මෙ සෙය්‍යොති.

සො ගච්ඡන්තො අන්තරාමග්ගෙ අටවියං මග්ගසමීපෙයෙව එකං එකතො පපාතං පබ්බතං අද්දස. තස්සෙව ච ඡායාය ද්වෙ පිතාපුත්තා නළකාරා කිලඤ්ජං විනන්ති. ගාමණිචණ්ඩො භො සරීරකිච්චං කාතුකාමොම්හි ථොකං ඉධෙව හොථ, යාව ආගච්ඡාමීති වත්වා පබ්බතං අභිරූහිත්වා පපාතපස්සෙ පතමානො පිතුනළකාරස්ස පිට්ඨියං පති. නළකාරො එකප්පහාරෙනෙව ජීවිතක්ඛයං පාපුණි. ගාමණී උට්ඨාය අට්ඨාසි. නළකාරො ත්වං මෙ පිතුඝාතකො චොරො, අයං තෙ රාජදූතොති වත්වා හත්ථෙ ගහෙත්වා ගුම්බතො නික්ඛමි. කිං එතන්ති ච වුත්තෙ පිතුඝාතකචොරො මෙති ආහ. තතො පට්ඨාය ගාමණිං මජ්ඣෙ කත්වා චත්තාරො ජනා පරිවාරෙත්වා නයිංසු.

අථාපරස්මිං ගාමද්වාරෙ එකො ගාමභොජකො ගාමණිචණ්ඩං දිස්වා මාතුල චණ්ඩ කහං ගච්ඡසීති වත්වා රාජානං පස්සිතුන්ති වුත්තෙ අද්ධා ත්වං රාජානං පස්සිස්සසි අහං රඤ්ඤො සාසනං දාතුකාමො හරිස්සසීති ආහ. ආම හරිස්සාමීති. අහං පකතියා අභිරූපො

ධනවා යසසම්පන්නො අරොගො ඉදානි පනම්හි දුග්ගතො චෙව පණ්ඩුරොගී ච තත්ථ කිං කාරණන්ති රාජානං පුච්ඡ. රාජා කිර පණ්ඩිතො. සො තෙ කථෙස්සති. තස්ස සාසනං පුන මය්හං කථෙය්‍යාසීති. සො සාධූති සම්පටිච්ඡි.

අථ නං පුරතො අඤ්ඤතරස්මිං ගාමද්වාරෙ එකා ගණිකා දිස්වා මාතුල කහං යාසීති වත්වා රාජානං පස්සිතුන්ති වුත්තෙ රාජා කිර පණ්ඩිතො මම සාසනං හරාහි වත්වා එවමාහ අහං පුබ්බෙ බහුං ලභාමි ඉදානි පන තණ්ඩුල මත්තම්පි න ලභාමි කොචි මෙ සන්තිකං ආගච්ඡන්තො නාම නත්ථි, තත්ථ කිං කාරණන්ති රාජානං පුච්ඡිත්වා මය්හං කථෙය්‍යාසීති ආහ.

අථ නං පුරතො අඤ්ඤතරස්මිම්පි ගාමද්වාරෙ එකා තරුණිත්ථී දිස්වා තථෙව පුච්ඡිත්වා රාජා කිර පණ්ඩිතො මම සාසනං හරාහි වත්වා අහං නෙව සාමිකස්ස ගෙහෙ වසිතුං සක්කොමි න කුලගෙහෙ තත්ථ කිං කාරණන්ති රාජානං පුච්ඡිත්වා මය්හං කථෙය්‍යාසීති ආහ.

අථ නං තතො පරභාගෙ මහාමග්ගසමීපෙ එකස්මිං වම්මිකෙ වසන්තො සප්පො දිස්වා චණ්ඩ කහං යාසීති පුච්ඡිත්වා රාජානං පස්සිතුන්ති වුත්තෙ රාජා කිර පණ්ඩිතො සාසනං මෙ හරාහි වත්වා අහං ගොචරාය ගමනකාලෙ ඡාතජ්ඣත්තො මිලාතසරීරො වම්මිකතො නික්ඛමන්තො සරීරෙන බිලං පූරෙත්වා සරීරං කඩ්ඪන්තො කිච්ඡෙන නික්ඛමාමි, විචරිත්වා ආගතො පන සුහිතො ථූලසරීරො හුත්වා පවිසන්තො බිලපස්සානි අඵුසන්තො සහසාව පවිසාමි, තත්ථ කිං කාරණන්ති රාජානං පුච්ඡිත්වා මය්හං කථෙය්‍යාසීති ආහ.

අථ නං පරතො එකො මිගො දිස්වා තථෙව පුච්ඡිත්වා රාජා කිර පණ්ඩිතො මම සාසනං හරාහි වත්වා අහං අඤ්ඤත්ථ තිණං ඛාදිතුං න සක්කොමි, එකස්මිංයෙව රුක්ඛමූලෙ සක්කොමි, තත්ථ කිං කාරණන්ති රාජානං පුච්ඡිත්වා මය්හං කථෙය්‍යාසීති ආහ.

අථ නං තතො පරභාගෙ එකො තිත්තිරො දිස්වා අහං එකස්මිංයෙව වම්මිකපාදෙ නිසීදිත්වා වස්සන්තො මනාපං කත්වා වස්සිතුං සක්කොමි, සෙසට්ඨානෙසු නිසින්නො න සක්කොමි තත්ථ කිං කාරණන්ති රාජානං පුච්ඡෙය්‍යාසීති ආහ.

අථ නං පරතො එකා රුක්ඛදෙවතා දිස්වා චණ්ඩ කහං යාසීති පුච්ඡිත්වා රඤ්ඤො සන්තිකන්ති වුත්තෙ රාජා කිර පණ්ඩිතො, අහං පුබ්බෙ සක්කාරප්පත්තා අහොසිං ඉදානි පන පල්ලවමුට්ඨිමත්තම්පි න ලභාමි තත්ථ කිං කාරණන්ති රාජානං පුච්ඡෙය්‍යාසීති ආහ.

තතො පරභාගෙ පන නං එකො නාගරාජා දිස්වා තථෙව පුච්ඡිත්වා රාජා කිර පණ්ඩිතො, පුබ්බෙ ඉමස්මිං සරෙ උදකං පසන්නං මණිවණ්ණං. ඉදානි ආවිලං මණ්ඩූකපණකපරියොනද්ධං,[1] තත්ථ කිං කාරණන්ති රාජානං පුච්ඡෙය්‍යාසීති ආහ.

1. ඉං. මණ්ඩකපරියොනද්ධං. සං. පණ්ණකපරියොනද්ධං.

අථ නං පරතො නගරස්ස ආසන්නට්ඨානෙ එකස්මිං ආරාමෙ වසන්තා තාපසා දිස්වා තථෙව පුච්ඡිත්වා රාජා කිර පණ්ඩිතො පුබ්බෙ ඉමස්මිං ආරාමෙ ඵලාඵලානි මධුරානි අහෙසුං, ඉදානි නිරොජානි කසටානි ජාතානි, තත්‍ථ කිං කාරණන්ති රාජානං පුච්ඡෙය්‍යාසීති ආහංසු.

තතො නං පරතො නගරවාරසමීපෙ එකිස්සා සාලාය බ්‍රාහ්මණමාණවකා දිස්වා කහං භො චණ්ඩ ගච්ඡසීති වත්වා රඤ්ඤො සන්තිකන්ති වුත්තෙ තෙනහි නො සාසනං ගහෙත්වා ගච්ඡ අම්හාකං හි පුබ්බෙ ගහිතගහිතට්ඨානං පාකටං හොති, ඉදානි පන ඡිද්දඝටෙ උදකං විය න සණ්ඨාති, න පඤ්ඤායති, අන්ධකාරං හොති, තත්‍ථ කිං කාරණන්ති රාජානං පුච්ඡෙය්‍යාසීති ආහංසු.

ගාමණිචණ්ඩො ඉමානි චුද්දස සාසනානි ගහෙත්වා රඤ්ඤො සන්තිකං අගමාසි. රාජා විනිච්ඡයට්ඨානෙ නිසින්නොව අහොසි. ගොණසාමිකො ගාමණිචණ්ඩං ගහෙත්වා රාජානං උපසඞ්කමි. රාජා ගාමණිචණ්ඩං දිස්වාව සඤ්ජානිත්වා අයං අම්හාකං පිතු උපට්ඨාකො, අම්හෙ උක්ඛිපිත්වා පරිහරි, කහං නු ඛො එත්තකං කාලං වසීති චින්තෙත්වා අම්භො චණ්ඩ කහං එත්තකං කාලං වසි චිරකාලතො පට්ඨාය න පඤ්ඤායසි, කෙනත්ථෙන ආගතොසීති ආහ. ආම දෙව අම්හාකං දෙවස්ස සග්ගගතකාලතො පට්ඨාය ජනපදං ගන්ත්වා කසිකම්මං කත්වා ජීවාමි, තතො මං අයං පුරිසො ගොණට්ටකාරණා රාජදූතං දස්සෙත්වා තුම්හාකං සන්තිකං ආකඩ්ඪීති. අනාකඩ්ඪියමානො න ආගච්ඡෙය්‍යාසි ආකඩ්ඪිතභාවො යෙව තෙ සොභනො, ඉදානි තං දට්ඨුං ලභාමි, කහං සො පුරිසොති. අයං දෙවාති. සච්චං කිර භො අම්හාකං චණ්ඩස්ස දූතං දස්සෙසීති. සච්චං දෙවාති. කිං කාරණාති. අයං මෙ දෙව මෙ ගොණෙ න දෙතීති. සච්චං කිර චණ්ඩාති. තෙන හි දෙව මය්හම්පි සුණාථාති සබ්බං පවත්තිං කථෙසි. තං සුත්වා රාජා ගොණසාමිකං පුච්ඡි කිම්භො තව ගෙහං පවිසන්තෙ ගොණෙ අද්දසාති. නාද්දසං දෙවාති. කිම්භො මං ආදාසමුඛරාජා නාමාති කථෙන්තානං න සුතපුබ්බං තයා, විස්සත්ථො කථෙහීති. අද්දසං දෙවාති. භො චණ්ඩ ගොණානං අනිය්‍යාදිතත්තා ගොණා තව ගීවා. අයං පන පුරිසො දිස්වා ව න පස්සාමීති සම්පජානමුසාවාදං භණි තස්මා ත්වඤ්ඤෙව කම්මිකො හුත්වා ඉමස්ස ච පුරිසස්ස පජාපතියා චස්ස අක්ඛීනි උප්පාටෙත්වා සයං ගොණමූලං චතුවීසති කහාපණෙ දෙහීති. එවං වුත්තෙ ගොණසාමිකං බහි කරිංසු. සො අක්ඛීසු උප්පාටිතෙසු කහාපණෙහි කිං කරිස්සාමීති ගාමණිචණ්ඩස්ස පාදෙසු පතිත්වා සාමි චණ්ඩ ගොණමූලකහාපණා ච තුය්හෙව හොන්තු ඉමෙ ච ගණ්හාහි අඤ්ඤෙපි කහාපණෙ දත්වා පලායි.

තතො දුතියො ආහ අයං දෙව මම පජාපතිං පහරිත්වා ගබ්භං පාතෙසීති. සච්චං චණ්ඩාති. සුණොහි මහාරාජාති චණ්ඩො සබ්බං විත්ථාරෙත්වා කථෙසි. අථ නං රාජා කිං පන ත්වං එතස්ස පජාපතිං පහරිත්වා ගබ්භං පාතෙසීති පුච්ඡි. න පාතෙමි දෙවාති.

අම්හො සක්ඛිස්සසි ත්වං ඉමිනා ගබ්භස්ස පාතිතභාවං සාධෙතුන්ති. න සක්කොමි දෙවාති. ඉදානි කිං කරොසීති. දෙව පුත්තං මෙ ලද්ධුං වට්ටතීති. තෙනහි අම්හො චණ්ඩ ත්වං එතස්ස පජාපතිං තව ගෙහෙ කරිත්වා යදා පුත්තං විජාතා හොති තදා තං නෙත්වා එතස්සෙව දෙහීති. සොපි ගාමණිචණ්ඩස්ස පාදෙසු පතිත්වා මා මෙ සාමි ගෙහං භින්දීති කහාපණෙ දත්වා පලායි.

අථ නත්තියො පත්වා ඉමිනා මෙ දෙව පහරිත්වා අස්සස්ස පාදො භින්නොති ආහ. සච්චං චණ්ඩාති. සුණොහි මහාරාජාති චණ්ඩො තං පවත්තිං විත්ථාරෙත්වා කථෙසි. තං සුත්වා රාජා අස්සගොපකං ආහ සච්චං කිර ත්වං අස්සං පහරිත්වා නිවත්තෙතන්ති කථෙසීති. න කථෙමි දෙවාති. සො පුන වාරෙ පුච්ඡිතො ආම කථෙසින්ති ආහ. රාජා චණ්ඩං ආමන්තෙත්වා අම්හො චණ්ඩ අයං කථෙත්වා න කථෙමීති මුසාවාදං කරි, ත්වං එතස්ස ජිව්හං ඡින්දිත්වා අස්සමූලං අම්හාකං සන්තිකා ගහෙත්වා සහස්සං දෙහීති ආහ. අස්සගොපකො අපරෙපි කහාපණෙ දත්වා පලායි.

තතො නළකාරපුත්තො අයං මෙ දෙව පිතිඝාතකො චොරොති ආහ. සච්චං කිර චණ්ඩාති. සුණොහි දෙවාති. සුණාමි වදෙහීති. චණ්ඩො තම්පි කාරණං විත්ථාරෙත්වා කථෙසි. රාජා නළකාරං ආමන්තෙත්වා ඉදානි කිං කරොසීති පුච්ඡි. දෙව පිතරං මෙ ලද්ධුං වට්ටතීති. අම්හො චණ්ඩ ඉමස්ස පිතරං ලද්ධුං වට්ටති මතකං පන න සක්කා ආනෙතුං ත්වං ඉමස්ස මාතරං ආනෙත්වා තව ගෙහෙ කත්වා එතස්ස පිතා හොහීති. නළකාරපුත්තො මා මෙ සාමි මතස්ස පිතු ගෙහං භින්දීති ගාමණිචණ්ඩස්ස කහාපණෙ දත්වා පලායි.

ගාමණිචණ්ඩො අට්ටෙ ජයං පත්වා තුට්ඨචිත්තො රාජානං ආහ අත්ථි දෙව තුම්හාකං කෙහිචි කෙහිචි සාසනං පහිතං තං වො කථෙමීති. කථෙහි චණ්ඩාති. චණ්ඩො බ්‍රාහ්මණමාණවකාදීනං සාසනං ආදිං කත්වා පටිලොමක්කමෙන එකෙකං කථෙසි. රාජා පටිපාටියා විස්සජ්ජෙසි. කථං?

පඨමං තාව සාසනං සුත්වා පුබ්බෙ තෙසං වසනට්ඨානෙ වෙලං ජානිත්වා වස්සනකුක්කුටො අහොසි. තෙසං තෙන සඤ්ඤෙන උට්ඨාය මන්තෙ ගහෙත්වා සජ්ඣායං කරොන්තානංයෙව අරුණො උග්ගච්ඡති තෙන තෙසං ගහිතගහිතං න නස්සති, ඉදානි පන තෙසං වසනට්ඨානෙ අවෙලාය වස්සනකුක්කුටො අත්ථි, සො අතිරත්තිං වා වස්සති අතිපභාතෙ වා. අතිරත්තිං වස්සන්තස්ස සඤ්ඤෙනුට්ඨාය මන්තෙ ගහෙත්වා නිද්දාභිභූතා සජ්ඣායං අකත්වාව පුන සයන්ති, අතිපභාතෙ වස්සන්තස්ස සඤ්ඤෙනුට්ඨාය සජ්ඣායිතුං න ලභන්ති තෙන තෙසං ගහිතගහිතං න පඤ්ඤායතීති ආහ.

දුතියං සුත්වා යෙ පුබ්බෙ සමණධම්මං[1] කාරෙන්තා කසිණපරිකම්මෙ යුත්තපයුත්තා අහෙසුං, ඉදානි පන සමණධම්මං විස්සජ්ජෙත්වා අකත්තබ්බෙසු යුත්තපයුත්තා ආරාමෙ උප්පන්නානි ඵලාඵලානි උපට්ඨාකානං දත්වා පිණ්ඩපතිපිණ්ඩකෙන මිච්ඡාජීවෙන ජීවිකං කප්පෙන්ති, තෙන තෙසං ඵලාඵලානි න මධුරානි ජාතානි, සචෙ පන තෙ පුබ්බෙ විය සමග්ගා පුන සමණධම්මෙසු යුත්තපයුත්තා භවිස්සන්ති පුන තෙසං ඵලාඵලානි මධුරානි භවිස්සන්ති. තෙ තාපසා රාජකුලානං පණ්ඩිතභාවං න ජානන්ති. සමණධම්මං තෙසං කාතුං වදෙහීති ආහ.

තතියං සුත්වා තෙ නාගරාජානො අඤ්ඤමඤ්ඤං කලහං කරොන්ති තෙන තං උදකං ආවිලං ජාතං, සචෙ තෙ පුබ්බෙ විය සමග්ගා භවිස්සන්ති පුන පසන්නං උදකං භවිස්සතීති ආහ.

චතුත්ථං සුත්වා සා රුක්ඛදෙවතා පුබ්බෙ අටවිපටිපන්නෙ මනුස්සෙ රක්ඛති, තස්මා නානප්පකාරං බලිකම්මං ලභති, ඉදානි පන ආරක්ඛං න කරොති. තස්මා බලිකම්මං න ලභති. සචෙ පුබ්බෙ විය ආරක්ඛං කරිස්සති පුන ලාභග්ගප්පත්තා භවිස්සති. සා රාජූනං අත්ථිභාවං න ජානාති තස්මා අටවිආරූළ්හමනුස්සානං රක්ඛං කාතුං වදෙහීති ආහ.

පඤ්චමං සුත්වා යස්මිං වම්මිකපාදෙ නිසීදිත්වා සො තිත්තිරො මනාපං වස්සති තස්ස හෙට්ඨා මහන්ති[2] නිධිකුම්භි අත්ථි තං උද්ධරිත්වා ගණ්හාහීති ආහ.

ඡට්ඨං සුත්වා යස්ස රුක්ඛස්ස මූලෙ සො මිගො තිණානි ඛාදිතුං සක්කොති තස්ස රුක්ඛස්ස උපරි මහන්තං භමරමධු අත්ථි. සො මධුමක්ඛිතෙසු තිණෙසු පලුද්ධො අඤ්ඤානි ඛාදිතුං න සක්කොති තං ත්වංමධුපටලං හරිත්වා අග්ගමධුං අම්හාකං පහිණ සෙසං අත්තනා පරිභුඤ්ජාති ආහ.

සත්තමං සුත්වා යස්මිං වම්මිකෙ සො සප්පො වසති තස්ස හෙට්ඨා මහන්ති[3] නිධිකුම්භි සො තං රක්ඛමානො වසන්තො නික්ඛමණකාලෙ ධනලොභෙන සරීරං සිපිලං කත්වා ලග්ගන්තො නික්ඛමති ගොචරං ගහෙත්වා ධනසිනෙහෙන අලග්ගන්තො වෙගෙන සහසා පවිසති තං නිධිකුම්භිං උද්ධරිත්වා ත්වං ගණ්හාහීති ආහ.

අට්ඨමං සුත්වා තස්සා තරුණිත්ථියා සාමිකස්ස ච මාතාපිතූනඤ්ච වසනගාමානං අන්තරෙ එකස්මිං ගාමෙ ජාරො අත්ථි, සා තං සරිත්වා තස්මිං සිනෙහෙන සාමිකස්ස ගෙහෙ වසිතුං අසක්කොන්තී මාතාපිතරො පස්සිස්සාමීති ජාරස්ස ගෙහෙ කතිපාහං වසිත්වා මාතාපිතූනං ගෙහං ගච්ඡති. තත්ථ කතිපාහං වසිත්වා පුන ජාරං සරිත්වා සාමිකස්ස ගෙහං ගමිස්සාමීති පුන ජාරස්සෙව ගෙහං ගච්ඡති. තස්සා ඉත්ථියා රාජූනං අත්ථිභාවං ආචික්ඛිත්වා සාමිකස්සෙව කිර ගෙහෙ වසතු නො චෙ වසති රාජා තං ගණ්හාපෙති ජීවිතං තෙ නත්ථි අප්පමාදං කාතුං වට්ටතීති තස්සා කථෙහීති ආහ.

1. සී සමණධම්ම. 2. මහන්තා-සබ්බත්ථ.

නවමං සුත්වා සා ගණිකා පුබ්බෙ එකස්ස හත්ථතො භතිං ගහෙත්වා තං අජීරාපෙත්වා අඤ්ඤස්ස හත්ථතො න ගණ්හාති තෙනස්සා පුබ්බෙ බහුං උප්පජ්ජි. ඉදානි පන අත්තනො ධම්මතං විස්සජ්ජෙත්වා එකස්ස හත්ථතො ගහිතං අජීරාපෙත්වාව අඤ්ඤස්ස හත්ථතො ගණ්හාති පුරිමස්ස ඔකාසං අකත්වා පච්ඡිමස්ස කරොති තෙනස්සා භති න උප්පජ්ජති න කොචි තං උපසඞ්කමන්ති සචෙ අත්තනො ධම්මෙ ඨස්සති පුබ්බසදිසාව භවිස්සති අත්තනො ධම්මෙ ඨාතුමස්සා කථෙහීති ආහ.

දසමං සුත්වා සො ගාමභොජකො පුබ්බෙ ධම්මෙන සමෙන අට්ටං විනිච්ඡිණාති තෙන මනුස්සානං පියො අහොසි මනාපො. සම්පියාය මානා වස්ස මනුස්සා බහුං පණ්ණාකාරං ආහරිංසු. තෙන අභිරූපො ධනවා යසසම්පන්නො අහොසි. ඉදානි පන ලඤ්ජවිත්තකො හුත්වා අධම්මෙන අට්ටං විනිච්ඡිණාති තෙන දුග්ගතො කපණො හුත්වා පණ්ඩුරොගෙන අභිභූතො සචෙ පුබ්බෙ විය ධම්මෙන අට්ටං විනිච්ඡිණිස්සති පුන පුබ්බසදිසො භවිස්සති සො රඤ්ඤො අත්ථිභාවං න ජානාති ධම්මෙන අට්ටං විනිච්ඡිණිතුමස්ස කථෙහීති ආහ.

ඉති සො ගාමණිචණ්ඩො ඉමානි එත්තකානි සාසනානි රඤ්ඤො ආරොචෙසි. රාජා අත්තනො පඤ්ඤාය සබ්බානිපි තානි සබ්බඤ්ඤු බුද්ධො විය ව්‍යාකරිත්වා ගාමණිචණ්ඩස්ස බහුං ධනං දත්වා තස්ස වසනගාමං බ්‍රහ්මදෙය්‍යං කත්වා තස්සෙව දත්වා උය්‍යොජෙසි. සො නගරා නික්ඛමිත්වා බොධිසත්තෙන දින්නං සාසනං බ්‍රාහ්මණමාණවකානඤ්ච තාපසානඤ්ච නාගරාජස්ස ච රුක්ඛදෙවතාය ච ආරොචෙත්වා තිත්තිරස්ස නිසීදනට්ඨානතො නිධිං ගණ්හිත්වා මිගස්ස තිණඛාදනට්ඨානෙ රුක්ඛතො භමරමධුං ගහෙත්වා රඤ්ඤො මධුං පෙසෙත්වා සප්පස්ස වසනට්ඨානෙ වම්මිකං භින්දාපෙත්වා නිධිං සඞ්ගහෙත්වා තරුණිත්ථියා ච ගණිකාය ච ගාමභොජකස්ස ච රඤ්ඤො කථිතනියාමෙන සාසනං ආරොචෙත්වා මහන්තෙන යසෙන අත්තනො ගාමං ගන්ත්වා යාවතායුකං ඨත්වා යථාකම්මං ගතො. ආදාසමුඛරාජාපි දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා ජීවිතාවසානෙ සග්ගපදං පූරෙන්තො ගතො.

සත්ථා න භික්ඛවෙ තථාගතො ඉදානෙව මහාපඤ්ඤො පුබ්බෙපි මහාපඤ්ඤොයෙවාති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ බහූ සොතාපන්නා සකදාගාමී අනාගාමී අරහන්තො අහෙසුං. තදා ගාමණිචණ්ඩො ආනන්දො අහොසි. ආදාසමුඛරාජා පන අහමෙවාති.

ගාමණිචණ්ඩජාතකං.

---

3. 1. 8.

යාවතා චන්දිමසූරියාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං උක්කණ්ඨිතභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරමානො එකං අලඞ්කතපටියත්තං ඉත්ථිං දිස්වා උක්කණ්ඨි. අථ නං භික්ඛූ ධම්මසභං ආනෙත්වා අයං භන්තෙ භික්ඛු උක්කණ්ඨිතොති සත්ථු දස්සෙසුං. සත්ථා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු උක්කණ්ඨිතොති පුච්ඡිත්වා සච්චං භන්තෙති වුත්තෙ කදා ත්වං භික්ඛු අගාරං අජ්ඣාවසමානො තණ්හං පූරෙතුං සක්ඛිස්සසි කාමතණ්හා හි නාමෙසා සමුද්දො විය දුප්පූරා පොරාණා හි ද්විසහස්සපරිත්තදීපපරිවාරෙසු චතුසු මහාදීපෙසු චක්කවත්තිරජ්ජං කාරෙත්වා මනුස්සපරිහාරෙනෙව චාතුම්මහාරාජිකදෙවලොකෙ රජ්ජං කාරෙන්තා තාවතිංසදෙවලොකෙ ඡත්තිංසාය සක්කානඤ්ච වසනට්ඨානෙ දෙවරජ්ජං කාරෙත්වාපි අත්තනො කාමතණ්හං පූරෙතුං අසක්කොන්තාව කාලමකංසු ත්වං පනෙතං තණ්හං කදා පූරෙතුං සක්ඛිස්සසීති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ පඨමකප්පිකෙසු **මහාසම්මතො** නාම රාජා අහොසි. තස්ස පුත්තො **රොජො** නාම. තස්ස පුත්තො **වරරොජො** නාම. තස්ස පුත්තො **කල්‍යාණො** නාම. තස්ස පුත්තො **වරකල්‍යාණො** නාම. වරකල්‍යාණස්ස පුත්තො **උපොසථො** නාම.[1] උපොසථස්ස පුත්තො[2] **මන්ධාතා** නාම අහොසි. සො සත්තහි රතනෙහි චතුහි ච ඉද්ධීහි සමන්නාගතො චක්කවත්තිරජ්ජං කාරෙසි. තස්ස වාමහත්ථං සම්මිඤ්ජිත්වා දක්ඛිණහත්ථෙන අප්පොඨිතකාලෙ ආකාසා දිබ්බමෙඝො විය ජන්නුප්පමාණං සත්තරතනවස්සං වස්සති. එවරූපො අච්ඡරියමනුස්සො අහොසි. සො චතුරාසීතිවස්සසහස්සානි කුමාරකීළං කීළි චතුරාසීතිවස්සසහස්සානි ඔපරජ්ජං කාරෙසි. චතුරාසීතිවස්සසහස්සානි චක්කවත්තිරජ්ජං කාරෙසි. ආයු පනස්ස අසඞ්ඛෙය්‍යං අහොසි.

සො එකදිවසං කාමතණ්හං පූරෙතුං අසක්කොන්තො උක්කණ්ඨිතාකාරං දස්සෙසි. අමච්චා කින්නු ඛො දෙව උක්කණ්ඨිතොසීති පුච්ඡිංසු. මය්හං පුඤ්ඤබලෙ ඔලොකියමානෙ ඉදං රජ්ජං කිං කරිස්සති කතරං නු ඛො ඨානං රමණීයතරන්ති. දෙවලොකො මහාරාජාති. සො චක්කරතනං අබ්භුක්කිරිත්වා සද්ධිං පරිසාය චාතුම්මහාරාජිකදෙවලොකං අගමාසි. අථස්ස චත්තාරො මහාරාජානො දිබ්බමාලාගන්ධහත්ථා දෙවගණපරිවුතා පච්චුග්ගමනං කත්වා තං ආදාය චාතුම්මහාරාජිකදෙවලොකං ගන්ත්වා දෙවරජ්ජං අදංසු. තස්ස සකපරිසාය පරිවාරිතස්සෙව තස්මිං රජ්ජං කාරෙන්තස්ස දීඝො අද්ධා වීතිවත්තො. සො තත්ථාපි තණ්හං පූරෙතුං අසක්කොන්තො උක්කණ්ඨිතාකාරං දස්සෙසි. චත්තාරො මහාරාජානො කින්නු ඛො මහාරාජ උක්කණ්ඨිතොසීති පුච්ඡිංසු. ඉමම්හා දෙවලොකා කතරං ඨානං රමණීයතරන්ති. මයං දෙව පරෙසං උපට්ඨාකමනුස්සසදිසා තාවතිංසදෙවලොකො රමණීයොති. මන්ධාතා චක්කරතනං අබ්භුක්කිරිත්වා අත්තනො පරිසාය පරිවුතො තාවතිංසාභිමුඛො පායාසි. අථස්ස සක්කො දෙවරාජා දිබ්බමාලාගන්ධහත්ථො

1. ස්‍යා. තස්ස පුත්තො වරඋපොසථො නාම. 2. ස්‍යා. වරඋපොසථස්ස පුත්තො.

දෙවගණපරිවුතො පච්චුග්ගමණං කත්වා තං හත්ථෙ ගහෙත්වා ඉතො එහි මහාරාජාති ආහ. රඤ්ඤො දෙවගණපරිවුතස්ස ගමණකාලෙ පරිනායකරතනං චක්කරතනං ආදාය සද්ධිං පරිසාය මනුස්සපථං ඔතරිත්වා අත්තනො නගරමෙව පාවිසි. සක්කො මන්ධාතුං තාවතිංසභවනං නෙත්වා දෙවතා ද්වෙ කොට්ඨාසෙ කත්වා අත්තනො රජ්ජං මජ්ඣෙ භින්දිත්වා අදාසි.

තතො පට්ඨාය ද්වෙ රාජානො රජ්ජං කාරෙසුං. එවං කාලෙ ගච්ඡන්තෙ සක්කො සට්ඨිඤ්ච වස්සසතසහස්සානි තිස්සො ච වස්සකොටියො ආයුං ඛෙපෙත්වා චවි. අඤ්ඤො සක්කො නිබ්බත්ති. සොපි දෙවරජ්ජං කාරෙත්වා ආයුක්ඛයෙන චවි. එතෙනුපායෙන ඡත්තිංස සක්කා චවිංසු. මන්ධාතා පන මනුස්සපරිහාරෙන දෙවරජ්ජං කාරෙතියෙව. තස්ස එවං කාලෙ ගච්ඡන්තෙ භීය්‍යොසොමත්තාය කාමතණ්හා උප්පජ්ජි. සො කිං මෙ උපඩ්ඪරජ්ජෙන සක්කං මාරෙත්වා එකරජ්ජමෙව කරිස්සාමීති චින්තෙසි. සක්කං මාරෙතුං නාම න සක්කා. තණ්හා පනෙසා විපත්තිමූලා. තෙනස්ස ආයුසඞ්ඛාරො පරිහායි. ජරා සරීරං පහරි. මනුස්සසරීරඤ්ච නාම දෙවලොකෙ න භිජ්ජති. අථ සො දෙවලොකා භස්සිත්වා උය්‍යානෙ ඔතරි. උය්‍යානපාලො තස්ස ආගතභාවං රාජකුලෙ නිවෙදෙසි. රාජකුලං ආගන්ත්වා උය්‍යානෙයෙව සයනං පඤ්ඤපෙසි. රාජා අනුට්ඨානසෙය්‍යාය නිපජ්ජි. අමච්චා දෙව තුම්හාකං පරතො කිං කථෙමාති පුච්ඡිංසු. මම පරතො තුම්හෙ ඉමං සාසනං මහාජනස්ස කථෙය්‍යාථ මන්ධාතුමහාරාජා ද්විසහස්සපරිත්තදීපපරිවාරෙසු චතුසු මහාදීපෙසු චක්කවත්තිරජ්ජං කාරෙත්වා දීඝරත්තං චාතුම්මහාරාජිකෙසු රජ්ජං කාරෙත්වා ඡත්තිංසාය සක්කානං ආයුපරිමාණෙන දෙවලොකෙ රජ්ජං කාරෙත්වා තණ්හං අපූරෙත්වාව කාලමකාසීති. සො එවං වත්වා කාලං කත්වා යථාකම්මං ගතො.

සත්ථා ඉමං අතීතං ආහරිත්වා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා ඉමා ගාථා අවොච :–

යාවතා චන්දිමසූරියා පරිහරන්ති දිසාභන්ති විරොචනා,
සබ්බෙව දාසා මන්ධාතු යෙ පාණා පථවිනිස්සිතා.

න කහාපණවස්සෙන තිත්ති කාමෙසු විජ්ජති,
අප්පස්සාදා දුඛා කාමා ඉති විඤ්ඤාය පණ්ඩිතො.

අපි දිබ්බෙසු කාමෙසු රතිං සො නාධිගච්ඡති,
තණ්හක්ඛයරතො හොති සම්මාසම්බුද්ධසාවකොති.

තත්ථ–**යාවතාති** පරිච්ඡෙදවචනං. **පරිහරන්තීති** යත්තකෙන පරිච්ඡෙදෙන සිනෙරුං පරිහරන්ති. **දිසාභන්තීති** දසසු දිසාසු භාසන්ති පභාසන්ති. **විරොචනාති** ආලොකකරණතාය විරොචනසභාවා. **සබ්බෙව දාසා මන්ධාතු යෙ පාණා පථවිනිස්සිතාති** එත්තකෙ පදෙසෙ යෙ

පඨවිනිස්සිතා පාණා ජනපදවාසිනො මනුස්සා සබ්බෙව තෙ දාසා මයං රඤ්ඤො මන්ධාතුස්ස අයිරකො නො රාජා මන්ධාතාති එවං උපගන්ත්වා භුජිස්සාපි සමානා දාසායෙව.

න කහාපණවස්සෙනාති තෙසං දාසභූතානං මනුස්සානං අනුග්ගහාය යං මන්ධාතා අප්ඵොටෙත්වා සත්තරතනවස්සං වස්සාපෙති තං ඉධ කහාපණවස්සන්ති වුත්තං. **තිත්ති කාමෙසූ**ති තෙනාපි කහාපණවස්සෙන වත්ථුකාමකිලෙසකාමෙසු තිත්ති නාම නත්ථි එවං දුප්පූරා එසා තණ්හා. **අප්පස්සාදා දුඛා කාමා**ති සුපිනකූපමත්තා කාමා නාම අප්පස්සාදා පරිත්තසුඛා දුක්ඛමෙව පනෙත්ථ බහුතරං තං දුක්ඛක්ඛන්ධසුත්තපරියායෙන දීපෙතබ්බං. **ඉති විඤ්ඤායා**ති එවං ජානිත්වා.

දිබ්බෙසූති දෙවතානං පරිභොගෙසු රූපාදීසු. **රතිං සො**ති සො විපස්සකො භික්ඛු දිබ්බෙහි කාමෙහි නිමන්තියමානොපි තෙසු රතිං නාධිගච්ඡති ආයස්මා සමිද්ධි විය. **තණ්හක්ඛයරතො**ති නිබ්බාණරතො නිබ්බාණං හි ආගම්ම තණ්හා ඛීයති තස්මා තං තණ්හක්ඛයොති වුච්චති. තත්ථ රතො හොති අභිරතො. **සම්මාසම්බුද්ධසාවකො**ති බුද්ධස්ස සවණන්තෙ ජාතො[1] බහුස්සුතො යොගාවචරපුග්ගලො.

එවං සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා චත්තාරි සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. අඤ්ඤෙ පන බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසු. තදා මන්ධාතුමහාරාජා අහමෙව අහොසින්ති.

මන්ධාතුජාතකං.

---

3. 1. 9.

නාසිමස්සාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ආයස්මතො ආනන්දස්ස කොසලරඤ්ඤො මාතුගාමානං හත්ථතො පඤ්චසතානි රඤ්ඤො හත්ථතො පඤ්චසතානීති දුස්සසහස්සපටිලාභවත්ථුං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථුං හෙට්ඨා දුකනිපාතෙ ගුණජාතකෙ විත්ථාරිතමෙව.

අතීතෙ පන බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කාසිරට්ඨෙ[2] බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා නාමගහණදිවසෙ තිරීටවච්ඡකුමාරොති කතනාමො අනුපුබ්බෙන වයප්පත්තො තක්කසිලාය සිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා අගාරං අජ්ඣාවසන්තො මාතාපිතූනං කාලකිරියාය සංවිග්ගො නික්ඛමිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අරඤ්ඤෙ යත්ථ වනමූලඵලාඵලෙහි යාපෙන්තො වාසං කප්පෙසි. තස්මිං තත්ථ වසන්තෙ බාරාණසිරඤ්ඤො පච්චන්තො කුප්පි. සො තත්ථ ගන්ත්වා යුද්ධෙ පරාජිතො මරණභයභීතො හත්ථික්ඛන්ධගතො එකෙන පස්සෙන පලායිත්වා අරඤ්ඤෙ විචරන්තො පුබ්බණ්හසමයෙ තිරීට

---

1 සයා. සම්මා සාමඤ්ච සච්චානං බුද්ධත්තා සම්මාසම්බුද්ධො සවණන්තෙ ජාතත්තා සාවකො.

2. සයා. කාලිඞ්ගරට්ඨෙ

වචෙජ ඵලාඵලත්ථාය ගතෙ තස්ස අස්සමපදං පාවිසි. සො තාපසානං වසනට්ඨානානි ගවෙසන්තො ඔතරිත්වා වාතාතපකිලන්තො පිපාසිතො පානීයඝටං ඔලොකෙන්තො කත්ථචි අදිස්වා චඞ්කමනකොටියං උදපානං අද්දස. උදකං උස්සිඤ්චනත්ථාය රජ්ජුඝටං අදිස්වා පිපාසං සන්ධාරෙතුං අසක්කොන්තො හත්ථිස්ස කුච්ඡියං බද්ධං යොත්තං ගහෙත්වා හත්ථිං උදපානතටෙ ඨපෙත්වා තස්ස පාදෙ යොත්තං බන්ධිත්වා යොත්තෙන උදපානං ඔතරිත්වා යොත්තෙ අපාපුණන්තෙ උත්තරිත්වා උත්තරසාටකං යොත්තකොටියං සංඝාටෙත්වා පුන ඔතරි. තථාපි නප්පහොසියෙව. සො අග්ගපාදෙහි උදකං ඵුසිත්වා අතිපිපාසිතො පිපාසං විනොදෙත්වා මරණම්පි සුමරණන්ති උදපානෙ පතිත්වා යාවදත්ථං පිවිත්වා පච්චුත්තරිතුං අසක්කොන්තො තත්ථෙව අට්ඨාසි. හත්ථීපි සුසික්ඛිතත්තා අඤ්ඤත්ථ අගන්ත්වා රාජානං ඔලොකෙන්තො තත්ථෙව ඨිතො.

බොධිසත්තො සායණ්හසමයෙ ඵලාඵලං ආහරිත්වා හත්ථිං දිස්වා රාජා ආගතො භවිස්සති වම්මිතහත්ථියෙව පන පඤ්ඤායති කින්නුඛො කාරණන්ති සො හත්ථිසමීපං උපසඞ්කමි. හත්ථී තස්ස උපසඞ්කමනභාවං ඤත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි.

බොධිසත්තො උදපානතටං ගන්ත්වා රාජානං දිස්වා මා භායි මහාරාජාති සමස්සාසෙත්වා නිස්සෙණිං බන්ධිත්වා රාජානං උත්තාරෙත්වා කායමස්ස සම්බාහිත්වා තෙලෙන මක්ඛෙත්වා නහාපෙත්වා ඵලා ඵලාදීනි දත්වා හත්ථිස්ස සන්නාහං මොචෙසි.

රාජා වීහතීහං විස්සමිත්වා බොධිසත්තං අත්තනො සන්තිකං ආගමනත්ථාය පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා පක්කාමි. රාජබලං නගරස්ස අවිදූරෙ ඛන්ධාවාරං බන්ධිත්වා ඨිතං රාජානං ආගච්ඡන්තං දිස්වා පරිවාරෙසි. බොධිසත්තොපි මාසද්ධමාසච්චයෙන බාරාණසිං පත්වා උය්‍යානෙ වසිත්වා පුනදිවසෙ භික්ඛං චරමානො රාජද්වාරං ගතො.

රාජා මහාවාතපානං උග්ඝාටෙත්වා රාජඞ්ගණං ඔලොකයමානො බොධිසත්තං දිස්වා සඤ්ජානිත්වා පාසාදා ඔරුය්හ වන්දිත්වා මහාතලෙ ආරොපෙත්වා සමුස්සිතසෙතච්ඡත්තෙ රාජපල්ලඞ්කෙ නිසීදාපෙත්වා අත්තනො පටියාදිතං ආහාරං භොජෙත්වා සයම්පි භුඤ්ජිත්වා උය්‍යානා නෙත්වා තත්ථස්ස චඞ්කමනාදිපරිවාරං වසනට්ඨානං කාරෙත්වා සබ්බපබ්බජිතපරික්ඛාරෙ දත්වා උය්‍යානපාලං පටිච්ඡාපෙත්වා වන්දිත්වා පක්කාමි.

තතො පට්ඨාය බොධිසත්තො රාජනිවෙසනෙ භුඤ්ජි. මහාසක්කාරසම්මානො අහොසි. තං අසහමානා අමච්චා එවරූපං සක්කාරං එකො යොධො ලභමානො කිං නාම න කරෙය්‍යාති වත්වා උපරාජානං උපසඞ්කමිත්වා දෙව අම්හාකං රාජා එකං තාපසං අතිමමායති කින්නාම තෙන තස්මිං දිට්ඨං තුම්හෙපි තාව රඤ්ඤා සද්ධිං මන්තෙථාති සො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා අමච්චෙහි සද්ධිං රාජානං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා පඨමං ගාථමාහ :-

නයිමස්ස විජ්ජාමයමත්ථි කිඤ්චි
න බන්ධවො නො පන තෙ සහායො;
අථ කෙන වණ්ණෙන තිරීටවච්ඡො
තෙදණ්ඩිකො භුඤ්ජති අග්ගපිණ්ඩන්ති.

තත්ථ-**නයිමස්ස විජ්ජාමයමත්ථි කිඤ්චීති** ඉමස්ස තාපසස්ස විජ්ජාමයං කිඤ්චි කම්මං නත්ථි. **න බන්ධවොති** සුතබන්ධවසිප්පබන්ධවගොත්තබන්ධවඤාතිබන්ධවෙසු අඤ්ඤතරොපි න හොති. **නො පන තෙ සහායොති** සහපංසුකිළිතො සහායකොපි තෙ න හොති. **කෙන වණ්ණෙනාති** කෙන කාරණෙන. **තිරීටවච්ඡොති** තස්ස නාමං. **තෙදණ්ඩිකොති** කුණ්ඩිකං ඨපනත්ථාය තිදණ්ඩං ගහෙත්වා චරන්තො. **අග්ගපිණ්ඩ**න්ති රසසම්පන්නං රාජාරහං අග්ගභොජනං.

තං සුත්වා රාජා පුත්තං ආමන්තෙත්වා තාත මම පච්චන්තං ගන්ත්වා යුද්ධපරාජිතස්ස විහතිහං අනාගතභාවං සරසීති වත්වා සරාමීති වුත්තෙ තදා මයා ඉමං නිස්සාය ජීවිතං ලද්ධන්ති සබ්බං තං පවත්තිං ආචික්ඛිත්වා තාත මම ජීවිතදායකෙ මම සන්තිකං ආගතෙ රජ්ජං දදන්තොපි අහං නෙව එතෙන කතගුණානුරූපං කාතුං සක්කොමීති වත්වා ඉතරා ද්වෙ ගාථා අවොච:—

ආපාසු මෙ යුද්ධපරාජිතස්ස
එකස්ස කත්වා විවනස්මිං ඝොරෙ;
පසාරයී කිච්ඡගතස්ස පාණිං
තෙනූදතාරිං දුඛසම්පරෙතො.

එතස්ස කිච්චෙන ඉධානුපත්තො
වෙසායිනො විසයා ජීවලොකෙ;
ලාභාරහො තාත තිරීටවච්ඡො
දෙථස්ස භොගං යජතඤ්ච යඤ්ඤන්ති.

තත්ථ-**ආපාසූ**ති ආපදාසු. **එකස්සාති** අදුතියස්ස. **කත්වා**ති අනුකම්පං කරිත්වා පෙමං උප්පාදෙත්වා ච. **විවනස්මි**න්ති පානීයරහිතෙ අරඤ්ඤෙ. **ඝොරෙති** දාරුණෙ. **පසාරයී කිච්ඡගතස්ස පාණි**න්ති නිස්සෙණිං බන්ධිත්වා කූපං ඔතාරෙත්වා දුක්ඛගතස්ස මය්හං උත්තාරණත්ථාය විරියපටිසංයුත්තං හත්ථං පසාරෙසි. **තෙනූදතාරිං දුඛසම්පරෙතොති** තෙන කාරණෙනම්හි දුක්ඛපරිවාරිතොපි තම්හා කූපා උත්තිණ්ණො.

එතස්ස කිච්චෙන ඉධානුපත්තොති අහං එතස්ස තාපසස්ස කිච්චෙන එතෙන කතස්ස කිච්චස්සානුභාවෙන ඉධ අනුප්පත්තො. **වෙසායිනො විසයාති** වෙසායී වුච්චති යමො, තස්ස විසයා. **ජීවලොකෙති** මනුස්සලොකෙ. අහං හි ඉමස්මිං ජීවලොකෙ ඨිතො යමවිසයං මච්චුවිසයං පරලොකං ගතො නාම අහොසිං. සොම්හි එතස්ස කාරණා තතො පුන ඉධාගතොති වුත්තං හොති. **ලාභාරහොති** ලාභස්ස අරහො චතුපච්චයලාභස්ස අනුච්ඡවිකො. **දෙථස්ස භොග**න්ති

එතෙන පරිභුඤ්ජිතබ්බං චතුපච්චයං සබ්බං සමණපරික්ඛාරසඞ්ඛාතං භොගං එතස්ස දෙථ. **යජන්තු ච යඤ්ඤන්ති** ත්වඤ්ච අමච්චා ච නාගරා චාති සබ්බෙපි තුම්හෙ එතස්ස භොගං දෙථ යඤ්ඤඤ්ච යජථ තස්ස හි දීයමානො දෙය්‍යධම්මො තෙන භුඤ්ජිතබ්බත්තා භොගො හොති ඉතරෙසං දානයඤ්ඤත්තා යඤ්ඤො. තෙනාහ-දෙථස්ස භොගං යජන්තු යඤ්ඤන්ති.

එවං රඤ්ඤො ගගනතලෙ චන්දං උට්ඨාපෙන්තෙන විය බොධිසත්තස්ස **ගුණෙ** පකාසිතෙ තස්ස ගුණා සබ්බත්ථකමෙව පාකටා ජාතා අතිරෙකතරො තස්ස ලාභසක්කාරො උදපාදි. තතොපට්ඨාය ච උපරාජා වා අමච්චා වා අඤ්ඤො වා කොචි කිඤ්චි රාජානං වත්තුං න විසහි. **රාජා** බොධිසත්තස්ස ඔවාදෙ ඨත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා සග්ග **පදං පූරෙසි**. බොධිසත්තොපි අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච උප්පාදෙත්වා බ්‍රහ්මලොකපරායණො අහොසි.

සත්ථා පොරාණකපණ්ඩිතාපි උපකාරවසෙනෙව කරිංසූති ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා රාජා ආනන්දො අහොසි. තාපසො පන අහමෙවාති.

තිරීටවච්ඡජාතකං.

3. 1. 10.

යස්සත්ථා දූරමායන්තීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං ලොලභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථුං නවකනිපාතෙ කාකජාතකෙ ආවි භවිස්සති.

සත්ථා පන තං භික්ඛුං ආමන්තෙත්වා න ඛො භික්ඛු ඉදානෙව පුබ්බෙපි ත්වං ලොලො ලොල්‍යකාරණෙනෙව පන අසිනා සීසච්ඡෙදනං ලභීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස පුත්තො හුත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලායං සිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා පිතු අච්චයෙන රජ්ජෙ පතිට්ඨාය භොජනසුද්ධිකො අහොසි. තෙනස්ස භොජනසුද්ධිකරාජාත්වෙව නාමං ජාතං. සො කිර තථාරූපෙන විධානෙන භත්තං භුඤ්ජති යථාස්ස එකිස්සා භත්තපාතියා සතසහස්සං වයං ගච්ඡති. භුඤ්ජන්තො පන අන්තො ගෙහෙ න භුඤ්ජති. අත්තනො පන භොජනවිධානං ඔලොකෙන්තං මහාජනං පුඤ්ඤං කාරෙතුකාමතාය රාජද්වාරෙ රතනමණ්ඩපං කාරෙත්වා භොජනවෙලාය තං අලඞ්කාරාපෙත්වා කඤ්චනමයෙ සමුස්සිත සෙතච්ඡත්තෙ රාජපල්ලඞ්කෙ නිසීදිත්වා ඛත්තියකඤ්ඤාහි පරිවුතො සතසහස්සග්ඝනිකාය සුවණ්ණපාතියා සතරසභොජනං භුඤ්ජති.

අථෙකො ලොලමනුස්සො තස්ස භොජනවිධානං ඔලොකෙත්වා තං භොජනං භුඤ්ජිතුකාමො හුත්වා පිපාසං සන්ධාරෙතුං අසක්කොන්තො අත්ථෙස උපායොති ගාළ්හං නිවාසෙත්වා හත්ථෙ උක්ඛිපිත්වා භො

අහං දූතො දූතොති උච්චාසද්දං කාරෙන්තො රාජානං උපසඞ්කමි. තෙන ච සමයෙන තස්මිං ජනපදෙ දූතොස්මීති වදන්තං න වාරෙන්ති. තස්මා මහාජනො ද්විධා භිජ්ජිත්වා ඔකාසං අදාසි. සො වෙගෙන ගන්ත්වා රඤ්ඤො පාතිතො එකං භත්තපිණ්ඩං ගහෙත්වා මුඛෙ පක්ඛිපි. අථස්ස සීසං ඡින්දිස්සාමීති අසිග්ගාහො අසිං අබ්බාහෙසි. රාජා මා පහරීති වාරෙසි. මා භායි භුඤ්ජස්සූති හත්ථං ධොවිත්වා නිසීදි. භොජනපරියොසානෙ චස්ස අත්තනො පිවනපානීයමෙව තම්බූලඤ්ච දාපෙත්වා භො පුරිස ත්වං දූතොමහීති වදසි කස්ස දූතොසීති පුච්ඡි. මහාරාජ අහං තණ්හාය දූතො උදරදූතො තණ්හා මං ආණාපෙත්වා ත්වං ගච්ඡාහීති දූතං කත්වා පෙසෙසීති වත්වා පුරිමා ද්වෙ ගාථා අවොච :-

යස්සත්ථා දූරමායන්ති අමිත්තමපි යාචිතුං,
තස්සූදරස්සහං දූතො මා මෙ කුජ්ඣ රථෙසභ.

යස්ස දිවා ච රත්තො ච වසමායන්ති මාණවා,
තස්සූදරස්සහං දූතො මා මෙ කුජ්ඣ රථෙසභාති.

තත්ථ-**යස්සත්ථා දූරමායන්තීති** යස්ස අත්ථාය ඉමෙ සත්තා තණ්හා වසිකා හුත්වා දූරම්පි ගච්ඡන්ති. **රථෙසභාති** රථයොධජෙට්ඨක.

රාජා තස්ස වචනං සුත්වා සච්චමෙතං ඉමෙ සත්තා උදරදූතා තණ්හාවසෙන විචරන්ති, තණ්හාව ඉමෙ සත්තෙ විචාරෙති. යාව මනාපඤ්ච වත ඉමිනා කථිතන්ති තස්ස පුරිසස්ස තුස්සිත්වා තතියං ගාථමාහ :-

දදාමි තෙ බ්‍රාහ්මණ රොහිණීනං
ගවං සහස්සං සහ පුඞ්ගවෙන,
දූතො හි දූතස්ස කථං න දජ්ජං
මයම්පි තස්සෙව භවාම දූතාති.

තත්ථ-**බ්‍රාහ්මණාති** ආලපනමත්තමෙතං. **රොහිණීනන්ති** රත්ත වණ්ණානං. **සහ පුඞ්ගවෙනාති** යූථපරිනායකෙන උපද්දවරක්ඛකෙන වසභෙන සද්ධිං. **මයම්පීති** අහඤ්ච අවසෙසා ච සබ්බෙ සත්තා තස්සෙව උදරස්ස දූතා භවාම. තස්මා අහං උදරදූතො සමානො උදරදූතස්ස තුය්හං කස්මා න දජ්ජන්ති.

එවඤ්ච පන වත්වා ඉමිනා වතම්හි පුරිසෙන සුතපිතත්තකාරණාය අපුබ්බං කාරණං සාවිතොති තුට්ඨචිත්තො තස්ස මහන්තං යසං අදාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ ලොලභික්ඛු අනාගාමිඵලෙ පතිට්ඨහි. බහූ සොතාපන්නාදයො අහෙසුං. තදා ලොලපුරිසො එතරහි ලොලභික්ඛු. භොජනසුද්ධිකරාජා පන අහමෙවාති.

දූතජාතකං.

සඞ්කප්පවග්ගො පඨමො.

3. 2. 1.

යථා කෙසා ච මස්සූචාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ආනන්දබොධිම්හි මාලාපූජකාරකෙ භික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථුං කාලිඞ්ගබොධිජාතකෙ ආවි භවිස්සති.

සො පන ආනන්දත්ථෙරෙන රොපිතත්තා **ආනන්දබොධී**ති ජාතො. ථෙරෙන හි ජෙතවනද්වාරකොට්ඨකෙ බොධිස්ස රොපිතභාවො සකල ජම්බුදීපං පත්ථරි. අථෙකච්චෙ ජනපදවාසිනො භික්ඛූ ආනන්දබොධිම්හි මාලාපූජං කරිස්සාමාති ජෙතවනං ආගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා පුන දිවසෙ සාවත්ථිං පවිසිත්වා උප්පලවීථිං ගන්ත්වා මාලං අලභිත්වා ආගන්ත්වා ආනන්දත්ථෙරස්ස ආරොචෙසුං ආවුසො මයං බොධිම්හි මාලාපූජං කරිස්සාමාති උප්පලවීථිං ගන්ත්වා එකමාලම්පි න ලභිම්හාති. ථෙරො අහං වො ආවුසො ආහරිස්සාමීති උප්පලවීථිං ගන්ත්වා බහූ නීලුප්පල කලාපෙ උක්ඛිපාපෙත්වා ආගම්ම තෙසං දාපෙසි. තෙ තානි ගහෙත්වා බොධිපූජං කරිංසු. තං පවත්තිං ඤත්වා ධම්මසභායං භික්ඛූ ථෙරස්ස ගුණකථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො ජානපදා භික්ඛූ අප්පපුඤ්ඤා උප්පල වීථිං ගන්ත්වා මාලං න ලභිංසු ථෙරො පන ගන්ත්වාව ආහරාපෙසීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව වචනකුසලා කථාකුසලා මාලං ලභන්ති පුබ්බෙපි ලභිංසුයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සෙට්ඨිපුත්තො අහොසි. අන්තොනගරෙච එකස්මිං සරෙ පදුමානි පුප්ඵන්ති. එකො ඡින්නනාසො පුරිසො සරං රක්ඛති. අථෙකදිවසං බාරාණසියං උස්සවෙ ඝුට්ඨෙ මාලං පිළන්ධිත්වා උස්සවං කීළිතුකාමා තයො සෙට්ඨිපුත්තා නාසච්ඡින්නස්ස අභූතෙන වණ්ණං වත්වා මාලෙ යාචිස්සාමාති නාසච්ඡින්නස්ස පදුමානි භඤ්ජනකාලෙ සරසන්තිකං ගන්ත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. තෙසු එකො තං ආමන්තෙත්වා පඨමං ගාථමාහ:-

යථා කෙසා ච මස්සූ ච ඡින්නං ඡින්නං විරූහති,
එවං රූහතු තෙ නාසා පදුමං දෙහි යාචිතොති.

සො තස්ස කුජ්ඣිත්වා පදුමං න අදාසි. අථස්ස දුතියො දුතියං ගාථමාහ:-

යථා සාරදිකං බීජං ඛෙත්තෙ වුත්තං විරූහති,
එවං රූහතු තෙ නාසා පදුමං දෙහි යාචිතොති.

තත්ථ-**සාරදික**න්ති සරදසමයෙ ගහෙත්වා නික්ඛිත්තං සාරසම්පන්නං බීජං. සො තස්සපි කුජ්ඣිත්වා පදුමං න අදාසි. අථස්ස තතියො තතියං ගාථමාහ:-

උභොපි පලපන්තෙතෙ අපි පදුමානි දස්සති
වජ්ජුං වා තෙ න වා වජ්ජුං නත්ථි නාසාය රූහනා,
දෙහි සම්ම පදුමානි අහං යාචාමි යාචිතොති

තත්‍ථ-උභොපි පලපනෙතනෙති එතෙ වෙපි මුසා වදනති. **අපි පදුමානීති** අපි නාම නො පදුමානි දසසතීති චිනෙතත්‍වා එවං වදනති. **වජ්ජුං වා තෙ න වා වජ්ජූ**නති තව නාසා රුහතීති එවං වදෙයසුං වා න වා වදෙයසුං එතෙසං වචනං නාම අපපමාණං සබබථාපි තසසි නාසාය රුහනා. **අහං** පන තෙ නාසං පටිච්ච න කිඤ්චි වදාමි කෙවලං **යාචාමි**. තසස මෙ **දෙහි සමම පදුමානි යාචිතොති.**

තං සුත්‍වා පදුමසරගොපකො ඉමෙහි වීහි මුසාවාදෙ කතො තුමෙහහි සභාවො කථිතො තුමහාකං අනුච්ඡවිකානි පදුමානීති මහනතං පදුමකලාපං ආදාය තසස සරෙ දත්‍වා අතතනො පදුමසරමෙව ගතො.

සත්‍ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්‍වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා පදුමලාභී සෙට්ඨිපුතෙතා අහමෙව අහොසින්ති.

පදුමජාතකං.

---

3. 2. 2.

පාණි චෙ මුදුකො චසසාති ඉදං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරනෙතා එකං උක්කණ්ඨිතභිකඛුං ආරබභ කථෙසි.

තං හි සත්‍ථා ධම්මසභං ආනීතං සච්චං කිර ත්‍වං භිකඛු උක්කණ්ඨි තොති පුච්ඡිත්‍වා සච්චනති වුතෙත භිකඛු ඉත්‍ථියො නාමෙතා කිලෙස වසෙන ගමණතො අරක්ඛියා, පොරාණකපණ්ඩිතාපි අතතනො ධීතරං රක්ඛිතුං නාසක්ඛිංසු. පිතරා හතෙථ ගහෙත්‍වා ඨිතාව පිතරං අජානා පෙත්‍වා කිලෙසවසෙන පුරිසෙන සද්ධිං පලායීති වත්‍වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහමදතෙත රජ්ජං කාරෙනෙත බොධි සතෙතා තසස අගගමහෙසියා කුච්ඡිසමිං නිබබතතිත්‍වා වයපපතෙතා තක්කසිලාය සිපපානි උගගණ්හිත්‍වා පිතු අච්චයෙන රජෙජ පතිට්ඨාය ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙසි. සො ධීතරඤ්ච භාගිනෙය්‍යඤ්ච වෙපි අනෙතාතිවෙසනෙ පොසෙනෙතා එකදිවසං අමච්චෙහි සද්ධිං නිසිනෙතා මමච්චයෙන මයහං භාගිනෙයො රාජා භවිසසති ධීතා මෙ තසෙසව අගගමහෙසී භවිසසතීති වත්‍වා අපරභාගෙ තෙසං වයපපතතකාලෙ පුන අමච්චෙහි සද්ධිං නිසිනෙතා මයහං භාගි නෙය්‍යසස අඤ්ඤසස ධීතරං ආනෙසසාම මයහං ධීතරම්පි අඤ්ඤසමිං රාජකුලෙ දසසාම එවං නො ඤාතකා බහු භවිසසනතීති ආහ. අමච්චා සමපටිච්ඡිංසු.

අථ රාජා භාගිනෙය්‍යසස බහිගෙහං දාපෙසි. අනෙතා පවෙසනං නිවාරෙසි. තෙ පන අඤ්ඤමඤ්ඤං පටිබද්ධචිත්තා අහෙසුං. කුමාරො කෙන නුඛො උපායෙන රාජධීතරං බහි නීහරාපෙය්‍යනති චිනෙතනෙතා අත්‍ථි උපායොති ධාතියා ලඤ්චං දත්‍වා කිං අය්‍යපුතත කත්තබබනති වුතෙත අමම කථන්නුඛො රාජධීතරං බහිකාතුං ඔකාසං

ලභෙය්‍යාමාති ආහ. රාජධීතාය සද්ධිං කථෙත්වා ජානිස්සාමීති. සාධු අම්මාති. සා ගන්ත්වා එහි අම්ම සීසෙ තෙ ඌකා ගණ්හිස්සාමීති තං නීචපීඨකෙ නිසීදාපෙත්වා සයං උච්චෙ නිසීදිත්වා තස්සා සීසං අත්තනො ඌරුසු ඨපෙත්වා ඌකා ගණ්හමානා රාජධීතාය සීසං නඛෙන විජ්ඣි. රාජධීතා නායං අත්තනො නඛෙන විජ්ඣති පිතුච්ඡාපුත්තස්ස මෙ කුමාරස්ස නඛෙන විජ්ඣතීති ඤත්වා අම්ම ත්වං කුමාරස්ස සන්තිකං අගමාසීති පුච්ඡි. ආම අම්මාති. කිං තෙන සාසනං කථිතන්ති. තව බහිකරණූපායං පුච්ඡති අම්මාති. රාජධීතා පණ්ඩිතො හොන්තො ජානිස්සතීති පඨමං ගාථං වත්වා අම්ම ඉමං උග්ගහෙත්වා කුමාරස්ස කථෙහීති ආහ :–

පාණී චෙ මුදුකො චස්ස නාගො චස්ස සුකාරිතො,
අන්ධකාරො ච වස්සෙය්‍ය අථ නූන තදා සියාති.

සා තං උග්ගණ්හෙත්වා කුමාරස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා අම්ම රාජධීතා කිමාහාති වුත්තෙ අය්‍යපුත්ත අඤ්ඤං කිඤ්චි අවත්වා ඉමං ගාථං පහිණීති තං ගාථං උදාහාසි. කුමාරො තස්සත්ථං ඤත්වා ගච්ඡ අම්මාති තං උය්‍යොජෙසි.

ගාථායත්ථො :– සචෙ තෙ එකස්ස චූළූපට්ඨාකස්ස මම හත්ථො විය හත්ථො **මුදු අස්ස**, යදි ච තෙ ආනඤ්ජකාරණං **සුකාරිතො** එකො හත්ථී අස්ස, යදි ච තං දිවසං චතුරඞ්ගසමන්නාගතො අතිවිය බහලො **අන්ධකාරො** අස්ස, දෙවො ච **වස්සෙය්‍ය, අථ නූන තදා සියා**ති තාදිසෙ කාලෙ ඉමෙ චත්තාරො පච්චයෙ ආගම්ම එකංසෙන තෙ මනොරථස්ස මත්ථකගමනං සියාති.

කුමාරො එතමත්ථං තත්තතො ඤත්වා එකං අභිරූපං මුදුහත්ථං චූළූපට්ඨාකං සජ්ජං කත්වා මඞ්ගලහත්ථිගොපකස්ස ලඤ්ජං දත්වා හත්ථිං ආනඤ්ජකාරණං කාරෙත්වා කාලං ආගමෙන්තො අච්ඡි. අථෙකස්මිං කාළපක්ඛුපොසථදිවසෙ මජ්ඣිමයාමසමනන්තරෙ ඝනකාලමෙඝො වස්සි. සො අයං දානි රාජධීතාය වුත්තදිවසොති වාරණං අභිරුහිත්වා මුදුහත්ථකං චූළූපට්ඨාකං හත්ථිපිට්ඨෙ නිසීදාපෙත්වා ගන්ත්වා රාජනිවෙසනස්ස ආකාසඞ්ගණාභිමුඛෙ ඨානෙ හත්ථිං මහාභිත්තියං අල්ලීයාපෙත්වා වාතපානසමීපෙ තෙමෙන්තො අට්ඨාසි. රාජාපි ධීතරං රක්ඛන්තො අඤ්ඤත්ථ සයිතුං න දෙති. අත්තනො සන්තිකෙ චූළසයනෙ සයාපෙති. සාපි අජ්ජ කුමාරො ආගමිස්සතීති ඤත්වා නිද්දං අනොක්කමිත්වාව නිපන්නා තාත නහායිතුකාමම්හීති ආහ. රාජා එහි අම්මාති තං හත්ථෙ ගහෙත්වා වාතපානසමීපං නෙත්වා නහාහි අම්මාති උක්ඛිපිත්වා වාතපානස්ස බාහිරපදුම්කෙ ඨපෙත්වා එකස්මිං හත්ථෙ ගහෙත්වා අට්ඨාසි. සා නහායමානාව කුමාරස්ස හත්ථං පසාරෙසි. සො තස්සා හත්ථතො ආභරණානි ඔමුඤ්චිත්වා උපට්ඨාකස්ස හත්ථෙ පිළන්ධාපෙත්වා තං උක්ඛිපිත්වා රාජධීතරං නිස්සාය පදුමකෙ ඨපෙසි. සා තස්ස හත්ථං ගහෙත්වා පිතුහත්ථෙ ඨපෙසි. සො තස්ස

හත්ථං ගහෙත්වා ධීතුහත්ථං මුඤ්චි. සා ඉතරස්සාපි හත්ථා ආහරන්තී ඔමුඤ්චිත්වා තස්ස දුතියහත්ථෙ පිළන්ධාපෙත්වා පිතු හත්ථෙ ඨපෙත්වා කුමාරෙන සද්ධිං අගමාසි. රාජා ධීතායෙව මෙති සඤ්ඤාය තං දාරකං නහානපරියොසානෙ සිරිගබ්භෙ සයාපෙත්වා ද්වාරං පිධාය ලඤ්ඡෙත්වා ආරක්ඛං දත්වා අත්තනො සයනං ගන්ත්වා නිපජ්ජි. සො පභාතාය රත්තියා ද්වාරං විවරිත්වා තං දාරකං දිස්වා කිං එතන්ති පුච්ඡි. සො තස්සා කුමාරෙන සද්ධිං ගතභාවං කථෙසි. රාජා විප්පටිසාරී හුත්වා හත්ථෙ ගහෙත්වා වරන්තෙනාපි මාතුගාමං රක්ඛිතුං න සක්කා එවං අරක්ඛියා නාමිත්ථියොති චින්තෙත්වා ඉතරා ද්වෙ ගාථා අවොච :-

අනලා මුදුසම්භාසා දුප්පූරා තා නදීසමා,
සීදන්ති නං විදිත්වාන ආරකා පරිවජ්ජයෙ.

යං එතා උපසෙවන්ති ඡන්දසා වා ධනෙන වා,
ජාතවෙදොව සණ්ඨානං ඛිප්පං අනුදහන්ති නං.

තත්ථ-**අනලා මුදුසම්භාසා**ති මුදුවචනෙනාපි අසක්කුණෙය්‍යා. නෙවසක්කා සණ්හවාචාය සංගණ්හිතුන්ති අත්ථො. පුරිසෙහි වා එතාසං න අලන්ති අනලා. මුදුසම්භාසාති හදයෙ ථද්ධෙපි සම්භාසා ච මුදූ එතාසන්ති මුදුසම්භාසා. **දුප්පූරා තා නදීසමා**ති යථා නදී ආගතාගතස්ස උදකස්ස සන්දනතො උදකෙන දුප්පූරා එවං අනුභූතානුභූතෙහි මෙථුනාදීහි අපරිතුස්සනතො දුප්පූරා. තෙන වුත්තං-"තිණ්ණං භික්ඛවෙ ධම්මානං අතිත්තො අප්පටිවානො මාතුගාමො කාලං කරොති. කතමෙසං තිණ්ණං මෙථුනධම්මසමාපත්තියා ච විජායනස්ස ච අලඞ්කාරස්සච ඉමෙසං ඛො භික්ඛවෙ තිණ්ණං ධම්මානං අතිත්තො අප්පටිවානො මාතුගාමො කාලඞ්කරොතී"ති. **සීදන්තී**ති අට්ඨසු මහානිරයෙසු සොළසසු ච උස්සදෙසු නිමුජ්ජන්ති. **න**න්ති නිපාතමත්තං. **විදිත්වානා**ති එවං ජානිත්වා. **ආරකා පරිවජ්ජයෙ**ති එතා ඉත්ථියො නාම මෙථුනධම්මාදීහි අතිත්තා කාලං කත්වා එතෙසු නිරයෙසු සීදන්ති. එතා එවං අත්තනා සීදමානා කස්සඤ්ඤස්ස සුඛාය භවිස්සන්තීති එවං ඤත්වා පණ්ඩිතො පුරිසො දූරතො එව තා වජ්ජෙය්‍යාති දීපෙති.

ඡන්දසා වා ධනෙන වාති අත්තනො වා ඡන්දෙන රුචියා පෙමෙන භතිවසෙන ලද්ධධනෙන වා යං පුරිසං එතා ඉත්ථියො උපසෙවන්ති භජන්ති. **ජාතවෙදො**ති අග්ගි. සො හි ජාතමත්තොව වෙදියති විදිතො පාකටො හොතීති ජාතවෙදො. සො යථා අත්තනො ඨානං කාරණං ඔකාසං වා අනුදහති එවමෙතාපි යං උපසෙවන්ති තං පුරිසං ධනයසසීලපඤ්ඤාසමන්නාගතම්පි තෙසං සබ්බෙසං ධනාදීනං විනාසනතො පුන තාය සම්පත්තියා අභාවුප්පත්තිං කුරුමානා ඛිප්පං අනුදහන්ති ඣාපෙන්ති. වුත්තම්පි චෙතං :-

"බලවන්තො දුබ්බලා හොන්ති ථාමවන්තොපි හායරෙ,
චක්ඛුමා අන්ධිතා හොන්ති මාතුගාමවසංගතා.

ගුණවන්තො නිග්ගුණා හොන්ති පඤ්ඤවන්තොපි හායරෙ
පමත්තා බන්ධනෙ සෙන්ති මාතුගාමවසංගතා.

අජ්ඣෙනඤ්ච තපං සීලං සච්චං චාගං සතිං මතිං,
අච්ඡින්දන්ති පමත්තස්ස පන්ථදූභීව තක්කරා.

යසං කිත්තිං ධිතිං සූරං බාහුසච්චං පජානනං,
ඛෙපයන්ති පමත්තස්ස කට්ඨපුඤ්ජංව පාවකො"ති.

එවං වත්වා මහාසත්තො භාගිනෙය්‍යොපි මයාව පොසෙතබ්බොති මහන්තෙන සක්කාරෙන ධීතරං තස්සෙව දත්වා තං ඔපරජ්ජෙ පතිට්ඨාපෙසි. සොපි මාතුලස්ස අච්චයෙන රජ්ජෙ පතිට්ඨහි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා රාජා අහමෙව අහොසින්ති.

මුදුපාණිජාතකං.

---

3. 2. 3.

අග්ගිජ්ජමානො වාරිස්මින්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං උක්කණ්ඨිතමෙව ආරබ්භ කථෙසි.

තං හි සත්ථා ධම්මසභං ආනීතං සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු උක්කණ්ඨිතොති පුච්ඡිත්වා සච්චන්ති වුත්තෙ භික්ඛු ඉත්ථියො නාමෙතා පොරාණකෙ සුද්ධසත්තෙපි සඞ්කිලෙසෙසුන්ති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ ... අත්තපච්චෙ[...] අත්තනො ඉත්ථියො පුත්තපත්ථනං කාරෙථාති ආහ. තා පුත්තෙ පත්ථෙන්ති. එවං අද්ධානෙ ගතෙ බොධිසත්තො බ්‍රහ්මලොකා චවිත්වා අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිම්හි නිබ්බත්ති. තං ජාතමත්තං නහාපෙත්වා එකිස්සා පායනත්ථාය ධාතියා අදංසු. සො පායමානො රොදති. අථ නං අඤ්ඤිස්සා අදංසු. මාතුගාමහත්ථගතො නෙව තුණ්හී හොති. අථ නං එකස්ස පාදමූලිකස්ස අදංසු. තෙන ගහිතමත්තො තුණ්හී අහොසි. තතො පට්ඨාය පුරිසාව තං ගහෙත්වා චරන්ති. ථඤ්ඤං පායෙන්තා දුහිත්වා වා පායෙන්ති. සාණිඅන්තරෙන වා ථනං මුඛෙ ඨපෙන්ති. තස්ස අපරාපරං වඩ්ඪමානස්සාපි මාතුගාමං දස්සෙතුං නාම න සක්කා. තෙනස්ස රාජා විසුංයෙව නිසජ්ජාදිඨානානි ච ඣානාගාරඤ්ච කාරෙසි.

සො තස්ස සොළසවස්සකාලෙ චින්තෙසි මයහං අඤ්ඤො පුත්තො නත්ථි අයං කාමෙ න පරිභුඤ්ජති රජ්ජම්පි න ඉච්ඡිස්සති දුල්ලභො වත මෙ පුත්තොති. අථ නං එකා නච්චගීතවාදිතකුසලා පුරිසෙ පරිචරිත්වා අත්තනො වසෙ කාතුං පටිබලා තරුණා නාටකිත්ථී උපසඞ්කමිත්වා

දෙව කින්නු චින්තෙසීති ආහ. රාජා තං කාරණං ආචික්ඛි. හොතු දෙව අහං තං පලොභෙත්වා කාමරසං ජානාපෙස්සාමීති. සචෙ මෙ පුත්තං අනිත්ථිගන්ධකුමාරං පලොභෙතුං සක්ඛිස්සසි සො රාජා භවිස්සති ත්වං අග්ගමහෙසීති. සා මමෙසො දෙව භාරො තුම්හෙ මා චින්තෙථාති වත්වා ආරක්ඛමනුස්සෙ උපසඞ්කමිත්වා ආහ අහං පච්චූසසමයෙ ආගන්ත්වා අය්‍යපුත්තස්ස සයනට්ඨානෙ බහි ඛාතාගාරෙ ඨත්වා ගායිස්සාමි සචෙ කුජ්ඣති මය්හං කථෙය්‍යාථ අහං අපගච්ඡිස්සාමි. සචෙ සුණාති වණ්ණං මෙ කථෙය්‍යාථාති. තෙ සාධූති සම්පටිච්ඡිංසු. සාපි පච්චූසකාලෙ තස්මිං පදෙසෙ ඨත්වා තන්තිස්සරෙන ගීතස්සරං ගීතස්සරෙන තන්තිස්සරං අනතික්කමිත්වා මධුරෙන සරෙන ගායි. කුමාරො සුණන්තොව නිපජ්ජි. පුනදිවසෙ ච ආසන්නෙ ඨත්වා ගායිතුං ආණාපෙසි. පුන දිවසෙ ඛාතාගාරෙ ඨත්වා ගායිතුං ආණාපෙසි. පුන දිවසෙ අත්තනො සමීපෙ ඨත්වාති එවංඅනුක්කමෙන තණ්හං උප්පාදෙත්වා ලොකධම්මං සෙවිත්වා කාමරසං ඤත්වා මාතුගාමං නාම අඤ්ඤස්ස න දස්සාමීති අසිං ගහෙත්වා අන්තරවීථිං ඔතරිත්වා පුරිසෙ අනුබන්ධන්තො චරති.

අථ නං රාජා ගාහාපෙත්වා තාය කුමාරිකාය සද්ධිං නගරා නීහරාපෙසි. උභොපි අරඤ්ඤං පවිසිත්වා අධොගඞ්ගං ගන්ත්වා එකස්මිං පස්සෙ ගඞ්ගං එකස්මිං පස්සෙ සමුද්දං කත්වා උභින්නමන්තරෙ අස්සමපදං මාපෙත්වා වාසං කප්පයිංසු. කුමාරිකා පණ්ණසාලාය නිසීදිත්වා කන්දමූලාදීනි පචති. බොධිසත්තො අරඤ්ඤතො ඵලාඵලං ආහරති.

අථෙකදිවසං තස්මිං ඵලාඵලත්ථාය ගතෙ සමුද්දදීපකො එකො තාපසො භික්ඛාචාරත්ථාය ආකාසෙන ගච්ඡන්තො ධූමං දිස්වා අස්සමපදෙ ඔතරි. අථ නං සා නිසීද යාව පච්චතීති නිසීදාපෙත්වා ඉත්ථිකුත්තෙන පලොභෙත්වා ඣානා චාවෙත්වා බ්‍රහ්මචරියමස්ස අන්තරධාපෙසි. සො පක්ඛච්ඡින්නකාකො විය හුත්වා ජහිතුං අසක්කොන්තො තං දිවසං තත්ථෙව ඨත්වා බොධිසත්තං ආගච්ඡන්තං දිස්වා වෙගෙන සමුද්දාභිමුඛො පලායි.

අථ නං සො පච්චාමිත්තො මෙ භවිස්සතීති අසිං අබ්බාහෙත්වා අනුබන්ධි. තාපසො ආකාසෙ උප්පතනාකාරං දස්සෙත්වා සමුද්දෙ පති. බොධිසත්තො එස තාපසො ආකාසෙන ආගතො භවිස්සති ඣානස්ස පරිහීනත්තා සමුද්දෙ පතිතො මයා දානිස්ස අවස්සයෙන භවිතුං වට්ටතීති චින්තෙත්වා වෙලන්තෙ ඨත්වා ඉමා ගාථා අවොච:-

අභිජ්ජමානෙ වාරිස්මිං සයං ආගම්ම ඉද්ධියා,
මිස්සීභාවිත්ථියා ගන්ත්වා සංසීදසි මහණ්ණවෙ.

ආවට්ටනී මහාමායා බ්‍රහ්මචරියවිකොපනා,
සීදන්ති නං විදිත්වාන ආරකා පරිවජ්ජයෙ.

යං එතා උපසෙවන්ති ඡන්දසා වා ධනෙන වා,
ජාතවෙදෙව සණ්ඨානං ඛිප්පං අනුදහන්ති තන්ති.

තත්‍ථ-**අභිජ්ජමානෙ වාරිස්මි**න්ති ඉමස්මිං උදකෙ අවලමානෙ අකම්පමානෙ උදකං අනාමසිත්‍වා සයං ආකාසෙනෙව ඉද්ධියා ආගන්‍ත්‍වා. **මිස්සිභාවිත්‍ථියා**ති ලොකධම්මවසෙන ඉත්‍ථියා සද්ධිං මිස්සීභාවං.

ආවට්ටනී මහාමායාති ඉත්‍ථියො නාමෙතා කාමාවට්ටෙන ආවට්ටනතො ආවට්ටනී අනන්‍තාහි ඉත්‍ථිමායාහි සමන්‍නාගතත්‍තා මහාමායානාම. වුත්‍තං හෙතං:-

"මායා චෙතා මරීචීච සොකො රොගො චුපද්දවො,
ඛරාච බන්‍ධනා චෙතා මච්චුපාසො ගුහාසයො
තාසු යො විස්සසෙ පොසො සො නරෙසු නරාධමො"ති.

බ්‍රහ්මචරියවිකොපනාති සෙට්ඨචරියස්ස මෙථුනවිරතිබ්‍රහ්මචරියස්ස විකොපනා. **සීදන්‍තී**ති ඉත්‍ථියො නාමෙතා ඉසීනං බ්‍රහ්මචරිය විකොපනෙන අපායෙසු සීදන්‍ති. සෙසං පුරිමනයෙනෙව යොජෙතබ්බං.

එතං පන බොධිසත්‍තස්ස වචනං සුත්‍වා තාපසො සමුද්දමජ්ඣෙ ඨිතොව නට්ඨජ්ඣානං පුන උප්පාදෙත්‍වා ආකාසෙන අත්‍තනො වසනට්ඨානමෙව ගතො.

බොධිසත්‍තො චින්‍තෙසි අයං තාපසො එවං භාරියො සිම්බලිතුලං විය ආකාසෙන ගන්‍තා මයාපි ඉමිනා විය ඣානං උප්පාදෙත්‍වා ආකාසෙන චරිතුං වට්ටතීති. සො අස්සමං ගන්‍ත්‍වා තං ඉත්‍ථිං මනුස්සපථං නෙත්‍වා ගච්ඡ ත්‍වන්‍ති උය්‍යොජෙත්‍වා අරඤ්ඤං පවිසිත්‍වා මනුඤ්ඤෙ භූමිභාගෙ අස්සමං මාපෙත්‍වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්‍වා කසිණපරිකම්මං කත්‍වා අභිඤ්ඤාච සමාපත්‍තියොච නිබ්බත්‍තෙත්‍වා පුනපි බ්‍රහ්මලොකපරායණො අහොසි.

සත්‍ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්‍වා සච්චානි පකාසෙත්‍වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු සොතාපත්‍තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා **අත්‍ථිගන්‍ධකුමාරො** අහමෙව අහොසින්‍ති.

චුල්ලපලොභනජාතකං.

---

3. 2. 4.

පණාදො නාම සො රාජාති ඉදං සත්‍ථා ගඞ්ගාතීරෙ නිසින්‍නො භද්දජිත්‍ථෙරස්ස ආනුභාවං ආරබ්භ කථෙසි.

එකස්මිං හි සමයෙ සත්‍ථා සාවත්‍ථියං වස්සං වසිත්‍වා භද්දජිකුමාරස්ස සඞ්ගහං කරිස්සාමීති භික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතො චාරිකං චරමානො භද්දියනගරං පත්‍වා ජාතියාවනෙ තයො මාසෙ වසි කුමාරස්ස ඤාණපරිපාකං ආගමයමානො. භද්දජිකුමාරො මහායසො අසීතිකොටිවිභවස්ස භද්දියසෙට්ඨිනො එකපුත්‍තකො. තස්ස තිණ්ණං උතූනං තයො

පාසාදා අහෙසුං. එකෙකස්මිං චත්තාරො මාසෙ වසති. එකස්මිං වසිත්වා නාටකපරිවුතො මහන්තෙන යසෙන අඤ්ඤං පාසාදං ගච්ඡති. තස්මිං ඛණෙ කුමාරස්ස යසං පස්සිස්සාමාති සකලනගරං සඞ්ඛුභි. පාසාදන්තරෙ චක්කාතිචක්කානි මඤ්චාතිමඤ්චානි බන්ධන්ති.

සත්ථා තයො මාසෙ වසිත්වා මයං ගච්ඡාමාති නගරවාසීනං ආරොචෙසි. නාගරා භන්තෙ සෙව ගමිස්සථාති සත්ථාරං නිමන්තෙත්වා දුතියදිවසෙ බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස මහාදානං සජ්ජෙත්වා නගරමජ්ඣෙ මණ්ඩපං කත්වා අලඞ්කරිත්වා ආසනානි පඤ්ඤපෙත්වා කාලං ආරොචෙසුං. සත්ථා භික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතො තත්ථ ගන්ත්වා නිසීදි. මනුස්සා මහාදානං අදංසු. සත්ථා නිට්ඨිතභත්තකිච්චො මධුරස්සරෙන අනුමොදනං ආරභි. තස්මිං ඛණෙ භද්දජිකුමාරො පාසාදතො පාසාදං ගච්ඡති. තස්ස සම්පත්තිං දස්සනත්ථාය තං දිවසං කොචි න අගමාසි. අත්තනො මනුස්සාව පරිවාරෙසුං.

සො මනුස්සෙ පුච්ඡි අඤ්ඤස්මිං කාලෙ මයි පාසාදතො පාසාදං ගච්ඡන්තෙ සකලනගරං සඞ්ඛුභති, චක්කාතිචක්කානි මඤ්චාති මඤ්චානි බන්ධන්ති, අජ්ජ පන ඨපෙත්වා මය්හං මනුස්සෙ අඤ්ඤො කොචි නත්ථි, කින්නුඛො කාරණන්ති. සාමි සම්මාසම්බුද්ධො ඉමං නගරං උපනිස්සාය තයො මාසෙ වසිත්වා අජ්ජ ගමිස්සති, සො භත්තකිච්චං නිට්ඨපෙත්වා මහාජනස්ස ධම්මං දෙසෙති, සකලනගර වාසිනො තස්ස ධම්මකථං සුණන්තීති. තෙන හි එථ මයම්පි සුණිස්සාමාති සබ්බාභරණපතිමණ්ඩිතො මහන්තෙන පරිවාරෙන උපසඞ්කමිත්වා පරිසපරියන්තෙ ඨිතො ධම්මං සුණන්තො සබ්බෙ කිලෙසෙ ඛෙපෙත්වා අග්ගඵලං අරහත්තං පාපුණි.

සත්ථා භද්දියසෙට්ඨිං ආමන්තෙත්වා මහාසෙට්ඨි පුත්තො තෙ අලඞ්කතපටියත්තොව ධම්මකථං සුණන්තො අරහත්තෙ පතිට්ඨිතො, තෙනස්ස අජ්ජෙව පබ්බජිතුං වා වට්ටති පරිනිබ්බායිතුංවාති ආහ. භන්තෙ මය්හං පුත්තස්ස පරිනිබ්බානෙන කිච්චං නත්ථි, පබ්බාජෙථ නං පබ්බාජෙත්වා ච පන නං ගහෙත්වා සෙව අම්හාකං ගෙහං උප සඞ්කමථාති. භගවා නිමන්තණං අධිවාසෙත්වා කුලපුත්තං ආදාය විහාරං ගන්ත්වා පබ්බාජෙත්වා උපසම්පදං දාපෙසි. තස්ස මාතාපිතරො සත්තාහං මහාසක්කාරං කරිංසු.

සත්ථා සත්තාහං වසිත්වා කුලපුත්තං ආදාය චාරිකං චරන්තො කොටිගාමං පාපුණි. කොටිගාමවාසිනො බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස මහාදානං අදංසු. සත්ථා භත්තකිච්චාවසානෙ අනුමොදනං ආරභි. කුලපුත්තො අනුමොදනකරණකාලෙ බහිගාමං ගන්ත්වා සත්ථු ආගත කාලෙයෙව උට්ඨහිස්සාමීති ගඞ්ගාතිත්ථසමීපෙ එකස්මිං රුක්ඛමූලෙ ඣානං අප්පෙත්වා නිසීදි. මහල්ලකත්ථෙරෙසු ආගච්ඡන්තෙසුපි අවුට්ඨ හිත්වා සත්ථු ආගතකාලෙයෙව වුට්ඨාසි. පුථුජ්ජනභික්ඛූ අයං පුරෙ

විය පබ්බජිත්වා මහාථෙරෙ ආගච්ඡන්තෙ දිස්වාපි න වුට්ඨාතීති කුජ්ඣිංසු. කොටිගාමවාසිනො නාවාසඞ්ඝාටෙ බන්ධිංසු. සත්ථා සඞ්ඝාටෙ ඨත්වා කහං භද්දජීති පුච්ඡි. එස භන්තෙ ඉධෙවාති. එහි භද්දජි අම්හෙහි සද්ධිං එකනාවං අභිරූහාති. ථෙරොපි උප්පතිත්වා එකනාවාය අට්ඨාසි.

අථ තං ගඞ්ගාය මජ්ඣං ගතකාලෙ සත්ථා ආහ භද්දජි තයා මහාපණාදරාජකාලෙ අජ්ඣාවුත්ථපාසාදෙ කහන්ති. ඉමස්මිං ඨානෙ නිමුග්ගො භන්තෙති. පුථුජ්ජනා භික්ඛූ භද්දජිත්ථෙරො අඤ්ඤං ව්‍යාකරොතීති ආහංසු. සත්ථා තෙනහි භද්දජි සබ්‍රහ්මචාරීනං කඞ්ඛං ඡින්දාහි ආහ. තස්මිං ඛණෙ ථෙරො සත්ථාරං වන්දිත්වා ඉද්ධිබලෙන ගන්ත්වා පාසාදථූපිකං අඞ්ගුලියා ගහෙත්වා පඤ්චවීසතියොජනං පාසාදං ගහෙත්වා ආකාසෙ උප්පති. උප්පතිතො ච පන හෙට්ඨාපාසාදෙ ඨිතානං පාසාදං භින්දිත්වා පඤ්ඤායි. සො එකයොජනං ද්වියොජනං තියොජනන්ති යාව වීසතියොජනා උදකතො පාසාදං උක්ඛිපි.

අථස්ස පුරිමභවෙ ඤාතකා පාසාදලොභෙන මච්ඡකච්ඡපනාග මණ්ඩූකා හුත්වා තස්මිඤ්ඤෙව පාසාදෙ නිබ්බත්තා පාසාදෙ උට්ඨහන්තෙ පරිවත්තිත්වා පරිවත්තිත්වා උදකෙයෙව පතිංසු. සත්ථා තෙ පතන්තෙ දිස්වා ඤාතකා තෙ භද්දජි කිලමන්තීති ආහ. ථෙරො සත්ථු වචනං සුත්වා පාසාදං විස්සජ්ජෙසි. පාසාදො යථාට්ඨානෙව පතිට්ඨහි.

සත්ථා පාරගඞ්ගං ගතො. අථස්ස ගඞ්ගාතීරෙයෙව ආසනං පඤ්ඤපයිංසු. සො පඤ්ඤත්තෙ වරබුද්ධාසනෙ තරුණසුරියො විය රස්මියො මුඤ්චන්තො නිසීදි. අථ තං භික්ඛූ කස්මිං කාලෙ භන්තෙ අයං පාසාදො භද්දජිත්ථෙරෙන අජ්ඣාවුත්ථොති පුච්ඡිංසු. සත්ථා මහාපණාදරාජකාලෙති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ විදෙහරට්ඨෙ මිථිලායංසුරුචිනාම රාජා අහොසි. පුත්තොපි තස්ස සුරුචියෙව. තස්ස පන පුත්තො මහාපණාදො නාම අහොසි. තෙ ඉමං පාසාදං පටිලභිංසු. පටිලාභත්ථාය පනස්ස පුබ්බකම්මං, තෙ පිතාපුත්තා නළෙහි ච උදුම්බරදණ්ඩෙහි ච පච්චෙකබුද්ධස්ස වසන පණ්ණසාලං කාරිංසූති. ඉමස්මිං ජාතකෙ සබ්බං අතීතවත්ථු පකිණ්ණක නිපාතෙ සුරුචිජාතකෙ ආවි භවිස්සති. සත්ථා ඉමං අතීතං ආහරිත්වා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා ඉමා ගාථා අවොච :-

පණාදො නාම සො රාජා යස්ස යූපො සුවණ්ණයො,
තිරියං සොළස පබ්බෙධො උච්චමාහු සහස්සධා.

සහස්සකණ්ඩු සතභෙණ්ඩු ධජාලු හරිතාමයො,
අනච්චුං තත්ථ ගන්ධබ්බා ඡ සහස්සානි සත්තධා.

එවමෙතං තදා ආසි යථා භාසසි භද්දජි,
සක්කො අහං තදා ආසිං වෙය්‍යාවච්චකරො තවතනි.

තත්‍ථ–**යූපො**ති පාසාදෙ. **තිරියං සොළස පබ්බෙධො**ති විත්‍ථාරතො සොළසකණ්ඩපාතවිත්‍ථාරො අහොසි. **උච්චමාහු සහස්සධා**ති උබ්බෙධෙන සහස්සකණ්ඩගමණමත්තං උච්චො අහු. සහස්සකණ්ඩගමණගණනාය පඤ්චවීසතියොජනප්පමාණං හොති. විත්‍ථාරෙපනස්ස අඩ්ඪයොජනමත්තො.

සහස්සකණ්ඩු සතගෙණ්ඩූති සො පනෙස සහස්සකණ්ඩුබ්බෙධො පාසාදෙ සතභූමකො අහොසි. **ධජාලූ**ති ධජසම්පන්නො. **හරිතාමයො**ති හරිතමණිපරික්ඛිත්තො. අට්ඨකථායං පන **ඛසාලු හරිතාමයො**ති පාඨො. හරිතමණිමයෙහි චාරකවාටවාතපානෙහි සමන්තා ගතොති අත්‍ථො. **ඛසා**ති කිර චාරකවාටවාතපානානං නාමං. **ගන්ධබ්බා**ති නටා. **ඡසහස්සානි සත්තධා**ති ඡ ගන්ධබ්බසහස්සානි සත්තධා හුත්වා තස්ස පාසාදස්ස සත්තසු ඨානෙසු රඤ්ඤො රතිජනනත්‍ථාය නච්චිංසූති අත්‍ථො.

තෙ එවං නච්චන්තාපි රාජානං හාසෙතුං නාසක්ඛිංසු. අථ සක්කො දෙවරාජා දෙවනටං පෙසෙත්වා සමජ්ජං කාරෙසි. තදා මහාපණාදො හසි. **යථා භාසසි භද්දජී**ති භද්දජිත්ථෙරෙනහි භද්දජි තයා මහාපණාදරාජකාලෙ අජ්ඣාවුත්ථපාසාදො කාහන්ති වුත්තෙන ඉමස්මිං ඨානෙ නිමුග්ගො භන්තෙති වදන්තෙන තස්මිං කාලෙ අත්තනො අත්‍ථාය තස්ස පාසාදස්ස නිබ්බත්තභාවො මහාපණාදරාජභාවො ච භාසිතො හොති. තං ගහෙත්වා සත්‍ථා යථා ත්වං භද්දජි භාසසි එවමෙතං තදා ආසි තදා එතං තථෙව අහොසි. අහං තදා තව කායවෙය්‍යාවච්චකාරො සක්කො දෙවානමින්දො අහොසින්ති.

තස්මිං ඛණෙ පුථුජ්ජනභික්ඛූ නික්කඞ්ඛා අහෙසුං. සත්‍ථා එවං ධම්මං දෙසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා මහාපණාදො භද්දජි අහොසි. සක්කො පන අහමෙවාති.

මහාපණාදජාතකං.

---

3. 2. 5.

දිස්වා ඛුරප්පෙති ඉදං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං ඔස්සට්ඨවිරියං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

තං හි සත්‍ථා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු ඔස්සට්ඨවිරියොති පුච්ඡිත්වා සච්චං භන්තෙති වුත්තෙ භික්ඛු කස්මා ත්වං එවං නිය්‍යානිකසාසනෙ පබ්බජිත්වා විරියං ඔස්සජි පොරාණකපණ්ඩිතා අනිය්‍යානිකට්ඨානෙපි විරියං කරිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො එකස්මිං අටවිආරක්ඛකකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො පඤ්චපුරිසසතපරිවාරො අටවිආරක්ඛකෙසු සබ්බජෙට්ඨකො හුත්වා

අටවිමුඛෙ එකස්මිං ගාමෙ වාසං කප්පෙසි. සො භතිං ගහෙත්වා මනුස්සෙ අටවිං අතික්කාමෙති. අථෙකස්මිං දිවසෙ බාරාණසෙය්‍යකො සත්ථවාහපුත්තො පඤ්චහි සකටසතෙහි තං ගාමං පත්වා තං පක්කොසාපෙත්වා සම්ම සහස්සං ගහෙත්වා මං අටවිං අතික්කාමෙහීති ආහ. සො සාධූති තස්ස හත්ථතො සහස්සං ගණ්හි. භතිං ගණ්හන්තොයෙව ච තස්ස ජීවිතං පරිච්චජි. සො තං ආදාය අටවිං පාවිසි. අටවිමජ්ඣෙ පඤ්චසතා චොරා උට්ඨහිංසු. චොරෙ දිස්වා ව සෙස පුරිසා උරෙන නිපජ්ජිංසු. ආරක්ඛකජෙට්ඨකො එකොව නදන්තො වග්ගන්තො පහරිත්වා පඤ්චසතෙපි චොරෙ පලාපෙත්වා සත්ථවාහපුත්තං සොත්ථිනා කන්තාරං තාරෙසි. සත්ථවාහපුත්තො පරකන්තාරෙ සත්ථං නිවාසෙත්වා ආරක්ඛකජෙට්ඨකං නානග්ගරසභොජනං භොජෙත්වා සයම්පි භුත්තපාතරාසො සුඛනිසින්නො තෙන සද්ධිං සල්ලපන්තො සම්ම තථා දාරුණානං නාම චොරානං ආවුධානි ගහෙත්වා අවත්ථරණකාලෙ කෙන නු ඛො තෙ කාරණෙන චිත්තුත්‍රාසමත්තම්පි න උප්පන්නන්ති පුච්ඡන්තො පඨමං ගාථමාහ:-

දිස්වා ඛුරප්පෙ ධනුවෙගනුන්නෙ
ඛග්ගෙ ගහීතෙ තික්ඛිණෙ තෙලධොතෙ,
තස්මිං භයස්මිං මරණෙ වියූළ්හෙ
කස්මානු තෙ නාහු ඡම්භිතත්තන්ති.

තත්ථ-**ධනුවෙගනුන්නෙති** ධනුවෙගෙන විස්සට්ඨෙ. **ඛග්ගෙ ගහීතෙති** ථරුදණ්ඩෙහි සුගහිතඛග්ගෙ. **මරණෙ වියූළ්හෙති** මරණෙ පච්චුපට්ඨිතෙ. **කස්මානු තෙ නාහූති** කෙනනු ඛො කාරණෙන නාහොසි. **ඡම්භිතත්තන්ති** සරීරචලනං.

තං සුත්වා ආරක්ඛකජෙට්ඨකො ඉතරා ද්වෙ ගාථා අවොච:-

දිස්වා ඛුරප්පෙ ධනුවෙගනුන්නෙ
ඛග්ගෙ ගහීතෙ තික්ඛිණෙ තෙලධොතෙ,
තස්මිං භයස්මිං මරණෙ වියූළ්හෙ
වෙදං අලත්ථං විපුලං උළාරං.
සො වෙදජාතො අජ්ඣභවිං අමිත්තෙ
පුබ්බෙව මෙ ජීවිතමාසි චත්තං,
නහි ජීවිතෙ ආලයං කුබ්බමානො
සූරො කයිරා සූරකිච්චං කදාචීති.

තත්ථ-**වෙදං අලත්ථන්ති** තුට්ඨිඤ්ච සොමනස්සඤ්ච පටිලභිං. **විපුලන්ති** බහුං. **උළාරන්ති** උත්තමං.

අජ්ඣභවින්ති ජීවිතං පරිච්චජිත්වා අභිභවිං. **පුබ්බෙව මෙ ජීවිතමාසි චත්තන්ති** මයා හි පුබ්බෙව තව හත්ථතො භතිං ගණ්හන්තෙනෙව ජීවිතං චත්තමාසි. **නහි ජීවිතෙ ආලයං කුබ්බමානොති** ජීවිතස්මිං හි නිකන්තිං කුරුමානො පුරිසකිච්චං කදාචිපි න කරොති.

එවං සො සරවසෙස වසසනෙත ජීවිතනිකනතියා විසසට්ඨතතා අතතනා සුරකිඛවසස කතභාවං ඤුපෙත්වා සත්වාහපුතතං උයෙහා ජෙත්වා සකගාමමෙව පච්චාගනත්වා දුනාදීනි පුඤඤානි කත්වා යථාකමමං ගතො.

සත්ථා ඉමං ධමමදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ ඔසසට්ඨවිරියො අරහතෙත පතිට්ඨාසි. තදා ආරකඛකජෙට්ඨකො අහමෙව අහොසිනති.

ඛුරපපජාතකං.

---

3. 2. 6.

සෙනාසි කිසියා පණ්ඩුති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරනෙතා සාවතථියං අඤඤතරං කුටුමබිකං ආරබභ කථෙසි.

සාවත්ථියං කිරෙකා අභිරූපා ඉත්ථි එකං අභිරූපං කුටුමබිකං දිසවා පටිබද්ධචිතතා අහොසි. සකලසරීරං ඣාපයමානො වියසසා අබභනතරෙ කිලෙසගගි උප්පජ්ජි. සා නෙව කායසසාදං න චිත්තසසාදං ලභි. භතතමපිසසා න රුච්චි. කෙවලං මඤචකසස අටනිං ගහෙත්වා නිපජ්ජති. අථ නං උපට්ඨායිකා ච සහායිකා ච පුච්ඡිංසු කිනනුඛො ත්වං කමපමානචිතතා අටනිං ගහෙත්වා නිපනනා කිනෙත අඵාසු කානති. සා එකාවෙවාරෙසු අකථෙත්වා පුනප්පුන වුච්චමානා තමතථං ආරොචෙසි. අථ නං තා සමසසාසෙත්වා ත්වං මා චිනතයි මයං තං ආනෙසසාමාති වත්වා ගනත්වා කුටුමබිකෙන සද්ධිං මනෙතසුං. සො පටික්ඛිපිත්වා පුනප්පුන වුච්චමානො අධිවාසෙසි. තා අසුකදිවසෙ අසුකවෙලායාගච්ඡාති පටිඤඤං ගහෙත්වා තසසා ආරොචෙසුං. සා අතතනො සයනගබභං සජ්ජෙත්වා අතතානං අලඞකරිත්වා සයනපිට්ඨෙ නිසිනනා තසමිං ආගනත්වා සයනෙකදෙසෙ නිසිනෙන චිනෙතසි සචෙ හි ඉමසස ගරුං අකත්වා ඉදනෙවොකාසං කාරිසසාමි ඉසසරියං මෙ පරිහායිසසති ආගතදිවසෙයෙව ඔකාසකරණං නාම අකාරණං අජ්ජ නං මඞකුං කත්වා අඤඤසමිං දිවසෙ ඔකාසං කාරිසසාමීති. අථ නං හත්ථගහණාදිවසෙන කෙළිං කාතුං ආරද්ධං හතෙථ ගහෙත්වා අපෙහි න මෙ තයා අතෙථාති නිබභච්ඡි. සො ඔසකකිත්වා ලජ්ජිතො උට්ඨාය අතතනො ගෙහමෙව ගතො. ඉතරා ඉත්ථියො තාය තථාකතභාවං ඤත්වා කුටුමබිකෙ නිකඛනෙත තං උපසඞකමිත්වා එවමාහංසු ත්වං එතසමිං පටිබද්ධචිතතා ආහාරං පටික්ඛිපිත්වා නිපජ්ජි, අථ නං මයං පුනප්පුන යාචිත්වා ආනයිමහ, තසස කසමා ඔකාසං න අකාසීති. සා තමතථං ආරොචෙසි. ඉතරා තෙනහි පඤඤායිසසසීති අපකකමිංසු. කුටුමබිකො පුන නිවත්තිත්වාපි න ඔලොකෙසි. සා තං අලභමානා නිරාහාරා තතෙථව ජීවිතකඛයං පාපුණි. කුටුමබිකො තසසා මතභාවං ඤත්වා බහුං මාලාගනධවිලෙපනං ආදාය ජෙතවනං ගනත්වා සත්ථාරං පූජෙත්වා වනදිත්වා එකමනතං නිසීදිත්වා සත්ථාරා ච

කිනනුඛො උපාසක න පඤ්ඤායසීති පුච්ඡිතෙ තමත්ථං ආරොචෙත්වා ස්වාහං භන්තෙ එත්තකං කාලං ලජ්ජාය බුද්ධුපට්ඨානං නාගතොති ආහ. සත්ථා උපාසක ඉදානි තාවෙසා කිලෙසවසෙන තං පක්කොසාපෙත්වා ආගතකාලෙ තං ඔකාසං අකත්වා ලජ්ජාපෙසි. පුබ්බෙ පන පණ්ඩිතෙසුපි පටිබද්ධචිත්තා හුත්වා පක්කොසාපෙත්වා ආගතකාලෙ ඔකාසං අකත්වා කිලමෙත්වා විප්පයොජෙසීති වත්වා තෙන යාචිතො. අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සින්ධවකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වාතග්ගසින්ධවො නාම හුත්වා තස්ස මඞ්ගලස්සො අහොසි. අස්සගොපකො තං නෙත්වා ගඞ්ගාය නහාපෙන්තො අථ තං කුන්දලී නාම ගද්‍රභී දිස්වා පටිබද්ධචිත්තා හුත්වා කිලෙසවසෙන කම්පමානා නෙව තිණං ඛාදි. න පානීයං පිවි. පරිසුස්සිත්වා කිසා අට්ඨිචම්මමත්තා අහොසි.

අථ නං පුත්තො ගද්‍රභපොතො තථා පරිසුස්සමානං දිස්වා කිනනුඛො ත්වං අම්ම නෙව තිණං ඛාදසි න පානීයං පිවසි පරිසුස්සිත්වා තත්ථ තත්ථ කම්පමානා නිපජ්ජසි, කින්තෙ අඵාසුකන්ති පුච්ඡි. සා අකථෙත්වා පුනප්පුන වුච්චමානා තමත්ථං කථෙසි. අථ නං පුත්තො සමස්සාසෙත්වා අම්ම මා චින්තයි අහං තං ආනෙස්සාමීති වත්වා වාතග්ගසින්ධවස්ස නහායිතුං ගතකාලෙ තං උපසඞ්කමිත්වා තාත මය්හං මාතා තුම්හෙසු පටිබද්ධචිත්තා නිරාහාරා සුස්සිත්වා මරිස්සති ජීවිතදානමස්සා දෙථාති ආහ. සාධු තාත දස්සාමි අස්සගොපකා මං නහාපෙත්වා ථොකං ගඞ්ගාතීරෙ විචරණත්ථාය විස්සජ්ජෙන්ති. ත්වං මාතරං ගහෙත්වා තං පදෙසං එහීති. සො ගන්ත්වා මාතරං ආනෙත්වා තස්මිං පදෙසෙ විස්සජ්ජෙත්වා එකමන්තං පටිච්ඡන්නො අට්ඨාසි. අස්සගොපකොපි වාතග්ගසින්ධවං තස්මිං ඨානෙ විස්සජ්ජෙසි. සො තං ගද්‍රභිං ඔලොකෙත්වා උපසඞ්කමි.

අථ සා ගද්‍රභී තස්මිං උපසඞ්කමිත්වා අත්තනො සරීරං උපසිඞ්ඝමානෙ සචාහං ගරුං අකත්වා ආගතක්ඛණෙවස්ස ඔකාසං කරිස්සාමි එවං මෙ යසො ච ඉස්සරියඤ්ච පරිහායිස්සති අනිච්ඡමානා විය භවිතුං වට්ටතීති චින්තෙත්වා සින්ධවස්ස හෙට්ඨාහනුකෙ පාදෙන පහරිත්වා පලායි. දන්තමූලස්ස භිජ්ජිත්වා ගතකාලො විය අහොසි. වාතග්ගසින්ධවො කිං මෙ එතායාති ලජ්ජිතො තතොව පලායි. සා විප්පටිසාරිණී හුත්වා තත්ථෙව පතිත්වා සොචමානා නිපජ්ජි. අථ නං පුත්තො උපසඞ්කමිත්වා පුච්ඡන්තො පඨමං ගාථමාහ:-

යෙනාසි කිසියා පණ්ඩු යෙන භත්තං න රුච්චති,
අයං සො ආගතො තාතො කස්මාදානි පලායසීති.

තත්ථ-**යෙනාති** යස්මිං පටිබද්ධචිත්තතාය යෙන කාරණභූතෙන පුත්තස්ස වචනං සුත්වා ගද්‍රභී දුතියං ගාථමාහ:-

සචෙ පනාදිකෙනෙව සන්ථවො නාම ජායති,
යසො හායති ඉත්ථීනං තස්මා තාත පලායහන්ති.

තත්ථ-**ආදිකෙනෙවාති** ආදිතොව පඨමඤ්ඤෙව. **සන්ථවොති** මෙථුනධම්මසම්පයොගවසෙන මිත්තසන්ථවො. **යසො හායති ඉත්ථීනන්ති** තාත ඉත්ථීනං හි ගරුකං අකත්වා ආදිතොව සන්ථවං කුරුමානානං යසො හායති. ඉස්සරියං ගබ්බිතභාවො පරිහායතීති.

එවං සා ඉත්ථීනං සභාවං පුත්තස්ස කථෙසි. තතියං ගාථං පන සත්ථා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා ආහ:-

යසස්සිනං කුලෙ ජාතං ආගතං යා න ඉච්ඡති,
සොචති චිරරත්තාය වාතග්ගම්ව කුණ්ඩලීති.

තත්ථ-**යසස්සිනන්ති** යසසම්පන්නං. **යා න ඉච්ඡතීති** යා ඉත්ථී තථාරූපං පුරිසං න ඉච්ඡති. **චිරරත්තායාති** චිරරත්තං. **දීඝමද්ධා**නන්ති අත්ථො.

සත්ථා ඉමං අතීතං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ කුටුම්බිකො සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා ගද්‍රභී සා ඉත්ථී අහොසි. වාතග්ගසින්ධවො පන අහමෙවාති.

වාතග්ගසින්ධවජාතකං.

---

3. 2. 7.

සිඞ්ගීමිගොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං ඉත්ථිං ආරබ්භ කථෙසි.

සාවත්ථියං කිරෙකො කුටුම්බිකො අත්තනො භරියං ගහෙත්වා උද්ධාරසාධනත්ථාය[1] ජනපදං ගන්ත්වා උද්ධාරං සාධෙත්වා[1] ආගච්ඡන්තො අන්තරාමග්ගෙ චොරෙහි ගහිතො. භරියා පනස්ස අභිරූපා පාසාදිකා. චොරජෙට්ඨකො තස්සා සිනෙහෙන කුටුම්බිකං මාරෙතුං ආරභි. සා පන ඉත්ථී සීලවතී ආචාරසම්පන්නා පතිදෙවතා. සා චොරජෙට්ඨකස්ස පාදෙසු පතිත්වා සාමි සචෙ මයි සිනෙහෙන මය්හං සාමිකං මාරෙස්සසි අහම්පි විසං වා ඛාදිත්වා නාසාවාතං වා සන්නිරුම්භිත්වා මරිස්සාමි තයා පන සද්ධිං න ගච්ඡිස්සාමි, මා මෙ අකාරණා සාමිකං මාරෙහීති යාචිත්වා තං විස්සජ්ජාපෙසි. තෙ උභොපි සොත්ථිනා සාවත්ථිං පත්වා ජෙතවනපිට්ඨිවිහාරෙන ගච්ඡන්තා විහාරං පවිසිත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා ගමිස්සාමාති ගන්ධකුටිපරිවෙණං ගන්ත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. තෙ සත්ථාරා කහං ගතත්ථාති පුට්ඨා උද්ධාරසාධනත්ථායාති[1] ආහංසු. අන්තරාමග්ගෙ පන ආරොග්‍යෙන ආගතත්ථාති වුත්තෙ කුටුම්බිකො ආහ අන්තරාමග්ගෙ නො භන්තෙ

1. සෳා. සොධනත්ථාය. සොධෙත්වා. සොධනත්ථායාති.

චොරා ගණ්හිංසු. තත්‍රෙසා මං මාරියමානං චොරජෙට්ඨකං යාචිත්වා මොචෙසි. ඉමං නිස්සාය මයා ජීවිතං ලද්ධන්ති. සත්ථා උපාසක ඉදානි තාවෙතාය තුය්හං ජීවිතං දින්නං පුබ්බෙ පන පණ්ඩිතානම්පි අදාසීති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ හිමවන්තෙ මහා උදකරහදෙ තත්ථ මහාසුවණ්ණකක්කටකො අහොසි. සො තස්ස නිවාසභාවෙන කුළීරදහොති පඤ්ඤායිත්ථ. කක්කටකො මහා අහොසි ඛලමණ්ඩලප්පමාණො. හත්ථී ගහෙත්වා වධෙත්වා ඛාදති. හත්ථී තස්ස භයෙන තත්ථ ඔතරිත්වා ගොචරං ගණ්හිතුං න සක්කොන්ති. තදා බොධිසත්තො කුළීරදහං උපනිස්සාය වසමානං යූථජෙට්ඨකහත්ථිං පටිච්ච කාණෙරුයා කුච්ඡිස්මිං පටිසන්ධිං ගණ්හි. අථස්ස මාතා ගබ්භං රක්ඛිස්සාමීති අඤ්ඤං පබ්බතපදෙසං ගන්ත්වා ගබ්භං රක්ඛිත්වා පුත්තං විජායි. සො අනුක්කමෙන විඤ්ඤුතං පත්තො මහාසරීරො ථාමසම්පන්නො සොභග්ගප්පත්තො අඤ්ජනපබ්බතො විය අහොසි.

සො එකාය කාණෙරුකාය සද්ධිං සංවාසං කප්පෙත්වා කක්කටකං ගණ්හිස්සාමීති අත්තනො භරියඤ්ච මාතරඤ්ච ආදාය තං හත්ථියූථං උපසඞ්කමිත්වා පිතරං පස්සිත්වා තාත අහං කක්කටකං ගණ්හිස්සාමීති ආහ. අථ නං පිතා න සක්ඛිස්සසි තාතාති වාරෙත්වා පුනප්පුන වදන්තං ත්වමෙව ජානිස්සසීති ආහ.

සො කුළීරදහං උපනිස්සාය වසන්තෙ සබ්බවාරණෙ සන්නිපාතෙත්වා සබ්බෙහි සද්ධිං දහසමීපං ගන්ත්වා කිං සො කක්කටකො ඔතරණකාලෙ ගණ්හාති උදාහු උත්තරණකාලෙති පුච්ඡිත්වා උත්තරණකාලෙති සුත්වා තෙනහි තුම්හෙ කුළීරදහං ඔතරිත්වා යාවදත්ථං ගොචරං ගණ්හිත්වා පඨමං උත්තරථ, අහං පච්ඡතො ගමිස්සාමීති ආහ. වාරණා තථා කරිංසු. කුළීරො පච්ඡා උත්තරන්තං බොධිසත්තං මහාසණ්ඩාසෙන කම්මාරො ලොහසලාකං විය අළවයෙන පාදෙ දළ්හං ගණ්හි. කාණෙරුකා බොධිසත්තං අවිජහිත්වා සමීපෙව අට්ඨාසි. බොධිසත්තො ආකඩ්ඪන්තො කුළීරං චාලෙතුං නාසක්ඛි. කුළීරො පන තං ආකඩ්ඪන්තො අත්තනො අභිමුඛං කාරෙති. සො මරණභයතජ්ජිතො බද්ධරවං රවි. සබ්බවාරණා මරණභයභීතා කොඤ්චනාදං කත්වා මුත්තකරීසං චජමානා පලායිංසු. කාණෙරුපිස්ස සණ්ඨාතුං අසක්කොන්තී පලායිතුං ආරභි. අථ නං සො අත්තනො බද්ධභාවං ඤාපෙත්වා තස්සා අපලායනත්ථං පඨමං ගාථමාහ:-

සිඞ්ගීමිගො ආයතචක්ඛුනෙත්තො
අට්ඨිත්තචො වාරිසයො අලොමො,
තෙනාභිභූතො කපණං රුදාමි
මාහෙව මං පාණසමං ජහෙය්‍යාති.

තත්‍ථ-**සිඞ්ගීමිගොති** සිඞ්ගී සුවණ්ණවණ්ණො මිගො. වීහි අළෙහි සිඞ්ගකිච්චං සාධෙන්තෙහි යුත්තතාය සිඞ්ගීති අත්‍ථො. මිගොති පන සබ්බසඞ්ගාහිකවසෙන ඉධ කුළීරො වුත්තො. **ආයතචක්ඛු නෙත්තොති** දස්සනට්ඨෙන චක්ඛු නයනට්ඨෙන නෙත්තං. ආයතානි චක්ඛුසඞ්ඛාතානි නෙත්තානි අස්සාති ආයතචක්ඛුනෙත්තො. දීඝක්ඛීති අත්‍ථො. අට්ඨිමෙවස්ස තචකිච්චං සාධෙතීති **අට්ඨිත්තචො. තෙනාභිභූතොති** තෙන මිගෙන අභිභූතො අජ්ඣොත්‍ථටො නිච්චලං ගහිතො හුත්වා. **කපණං රුදාමීති** කාරුඤ්ඤප්පත්තො හුත්වා රොදාමි විරවාමි. **මාහෙවම**න්ති මං එවරූපං ව්‍යසනප්පත්තං **අත්තනො** පාණසමං පියසාමිකං ත්වං මාහෙව ජහි.

අථ සා කණෙරු නිවත්තිත්වා තං අස්සාසයමානා දුතියං ගාථමාහ :–

අය්‍ය න තං ජහිස්සාමි කුඤ්ජර සට්ඨිහායන,
පථව්‍යා චාතුරන්තාය සුප්පියො හොසි මෙ තුවන්ති.

තත්‍ථ-**සට්ඨිහායනාති** ජාතියා සට්ඨිවස්සකාලස්මිං හි කුඤ්ජරා ථාමෙන පරිහායන්ති. සා අහං එවං ථාමහීනං ඉමං ව්‍යසනං පත්තං **තං න ජහිස්සාමි.** මා භායි. ඉමිස්සා හි චතූසු දිසාසු සමුද්දං පත්වා ඨිතාය **චාතුරන්තාය** පඨවියා ත්වං මය්හං සුට්ඨු පියොති.

අථ තං සන්ථම්භෙත්වා අය්‍ය ඉදානි තං කුළීරෙන සද්ධිං ථොකං කථාසල්ලාපං ලභමානා විස්සජ්ජාපෙස්සාමීති වත්වා කුළීරං යාචමානා තතියං ගාථමාහ :–

යෙ කුළීරා සමුද්දස්මිං ගඞ්ගාය නම්මදාය ච,
තෙසං ත්වං වාරිජො සෙට්ඨො මුඤ්ච රොදන්තියා පතින්ති.

තස්සත්‍ථො:–**යෙ** සමුද්දෙ වා **ගඞ්ගාය** වා නදියා **නම්මදාය** වා නදියා **කුළීරා, තෙසං** සබ්බෙසං වණ්ණසම්පත්තියා ච මහන්තත්තෙන ච ත්වමෙව **සෙට්ඨො** තෙන තං යාචාමි මය්හං රොදමානාය සාමිකං මුඤ්චාති.

කුළීරො තස්සා කථයමානාය ඉත්ථිසද්දෙ නිමිත්තං ගහෙත්වා කාමපිතමානසො හුත්වා වාරණස්ස පාදතො අළෙ විනිවෙඨෙන්තො අයං විස්සට්ඨො ඉදං නාම කරිස්සතීති න කිඤ්චි අඤ්ඤාසි. අථ නං වාරණො පාදං උක්ඛිපිත්වා පිට්ඨිං අක්කමි. තාවදෙව අට්ඨීනි භිජ්ජිංසු. වාරණො තුට්ඨරවං රවි. සබ්බවාරණා සන්නිපතිත්වා කුළීරං නීහරිත්වා මහීතලෙ ඨපෙත්වා මද්දන්තා චුණ්ණමකංසු. තස්ස වෙ අළා සරීරතො භිජ්ජිත්වා එකමන්තෙ පතිංසු. සො ච කුළීරදහො ගඞ්ගාය එකාබද්ධො. ගඞ්ගාය පූරණකාලෙ ගඞ්ගොදකෙන පූරති. උදකෙ මන්දීභවන්තෙ දහතො උදකං ගඞ්ගං ඔතරති. අථ වෙපි තෙ අළා උප්පතිත්වා ගඞ්ගාය පවුය්හිංසු. එකො සමුද්දං පාවිසි. එකං දසභාතිකරාජානො උදකෙ කීළමානා ලභිත්වා ආණකං නාම මුතිඞ්ගං අකංසු. සමුද්දං පවිට්ඨං පන අසුරා ගහෙත්වා ආළම්බරං නාම භෙරිං

කාරෙසුං. තෙ අපරභාගෙ සක්කෙන සඞ්ගාමෙ පරජිතා තං ඡඩ්ඩෙත්වා පලායිංසු. අථ නං සක්කො අත්තනො අත්ථාය ගණ්හාපෙසි. ආලම්බරමෙසො විය ථනතීති තං සඞ්ඛාය වදන්ති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උභොපි ජයම්පතිකා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිංසු.

තදා කරෙණු අයං උපාසිකා අහොසි; වාරණො පන අහමෙවාති.

කක්කටකජාතකං.[1]

---

3. 2. 8.

යො වෙ සබ්බසමෙතානන්ති ඉදං සත්ථා දක්ඛිණගිරි ජනපදෙ අඤ්ඤතරං උය්‍යානපාලපුත්තං ආරබ්භ කථෙසි.

සත්ථා කිර වුත්ථවස්සො ජෙතවනා නික්ඛමිත්වා දක්ඛිණගිරි ජනපදෙ චාරිකං චරි. අථෙකො උපාසකො බුද්ධපමුඛං සඞ්ඝං නිමන්තෙත්වා උය්‍යානෙ නිසීදාපෙත්වා යාගුඛජ්ජකෙහි සන්තප්පෙත්වා අය්‍යා උය්‍යාන චාරිකං චරිතුකාමා ඉමිනා උය්‍යානපාලෙන සද්ධිං චරන්තූති වත්වා අය්‍යානං ඵලාඵලානි දදෙය්‍යාසීති උය්‍යානපාලං ආණාපෙසි.

භික්ඛූ චරමානා එකං ඡිද්දට්ඨානං දිස්වා ඉමං ඨානං ඡිද්දං විරලරුක්ඛං කින්නුඛො කාරණන්ති පුච්ඡිංසු. අථ නෙසං උය්‍යාන පාලො ආචික්ඛි: එකො කිර උය්‍යානපාලපුත්තො උපරොපකෙසු උදකං ආසිඤ්චන්තො මූලප්පමාණෙන ආසිඤ්චිස්සාමීති උප්පාටෙත්වා මූලප්පමාණෙන උදකං ආසිඤ්චි. තෙන තං ඨානං ඡිද්දං ජාතන්ති. භික්ඛූ සත්ථු සන්තිකං ආගන්ත්වා තමත්ථං ආරොචෙසුං. සත්ථා න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපි සො කුමාරකො ආරාමදූසකොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං විස්සසෙනෙ නාම රජ්ජං කාරෙන්තෙ උස්සවෙ ඝුට්ඨෙ උය්‍යානපාලො උස්සවං කීළිස්සාමීති උය්‍යානවාසී මක්කටෙ ආහ. ඉදං උය්‍යානං තුම්හාකං බහූපකාරං අහං සත්තාහං උස්සවං කීළිස්සාමි තුම්හෙ සත්ත දිවසෙ උපරොපකෙසු උදකං ආසිඤ්චථාති. තෙ සාධූති සම්පටිච්ඡිංසු. සො නෙසං චම්මඝටකෙ දත්වා පක්කාමි. මක්කටා උදකං සිඤ්චිත්වා උපරොපකෙසු ආසිඤ්චිංසු. අථ නෙ මක්කටජෙට්ඨකො ආහ. ආගමෙථ තාව උදකං නාම සබ්බකාලං දුල්ලභං තං රක්ඛිතබ්බං උපරොපකෙ උප්පාටෙත්වා මූලප්පමාණං ඤත්වා දීඝමූලකෙසු බහුං රස්සමූලකෙසු අප්පං උදකං ආසිඤ්චිතුං වට්ටතීති. තෙ සාධූති වත්වා එකච්චෙ උපරොපකෙ උප්පාටෙත්වා ගච්ඡන්ති එකච්චෙ තෙ රොපෙත්වා උදකං සිඤ්චන්ති. තස්මිං

---

1 සෑ. සුවණ්ණකක්කටකජාතකං, කුළීරජාතකං-ජාතකපාළි

කාලෙ බොධිසත්තො බාරාණසියං එකස්ස කුලස්ස පුත්තො අහොසි. සො කෙනචිදෙව කරණීයෙන උය්‍යානං ගන්ත්‍වා තෙ මක්කටෙ තථා කාරෙන්තෙ දිස්වා කො තුම්හෙ එවං කාරෙතීති පුච්ඡිත්‍වා වානරජෙට්ඨකොති වුත්තෙ ජෙට්ඨකස්ස තාව වො අයං පඤ්ඤා තුම්හාකං කීදිසී භවිස්සතීති තමත්ථං පකාසෙන්තො පඨමං ගාථමාහ :-

> යො වෙ සබ්බසමෙතානං අහුවා සෙට්ඨසම්මතො,
> තස්සායං එදිසී පඤ්ඤා කිමෙව ඉතරා පජාති.

තත්ථ-**සබ්බසමෙතාන**න්ති ඉමෙසං සබ්බෙසම්පි සමාගතානං. **අහුවා**ති අහොසි. **කිමෙව ඉතරා පජා**ති යා ඉතරා එතෙසු ලාමිකා පජා කීදිසා නු ඛො තස්සා පඤ්ඤාති.

තස්ස කථං සුත්‍වා වානරා දුතියං ගාථමාහංසු :-

> එවමෙව තුවං බ්‍රහ්මෙ අනඤ්ඤාය විනින්දසි,
> කථං මූලං අදිස්වාන රුක්ඛං ජඤ්ඤා පතිට්ඨිතන්ති.

තත්ථ-**බ්‍රහ්මෙ**ති ආලපනමත්තං. අයං පනෙත්ථ සඞ්ඛෙපත්ථො. ත්‍වං භො පුරිස කාරණාකාරණං අජානිත්‍වා එවමෙවං අම්හෙ විනින්දසි. රුක්ඛං නාම ගම්භීරපතිට්ඨිතො වා එස න වාති මූලෙන අනුප්පාටෙත්‍වා කථං ඤාතුං සක්කා තෙන මයං උප්පාටෙත්‍වා මූලප්පමාණෙන උදකං ආසිඤ්චාමාති.

තං සුත්‍වා බොධිසත්තො තතියං ගාථමාහ :-

> නාහං තුම්හෙ විනින්දාමි යෙ චඤ්ඤෙ වානරා වනෙ,
> විස්සසෙනොව ගාරය්හො යස්සත්ථා රුක්ඛරොපකාති.

තත්ථ-**විස්සසෙනොව ගාරය්හො**ති බාරාණසිරාජා විස්සසෙනො යෙවෙත්ථ ගරහිතබ්බො. **යස්සත්ථා රුක්ඛරොපකා**ති යස්සත්ථාය තුම්හා දිසා රුක්ඛරොපකා ජාතාති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්‍වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා වානරජෙට්ඨකො ආරාමදූසකකුමාරො අහොසි. පණ්ඩිතපුරිසො පන අහමෙවාති.

ආරාමදූසකජාතකං.

---

3. 2. 9.

න හි වණ්ණෙන සම්පන්නාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අනාථපිණ්ඩිකස්ස සුණිසං ධනඤ්ජයසෙට්ඨිධීතරං විසාඛාය කණිට්ඨභගිණිං සුජාතං ආරබ්භ කථෙසි.

සා කිර මහන්තෙන යසෙන අනාථපිණ්ඩිකස්ස ඝරං පූරයමානා පාවිසි. මහාකුලස්ස ධීතා අහන්ති පන මානත්ථද්ධා අහොසි කොධනා චණ්ඩා ඵරුසා. සස්සුසසුරසාමිකවත්තානි න කරොති. ගෙහජනං

භාජෙන්තී පහරන්තී චරති. අථෙකදිවසං සත්ථා පඤ්චභික්ඛුසත පරිවුතො අනාථපිණ්ඩිකස්ස ගෙහං ගන්ත්වා නිසීදි. මහාසෙට්ඨි ධම්මං සුණන්තො භගවන්තං උපනිසීදි. තස්මිං ඛණෙ සුජාතා දාසකම්ම කරෙහි සද්ධිං කලහං කරොති. සත්ථා ධම්මකථං ඨපෙත්වා කිං සද්දො එසොති ආහ. එසා භන්තෙ කුලසුණ්හා අගාරවා නෙවස්සා සස්සුසසුරසාමිකවත්තං අත්ථි, න දානං, න සීලං, අස්සද්ධා අප්පසන්නා අහොරත්තං කලහං කුරුමානා විචරතීති. තෙන හි පක්කොසථාති. සා ආගන්ත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. අථ නං සත්ථා සත්තිමා සුජාතෙ පුරිසස්ස භරියා, තාසං ත්වං කතරාති පුච්ඡි. භන්තෙ නාහං සඞ්ඛිත්තෙන කථිතස්ස අත්ථං ආජානාමි, විත්ථාරෙන මෙ කථෙථාති. සත්ථා තෙන හි ඔහිතසොතා සුණාහීති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"පදුට්ඨචිත්තා අහිතානුකම්පිනී
අඤ්ඤෙසු රත්තා අතිමඤ්ඤතෙ පතිං
ධනෙන කීතස්ස වධාය උස්සුකා,
යා එවරූපා පුරිසස්ස භරියා
වධකා ච භරියාති ච සා පවුච්චති.

යං ඉත්ථියා වින්දති සාමිකො ධනං
සිප්පං වණිජ්ජඤ්ච කසිං අධිට්ඨගං
අප්පම්පි තස්මා අපහාතුමිච්ඡති,
යා එවරූපා පුරිසස්ස භරියා
චොරී ච භරියාති ච සා පවුච්චති.

අකම්මකාමා අලසා මහග්ඝසා
ඵරුසා ච චණ්ඩී ච දුරුත්තවාදිනී
උට්ඨායකානං අභිභුය්‍ය වත්තති,
යා එවරූපා පුරිසස්ස භරියා
අය්‍යා ච භරියාති ච සා පවුච්චති.

යා සබ්බදා හොති හිතානුකම්පිනී
මාතා ච පුත්තං අනුරක්ඛතෙ පතිං
තතො ධනං සම්භතමස්ස රක්ඛති,
යා එවරූපා පුරිසස්ස භරියා
මාතාච භරියාති ච සා පවුච්චති.

යථාපි ජෙට්ඨා භගිණී කණිට්ඨා
සගාරවා හොති සකම්හි සාමිකෙ;
හිරිමනා භත්තුවසානුවත්තිනී,
යා එවරූපා පුරිසස්ස භරියා
භගිණී ච භරියාති ච සා පවුච්චති.

යා චීධ දිස්වාන පතිං පමොදිතා
සඛී සඛාරංව චිරස්ස ආගතං
කොලෙය්‍යකා සීලවතී පතිබ්බතා,
යා එවරූපා පුරිසස්ස භරියා
සඛී ච භරියාති ච සා පවුච්චති.

අක්කුට්ඨසන්තා වධදණ්ඩතජ්ජිතා
අදුට්ඨචිත්තා පතිනො තිතික්ඛති
අක්කොධනා භත්තුවසානුවත්තිනී,
යා එවරූපා පුරිසස්ස භරියා
දාසී ච භරියාති ච සා පවුච්චති.a

ඉමා ඛො සුජාතෙ පුරිසස්ස සත්තභරියා, තාසු වධකසමා චොරිසමා අය්‍යසමාති ඉමා තිස්සො නිරයෙ නිබ්බත්තන්ති. ඉතරා චතස්සො නිම්මානරතිදෙවලොකෙ.

යා චීධ භරියා වධකාති වුච්චති
චොරීති අයිරාති ච යා පවුච්චති,
දුස්සීලරූපා ඵරුසා අනාදරා
කායස්ස භෙදා නිරයං වජන්ති තා.

යා චීධ මාතා භගිණී සඛී ච
දාසීති භරියාති ච යා පවුච්චති,
සීලෙ ඨිතත්තා චිරරත්තසංවුතා
කායස්ස භෙදා සුගතිං වජන්ති තා"ති.a

එවං සත්ථරි ඉමා සත්ත භරියා දස්සෙන්තෙ දස්සෙන්තෙයෙව සුජාතා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තතො ත්වං ඉමාසං සත්තන්නං භරියානං කතරාති වුත්තෙන දාසී සමා අහං භන්තෙති වත්වා තථාගතං වන්දිත්වා ඛමාපෙසි.

ඉති සත්ථා සුජාතං සරසුණ්හං එකොවාදෙනෙව දමෙත්වා කතභත්තකිච්චො ජෙතවනං ගන්ත්වා භික්ඛුසඞ්ඝෙන වත්තෙ දස්සිතෙ ගන්ධකුටිං පාවිසි. ධම්මසභායම්පි ඛො භික්ඛූ සත්ථු ගුණකථං සමුට්ඨාපෙසුං. ආවුසො එකොවාදෙනෙව සත්ථා සුජාතං සරසුණ්හං දමෙත්වා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාපෙසීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙන න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපි මයා සුජාතා එකොවාදෙනෙව දමිතාති වත්වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙන රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිම්හි නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලාය සිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා පිතු අච්චයෙන රජ්ජෙ පතිට්ඨාය ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙසි. තස්ස මාතා කොධනා අහොසි චණ්ඩා

---

a. අඞ්ගුත්තරනිකාය - සත්තකනිපාත.

ඵරුසා අක්කොසිකා පරිභාසිකා. සො මාතු ඔවාදං දාතුකාමො එවං අවචනකං කථෙතුං න යුත්තන්ති තස්සා අනුසාසනත්ථං එකං උපමං ඔලොකෙන්තො චරති. අථෙකදිවසං උය්‍යානං අගමාසි. මාතාපි පුත්තෙන සද්ධිංයෙව අගමාසි. අථ අන්තරාමග්ගෙ කිකීසකුණො විරවි. බොධිසත්තපරිසා තං සද්දං සුත්වා කණ්ණෙ ඨපෙත්වා අහො චණ්ඩවාචෙ ඵරුසවාචෙ මා සද්දමකාසීති ආහ. බොධිසත්තෙ නාටකපරිවුතෙ මාතරා සද්ධිං උය්‍යානෙ විචරන්තෙ එකස්මිං සුපුප්ඵිතෙ සාලරුක්ඛෙ නිලීනා එකා කොකිලා මධුරෙන සරෙන වස්සි. මහාජනො තස්සා සරෙ සම්මත්තො හුත්වා අඤ්ජලිම්පග්ගහෙත්වා සණ්හවාචෙ සඛිලවාචෙ මුදුවාචෙ වස්ස වස්සාති ගීවං උක්ඛිපිත්වා ඔහිතසොතො ඔලොකෙන්තො අට්ඨාසි. බොධිසත්තො තානි ද්වෙ කාරණානි දිස්වා ඉදානි මාතරං සඤ්ඤාපෙතුං සක්ඛිස්සාමීති චින්තෙත්වා අම්ම අන්තරාමග්ගෙ කිකීසද්දං සුත්වා මහාජනො මා සද්දමකාසි මා සද්දමකාසීති කණ්ණෙ පිදහි. ඵරුසා වාචා නාම න කස්සචි පියාති වත්වා ඉමා ගාථා අවොච:-

න හි වණ්ණෙන සම්පන්නා මඤ්ජුකා පියදස්සනා,
ඛරවාචා පියා හොන්ති අස්මිං ලොකෙ පරම්හි ච.

නනු පස්සසිමං කාළිං දුබ්බණ්ණං තිලකාහතං,
කොකිලං සණ්හභාණෙන බහුන්නං පාණිනං පියං.

තස්මා සඛිලවාචස්ස මන්තභාණී අනුද්ධතො,
අත්ථං ධම්මඤ්ච දීපෙති මධුරං තස්ස භාසිතන්ති.

තාසං අයමත්ථො:- අම්ම ඉමෙ සත්තා පියඞ්ගුසාමාදිනා සරීරවණ්ණෙන සම්පන්නා කථිතඝොසස්ස මධුරතාය **මඤ්ජුකා** අභිරූපතාය **පියදස්සනා** සමානාපි අඤ්ඤමසො මාතාපිතරොපි අක්කොසපරිභාසාදිවසෙන පවත්තාය ඛරවාචාය සමන්නාගතත්තා **ඛරවාචා** ඉමස්මිඤ්ච පරස්මිඤ්ච ලොකෙ **පියා** නාම න හොන්ති. අන්තරාමග්ගෙ ඛරවාචා කිකීවිය.

සණ්හභාණිනො පන මට්ටාය මධුරාය වාචාය සමන්නාගතා විරූපාපි පියා හොන්ති. තෙන තං වදාමි **නනු පස්සසි ඉමං කාළිං දුබ්බණ්ණං** සරීරවණ්ණතොපි කාළන්තරෙහි තිලකෙහි ආහතං **කොකිලං** යා එවං දුබ්බණ්ණා සමානාපි සණ්හභාසණෙන බහුන්නං පාණිනං පියා ජාතා, ඉති යස්මා ඛරවාචො සත්තො ලොකෙ මාතාපිතුන්නම්පි අප්පියො තස්මා බහුජනස්ස පියභාවං ඉච්ඡන්තො පොසො සඛිලවාචො සණ්හමට්ටමුදුවාචො අස්ස පඤ්ඤාසඞ්ඛාතාය මන්තාය පරිච්ඡින්දිත්වා කථනතො **මන්තභාණී** විනා උද්ධච්චෙන පමාණයුත්තස්සෙව කථනතො **අනුද්ධතො**. යොහි එවරූපො පාළිඅත්ථඤ්ච පාළිඤ්ච දීපෙති **තස්ස භාසිතං** කාරණසන්නිස්සිතං කත්වා පරං අනක්කොසෙත්වා කථිතතාය **මධුර**න්ති.

එවං බොධිසත්තො ඉමාහි තීහි ගාථාහි මාතු ධම්මං දෙසෙත්වා මාතරං සඤ්ඤාපෙසි. සා තතො පට්ඨාය ආචාරසම්පන්නා අහොසි. බොධිසත්තොපි මාතරං එකොවාදෙනෙව නිබ්බිසෙවනං කත්වා යථාකම්මං ගතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා බාරාණසිරඤ්ඤො මාතා සුජාතා අහොසි. රාජා පන අහමෙවාති.

සුජාතාජාතකං.

---

3. 2. 10.

සබ්බෙහි කිර ඤාතීහීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කාකොලූකකලහං ආරබ්භ කථෙසි.

තස්මිං හි කාලෙ කාකා දිවා උලූකෙ ඛාදන්ති, උලූකා සුරියත්ථඞ්ගමනතො පට්ඨාය තත්ථ තත්ථ සයිතානං කාකානං සීසානි ඡින්දිත්වා තෙ ජීවිතක්ඛයං පාපෙන්ති. අථෙකස්ස භික්ඛුනො ජෙතවනපච්චන්තෙ එකස්මිං පරිවෙණෙ වසන්තස්ස සම්මජ්ජනකාලෙ රුක්ඛතො පතිතානි සත්තට්ඨනාළිමත්තානිපි බහුතරානිපි කාකසීසානි ඡඩ්ඩෙතබ්බානි හොන්ති. සො තමත්ථං භික්ඛූනං ආරොචෙසි. භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං. ආවුසො අසුකස්ස කිර භික්ඛුනො වසනට්ඨානෙ දිවසෙ දිවසෙ එත්තකානි නාම කාකසීසානි ඡඩ්ඩෙතබ්බානි හොන්තීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡි. භික්ඛූ ඉමාය නාමාති වත්වා කදා පට්ඨාය පන භන්තෙ කාකානඤ්ච උලූකානඤ්ච අඤ්ඤමඤ්ඤං වෙරං උප්පන්නන්ති පුච්ඡිංසු. සත්ථා පඨමකප්පිකකාලතො පට්ඨායාති වත්වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ පඨමකප්පිකා සන්නිපතිත්වා එකං අභිරූපං සොභග්ගප්පත්තං ආණාසම්පන්නං සබ්බාකාරපරිපුණ්ණං පුරිසං ගහෙත්වා රාජානං කරිංසු. චතුප්පදාපි සන්නිපතිත්වා එකං සීහං රාජානං කරිංසු. මහාසමුද්දෙ මච්ඡා ආනන්දං නාම මච්ඡං රාජානං කරිංසු. තතො සකුණගණා හිමවන්තප්පදෙසෙ එකස්මිං පිට්ඨිපාසාණෙ සන්නිපතිත්වා මනුස්සෙසු රාජා පඤ්ඤායති, තථා චතුප්පදෙසු චෙව මච්ඡෙසු ච. අම්හාකං පනන්තරෙ රාජා නාම නත්ථි. අප්පතිස්සවාසො නාම න වට්ටති. අම්හාකම්පි රාජානං ලද්ධුං වට්ටති. එකං රාජට්ඨානෙ ඨපෙතබ්බයුත්තකං ජානාථාති. තෙ තාදිසං සකුණං ඔලොකයමානා එකං උලූකං රොචෙත්වා අයං නො රුච්චතීති ආහංසු.

අථෙකො සකුණො සබ්බෙසං අජ්ඣාසයගහණත්ථං තික්ඛත්තුං සාවෙසි. තස්ස සාවෙන්තස්ස ද්වෙ සාවණා අධිවාසෙත්වා තතියසාවණාය එකො කාකො උට්ඨාය තිට්ඨ තාවෙතස්ස ඉමස්මිං රාජාභිසෙකකාලෙ එවරූපං මුඛං කුද්ධස්ස කීදිසං භවිස්සති ඉමිනා හි කුද්ධෙන ඔලොකිතා මයං තත්තකපාලෙ පක්ඛිත්තතිලා විය තත්ථ තත්ථෙව භිජ්ජිස්සාම ඉමං රාජානං කාතුං මය්හං න රුච්චතීති ඉමමත්ථං පකාසෙතුං පඨමං ගාථමාහ:–

සබ්බෙහි කිර ඤාතීහි කොසියො ඉස්සරෙ කතො,
සචෙ ඤාතීහනුඤ්ඤාතො භණෙය්‍යාහං එකවාචිකන්ති.

තස්සත්ථො:– යා එසා සාවණා වත්තති තං සුත්වා වදාමි **සබ්බෙහි කිර** ඉමෙහි සමාගතෙහි **ඤාතීහි** අයං **කොසියො** රාජා **කතො,** සචෙ පනාහං ඤාතීහි අනුඤ්ඤාතො භවෙය්‍යං එත්ථ වත්තබ්බං **එකවාචිකං** කිඤ්චි **භණෙය්‍ය**න්ති.

අථ තං අනුජානන්තා සකුණා දුතියං ගාථමාහංසු:–

භණ සම්ම අනුඤ්ඤාතො අත්ථං ධම්මඤ්ච කෙවලං,
සන්ති හි දහරා පක්ඛී පඤ්ඤවන්තො ජුතින්ධරාති.

තත්ථ–**භණ සම්ම අනුඤ්ඤාතො**ති සම්ම වායස ත්වං සබ්බෙහෙව අම්හෙහි අනුඤ්ඤාතො, යං තෙ භණිතබ්බං තං භණ. **අත්ථං ධම්මඤ්ච කෙවල**න්ති භණන්තො ච කාරණඤ්ඤෙව පවෙණිආගතඤ්ච වචනං අමුඤ්චිත්වාව භණ. **පඤ්ඤවන්තො ජුතින්ධරා**ති පඤ්ඤාසම්පන්නා චෙව ඤාණොභාසධරා ච දහරාපි හි පක්ඛිනො අත්ථියෙව.

සො එවං අනුඤ්ඤාතො තතියං ගාථමාහ:–

න මෙ රුච්චති භද්දං වො උලූකස්සාභිසෙචනං,
අකුද්ධස්ස මුඛං පස්ස කථං කුද්ධො කරිස්සතීති.

තස්සත්ථො:–**භද්දං** තුම්හාකං හොතු යං පනෙතං තික්ඛත්තුං සාවණං වායාය **උලූකස්ස අභිසෙචනං** කයිරති එතං මය්හං **න රුච්චති.** එතස්ස හි ඉදානි තුට්ඨචිත්තස්ස **අකුද්ධස්ස මුඛං** පස්සථ, **කුද්ධො** පනායං **කථං කරිස්සතී**ති න ජානාමි. සබ්බථාපෙතං මය්හං න රුච්චතීති.

සො එවං වත්වා මය්හං න රුච්චති මය්හං න රුච්චතීති විරවන්තොව ආකාසෙ උප්පති. උලූකොපි තං උට්ඨාය අනුබන්ධි. තතො පට්ඨාය තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං වෙරං බන්ධිංසු. සකුණා සුවණ්ණහංසං රාජානං කත්වා පක්කමිංසු.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා රජ්ජෙ අභිසිත්තහංසපොතකො පන අහමෙව අහොසින්ති.

උලූකජාතකං.

කොසියවග්ගො[1] දුතියො.

---

1. ස්‍යා. පදුමවග්ගො-ජාතකපාළියඤ්ච.

3. 3. 1.

ආරඤ්ඤකස්ස ඉසිනොති ඉදං සත්ථා ඉසිපතනෙ විහරන්තො එකං උදපානදූසකං සිගාලං ආරබ්භ කථෙසි.

එකො කිර සිගාලො භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පානීයඋදපානං උච්චාර පස්සාවකරණෙන දූසෙත්වා පක්කාමි. අථ නං එකදිවසං උදපාන සමීපං ආගතං සාමණෙරා ලෙඩ්ඩූහි පහරිත්වා කිලමෙසුං. සො තතො පට්ඨාය තං ඨානං පුන නිවත්තිත්වාපි න ඔලොකෙසි. භික්ඛූ තං පවත්තිං ඤත්වා ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො උදපානදූසකසිගාලො කිර සාමණෙරෙහි කිලමිතකාලතො පට්ඨාය පුන නිවත්තිත්වාපි න ඔලොකෙසීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කාය නුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස උදපානදූසකො යෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං ඉදමෙව ඉසිපතනං අයමෙව උදපානො අහොසි. තදා බොධිසත්තො බාරාණසියං කුලඝරෙ නිබ්බත්තිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා ඉසිගණපරිවුතො ඉසිපතනෙ වාසං කප්පෙසි. තදා එසොව සිගාලො ඉදමෙව උදපානං දූසෙත්වා පක්කමති. අථ නං එකදිවසං තාපසා පරිවාරෙත්වා සිතා එකෙනූපායෙන ගහෙත්වා බොධිසත්තස්ස සන්තිකං නයිංසු. බොධිසත්තො සිගාලෙන සල්ල පන්තො පඨමං ගාථමාහ:-

ආරඤ්ඤකස්ස ඉසිනො චිරරත්තතපස්සිනො,
කිච්ඡා කතං උදපානං කථං සම්ම අවාහයීති.

තස්සත්ථො:- අරඤ්ඤෙ වසන්තාය **ආරඤ්ඤකස්ස** එසිතගුණත්තා **ඉසිනො** චිරරත්තං තපං නිස්සාය වුත්ථත්තා **චිරරත්තතපස්සිනො. කිච්ඡා කතං** කිච්ඡෙන දුක්ඛෙන නිප්ඵාදිතං **උදපානං. කථං** කිමත්ථාය **සම්ම** සිගාල ත්වං **අවාහයි** මුත්තකරීසෙන අජ්ඣොත්ථරි දූසෙසි, තං වා මුත්තකරීසං එත්ථ අවාහයි පාතෙසීති. තං සුත්වා සිගාලො දුතියං ගාථමාහ:-

එසධම්මො සිගාලානං යම්පීත්වා ඔහදාමසෙ,
පිතුපිතාමහං ධම්මො න තං උජ්ඣාතුමරහසීති.

තත්ථ-**එසධම්මොති** එසසභාවො. **යම්පීත්වා ඔහදාමසෙති** සම්ම මයං යත්ථ පානීයං පිවාම උහදාමපි ඔහුනෙනමපි එස අම්හාකං සිගාලානං ධම්මොති දසෙසති. **පිතුපිතාමහ**න්ති පිතූනඤ්ච පිතා මහානඤ්ච නො එසධම්මො. **න නං උජ්ඣාතුමරහසීති** තං එතං අම්හාකං පවෙණිආගතං ධම්මං සභාවං ත්වං උජ්ඣාතුං නාරහසි, න යුත්තං තෙ එත්ථ කුජ්ඣිතුන්ති. අථස්ස බොධිසත්තො තතියං ගාථමාහ:

යෙසං වො එදිසො ධම්මො අධම්මො පන කීදිසො,
මා වො ධම්මං අධම්මං වා අද්දසාම කුදාචනන්ති.

තත්ථ-මා වොති තුම්හාකං ධම්මං වා අධම්මං වා න මයං කදාචි **අද්දසාමාති.**

එවං මහාසත්තො තස්ස ඔවාදං දත්වා මා පුත්ත ආගච්ඡාති ආහ. සො තතො පට්ඨාය පුන නිවත්තිත්වාපි න ඔලොකෙසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා උදපානදූසකො අයමෙව සිගාලො අහොසි. ගණ සත්ථා පන අහමෙවාති.

උදපානදූසකජාතකං.

---

3. 3. 2.

යෙන මිත්තෙන සංසග්ගාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කොකාලිකං ආරබ්භ කථෙසි. කොකාලිකවත්ථුං තෙරසනිපාතෙ තක්කාරියජාතකෙ ආවී භවිස්සති. කොකාලිකො පන සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානෙ ගහෙත්වා ආගමිස්සාමීති කොකාලිකරට්ඨතො ජෙතවනං ආගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා ථෙරෙ උපසඞ්කමිත්වා ආවුසො කොකාලිකරට්ඨවාසිනො මනුස්සා තුම්හෙ පක්කොසන්ති එථ ගච්ඡාමාති ආහ. ගච්ඡ ත්වං ආවුසො න මයං ආගච්ඡාමාති. සො ථෙරෙහි පටික්ඛිත්තො සයමෙව අගමාසි. අථ භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො කොකාලිකො සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානෙහි සහාපි විනාපි වත්තිතුං න සක්කොති සංයොගම්පි න සහති වියොගම්පි න සහතීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපි කොකාලිකො සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානෙහි නෙව සහ න විනා වත්තිතුං සක්කොතීති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො අඤ්ඤතරස්මිං අරඤ්ඤායතනෙ රුක්ඛදෙවතා හුත්වා නිබ්බත්ති. තස්ස විමානතො අවිදූරෙ අඤ්ඤතරස්මිං වනප්පතිජෙට්ඨකෙ අඤ්ඤා රුක්ඛදෙවතා වසති. තස්මිං වනසණ්ඩෙ සීහො ච ව්‍යග්ඝො ච වසන්ති තෙසං භයෙන න කොචි තත්ථ ඛෙත්තං කරොති න රුක්ඛං ඡින්දති. නිවත්තිත්වා ඔලොකෙතුං සමත්ථොපි නත්ථි. තෙ පන සීහව්‍යග්ඝා නානප්පකාරෙ මිගෙ වධිත්වා ඛාදන්ති. ඛාදිතාවසෙසං තත්ථෙව පහාය ගච්ඡන්ති. තෙන සො වනසණ්ඩො අසුචිකුණපගන්ධො හොති. අථ ඉතරා රුක්ඛදෙවතා අන්ධබාලා කාරණාකාරණං අජානමානා එකදිවසං බොධිසත්තං ආහ සම්ම එතෙ නො සීහව්‍යග්ඝෙ නිස්සාය වනසණ්ඩො අසුචිකුණපගන්ධො ජාතො අහං එතෙ පලාපෙමීති. බොධිසත්තො සම්ම ඉමෙ වෙ නිස්සාය අම්හාකං විමානානි රක්ඛියන්ති. එතෙසු පලාතෙසු විමානානි නො විනස්සිස්සන්ති සීහව්‍යග්ඝානං පදං අපස්සමානා මනුස්සා සබ්බං වනං ඡින්දිත්වා එකඞ්ගණං කත්වා ඛෙත්තානි කරිස්සන්ති. මා තෙ එවං රුච්චීති වත්වා පුරිමා වෙ ගාථා අවොච :-

යෙන මිත්තෙන සංසග්ගා යොගක්ඛෙමො විහිංසති,
පුබ්බෙවජ්ඣාභවන්තස්ස රක්ඛෙ අක්ඛීව පණ්ඩිතො.

යෙන මිත්තෙන සංසග්ගා යොගක්ඛෙමො පවඩ්ඪති,
කරෙය්‍යත්තසමං වුත්තිං සබ්බකිච්චෙසු පණ්ඩිතොති.

තත්‍ථ-**යෙන මිත්තෙන සංසග්ගා**ති යෙන පාපමිත්තෙන සද්ධිං සංසග්ගහෙතු සංසග්ගකාරණා. යෙන සද්ධිං දස්සනසංසග්ගො, සවණසංසග්ගො, කායසංසග්ගො, සමුල්ලාපසංසග්ගො, පරිභොගසංසග්ගොති ඉමස්ස පඤ්චවිධස්ස සංසග්ගස්ස කතත්තාති අත්‍ථො. **යොගක්ඛෙමො**ති කායචිත්තානං සුඛං. තං හි දුක්ඛයොගතො ඛෙමත්තා ඉධ යොගක්ඛෙමොති අධිප්පෙතං. **විහිංසතී**ති පරිහායති. **පුබ්බෙවජ්ඣාභවන්තස්ස රක්ඛෙ අක්ඛීව පණ්ඩිතො**ති තස්ස පාපමිත්තස්ස අජ්ඣාභවං තෙන අභිභවිතබ්බං අත්තනො ලාභයසජීවිතං යථා තං සො න අජ්ඣාභවති තථා පඨමතරමෙව අත්තනො අක්ඛි විය පණ්ඩිතො පුරිසො රක්ඛෙය්‍ය.

දුතියගාථාය-**යෙනා**ති යෙන කල්‍යාණමිත්තෙන සහ සංසග්ගකාරණා. **යොගක්ඛෙමො පවඩ්ඪතී**ති කායචිත්තසුඛං වඩ්ඪති. **කරෙය්‍යත්තසමං වුත්ති**න්ති තස්ස කල්‍යාණමිත්තස්ස **සබ්බකිච්චෙසු පණ්ඩිතො** පුරිසො යථා අත්තනො ජීවිතවුත්තිඤ්ච උපභොගපරිභොගවුත්තිඤ්ච කරොති, එවමෙතං සබ්බං කරෙය්‍ය අධිකම්පි කරෙය්‍ය හීනං පන න කරෙය්‍යාති.

එවං බොධිසත්තෙන කාරණෙ කථිතෙපි සා බාලදෙවතා අනුපධාරෙත්වා එකදිවසං භෙරවං රූපාරම්මණං දස්සෙත්වා තෙ සීහව්‍යග්ඝෙ පලාපෙසි. මනුස්සා තෙසං පදවලඤ්ජං අදිස්වා සීහව්‍යග්ඝා අඤ්ඤං වනසණ්ඩං ගතාති ඤත්වා වනසණ්ඩස්ස එකං පස්සං ඡින්දිංසු. දෙවතා බොධිසත්තං උපසඞ්කමිත්වා අහං සම්ම තව වචනං අකත්වා තෙ පලාපෙසිං. ඉදානි තෙසං ගතභාවං ඤත්වා මනුස්සා වනසණ්ඩං ඡින්දන්ති කින්නුඛො කත්තබ්බන්ති වත්වා ඉදානි තෙ අසුකවනසණ්ඩෙ නාම වසන්ති, ගන්ත්වා තෙ ආනෙහීති වුත්තා තත්‍ථෙව ගන්ත්වා තෙසං පුරතො ඨත්වා අඤ්ජලිම්පග්ගය්හ තතියං ගාථමාහ:-

එථ ව්‍යග්ඝා නිවත්තවෙහා පච්චමෙථ මහාවනං,
මා වනං ඡින්දි නිව්‍යග්ඝං ව්‍යග්ඝා මාහෙසු නිබ්බනාති.

තත්‍ථ-**ව්‍යග්ඝා**ති උභොපි තෙ ව්‍යග්ඝනාමෙනෙවාලපන්තී ආහ. **නිවත්තවෙහා**ති නිවත්තථ. **පච්චමෙථ මහාවන**න්ති තං මහාවනං පච්චුපෙථ පුන උපගච්ඡථ. අයමෙව වා පාඨො. **මා වනං ඡින්දි නිව්‍යග්ඝ**න්ති අම්හාකං වනසණ්ඩං ඉදානි තුම්හාකං අභාවෙන නිව්‍යග්ඝං මනුස්සා මා ඡින්දිංසු. **ව්‍යග්ඝා මාහෙසු නිබ්බනා**ති තුම්හාදිසා ව්‍යග්ඝරාජානො අත්තනො වසනට්ඨානා පලායිතත්තා නිබ්බනා වසනට්ඨානභූතෙන වනෙන විරහිතා මාහෙසුං.

තෙ එවං දෙවතාය යාචියමානාපි ගච්ඡ ත්වං න මයං ආගමිස්සාමාති පටික්ඛිපිංසුයෙව. දෙවතා එකිකාව වනසණ්ඩං පච්චාගඤ්ඡි. මනුස්සාපි කතිපාහෙනෙව සබ්බං වනං ඡින්දිත්වා ඛෙත්තානි කරිත්වා කසිකම්මං කරිංසු.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා අපණ්ඩිතා දෙවතා කොකාලිකො අහොසි. සීහො සාරිපුත්තො. ව්‍යග්ඝො මොග්ගල්ලානො. පණ්ඩිතදෙවතා පන අහමෙවාති.

ව්‍යග්ඝජාතකං.

---

3. 3. 3.

කො නු උද්දිතභත්තො වාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කොසලරජස්ස ද්වින්නං මහාමත්තානං කලහවූපසමනං ආරබ්භ කථෙසි. පච්චුප්පන්නවත්ථුං දුකනිපාතෙ කථිතමෙව.

අතීතෙ පන බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කාසිරට්ඨෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලායං සිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා කාමෙ පහාය ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා හිමවන්තප්පදෙසෙ ගඞ්ගාතීරෙ අස්සමපදං මාපෙත්වා තත්ථ අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්වා ඣානකීළං කීළන්තො වාසං කප්පෙසි. ඉමස්මිං කිර ජාතකෙ බොධිසත්තො පරමමජ්ඣත්තො අහොසි. උපෙක්ඛාපාරමිං පූරෙසි. තස්ස පණ්ණසාලද්වාරෙ නිසින්නස්ස එකො පගබ්භො දුස්සීලො මක්කටො ආගන්ත්වා කණ්ණසොතෙසු අඞ්ගජාතෙන සලාකප්පවෙසනකම්මං කරොති. බොධිසත්තො අවාරෙත්වා මජ්ඣත්තො හුත්වා නිසීදතියෙව. අථෙකදිවසං එකො කච්ඡපො උදකා උත්තරිත්වා ගඞ්ගාතීරෙ මුඛං විවරිත්වා ආතපං තප්පන්තො නිද්දායති. තං දිස්වා සො ලොලවානරො තස්ස මුඛෙ සලාකප්පවෙසනකම්මං අකාසි. අථස්ස කච්ඡපො පබුජ්ඣිත්වා අඞ්ගජාතං සමුග්ගෙ පක්ඛිපන්තො විය ඩසි. බලවවෙදනා උප්පජ්ජි. වෙදනං අධිවාසෙතුං අසක්කොන්තො කො නු ඛො මං ඉමම්හා දුක්ඛා මොචෙය්‍ය කස්ස සන්තිකං ගච්ඡාමීති චින්තෙත්වා අඤ්ඤො මං ඉමම්හා දුක්ඛා මොචෙතුං සමත්ථො නත්ථි අඤ්ඤත්‍ර තාපසා තස්සෙව සන්තිකං මයා ගන්තුං වට්ටතීති කච්ඡපං ද්වීහි හත්ථෙහි උක්ඛිපිත්වා බොධිසත්තස්ස සන්තිකං අගමාසි. බොධිසත්තො තෙන දුස්සීලමක්කටෙන සද්ධිං දවං කරොන්තො පඨමං ගාථමාහ:-

කො නු උද්දිතභත්තොව පූරහත්ථොව බ්‍රාහ්මණො,
කහන්නු භික්ඛං අචරි කං සද්ධං උපසඞ්කමීති.

තත්ථ-**කො නු උද්දිතභත්තොවා**ති කො එස වඩ්ඪිතභත්තො විය එකං භත්තවඩ්ඪිතකං භත්තපූරපාතිං හත්ථෙහි ගහෙත්වා විය කොනු එස ආගච්ඡතීති අත්ථො. **පූරහත්ථොව බ්‍රාහ්මණො**ති කතත්තික

මාසෙ වාචනකං ලභිත්වා පුණ්ණහත්ථො බ්‍රාහ්මණො විය ච කො නු එසොති වානරං සන්ධාය වදති. **කහන්නු භික්ඛං අචරීති** භො වානර කස්මිං පදෙසෙ අජ්ජ ත්වං භික්ඛං අචරි. **කං සද්ධං උපසං කමීති** කතරං නාම පුබ්බපෙතෙ උද්දිස්ස කතං සද්ධභත්තං කතරං වා සද්ධං පුග්ගලං උපසඞ්කමිත්වා තෙ අයං දෙය්‍යධම්මො ලද්ධොති දීපෙති.

තං සුත්වා දුස්සීලමක්කටො දුතියං ගාථමාහ :-

අහං කපිස්මි දුම්මෙධො අනාමාසානි ආමසිං,
ත්වං මං මොචය භද්දන්තෙ මුත්තො ගච්ඡෙය්‍ය පබ්බතන්ති.

තත්ථ-**අහං කපිස්මි දුම්මෙධොති** භන්තෙ අහමස්මි දුම්මෙධො චපලචිත්තො මක්කටො. **අනාමාසානි ආමසින්ති** අනාමසිතබ්බානි ඨානානි ආමසිං. **ත්වං මං මොචය භද්දන්තෙති** ත්වං දයාලු අනුකම්පකො මං ඉමම්හා දුක්ඛා මොචෙහි භද්දං තෙ හොතු. **මුත්තො ගච්ඡෙය්‍ය පබ්බතන්ති** සොහං තවානුභාවෙන ඉමම්හා ව්‍යසනා මුත්තො පබ්බතමෙව ගච්ඡෙය්‍යං. න තෙ පුන චක්ඛුපථෙ අත්තානං දස්සෙය්‍යන්ති.

බොධිසත්තො තස්මිං කාරුඤ්ඤෙන කච්ඡපෙන සද්ධිං සල්ලපන්තො තතියං ගාථමාහ :-

කච්ඡපා කස්සපා හොන්ති කොණ්ඩඤ්ඤා හොන්ති මක්කටා,
මුඤ්ච කස්සප කොණ්ඩඤ්ඤං කතං මෙථුනකං තයාති.

තස්සත්ථො :- **කච්ඡපා** නාම කස්සපගොත්තා හොන්ති **මක්කටා** කොණ්ඩඤ්ඤගොත්තා. කස්සපකොණ්ඩඤ්ඤානඤ්ච අඤ්ඤමඤ්ඤං ආවාහවිවාහසම්බන්ධො අත්ථි. තයිදං ලොලෙන දුස්සීලමක්කටෙන **තයා** සද්ධිං තයා ච දුස්සීලෙනෙව ඉමිනා මක්කටෙන සද්ධිං ගොත්තසදිසතාසඞ්ඛාතස්ස මෙථුනධම්මස්ස අනුච්ඡවිකං දුස්සීල්‍යකම්මසඞ්ඛාතම්පි **මෙථුනකං කතං**. තස්මා **මුඤ්ච කස්සප කොණ්ඩඤ්ඤන්ති**.

කච්ඡපො බොධිසත්තස්ස වචනං සුත්වා කාරණෙන පසන්නො වානරස්ස අඞ්ගජාතං මුඤ්චි. මක්කටො මුත්තමත්තො බොධිසත්තං වන්දිත්වා පලාතො පුන තං ඨානං නිවත්තිත්වාපි න ඔලොකෙසි. කච්ඡපොපි බොධිසත්තං වන්දිත්වා යථාට්ඨානමෙව ගතො. බොධිසත්තොපි අපරිහීනජ්ඣානො බ්‍රහ්මලොකපරායණොව අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කච්ඡපවානරා ද්වෙ මහාමත්තා අහෙසුං. තාපසො පන අහමෙවාති.

කච්ඡපජාතකං.

3. 3. 4.

කායං බලාකා සිඛිනීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරනෙතා එකං ලොලභිකඛුං ආරබභ කථෙසි.

තං හි ධමමසභං ආනීතං සත්ථා න ත්වං භිකඛු ඉදානෙව ලොලො පුබෙබපි ලොලොව ලොලතායෙව ච ජීවිතකඛයං පතෙතාසි තං නිසසාය පොරාණකපණ්ඩිතාපි අතතනො වසනට්ඨානා පරිබාහිරා අහෙසුනති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහමදතෙත රජජං කාරෙනෙත බාරාණසි සෙට්ඨිනො මහානසෙ භතතකාරකො පුඤඤත්ථාය නීළපච්ඡිං ඨපෙසි. තදා බොධිසතෙතා පාරාපතයොනියං නිබබතතිත්වා තත්ථ වාසං කපෙපසි. අථෙකො ලොලකාකො මහානසමත්ථකෙන ගච්ඡනෙතා නානපපකාරං මච්ඡමංසවිකතිං දිසවා පිපාසාභිභූතො කිනනුඛො නිසසාය සකකා භවෙයය ඔකාසං ලද්ධුනති චිනෙතනෙතා බොධිසතතං දිසවා ඉමං නිසසාය සකකාති සනනිට්ඨානං කත්වා තසස ගොචරාය අරඤඤගමණකාලෙ පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො අනුබන්ධි.

අථ නං බොධිසතෙතා මයං ඛො කාක අඤඤගොචරා ත්වම්පි අඤඤගොචරෙ කිනනුඛො මං අනුබන්ධසීති ආහ. භනෙත තුම්හාකං කිරියා මය්හං රුච්චති අහම්පි තුම්හෙහියෙව සමානගොචරො හුත්වා තුම්හෙ උපට්ඨාතුං ඉච්ඡාමීති. බොධිසතෙතා සමපටිච්ඡි. සො තෙන සද්ධිං ගොචරභූමියං එකගොචරං චරනෙතා විය ඔසකකිත්වා ගොමයරාසිං විද්ධංසිත්වා පාණකෙ ඛාදිත්වා පරිපුණ්ණකුච්ඡි හුත්වා බොධිසතතං උපසඞකමිත්වා තුම්හෙ එතතකං කාලං චරථෙව නනු භොජනෙ නාම පමාණං ඤාතුං වට්ටති එථ නාතිසායමෙව ගච්ඡාමාති.

බොධිසතෙතා තං ආදාය වසනට්ඨානං අගමාසි. භතතකාරකො අමහාකං පාරාපතො සහායං ගහෙත්වා ආගතොති කාකසසපි එකං ථුසපච්ඡිං ඨපෙසි. කාකො චතුහපඤචාහං තෙනෙව නීහාරෙන වසි. අථෙකදිවසං සෙට්ඨිනො බහුං මච්ඡමංසං ආහරීයිත්ථ. කාකො තං දිසවා ලොභාභිභූතො පච්චූසකාලතො පට්ඨාය නිත්ථුනනෙතා නිපජ්ජි.

අථ නං පුනදිවසෙ බොධිසතෙතා එහි සමම ගොචරාය පකකමිසසාමාති ආහ. තුමෙහ ගච්ඡථ මය්හං අජිණණාසඞකා අත්ථීති. සමම කාකානං අජීරකො නාම නත්ථි දීපවට්ටිමතතමෙව ගහිතං තුම්හාකං කුච්ඡියා ථොකං තිට්ඨති. සෙසං අජ්ඣොහටමතතමෙව ජීරති මම වචනං කරොහි මා එතං මච්ඡමංසං දිසවා එවමකාසීති. සාමි කිං නාමෙතං කථෙථ අජිණණාසඞකාව මය්හනති. තෙනහි අපපමතෙතා හොහීති තං ඔවදිත්වා බොධිසතෙතා පකකාමි. භතතකාරකොපි නානාමච්ඡමංසවිකතියො සමපාදෙත්වා සරීරතො සෙදං අපනෙනෙතා මහානසද්වාරෙ අට්ඨාසි.

කාකො අයං දානි කාලො මංසං ඛාදිතුන්ති ගන්ත්වා රසකරෙටි මත්ථකෙ නිසීදි. භත්තකාරකො කිලීති සද්දං සුත්වා නිවත්තිත්වා ඔලොකෙන්තො කාකං දිස්වා පවිසිත්වා තං ගහෙත්වා සකලසරීරං ලුඤ්චිත්වා මත්ථකෙ චූළං ඨපෙත්වා සිඞ්ගිවෙරජීරකාදීනි පිංසිත්වා තක්කෙන ආලොලෙත්වා ත්වං අම්හාකං සෙට්ඨිනො මච්ඡමංසං උච්ඡිට්ඨං කරොසීති සකලසරීරමස්ස මක්ඛෙත්වා ඛිපිත්වා නීළපච්ඡියං පාතෙසි. බලවවෙදනා උප්පජ්ජිංසු. බොධිසත්තො ගොචරභූමිතො ආගන්ත්වා තං නිත්ථනන්තං දිස්වා දවං කරොන්තො පඨමං ගාථමාහ:–

කායං බලාකා සිඛිනී චොරී ලඞ්ඝිපිතාමහා,
ඔරං බලාකෙ ආගච්ඡ චණ්ඩො මෙ වායසො සඛාති.

තත්ථ-**කායං බලාකා සිඛිනී**ති තං කාකස්ස බහලතක්කෙන මක්ඛිතසරීරං සෙතවණ්ණත්තා මත්ථකෙ ච සිඛාය ඨපිතත්තා කා එසා බලාකා සිඛිනීති පුච්ඡන්තො ආලපති. **චොරී**ති කුලස්ස අනත්ථුප්පාදය කුලඝරං කාකස්ස වා අරුචියා කාකස්ස පච්ඡිං පවිට්ඨත්තා චොරීති වදති. **ලඞ්ඝිපිතාමහා**ති ලඞ්ඝි වුච්චති ආකාසෙ ලඞ්ඝනතො මෙඝො. බලාකා ච නාම මෙඝසද්දෙන ගබ්භං ගණ්හන්තීති මෙඝසද්දො බලාකානං පිතා මෙඝො පිතාමහො හොති. තෙනාහ ලඞ්ඝීපිතාමහාති. **ඔරං බලාකෙ ආගච්ඡා**ති අම්මො බලාකෙ ඉතො එහි. **චණ්ඩො මෙ වායසො සඛා**ති මය්හං සඛා පච්ඡිසාමිකො වායසො චණ්ඩො ඵරුසො සො ආගතො තං දිස්වා ඝණයසදිසෙන තුණ්ඩෙන කොට්ටෙත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙය්‍ය. තස්මා යාව සො න ආගච්ඡති තාව පච්ඡිතො ඔතරිත්වා ඉතො එහි සීඝං පලායස්සූති වදති.

තං සුත්වා කාකො දුතියං ගාථමාහ:–

නාහං බලාකා සිඛිනී අහං ලොලොස්මි වායසො,
අකත්වා වචනං තුය්හං පස්ස ලූනොස්මි ආගතොති.

තත්ථ-**ආගතො**ති ත්වං ඉදානි ගොචරභූමිතො ආගතො මං ලූනං පස්සාති අත්ථො.

තං සුත්වා බොධිසත්තො තතියං ගාථමාහ:–

පුනපාපජ්ජසි සම්ම සීලං හි තව තාදිසං,
න හි මානුසකා භොගා සුභුඤ්ජා හොන්ති පක්ඛිනාති.

තත්ථ-**පුනපාපජ්ජසි සම්මා**ති සම්ම වායස පුනපි ත්වං එවරූපං දුක්ඛං පටිලභිස්සසෙව නත්ථි තෙ එත්තකෙන මොක්ඛො කිං කාරණා **සීලං හි තව තාදිසං** පාපකං යස්මා තව ආචාරසීලං තාදිසං දුක්ඛාධිගමස්සෙව අනුරූපං. **න හි මානුසකා**ති මනුස්සා නාම මහා පුඤ්ඤා තිරච්ඡානගතානං තථාරූපං පුඤ්ඤං නත්ථි තස්මා මානුසකා භොගා තිරච්ඡානගතෙන පක්ඛිනා න සුභුඤ්ජාති.

එවඤ්ච පන වත්වා බොධිසත්තො ඉතො දානි පට්ඨාය මයා එත්ථ වසිතුං න සක්කාති උප්පතිත්වා අඤ්ඤත්ථ අගමාසි. කාකොපි නිත්ථුනන්තො තත්ථෙව කාලමකාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ ලොලභික්ඛු අනාගාමිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා ලොලකාකො ලොලභික්ඛු අහොසි. පාරාපතො පන අහමෙවාති.

ලොලජාතකං.

---

3. 3. 5.

කායං බලාකා රුචිරාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං ලොලභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. ද්වෙපි වත්ථූනි පුරිමසදිසානෙව ගාථාපි.

කායං බලාකා රුචිරා කාකනීළස්මිං අච්ඡති,
චණ්ඩො කාකො සඛා මය්හං තස්ස චෙතං කුලාවකං.

නනු මං සම්ම ජානාසි දිජ සාමාකභොජන,
අකත්වා වචනං තුය්හං පස්ස ලූනොස්මි ආගතො.

පුනපාපජ්ජසී සම්ම සීලං හි තව තාදිසං,
න හි මානුසකා භොගා සුභුඤ්ජා හොන්ති පක්ඛිනා ති.

ගාථාපි එකන්තරිකායෙව. තත්ථ **රුචිරාති** තක්කමක්ඛිතසරීරතාය සෙතවණ්ණතං සන්ධාය වදති. රුචිර පියදස්සනා පණ්ඩරාති අත්ථො. **කාකනීළස්මින්ති** කාකකුලාවකෙ. **කාකනිඩ්ඩස්මින්තිපි** පාඨො. **දිජාති** කාකො පාරාපතං ආලපති. **සාමාකභොජනාති** තිණබීජභොජන. සාමාකගහණෙන හෙත්ථ සබ්බම්පි තිණබීජං ගහිතං.

ඉධාපි බොධිසත්තො න ඉදානි සක්කා ඉතො පට්ඨාය මයා එත්ථ වසිතුන්ති උප්පතිත්වා අඤ්ඤත්ථ ගතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ ලොලභික්ඛු අනාගාමිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා ලොලභික්ඛු කාකො අහොසි. පාරාපතො පන අහමෙවාති.

රුචිරජාතකං.

---

3. 3. 6.

තව සද්ධඤ්ච සීලඤ්චාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං හංසඝාතකභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

සාවත්ථිවාසිනො ද්වෙ සහායකා භික්ඛූසු පබ්බජිත්වා ලද්ධූපසම්පදා යෙභුය්යෙන එකතො චරන්ති. තෙ එකදිවසං අචිරවතිං ගන්ත්වා නහාත්වා වාලිකපුලිනෙ ආතපං තපමානා සාරාණීයකථං කථෙන්තා අට්ඨංසු. තස්මිං ඛණෙ ද්වෙ හංසා ආකාසෙන ගච්ඡන්ති. අථෙකො

දහරභික්ඛු සක්ඛරං ගහෙත්වා එතස්ස හංසපොතකස්ස අක්ඛිම්හි පහරාමීති ආහ. ඉතරො න සක්ඛිස්සසීති ආහ. තිට්ඨතු ඉමස්මිං පස්සෙ අක්ඛිං පරපස්සෙ අක්ඛිං පහරිස්සාමීති. ඉදං න සක්ඛිස්සසියෙවාති. තෙනහි උපධාරෙහීති තියංසං සක්ඛරං ගහෙත්වා හංසස්ස පච්ඡාභාගෙ ඛිපි. හංසො සක්ඛරසද්දං සුත්වා නිවත්තිත්වා ඔලොකෙසි. අථ නං ඉතරො වට්ටසක්ඛරං ගහෙත්වා පරපස්සෙ අක්ඛිම්හි පහරිත්වා ඔරිමක්ඛිනා නික්ඛාමෙසි. හංසො විරවන්තො පරිවත්තිත්වා තෙසං පාදමූලෙයෙව පති. තත්ථ තත්ථ ඨිතා භික්ඛූ දිස්වා ආගන්ත්වා ආවුසො බුද්ධසාසනෙ පබ්බජිත්වා අනනුච්ඡවිකං වො කතං පාණාතිපාතං කරොන්තෙහීති වත්වා තං ආදාය තථාගතස්ස දස්සෙසුං. සත්ථා සච්චං කිර තයා භික්ඛු පාණාතිපාතො කතොති පුච්ඡිත්වා සච්චං භන්තෙති වුත්තෙ භික්ඛු කස්මා එවරූපෙ නීය්‍යාණිකසාසනෙ පබ්බජිත්වා එවමකාසි, පොරාණකපණ්ඩිතා අනුප්පන්නෙ බුද්ධෙ අගාරමජ්ඣෙ සකාලත්තවාසං වසමානා අප්පමත්තකෙසුපි ඨානෙසු කුක්කුච්චං කරිංසු, ත්වං පන එවරූපෙ සාසනෙ පබ්බජිත්වා කුක්කුච්චමත්තම්පි න අකාසි නනු නාම භික්ඛුනා කායවාචාචිත්තෙහි සඤ්ඤතෙන භවිතබ්බන්ති වත්වා අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ කුරුරට්ඨෙ ඉන්දපත්තනගරෙ ධනඤ්ජයෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිස්මිං පටිසන්ධිං ගහෙත්වා අනුපුබ්බෙන විඤ්ඤුතං පත්තො තක්කසිලායං සිප්පානි උග්ගහෙත්වා පිතරා ඔපරජ්ජෙ පතිට්ඨාපිතො අපරභාගෙ පිතු අච්චයෙන රජ්ජං පත්වා දසරාජධම්මෙ අකොපෙන්තො කුරුධම්මෙ වත්තති. කුරුධම්මො නාම පඤ්චසීලානි. තානි බොධිසත්තො පරිසුද්ධානි කත්වා රක්ඛි. යථා ච බොධිසත්තො එවමස්ස මාතා අග්ගමහෙසී කනිට්ඨභාතා උපරාජා පුරොහිතො බ්‍රාහ්මණො රජ්ජුගාහකො අමච්චො සාරථී සෙට්ඨී දොණමාපකො මහාමත්තො දොවාරිකො නගරසොභිනී වණ්ණදාසීති එවමෙතෙ :–

රාජා මාතා මහෙසී ච උපරාජා පුරොහිතො,
රජ්ජුකො සාරථී සෙට්ඨී දොණො දොවාරිකො තථා;
ගණිකා එකාදස ජනා කුරුධම්මෙ පතිට්ඨිතාති.

ඉතිමෙ සබ්බෙපි පරිසුද්ධානි කත්වා පඤ්චසීලානි රක්ඛිංසු. රාජා චතූසු නගරද්වාරෙසු නගරමජ්ඣෙ නිවෙසනද්වාරෙති ඡ දානසාලා කාරෙත්වා දෙවසිකං ඡසතසහස්සං ධනං විස්සජ්ජෙන්තො සකල ජම්බුදීපං උන්නඞ්ගලං කත්වා දානං අදාසි. තස්ස පන දානජ්ඣාසයතා දානාභිරති සකලජම්බුදීපං අජ්ඣොත්ථරි.

තස්මිං කාලෙ කාලිඞ්ගරට්ඨෙ දන්තපුරනගරෙ කාලිඞ්ගරාජා රජ්ජං කාරෙති. තස්ස රට්ඨෙ දෙවො න වස්සි. තස්මිං අවස්සන්තෙ සකලරට්ඨෙ ඡාතකං ජාතං. ආහාරවිපත්තියා ච මනුස්සානං රොගො උදපාදි. දුබ්බුට්ඨිභයං ඡාතකභයං රොගභයන්ති තීණි භයානි උප්පජ්ජිංසු.

මනුස්සා නිග්ගහණා දාරකෙ හත්ථෙසු ගහෙත්වා තත්ථ තත්ථ විචරන්ති සකලරට්ඨවාසිනො එකතො හුත්වා දන්තපුරං ගන්ත්වා රාජද්වාරෙ උක්කුට්ඨිමකංසු.

රාජා වාතපානං නිස්සාය ඨිතො සද්දං සුත්වා කිං කාරණා එතෙ විරවන්තීති පුච්ඡි. මහාරාජ සකලරට්ඨෙ තීණි භයානි උප්පන්නානි, දෙවො න වස්සති, සස්සානි විපන්නානි, ඡාතකං ජාතං, මනුස්සා දුබ්භොජනා රොගාභිභූතා නිග්ගහණා පුත්තෙ හත්ථෙසු ගහෙත්වා විචරන්ති. දෙවං වස්සාපෙහි මහාරාජාති. පොරාණකරාජානො දෙවෙ අවස්සන්තෙ කිං කරොන්තීති. පොරාණකරාජානො මහාරාජ දෙවෙ අවස්සන්තෙ දානං දත්වා උපොසථං අධිට්ඨාය සමාදින්නසීලා සිරිගබ්භං පවිසිත්වා දබ්බසන්ථරෙ සත්තාහං නිපජ්ජන්ති, තදා දෙවො වස්සතීති. රාජා සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා තථා අකාසි. එවං සන්තෙපි දෙවො න වස්සි.

රාජා අමච්චෙ පුච්ඡි අහං මයා කත්තබ්බකිච්චං අකාසිං, දෙවො න වස්සති, කින්ති කරොමාති. මහාරාජ ඉන්දපත්තනගරෙ ධනඤ්ජයස්ස කොරව්‍යරඤ්ඤො අඤ්ජනවසභො නාම මඞ්ගලහත්ථී, තං ආනෙස්සාම, එවං සන්තෙ දෙවො වස්සතීති. සො රාජා බලවාහනසම්පන්නො දුප්පසහො කථමස්ස හත්ථිං ආනෙස්සාමාති. මහාරාජ තෙන සද්ධිං යුද්ධකිච්චං නත්ථි, දානජ්ඣාසයො රාජා දානාභිරතො, යාචිතො සමානො අලඞ්කතසීසම්පි ඡින්දිත්වා පසාදසම්පන්නානි අක්ඛීනිපි උප්පාටෙත්වා සකලරජ්ජම්පි නිය්‍යාදෙත්වා දදෙය්‍ය. හත්ථිම්හි වත්තබ්බමෙව නත්ථි, අවස්සං යාචිතො දස්සතීති. කො පන තං යාචිතුං සමත්ථොති. බ්‍රාහ්මණා මහාරාජාති. රාජා බ්‍රාහ්මණගාමතො අට්ඨ බ්‍රාහ්මණෙ පක්කොසාපෙත්වා සක්කාරසම්මානං කත්වා හත්ථිං යාචනත්ථාය පෙසෙසි.

තෙ පරිබ්බයං ආදාය අද්ධිකවෙසං ගහෙත්වා සබ්බත්ථ එකරත්තිවාසෙන තුරිතගමනං ගන්ත්වා කතිපාහං නගරද්වාරෙ දානසාලාසු භුඤ්ජිත්වා සරීරං සන්තප්පෙත්වා කදා රාජා දානග්ගං ආගච්ඡිස්සතීති පුච්ඡිංසු. මනුස්සා පක්ඛස්ස තයො දිවසෙ චාතුද්දසෙ පණ්ණරසෙ අට්ඨමියඤ්ච ආගච්ඡති, සෙව පන පුණ්ණමා, තස්මා සෙවපි ආගච්ඡිස්සතීති වදිංසු. බ්‍රාහ්මණා පුනදිවසෙ පාතොව ගන්ත්වා පාචීනද්වාරෙ අට්ඨංසු.

බොධිසත්තොපි පාතොව න්හාතානුලිත්තො සබ්බාලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතො අලඞ්කතවරවාරණක්ඛන්ධගතො මහන්තෙන පරිවාරෙන පාචීනද්වාරෙ දානසාලං ගන්ත්වා ඔතරිත්වා සත්තට්ඨජනානං සහත්ථා භත්තං දත්වා ඉමිනාව නීහාරෙන දෙථාති වත්වා හත්ථිං අභිරුහිත්වා දක්ඛිණද්වාරං අගමාසි. බ්‍රාහ්මණා පාචීනද්වාරෙ ආරක්ඛස්ස බලවතාය ඔකාසං අලභිත්වා දක්ඛිණද්වාරමෙව ගන්ත්වා රාජානං ආගච්ඡන්තං ඔලොකයමානා ද්වාරතො නාතිදූරෙ උන්නතට්ඨානෙ ඨිතා සම්පත්තං රාජානං හත්ථෙ උක්ඛිපිත්වා ජයාපෙසුං. රාජා වජිරඞ්කුසෙන වාරණං නිවත්තෙත්වා තෙසං සන්තිකං ගන්ත්වා භො බ්‍රාහ්මණා කිං ඉච්ඡථාති පුච්ඡි. බ්‍රාහ්මණා බොධිසත්තස්ස ගුණං වණ්ණෙන්තා පඨමං ගාථමාහංසු :-

තව සද්ධඤ්ච සීලඤ්ච විදිත්වාන ජනාධිප,
වණ්ණං අඤ්ජනවණ්ණෙන කාලිඞ්ගස්මිං නිම්මහ සෙති.

තත්‍ථ-**සද්ධ**න්ති කම්මඵලානං සද්දහනවසෙන ඔකප්පනසද්ධං. **සීල**න්ති සංවරසීලං අවීතික්කමසීලං. **වණ්ණ**න්ති තදා තස්මිං දෙසෙ සුවණ්ණං වුච්චති. දෙසනාසීසමෙව චෙතං ඉමිනා පන පදෙන සබ්බම්පි හිරඤ්ඤාදි ධනධඤ්ඤං සඞ්ගහිතං. **අඤ්ජනවණ්ණෙනා**ති අඤ්ජනපුඤ්ජසමානවණ්ණෙන ඉමිනා තව නාගෙන. **කාලිඞ්ගස්මි**න්ති කාලිඞ්ගරඤ්ඤො සන්තිකෙ. **නිම්මහ සෙ**ති විනිමයවසෙන ගණ්හිම්හ පරිභොගවසෙන වා උදරෙ පක්ඛිපිම්හාති අත්‍ථො. **සෙ**ති නිපාතමත්තං.

ඉදං වුත්තං හොති-මයං හි ජනාධිප තව සද්ධඤ්ච සීලඤ්ච විදිත්වා අද්ධා නො එවං සද්ධාසීලසම්පන්නො රාජා යාචිතො අඤ්ජනවණ්ණං නාගං දස්සතීති ඉමිනා අත්තනො සන්තකෙන විය අඤ්ජනවණ්ණෙන කාලිඞ්ගරඤ්ඤො සන්තිකෙ නාගං තෙ ආහරිස්සාමාති වත්වා බහු ධනධඤ්ඤං නිම්මහ සෙ පරිවත්තයිම්හ චෙව උදරෙ ච පක්ඛිපිම්හ එවං තස්ස මයං ධාරයමානා ඉධාගතා තත්‍ථ කත්තබ්බං දෙවො ජානාතූති.

අපරො නයො-තව සද්ධාසීලගුණසඞ්ඛාතං වණ්ණං උළාරගුණො රාජා ජීවිතම්පි යාචිතො දදෙය්‍ය පගෙව තිරච්ඡානගතන්ති එවං කාලිඞ්ගස්ස සන්තිකෙ ඉමිනා අඤ්ජනවණ්ණං නාගං ධඤ්ඤෙන නිම්මහ සෙ නිම්මහ තුලයිම්හ තෙනම්හා ඉධාගතාති.

තං සුත්වා බොධිසත්තො සචෙ වො බ්‍රාහ්මණා ඉමං නාගං පරිවත්තෙත්වා ධනං ඛාදිතං සුඛාදිතං මා චින්තයිත්‍ථ යථාලඞ්කතමෙව වො නාගං දස්සාමීති සමස්සාසෙත්වා ඉතරා වෙ ගාථා අවොච:-

අන්නභච්චා ච භච්චා ච යොධ උද්දිස්ස ගච්ඡති,
සබ්බෙතෙ අප්පටික්ඛිප්පා පුබ්බාචරියවචො ඉදං.

දදාමි වො බ්‍රාහ්මණා නාගමෙතං
රාජාරහං රාජභොග්ගං යසස්සිනං,
අලඞ්කතං හෙමජාලාභිච්ඡන්නං
සසාරථිං ගච්ඡථ යෙනකාමන්ති.

තත්‍ථ-**අන්නභච්චා ච භච්චා චා**ති පුරිසං උපනිස්සාය ජීවමානා යාගුභත්තාදිනා අත්තනා භරිතබ්බාති අන්නභච්චා ඉතරෙ තථා අභරිතබ්බත්තා අභච්චා. සන්ධිවසෙන පනෙත්‍ථ අකාරලොපො වෙදිතබ්බො. එත්තාවතා අත්තානං උපනිස්සාය ච අනුපනිස්සාය ච ජීවමානවසෙන සබ්බෙපි සත්තා වෙ කොට්ඨාසෙ කත්වා දස්සිතා හොන්ති. **යොධ උද්දිස්ස ගච්ඡතී**ති තෙසු සත්තෙසු ඉධ ජීවලොකෙ යො සත්තො යං පුරිසං කායචිදෙව පච්චාසිංසනාය උද්දිස්ස ගච්ඡති. **සබ්බෙ තෙ අප්පටික්ඛිප්පා**ති තථා උද්දිස්ස ගච්ඡන්තා සචෙපි බහූ හොන්ති තථාපි තෙන පුරිසෙන සබ්බෙ තෙ අප්පටික්ඛිප්පා අපෙථ න වො

දස්සාමීති එවං න පටික්ඛිපිතබ්බාති අත්ථො. **පුබ්බාචරියවචො ඉද**න්ති පුබ්බාචරියා වුච්චන්ති මාතාපිතරො. ඉදං තෙසං වචනං එවමහං මාතාපිතූහි සික්ඛාපිතොති දීපෙති.

දදාමි වොති යස්මා ඉදං අම්හාකං පුබ්බාචරියවචො තස්මා අහං බ්‍රාහ්මණා තුම්හාකං ඉමං නාගං දදාමි. **රාජාරහ**න්ති රඤ්ඤො අනුච්ඡවිකං. **රාජභොග්ග**න්ති රාජපරිභොගං. **යසස්සින**න්ති පරිවාරසම්පන්නං. තං කිර හත්ථිං නිස්සාය හත්ථිගොපකහත්ථිවෙජ්ජාදීනි පඤ්ච කුලසතානි ජීවන්ති තෙහි සද්ධිඤ්ඤෙව වො දදාමීති අත්ථො. **අලඞ්කත**න්ති නානාවිධෙන හත්ථිඅලඞ්කාරෙන අලඞ්කතං. **හෙමජාලාභිච්ඡන්න**න්ති සුවණ්ණජාලෙන අභිච්ඡන්නං. **සසාරථී**ති යො එතස්ස සාරථි හත්ථිදමකො ආචරියො තෙන සද්ධිඤ්ඤෙව දදාමි තස්මා සසාරථිං හුත්වා තුම්හෙ සපරිවාරං ඉමං නාගං ගහෙත්වා යෙනකාමං ගච්ඡථාති.

එවං හත්ථික්ඛන්ධගතොව මහාසත්තො වාචාය දත්වා පුන හත්ථික්ඛන්ධා ඔරුය්හ සචෙ අනලඞ්කතට්ඨානං අත්ථි අලඞ්කරිත්වා දස්සාමීති තික්ඛත්තුං පදක්ඛිණං කරොන්තො උපපරික්ඛිත්වා අනලඞ්කතට්ඨානං අදිස්වා තස්ස සොණ්ඩං බ්‍රාහ්මණානං හත්ථෙසු ඨපෙත්වා සුවණ්ණභිඞ්කාරෙන පුප්ඵගන්ධවාසිතං උදකං පාතෙත්වා අදාසි. බ්‍රාහ්මණා සපරිවාරං නාගං පටිච්ඡිත්වා හත්ථිපිට්ඨෙ නිසින්නා දන්තපුරනගරං ගන්ත්වා හත්ථිං රඤ්ඤො අදංසු. හත්ථිම්හි ආගතෙපි දෙවො න වස්සති එව. රාජා කින්නුඛො කාරණන්ති උත්තරිං පුච්ඡන්තො ධනඤ්ජයකොරබ්‍යරාජා කුරුධම්මං රක්ඛති තෙනස්ස රට්ඨෙ අඩ්ඪමාසං අනුදසාහං දෙවො වස්සති, රඤ්ඤො ගුණානුභාවො වෙස ඉමස්ස පන තිරච්ඡානගතස්ස ගුණා හොන්තාපි කිත්තකා භවෙය්‍යුන්ති සුත්වා තෙනහි යථාලඞ්කතමෙව සපරිවාරං හත්ථිං පටිනෙත්වා රඤ්ඤො දත්වා යං සො කුරුධම්මං රක්ඛති තං සුවණ්ණපට්ටෙ ලිඛිත්වා ආනෙථාති බ්‍රාහ්මණෙ ච අමච්චෙ ච පෙසෙසි. තෙ ගන්ත්වා රඤ්ඤො හත්ථිං නීයාදෙත්වා දෙව ඉමස්මිං හත්ථිම්හි ගතෙපි අම්හාකං රට්ඨෙ දෙවො න වස්සති තුම්හෙ කිර කුරුධම්මං නාම රක්ඛථ අම්හාකම්පි රාජා තං රක්ඛිතුකාමො ඉමස්මිං සුවණ්ණපට්ටෙ ලිඛිත්වා ආනෙථාති පෙසෙසි. දෙථ නො කුරුධම්මන්ති.

තාතා සච්චාහං එතං කුරුධම්මං රක්ඛිං ඉදානි පන මෙ තත්ථ කුක්කුච්චං අත්ථි න මෙ සො කුරුධම්මො චිත්තං ආරාධෙති. තස්මා තුම්හාකං දාතුං න සක්කොමි. කස්මා පන තං රාජානං සීලං න ආරාධෙතීති. තදා කිර රාජූනං තතියෙ තතියෙ සංවච්ඡරෙ කත්තිකමාසෙ කත්තිකඡණො නාම හොති තං ඡණං කීළන්තා රාජානො සබ්බාලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතා දෙවවෙසං ගහෙත්වා චිත්තරාජස්ස නාම යක්ඛස්ස සන්තිකෙ ඨත්වා චතුද්දිසා පුප්ඵපතිමණ්ඩිතෙ චිත්තසරෙ ඛිපන්ති. අයම්පි රාජා තං ඡණං කීළන්තො එකිස්සා තළාකපාළියා චිත්තරාජස්ස සන්තිකෙ ඨත්වා චතුද්දිසා චිත්තසරෙ ඛිපි. තෙසු සෙසදිසාගතෙ තයො සරෙ

දිස්වා උදකපිට්ඨෙ භින්නං සරං න අද්දසංසු. රඤ්ඤො කච්චි නු ඛො මයා භින්නො සරො මච්ඡසරීරෙ පතිතොති කුක්කුච්චං අහොසි. පාණාතිපාතකම්මෙන සීලභෙදං ආරබ්භ. තස්මා සීලං නාරාධෙති.

සො එවමාහ තාත මය්හං කුරුධම්මෙ කුක්කුච්චං අත්ථි මාතා පන මෙ සුරක්ඛිතං රක්ඛති තස්සා සන්තිකෙ ගණ්හථාති. මහාරාජ තුම්හාකං පාණං වධිස්සාමීති චෙතනා නත්ථි චිත්තං විනා පාණාතිපාතො නාම න හොති. දෙථ නො අත්තනා රක්ඛිතං කුරුධම්මන්ති. තෙනහි ලිඛථාති සුවණ්ණපට්ටෙ ලිඛාපෙසි– "පාණො න හන්තබ්බො අදින්නං නාදාතබ්බං කාමෙසු මිච්ඡා න චරිතබ්බා මුසා න භණිතබ්බා මජ්ජං න පාතබ්බ"න්ති.

ලිඛාපෙත්වා ච පන එවං සන්තෙපි මං නෙව ආරාධෙති. මාතු මෙ සන්තිකෙ ගණ්හථාති ආහ. දූතා රාජානං වන්දිත්වා තස්සා සන්තිකං ගන්ත්වා දෙවි තුම්හෙ කිර කුරුධම්මං රක්ඛථ තං නො දෙථාති වදිංසු. තාත සච්චාහං කුරුධම්මං රක්ඛාමි ඉදානි මෙ තත්ථ කුක්කුච්චං උප්පන්නං න මෙ සො ධම්මො ආරාධෙති. තෙන වො දාතුං න සක්කාති. තස්සා කිර ද්වෙ පුත්තා ජෙට්ඨො රාජා කනිට්ඨො උපරාජා. අථෙකො රාජා බොධිසත්තස්ස සතසහස්සග්ඝනිකං චන්දනසාරං සහස්සග්ඝනිකං කඤ්චනමාලඤ්ච පෙසෙසි. සො මාතරං පූජෙස්සාමීති තං සබ්බං මාතු පෙසෙසි. සා චින්තෙසි අහං නෙව චන්දනං විලිම්පාමි. න මාලං ධාරෙමි. සුණිසානං දස්සාමීති. අථස්සා එතදහොසි ජෙට්ඨ සුණිසා මෙ ඉස්සරා අග්ගමහෙසිට්ඨානෙ ඨිතා තස්සා සුවණ්ණමාලං දස්සාමි. කනිට්ඨා සුණිසා පන දුග්ගතා තස්සා චන්දනසාරං දස්සාමීති. සා රඤ්ඤො දෙවියා සුවණ්ණමාලං දත්වා උපරාජභරියාය චන්දනසාරං අදාසි. දත්වා ච පනස්සා අහං කුරුධම්මං රක්ඛාමි. එතාසං දුග්ගතා දුග්ගතභාවො මය්හං අප්පමාණං ජෙට්ඨාපචායිකකම්මමෙව පන කාතුං මය්හං අනුරූපං කච්චි නු ඛො මෙ තස්ස අකතත්තා සීලං භින්නන්ති කුක්කුච්චං අහොසි. තස්මා එවමාහ. අථ නං දූතා අත්තනො සන්තකං නාම යථාරුචියා දීයති තුම්හෙ එත්තකෙනපි කුක්කුච්චං කුරුමානා කිං අඤ්ඤං පාපකං කරිස්සථ සීලං නාම එවරූපෙන න භිජ්ජති. දෙථ නො කුරුධම්මන්ති වත්වා තස්සාපි සන්තිකෙ ගහෙත්වා සුවණ්ණපට්ටෙ ලිඛිංසු.

තාත එවං සන්තෙපි නෙව මං ආරාධෙති සුණිසා පන මෙ සුට්ඨු රක්ඛති තස්සා සන්තිකෙ ගණ්හථාති වුත්තා ච පන අග්ගමහෙසිං උපසඞ්කමිත්වා පුරිමනයෙනෙව කුරුධම්මං යාචිංසු. සාපි පුරිමනයෙනෙව වත්වා ඉදානි මං සීලං නාරාධෙති තෙන වො දාතුං න සක්කාති ආහ. සා කිර එකදිවසං සීහපඤ්ජරෙ ඨිතා රඤ්ඤො නගරං පදක්ඛිණං කාරෙන්තස්ස පච්ඡතො හත්ථිපිට්ඨෙ නිසින්නං උපරාජානං දිස්වා ලොභං උප්පාදෙත්වා සචාහං ඉමිනා සද්ධිං සන්ථවං කරෙය්‍යං භාතු අච්චයෙන රජ්ජෙ පතිට්ඨිතො මං එස සඞ්ගණ්හෙය්‍යාති චින්තෙසි.

අථස්සා අහං කුරුධම්මං රක්ඛමානා සස්සාමිකා හුත්වා කිලෙසවසෙන අඤ්ඤං පුරිසං ඔලොකෙසිං සීලෙන මෙ භින්නෙන භවිතබ්බන්ති කුක්කුච්චං අහොසි. තස්මා එවමාහ. අථ නං දූතා අතිචාරො නාම අයෙ චිත්තුප්පාදමත්තෙන න හොති. තුම්හෙ එත්තකෙනපි කුක්කුච්චං කුරුමානා වීතික්කමං කිං කරිස්සථ න එත්තකෙන සීලං භිජ්ජති. දෙථ නො කුරුධම්මන්ති වත්වා තස්සාපි සන්තිකෙ ගහෙත්වා සුවණ්ණපට්ටෙ ලිඛිංසු.

තාතා එවං සන්තෙපි නෙව මං ආරාධෙති උපරාජා පන සුට්ඨු රක්ඛති තස්ස සන්තිකෙ ගණ්හථාති වුත්තා ච පන උපරාජානං උපසඞ්කමිත්වා පුරිමනයෙනෙව කුරුධම්මං යාචිංසු. සො පන සායං රාජුපට්ඨානං ගච්ඡන්තො රථෙනෙව රාජඞ්ගණං පත්වා සචෙ රත්තිං තත්ථෙව භුඤ්ජිත්වා සයිතුකාමො හොති රස්මියො ච පතොදං ච යුගන්තරෙ ඡඩ්ඩෙති. තාය සඤ්ඤාය ජනො පක්කමිත්වා පුන දිවසෙ පාතොව ගන්ත්වා තස්ස නික්ඛමනං ඔලොකෙන්තොව තිට්ඨති. සාරථිපි රථං ගොපයිත්වා පුන දිවසෙ පාතොව රථං ආදාය රාජද්වාරෙ තිට්ඨති. සචෙ තඞ්ඛණඤ්ඤෙව නික්ඛමිතුකාමො හොති. රස්මියො ච පතොදඤ්ච අන්තොරථෙයෙව ඨපෙත්වා රාජුපට්ඨානං ගච්ඡති. ජනො තාය සඤ්ඤාය ඉදානෙව නික්ඛමිස්සතීති රාජද්වාරෙයෙව තිට්ඨති. සො එකදිවසං එවං කත්වා රාජනිවෙසනං පාවිසි. පවිට්ඨමත්තස්සෙව චස්ස දෙවො පාවස්සි. රාජා දෙවො වස්සතීති තස්ස නික්ඛමිතුං න අදාසි. සො තත්ථෙව භුඤ්ජිත්වා සයි. මහාජනො ඉදානි නික්ඛමිස්සතීති සබ්බං රත්තිං තෙමෙන්තො අට්ඨාසි. උපරාජා දුතියදිවසෙ නික්ඛමිත්වා තෙමෙත්වා ඨිතං මහාජනං දිස්වා අහං කුරුධම්මං රක්ඛන්තො එත්තකං ජනං කිලමෙසිං සීලෙන මෙ භින්නෙන භවිතබ්බන්ති කුක්කුච්චං අකාසි. තෙන තෙසං දූතානං සචාහං කුරුධම්මං රක්ඛාමි. ඉදානි පන මෙ කුක්කුච්චං අත්ථි තෙන වො න සක්කා දාතුන්ති වත්වා තමත්ථං ආරොචෙසි. අථ නං දූතා තුම්හාකං දෙව එතෙ කිලමන්තූති චිත්තං නත්ථි අචෙතනකං කම්මං න හොති එත්තකෙනපි කුක්කුච්චං කරොන්තානං කථං තුම්හාකං වීතික්කමො භවිස්සතීති වත්වා තස්සපි සන්තිකෙ සීලං ගහෙත්වා සුවණ්ණපට්ටෙ ලිඛිංසු.

එවං සන්තෙපි නෙව මං ආරාධෙති පුරොහිතො පන සුට්ඨු රක්ඛති තස්ස සන්තිකෙ ගණ්හථාති ආහ. වුත්තා ච පන පුරොහිතං උපසඞ්කමිත්වා යාචිංසු. සොපි එකදිවසං රාජුපට්ඨානං ගච්ඡන්තො එකෙන රඤ්ඤා තස්ස රඤ්ඤො පෙසිතං තරුණරවිවණ්ණං රථං අන්තරාමග්ගෙ දිස්වා කස්සායං රථොති පුච්ඡිත්වා රඤ්ඤො ආභතොති සුත්වා අහං මහල්ලකො සචෙ මෙ රාජා ඉමං රථං දදෙය්‍ය සුඛං ඉමං ආරුය්හ විචරෙය්‍යන්ති චින්තෙත්වා රාජුපට්ඨානං ගතො තස්ස ජයාපෙත්වා ඨිතකාලෙ රඤ්ඤො රථං දස්සෙසුං. රාජා දිස්වා අති විය සුන්දරො අයං රථො ආචරියස්ස නං දෙථාති ආහ. පුරොහිතො න ඉච්ඡති. පුනප්පුන වුච්චමානොපි න ඉච්ඡියෙව. කිං කාරණා එවං කිරස්ස

අහොසි අහං කුරුධම්මං රක්ඛන්තොව පරසන්තකෙ ලොභං අකාසිං භින්නෙන මෙ සීලෙන භවිතබ්බන්ති. සො එතමත්ථං ආචික්ඛිත්වා තාතා කුරුධම්මෙ මෙ කුක්කුච්චං අත්ථි න මං සො ධම්මො ආරාධෙති තස්මා න සක්කා දාතුන්ති ආහ. අථ නං දූතා න අය්‍ය ලොභුප්පාදමත්තෙන සීලං භිජ්ජති තුම්හෙ එත්තකෙනාපි කුක්කුච්චං කරොන්තා කිං වීතික්කමං කරිස්සථාති වත්වා තස්සපි සන්තිකෙ සීලං ගහෙත්වා සුවණ්ණපට්ටෙ ලිඛිංසු.

එවං සන්තෙපි නෙව මං ආරාධෙති. රජ්ජුගාහකඅමච්චො පන සුට්ඨු රක්ඛති තස්ස සන්තිකෙ ගණ්හථාති වුත්තා ච පන තම්පි උපසඞ්කමිත්වා යාචිංසු. සොපි එකදිවසං ජනපදෙ ඛෙත්තං මිණන්තො රජ්ජුං දණ්ඩකෙ බන්ධිත්වා එකං කොටිං ඛෙත්තසාමිකෙන ගාහාපෙත්වා එකං අත්තනා අග්ගහෙසි. තෙන ගහිතරජ්ජුකොටියා බද්ධදණ්ඩකො එකස්ස කක්කටකස්ස බිලමජ්ඣං පාපුණි. සො චින්තෙසි. සචෙ දණ්ඩකං බිලෙ ඔතාරෙස්සාමි අන්තො බිලෙ කක්කටකො නස්සිස්සති. සචෙ පන පුරතො කරිස්සාමි රඤ්ඤො සන්තකං නස්සිස්සති. සචෙ ඔරතො කරිස්සාමි කුටුම්බිකස්ස සන්තකං නස්සිස්සති. කින්නුඛො කාතබ්බන්ති. අථස්ස එතදහොසි බිලෙ කක්කටකෙන භවිතබ්බන්ති සචෙ භවෙය්‍ය පඤ්ඤායෙය්‍ය එත්ථෙව නං ඔතාරෙස්සාමීති බිලෙ දණ්ඩකං ඔතාරෙසි. කක්කටකො කිරීති සද්දමකාසි. අථස්ස එතදහොසි. දණ්ඩකො කක්කටකපිට්ඨෙ ඔතිණ්ණො භවිස්සති කක්කටකො මතො භවිස්සති අහඤ්ච කුරුධම්මං රක්ඛාමි තෙන මෙ භින්නෙන භවිතබ්බන්ති. සො එතමත්ථං ආචික්ඛිත්වා ඉමිනා මෙ කාරණෙන කුරුධම්මෙ කුක්කුච්චං අත්ථි තෙන වො න සක්කා දාතුන්ති ආහ. අථ නං දූතා තුම්හාකං කක්කටකො මරතූති චිත්තං නත්ථි අචෙතනකං කම්මං න හොති. තුම්හෙ එත්තකෙනාපි කුක්කුච්චං කරොන්තා කිං වීතික්කමං කරිස්සථාති වත්වා තස්සපි සන්තිකෙ සීලං ගහෙත්වා සුවණ්ණපට්ටෙ ලිඛිංසු.

එවං සන්තෙපි නෙව මං ආරාධෙති සාරථී පන සුට්ඨු රක්ඛති තස්ස සන්තිකෙපි ගණ්හථාති වුත්තා ච පන තම්පි උපසඞ්කමිත්වා යාචිංසු. සො එකදිවසං රාජානං රථෙන උය්‍යානං නෙසි. රාජා තත්ථ දිවා කීළිත්වා සායං නික්ඛමිත්වා රථං අභිරුහි. තස්ස නගරං අසම්පත්තස්සෙව සුරියත්ථඞ්ගමනවෙලාය මෙඝො උට්ඨහි. සාරථී රඤ්ඤො තෙමන භයෙන සින්ධවානං පතොදසඤ්ඤං අදාසි. සින්ධවා ජවෙන පක්ඛන්දිංසු. තතො පට්ඨාය ච පන තෙ උය්‍යානං ගච්ඡන්තාපි තතො ආගච්ඡන්තාපි තං ඨානං පත්වා ජවෙන ගච්ඡන්ති. කිං කාරණා. තෙසං කිර එතදහොසි ඉමස්මිං ඨානෙ පරිස්සයෙන භවිතබ්බං තෙන නො සාරථී තදා පතොදසඤ්ඤං අදාසීති. සාරථිස්සාපි එතදහොසි රඤ්ඤො තෙමනෙ වා අතෙමනෙ වා මය්හං දොසො නත්ථි අහම්පන අට්ඨානෙ සුසික්ඛිතසින්ධවානං පතොදසඤ්ඤං අදාසිං තෙනිමෙ ඉදානි අපරාපරං ජවන්තා කිලමන්ති අහඤ්ච කුරුධම්මං රක්ඛාමි තෙන මෙ භින්නෙන භවිතබ්බන්ති.

සො එතමත්ථං ආවිකඛිත්වා ඉමිනා මෙ කාරණෙන කුරුධමෙම කුකකුචචං අත්ථි තෙන වො න සකකා දාතුනති ආහ. අථ නං දූතා තුමහාකං සිඛිත්වා කිලමනතූති චිතතං නත්ථි අචෙතනං කමමං නාම නහොති එතතකෙපි ච තුමෙහ කුකකුචචං කරොනතා කිං වීතිකකමං කරිසසථාති වත්වා තසස සනතිකෙ සීලං ගහෙත්වා සුවණණපටෙට ලිඛිංසු.

එවං සනෙතපි නෙව මං ආරුධෙති සෙටඨි පන සුටඨු රකඛති තසස සනතිකෙ ගණහථාති වුතතාව පන තමපි උපසඞකමිත්වා යාචිංසු. සොපි එකදිවසං ගබභතො නිකඛනතසාලිසීසං අතතනො සාලිකෙඛතතං ගනත්වා පචචවෙකඛිත්වා නිවතතමානො වීහිමාලං බනධාපෙසසාමීති එකං සීසමුටඨිං ගාහාපෙත්වා ථූනාය බනධාපෙසි. අථසස එතදහොසි ඉමමහා කෙදාරා මයා රඤඤො භාගො දාපෙතබබො අදිනනභාගතොයෙවච මෙ කෙදාරතො සාලිසීසමුටඨි ගාහාපිතො අහඤච කුරුධමමං රකඛාමි තෙන මෙ භිනෙනන භවිතබබනති. සො එතමත්ථං ආවිකඛිත්වා ඉමිනා මෙ කාරණෙන කුරුධමෙම කුකකුචචං අත්ථි තෙන වො න සකකා දාතුනති ආහ. අථ නං දූතා තුමහාකං ථෙයයචිතතං නත්ථි තෙන විනා අදිනනාදානං නාම පඤඤපෙතුං න සකකා එතතකෙපි ච කුකකුචචං කරොනතා තුමෙහ අඤඤසනතකං නාම කිං ගණහිසසථාති වත්වා තසසපි සනතිකෙ සීලං ගහෙත්වා සුවණණපටෙට ලිඛිංසු.

එවං සනෙතපි නෙව මං ආරුධෙති දොණමාපකො පන මහාමතෙතා සුටඨු රකඛති තසස සනතිකෙ ගණහථාති වුතතාව පන තමපි උපසඞකමිත්වා යාචිංසු. සො කිර එකදිවසං කොටඨාගාරදවාරෙ නිසීදිත්වා රාජභාගෙ වීහිං මිණාපෙනෙතා අමිතවීහිරාසිතො වීහිං ගහෙත්වා ලකඛං ඨපෙසි. තසමිං ඛණෙ දෙවො පාවසසි. මහාමතෙතා ලකඛානි ගණෙත්වා මිතවීහී එතතකා නාම හොනතීති වත්වා ලකඛවීහී සංකඩ්ඪිත්වා මිතරාසිමහි පකඛිපිත්වා වෙගෙන ගනත්වා දවාරකොටඨකෙ ඨත්වා චිනෙතසි කිනනුඛො මයා ලකඛවීහී මිතරාසිමහි ඛිතතා උදාහු අමිතරාසිමහීති. අථසස එතදහොසි සචෙ මෙ මිතවීහිරාසිමහි ඛිතතා අකාරණෙනෙව රඤඤො සනතකං වඩ්ඪිතං ගහපතිකානං සනතකං නාසිතං අහඤච කුරුධමමං රකඛාමි තෙන මෙ භිනෙනන භවිතබබනති සො එතමත්ථං ආවිකඛිත්වා ඉමිනා මෙ කාරණෙන කුරුධමෙම කුකකුචචං අත්ථි තෙන වො න සකකා දාතුනති ආහ. අථ නං දූතා තුමහාකං ථෙයයචිතතං නත්ථි තෙන විනා අදිනනාදානං නාම පඤඤපෙතුං න සකකා එතතකෙපිච කුකකුචචායනතා කිං තුමෙහ පරසනතකං ගණහථාති වත්වා තසසපි සනතිකෙ සීලං ගහෙත්වා සුවණණපටෙට ලිඛිංසු.

එවං සනෙතපි නෙව මං ආරුධෙති දොවාරිකො පන සුටඨු රකඛති තසස සනතිකෙ ගණහථාති වුතතාව පන තමපි උපසඞකමිත්වා යාචිංසු. සොපි එකදිවසං නගරදවාරං පිධානවෙලාය නිකඛනතුං සදදමනුසසා

වෙසි. අඤ්ඤතරො දළිද්දො මනුස්සො අත්තනො කණිට්ඨභගිනියා සද්ධිං දරුපණ්ණත්ථාය අරඤ්ඤං ගන්ත්වා නිවත්තන්තො තස්ස සද්දං සුත්වා භගිනිං ආදාය වෙගෙන සම්පාපුණි. අථ නං දොවාරිකො ත්වං නගරෙ රඤ්ඤො අභිභාවං න ජානාසි සකාලස්සෙව ඉමස්ස නගරස්ස ද්වාරං පිධීයතීති න ජානාසි අත්තනො මාතුගාමං ගහෙත්වා අරඤ්ඤෙ රතිකීළං කීළන්තො විචරසීති ආහ. අථස්ස ඉතරෙන න මෙ සාමි භරියා භගිනී මෙ එසාති වුත්තෙ එතදහොසි අකාරණං වත මෙ කතං භගිනිං භරියාති වදන්තෙන. අහඤ්ච කුරුධම්මං රක්ඛාමි තෙන මෙ භින්නෙන භවිතබ්බන්ති. සො එතමත්ථං ආරොචෙත්වා ඉමිනා මෙ කාරණෙන කුක්කුච්චං අත්ථි තෙන වො න සක්කා දාතුන්ති ආහ. අථ නං දූතා තුම්හෙහි තථා සඤ්ඤාය කථිතං එත්ථ වො සීලභෙදො නත්ථි එත්තකෙපිච තුම්හෙ කුක්කුච්චායන්තා කුරුධම්මෙ සම්පජානමුසාවාදං නාම කිං කරිස්සථාති වත්වා තස්සපි සන්තිකෙ සීලානි ගහෙත්වා සුවණ්ණපට්ටෙ ලිඛිංසු.

එවං සන්තෙපි නෙව මං ආරාධෙති වණ්ණදාසී පන සුපරක්ඛිති තස්සා සන්තිකෙ ගණ්හථාති වුත්තා ච පන තම්පි උපසඞ්කමිත්වා යාචිංසු. සාපි පුරිමනයෙනෙව පටික්ඛිපි. කිං කාරණා. සක්කො කිර දෙවානමින්දො තස්සා සීලං වීමංසිස්සාමීති මාණවකවණ්ණෙන ආගන්ත්වා අහං ආගමිස්සාමීති සහස්සං දත්වා දෙවලොකමෙව ගන්ත්වා තීණි සංවච්ඡරානි නාගඤ්ඡි. සා අත්තනො සීලභෙදභයෙන තීණි සංවච්ඡරානි අඤ්ඤස්ස පුරිසස්ස හත්ථතො තාම්බූලමත්තම්පි න ගණ්හි. සා අනුක්කමෙන දුග්ගතා හුත්වා චින්තෙසි මය්හං සහස්සං දත්වා ගතපුරිසස්ස තීණි සංවච්ඡරානි නාගච්ඡන්තස්ස දුග්ගතාම්හි ජාතා ජීවිතපවත්තිං ඝටෙතුං න සක්කොමි ඉතොදානි පට්ඨාය මයා විනිච්ඡයමහාමත්තානං ආරොචෙත්වා පරිබ්බයං ගහෙතුං වට්ටතීති. සා විනිච්ඡයං ගන්ත්වා සාමි පරිබ්බයං දත්වා ගතපුරිසස්ස මෙ තීණි සංවච්ඡරානි මතභාවම්පිස්ස න ජානාමි ජීවිතං ඝටෙතුං න සක්කොමි කිං කරොමි සාමීති ආහ. තීණි සංවච්ඡරානි අනාගච්ඡන්තෙ කිං කරිස්සසි ඉතො පට්ඨාය පරිබ්බයං ගණ්හාහීති. තස්සා ලද්ධවිනිච්ඡයාය විනිච්ඡයතො නික්ඛමමානාය එව එකො පුරිසො සහස්සභණ්ඩිකං උපනාමෙසි. තස්ස ගහණත්ථාය හත්ථං පසාරණකාලෙ සක්කො අත්තානං දස්සෙසි. සා දිස්වාව මය්හං සංවච්ඡරත්තයමත්ථකෙ සහස්සදායකො පුරිසො ආගතො න ඉමෙ තව කහාපණෙහි අත්ථොති හත්ථං සම්මිඤ්ජෙසි. සක්කො අත්තනො සරීරඤ්ඤෙව අභිනිම්මිණිත්වා තරුණසූරියො විය ජලන්තො ආකාසෙ අට්ඨාසි. සකලනගරං සන්නිපති. සක්කො මහාජනමජ්ඣෙ අහං එතිස්සා වීමංසනවසෙන සංවච්ඡරත්තයමත්ථකෙ සහස්සං අදාසිං සීලං රක්ඛන්තා නාම එවරූපා හුත්වා රක්ඛථාති ඔවාදං දත්වා තස්සා නිවෙසනං සත්තහි රතනෙහි පූරෙත්වා ඉතො පට්ඨාය අප්පමත්තා හොහීති තං අනුසාසිත්වා දෙවලොකමෙව අගමාසි. ඉමිනා කාරණෙන සා අහං

ගහිතහත්ථං අජීරාපෙත්වාව අඤ්ඤත දීයමානාය හත්ථියා හත්ථං පසාරෙසිං ඉමිනා කාරණෙන මම සීලං න ආරාධෙති තෙන වො දාතුං න සක්කොමීති පටික්ඛිපි. අථ තං ඤත්වා හත්ථපසාරණමත්තෙන සීලභෙදෙ නත්ථි සීලං නාම එතං පරමා පාරිසුද්ධි හොතීති වත්වා තස්සාපි සන්තිකෙ සීලං ගහෙත්වා සුවණ්ණපට්ටෙ ලිඛිංසු.

ඉති තෙ ඉමෙසං එකාදසන්නං ජනානං රක්ඛණසීලං සුවණ්ණපට්ටෙ ලිඛිත්වා දන්තපුරං ගන්ත්වා කාලිඞ්ගරඤ්ඤො සුවණ්ණපට්ටං දත්වා තං පවත්තිං ආරොචෙසුං. රාජා තස්මිං කුරුධම්මෙ වත්තමානො පඤ්ච සීලානි පූරෙසි. තස්මිං කාලෙ සකලකාලිඞ්ගරට්ඨෙ දෙවො වස්සි. තීණි භයානි වූපසන්තානි රට්ඨං ඛෙමං සුභික්ඛං අහොසි.

බොධිසත්තො යාවජීවං දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා සපරිවාරො සග්ගපදං පූරෙසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ කෙචි සොතාපන්නා අහෙසුං කෙචි සකදාගාමිනො කෙචි අනාගාමිනො කෙචි අරහත්තන්ති. ජාතක සමොධානෙපන:–

ගණිකා උප්පලවණ්ණා ච පුණ්ණො දොවාරිකො තදා,
රජ්ජුගාහො ච කච්චානො දොණමාතා ච කොලිතො.

සාරිපුත්තො තදා සෙට්ඨී අනුරුද්ධො ච සාරථී,
බ්‍රාහ්මණො කස්සපො ථෙරො උපරාජා නන්දපණ්ඩිතො.

මහෙසී රාහුලමාතා මායාදෙවී ජනෙත්තියා,
කුරුරාජා බොධිසත්තො එවං ධාරෙථ ජාතකන්ති.

කුරුධම්මජාතකං.

---

3. 3. 7.

වස්සානි පඤ්ඤාසාති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො වධාය පරිසක්කන්තං ආරබ්භ කථෙසි. පච්චුප්පන්නවත්ථු උත්තානමෙව.

අතීතෙ පන බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො පාරාපතො හුත්වා බහූහි පාරාපතෙහි පරිවුතො අරඤ්ඤෙ පබ්බතගුහාය වාසං කප්පෙසි. අඤ්ඤතරොපි ඛො තාපසො සීලසම්පන්නො තෙසං පාරාපතානං වසනට්ඨානතො අවිදූරෙ එකං පච්චන්තගාමං උපනිස්සාය අස්සමපදං මාපෙත්වා පබ්බතගුහාය වාසං කප්පෙසි. බොධිසත්තො අන්තරන්තරා තස්ස සන්තිකං ආගන්ත්වා සොතබ්බයුත්තකං සුණාති. තත්ථ තාපසො චිරං වසිත්වා පක්කාමි.

අථඤ්ඤො කූටජටිලො ආගන්ත්වා තත්ථ වාසං කප්පෙසි. බොධිසත්තොපි පාරාපතපරිවුතො තං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා පටිසන්ථාරං කත්වා අස්සමපදෙ විචරිත්වා ගිරිකන්දරසමීපෙ ගොචරං ගහෙත්වා සායං

අත්තනො වසනට්ඨානං ගච්ඡති. කූටතාපසො තත්ථ අතිරෙකපණ්ණාස වස්සානි වසි. අථස්ස එකදිවසං පච්චන්තගාමවාසිනො පාරාපතමංසං අභිසඞ්ඛරිත්වා අදංසු. සො තත්ථ රසතණ්හාය බජ්ඣිත්වා කිං මංසං නාමෙතන්ති පුච්ඡිත්වා පාරාපතමංසන්ති සුත්වා චින්තෙසි මය්හං අස්සමපදං බහූ පාරාපතා ආගච්ඡන්ති තෙ මාරෙත්වා මංසං ඛාදිතුං වට්ටතීති. සො තණ්ඩුලසප්පිදධිඛීරමරිචාදීනි ආහරාපෙත්වා එකමන්තෙ ඨපෙත්වා මුග්ගරං චීරකොණෙන[1] පටිච්ඡාදෙත්වා පාරාපතානං ආගමනං ඔලොකෙන්තො පණ්ණසාලද්වාරෙ නිසීදි.

බොධිසත්තො පාරාපතපරිවුතො ආගන්ත්වා තස්ස කූටජටිලස්ස දුට්ඨකිරියං ඔලොකෙත්වා අයං දුට්ඨතාපසො අඤ්ඤෙනාකාරෙන නිසින්නො කච්චි නුඛො අම්හාකං සමානජාතියානං මංසං ඛාදි පරිගණ්හිස්සාමි නන්ති අනුවාතෙ ඨත්වා තස්ස සරීරගන්ධං ඝායිත්වා අයං අම්හෙ මාරෙත්වා මංසං ඛාදිතුකාමො නාස්ස සන්තිකං ගන්තුං වට්ටතීති පාරාපතෙ ආදාය පටික්කමිත්වා චරි. තාපසො තං අනාගච්ඡන්තං දිස්වා මධුරකථං කථෙත්වා විස්සාසෙන උපගතෙ මාරෙත්වා මංසං ඛාදිතුං වට්ටතීති චින්තෙත්වා පුරිමා ද්වෙ ගාථා අවොච :-

වස්සානි පඤ්ඤාස සමාධිකානි
වසිම්හ සෙලස්ස ගුහාය රොමක,
අසඞ්කමානා අභිනිබ්බුතත්තා
හත්ථත්තමායන්ති මමණ්ඩජා පුරෙ.

තෙදානි වක්කඞ්ග කිමත්ථමුස්සුකා
භජන්ති අඤ්ඤං ගිරිකන්දරං දිජා,
න නූන මඤ්ඤන්ති මමං යථා පුරෙ
චිරප්පවුත්ථා අථවා න තෙ ඉමෙති.

තත්ථ-**සමාධිකානී**ති සමඅධිකානි. **රොමකා**ති රූමාය උප්පන්නසු ධොතපවාළෙන සමානවණ්ණනෙත්තපාදතාය බොධිසත්තපාරාපතං ආලපති. **අසඞ්කමානා**ති එවං අතිරෙකපඤ්ඤාස වස්සානි ඉමිස්සා පබ්බතගුහාය වසන්තෙසු අම්හෙසු එතෙ අණ්ඩජා එකදිවසම්පි මයි ආසඞ්කං අකත්වා අභිනිබ්බුතචිත්තාව හුත්වා පුබ්බෙ මම **හත්ථත්තං** හත්ථපසාරණොකාසං ආගච්ඡන්තීති අත්ථො.

තෙදානීති තෙ ඉදානි. **වක්කඞ්ගා**ති බොධිසත්තං ආලපති. සබ්බෙපි පන පක්ඛිනො උප්පතනකාලෙ ගීවං වඞ්කං කත්වා උප්පතනතො වක්කඞ්ගාති වුච්චන්ති. **කිමත්ථ**න්ති කිං කාරණං සම්පස්සමානා. **උස්සුකා**ති උක්කණ්ඨිතරූපා හුත්වා. **ගිරිකන්දර**න්ති ගිරිතො අඤ්ඤං පබ්බතකන්දරං. **යථාපුරෙ**ති යථාපුරෙ එතෙ පක්ඛිනො මං ගරුං කත්වා පියං කත්වා මඤ්ඤන්ති. තථා ඉදානි න මඤ්ඤන්ති. පුබ්බෙ ඉධ නිවුත්ථතාපසො අඤ්ඤො, අයං අඤ්ඤො, එවං මඤ්ඤෙ එතෙ මං මඤ්ඤන්තීති දීපෙති. **චිරප්පවුත්ථා අථවා න තෙ ඉමෙ**ති කින්නුඛො ඉමෙ චිරං

1. ඉං. සා. චීවරකණ්ණෙන.

විප්පවසිත්වා දීඝස්ස අද්ධුනො අච්චයෙන ආගතත්තා මං සොයෙව අයන්ති න සඤ්ජානන්ති. උදහු යෙ අම්හෙසු අභිනිබ්බුතත්තා න තෙ ඉමෙ අඤ්ඤෙව ආගන්තුකපක්ඛිනො ඉමෙ තෙන මං න උපසඞ්කමන්තීති පුච්ඡති.

තං සුත්වා බොධිසත්තො පටික්කමිත්වා ඔහොව තතියං ගාථමාහ:

ජානාම තං න මයමස්ම මූළ්හා
සොයෙව ත්වං තෙන මයමස්ම නාඤ්ඤෙ,
චිත්තඤ්ච තෙ අස්මිං ජනෙ පදුට්ඨං
ආජීවක තෙන තං උත්තසාමාති.

තත්ථ-**න මයමස්ම මූළ්හාති** මයං මූළ්හා පමත්තා න හොම. **චිත්තඤ්ච තෙ අස්මිං ජනෙ පදුට්ඨන්ති** ත්වං සොව මයම්පි තෙයෙව න තං න සංජානාම. අපි ඛො පන තව චිත්තං අස්මිං ජනෙ පදුට්ඨං, අම්හෙ මාරෙතුං උප්පන්නං. **ආජීවකාති** ආජීවහෙතු පබ්බජිත පදුට්ඨතාපස. **තෙන තං උත්තසාමාති** තෙන කාරණෙන තං උත්තසාම භායාම න උපසඞ්කමාම.

කූටතාපසො ඤාතො අහං ඉමෙහීති මුග්ගරං ඛිපිත්වා විරජ්ඣිත්වා ගච්ඡ තාව ත්වං විරද්ධොම්හීති ආහ. අථ නං බොධිසත්තො මං තාව විරද්ධොසි චත්තාරො පන අපායෙ න විරජ්ඣිසි සචෙ ඉධ වසිස්සසි ගාමවාසීනං චොරො අයන්ති ආචික්ඛිත්වා තං ගාහාපෙස්සාමි සීඝං පලායස්සූති තං තජ්ජෙත්වා පක්කාමි. ජටිලො තත්ථ වසිතුං නාසක්ඛි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා තාපසො දෙවදත්තො අහොසි. පුරිමො සීලවන්තතාපසො සාරිපුත්තො පාරුපතජෙට්ඨකො පන අහමෙවාති.

රොමකජාතකං.

---

3. 3. 8.

කමත්ථමභිසන්ධායාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං ලොලමක්කටං ආරබ්භ කථෙසි.

සාවත්ථියං කිරෙකස්මිං කුලෙ එකො පොසාවනියලොලමක්කටො හත්ථිසාලං ගන්ත්වා එකස්ස සීලවහත්ථිස්ස පිට්ඨෙ නිසීදිත්වා උච්චාර පස්සාවං කරොති පිට්ඨියං චඞ්කමති හත්ථී අත්තනො සීලවන්තතාය ඛන්තිසම්පදාය න කිඤ්චි කරොති. අථෙකදිවසං තස්ස හත්ථිස්ස ඨානෙ අඤ්ඤො දුට්ඨහත්ථිපොතො අට්ඨාසි. මක්කටො සොයෙව අයන්ති සඤ්ඤාය දුට්ඨහත්ථිස්ස පිට්ඨිං අභිරුහි. අථ නං සො සොණ්ඩාය ගහෙත්වා භූමියං ඨපෙත්වා පාදෙන අක්කමිත්වා සඤ්චුණ්ණෙසි. සා පවත්ති භික්ඛුසඞ්ඝෙ පාකටා ජාතා. අථෙකදිවසං භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො ලොලමක්කටො කිර සීලවහත්ථිසඤ්ඤාය දුට්ඨහත්ථිපිට්ඨිං අභිරුහි, අථ නං සො ජීවිතක්ඛයං පාපෙසීති. සත්ථා ආගන්ත්වා

කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙවෙස ලොලමක්කටො එවංසීලො පොරාණතො පට්ඨාය එවංසීලොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො හිමවන්තප්පදෙසෙ මහිසයොනියං නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො ථාමසම්පන්නො මහාසරීරො පබ්බතපාදපබ්භාරගිරිදුග්ගවනසණ්ඩෙසු චරන්තො එකං ඵාසුකං රුක්ඛමූලං දිස්වා ගොචරං ගහෙත්වා දිවා තස්මිං රුක්ඛමූලෙ අට්ඨාසි. අථෙකො ලොලමක්කටො රුක්ඛා ඔතරිත්වා තස්ස පිට්ඨිං අභිරුහිත්වා උච්චාරපස්සාවං කත්වා සිඞ්ගෙ ගණ්හිත්වා ඔලම්බන්තො නඞ්ගුට්ඨෙ ගහෙත්වා දොලායන්තො කීළි. බොධිසත්තො ඛන්තිමෙත්තානුද්දයසම්පදාය තං තස්ස අනාචාරං න මනසාකාසි. මක්කටො පුනප්පුන තථෙව කරොති. අථෙකදිවසං තස්මිං රුක්ඛෙ අධිවත්ථා දෙවතා රුක්ඛක්ඛන්ධෙ ඨත්වා තං මහිසරාජ කස්මා ඉමස්ස දුට්ඨමක්කටස්ස අවමානං සහසි නිසෙධෙහි නන්ති වත්වා එතමත්ථං පකාසෙන්තී පුරිමා වෙ ගාථා අවොච :-

කමත්ථමභිසන්ධාය ලහුචිත්තස්ස දූභිනො,
සබ්බකාමදුහස්සෙව ඉමං දුක්ඛං තිතික්ඛසි.

සිඞ්ගෙන නිහනාහෙතං පදසා ච අධිට්ඨහ,
භීයො බාලා පකුජ්ඣෙය්‍යුං නොචස්ස පටිසෙධකොති.

තත්ථ-**කමත්ථමභිසන්ධායාති** කිං නු ඛො කාරණං පටිච්ච කිං සම්පස්සමානො. **දූභිනොති** මිත්තදුභිස්ස. **සබ්බකාමදුහස්සෙවාති** සබ්බකාමදදස්ස සාමිකස්ස විය. **තිතික්ඛසීති** අධිවාසෙසි.

පදසා ච අධිට්ඨහාති පාදෙන ච තං තිණ්හඛුරග්ගෙන යථා එත්ථෙව මරති එවං අක්කම. **භීයො බාලාති** සචෙ හි පටිසෙධකො න භවෙය්‍ය බාලා අඤ්ඤාණසත්තා පුනප්පුන කුජ්ඣෙය්‍යුං ඝට්ටෙය්‍යුං විහෙඨෙය්‍යුමෙවාති දීපෙති.

තං සුත්වා බොධිසත්තො රුක්ඛදෙවතෙ සචාහං ඉමිනා ජාතිගොත්තබලාදීහි අධිකො සමානො ඉමස්ස දොසං න සහිස්සාමි කථං මෙ මනොරථො නිප්ඵත්තිං ගමිස්සති අයං පන මං විය අඤ්ඤම්පි මඤ්ඤමානො එවං අනාචාරං කරිස්සති තතො යෙසං චණ්ඩමහිසානං එස එවං කරිස්සති තෙයෙව එතං වධිස්සන්ති සා එතස්ස අඤ්ඤෙහි මාරණා මය්හං දුක්ඛතො ච පාණාතිපාතතො ච පමුත්ති භවිස්සතීති වත්වා තතියං ගාථමාහ :-

මමෙවායං මඤ්ඤමානො අඤ්ඤම්පෙවං කරිස්සති,
තෙ තං තත්ථ වධිස්සන්ති සා මෙ මුත්ති භවිස්සතීති.

කතිපාහච්චයෙන පන බොධිසත්තො අඤ්ඤත්ථ ගතො. අඤ්ඤො චණ්ඩමහිසො තං ඨානං ආගන්ත්වා අට්ඨාසි. දුට්ඨමක්කටො සොයෙව අයන්ති සඤ්ඤාය තස්ස පිට්ඨිං අභිරූහිත්වා තථෙව අනාචාරං චරි. අථ නං සො විධුනන්තො භූමියං පාතෙත්වා සිඞ්ගෙන හදයෙ විජ්ඣිත්වා පාදෙහි **මද්දි**ත්වා සඤ්චුණ්ණෙසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං **සමොධානෙසි.** තදා දුට්ඨමහිසො අයං දුට්ඨහත්ථී අහොසි. දුට්ඨො **දුට්ඨමක්ක**ටොව. සීලවමහිසරාජා පන අහමෙවාති.

මහිසජාතකං.

---

3. 3. 9.

යථා මාණවකො පන්ථෙති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පණ්ඩුකලොහිතකෙ ආරබ්භ කථෙසි.

ඡබ්බග්ගියානං හි ද්වෙ ජනා මෙත්තියභුම්මජකා රාජගහං උපනිස්සාය විහරිංසු. ද්වෙ අස්සජිපුනබ්බසුකා කීටාගිරිං උපනිස්සාය විහරිංසු. පණ්ඩුකලොහිතකා ඉමෙ පන ද්වෙ සාවත්ථිං උපනිස්සාය ජෙතවනෙ විහරිංසු. තෙ ධම්මෙන නිහතං අධිකරණං උක්කොටෙන්ති. යෙපි තෙසං සන්දිට්ඨසම්භත්තා හොන්ති තෙසං උපත්ථම්භා හුත්වා න ආවුසො තුම්හෙ එතෙහි ජාතියා වා ගොත්තෙන වා සීලෙන වා නිහීනතරා සචෙ තුම්හෙ අත්තනො ගාහං විස්සජ්ජෙථ සුට්ඨුතරං වො එතෙ අභිභවිස්සන්තීති ආදීනි වත්වා ගාහං විස්සජ්ජෙතුං න දෙන්ති. තෙන භණ්ඩනානි චෙව කලහවිග්ගහවිවාදා ච වත්තන්ති. භික්ඛූ එතමත්ථං භගවතො ආරොචෙසුං. භගවා එතස්මිං නිදානෙ එතස්මිං පකරණෙ භික්ඛූ සන්නිපාතාපෙත්වා පණ්ඩුකලොහිතකෙ පක්කොසාපෙත්වා සච්චං කිර තුම්හෙ භික්ඛවෙ අත්තනාපි අධිකරණං උක්කොටෙථ, අඤ්ඤෙසං ගාහං විස්සජ්ජෙතුං න දෙථාති පුච්ඡිත්වා සච්චං භන්තෙති වුත්තෙ එවං සන්තෙ භික්ඛවෙ තුම්හාකං කිරියා සතපත්තමාණවස්ස කිරියා විය හොතීති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො අඤ්ඤතරස්මිං කාසිගාමෙ එකස්මිං කුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො කසිවණිජ්ජාදීහි ජීවිකං අකප්පෙත්වා පඤ්චසතමත්තෙ චොරෙ ගහෙත්වා තෙසං ජෙට්ඨකො හුත්වා පන්ථදූහනසන්ධිච්ඡෙදාදීනි කරොන්තො ජීවිකං කප්පෙසි. තදා බාරාණසියං එකො කුටුම්බිකො එකස්ස ජානපදස්ස සහස්සං කහාපණෙ දත්වා පුන අග්ගහෙත්වාව කාලමකාසි. අථස්ස භරියා අපරභාගෙ ගිලානා මරණමඤ්චකෙ නිපන්නා පුත්තං ආමන්තෙත්වා තාත පිතා තෙ එකස්ස සහස්සං දත්වා අනාහරාපෙත්වාව මතො. සචෙ අහම්පි මරිස්සාමි න සො තුය්හං දස්සති, ගච්ඡ නං මම ජීවන්තියායෙව ආහරාපෙත්වා ගණ්හාහීති ආහ. සො සාධූති තත්ථ ගන්ත්වා කහාපණෙ

ලභි. අථස්ස මාතා කාලකිරියං කත්වා පුත්තසිනෙහෙන තස්ස ආගමනමග්ගෙ ඔපපාතී සිගාලී හුත්වා නිබ්බත්ති. තදා සො චොරජෙට්ඨකො මග්ගපටිපන්නෙ විලුම්පමානො සපරිසො තස්මිං මග්ගෙ අට්ඨාසි.

අථ සා සිගාලී පුත්තෙන අටවිමුඛං පත්තෙ තාත මා අටවිං අභිරුහි චොරා එත්ථ ඨිතා තෙ තං මාරෙත්වා කහාපණෙ ගණ්හිස්සන්තීති පුනප්පුන මග්ගං ඔච්ඡින්දමානා නිවාරෙති. සො තං කාරණං අජානන්තො අයං කාලකණ්ණී සිගාලී මය්හං මග්ගං ඔච්ඡින්දතීති ලෙඩ්ඩුදණ්ඩං ගහෙත්වා මාතරං පලාපෙත්වා අටවිං පටිපජ්ජි. අථෙකො සතපත්තසකුණො ඉමස්ස පුරිසස්ස හත්ථෙ කහාපණසහස්සං අත්ථි ඉමං මාරෙත්වා තං කහාපණං ගණ්හථාති විරවන්තො චොරාභිමුඛො පක්ඛන්දි. මාණවො තෙන කතකාරණං අජානන්තො අයං මඞ්ගලසකුණො ඉදානි මෙ සොත්ථි භවිස්සතීති චින්තෙත්වා වස්ස සාමි වස්ස සාමීති අඤ්ජලිමපග්ගණ්හි.

බොධිසත්තො සබ්බරුතඤ්ඤූ තෙසං චින්තනං කිරියං දිස්වා චින්තෙසි ඉමාය සිගාලියා එතස්ස මාතරා භවිතබ්බං තෙන සා ඉමං මාරෙත්වා කහාපණෙ ගණ්හන්තීති භයෙන වාරෙති, ඉමිනා පන සතපත්තෙන පච්චාමිත්තෙන භවිතබ්බං, තෙන සො ඉමං මාරෙත්වා කහාපණෙ ගණ්හථාති ආරොචෙසි. අයම්පන එතමත්ථං අජානන්තො අත්ථකාමං මාතරං තජ්ජෙත්වා පලාපෙසි අනත්ථකාමස්ස සතපත්තස්ස අත්ථකාමො මෙති සඤ්ඤාය අඤ්ජලිමපග්ගණ්හාති, අහො වතායං බාලොති. බොධිසත්තානං හි එවං මහාපුරිසානම්පි සතං පරසන්තකගහණං විසමපටිසන්ධිගහණවසෙන හොති නක්ඛත්තදොසෙනාතිපි වදන්ති.

මාණවො ආගන්ත්වා චොරානං අන්තරං පාපුණි. බොධිසත්තො තං ගාහාපෙත්වා කත්ථවාසිකොසීති පුච්ඡි. බාරාණසීවාසිකොම්හීති. කහං අගමාසීති. එකස්මිං ගාමකෙ සහස්සං ලද්ධබ්බං අත්ථි තත්ථ අගමාසින්ති. ලද්ධම්පන තෙති. ආම ලද්ධන්ති. කෙන ත්වං පෙසිතොසීති. සාමි පිතා මෙ මතො මාතාපි මෙ ගිලානා සා මයි මතාය එස න ලභිස්සතීති මඤ්ඤමානා මං පෙසෙසීති. ඉදානි තව මාතු පවත්තිං ජානාසීති. න ජානාමි සාමීති. මාතා තෙ තයි නික්ඛන්තෙ කාලං කත්වා පුත්තසිනෙහෙන සිගාලී හුත්වා තව මරණභයභීතා මග්ගං තෙ ඔච්ඡින්දිත්වා වාරෙති, ත්වං තජ්ජෙත්වා පලාපෙසි. සතපත්තසකුණො පන තෙ පච්චාමිත්තො, සො ඉමං මාරෙත්වා කහාපණෙ ගණ්හථාති අම්හාකං ආචික්ඛි, ත්වං අත්තනො බාලතාය අත්ථකාමං මාතරං අනත්ථකාමා මෙති මඤ්ඤසි අනත්ථකාමං සතපත්තං අත්ථකාමො මෙති. තස්ස තුම්හාකං කතගුණො නාම නත්ථි මාතා පන තෙ මහාගුණා කහාපණෙ ගහෙත්වා ගච්ඡාති විස්සජ්ජෙසි. සත්ථා ඉමං දෙසනං ආහරිත්වා ඉමා ගාථා අවොච :–

යථා මාණවකො පන්ථෙ සිගාලිං වනගොචරිං,
අත්ථකාමං පවෙදෙන්තිං අනත්ථකාමාති මඤ්ඤති
අනත්ථකාමං සතපත්තං අත්ථකාමොති මඤ්ඤති.

එවමෙව ඉධෙකච්චො පුග්ගලො හොති තාදිසො,
හිතෙහි වචනං වුත්තො පතිගණ්හාති වාමතො.
යෙ ච ඛො නං පසංසන්ති භයා උක්කංසයන්ති ච,
තං හි සො මඤ්ඤතෙ මිත්තං සතපත්තංව මාණවොති.

තත්ථ–**හිතෙහීති** හිතං වඩ්ඪිං ඉච්ඡමානෙහි. **වචනං වුත්තොති** හිතසුඛාවහං ඔවාදානුසාසනිං වුත්තො. **පතිගණ්හාති වාමතොති** ඔවාදං අගණ්හන්තො අයමෙව න අත්ථාවහො හොති අනත්ථාවහො මෙ අයන්ති ගණ්හන්තො වාමතො පතිගණ්හාති නාම. **යෙ ච ඛො නන්ති** යෙ ච ඛො තං අත්තනො ගාහං ගහෙත්වා ඨිතපුග්ගලං අධිකරණං ගහෙත්වා ඨිතෙහි නාම තුම්හාදිසෙහි භවිතබ්බන්ති වණ්ණෙන්ති. **භයා උක්කංසයන්ති චාති** ඉමස්ස ගාහස්ස විස්සට්ඨපච්චයා තුම්හාකං ඉදඤ්චි දඤ්ච භයං උප්පජ්ජිස්සති මා විස්සජ්ජයිත්ථ, න තෙ බාහුසච්චකුලපරිවා රාදීහි තුම්හෙ සම්පාපුණන්තීති එවං විස්සජ්ජනපච්චයා භයං දස්සෙත්වා උක්ඛිපන්ති. **තං හි සො මඤ්ඤතෙ මිත්තන්ති** යෙ එවරූපා හොන්ති තෙසු යං කිඤ්චි සො එකච්චො බාලපුග්ගලො අත්තනො බාලතාය මිත්තං මඤ්ඤති අයමෙව අත්ථකාමො මිත්තොති මඤ්ඤති. **සත පත්තංව මාණවොති** යථා අනත්ථකාමකොඤ්චං සතපත්තං සො මාණවො අත්තනො බාලතාය අත්ථකාමො මෙති මඤ්ඤති. පණ්ඩිතො පන එවරූපං අනුප්පියභාණිං මිත්තොති අගහෙත්වා දූරතොව තං විවජ්ජෙති. තෙන වුත්තං :–

"අඤ්ඤදත්ථුහරො මිත්තො යො ච මිත්තො වචීපරො,
අනුප්පියඤ්ච යො ආහ අපායෙසු ච යො සඛා.
එතෙ අමිත්තෙ චත්තාරො ඉති විඤ්ඤාය පණ්ඩිතො,
ආරකා පරිවජ්ජෙය්‍ය මග්ගං පටිභයං යථා"ති.[a]

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං විත්ථාරෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා චොරජෙට්ඨකො අහමෙව අහොසින්ති.

සතපත්තජාතකං.

---

3. 3. 10.

අද්ධා හි නූන මිගරාජාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං පුටදූසකං ආරබ්භ කථෙසි.

සාවත්ථියං කිරෙකො අමච්චො බුද්ධප්පමුඛං සඞ්ඝං නිමන්තෙත්වා උය්‍යානෙ නිසීදාපෙත්වා දානං දදමානො අන්තරාභත්තෙ උය්‍යානෙ විචරිතුකාමා විචරථාති ආහ. භික්ඛූ උය්‍යානචාරිකං විචරිංසු. තස්මිං ඛණෙ උය්‍යානපාලො සුපත්තසඤ්ඡන්නං රුක්ඛං අභිරූහිත්වා මහන්ත මහන්තානි පත්තානි ගහෙත්වා අයං පුප්ඵානං භවිස්සති අයං ඵලා නන්ති පුටෙ කත්වා රුක්ඛමූලෙ පාතෙති. තස්ස පුත්තො දාරකො

20– a. දීඝනිකාය - සිගාලොවාද සුත්ත.

පාතිතපාතිතං පුටං විද්ධංසෙති. භික්ඛූ තමත්ථං සත්ථු ආරොචෙසුං. සත්ථා න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස පුටදූසකොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බාරාණසියං එකස්මිං කුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො අගාරමජ්ඣෙ වසමානො එකදිවසං කෙනචිදෙව කාරණියෙන උය්‍යානං අගමාසි. තත්ථ බහූ වානරා වසන්ති. උය්‍යානපාලො ඉමිනාව නයෙන පුටෙ පායෙති. ජෙට්ඨකවානරො පාතිතපාතිතෙ විද්ධංසෙති. බොධිසත්තො තං ආමන්තෙත්වා උය්‍යානපාලෙන පාතිතපාතිතං පුටං විද්ධංසෙත්වා මනාපතරං කාතුකාමො මඤ්ඤෙසීති වත්වා පඨමං ගාථමාහ :-

අද්ධා හි නූන මිගරාජා පුටකම්මස්ස කොවිදො,
තථාහි පුටං දූසෙති අඤ්ඤං නූන කරිස්සතීති.

තත්ථ-**මිගරාජාති** මක්කටං වණ්ණෙන්තො වදති. **පුටකම්මස්සාති** මාලාපුටකරණස්ස. **කොවිදොති** ඡෙකො. අයමෙපත්ථ සඞ්ඛෙපත්ථො. අයං මිගරාජා එකංසෙන පුටකම්මස්ස කොවිදො මඤ්ඤෙ තථාහි පාතිතපාතිතං පුටං දූසෙති අඤ්ඤං නූන තතො මනාපතරං කරිස්සතීති.

තං සුත්වා මක්කටො දුතියං ගාථමාහ :-

න මෙ පිතා වා මාතා වා පුටකම්මස්ස කොවිදො,
කතං කතං ඛො දූසෙම එවං ධම්මමිදං කුලන්ති.

තං සුත්වා බොධිසත්තො තතියං ගාථමාහ :-

යෙසං වො එදිසො ධම්මො අධම්මො පන කීදිසො,
මා වො ධම්මං අධම්මං වා අද්දසාම කුදාචනන්ති.

වත්වා ච පන වානරං ගරහිත්වා පක්කාමි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා වානරො පුටදූසකදාරකො අහොසි. පණ්ඩිතපුරිසො පන අහමෙවාති.

පුටදූසකජාතකං.

අරඤ්ඤවග්ගො[1] තතියො.

---

3. 4. 1.

අබ්භන්තරං නාම දුමොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස බිම්බාදෙවිත්ථෙරියා අම්බරසදානං ආරබ්භ කථෙසි.

---

1. සභා. උදපානවග්ගො.

සම්මාසම්බුද්ධස්මිං හි පවත්තවරධම්මචක්කෙ වෙසාලියං කූටාගාරසාලායං විහරන්තෙ මහාපජාපතී ගොතමී පඤ්ච සාකියානිසතානි ආදාය ගන්ත්වා පබ්බජ්ජං යාචිත්වා පබ්බජ්ජඤ්චෙව උපසම්පදඤ්ච ලභි. අපරභාගෙ තා පඤ්චසතා භික්ඛුණියො නන්දකොවාදං සුත්වා අරහත්තං පාපුණිංසු. සත්ථරි පන සාවත්ථිං උපනිස්සාය විහරන්තෙ රාහුලමාතා දෙවී සාමිකො මෙ පබ්බජිත්වා සබ්බඤ්ඤුතං පත්තො, පුත්තොපි මෙ පබ්බජිත්වා තස්සෙව සන්තිකෙ වසති. අහං අගාරමජ්ඣෙ කිං කරිස්සාමි, අහම්පි පබ්බජිත්වා සාවත්ථිං ගන්ත්වා සම්මාසම්බුද්ධඤ්ච පුත්තඤ්ච නිබද්ධං පස්සමානා විහරිස්සාමීති චින්තෙත්වා භික්ඛුණි උපස්සයං ගන්ත්වා පබ්බජිත්වා ආචරියුපජ්ඣායාහි සද්ධිං සාවත්ථිං ගන්ත්වා සත්ථාරඤ්ච පියපුත්තඤ්ච පස්සමානා එකස්මිං භික්ඛුණි උපස්සයෙ වාසං කප්පෙසි. රාහුලසාමණෙරො ගන්ත්වා මාතරං පස්සති. අථෙකදිවසං ථෙරියා උදරවාතො කුප්පි. පුත්තෙ දට්ඨුං ආගතෙ තස්ස දස්සනත්ථාය නික්ඛමිතුං නාසක්ඛි. අඤ්ඤා ආගන්ත්වා අඵාසුකභාවං කථයිංසු. සො මාතු සන්තිකං ගන්ත්වා කිං වො ලද්ධුං වට්ටතීති පුච්ඡි. තාත අගාරමජ්ඣෙ මෙ සක්ඛරයොජිතෙ අම්බරසෙ පීතෙ උදරවාතො වූපසම්මති, ඉදානි පන පිණ්ඩාය චරිත්වා ජීවිකං කප්පෙම, කුතො තං ලභිස්සාමාති. සාමණෙරො ලභන්තො ආහරිස්සාමීති වත්වා නික්ඛමි. තස්ස පනායස්මතො උපජ්ඣායො ධම්මසෙනාපති, ආචරියො මහාමොග්ගල්ලානො, චූළපිතා ආනන්දත්ථෙරො, පිතා සම්මාසම්බුද්ධොති මහාසම්පත්ති. එවං සන්තෙපි අඤ්ඤස්ස සන්තිකං අගන්ත්වා උපජ්ඣායස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා දුම්මුඛාකාරො හුත්වා අට්ඨාසි. අථ නං ථෙරො කින්නුඛො රාහුල දුම්මුඛො වියාසීති ආහ. මාතු මෙ භන්තෙ ථෙරියා උදරවාතො කුපිතොති. කිං ලද්ධුං වට්ටතීති. සක්ඛරයොජිතෙන කිර අම්බරසෙන ඵාසුකං හොතීති. හොතු ලභිස්සාම මා චින්තයීති. සො පුනදිවසෙ තං ආදාය සාවත්ථිං පවිසිත්වා සාමණෙරං ආසනසාලාය නිසීදාපෙත්වා රාජද්වාරං අගමාසි. කොසලරාජා ථෙරං නිසීදාපෙසි. තංඛණඤ්ඤෙව උය්‍යානපාලො පිණ්ඩිපක්කානං මධුරඅම්බානං එකං පුටං ආහරි. රාජා අම්බානං තචං අපනෙත්වා සක්ඛරං පක්ඛිපිත්වා සයමෙව මද්දිත්වා ථෙරස්ස පත්තං පූරෙත්වා අදාසි. ථෙරො රාජනිවෙසනා නික්ඛමිත්වා ආසනසාලං ගන්ත්වා සාමණෙරස්ස අදාසි හරිත්වා මාතු දෙහීති. සො හරිත්වා අදාසි. ථෙරියා පරිභුත්තමත්තෙයෙව උදරවාතො වූපසමි. රාජාපි මනුස්සං පෙසෙසි ථෙරො ඉධ නිසීදිත්වා අම්බරසං න පරිභුඤ්ජි, ගච්ඡ කස්සචි දින්නභාවං ජානාහීති. සො ථෙරෙන සද්ධිඤ්ඤෙව ගන්ත්වා තං පවත්තිං ඤත්වා ආගන්ත්වා රඤ්ඤො කථෙසි. රාජා චින්තෙසි සචෙ සත්ථා අගාරං අජ්ඣාවසිස්ස චක්කවත්තී රාජා අභවිස්ස, රාහුලසාමණෙරො පරිනායකරතනං, ථෙරී ඉත්ථිරතනං, සකලචක්කවාළරජ්ජං එතෙසඤ්ඤෙව අභවිස්ස, අම්හෙහි එතෙ උපට්ඨහන්තෙහි චරිතබ්බං අස්ස, ඉදානි පබ්බජිත්වා අම්හෙ උපනිස්සාය වසන්තෙසු එතෙසු න යුත්තං අම්හාකං පමජ්ජිතුන්ති. සො තතො

පට්ඨාය ථෙරියා නිබද්ධං අම්බරසං දාපෙසි. ථෙරෙන බිම්බාදෙවිත්ථෙරියා අම්බරසස්ස දින්නභාවො භික්ඛුසඞ්ඝෙ පාකටො ජාතො. අථෙකදිවසං ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො සාරිපුත්තත්ථෙරො කිර බිම්බාදෙවිත්ථෙරිං අම්බරසෙන සන්තප්පෙසීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව රාහුලමාතා සාරිපුත්තෙන අම්බරසෙන සන්තප්පිතා, පුබ්බෙපෙස එතං සන්තප්පෙසියෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:—

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කාසිගාමකෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලාය සිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා සණ්ඨිතඝරාවාසො මාතාපිතූනං අච්චයෙන ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා හිමවන්තපදෙසෙ අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්වා ඉසිගණපරිවුතො ගණසත්ථා හුත්වා දීඝස්ස අද්ධුනො අච්චයෙන ලොණම්බිලසෙවනත්ථාය පබ්බතපාදා ඔතරිත්වා චාරිකං චරමානො බාරාණසිං පත්වා උය්‍යානෙ වාසං කප්පෙසි. අථස්ස ඉසිගණස්ස සීලතෙජෙන සක්කභවනං කම්පි. සක්කො ආවජ්ජමානො තං කාරණං ඤත්වා ඉමෙසං තාපසානං අවාසාය පරිසක්කිස්සාමි අථ තෙ භින්නාවාසා උපද්දුතා චරමානා චිත්තෙකග්ගතං න ලභිස්සන්ති එවං මෙ ඵාසු භවිස්සතීති චින්තෙත්වා කො නුඛො උපායොති වීමංසන්තො ඉමං උපායං අද්දස මජ්ඣිමයාම සමනන්තරෙ රඤ්ඤො අග්ගමහෙසියා සිරිගබ්භං පවිසිත්වා ආකාසෙ ඨත්වා භද්දෙ සචෙ ත්වං අබ්භන්තරං අම්බපක්කං ඛාදෙය්‍යාසි පුත්තං ලභිස්සසි සො චක්කවත්තිරාජා භවිස්සතීති ආචික්ඛිස්සාමි. රාජා දෙවියා කථං සුත්වා අම්බපක්කත්ථාය උය්‍යානං පෙසෙස්සති අථාහං අම්බානි අන්තරධාපෙස්සාමි රඤ්ඤො උය්‍යානෙ අම්බානං අභාවං ආරොචෙස්සන්ති කෙ තෙ ඛාදන්තීති වුත්තෙ තාපසා ඛාදන්තීති වක්ඛන්ති. තං සුත්වා රාජා තාපසෙ පොථෙත්වා නීහරාපෙස්සති එවං ඉමෙ උපද්දුතා භවිස්සන්තීති. සො මජ්ඣිමයාමසමනන්තරෙ සිරිගබ්භං පවිසිත්වා ආකාසෙ ඨිතො අත්තනො දෙවරාජභාවං ජානාපෙත්වා තාය සද්ධිං සල්ලපන්තො පුරිමා ද්වෙ ගාථා අවොච:—

අබ්භන්තරං නාම දුමො යස්ස දිබ්බමිදං ඵලං,
භුත්වා දොහළිනී නාරී චක්කවත්තිං විජායති.

ත්වඤ්ච භද්දෙ මහෙසීසි සාචාසි පතිනො පියා,
ආහරිස්සති තෙ රාජා ඉදං අබ්භන්තරං ඵලන්ති.

තත්ථ—**අබ්භන්තරං නාම දුමොති** ඉමිනා තාව ගාමනිගමජනපද දීපපබ්බතාදීනං අඤ්ඤස්ස අබ්භන්තරෙති අවත්වා කෙවලං එකං අබ්භන්තරං අම්බරුක්ඛං කථෙසි. **යස්ස දිබ්බමිදං ඵල**න්ති යස්ස අම්බරුක්ඛස්ස දෙවතානං පරිභොගාරහං දිබ්බං ඵලං. **ඉද**න්ති පන නිපාතමත්තමෙව. **දොහළිනීති** සඤ්ජාතදොහළා. **ත්වඤ්ච භද්දෙ**

මහෙසීසීති ත්වං සොභනෙ මහෙසී අසි. අට්ඨකථායම්පන **මහෙසිවාතිපි** පාඨො. **සාචාසි පතිනො පියා** සොළසන්නං දෙවීසහස්සානං අබ්භන්තරෙ අග්ගමහෙසීචාසි පතිනො ච පියාති අත්ථො. **ආහරිස්සති තෙ රාජ ඉදං අබ්භන්තරං ඵල**න්ති තස්සාපි තෙ පියාය අග්ගමහෙසියා ඉදං මයා වුත්තප්පකාරඵලං රාජා ආහරාපෙස්සති සා ත්වං තං පරිභුඤ්ජිත්වා චක්කවත්තිගබ්භං ලභිස්සසීති.

එවං සක්කො දෙවියා ඉමා ච ගාථා වත්වා ත්වං අප්පමත්තා හොහි මා පපඤ්චමකාසි සෙව රඤ්ඤො ආරොචෙය්‍යාසීති තං අනුසාසිත්වා අත්තනො වසනට්ඨානමෙව ගතො. සා පුන දිවසෙ ගිලානාලයං දස්සෙත්වා පරිචාරීනං සඤ්ඤං දත්වා නිපජ්ජි. රාජා සමුස්සිතසෙතච්ඡත්තෙ සීහාසනෙ නිසින්නො නාටකානි පස්සන්තො දෙවිං අදිස්වා කහං දෙවීති පරිචාරිකං පුච්ඡි. ගිලානා දෙවාති.

සො තස්සා සන්තිකං ගන්ත්වා සයනපස්සෙ නිසීදිත්වා පිට්ඨිං පරිමජ්ජන්තො කිං භද්දෙ අඵාසුකන්ති පුච්ඡි. මහාරාජ අඤ්ඤො අඵාසුකො නාම නත්ථි දොහළො පන මෙ උප්පන්නොති. කිං ඉච්ඡසි භද්දෙති. අබ්භන්තරම්බඵලං දෙවාති. අබ්භන්තරම්බො නාම කහං අත්ථීති. නාහං දෙව අබ්භන්තරම්බං ජානාමි තස්ස පන මෙ ඵලෙ ලභමානාය ජීවිතං අත්ථි අලභමානාය නත්ථීති. තෙන හි ආහරාපෙස්සාම මා චින්තයීති රාජා දෙවිං අස්සාසෙත්වා උට්ඨාය ගන්ත්වා රාජපල්ලඞ්කෙ නිසින්නො අමච්චෙ පක්කොසාපෙත්වා දෙවියා අබ්භන්තරම්බෙ නාම දොහළො උප්පන්නො කිං කාතබ්බන්ති පුච්ඡි. දෙව ද්වින්නං අම්බානං අන්තරෙ ඨිතො අම්බො අබ්භන්තරඅම්බො නාම උය්‍යානං පෙසෙත්වා අබ්භන්තරෙ ඨිතඅම්බතො ඵලෙ ආහරාපෙත්වා දෙවියා දාපෙමාති. රාජා සාධූති එවරූපං අම්බං ආහරථාති උය්‍යානං පෙසෙසි.

සක්කො අත්තනො ආනුභාවෙන උය්‍යානෙ අම්බානි ඛාදිතසදිසානි කත්වා අන්තරධාපෙසි. අම්බත්ථාය ගතා සකලඋය්‍යානං විචරිත්වා එකං අම්බම්පි අලභිත්වා ගන්ත්වා උය්‍යානෙ අම්බානං අභාවං රඤ්ඤො කථයිංසු. කො අම්බානි ඛාදතීති. තාපසා දෙවාති. තාපසෙ උය්‍යානතො පොථෙත්වා නීහරථාති. මනුස්සා සාධූති පටිසුණිත්වා `නීහරිංසු. සක්කස්ස මනොරථො මත්ථකං පාපුණි. දෙවී අම්බඵලත්ථාය නිබද්ධං කත්වා නිපජ්ජියෙව.

රාජා කත්තබ්බකිච්චං අපස්සන්තො අමච්චෙ ච බ්‍රාහ්මණෙ ච සන්නිපාතෙත්වා අබ්භන්තරම්බස්ස අත්ථිභාවං ජානාථාති පුච්ඡි. බ්‍රාහ්මණා ආහංසු දෙව අබ්භන්තරම්බො නාම දෙවතානං පරිභොගො හිමවන්ති කඤ්චනගුහාය අන්තො අත්ථීති අයං නො පරම්පරගතො අනුස්සවොති. කො තං අම්බං ආහරිතුං සක්ඛිස්සතීති. න සක්කා තත්ථ මනුස්සභූතෙන ගන්තුං එකං සුකපොතකං පෙසෙතුං වට්ටතීති.

තෙන සමයෙන රාජකුලෙ එකො සුකපොතකො මහාසරීරො කුමාරකානං යානකවක්කනාභිමත්තො ථාමසම්පන්නො පඤ්ඤවා උපායකුසලො. රාජා තං ආහරාපෙත්වා තාත සුකපොතක අහං තව බහූපකාරො කඤ්චනපඤ්ජරෙ වසසි සුවණ්ණතට්ටකෙ මධුලාජෙ ඛාදසි සක්ඛරපාණකං පිවසි තයාපි අම්හාකං එකං කිච්චං නිත්ථරිතුං වට්ටතීති ආහ. වදෙහි දෙවාති. තාත දෙවියා අබ්භන්තරම්බ දොහළො උප්පන්නො සො ච අම්බො හිමවන්තෙ කඤ්චනපබ්බතන්තරෙ අත්ථි දෙවානං පරිභොගො න සක්කා තත්ථ මනුස්සභූතෙන ගන්තුං තාය තතො ඵලං ආහරිතුං වට්ටතීති. සාධු දෙව ආහරිස්සාමීති.

අථ තං රාජා සුවණ්ණතට්ටකෙ මධුලාජෙ ඛාදාපෙත්වා සක්ඛරොදකං පායෙත්වා සතපාකතෙලෙන තස්ස පක්ඛන්තරානි මක්ඛෙත්වා උභොහි හත්ථෙහි ගහෙත්වා සීහපඤ්ජරෙ ඨත්වා ආකාසෙ විස්සජ්ජෙසි. සොපි රඤ්ඤො නිපච්චාකාරං දස්සෙත්වා ආකාසෙ පක්ඛන්තො මනුස්සපථං අතික්කම්ම හිමවන්තෙ පඨමෙ පබ්බතන්තරෙ වසන්තානං සුකානං සන්තිකං ගන්ත්වා අබ්භන්තරම්බො නාම කත්ථ අත්ථි කථෙථ මෙ තං ඨානන්ති පුච්ඡි.

මයං න ජානාම දුතියෙ පබ්බතන්තරෙ සුකා ජානිස්සන්තීති. සො තෙසං සුත්වා තතො උප්පතිත්වා දුතියපබ්බතන්තරං අගමාසි තථා තතියං චතුත්ථං පඤ්චමං ඡට්ඨං අගමාසි. තත්ථපි සුකා න මයං ජානාම සත්තමෙ පබ්බතන්තරෙ සුකා ජානිස්සන්තීති ආහංසු. සො තත්ථ තත්ථපි ගන්ත්වා අබ්භන්තරම්බො නාම කත්ථ අත්ථීති පුච්ඡි. අසුකට්ඨානෙ නාම කඤ්චනපබ්බතන්තරෙති ආහංසු. අහං තස්ස ඵලත්ථාය ආගතො මං තත්ථ නෙත්වා තතො මෙ ඵලං දාපෙථාති. සො වෙස්සවණමහාරාජස්ස පරිභොගො න සක්කා උපසඞ්කමිතුං සකල රුක්ඛො මූලතො පට්ඨාය සත්තහි ලොහජාලෙහි පරික්ඛිත්තො කොටිසහස්සං කුම්භණ්ඩරක්ඛසා රක්ඛන්ති තෙහි දිට්ඨස්ස ජීවිතං නාම නත්ථි කප්පුට්ඨානග්ගිඅවීචිමහානිරයසදිසට්ඨානං මා තත්ථ පත්ථනං කරීති. සචෙ තුම්හෙ න ගච්ඡථ මය්හං ඨානං ආචික්ඛථාති. තෙනහි අසුකෙන ච අසුකෙන ච ඨානෙන යාහීති.

සො තෙහි ආචික්ඛිතවසෙන සුට්ඨු මග්ගං උපධාරෙත්වා තං ඨානං ගන්ත්වා දිවා අත්තානං අදස්සෙත්වා මජ්ඣිමයාමසමනන්තරෙ රක්ඛසානං නිද්දොක්කමනසමයෙ අබ්භන්තරම්බස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා එකෙන මූලන්තරෙන සනිකං අභිරුහිතුං ආරභි. ලොහජාලං කිලීති සද්දමකාසි. රක්ඛසා පබුජ්ඣිත්වා සුකපොතකං දිස්වා අම්බචොරොති ගහෙත්වා කම්මකරණං සංවිදහිංසු. එකො මුඛෙ පක්ඛිපිත්වා ගිලිස්සාමීති ආහ. අපරො හත්ථෙහි මද්දිත්වා පුඤ්ජිත්වා විප්පකිරිස්සාමීති. අපරො ද්වෙධා ඵාලෙත්වා අඞ්ගාරෙසු පචිත්වා ඛාදිස්සාමීති.

සො තෙසං කම්මකාරණසංවිධානං සුත්වාපි අසන්තසිත්වාව තෙ රක්ඛසෙ ආමන්තෙත්වා අම්හො රක්ඛසා තුම්හෙ කස්ස මනුස්සාති ආහ. වෙස්සවණමහාරාජස්සාති. අම්හො තුම්හෙපි එකස්ස රඤ්ඤොව මනුස්සා අහම්පි රඤ්ඤොව මනුස්සො බාරාණසීරාජා මං අබ්භන්තරම්බඵලත්ථාය පෙසෙසි ස්වාහං තත්ථෙව අත්තනො රඤ්ඤො ජීවිතං දත්වා ආගතො යො හි අත්තනො මාතාපිතුන්නඤ්ච සාමිකස්ස ච අත්ථාය ජීවිතං පරිච්චජති සො දෙවලොකෙයෙව නිබ්බත්තති තස්මා අහම්පි ඉමම්හා* තිරච්ඡානයොනියා මුච්චිත්වා දෙවලොකෙ නිබ්බත්තිස්සාමීති වත්වා තතියං ගාථමාහ :--

භත්තුරත්ථෙ පරක්කන්තො යං ඨානමධිගච්ඡති,
සූරො අත්තපරිච්චාගී ලභමානො භවාමහන්ති.

තත්ථ–**භත්තුරත්ථෙ**ති භත්තාදිහි භරණකා පොසනකා පිතා මාතා සාමිකො ච ඉති තිවිධස්සපෙතස්ස භත්තු අත්ථාය. **පරක්කන්තො**ති පරක්කමං කරොන්තො වායමන්තො. **යං ඨානමධිගච්ඡතී**ති යං සුඛකාරණං යසං වා ලාභං වා සග්ගුපපත්තිං වා අධිගච්ඡති. **සූරො**ති අභීරු වික්කමසම්පන්නො. **අත්තපරිච්චාගී**ති කායෙ ච ජීවිතෙ ච නිරපෙක්ඛො හුත්වා අස්ස තිවිධස්සපි භත්තු අත්ථෙ අත්තානං පරිච්චජන්තො. **ලභමානො භවාමහ**න්ති යං සො එවරූපො සූරො දෙවසම්පත්තිං වා මනුස්සසම්පත්තිං වා ලභති අහම්පි තං ලභමානො භවාමි තස්මා හාසොව මෙ එත්ථ න තාසො කිං තුම්හෙ තාසෙථාති.

එවං සො ඉමාය ගාථාය තෙසං ධම්මං දෙසෙසි. තෙ තස්ස ධම්මං සුත්වා පසන්නචිත්තා ධම්මිකො එස න සක්කා මාරෙතුං විස්සජ්ජෙම නන්ති වත්වා සුකපොතකං විස්සජ්ජෙත්වා අම්හො සුකපොතක මුත්තොසි අම්හාකං හත්ථතො සොත්ථිනා ගච්ඡාති ආහංසු. මය්හං ආගමනං මා තුච්ඡං කරොථ දෙථ මෙ එකං අම්බඵලන්ති. සුකපොතක තුය්හං එකං ඵලං දාතුං නාම න භාරො ඉමස්මිං පන රුක්ඛෙ අම්බානි අඞ්කෙත්වා ගහිතානි එකස්මිං ඵලෙ අසමෙන්තෙ අම්හාකං ජීවිතං නත්ථි වෙස්සවණෙන හි කුජ්ඣිත්වා සකිං ඔලොකිතෙ තත්තකපාලෙ පක්ඛිත්තතිලා විය කුම්භණ්ඩසහස්සං භිජ්ජිත්වා විප්පකිරීයති තෙන තෙ දාතුං න සක්කොම ලභනට්ඨානං පන ආචික්ඛිස්සාමාති. යො කොචි දෙතු ඵලෙනෙව මෙ අත්ථො ලභනට්ඨානං ආචික්ඛථාති. එතස්ස කඤ්චනපබ්බතස්ස අන්තරෙ ජොතිරසො නාම තාපසො අග්ගිං ජුහමානො කඤ්චනපන්තියා නාම පණ්ණසාලාය වසති වෙස්සවණස්ස කුලූපකො වෙස්සවණො තස්ස නිබද්ධං චත්තාරි ඵලානි පෙසෙති තස්ස සන්තිකං ගච්ඡාති.

සො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා තාපසස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදි. අථ නං තාපසො කුතො ආගතොසීති පුච්ඡි. බාරාණසී රඤ්ඤො සන්තිකාති. කිමත්ථාය ආගතොසීති. සාමි අම්හාකං

* එවං සබ්බත්ථ, ඉමායාති භවිතබ්බං.

රඤ්ඤො දෙවියා අබභනතරමබපකෙක දොහළො උපපනෙනා තදත්ථං ආගතොම්හි රකඛසා පන මෙ සයං අමබපකකං අදත්වා තුමහාකං සනතිකං පෙසෙසුනති. තෙනහි නිසීද ලභිසසසීති. අථසස වෙසසවණෙණා චත්තාරි ඵලානි පෙසෙසි. තාපසො තතො චෙ පරිභුඤ්ජි එකං සුකපොතකසස ඛාදනත්ථාය අදාසි. තෙන තසමිං ඛාදිතෙ එකං ඵලං සිකකාය පකඛිපිත්වා සුකසස ගීවාය පටිමුඤ්චිත්වා ඉදානි ගචඡාහි සුකපොතකං විසසජෙජසි. සො තං ආහරිත්වා දෙවියා අදාසි. සා තං ඛාදිත්වා දොහළං පටිපපසසමෙභසි. තතො නිදානං පනසසා පුතෙතා නාහොසි.

සත්ථා ඉමං ධමමදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා දෙවී රාහුලමාතා අහොසි. සුකො ආනනෙදා, අමබපකකදායකො තාපසො සාරිපුතෙතා. උයයානෙ වුත්ථතාපසො පන අහමෙවාති.

අබභනතරජාතකං.

---

3. 4. 2.

සෙයයංසො සෙයයසො හොතීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරනෙතා එකං කොසලරඤ්ඤො අමච්චං ආරබභ කථෙසි. සො කිර රඤ්ඤො බහූපකාරො සබබකිචචනිපඵාදකො අහොසි. රාජා බහූපකාරො මෙ අයනති තසස මහනතං යසං අදාසි. තං අසහමානා අඤ්ඤෙ රඤ්ඤො පෙසුඤ්ඤං උපසංහරිත්වා තං පරිභෙදෙසුං. රාජා තෙසං වචනං සදදහිත්වා දොසං අනුපපරිකඛිත්වාව තං සීලවනතං නිදෙදාසං සඞඛලිකබනධනෙන බනධිත්වා බනධනාගාරෙ පකඛිපාපෙසි. සො තත්ථ එකකො වසනෙතා සීලසමපත්තිං නිසසාය චිතෙතකගගතං ලභිත්වා එකගගචිතෙතා සඞඛාරෙ සමමසිත්වා සොතාපත්තිඵලං පාපුණි. අථසස රාජා අපරභාගෙ නිදෙදාසභාවං ඤත්වා සඞඛලිකබනධනං භිනදාපෙත්වා පුරිමයසතො මහනතතරං යස අදාසි. සො සත්ථාරං වනදිසසාමීති බහුං ගනධමාලාදිං ආදාය විහාරං ගනත්වා තථාගතං පූජෙත්වා වනදිත්වා එකමනතං නිසීදි. සත්ථා තෙන සදධිං පටිසනථාරං කරොනෙතා අනත්ථො කිර වො උපපනෙනාති අසසුමහාති ආහ. ආම භනෙත උපපනෙනා අහං පන තෙන අනතෙථන අත්ථං අකාසිං බනධනාගාරෙ නිසීදිත්වා සොතාපත්තිඵලං නිබබතෙතසිනති.

සත්ථා න ඛො උපාසක ත්වඤ්ඤෙව අනතෙථන අත්ථං ආහරි පොරාණකපණ්ඩිතාපි අනතතො අනතෙථන අත්ථං ආහරිංසුයෙවාති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහමදතෙත රජජං කාරෙනෙත බොධිසතෙතා තසස අගගමහෙසියා කුචඡිසමිං නිබබත්තිත්වා වයපපතෙතා තකකසිලායං සිපපානි උගගහෙත්වා පිතු අචචයෙන රජෙජ පතිටඨාය දසරාජධමෙම අකොපෙනෙතා දානං දෙති සීලං රකඛති උපොසථං කරොති. අථසස එකො අමචෙචා අනෙතපුරෙ පදුසසි. පාදමූලිකාදයො ඤත්වා අසුකො අමචෙචා අනෙතපුරෙ පදුටෙඨාති රඤ්ඤො ආරොචෙසුං.

රාජා පරිගණ්හාපෙන්තො යථාසභාවතො ඤත්වා තං පක්කොසිත්වා මා මං ඉතො පට්ඨාය උපට්ඨාහීති නිබ්බිසයං අකාසි. සො ගන්ත්වා අඤ්ඤතරං සාමන්තරාජානං උපට්ඨහීති සබ්බං වත්ථු හෙට්ඨා මහාසීලවජාතකෙ කථිතසදිසමෙව.

ඉධාපි සො රාජා තික්ඛත්තුං වීමංසිත්වා තස්ස අමච්චස්ස වචනං සද්දහිත්වා බාරාණසිරජ්ජං ගණ්හිස්සාමීති මහන්තෙන පරිවාරෙන රජ්ජසීමං පාපුණි. බාරාණසිරඤ්ඤො පඤ්චසතමත්තා මහායොධා තං පවත්තිං සුත්වා දෙව අසුකො කිර රාජා බාරාණසිරජ්ජං ගණ්හිස්සාමීති ජනපදං භින්දන්තො ආගච්ඡති එත්ථෙව තං ගන්ත්වා ගණ්හිස්සාමාති ආහංසු. මය්හං පරවිහිංසාය ලද්ධෙන රජ්ජෙන කිච්චං නත්ථි මා කිඤ්චි කරිත්ථාති. චොරරාජා ආගන්ත්වා නගරං පරික්ඛිපි. පුන අමච්චා රාජානං උපසඞ්කමිත්වා දෙව මා එවං කරිත්ථ ගණ්හාම නන්ති ආහංසු.

රාජා න ලබ්භා කිඤ්චි කාතුං නගරද්වාරානි විවරථාති වත්වා සයං අමච්චපරිවුතො මහාතලෙ පල්ලඞ්කෙ නිසීදි. චොරරාජා චතුසු ද්වාරෙසු මනුස්සෙ පාතෙන්තො නගරං පවිසිත්වා පාසාදං අභිරුය්හ අමච්චපරිවුතං රාජානං ගාහාපෙත්වා සඞ්ඛලිකාහි බන්ධාපෙත්වා බන්ධනාගාරෙ පක්ඛිපාපෙසි.

රාජා බන්ධනාගාරෙ නිසින්නොව චොරරාජානං මෙත්තායන්තො මෙත්තජ්ඣානං උප්පාදෙසි. තස්ස මෙත්තානුභාවෙන චොරරඤ්ඤො කායෙ දාහො උප්පජ්ජි. සකලසරීරං යමකඋක්කාහි ඣාපියමානං විය ජාතං. සො මහාදුක්ඛාභිභූතො කින්නුඛො කාරණන්ති පුච්ඡි. තුම්හෙහි සීලවන්තං රාජානං බන්ධනාගාරෙ ඛිපාපෙථ තෙන වො ඉදං දුක්ඛං උප්පන්නං භවිස්සතීති. සො ගන්ත්වා බොධිසත්තං ඛමාපෙත්වා තුම්හාකං රජ්ජං තුම්හාකමෙව හොතූති රජ්ජං තස්සෙව නිය්‍යාදෙත්වා ඉතො පට්ඨාය තුම්හාකං පච්චත්ථිකා මය්හං භාරොති වත්වා දුට්ඨාමච්චස්ස රාජාණං කාරෙත්වා අත්තනො නගරමෙව ගතො. බොධිසත්තො අලඞ්කතමහාතලෙ සමුස්සිතසෙතච්ඡත්තෙ පල්ලඞ්කෙ නිසින්නො පරිවාරෙත්වා නිසින්නෙහි අමච්චෙහි සද්ධිං සල්ලපන්තො පුරිමා ද්වෙ ගාථා අවොච :-

සෙය්‍යංසො සෙය්‍යසො හොති යො සෙය්‍යමුපසෙවති,
එකෙන සන්ධිං කත්වාන සතං වජ්ඣෙ අමොචයිං.

තස්මා සබ්බෙන ලොකෙන සන්ධිං කත්වාන එකකො,
පෙච්ච සග්ගං නිගච්ඡෙය්‍ය ඉදං සුණොථ කාසයොති.

තත්ථ-**සෙය්‍යංසො සෙය්‍යසො හොති යො සෙය්‍යමුපසෙවතීති** අනවජ්ජඋත්තමධම්මසඞ්ඛාතො සෙය්‍යො අංසො කොට්ඨාසො අස්සාති සෙය්‍යංසො. කුසලධම්මසන්නිස්සිතො පුග්ගලො. යො පුනප්පුන තං සෙය්‍යං කුසලධම්මභාවනං කුසලාභිරතං වා උත්තමපුග්ගලං උපසෙවති සො සෙය්‍යසො හොති පාසංසතරොචෙව උත්තරිතරො ච හොති. **එකෙන සන්ධිං කත්වාන සතං වජ්ඣෙ අමොචයිං**ති පදම්හාපි චෙතං

වෙදිතබ්බං අහං හි සෙය්‍යං මෙත්තාභාවනං උපසෙවන්තො තාය මෙත්තාභාවනාය එකෙන චොරරඤ්ඤා සද්ධිං සඞ්ගම්මං කත්වා 'මෙත්තාභාවනං භාවෙත්වා තුම්හෙ සතජනෙ වජ්ඣෙ අමොචයිං. දුතියගාථාය අත්ථො-යස්මා අහං එකෙන සද්ධිං එකතො මෙත්තාභාවනාය සද්ධිං කත්වා තුම්හෙ වජ්ඣප්පත්තෙන සතජනෙ මොචයිං තස්මා වෙදිතබ්බමෙවෙතං. තස්මා සබ්බන ලොකෙන සද්ධිං මෙත්තාභාවනාය සද්ධිං කත්වා එකතො පුග්ගලො පරලොකෙ සග්ගං නිගච්ඡෙය්‍ය මෙත්තාය හි උපචාරං කාමාවචරෙ පටිසන්ධිං දෙති අප්පණා බ්‍රහ්මලොකෙ. ඉදං මම වචනං සබ්බෙපි තුම්හෙ කාසිරට්ඨවාසිනො සුණාථාති.

එවං මහාසත්තො මහාජනස්ස මෙත්තාභාවනාය ගුණං වණ්ණෙත්වා වාදසයොජනිකෙ බාරාණසිනගරෙ සෙතච්ඡත්තං පහාය හිමවන්තං පවිසිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජි.

සත්ථා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා තතියං ගාථමාහ :-

ඉදං වත්වා මහාරාජා කංසො බාරාණසිග්ගහො,
ධනුං තූණිඤ්ච නික්ඛිප්ප සඤ්ඤමං අජ්ඣුපාගමීති.

තත්‍ථ මහන්තො රාජා **මහාරාජා**. **කංසො**ති තස්ස නාමං. බාරාණසිං ගහෙත්වා අජ්ඣාවසනතො **බාරාණසිග්ගහො**. සො රාජා **ඉදං** වචනං **වත්වා ධනුඤ්ච තූණිඤ්ච නික්ඛිප්ප** පහාය ඡඩ්ඩෙත්වා සීලසංයමං උපගතො පබ්බජිතො පබ්බජිත්වා ච පන ඣානං උප්පාදෙත්වා අපරිහිනජ්ඣානො බ්‍රහ්මලොකෙ උප්පන්නොති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා චොරරාජා ආනන්දො අහොසි. බාරාණසිරාජා පන අහමෙවාති.

සෙය්‍යංසජාතකං.

---

3. 4. 3.

වරං වරං ත්වන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ධනුග්ගහ තිස්සත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

පසෙනදිරඤ්ඤො පිතා මහාකොසලො බිම්බිසාරරඤ්ඤො ධීතරං කොසලදෙවිං දදමානො තස්සා නහානචුණ්ණමූලං සතසහස්සුට්ඨානකං කාසිගාමං අදාසි. අජාතසත්තුනා පන පිතරි මාරිතෙ කොසලදෙවීපි සොකාභිභූතා කාලමකාසි. තතො පසෙනදි රාජා චින්තෙසි අජාතසත්තුනා පිතා මාරිතො භගිණීපි මෙ සාමිකගතෙන සොකෙන කාලකතා පිතුඝාතකස්ස චොරස්ස කාසිගාමං න දස්සාමීති. සො තං අජාතසත්තුස්ස න අදාසි. තං ගාමං නිස්සාය තෙසං විත්‍ථාමපි කාලෙන කාලං යුද්ධං හොති. අජාතසත්තු තරුණො සමත්ථො පසෙනදි මහල්ලකොයෙව. සො අභික්ඛණං පරජ්ජති මහාකොසලස්සපි මනුස්සා යෙභුය්‍යෙන පරාජිතා. අථ රාජා මයං අභිණ්හං පරජ්ජාම කින්තු ඛො කාතබ්බන්ති අමච්චෙ පුච්ඡි. දෙව අය්‍යා නාම මන්තචෙඡකා

හොන්ති ජෙතවනවිහාරෙ භික්ඛූනං කථං සොතුං වට්ටතීති. රාජා තෙනහි තාය තාය වෙලාය භික්ඛූනං කථාසල්ලාපං සුණාථාති චරපුරිසෙ ආණාපෙසි. තෙ තතො පට්ඨාය තථා අකංසු. තස්මිං පන කාලෙ ද්වෙ මහල්ලකථෙරා විහාරපච්චන්තෙ පණ්ණසාලාය වසන්ති උත්තරත්ථෙරො[1] ච ධනුග්ගහතිස්සත්ථෙරො ච. තෙසු ධනුග්ගහතිස්සත්ථෙරො පඨමයාමෙපි මජ්ඣිමයාමෙපි නිද්දායිත්වා පච්ඡිමයාමෙ පබුජ්ඣිත්වා උම්මුක්කානි පොථෙත්වා අග්ගිං ජාලෙත්වා නිසින්නකො ආහ භන්තෙ උත්තරත්ථෙරාති. කිං භන්තෙ තිස්සත්ථෙරාති. නිද්දායසි නො ත්වන්ති. අනිද්දායන්තා කිං කරිස්සාමාති. උට්ඨාය තාව නිසීදථාති. සො උට්ඨාය නිසින්නො. තං උත්තරත්ථෙරං අයං තෙ ලොලො* මහොදරකොසලො චාටිමත්තං භත්තමෙව පූතිං කරොති යුද්ධවිචාරණං පන කිඤ්චි න ජානාති පරාජිතො පරාජිතොතෙව වදාපෙතීති. කිං පන කාතුං වට්ටතීති. තස්මිං පන ඛණෙ තෙ චරපුරිසා තෙසං කථං සුණන්තා අට්ඨංසු. ධනුග්ගහතිස්සත්ථෙරො යුද්ධං විචාරෙසි භන්තෙ යුද්ධෙ නාම පදුමබ්‍යූහො චක්කබ්‍යූහො සකටබ්‍යූහොති තයො බ්‍යූහා හොන්ති. අජාතසත්තුං ගණ්හිතුකාමෙන අසුකෙ නාම පබ්බතකුච්ඡිස්මිං ද්වීසු පබ්බතභිත්තීසු මනුස්සෙ ඨපෙත්වා පුරතො දුබ්බලබලං දස්සෙත්වා පබ්බතන්තරං පවිට්ඨභාවං ජානිත්වා පවිට්ඨමග්ගං ඔච්ඡින්දිත්වා පුරතො ච පච්ඡතො ච උභොසු ච පබ්බතභිත්තීසු වග්ගිත්වා උන්නාදිත්වා ඛිපෙ පතිතමච්ඡං විය අන්තොමුට්ඨියං මණ්ඩූකපොතකං විය ච කත්වා සක්කා අස්ස තං ගහෙතුන්ති. චරපුරිසා තං වචනං රඤ්ඤො ආරොචෙසුං. තං සුත්වා රාජා සඞ්ගාමභෙරිං පහාරාපෙත්වා ගන්ත්වා සකටබ්‍යූහං කත්වා අජාතසත්තුං ජීවග්ගාහං ගාහාපෙත්වා අත්තනො ධීතරං වජිරකුමාරිං භාගිනෙය්‍යස්ස දත්වා කාසිගාමකං තස්සා න්හානමූලෙ කත්වා දත්වා උය්‍යොජෙසි. සා පවත්ති භික්ඛුසඞ්ඝෙ පාකටා ජාතා. අථෙකදිවසං භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො කොසලරාජා කිර ධනුග්ගහතිස්සස්ස විචාරණාය අජාතසත්තුං ජිනීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපි ධනුග්ගහතිස්සො යුද්ධවිචාරණාය ඡෙකොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො අරඤ්ඤෙ රුක්ඛදෙවතා හුත්වා නිබ්බත්ති. තදා බාරාණසිං නිස්සාය නිවිට්ඨා වඩ්ඪකිගාමකා එකො වඩ්ඪකී දණ්ඩත්ථාය අරඤ්ඤං ගන්ත්වා ආවාටපතිතං සූකරපොතකං දිස්වා ඝරං නෙත්වා පටිජග්ගි. සො වුද්ධිප්පත්තො මහාසරීරො වඞ්කදාඨො ආචාරසම්පන්නො අහොසි. වඩ්ඪකිනා පුට්ඨත්තා පන වඩ්ඪකීසූකරොත්වෙව පඤ්ඤායි. වඩ්ඪකිස්ස රුක්ඛතච්ඡනකාලෙ තුණ්ඩෙන රුක්ඛං පරිවත්තෙති. මුඛෙන ඩංසිත්වා වාසිඵරසුනිඛාදනමුග්ගරෙ ආහරති. කාළසුත්තකොටියං ගණ්හාති.

1. ස්‍යා. දන්තත්ථෙරො.

*. එවං සබ්බත්ථ ඉතරො තං උත්තරත්ථෙරං ආහ අයං භන්තෙ ලොලො-ඉති භවිතබ්බං,

අථ සො වඩ්ඪකී කොචිදෙව නං බාධෙය්‍යාති භයෙන නෙත්වා අරඤ්ඤෙ විස්සජ්ජෙසි. සොපි අරඤ්ඤං පවිසිත්වා ඛෙමං වසනඵාසුකං ඨානං ඔලොකෙන්තො එකං පබ්බතන්තරෙ මහන්තං ගිරිකන්දරං අද්දස සම්පන්නකන්දමූලඵලං ඵාසුකං වසනට්ඨානං. අනෙකසතසූකරා තං දිස්වා තස්ස සන්තිකං අගමිංසු.

සොපි තෙ ආහ අහං තුම්හෙව ඔලොකෙන්තො චරාමි තුම්හෙ ච මයා දිට්ඨා ඉදං ඨානං රමණීයං අහම්පිදානි ඉධෙව වසිස්සාමීති. සච්චං ඉමං ඨානං රමණීයං පරිස්සයො පනෙත්ථ අත්ථීති. අහම්පි තුම්හෙ දිස්වා එතං අඤ්ඤාසිං එවං ගොචරසම්පන්නට්ඨානෙ වසන්තානං වො සරීරෙසු මංසලොහිතං නත්ථි කිම්පන වො එත්ථ භයන්ති. එකො ව්‍යග්ඝො පාතොව ආගන්ත්වා දිට්ඨදිට්ඨංයෙව ගහෙත්වා ගච්ඡතීති. කිං පනෙසො නිබද්ධං ගණ්හාති උදාහු අන්තරන්තරාති. නිබද්ධං ගණ්හාතීති. කති පන තෙ ව්‍යග්ඝාති. එකොයෙවාති. එත්තකා තුම්හෙ එකස්ස න සක්කොථාති. ආම න සක්කොමාති. අහං තං ගණ්හිස්සාමි කෙවලං තුම්හෙ මම වචනං කරොථ සො ව්‍යග්ඝො කහං වසතීති. එතස්මිං පබ්බතෙති.

සො රත්තිඤ්ඤෙව සූකරෙ චාරාපෙත්වා යුද්ධං විචාරෙන්තො යුද්ධං නාම පදුමබ්‍යූහචක්කබ්‍යූහසකටබ්‍යූහවසෙන තිවිධං හොතීති වත්වා පදුමබ්‍යූහවසෙන විචාරෙසි. සො හි භූමිසීසං ජානාති. තස්මා ඉමස්මිං ඨානෙ යුද්ධං විචාරෙතුං වට්ටතීති සූකරපිල්ලකෙ මාතරෙ ච තෙසං මජ්ඣට්ඨානෙ ඨපෙසි. සො තා ආවිජ්ඣිත්වා වජ්ඣසූකරියො තා ආවිජ්ඣිත්වා පොතකසූකරෙ තෙ ආවිජ්ඣිත්වා දහරසූකරෙ තෙ ආවිජ්ඣිත්වා දීඝදාඨසූකරෙ තෙ ආවිජ්ඣිත්වා යුද්ධසමත්ථෙ බලවබලවසූකරෙ දස දස වීසති වීසතිජනෙ තස්මිං තස්මිං ඨානෙ බලගුම්බං කත්වා ඨපෙසි. අත්තනො ඨිතට්ඨානස්ස පුරතො එකං පරිමණ්ඩලං ආවාටං ඛණාපෙසි පච්ඡතො එකං කුල්ලසණ්ඨානං අනුපුබ්බනින්නං පබ්භාරසදිසං. තස්ස සට්ඨිසත්තතිමත්තෙ යොධසූකරෙ ආදාය තස්මිං තස්මිං ඨානෙ මා භායිත්ථාති කම්මං විචාරෙන්තස්සෙව විවරතො අරුණං උට්ඨහි.

ව්‍යග්ඝො උට්ඨාය කාලොති ඤත්වා ගන්ත්වා තෙසං සම්මුඛා ඨිතෙ පබ්බතතලෙ ඨත්වා අක්ඛීනි උම්මීලෙත්වා සූකරෙ ඔලොකෙසි. වඩ්ඪකී සූකරො පටිඔලොකෙථ නතානි සූකරානං සඤ්ඤමදාසි. තෙ පටිඔලොකෙසුං. ව්‍යග්ඝො මුඛං නිබ්බාධෙත්වා අස්සසි. සූකරාපි තථා කරිංසු. ව්‍යග්ඝො මුත්තං ඡඩ්ඩෙසි. සූකරාපි ඡඩ්ඩයිංසු. ඉති යං යං සො කරොති තං තං තෙ පටිකරිංසු. සො චින්තෙසි පුබ්බෙ සූකරා මයා ඔලොකිත කාලෙ පලායන්තා පලායිතුම්පි න සක්කොන්ති අජ්ජ අපලායිත්වා මම පටිසත්තු හුත්වා මයා කතමෙව පටිකරොන්ති එතස්මිං භූමිසීසෙ ඨිතො එකො තෙසං සංවිදහකොපි අත්ථි අජ්ජ මය්හං ගතස්ස ජයො න පඤ්ඤායතීති.

සො නිවත්තිත්වා අත්තනො වසනට්ඨානමෙව අගමාසි. තෙන පන ගහිතමංසඛාදකො එකො කූටජටිලො අත්ථි. සො තං තුච්ඡහත්ථමෙව ආගච්ඡන්තං දිස්වා තෙන සද්ධිං සල්ලපන්තො පඨමං ගාථමාහ:-

වරං වරං ත්වං නිහනං පුරෙ චරි
අස්මිං පදෙසෙ අභිභුය්‍ය සූකරෙ,
සො දානි එකො ව්‍යපගම්ම ඣායසි
බලන්නු තෙ ව්‍යග්ඝ න වජ්ජ විජ්ජතීති.

තත්ථ-**වරං වරං ත්වං නිහනං පුරෙ චරි අස්මිං පදෙසෙ අභිභුය්‍ය සූකරෙති** අම්භො ව්‍යග්ඝ ත්වං පුබ්බෙ ඉමස්මිං පදෙසෙ සබ්බසූකරෙ අභිභවිත්වා ඉමෙසු සූකරෙසු වරං වරං උත්තමුත්තමසූකරං නිහනන්තො විචරි. **සො දානි එකො ව්‍යපගම්ම ඣායසීති** සො ත්වං ඉදානි අඤ්ඤතරං සූකරං අගහෙත්වා එකකො අපගන්ත්වා ඣායසි පජ්ඣායසි. **බලන්නු තෙ ව්‍යග්ඝ න වජ්ජ විජ්ජතීති** අම්භො ව්‍යග්ඝ අජ්ජ තෙ කායබලං නත්ථීති.

තං සුත්වා ව්‍යග්ඝො දුතියං ගාථමාහ :-

ඉමෙ සුදං යන්ති දිසොදිසං පුරෙ
භයට්ටිතා ලෙණගවෙසිනො පුථූ,
තෙ දානි සංගම්ම රසන්ති එකතො
යත්ථ ඨිතා දුප්පසහජ්ජ මෙ මයාති.

තත්ථ-**සුදන්ති** නිපාතො, අයං පන සඞ්ඛෙපත්ථො. **ඉමෙ** සූකරා පුබ්බෙ මං දිස්වා භයෙන අට්ටිතා පීළිතා අත්තනො **ලෙණගවෙසිනො පුථූ** විසුං හුත්වා **දිසොදිසං යන්ති** තං තං දිසාඅභිමුඛා පලායන්ති. තෙ ඉදානි සබ්බෙපි සමාගන්ත්වා **එකතො රසන්ති** නදන්ති තව භූමිසීසං උපගතා **යත්ථ ඨිතා දුප්පසහා** දුම්මද්දියා **අජ්ජ ඉමෙ මයාති**.

අථස්ස උස්සාහං ජනෙන්තො කූටජටිලො මා භායි ගච්ඡ තයි නදිත්වා පක්කන්දන්තෙ සබ්බෙ භීතා භිජ්ජිත්වා පලායිස්සන්තීති ආහ. ව්‍යග්ඝො තස්මිං උස්සාහං ජනෙන්තෙ සූරො හුත්වා පුන ගන්ත්වා පබ්බතතලෙ අට්ඨාසි. වඩ්ඪකිසූකරො ද්වින්නං ආවාටානං අන්තරෙ අට්ඨාසි. සූකරා සාමි මහාචොරො පුනාගතොති ආහංසු. මා භායථ ඉදානි තං ගණ්හිස්සාමීති. ව්‍යග්ඝො නදිත්වා වඩ්ඪකිසූකරස්සූපරි පති. සූකරො තස්ස අත්තනො උපරි පතිතකාලෙ පරිවත්තිත්වා වෙගෙන උජුං ඛනආවාටෙ පති. ව්‍යග්ඝො වෙගං සන්ධාරෙතුං අසක්කොන්තො උපරිඋපරිභාගෙන ගන්ත්වා කුල්ලකමුඛස්ස තිරියං ඛතආවාටස්ස අතිසම්බාධමුඛට්ඨානෙ පතිත්වා පුඤ්ජකතො විය අහොසි.

සූකරො ආවාටා උත්තරිත්වා අසනිවෙගෙන ගන්ත්වා ව්‍යග්ඝං අන්තරසත්ථිම්හි දාඨාය පහරිත්වා යාව වක්කපදෙසා ඵාලෙත්වා පඤ්චමධුරමංසං දාඨාය පලිවෙඨෙත්වා ව්‍යග්ඝස්ස මත්ථකෙ ආවිජ්ඣිත්වා ගණ්හථ තුම්හාකං පච්චාමිත්තන්ති උක්ඛිපිත්වා බහි ආවාටෙ ඡඩ්ඩෙසි. පඨමමාගතා ව්‍යග්ඝමංසං ලභිංසු. පච්ඡා ආගතා ව්‍යග්ඝමංසං නාම කීදිසං හොතීති තෙසං මුඛානි උපසිංඝන්තා විචරිංසු. සූකරා න තාව තුස්සන්ති. වඩ්ඪකිසූකරො තෙසං ඉඞ්ගිතං දිස්වා කින්නු ඛො තුම්හෙ න තුස්සථාති ආහ.

සාමි කිං එතෙන ව්‍යග්ඝෙන ඝාතිතෙන අඤ්ඤෙ දස ව්‍යග්ඝෙ ඝාතනසමත්ථො කූටජටිලො අත්ථියෙවාති. කො නාමෙසොති. එකො දුස්සීලතාපසොති. ව්‍යග්ඝොපි මයා ඝාතිතො සො මෙ කිං පහොති අථ ගණ්හිස්සාම තන්ති සූකරසට්ඨාය සද්ධිං පායාසි.

කූටතාපසොපි ව්‍යග්ඝෙ චිරායන්තෙ කින්නුඛො සූකරා ව්‍යග්ඝං ගණ්හිංසූති පටිපථං ගච්ඡන්තො සූකරෙ ආගච්ඡන්තෙ දිස්වා අත්තනො පරික්ඛාරං ආදාය පලායන්තො තෙහි අනුබද්ධො පරික්ඛාරං ඡඩ්ඩෙත්වා වෙගෙන උදුම්බරරුක්ඛං අභිරුහි. සූකරා ඉදානිම්හා සාමි නට්ඨා තාපසො පලායිත්වා රුක්ඛං අභිරුළ්හොති. කිං රුක්ඛං නාමාති. උදුම්බරරුක්ඛන්ති.

සො සූකරියො උදකං ආහරන්තු සූකරපොතකා ඛණන්තු දීඝදාඨා සූකරා මූලානි ඡින්දන්තු සෙසාපරිවාරෙත්වා රක්ඛන්තූති සංවිදහිත්වා තෙසු තථා කරොන්තෙසු සයං උදුම්බරස්ස උජුකං ගතඑකමූලං එරසුනා පහරන්තො විය එකප්පහාරමෙව කත්වා උදුම්බරරුක්ඛං පාතෙසි. පරිවාරෙත්වා ඨිතසූකරා කූටජටිලං භූමියං පාතෙත්වා ඛණ්ඩාඛණ්ඩං කත්වා යාව අට්ඨිතො ඛාදිත්වා වඩ්ඪකීසූකරං උදුම්බරඛන්ධෙයෙව නිසීදාපෙත්වා කූටජටිලස්ස පරිභොගසඞ්ඛෙන උදකං ආහරිත්වා අභිසිඤ්චිත්වා රාජානං කරිංසු. එකඤ්ච තරුණසූකරිං අභිසිඤ්චිත්වා තස්ස අග්ගමහෙසිං අකංසු.

තතො පට්ඨාය කිර යාවජ්ජතනා රාජානො උදුම්බරභද්දපීඨෙ නිසීදාපෙත්වා තීහි සඞ්ඛෙහි අභිසිඤ්චන්ති. තස්මිං වනසණ්ඩෙ අධිවත්ථා දෙවතා තං අච්ඡරියං දිස්වා එකස්මිං ඛන්ධවිවරෙ සූකරානං අභිමුඛා හුත්වා තතියං ගාථමාහ:–

නමත්ථු සඞ්ඝානං සමාගතානං
දිස්වා සයං සඛ්‍යං වදාමි අබ්භුතං,
ව්‍යග්ඝං මිගා යත්ථ ජිනිංසු දාඨිනො
සාමග්ගියා දාඨබලෙසු මුච්චරෙති.

තත්ථ–**නමත්ථු සඞ්ඝාන**න්ති අයං මම නමක්කාරො සමාගතානං සූකරසංඝානං අත්ථු. **දිස්වා සයං සඛ්‍යං වදාමි අබ්භුත**න්ති ඉදං පුබ්බෙ අභූතපුබ්බං අබ්භුතං සඛ්‍යං මිත්තභාවං සයං දිස්වා වදාමි. **ව්‍යග්ඝං මිගා යත්ථ ජිනිංසු දාඨිනොති** යත්‍ර හි නාම දාඨිනො සූකරමිගා ව්‍යග්ඝං ජිනිංසු. අයමෙව වා පාඨො. **සාමග්ගියා දාඨබලෙසු මුච්චරෙති** යා එසා දාඨබලෙසු සූකරෙසු සාමග්ගි එකජ්ඣාසයතා තාය තෙසු සාමග්ගියා තෙ දාඨබලා පච්චාමිත්තං ගහෙත්වා අජ්ජ මරණභයා මුත්තාති අත්ථො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ධනුග්ගහතිස්සො වඩ්ඪකීසූකරො අහොසි. රුක්ඛදෙවතා පන අහමෙවාති.

වඩ්ඪකීසූකරජාතකං.

---

3. 4. 1.

යං උස්සුක්කා සංඝරන්තිති ඉදං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තො එකං සිරිචොරබ්‍රාහ්මණං ආරබ්භ කථෙසි. ඉමස්මිං ජාතකෙ පච්චුප්පන්නවත්ථු හෙට්ඨා ඛදිරඞ්ගාරජාතකෙ විත්ථාරිතමෙව.

ඉධාපි පන සා අනාථපිණ්ඩිකස්ස ඝරෙ චතුත්ථෙ ද්වාරකොට්ඨකෙ වසන්තකම්මිච්ඡාදිට්ඨිදෙවතා දණ්ඩකම්මං කරොන්තී චතුපණ්ණාසහිරඤ්ඤකොටියො ආහරිත්වා කොට්ඨෙ පූරෙත්වා සෙට්ඨිනා සද්ධිං සහායිකා අහොසි. අථ නං සො ආදාය සත්ථු සන්තිකං නෙසි. සත්ථා තස්සා ධම්මං දෙසෙසි. සා ධම්මං සුත්වා සොතාපන්නා අහොසි. තතො පට්ඨාය සෙට්ඨිනො යසො යථාපොරාණොව ජාතො. අථෙකො සාවත්ථිවාසී සිරිලක්ඛණබ්‍රාහ්මණො චින්තෙසි අනාථපිණ්ඩිකො දුග්ගතො හුත්වා පුන ඉස්සරො ජාතො යන්නූනාහං දට්ඨුකාමො විය ගන්ත්වා තස්ස ඝරතො සිරිං ථෙනෙත්වා ආගච්ඡෙය්‍යන්ති. සො තස්ස ඝරං ගන්ත්වා තෙන කතසක්කාරසම්මානො සාරාණීයකථාය වත්තමානාය කිමත්ථං ආගතොසීති වුත්තෙ කහන්නු ඛො සිරි පතිට්ඨිතාති ඔලොකෙසි. සෙට්ඨිනො ච සබ්බසෙතො ධොතසඞ්ඛපටිභාගො කුක්කුටො සුවණ්ණපඤ්ජරෙ පක්ඛිපිත්වා ඨපිතො අත්ථි. තස්ස චූළාය සිරි පතිට්ඨාසි. බ්‍රාහ්මණො ඔලොකයමානො සිරියා තත්ථ පතිට්ඨිතභාවං ඤත්වා අහං මහාසෙට්ඨි පඤ්චසතෙ මාණවෙ මන්තෙ වාචෙමි අකාලරවිං එකං කුක්කුටං නිස්සාය තෙ ච මයඤ්ච කිලමාම අයඤ්ච කිර කුක්කුටො කාලරවී ඉමස්සත්ථාය ආගතොම්හි දෙහි මෙ එතං කුක්කුටන්ති ආහ. ගණ්හ බ්‍රාහ්මණ දෙමි තෙ කුක්කුටන්ති. දෙමීති ච වුත්තක්ඛණෙයෙව සිරි තස්ස චූළතො අපගන්ත්වා උස්සීසකෙ ඨපිතෙ මණික්ඛන්ධෙ පතිට්ඨාසි. බ්‍රාහ්මණො සිරියා මණිම්හි පතිට්ඨිතභාවං ඤත්වා මණිම්පි යාචි. මණිම්පි දෙමීති වුත්තක්ඛණෙයෙව සිරි මණිතො අපගන්ත්වා උස්සීසකෙ ඨපිතආරක්ඛයට්ඨියං පතිට්ඨාසි. බ්‍රාහ්මණො සිරියා තත්ථ පතිට්ඨිතභාවං ඤත්වා තම්පි යාචි. ගාහාපෙත්වා ගච්ඡාති වුත්තක්ඛණෙයෙව ච සිරි තතො අපගන්ත්වා පුඤ්ඤලක්ඛණදෙවියා නාම සෙට්ඨිනො අග්ගමහෙසියා සීසෙ පතිට්ඨාසි. සිරිචොරබ්‍රාහ්මණො තත්ථ පතිට්ඨිතභාවං ඤත්වා අවිස්සජ්ජියභණ්ඩං එතං යාචිතුම්පි න සක්කාති චින්තෙත්වා සෙට්ඨිං එතදවොච මහාසෙට්ඨි අහං තුම්හාකං ගෙහෙ සිරිං ථෙනෙත්වා ගමිස්සාමීති ආගඤ්ඡිං සිරි පන තෙ කුක්කුටස්ස චූළාය පතිට්ඨිතා අහොසි තස්මිං මම දින්නෙ තතො අපගන්ත්වා මණිම්හි පතිට්ඨහි මණිම්හි දින්නෙ ආරක්ඛයට්ඨියං පතිට්ඨහි ආරක්ඛයට්ඨියා දින්නාය තතො අපගන්ත්වා පුඤ්ඤලක්ඛණදෙවියා සීසෙ පතිට්ඨහි ඉදං ඛො අවිස්සජ්ජියභණ්ඩන්ති නාමම්පි මෙ න ගහිතං න සක්කා තව සිරිං ථෙනෙතුං තවෙව හොතූති උට්ඨායාසනා පක්කාමි. අනාථපිණ්ඩිකො ඉමං කාරණං සත්ථු කථෙස්සාමීති විහාරං ගන්ත්වා සත්ථාරං පූජෙත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසින්නො සබ්බං

තථාගතස්ස ආරොචෙසි. සත්ථා තං සුත්වා න ඛො ගහපති අඤ්ඤස්සං සිරි අඤ්ඤත්‍ර ගච්ඡති. පුබ්බෙ අප්පපුඤ්ඤෙසු හි උප්පාදිතසිරි පන පුඤ්ඤවන්තානං යෙව පාදමූලං ගතාති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කාසිරට්ඨෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලායං සිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා අගාරං අජ්ඣාවසන්තො මාතාපිතූනං කාලකිරියාය සංවිග්ගො නික්ඛමිත්වා හිමවන්තපදෙසෙ ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා සමාපත්තියො උප්පාදෙත්වා දීඝස්ස අද්ධුනො අච්චයෙන ලොණම්බිලසෙවනත්ථාය ජනපදං ගන්ත්වා බාරාණසිරඤ්ඤො උය්‍යානෙ වසිත්වා පුන දිවසෙ භික්ඛං චරමානො හත්ථාචරියස්ස ඝරවාරං අගමාසි සො තස්ස චාරෙ ච විහාරෙ ච පසන්නො භික්ඛං දත්වා උය්‍යානෙ වසාපෙත්වා නිච්චං පටිජග්ගි.

තස්මිං කාලෙ එකො කට්ඨහාරකො අරඤ්ඤතො දාරූනි ආහරන්තො වෙලාය නගරං පාපුණිතුං නාසක්ඛි. සො එකස්මිං දෙවකුලෙ දාරුකලාපං උස්සීසකෙ කත්වා නිපජ්ජි. දෙවකුලෙ විස්සට්ඨාපි බො බහූ කුක්කුටා තස්සාවිදූරෙ එකස්මිං රුක්ඛෙ සයිංසු. තෙසු උපරි සයිත කුක්කුටො පච්චූසකාලෙ වච්චං පාතෙන්තො හෙට්ඨා සයිතකුක්කුටස්ස සරීරෙ පාතෙසි. කො න මෙ සරීරෙ වච්චං පාතිතන්ති ච වුත්තෙ මයාති ආහ. කිං කාරණාති වුත්තෙ අනුපධාරෙත්වාති වත්වා පුනපි පාතෙසි. තතො උභොපි අඤ්ඤමඤ්ඤං වත්වා කිං තෙ බලං කිං තෙ බලන්ති කලහං කරිංසු.

අථ හෙට්ඨා සයිතකුක්කුටො ආහ මං මාරෙත්වා අඞ්ගාරෙ පක්ක මංසං ඛාදන්තො පාතොව කහාපණසහස්සං ලභතීති. උපරි සයිත කුක්කුටො ආහ අම්භො මා ත්වං එත්තකෙන ගජ්ජි මම ථූලමංසං ඛාදන්තො හි රාජා හොති බහිමංසං ඛාදන්තො පුරිසො සෙනාපතිට්ඨානං ඉත්ථී ච අග්ගමහෙසිට්ඨානං ලභති අට්ඨිමංසං පන මම ඛාදන්තො ගිහී වෙ භණ්ඩාගාරිකට්ඨානං පබ්බජිතො වෙ රාජකුලූපගභාවං ලභතීති.

කට්ඨහාරකො තෙසං වචනං සුත්වා රජ්ජෙ පත්තෙ සහස්සෙන කිච්චං නත්ථීති සනිකං අභිරුහිත්වා උපරි සයිතකුක්කුටං ගහෙත්වා මාරෙත්වා උච්ඡඞ්ගෙ කත්වා රාජා භවිස්සාමීති ගන්ත්වා විවටවාරෙනෙව නගරං පවිසිත්වා කුක්කුටං නිත්තචං කත්වා උදරං සොධෙත්වා ඉදං කුක්කුටමංසං සාධුකං සම්පාදෙහීති පජාපතියා අදාසි. සා කුක්කුට මංසඤ්ච භත්තඤ්ච සම්පාදෙත්වා භුඤ්ජ සාමීති තස්ස උපනාමෙසි. භද්දෙ එතං මංසං මහානුභාවං එතං ඛාදිත්වා අහං රාජා භවිස්සාමි ත්වං අග්ගමහෙසී භවිස්සසීති තං භත්තඤ්ච මංසඤ්ච ආදාය ගඞ්ගාතීරං ගන්ත්වා නහායිත්වා භුඤ්ජිස්සාමාති භත්තභාජනං තීරෙ ඨපෙත්වා නහානත්ථාය ඔතරිංසු.

තස්මිං ඛණෙ වාතෙන ඛුභිතං උදකං ආගන්ත්වා භත්තභාජනං ආදාය අගමාසි. තං නදීසොතෙන වුය්හමානං හෙට්ඨානදියං හත්ථිං නහාපෙන්තො එකො හත්ථාචරියො මහාමත්තො දිස්වා උක්ඛිපාපෙත්වා විවරාපෙත්වා කිමෙත්ථාති පුච්ඡි. භත්තඤ්චෙව කුක්කුටමංසඤ්ච සාමීති. සො තං පිදහාපෙත්වා ලඤ්ඡාපෙත්වා යාව මයං ආගච්ඡාම තාවිමං භත්තං මා විවරාති භරියාය පෙසෙසි. සොපි ඛො කට්ඨහාරකො මුඛතො පවිට්ඨෙන වාලුකොදකෙන උද්ධුමාතඋදරො පලායි.

අථෙකො තස්ස හත්ථාචරියස්ස කුලූපකො දිබ්බචක්ඛුකතාපසො මය්හං උපට්ඨාකො හත්ථිට්ඨානං න විජහති කදා නු ඛො සම්පත්තිං සම්පාපුණිස්සතීති දිබ්බචක්ඛුනා උපධාරෙන්තො තං පුරිසං දිස්වා තං කාරණං ඤත්වා පුරෙතරං ගන්ත්වා හත්ථාචරියස්ස නිවෙසනෙ නිසීදි. හත්ථාචරියො ආගන්ත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසින්නො තං භත්තභාජනං ආහරාපෙත්වා තාපසං මංසොදනෙන පරිවිසථාති ආහ. තාපසො භත්තං ගහෙත්වා මංසෙ දීයමානෙ අගහෙත්වා ඉමං මංසං අහං විභාජෙමීති වත්වා විචාරෙථ භන්තෙති වුත්තෙ චූලමංසාදීනි එකෙකං කොට්ඨාසං කාරෙත්වා චූලමංසං හත්ථාචරියස්ස දාපෙසි ඛන්ධමංසං තස්ස භරියාය අට්ඨිමංසං අත්තනා පරිභුඤ්ජි. සො භත්තකිච්චාවසානෙ ගච්ඡන්තො ත්වං ඉතො තතියදිවසෙ රාජා භවිස්සසි අප්පමත්තො හොහීති වත්වා පක්කාමි. තතියදිවසෙ එකො සාමන්තරාජා ආගන්ත්වා බාරාණසිං පරිවාරෙසි. බාරාණසී රාජා හත්ථාචරියං රාජවෙසං ගාහාපෙත්වා හත්ථිං අභිරූහිත්වා යුජ්ඣාති ආණාපෙත්වා සයං අඤ්ඤාතකවෙසෙන සෙනාය විචාරෙන්තො එකෙන මහාවෙගෙන සරෙන විද්ධො තං ඛණඤ්ඤෙව මරි.

තස්ස මතභාවං ඤත්වා හත්ථාචරියො බහු කහාපණෙ නීහරාපෙත්වා ධනත්ථිකා පුරතො හුත්වා යුජ්ඣන්තූති භෙරිං චරාපෙසි. බලකායො මුහුත්තෙනෙව පටිරාජානං ජීවිතක්ඛයං පාපෙසි. අමච්චා රඤ්ඤො සරීරකිච්චං කත්වා කං රාජානං කරොමාති මන්තය මානා රාජා ජීවමානො අත්තනො වෙසං හත්ථාචරියස්ස අදාසි. අයමෙව යුද්ධං කත්වා රජ්ජං ගණ්හි එතස්සෙව රජ්ජං දස්සාමාති තං රජ්ජෙන අභිසිඤ්චිංසු භරියඤ්චස්ස අග්ගමහෙසිං අකංසු. බොධිසත්තො රාජකුලූපකො අහොසි. සත්ථා ඉමං දෙසනං ආහරිත්වා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා ඉමා වෙ ගාථා අභාසි:-

යං උස්සුකා සඞ්ඝරන්ති අලක්ඛිකා බහුං ධනං,
සිප්පවන්තො අසිප්පා ච ලක්ඛිවා තානි භුඤ්ජති.

සබ්බත්ථ කතපුඤ්ඤස්ස අතිච්චඤ්ඤෙව පාණිනො,
උප්පජ්ජන්ති බහූ භොගා අප්පනායතනෙසුපීති.

තත්ථ-**යං උස්සුකා**ති යත්ථ ධනසඞ්ඝරණෙ උස්සුකකමාපන්නා ඡන්දජාතා කිච්චෙන බහුං ධනං සඞ්ඝරන්ති. **යෙ උස්සුකා**තිපි පාඨො. යෙ පුරිසා ධනසඞ්ඝරණෙ උස්සුකා හත්ථිසිප්පාදිවසෙන **සිප්පවන්තො**

අසිප්පා ච අනත්තමසො චෙතනෙන කම්මං කත්වා බහුං ධනං සඞ්ඝරන්තීති අත්ථො. **ලභිත්වා තානි භුඤ්ජන්තීති** තානි බහුං ධනන්ති වුත්තානි ධනානි පුඤ්ඤවා පුරිසො අත්තනොව පුඤ්ඤඵලං පරිභුඤ්ජන්තො කිඤ්චි කම්මං අකත්වා පරිභුඤ්ජති. **අතිච්චඤ්ඤෙව පාණිනොති** අතිච්ච අඤ්ඤෙ යෙව පාණිනො. එව කාරො පුරිමපදෙන යොජෙතබ්බො. සබ්බත්ථෙව කතපුඤ්ඤස්ස අඤ්ඤෙ අකතපුඤ්ඤෙ සත්තෙ අතික්කමිත්වාති අත්ථො. **අප්පනායතනෙසුපීති** අපි අනායතනෙසුපි. රතනාකරෙසුපි අරතනාකරෙසුපි රතනානි අසුවණ්ණායතනාදිසු සුවණ්ණාදි අහත්ථායතනාදිසු හත්ථිආදයොති සවිඤ්ඤාණකාවිඤ්ඤාණකා බහු භොගා උප්පජ්ජන්ති. තත්ථ මුත්තාමණිආදීනං අනාකරෙ උප්පත්තියං දුට්ඨගාමණිඅභයමහාරාජස්ස වත්ථු කථෙතබ්බං.

සත්ථා පතිමා ගාථා වත්වා ගහපති ඉමෙසං සත්තානං පුඤ්ඤසදිසං අඤ්ඤං ආයතනං නාම නත්ථි පුඤ්ඤවන්තානං හි අනාකරෙසු රතනානි උප්පජ්ජන්තියෙවාති වත්වා ඉමං ධම්මං දෙසෙසි.

"එස දෙවමනුස්සානං සබ්බකාමදදො නිධි,
යං යදෙවාභිපත්ථෙන්ති සබ්බමෙතෙන ලබ්භති.

සුවණ්ණතා සුස්සරතා සුසණ්ඨානසුරූපතා,
ආධිපච්චපරිවාරා සබ්බමෙතෙන ලබ්භති.

පදෙසරජ්ජං ඉස්සරියං චක්කවත්තිසුඛම්පි යං,
දෙවරජ්ජම්පි දිබ්බෙසු සබ්බමෙතෙන ලබ්භති.

මානුස්සිකා ච සම්පත්ති දෙවලොකෙ ච යා රති,
යා ච නිබ්බාණසම්පත්ති සබ්බමෙතෙන ලබ්භති.

මිත්තසම්පදමාගම්ම යොනිසො වෙ පයුඤ්ජතො,
විජ්ජාවිමුත්තිවසීභාවො සබ්බමෙතෙන ලබ්භති.

පටිසම්භිදා විමොක්ඛා ච යා ච සාවකපාරමී,
පච්චෙකබොධි බුද්ධභූමි සබ්බමෙතෙන ලබ්භති.

එවං මහිද්ධියා එසා යදිදං පුඤ්ඤසම්පදා,
තස්මා ධීරා පසංසන්ති පණ්ඩිතා කතපුඤ්ඤත"න්ති. a.

ඉදානි යෙසු අනාථපිණ්ඩිකස්ස සිරි පතිට්ඨිතා තානි රතනානි දස්සෙතුං කුක්කුටාති ආදිමාහ:-

කුක්කුටමණයො දණ්ඩා පියො ච **පුඤ්ඤලක්ඛණා**,
උප්පජ්ජන්ති අපාපස්ස කතපුඤ්ඤස්ස ජන්තුනොති.

---

a ඛුද්දකපාඨ-නිධිකණ්ඩසුත්ත.

ගාථං වත්වා පන ජාතකං සමොධානෙසි. තත්ථ-**දණ්ඩාති** ආරක්ඛයට්ඨිං සන්ධාය වුත්තං. **පිසොති** සෙට්ඨිභරියං පුඤ්ඤලක්ඛණදෙවිං සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙවාති.* තදා රාජා ආනන්දත්ථෙරො අහොසි කුලූපකතාපසො සම්මාසම්බුද්ධොති.

සිරිජාතකං.

---

3. 4. 5.

දරියා සත්තවස්සානීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සුන්දරි මාරණං අරබ්භ කථෙසි.

තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා සක්කතො හොති ගරුකතොති වත්ථු ඛන්ධකෙ ආගතමෙව. අයං පනෙත්ථ සංඛෙපො. භගවතො කිර භික්ඛුසඞ්ඝස්ස ච පඤ්චන්නං මහානදීනං මහොඝසදිසෙ ලාභසක්කාරෙ උප්පන්නෙ හතලාභසක්කාරා අඤ්ඤතිත්ථියා සුරියුග්ගමනකාලෙ ඛජ්ජොපනකසදිසා නිප්පභා හුත්වා එකතො සන්නිපතිත්වා මන්තයිංසු. මයං සමණස්ස ගොතමස්ස උප්පන්නකාලතො පට්ඨාය හතලාභසක්කාරා න කොචි අම්හාකං අත්ථිභාවම්පි ජානාති කෙන නු ඛො සද්ධිං එකතො හුත්වා සමණස්ස ගොතමස්ස අවණ්ණං උප්පාදෙත්වා ලාභසක්කාරමස්ස අන්තරධාපෙය්‍යාමාති. අථ තෙසං එතදහොසි සුන්දරියා සද්ධිං එකතො හුත්වා සක්කුණිස්සාමාති. තෙ එකදිවසං සුන්දරිං තිත්ථියාරාමං පවිසිත්වා වන්දිත්වා ඨිතං නාලපිංසු. සා පුනප්පුන සල්ලපන්තීපි පටිවචනං අලභිත්වා අපිනු අය්‍යා කෙනචි විහෙඨිතත්ථාති පුච්ඡි. කිං භගිනි සමණං ගොතමං අම්හෙ විහෙඨෙත්වා හතලාභසක්කාරෙ කරිත්වා විචරන්තං න පස්සසීති. සා එවමාහ මයා එත්ථ කිං කාතුං වට්ටතීති. ත්වං ඛොසි භගිනි අභිරූපා සොභග්ගප්පත්තා සමණස්ස ගොතමස්ස අයසං ආරොපෙත්වා මහාජනං තව කථං ගාහාපෙත්වා හතලාභසක්කාරං කරොහීති. සා සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා වන්දිත්වා පක්කන්තා තතො පට්ඨාය මාලාගන්ධවිලෙපනකප්පූරකටුකප්ඵලාදීනි ගහෙත්වා සායං මහාජනස්ස සත්ථුධම්මදෙසනං සුත්වා නගරම්පවිසනකාලෙ ජෙතවනාභිමුඛී ගච්ඡති කහං ගච්ඡසීති ච පුට්ඨා සමණස්ස ගොතමස්ස සන්තිකං, අහං හි තෙන එකගන්ධකුටියං වසාමීති වත්වා අඤ්ඤතරස්මිං තිත්ථියාරාමෙ වසිත්වා පාතොව ජෙතවනමග්ගං ඔතරිත්වා නගරාභිමුඛී ගච්ඡති කිං සුන්දරි කහං ගතාසීති ච පුට්ඨා සමණෙන ගොතමෙන සද්ධිං එකගන්ධකුටියං වසිත්වා තං කිලෙසරතියා සම්පෙපෙත්වා ආගතම්හීති වදති. අථ නං කතිපාහච්චයෙන ධුත්තානං කහාපණෙ දත්වා ගච්ඡථ සුන්දරිං මාරෙත්වා සමණස්ස ගොතමස්ස ගන්ධකුටිසමීපෙ මාලාකචවරන්තරෙ නික්ඛිපිත්වා එථාති වදිංසු. තෙ තථා අකංසු. තතො තිත්ථියා සුන්දරිං න පස්සාමාති කොලාහලං කත්වා රඤ්ඤො ආරොචෙත්වා කහං වො ආසඞ්කාති වුත්තා ඉමෙ දිවසෙ ජෙතවනං ගතාති තත්‍රස්සා පවත්තිං න ජානාමාති වත්වා තෙනහි ගච්ඡථ නං විචිණථාති රඤ්ඤා අනුඤ්ඤාතා අත්තනො උපට්ඨාකෙ

---

* ජාතකං සමොධානෙසි-ඉච්චපි පාඨො

ගහෙත්වා ජේතවනං ගන්ත්වා විචිණන්තා මාලාකචවරන්තරෙ දිස්වා මඤ්චකං ආරොපෙත්වා නගරම්පවෙසෙත්වා සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකා සත්ථාරු ඝාතපාපකම්මං පටිච්ඡාදෙස්සාමාති සුන්දරිං මාරෙත්වා මාලාකචවරන්තරෙ නික්ඛිපිංසූති රඤ්ඤො ආරොචයිංසු. රාජා තෙනහි ගච්ඡථ නගරං ආහිණ්ඩථාති ආහ. තෙ නගරවීථිසු පස්සථ සමණානං සක්‍යපුත්තියානං කම්මන්ති ආදීනි විරවිත්වා පුන රඤ්ඤො නිවෙසනද්වාරං අගමිංසු. රාජා සුන්දරියා සරීරං ආමකසුසානෙ අට්ටකං ආරොපෙත්වා රක්ඛාපෙසි. සාවත්ථිවාසිනො ඨපෙත්වා අරියසාවකෙ සෙසා යෙභුය්‍යෙන පස්සථ සමණානං සක්‍යපුත්තියානං කම්මන්ති ආදීනි වත්වා අන්තොනගරෙ බහිනගරෙ උපවනඅරඤ්ඤෙසුච භික්ඛූ අක්කොසිත්වා විචරන්ති. භික්ඛූ තං පවත්තිං තථාගතස්ස ආරොචෙසුං. සත්ථා තෙනහි තෙ මනුස්සෙ එවං පටිචොදෙථාති:-

"අභූතවාදී නිරයං උපෙති
යො වාපි කත්වා න කරොමීති චාහ,
උභොපි තෙ පෙච්ච සමා භවන්ති
නිහීනකම්මා මනුජා පරත්ථාති. a

ඉමං ගාථමාහ.

රාජා සුන්දරියා අඤ්ඤෙහි මාරිතභාවං ජානාථාති පුරිසෙ පයොජෙසි. තෙපි ඛො ධුත්තා තෙහි කහාපණෙහි සුරම්පිවන්තා අඤ්ඤමඤ්ඤං කලහං කරොන්ති. තත්ථෙකො එවමාහ. ත්වං සුන්දරිං එකප්පහාරෙනෙව මාරෙත්වා මාලාකචවරන්තරෙ නික්ඛිපිත්වා තතො ලද්ධකහාපණෙහි සුරම්පිවසි හොතු හොතූති. රාජපුරිසා තෙ ධුත්තෙ ගහෙත්වා රඤ්ඤො දස්සෙසුං. අථ තෙ රාජා තුම්හෙහි මාරිතාති පුච්ඡි. ආම දෙවාති. කෙහි මාරාපිතාති. අඤ්ඤතිත්ථියෙහි දෙවාති. රාජා තිත්ථියෙ පක්කොසාපෙත්වා සුන්දරිං උක්ඛිපාපෙත්වා ගච්ඡථ තුම්හෙ එවං වදන්තා නගරං ආහිණ්ඩථ අයං සුන්දරී සමණස්ස ගොතමස්ස අවණ්ණං ආරොපෙතුකාමෙහි අම්හෙහි මාරාපිතා නෙව ගොතමස්ස න ගොතමසාවකානං දොසො අත්ථි අම්හාකං දොසොති. තෙ තථා අකංසු. බාලමහාජනො තදා සද්දහි. තිත්ථියාපි පුරිසවධදණ්ඩනපළිබුද්ධා. තතො පට්ඨාය බුද්ධානං සක්කාරො මහන්තතරො අහොසි. අථෙකදිවසං භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං. ආවුසො තිත්ථියා බුද්ධානං කාළකභාවං උප්පාදෙස්සාමාති සයං කාළකා ජාතා බුද්ධානං පන මහන්තතරො ලාභසක්කාරො උදපාදීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ සක්කා බුද්ධානං සඞ්කිලෙසං උප්පාදෙතුං බුද්ධානං සඞ්කිලිට්ඨභාවකරණං නාම ජාතිමණිනො කිලිට්ඨභාවකරණසදිසං පුබ්බෙ ජාතිමණිං කිලිට්ඨං කරිස්සාමාති වායමන්තාපි නාසක්ඛිංසු කිලිට්ඨං කාතුන්ති වත්වා තෙහි යාචිතො අතීතං ආහරි:-

a. උදානපාළි.

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො එකස්මිං ගාමකෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො කාමෙසු ආදීනවං දිස්වා නික්ඛමිත්වා හිමවන්තප්පදෙසෙ තිස්සො පබ්බතරාජියො අතික්කමිත්වා තාපසො හුත්වා පණ්ණසාලාය වසි. තස්සා විදූරෙ මණිගුහා අහොසි. තත්ථ තිංසමත්තා සූකරා වසන්ති ගුහාය අවිදූරෙ එකො සීහො චරති. තස්ස මණිම්හි ඡායා පඤ්ඤායති. සූකරා සීහච්ඡායං දිස්වා භීතා උත්‍රස්තා අප්පමංසලොහිතා අහෙසුං. තෙ ඉමස්ස මණිනො විප්පසන්නභාවතා අයං ඡායා පඤ්ඤායති ඉමං මණිං සඞ්කිලිට්ඨං විවණ්ණං කරොමාති චින්තෙත්වා අවිදූරෙ එකං සරං ගන්ත්වා කලලෙ පවට්ටිත්වා ආගන්ත්වා මණිං ඝංසන්ති සො සූකරලොමෙහි ඝට්ටියමානො විප්පසන්නතරො අහොසි. සූකරා උපායං අපස්සන්තා ඉමස්ස මණිනො විවණ්ණකරණූපායං තාපසං පුච්ඡිස්සාමාති බොධිසත්තං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං ඨිතා පුරිමා ද්වෙ ගාථා උදාහරිංසු:-

දරියා සත්තවස්සානි තිංසමත්තා වසාමසෙ,
හඤ්ඤාම මණිනො ආභං ඉති නො මන්තිතං අහු.

යාව යාව නිඝංසාම භීයො වොදායතෙ මණි,
ඉදඤ්චදානි පුච්ඡාම කිං කිච්චං ඉධ මඤ්ඤසීති.

තත්ථ-**දරියා**ති මණිගුහාය. **වසාමසෙ**ති වසාම. **හඤ්ඤාමා**ති හනිස්සාම. **ඉදඤ්චදානි පුච්ඡාමා**ති ඉදානි මයං කෙන කාරණෙන අයං මණි කිලිස්සමානො **වොදායතෙ**ති ඉදං තං පුච්ඡාම. **කිං කිච්චං ඉධ මඤ්ඤසී**ති ඉමස්මිං අත්ථෙ ත්වං ඉමං කිච්චං කින්ති මඤ්ඤසි.

අථ නෙසං ආචික්ඛන්තො බොධිසත්තො තතියං ගාථමාහ:-

අයං මණි වෙළුරියො අකාචො විමලො සුභො,
නාස්ස සක්කා සිරිං හන්තුං අපක්කමථ සූකරාති.

තත්ථ-**අකාචො**ති අකක්කසො. **සුභො**ති සොභනො. **සිරි**න්ති පභං. **අපක්කමථා**ති ඉමස්ස මණිස්ස පභං නාසෙතුං න සක්කා තුම්හෙ පන මණිගුහං පහාය අඤ්ඤත්ථ ගච්ඡථාති.

තෙ තස්ස කථං සුත්වා තථා අකංසු. බොධිසත්තො ඣානං උප්පාදෙත්වා බ්‍රහ්මලොකපරායණො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා තාපසො අහමෙවාති.

මණිසූකරජාතකං.[1]

---

3. 4. 6.

මා සාලූකස්ස පිහයීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො චුල්ලකුමාරිකාපලොභනං ආරබ්භ කථෙසි.

1. මණිඝංස ජාතකං-ජාතකපාළි.

තං චුල්ලනාරදකස්සපජාතකෙ ආවි භවිස්සති. තං පන භික්ඛුං සත්ථා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු උක්කණ්ඨිතොති පුච්ඡි. එවමහන්තෙති. කො තං උක්කණ්ඨාපෙතීති. ථුල්ලකුමාරිකා භන්තෙති. සත්ථා එසා තෙ භික්ඛු අනත්ථකාරිකා පුබ්බෙපි ත්වං එතිස්සා විවාහත්ථාය ආගතපරිසාය උත්තරිභඞ්ගො අහොසීති වත්වා භික්ඛූහි යාචිතො අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො මහාලොහිතගොණො නාම අහොසි. කනිට්ඨභාතා පනස්ස චුල්ලලොහිතො නාම. උභොපි ගාමකෙ එකස්මිං කුලෙ කම්මං කරොන්ති. තස්ස කුලස්ස එකා වයප්පත්තා කුමාරිකා අත්ථි තං අඤ්ඤං කුලං වාරෙසි. අථ තං කුලං විවාහකාලෙ උත්තරිභඞ්ගො භවිස්සතීති සාලූකං නාම සූකරං යාගුභත්තෙන පටිජග්ගි. සො හෙට්ඨාමඤ්චෙ සයති. අථෙක දිවසං චුල්ලලොහිතො භාතරං ආහ. භාතික මයං ඉමස්මිං කුලෙ කම්මං කරෙම අම්හෙ නිස්සාය ඉමං කුලං ජීවති අථච පනිමෙ මනුස්සා අම්හාකං තිණපලාලමත්තං දෙන්ති ඉමං පන සූකරං යාගුභත්තෙන පොසෙන්ති හෙට්ඨාමඤ්චෙ සයාපෙන්ති කිං නාමෙස එතෙසං කරිස්සතීති. මහාලොහිතො තාත මා ත්වං එතස්ස යාගුභත්තං පත්ථය එතිස්සා කුමාරිකාය විවාහදිවසෙ පන එතං උත්තරිභඞ්ගං කාතුකාමා එතෙ මංසස්ස ථුල්ලභාවකරණත්ථං පොසෙන්ති කතිපාහච්චයෙන තං පස්ස හෙට්ඨාමඤ්චතො නික්ඛාමෙත්වා වධිත්වා ඛණ්ඩාඛණ්ඩිකං ඡින්දිත්වා ආගන්තුකභත්තං කයිරමානන්ති වත්වා පුරිමා ද්වෙ ගාථා සමුට්ඨාපෙසි.

මා සාලුකස්ස පිහයි ආතුරන්නානි භුඤ්ජති,
අප්පොස්සුක්කො භුසං ඛාද එතං දීඝායුලක්ඛණං.

ඉදානි සො ඉධාගන්ත්වා අතිථි යුත්තසෙවකො,
අථ දක්ඛසි සාලූකං සයන්තං මුසලුත්තරන්ති.

තත්‍රායං සඞ්ඛෙපත්ථො–තාත ත්වං මා සාලුකසූකරභාවං පත්ථයි අයං හි **ආතුරන්නානි** මරණභොජනානි **භුඤ්ජති** යානි භුඤ්ජිත්වා න චිරස්සෙව මරණං පාපුණිස්සති ත්වං පන **අප්පොස්සුක්කො** නිරාලයො හුත්වා අත්තනා ලද්ධං ඉදං පලාලමිස්සකං **භුසං ඛාද** එතං දීඝායුභාවස්ස ලක්ඛණං සඤ්ජානනනිමිත්තං.

ඉදානි කතිපාහස්සෙව **සො** වෙවාහිකපුරිසො මහතියා පරිසාය යුත්තො **යුත්තසෙවකො** ඉධ අතිථි හුත්වා ආගතො භවිස්සති අථෙතං **සාලූකං** මුසලසදිසෙන උත්තරොට්ඨෙන සමන්නාගතත්තා **මුසලුත්තරං** මාරියිතුං **සයන්තං දක්ඛසී**ති.

තතො කතිපාහස්සෙව වෙවාහිකෙසු ආගතෙසු සාලූකං මාරෙත්වා උත්තරිභඞ්ගං අකංසු. උභො ගොණා තං තස්ස පවත්තිං දිස්වා අම්හාකං භුසමෙව වරන්ති මඤ්ඤිංසු.

සත්ථා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා තදත්ථජොතිකං තතියගාථමාහ:–

විසත්තං සූකරං දිස්වා සයන්තං මුසලුත්තරං,
ජරග්ගවා විචිනෙතස්සුං වරමහාකං භුසාමිවාති.

තත්ථ-**භුසාමිවා**ති භුසමෙව **අම්හාකං වරං** උත්තමන්ති අත්ථො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි කාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. **සච්චපරියොසානෙ** සො භික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. **තදා** චූලතුමාරිකා එතරහි චූලකුමාරිකා සාලූකො **උක්කණ්ඨිතභික්ඛු** අහොසි. චූලලොහිතො ආනන්දො මහාලොහිතො **පන** අහමෙවාති.

සාලූක ජාතකං.

---

3. 4. 7.

නානුම්මත්තොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස සද්ධිවිහාරිකං ආරබ්භ කථෙසි.

ථෙරස්ස කිර සද්ධිවිහාරිකො ථෙරං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසින්නො ලාභුප්පත්තිපටිපදං මෙ භන්තෙ කථෙථ කිං කරොන්තො චීවරාදීනං ලාභී හොතීති පුච්ඡි. අථස්ස ථෙරො ආවුසො චතුහඞ්ගෙහි සමන්නාගතස්ස ලාභසක්කාරො උප්පජ්ජති. අත්තනො අබ්භන්තරෙ හිරිං භින්දිත්වා සාමඤ්ඤං පහාය අනුම්මත්තෙනෙව උම්මත්තෙන විය භවිතබ්බං පිසුණාවාචා වත්තබ්බා නටසදිසෙන භවිතබ්බං විකිණ්ණවාචෙන කුතූහලෙන භවිතබ්බන්ති ඉමං ලාභුප්පත්තිපටිපදං කථෙසි. සො තං පටිපදං ගරහිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කන්තො. ථෙරො සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා තං පවත්තිං ආචික්ඛි. සත්ථා නහෙසො සාරිපුත්ත භික්ඛු ඉදානෙව ලාභං ගරහි පුබ්බෙපි ගරහියෙවාති වත්වා ථෙරෙන යාචිතො අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො සොළසවස්සකාලෙ යෙව තිණ්ණං වෙදානං අට්ඨාරසන්නං සිප්පානං පරියොසානං පත්වා දිසාපාමොක්ඛො ආචරියො හුත්වා පඤ්ච මාණවකසතානි සිප්පං වාචෙසි. තත්‍රෙකො මාණවො සීලාචාරසම්පන්නො එකදිවසං ආචරියං උපසඞ්කමිත්වා කථං ඉමෙසං සත්තානං ලාභො උප්පජ්ජතීති ලාභපටිපදං පුච්ඡි ආචරියො තාත ඉමෙසං සත්තානං චතූහි කාරණෙහි ලාභො උප්පජ්ජතීති වත්වා පඨමං ගාථමාහ :-

නානුම්මත්තො නාපිසුණො නානටො නාකුතූහලො,
මූළ්හෙසු ලභතෙ ලාභං එසා තෙ අනුසාසනීති.

තත්ථ-නානුම්මත්තොති න අනුම්මත්තොව. ඉදං වුත්තං හොති-යථා උම්මත්තකො නාම ඉත්ථිපුරිසදාරකෙ දිස්වා තෙසං වත්ථාලඞ්කාරාදීනි විලුම්පති තතො තතො මච්ඡමංසපූවාදීනි බලක්කාරෙන ගණ්හිත්වා ඛාදති එවමෙවං යො යිසිභූතො අජ්ඣත්තබහිද්ධාසමුට්ඨානං හිරොත්තප්පං

පහාය කුසලාකුසලං අගණෙත්වා නිරයභයං අභායන්තො ලොභාභිභූතො පරියාදින්නචිත්තො කාමෙසු පමත්තො සන්ධිච්ඡෙදාදීනි සාහසිකකම්මානි කරොති පබ්බජිතොපි හිරිඔත්තප්පං පහාය කුසලාකුසලං අගණෙත්වා නිරයභයං අභායන්තො සත්ථාරා පඤ්ඤත්තං සික්ඛාපදං මද්දන්තො ලොභෙන අභිභූතො පරියාදින්නචිත්තො චීවරාදිමත්තං නිස්සාය අත්තනො සාමඤ්ඤං විජහිත්වා පමත්තො වෙජ්ජකම්ම දූතකම්මාදීනි කරොති වෙළුදානාදීනි නිස්සාය ජීවිකං කප්පෙති අයං අනුම්මත්තොව උම්මත්තසදිසත්තා උම්මත්තො නාම. එවරූපස්ස ඛිප්පං ලාභො උප්පජ්ජති. යො පන එවං න උම්මත්තො ලජ්ජී කුක්කුච්චකො එස මූළ්හෙසු අපණ්ඩිතෙසු ලාභං න ලභති. තස්මා ලාභත්ථිකෙන උම්මත්තකෙන විය භවිතබ්බන්ති. **නාපිසුණො**ති එත්ථාපි යො පිසුණො හොති අසුකෙන ඉදං නාම කතන්ති රාජකුලෙ පෙසුඤ්ඤං හරති සො අඤ්ඤස්ස යසං අච්ඡින්දිත්වා අත්තනො ගණ්හාති. රාජානො අයං අම්හෙසු සස්නෙහොති උච්චෙ ඨානෙ ඨපෙන්ති. අමච්චාදයොපිස්ස අයං නො රාජකුලෙ පරිභින්දෙය්‍යාති භයෙන දාතබ්බං මඤ්ඤන්ති. එවං එතරහි පිසුණස්ස ලාභො උප්පජ්ජති යො පන අපිසුණො සො මූළ්හෙසු ලාභං න ලභති. එවමෙත්ථ වෙදිතබ්බො. **නානටො**ති ලාභං උප්පාදෙන්තෙන නටෙන විය භවිතබ්බං යථා නටො හිරිඔත්තප්පං පහාය නච්චගීතවාදිතෙහි කීළං කත්වා ධනං සංහරති. එවමෙව ලාභත්ථිකෙන හිරිඔත්තප්පං භින්දිත්වා ඉත්ථිපුරිසදාරකානං සොණ්ඩසනායෙන විය හුත්වා නානප්පකාරං කෙළිං කරොන්තෙන විචරිතබ්බං. යො එවං අනටො සො මූළ්හෙසු ලාභං න ලභති. **නාකුතූහලො**ති කුතූහලො නාම විප්පකිණ්ණවාචො රාජානො හි අමච්චපරිවුතා අමච්චෙ පුච්ඡන්ති අසුකට්ඨානෙ කිර මනුස්සා මාරිතා ඝරං විලුත්තං පරෙසං දාරා පධංසිතාති සූයති කෙසං නු ඛො ඉදං කම්මන්ති. **තත්ථ** සෙසෙසු අකථෙන්තෙසුයෙව යො උට්ඨහිත්වා අසුකො ච අසුකො ච නාමාති වදති අයං කුතූහලො නාම. රාජානො තස්ස වචනෙන තෙ පුරිසෙ පරියෙසිත්වා නිසෙධෙත්වා ඉමං නිස්සාය නො නගරං නිච්චොරං ජාතන්ති තස්ස මහන්තං යසං දෙන්ති. සෙසාපි ජනා අයං නො රාජපුරිසෙහි පුට්ඨො සුයුත්තදුයුත්තං කථෙය්‍යාති භයෙන තස්සෙව ධනං දෙන්ති එවං කුතූහලස්ස ලාභො උප්පජ්ජති. යො පන අකුතූහලො එස න මූළ්හෙසු ලභති ලාභං. **එසා තෙ අනුසාසනී**ති එසා අම්හාකං සන්තිකා තුය්හං ලාභානුසාසනීති.

අන්තෙවාසිකො ආචරියස්ස කථං සුත්වා ලාභං ගරහන්තො:–

ධිරත්ථු තං යසලාභං ධනලාභඤ්ච බ්‍රාහ්මණ,
යා වුත්ති විනිපාතෙන අධම්මචරියාය වා.

අපිචෙ පත්තමාදාය අනාගාරො පරිබ්බජෙ,
එසාව ජීවිකා සෙය්‍යා යා චාධම්මෙන එසනාති.

ගාථාද්වයමාහ.

තත්ථ-සා වුත්තීති යා ජීවිතවුත්ති. **විනිපාතෙනාති** අත්තවිනිපාතෙන. **අධම්මචරියාය වාති** අධම්මකිරියාය විසමකිරියාය වධබන්ධනගරහාදීහි අත්තානං විනිපාතෙත්වා අධම්මං චරිත්වා යා වුත්ති තඤ්ච යසධනලාභඤ්ච සබ්බං **ධිරත්ථු** නින්දාමි ගරහාමි න මෙ එතෙන අත්ථොති අධිප්පායො. **පත්තමාදායාති** භික්ඛාභාජනං ගහෙත්වා. **අනාගාරෙ පරිබ්බජෙති** අගෙහො පබ්බජිතො හුත්වා විචරෙය්‍ය න ච සප්පුරිසො කායදුච්චරිතාදිවසෙන අධම්මචරියං චරෙය්‍ය. කිං කාරණා. **එසාව ජීවිකා සෙය්‍යා යා චාධම්මෙන එසනාති** යා එසා අධම්මෙන ජීවිතපරියෙසනා තතො එසා පත්තහත්ථස්ස පරකුලෙසු භික්ඛාචරියාව සෙය්‍යා සතගුණෙන සහස්සගුණෙන සුන්දරතරාති දස්සෙති.

එවං මාණවො පබ්බජ්ජාය ගුණං වණ්ණෙත්වා නික්ඛමිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා ධම්මෙන භික්ඛං පරියෙසන්තො සමාපත්තියො නිබ්බත්තෙත්වා බ්‍රහ්මලොකපරායණො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි.

තදා මාණවො ලාභගරහී භික්ඛු අහොසි. ආචරියො පන අහමෙවාති.

ලාභගරහජාතකං.[1]

---

3. 4. 8.

අග්ඝන්ති මච්ඡාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං කූටවාණිජං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු හෙට්ඨා කථිතමෙව.

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කුටුම්බිකකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා විඤ්ඤුතං පත්තො කුටුම්බං සණ්ඨපෙසි. කණිට්ඨභාතාපිස්ස අත්ථි. තෙසං අපරභාගෙ පිතා කාලකතො. තෙ එකදිවසං පිතුසන්තකං වොහාරං සාධෙස්සාමාති එකං ගාමං ගන්ත්වා කහාපණසහස්සං ලභිත්වා ආගච්ඡන්තා නදීතිත්ථෙ නාවං පතිමානෙන්තා පුටභත්තං භුඤ්ජිංසු. බොධිසත්තො අතිරෙකභත්තං ගඞ්ගාය මච්ඡානං දත්වා නදීදෙවතාය පත්තිං අදාසි. දෙවතා පත්තිං අනුමොදිත්වා යෙව දිබ්බෙන යසෙන වඩ්ඪිත්වා අත්තනො යසවඩ්ඪිං ආවජ්ජමානා තං කාරණං අඤ්ඤාසි. බොධිසත්තොපි වාලුකාය උත්තරාසඞ්ගං පත්ථරිත්වා නිපන්නො නිද්දං ඔක්කමි.

කණිට්ඨභාතා පනස්ස ථොකං චොරපකතිකො. සො තෙ කහාපණෙ බොධිසත්තස්ස අදත්වා සයමෙව ගණ්හිතුකාමො නාම කහාපණභණ්ඩිකාය සදිසං එකං සක්ඛරභණ්ඩිකං කත්වා ද්වෙපි භණ්ඩිකා එකතො ඨපෙසි. තෙසං නාවං අභිරුහිත්වා ගඞ්ගාමජ්ඣගතානං කණිට්ඨො නාවං කොට්ටෙත්වා සක්ඛරභණ්ඩිකං උදකෙ ඛිපිස්සාමීති සහස්සභණ්ඩිකං

---

1. සී. ලාභගරුකජාතකං. ස්‍යා. ලාභගරහිතජාතකං.

ඛිපිත්වා භාතික සහස්සභණ්ඩිකා උදකෙ පතිතා කින්ති කරෙමාති ආහ. උදකෙ පතිතාය කිං කරිස්සාම මා චින්තයිත්ථ. නදීදෙවතා චින්තෙසි අහං ඉමිනා දින්නං පත්තිං අනුමොදිත්වා දිබ්බයසෙන වඩ්ඪිතා. එතස්ස සන්තකං රක්ඛිස්සාමීති අත්තනො ආනුභාවෙන තං භණ්ඩිකං එකං මහාමුඛං මච්ඡං ගිලාපෙත්වා සයං ආරක්ඛං ගණ්හි.

සොපි චොරො ගෙහං ගන්ත්වා භාතා මෙ වඤ්චිතොති භණ්ඩිකං මොචෙන්තො සක්ඛරා පස්සිත්වා හදයෙන සුස්සන්තෙන මඤ්චස්ස අටනිං උපගූහිත්වා නිපජ්ජි. තදා කෙවට්ටා මච්ඡගහණත්ථාය ජාලෙ ඛිපිංසු. සො මච්ඡො දෙවතානුභාවෙන ජාලං පාවිසි. කෙවට්ටා තං වික්කිණිතුං නගරං පවිට්ඨා. මනුස්සා මහාමච්ඡං දිස්වා මූලං පුච්ඡන්ති. කෙවට්ටා කහාපණසහස්සඤ්ච සත්ත ච මාසකෙ දත්වා ගණ්හථාති වදන්ති. මනුස්සා සහස්සග්ඝනකමච්ඡොපි නො දිට්ඨොති පරිහාසං කරොන්ති.

කෙවට්ටා මච්ඡං ගහෙත්වා බොධිසත්තස්ස ඝරද්වාරං ගන්ත්වා ඉමං මච්ඡං ගණ්හථාති ආහංසු. කිමස්ස මූලන්ති. සත්ත මාසකෙ දත්වා ගණ්හථාති. අඤ්ඤෙසං දදමානා කථං දෙථාති. අඤ්ඤෙසං සහස්සෙන ච සත්තහි ච මාසකෙහි දෙම තුම්හෙ පන සත්තමාසකෙ දත්වා ගණ්හථාති. සො තෙසං සත්ත මාසකෙ දත්වා මච්ඡං භරියාය පෙසෙසි. සා මච්ඡස්ස කුච්ඡිං ඵාලයමානා සහස්සභණ්ඩිකං දිස්වා බොධිසත්තස්ස ආරොචෙසි. බොධිසත්තො තං ඔලොකෙත්වා අත්තනො ලඤ්ඡං දිස්වා සකභාවං ඤත්වා ඉදානි ඉමෙ කෙවට්ටා ඉමං මච්ඡං අඤ්ඤෙසං දදමානා සහස්සෙන චෙව සත්තහි ච මාසකෙහි දෙන්ති අම්හෙ පන පත්වා සහස්සස්ස අම්හාකං සන්තකත්තා සත්තෙව මාසකෙ ගහෙත්වා අදංසු. ඉදං අන්තරං අජානන්තං න සක්කා කඤ්චි සද්දහාපෙතුන්ති චින්තෙත්වා පඨමං ගාථමාහ:–

අග්ඝන්ති මච්ඡා අධිකං සහස්සං
න සො අත්ථි යො ඉමං සද්දහෙය්‍ය,
මය්හඤ්ච අස්සු ඉධ සත්ත මාසා
අහම්පි තං මච්ඡුද්දානං කිණෙය්‍යන්ති.

තත්ථ–**අධිකන්ති** අඤ්ඤෙහි පුච්ඡිතා කෙවට්ටා සත්තමාසාධිකං සහස්සං අග්ඝන්තීති වදන්ති. **න සො අත්ථි යො ඉමං සද්දහෙය්‍යාති** සො පුරිසො නත්ථි යො ඉමං කාරණං පච්චක්ඛතො අජානන්තො මම වචනෙන සද්දහෙය්‍ය. එත්තකං වා මච්ඡා අග්ඝන්තීති යො ඉමං සද්දහෙය්‍ය සො නත්ථි. තස්මායෙව තෙ අඤ්ඤෙහි න ගහිතාතිපි අත්ථො. **මය්හඤ්ච අස්සූති** මය්හං පන සත්ත මාසකා අහෙසුං. **මච්ඡුද්දානන්ති** මච්ඡවග්ගං තෙනහි මච්ඡෙන සද්ධිං අඤ්ඤෙපි මච්ඡා එකතො බද්ධා තං සකලම්පි මච්ඡුද්දානං සඞ්ඛායෙතං වුත්තං. **කිණෙය්‍යන්ති** කිණිස්සං සත්තෙව මාසකෙ දත්වා එත්තකං මච්ඡවග්ගං ගණ්හින්ති අත්ථො.

එවඤ්ච පන වත්වා ඉදං චින්තෙසි. කින්නුඛො නිස්සාය මයා එතෙ කහාපණා ලද්ධාති. තස්මිං ඛණෙ නදීදෙවතා ආකාසෙ දිස්සමාන රූපෙන[1] ඨත්වා අහං ගඞ්ගාදෙවතා තයා මච්ඡානං අතිරෙකභත්තං දත්වා මය්හං පත්ති දින්නා තෙනාහං තව සන්තකං රක්ඛන්තී ආගතාති දීපයමානා :-

මච්ඡානං භොජනං දත්වා මම දක්ඛිණමාදිසී,
තං දක්ඛිණං සරන්තියා කතං අපචිතිං තයාති.

ගාථමාහ. තත්‍ථ-**දක්ඛිණ**න්ති ඉමස්මිං ඨානෙ පත්තිදානං දක්ඛිණා නාම. **සරන්තියා කතං අපචිතිං තයා**ති තං තයා මය්හං කතං අප චිතිං සරන්තියා ඉදං තව ධනං රක්ඛිතන්ති අත්‍ථො.

ඉදං වත්වා පන සා දෙවතා තස්ස කණිට්ඨෙන කතං කූටකම්මං සබ්බං කථෙත්වා එසොදානි හදයෙන සුස්සන්තෙන නිපන්නො දුට්ඨ චිත්තස්ස වඩ්ඪි නාම නත්‍ථි. අහම්පන තව සන්තකං මා නස්සීති ධනං තෙ ආහරිත්වා අදාසිං. ඉදං තව කණිට්ඨචොරස්ස අදත්වා සබ්බං ත්වඤ්ඤෙව ගණ්හාහීති වත්වා තතියං ගාථමාහ :-

පදුට්ඨචිත්තස්ස න ඵාති හොති
න චාපි තං දෙවතා පූජයන්ති,
යො භාතරං පෙත්තිකං සාපතෙය්‍යං
අවඤ්චයී දුක්කතකම්මකාරීති.

තත්‍ථ-**න ඵාති හොතී**ති එවරූපස්ස පුග්ගලස්ස ඉධලොකෙ වා පරලොකෙ වා වඩ්ඪි නාම න හොති. **න චාපි න**න්ති තං පුග්ගලං තස්ස සන්තකං රක්ඛමානා දෙවතා න පූජෙන්ති.

ඉති දෙවතා මිත්තදුබ්භිචොරස්ස කහාපණෙ න දාතුකාමා එවමාහ. බොධිසත්තො පන න සක්කා එවං කාතුන්ති තස්සපි පඤ්ච සතානි පෙසෙසියෙව.

සත්‍ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ වාණිජො සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා කණිට්ඨභාතා ඉදානි කූටවාණිජො. ජෙට්ඨභාතා පන අහමෙවාති.

මච්ඡුද්දානජාතකං.[2]

---

3. 4. 9.

නානච්ඡන්දමහාරාජාති ඉදං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ආයස්මතො ආනන්දස්ස අට්ඨවරලාභං ආරබ්භ කථෙසි. වත්‍ථු එකාදස නිපාතෙ ජුණ්හජාතකෙ ආවිභවිස්සති.

---

1. ස්‍යා. දිස්සමානරූපා. ඉ. අදිස්සමානරූපා.
2. ස්‍යා. මච්ඡදානජාතකං. ජාතකපාළියඤ්ච.

අතීතෙ පන බොධිසත්තො බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ තස්ස අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිම්හි නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලායං සිප්පානි උග්ගහෙත්වා පිතු අච්චයෙන රජ්ජං පාපුණි. තස්ස ඨානතො අපනීතො පිතු පුරොහිතො අත්ථි. සො දුග්ගතො හුත්වා එකස්මිං ජරගෙහෙ වසති. අථෙකදිවසං බොධිසත්තො අඤ්ඤාතක වෙසෙන රත්තිභාගෙ නගරං පරිග්ගණ්හන්තො චරති. තමෙනං කතකම්මා චොරා එකස්මිං සුරාපානෙ සුරං පිවිත්වා අපරම්පි ඝටෙනාදාය අත්තනො ගෙහං ගච්ඡන්තා අන්තරවීථියං දිස්වා අරෙ කොසි ත්වන්ති වත්වා පහරිත්වා උත්තරිසාටකං ගහෙත්වා ඝටං උක්ඛිපාපෙත්වා තාසෙන්තා ගච්ඡිංසු.

සොපි ඛො බ්‍රාහ්මණො තස්මිං ඛණෙ නික්ඛමිත්වා අන්තරවීථියං ඨිතො නක්ඛත්තං ඔලොකෙන්තො රඤ්ඤො අමිත්තානං හත්ථගතභාවං ඤත්වා බ්‍රාහ්මණිං ආමන්තෙසි. සා කිං අය්‍යාති වත්වා වෙගෙන තස්ස සන්තිකං ආගතා. අථ නං සො ආහ භොති අම්හාකං රාජා අමිත්තානං වසං ගතොති. අය්‍ය කිං තෙ රඤ්ඤො සන්තිකෙ පවත්තියා බ්‍රාහ්මණා ජානිස්සන්තීති. රාජා බ්‍රාහ්මණස්ස සද්දං සුත්වා ථොකං ගන්ත්වා ධුත්තෙ ආහ දුග්ගතොම්හි සාමි උත්තරාසඞ්ගං ගහෙත්වා විස්සජ්ජෙථ මන්ති. තෙ පුනප්පුනං කථෙන්තං කාරුඤ්ඤෙන විස්සජ්ජෙසුං. සො තෙසං වසනගෙහං සල්ලක්ඛෙත්වා නිවත්ති. බ්‍රාහ්මණොපි භොති අම්හාකං රාජා අමිත්තහත්ථතො මුත්තොති ආහ.

රාජා තම්පි සුත්වා පාසාදං අභිරූහි. විභාතාය රත්තියා බ්‍රාහ්මණෙ පක්කොසාපෙත්වා කිං ආචරියා රත්තිං නක්ඛත්තං ඔලොකයිත්ථාති පුච්ඡි. ආම දෙවාති. සොභනං අසොභනන්ති. සොභනං දෙවාති. කොචි ගාහො නත්ථීති. නත්ථි දෙවාති. රාජා අසුකගෙහතො බ්‍රාහ්මණං පක්කොසථාති පුරාණපුරොහිතං පක්කොසාපෙත්වා කිං ආචරිය රත්තිං තෙ නක්ඛත්තං දිට්ඨන්ති පුච්ඡි. ආම දෙවාති. අත්ථි කොචි ගාහොති. ආම මහාරාජ අජ්ජ රත්තියං තුම්හෙ අමිත්තවසං ගන්ත්වා මුහුත්තෙනෙව මුත්තාති.

රාජා නක්ඛත්තජානනකො නාම එවරූපෙන භවිතබ්බන්ති සෙස බ්‍රාහ්මණෙ නික්කඩ්ඪාපෙත්වා බ්‍රාහ්මණ පසන්නොස්මි තෙ වරං ගණ්හාහීති ආහ. මහාරාජ පුත්තදාරෙන සද්ධිං මන්තෙත්වා ගණ්හිස්සාමීති. ගච්ඡ මන්තෙත්වා එහීති. සො ගන්ත්වා බ්‍රාහ්මණිඤ්ච පුත්තඤ්ච සුණිසඤ්ච දාසිඤ්ච පක්කොසිත්වා රාජා මෙ වරං දෙති කිං ගණ්හාමීති පුච්ඡි. බ්‍රාහ්මණී මය්හං ධෙනුසතං ආනෙහීති ආහ. පුත්තො ඡත්තමාණවො නාම මය්හං කුමුදවණ්ණෙහි සින්ධවෙහි යුත්තං ආජඤ්ඤරථන්ති. සුණිසා මය්හං මණිකුණ්ඩලං ආදිං කත්වා සබ්බාලඞ්කාරන්ති. පුණ්ණා නාම දාසී මය්හං උදුක්ඛලමුසලඤ්චෙව සුප්පඤ්චාති. බ්‍රාහ්මණො පන ගාමවරං ගහෙතුකාමො රඤ්ඤො සන්තිකං ගන්ත්වා කිං බ්‍රාහ්මණ පුච්ඡිතො තෙ පුත්තදාරොති පුට්ඨො ආම මහාරාජ පුච්ඡිතො න පනෙකච්ඡන්දාති වත්වා පඨමං ගාථමාහ.–

නානාච්ඡන්දා මහාරාජ එකාගාරෙ වසාමසෙ,
අහං ගාමවරං ඉච්ඡෙ බ්‍රාහ්මණී ච ගවං සතං.

ඡත්තො ච ආජඤ්ඤරථං කඤ්ඤා ච මණිකුණ්ඩලං,
යා චෙසා පුණ්ණිකා ජම්මී උදුක්ඛලං අභිකඞ්ඛතීති.

තත්ථ–**ඉච්ඡෙති** ඉච්ඡාමි. **ගවං සතන්ති** රොහිණීනං ගුන්නං සතං. **කඤ්ඤාති** සුණිසා. **යා චෙසාති** යා එසා අම්හාකං ඝරෙ **පුණ්ණිකා** නාම දාසී සා ජම්මිකා ලාමිකා සුප්පමුසලෙහි සද්ධිං **උදුක්ඛලං අභිකඞ්ඛති** ඉච්ඡතීති.

රාජා සබ්බෙසං ඉච්ඡිතිච්ඡිතං දෙථාති ආණාපෙන්තො.

බ්‍රාහ්මණස්ස ගාමවරං බ්‍රාහ්මණියා ගවං සතං
පුත්තස්ස ආජඤ්ඤරථං කඤ්ඤාය මණිකුණ්ඩලං,
යඤ්චෙතං පුණ්ණිකං ජම්මිං පටිපාදෙථ උදුක්ඛලන්ති.

ගාථමාහ.

තත්ථ–**යඤ්චෙතන්ති** යං එතං **පුණ්ණිකාති** වදති තං **ජම්මිං උදුක්ඛලං පටිපාදෙථ** සම්පටිච්ඡාපෙථාති.

ඉති රාජා යං බ්‍රාහ්මණෙන පත්ථිතං තඤ්ච අඤ්ඤඤ්ච මහන්තං යසං දත්වා ඉතො පට්ඨාය අම්හාකං කත්තබ්බකිච්චෙසු උස්සුක්කං ආපජ්ජාති වත්වා බ්‍රාහ්මණං අත්තනො සන්තිකෙ අකාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා බ්‍රාහ්මණො ආනන්දො අහොසි. රාජා පන අහමෙවාති.

නානාච්ඡන්දජාතකං.

---

3. 4. 10.

සීලං කිරෙව කල්‍යාණන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං සීලවීමංසකබ්‍රාහ්මණං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු පන පච්චුප්පන්නම්පි අතීතම්පි හෙට්ඨා එකකනිපාතෙ සීලවීමංසජාතකෙ විත්ථාරිතමෙව.

ඉධ පන බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ තස්ස පුරොහිතො අත්තනො සීලං වීමංසිස්සාමීති හෙරඤ්ඤිකඵලකතො වෙ දිවසෙ එකෙකං කහාපණං ගණ්හි. අථ නං තතියදිවසෙ චොරොති ගහෙත්වා රඤ්ඤො සන්තිකං නයිංසු. සො අන්තරමග්ගෙ අහිගුණ්ඩිකෙ සප්පං කීළාපෙන්තෙ අද්දස. අථ නං රාජා දිස්වා කිස්ස හො එවරූපමකාසීති පුච්ඡි. බ්‍රාහ්මණො අත්තනො සීලං වීමංසිතුකාමතායාති වත්වා :–

සීලං කිරෙව කල්‍යාණං සීලං ලොකෙ අනුත්තරං,
පස්ස ඝොරවිසො නාගො සීලවාති න හඤ්ඤති.

සොහං සීලං සමාදිස්සං ලොකෙ අනුමතං සිවං,
අරියවත්තිසමාචාරො යෙන වුච්චති සීලවා.

ඤාතීනඤ්ච පියො හොති මිත්තෙසු ච විරොචති,
කායස්ස භෙදා සුගතිං උපපජ්ජති සීලවා"ති.

ආහ. **තත්ථ-සීල**න්ති ආචාරො. **කිරා**ති අනුස්සවත්ථෙ නිපාතො. **කල්‍යාණ**න්ති සොභනං. සීලං කිර කල්‍යාණන්ති එවං පණ්ඩිතා වදන්තීති අත්ථො. **පස්සා**ති අත්තානමෙව වදති. **න භක්ඛතී**ති පරම්පි න විහෙඨෙති පරෙන පන න විහෙඨීයති. **සමාදිස්ස**න්ති සමාදියාමි. **අනුමතං සිව**න්ති ඛෙමං නිබ්භයන්ති එවං පණ්ඩිතෙහි සම්පටිච්ඡිතං. **යෙන වුච්චතී**ති යෙන සීලෙන සීලවා පුරිසො අරියානං බුද්ධානං පටිපත්තිං සමාචරන්තො **අරියවත්තිසමාචාරො**ති වුච්චති. තමහං සමාදිස්සාමීති අත්ථො. **විරොචතී**ති පබ්බතමත්ථකෙ අග්ගික්ඛන්ධො විය විරොචති.

එවං බොධිසත්තො තීහි ගාථාහි සීලවණ්ණං පකාසෙන්තො රඤ්ඤො ධම්මං දෙසෙත්වා මහාරාජ මම ගෙහෙ පිතුසන්තකං මාතුසන්තකං අත්තනා උප්පාදිතං තයා දින්නඤ්ච බහුං ධනං අත්ථි පරියන්තො න පඤ්ඤායති අහං පන සීලං වීමංසන්තො හෙරඤ්ඤිකඵලකතො කහාපණෙ ගණ්හිං ඉදානි මයා ඉමස්මිං ලොකෙ ජාතිගොත්තකුලපදෙසානං ලාමකභාවො සීලස්සෙව ච ජෙට්ඨකභාවො ඤාතො අහං පබ්බජිස්සාමි පබ්බජ්ජං මෙ අනුජානාථාති අනුජානාපෙත්වා රඤ්ඤා පුනප්පුන යාචියමානොපි නික්ඛම්ම හිමවන්තං පවිසිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා සමාපත්තියො නිබ්බත්තෙත්වා බ්‍රහ්මලොකපරායණො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සීලවීමංසකො පුරොහිතබ්‍රාහ්මණො අහමෙවාති.

සීලවීමංසජාතකං.

අබ්භන්තරවග්ගො චතුත්ථො.

---

3. 5. 1.

සබ්බකාමදදං කුම්භන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අනාථපිණ්ඩිකස්ස භාගිනෙය්‍යං ආරබ්භ කථෙසි. සො කිර මාතාපිතුන්නං සන්තකා චත්තාළීස හිරඤ්ඤකොටියො පාණව්‍යසනෙන නාසෙත්වා සෙට්ඨිනො සන්තිකං අගමාසි. සො පිස්ස වොහාරං කරොහීති සහස්සං අදාසි. තම්පි නාසෙත්වා පුන අගමාසි. පුන තස්ස පඤ්ච සතානි දාපෙසි. තානිපි නාසෙත්වා පුන ආගතස්ස ද්වෙ ථූලසාටකෙ දාපෙසි. තෙපි නාසෙත්වා ආගතං ගීවාය ගහෙත්වා නීහරාපෙසි. සො අනාථො හුත්වා පරකුඩ්ඩං නිස්සාය කාලමකාසි. තමෙනං කඩ්ඪිත්වා බහි ඡඩ්ඩෙසුං. අනාථපිණ්ඩිකො විහාරං ගන්ත්වා සබ්බං තං භාගිනෙය්‍යස්ස පවත්තිං තථාගතස්ස ආරොචෙසි. සත්ථා ත්වං එතං කථං සන්තප්පෙස්සසි යමහං පුබ්බෙ සබ්බකාමදදං කුම්භං දත්වා සන්තප්පෙතුං නාසක්ඛින්ති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සෙට්ඨිකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා පිතු අච්චයෙන සෙට්ඨිට්ඨානං ලභි. තස්ස ගෙහෙ භූමිගතමෙව චත්තාලීසකොටිධනං අහොසි. පුත්තො පනස්ස එකොයෙව. බොධිසත්තො දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා කාලකතො සක්කො දෙවරාජා හුත්වා නිබ්බත්ති.

අථස්ස පුත්තො වීථිං ආවරිත්වා මණ්ඩපං කාරාපෙත්වා මහාජනපරිවුතො නිසීදිත්වා සුරං පාතුං ආරභි. සො ලඞ්ඝනධාවනගීතනච්චාදීනි කාරෙන්තානං සහස්සං සහස්සං දදමානො ඉත්ථිසොණ්ඩසුරසොණ්ඩමංසසොණ්ඩාදිභාවං ආපජ්ජිත්වා ක්ව[1] ගීතං ක්ව නච්චං ක්ව වාදිතන්ති සමජ්ජප්පියො පමත්තො හුත්වා ආහිණ්ඩන්තො න චිරස්සෙව චත්තාලීසකොටිධනං උපභොගපරිභොගූපකරණානි ච නාසෙත්වා දුග්ගතො කපණො පිලොතිකං නිවාසෙත්වා විචරි.

සක්කො ආවජ්ජෙන්තො තස්ස දුග්ගතභාවං ඤත්වා පුත්තපෙමෙන ආගන්ත්වා සබ්බකාමදදං කුම්භං දත්වා තාත යථායං කුම්භො න භිජ්ජති තථා නං රක්ඛ ඉමස්මිං තෙ සති ධනස්ස පරිච්ඡෙදො නාම න භවිස්සති අප්පමත්තො හොහීති ඔවදිත්වා දෙවලොකමෙව ගතො. සො තතො පට්ඨාය සුරං පිවන්තො විචරි. අථෙකදිවසං මත්තො තං කුම්භං ආකාසෙ ඛිපිත්වා පටිච්ඡන්තො එකවාරං විරජ්ඣි. කුම්භො භූමියං පතිත්වා භිජ්ජි. තතො පට්ඨාය පුන දලිද්දො හුත්වා පිලොතිකං නිවාසෙත්වා කපාලහත්ථො භික්ඛං චරන්තො පරකුඩ්ඩං නිස්සාය කාලමකාසි. සත්ථා ඉමං අතීතං ආහරිත්වා:-

සබ්බකාමදදං කුම්භං කුටං ලද්ධාන ධුත්තකො,
යාව සො අනුපාලෙති තාව සො සුඛමෙධති.

යදා මත්තො ච දිත්තො ච පමාදා කුම්භමබ්භිදා,
තතො නග්ගො ච පොත්ථො ච පච්ඡා බාලො විහඤ්ඤති.

එවමෙව යො ධනං ලද්ධා අමත්තා පරිභුඤ්ජති,
පච්ඡා තපති දුම්මෙධො කුටං භින්නොව ධුත්තකොති.

ඉමා අභිසම්බුද්ධගාථා වත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තත්ථ-**සබ්බකාමදදන්ති** සබ්බෙ වත්ථුකාමෙ දාතුං සමත්ථං කුම්භං. **කුටන්ති** කුම්භවෙවචනං. **යාවාති** යත්තකං කාලං. **අනුපාලෙතීති** යො කොචි එවරූපං ලභිත්වා යාව රක්ඛති **තාව සො සුඛමෙධතීති** අත්ථො. **මත්තො ච දිත්තො චාති** සුරමදෙන මත්තො දප්පෙන දිත්තො. **පමාදා කුම්භමබ්භිදාති** පමාදෙන කුම්භං භින්දි. **නග්ගො ච පොත්ථො චාති** කදාචි නග්ගො කදාචි පොත්ථකපිලොතිකාය නිවත්ථත්තා පොත්ථො. **එවමෙවාති** එවමෙවං. **අමත්තාති** අප්පමාණෙන. **තපතීති** සොචති.

---

1. ඉං., ස්‍යා. ත්ව.

තදා ඝටභෙදකො ධුත්තො සෙට්ඨිභාගිනෙය්‍යො අහොසි. සක්කො පන අහමෙවාති.

භද්‍රඝටජාතකං.

---

3. 5. 2.

බාරාණස්සං මහාරාජාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො බිම්බාදෙවියා සාරිපුත්තත්ථෙරෙන ආහරිත්වා දින්නරොහිතමච්ඡරසං නවඝතමිස්සකං සාලිභත්තං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු හෙට්ඨා කථිත අබ්භන්තරජාතකෙ වත්ථුසදිසමෙව. තදාපි ථෙරියා උදරවාතො කුප්පි රාහුලභද්දො ථෙරස්ස ආචික්ඛි. ථෙරො තං ආසනසාලාය නිසීදාපෙත්වා කොසලරඤ්ඤො නිවෙසනං ගන්ත්වා රොහිතමච්ඡරසං නවසප්පිමිස්සකං සාලිභත්තං ආහරිත්වා තස්ස අදාසි. සො මාතුථෙරියා අදාසි. තස්සා භුත්තමත්තාය උදරවාතො පටිප්පස්සම්භි. රාජා පුරිසෙ පෙසෙත්වා පරිග්ගණ්හාපෙත්වා තතො පට්ඨාය ථෙරියා තථාරූපං භත්තං අදාසි. අථෙක දිවසං භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො ධම්මසෙනාපති ථෙරිං එවරූපෙන නාම භොජනෙන සන්තප්පෙසීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව සාරිපුත්තො රාහුලමාතාය පත්ථිතං දෙති පුබ්බෙපි අදාසියෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කාකයොනියං නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො අසීතියා කාකසහස්සානං ජෙට්ඨකො සුපත්තො නාම කාකරාජා අහොසි. අග්ගමහෙසී පනස්ස සුඵස්සා නාම කාකී අහොසි. සෙනාපති සුමුඛො නාම. සො අසීතිකාකසහස්සෙහි පරිවුතො බාරාණසියං උපනිස්සාය වසි. සො එකදිවසං සුඵස්සමාදාය ගොචරං පරියෙසමානො බාරාණසීරඤ්ඤො මහානසමත්ථකෙන අගමාසි. සූදො රඤ්ඤො නානාමච්ඡමංසවිකතිපරිවාරං භොජනං සම්පාදෙත්වා ථොකං භාජනානි විවරිත්වා උසුමං පලාපෙන්තො අට්ඨාසි. සුඵස්සා මච්ඡමංසගන්ධං ඝායිත්වා රාජභොජනං භුඤ්ජිතුකාමා හුත්වා තං දිවසං අකථෙත්වා දුතියදිවසෙ එහි භද්දෙ ගොචරාය ගමිස්සාමාති වුත්තා තුම්හෙ ගච්ඡථ මය්හං එකො දොහළො අත්ථීති වත්වා කීදිසො දොහළොති වුත්තෙ බාරාණසීරඤ්ඤො භොජනං භුඤ්ජිතුකාමම්හි න බො පන සක්කා මයා තං ලද්ධුං තස්මා ජීවිතං පරිච්චජිස්සාමි දෙවාති ආහ.

බොධිසත්තො චින්තයමානො නිසීදි. සුමුඛො ආගන්ත්වා කිං මහාරාජ අනත්තමනොසීති පුච්ඡි. රාජා තමත්ථං ආරොචෙසි. සෙනාපති මා චින්තයි මහාරාජාති තෙ උභොපි අස්සාසෙත්වා අජ්ජ තුම්හෙ ඉධෙව හොථ මයං භත්තං ආහරිස්සාමාති වත්වා පක්කාමි. සො කාකෙ සන්නිපාතෙත්වා තං කාරණං කථෙත්වා එථ භත්තං ආහරිස්සාමාති කාකෙහි සද්ධිං බාරාණසියං පවිසිත්වා මහානසස්සාවිදූරෙ කාකෙ වග්ගෙ වග්ගෙ

කත්වා තස්මිං තස්මිං ඨානෙ ආරක්ඛත්ථාය ඨපෙත්වා සයං අට්ඨහි කාකයොධෙහි සද්ධිං මහානසච්ඡදනෙ නිසීදි රඤ්ඤො භත්තහරණකාලං උල්ලොකයමානො. තෙ ච කාකො ආහ අහං රඤ්ඤො භත්තෙන හරියමානෙ භාජනානි පාතෙස්සාමි භාජනෙසු පතිතෙසු මය්හං ජීවිතං නත්ථි තුම්හෙසු චත්තාරො ජනා මුඛපූරං භත්තං චත්තාරො මච්ඡමංසං ගහෙත්වා සපජාපතිකං කාකරාජං භොජෙථ අහං සෙනාපතිනිච වුත්තෙන පච්ඡතො එන්තීති වදෙය්‍යාථාති.

අථ සූදො භොජනවිකතිං සම්පාදෙත්වා කාජෙන ගහෙත්වා රාජකුලං පායාසි. තස්ස රාජඞ්ගණං ගතකාලෙ කාකසෙනාපති කාකානං සඤ්ඤං දත්වා උප්පතිත්වා භත්තහාරකස්ස උරෙ නිසීදිත්වා නඛපඤ්ජරෙන පහරිත්වා කණයගවණ්ණෙන තුණ්ඩෙන නාසග්ගමස්ස අභිහනිත්වා උට්ඨාය ද්වීහි පාදෙහි මුඛමස්ස පිදහි. රාජා මහාතලෙ චඞ්කමන්තො මහාවාතපානෙන ඔලොකෙත්වා තං කාකස්ස කිරියං දිස්වා භත්තහාරකස්ස සද්දං දත්වා භො භත්තහාරක භාජනානි ඡඩ්ඩෙත්වා කාකමෙව ගණ්හාහීති ආහ. සො භාජනානි ඡඩ්ඩෙත්වා කාකං දළ්හං ගණ්හි. රාජා පන ඉතො එහීති ආහ. තස්මිං ඛණෙ කාකා ආගන්ත්වා අත්තනො පහොණකං භුඤ්ජිත්වා සෙසං වුත්තනියාමෙන ගහෙත්වා අගමංසු. තතො සෙසා ආගන්ත්වා සෙසං භුඤ්ජිංසු. තෙපි අට්ඨ ජනා ගන්ත්වා රාජානං සපජාපතිකං භොජෙසුං. සුඵස්සාය දොහළො වූපසන්තො. භත්තකාරකො කාකං රඤ්ඤො උපනෙසි.

අථ නං රාජා පුච්ඡි භො කාක ත්වං මමඤ්ච න ලජ්ජි භත්තහාරකස්ස ච නාසං ඛණ්ඩසි භත්තභාජනානි ච භින්දි අත්තනො ජීවිතඤ්ච න රක්ඛි කස්මා එවරූපං කම්මමකාසීති. කාකො මහාරාජ අම්හාකං රාජා බාරාණසිං උපනිස්සාය වසති අහමස්ස සෙනාපති තස්ස සුඵස්සා නාම භරියා දොහළිනී තුම්හාකං භොජනං භුඤ්ජිතුකාමා රාජා තස්සා දොහළං මය්හං ආචික්ඛි අහං තත්ථෙව මම ජීවිතං පරිච්චජිත්වා ආගතො ඉදානි මෙ තස්සා භොජනං පෙසිතං මය්හං මනොරථො මත්ථකං පත්තො ඉමිනා කාරණෙන මයා එවරූපං කතන්ති දීපෙන්තො ඉමා ගාථා ආහ:-

බාරාණස්සං මහාරාජ කාකරාජා නිවාසිකො,
අසීතියා සහස්සෙහි සුපත්තො පරිවාරිතො.

තස්ස දොහළිනී භරියා සුඵස්සා මච්ඡමිච්ඡති,
රඤ්ඤො මහානසෙ පක්කං පච්චග්ඝං රාජභොජනං.

තෙසාහං පහිතො දූතො රඤ්ඤො චම්හි ඉධාගතො,
භත්තු අපචිතිං කුම්මි නාසායමකරං වණන්ති.

තත්ථ-**බාරාණස්ස**න්ති බාරාණසියං **නිවාසිකො**ති නිබද්ධවසනකො. **පක්ක**න්ති නානප්පකාරෙන සම්පාදිතං. කෙචි **සිද්ධ**න්ති සජ්ඣායන්ති. **පච්චග්ඝ**න්ති අබ්භුණ්හං අපරිවාසිතං. මච්ඡමංසවිකතීසු වා පච්චෙක

පච්චෙකමෙත්ථ මහග්ඝන්ති පච්චග්ඝං. **තෙසාහං පහිතො දූතො රඤ්ඤො චම්හි ඉධාගතො**ති තෙසං උභින්නම්පි අහං දූතො ආණත්තිකාරො රඤ්ඤො චම්හි පහිතො තස්මා ඉධ ආගතොති අත්ථො. **භත්තු අපචිතිං කුම්මී**ති ස්වාහං එවං ආගතො අත්තනො භත්තු අපචිතිං සක්කාරසම්මානං කරෙමි. **නාසාය මකරං වණ්ණ**න්ති මහාරාජ ඉමිනා කාරණෙන තුම්හෙ ච අත්තනො ච ජීවිතං අගණයිත්වා භත්තභාජනං පාතාපෙතුං භත්තහාරකස්ස නාසාය මුඛතුණ්ඩෙන වණං අකාසිං. මයා අත්තනො රඤ්ඤො අපචිති කතා ඉදානි මෙ තුම්හෙ යං ඉච්ඡථ තං දණ්ඩං කරොථාති.

රාජා තස්ස වචනං සුත්වා මයං තාව මනුස්සභූතානං මහන්තං යසං දත්වා අම්හාකං සුහජ්ජෙ කාතුං න සක්කොම ගාමාදීනි දදමානාපි අම්හාකං ජීවිතදායකං න ලභාම අයං කාකො සමානො අත්තනො රඤ්ඤො ජීවිතං පරිච්චජති අතිවිය සප්පුරිසො මධුරස්සරො ධම්මිකොති ගුණෙ පසීදිත්වා තං සෙතච්ඡත්තෙන පූජෙසි. සො අත්තනො ලද්ධෙන ඡත්තෙන රාජානමෙව පූජෙත්වා සුපත්තස්ස ගුණං කථෙසි. රාජා තං පක්කොසාපෙත්වා ධම්මං සුත්වා උභින්නම්පි තෙසං අත්තනො භොජනනියාමෙන භත්තං පට්ඨපෙසි. සෙසකාකානං දෙවසිකං එකං තණ්ඩුලම්මණං පචාපෙසි. සයඤ්ච බොධිසත්තස්ස ඔවාදෙ ඨත්වා සබ්බසත්තානං අභයං දත්වා පඤ්චසීලානි රක්ඛි. සුපත්තකාකොවාදො පන සත්ත වස්සසතානි පවත්ති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා රාජා ආනන්දො අහොසි. සෙනාපති සාරිපුත්තො. සුඵස්සා රාහුලමාතා. සුපත්තො පන අහමෙවාති.

සුපත්තජාතකං.

---

3. 5. 3.

ඵුට්ඨස්ස මෙති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං පුරිසං ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථියං කිර එකො පුරිසො පණ්ඩුරොගෙන අට්ටිතො වෙජ්ජෙහි පටික්ඛිත්තො. පුත්තදාරෙපිස්ස කො ඉමං පටිජග්ගිතුං සක්කොතීති චින්තෙසි. තස්ස එතදහොසි සචාහං ඉමම්හා රොගා උට්ඨහිස්සාමි පබ්බජිස්සාමීති. සො කතිපාහෙනෙව කිඤ්චි සප්පායං ලභිත්වා අරොගො හුත්වා ජෙතවනං ගන්ත්වා පබ්බජ්ජං යාචි. සො සත්ථු සන්තිකෙ පබ්බජ්ජඤ්ච උපසම්පදඤ්ච ලභිත්වා න චිරස්සෙව අරහත්තං පාපුණි. අථෙකදිවසං භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො අසුකො නාම පණ්ඩුරොගී ඉමම්හා රොගා වුට්ඨිතො පබ්බජිස්සාමීති චින්තෙත්වා පබ්බජිතො චෙව අරහත්තඤ්ච පත්තොති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ අයමෙව පුබ්බෙ පණ්ඩිතාපි එවං වත්වා රොගා වුට්ඨාය පබ්බජිත්වා අත්තනො වඩ්ඪිමකංසූති වත්වා අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො කුටුම්බං සණ්ඨපෙත්වා වසන්තො පණ්ඩුරොගී අහොසි. වෙජ්ජාපි පටිජග්ගිතුං නාසක්ඛිංසු. පුත්තදාරොපි විප්පටිසාරී අහොසි. සො ඉමම්හා රොගා වුට්ඨිතො පබ්බජිස්සාමීති චින්තෙත්වා කිඤ්චිදෙව සප්පායං ලභිත්වා අරොගො හුත්වා හිමවන්තං පවිසිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජි. සො සමාපත්තියො ච අභිඤ්ඤායො ච උප්පාදෙත්වා ඣානසුඛෙන විහරන්තො එත්තකං කාලං එවරූපං සුඛං නාලත්ථන්ති උදානං උදානෙන්තො :-

පුට්ඨස්ස මෙ අඤ්ඤතරෙන ව්‍යාධිනා
රොගෙන බාළ්හං දුඛිතස්ස රුප්පතො,
පරිසුස්සති ඛිප්පමිදං කළෙබරං
පුප්ඵං යථා පංසුනි ආතපෙ කතං.

අජඤ්ඤං ජඤ්ඤසඞ්ඛාතං අසුචිං සුචිසම්මතං,
නානාකුණපපරිපූරං ජඤ්ඤරූපං අපස්සතො.

ධිරත්ථු තං ආතුරං පූතිකායං
ජෙගුච්ඡියං අසුචිං ව්‍යාධිධම්මං,
යත්ථප්පමත්තා අධිමුච්ඡිතා පජා
හාපෙන්ති මග්ගං සුගතූපපත්තියාති.

ඉමා ගාථා අභාසි.

තත්ථ-**අඤ්ඤතරෙනා**ති අට්ඨනවුතියා රොගෙසු එකෙන පණ්ඩුරොගව්‍යාධිනා. **රොගෙනා**ති රුජනසභාවත්තා එවං ලද්ධනාමෙන. **රුප්පතො**ති ඝට්ටියමානස්ස පීළියමානස්ස. **පංසුනි ආතපෙ කත**න්ති යථා වාතාතපෙන තත්තවාලිකාය ඨපිතං සුකුමාරං පුප්ඵං පරිසුස්සෙය්‍ය එවං පරිසුස්සෙය්‍යාති අත්ථො. **අජඤ්ඤං ජඤ්ඤසඞ්ඛාත**න්ති පටිකූලං අමනාපමෙව බාලානං මනාපන්ති සඞ්ඛං ගතං. **නානාකුණපපරිපූර**න්ති කෙසාදීහි ද්වත්තිංසාය කුණපෙහි පරිපුණ්ණං. **ජඤ්ඤරූපං අපස්සතො**ති අපස්සන්තස්ස අන්ධබාලපුථුජ්ජනස්ස මනාපං සාධුරූපං පරිභොගසභාවං හුත්වා උපට්ඨාති අක්ඛිම්හා අක්ඛිගූථකොතී ආදිනානයෙන පකාසිතො අස්ස සභාවො බාලානං න උපට්ඨාති. **ආතුර**න්ති නිච්චගිලානං. **අධිමුච්ඡිතා**ති කිලෙසමුච්ඡාය අතිවිය මුච්ඡිතා. **පජා**ති අන්ධබාලපුථුජ්ජනා. **හාපෙන්ති මග්ගං සුගතූපපත්තියා**ති ඉමස්මිං පූතිකායෙ ලග්ගා ලග්ගිතා හුත්වා අපායමග්ගං පූරෙන්තා දෙවමනුස්සභෙදාය සුගතිඋපපත්තියා මග්ගං පරිහාපෙන්ති.

ඉති මහාසත්තො නානප්පකාරතො අසුචිභාවං නිච්චාතුරභාවඤ්ච පරිග්ගණ්හන්තො කායෙ නිබ්බින්දිත්වා යාවජීවං චත්තාරො බ්‍රහ්මවිහාරෙ භාවෙත්වා බ්‍රහ්මලොකපරායණො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. බහුජනා සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසු. තදා තාපසො අහමෙව අහොසින්ති.

කායවිච්ඡන්දජාතකං.

---

1. සහා. කායනිබ්බින්දජාතකං.

3. 5. 4.

කොයං බින්දුස්සරො වග්ගූති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තකොකාලිකෙ ආරබ්භ කථෙසි. තදා හි දෙවදත්තෙ පරිහීනලාභසක්කාරෙ කොකාලිකො කුලානි උපසඞ්කමිත්වා දෙවදත්තත්ථෙරො මහාසම්මතපවෙණියා ඔක්කාකරාජවංසෙ ජාතො අසම්භින්නෙ ඛත්තියවංසෙ වඩ්ඪිතො තිපිටකො ඣානලාභී මධුරකථො ධම්මකථිකො දෙථ කරොථ ථෙරස්සාති දෙවදත්තස්ස වණ්ණං භාසති. දෙවදත්තොපි කොකාලිකො උදිච්චබ්‍රාහ්මණකුලා නික්ඛමිත්වා පබ්බජිතො බහුස්සුතො ධම්මකථිකො දෙථ කරොථාති කොකාලිකස්ස වණ්ණං භාසති. ඉති තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස වණ්ණං භාසිත්වා කුලඝරෙසු භුඤ්ජන්තා විචරන්ති. අථෙකදිවසං භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො දෙවදත්තකොකාලිකා අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස අභූතගුණං කථෙත්වා භුඤ්ජන්තා විචරන්තීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව තෙ අභූතගුණං කථෙත්වා භුඤ්ජන්ති පුබ්බෙපෙවං භුඤ්ජිංසුයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො අඤ්ඤතරස්මිං ජම්බුසණ්ඩෙ රුක්ඛදෙවතා හුත්වා නිබ්බත්ති. තත්‍රෙකො කාකො ජම්බුසාඛාය නිසින්නො ජම්බුපක්කානි ඛාදති. අථෙකො සිගාලො ආගන්ත්වා උද්ධං ඔලොකෙන්තො කාකං දිස්වා යන්නූනාහං ඉමස්ස අභූතගුණං කථෙත්වා ජම්බූනි ඛාදෙය්‍යන්ති තස්ස වණ්ණං කථෙන්තො ඉමං ගාථමාහ :–

> කොයං බින්දුස්සරො වග්ගු පවදන්තානමුත්තමො,
> අච්චුතො ජම්බුසාඛාය මොරච්ඡාපොව කූජතීති.

තත්ථ–**බින්දුස්සරොති** බින්දුනා අවිසටෙන පිණ්ඩිතෙන සරෙන සමන්නාගතො. **වග්ගූ**ති මුදු මධුරසද්දො. **අච්චුතොති** න චුතො සුති සිතො. **මොරච්ඡාපොවකූජතීති** තරුණමොරොව මනාපෙන සරෙන කො නාමෙසො කූජතීති වදති.

අථ නං කාකො පටිප්පසංසන්තො දුතියං ගාථමාහ :–

> කුලපුත්තොව ජානාති කුලපුත්තං පසංසිතුං,
> ව්‍යග්ඝච්ඡාපසරීවණ්ණ භුඤ්ජ සම්ම **දදාමි තෙති.**

තත්ථ–**ව්‍යග්ඝච්ඡාපසරීවණ්ණාති** ත්වං මය්හං ව්‍යග්ඝපොතකසමානවණ්ණො ඛායසි තෙන තං වදාමි අම්භො ව්‍යග්ඝච්ඡාපසරීවණ්ණ **භුඤ්ජ සම්ම දදාමි තෙති** වයස්ස යාවදත්ථං ජම්බුපක්කානි ඛාද අහං තෙ දදාමීති.

එවඤ්ච පන වත්වා ජම්බුසාඛං චාලෙත්වා ඵලානි පාතෙසි. අථ තස්මිං ජම්බුරුක්ඛෙ නිබ්බත්තදෙවතා තෙ උභොපි අභූතගුණකථං කථෙත්වා ජම්බූනි ඛාදන්තෙ දිස්වා තතියං ගාථමාහ :–

චිරස්සං වත පස්සාමි මුසාවාදී සමාගතෙ,
වන්තාදං කුණපාදඤ්ච අඤ්ඤමඤ්ඤං පසංසකෙති.

තත්ථ-**වන්තාදන්ති** පරෙසං වන්තභත්තඛාදකං. **කුණපාදඤ්චාති** කුණපඛාදනකං සිගාලඤ්ච. ඉමඤ්ච පන ගාථං වත්වා සා දෙවතා භෙරවරූපාරම්මණං දස්සෙත්වා තෙ තතො පලාපෙසීති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සිගාලො දෙවදත්තො අහොසි. කාකො කොකාලිකො. රුක්ඛදෙවතා පන අහමෙවාති.

ජම්බුඛාදකජාතකං.

---

3. 5. 5.

උසභස්සෙව තෙ ඛන්ධොති ඉදම්පි සත්ථා තත්ථෙව විහරන්තො තෙයෙව චෙ ජනෙ ආරබ්භ කථෙසි. පච්චුප්පන්නවත්ථු පුරිමසදිසමෙව.

අතීතෙ පන බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො එකස්මිං ගාමූපචාරෙ එරණ්ඩරුක්ඛෙ දෙවතා හුත්වා නිබ්බත්ති. තදා එකස්මිං ගාමෙ මතං ජරග්ගවං නික්කඩ්ඪිත්වා ගාමචාරෙ එරණ්ඩවනෙ ඡඩ්ඩෙසුං. එකො සිගාලො ආගන්ත්වා තස්ස මංසං ඛාදි. එකො කාකො ආගන්ත්වා එරණ්ඩෙ නිලීනො තං දිස්වා යන්නූනාහං එතස්ස අභූතගුණකථං කථෙත්වා මංසං ඛාදෙය්‍යන්ති චින්තෙත්වා පඨමං ගාථමාහ :-

උසභස්සෙව තෙ ඛන්ධො සීහස්සෙව විජම්භිතං,
මිගරාජ නමොත්‍යත්ථු අපි කිඤ්චි ලභාමසෙති.

තත්ථ-**නමොත්‍යත්ථූති** නමො තෙ අත්ථු. තං සුත්වා සිගාලො දුතියං ගාථමාහ:-

කුලපුත්තොව ජානාති කුලපුත්තෙන පසංසිතුං,
මයූරගීවසඞ්කාස ඉතො පරියාහි වායසාති.

තත්ථ-**ඉතො පරියාහීති** එරණ්ඩතො ඔතරිත්වා ඉතො යෙනාහං තෙන ආගන්ත්වා මංසං ඛාදාති වදති. තං තෙසං කිරියං දිස්වා සා රුක්ඛදෙවතා තතියං ගාථමාහ :-

මිගානං කොත්ථුකො අන්තො පක්ඛීනං පන වායසො,
එරණ්ඩො අන්තො රුක්ඛානං තයො අන්තා සමාගතාති.

තත්ථ-**අන්තොති** හීනො ලාමකො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සිගාලො දෙවදත්තො අහොසි. කාකො කොකාලිකො. රුක්ඛදෙවතා පන අහමෙවාති.

අන්තජාතකං.

---

3. 5. 6.

කොනායනති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො උපනන්දත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

සො හි මහග්ඝසො මහාතණ්හො අහොසි සකටපූරෙහි පච්ච යෙහිපි සන්තප්පෙතුං න සක්කා. වස්සූපනායිකකාලෙ ද්වීසු තීසු විහා රෙසු වස්සං උපගන්ත්වා තෙසු එකස්මිං උපාහනෙ ඨපෙති එකස්මිං කත්තරයට්ඨිං එකස්මිං උදකකුම්භං එකස්මිං සයං වසති. ජනපදවිහාරං ගන්ත්වා පණීතපරික්ඛාරෙ භික්ඛූ දිස්වා අරියවංසකථං කථෙත්වා තෙ පංසුකූලානි ගාහාපෙත්වා තෙසං චීවරානි ගණ්හාති. මත්තිකපත්තෙ ගාහා පෙත්වා මනාපමනාපෙ පත්තෙ ච ථාලකානි ච ගණ්හාති ගහෙත්වා යානකං පූරෙත්වා ජෙතවනං ආගච්ඡති. අථෙකදිවසං භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො උපනන්දො සක්‍යපුත්තො මහග්ඝසො මහිච්ඡො අඤ්ඤෙසං පටිපත්තිං කථෙත්වා සමණපරික්ඛාරං යානකං පූරෙත්වා ආගච්ඡතීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න අයුත්තං භික්ඛවෙ උප නන්දෙන කතං පරෙසං අරියවංසං කථෙන්තෙන පඨමතරං අත්තනා අප්පිච්ඡෙන හුත්වා පච්ඡා පරෙසං අරියවංසං කථෙතුං වට්ටතීති:–

"අත්තානමෙව පඨමං පතිරූපෙ නිවෙසයෙ,
අථඤ්ඤමනුසාසෙය්‍ය න කිලිස්සෙය්‍ය පණ්ඩිතො"ති.[a]

ඉමං ධම්මපදෙ ගාථං දෙසෙත්වා උපනන්දං ගරහිත්වා න භික්ඛවෙ ඉදානෙව උපනන්දො මහිච්ඡො පුබ්බෙ මහාසමුද්දෙපි උදකං රක්ඛිතබ්බං මඤ්ඤීති වත්වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සමුද්දදෙවතා හුත්වා නිබ්බත්ති. අථෙකො උදකකාකො සමුද්දස්ස උපරි භාගෙන ගච්ඡන්තො[1] සමුද්දෙ උදකං පමාණෙන පිවථ රක්ඛන්තා පිව ථාති මච්ඡසංඝසකුණසංඝෙ වාරෙන්තො චරති. තං දිස්වා සමුද්දදෙවතා පඨමං ගාථමාහ:–

කොනායං ලොණතොයස්මිං සමන්තා පරිධාවති,
මච්ඡෙ මකරෙ ච වාරෙති ඌමිසුව විහඤ්ඤතීති.

තත්ථ–**කොනායන**ති කොනු අයං. තං සුත්වා සමුද්දකාකො දුතියං ගාථමාහ:–

අනන්තපායී සකුණො අතිත්තොති දිසාසුතො,
සමුද්දං පාතුමිච්ඡාමි සාගරං සරිතංපතින්ති.

තස්සත්ථො–අහං අනන්තං සාගරං පාතුමිච්ඡාමි තෙනමහී **අනන්තපායී** නාම **සකුණො** මහතියා පන අපූරණීයතණ්හාය සමන්නාගතත්තා **අතිත්තො**තිපි අහං **දිසාසුතො** විස්සුතො පාකටො. ස්වාහං ඉමං සකලසමුද්දං සුන්දරානං රතනානං ආකරත්තා සගරෙනවා ඛතත්තා **සාගරං** සරිතානං පතිභාවෙන **සරිතං පතිං පාතුමිච්ඡාමි**ති.

---

a. ධම්මපද–අත්තවග්ග. 1. ස්‍යා. උපරිභාගෙ විචරන්තො:

තං සුත්වා සමුද්දදෙවතා තතියං ගාථමාහ :-

සචායං හායති චෙව පූරතෙ ච මහොදධි,
නාස්ස නායති පීතන්තො අපෙය්‍යො කිර සාගරොති.

තත්‍ථ-**සචායන්**ති සො අයං. **හායතිචෙවා**ති උදකස්ස ඔසක්කන වෙලාය හායති නික්ඛමනවෙලාය පූරති. **නාස්ස නායතී**ති අස්ස මහාසමුද්දස්ස සචෙපි තං සකලො ලොකොපි පිවෙය්‍ය තථාපි ඉතො එත්තකං නාම උදකං පීතන්ති පරියන්තො න පඤ්ඤායති. **අපෙය්‍යො කිරා**ති එස කිර සාගරො න සක්කා කෙනචි උදකං බෙපෙත්වා පාතුන්ති. එවඤ්ච පන වත්වා භෙරවරූපාරම්මණං දස්සෙත්වා සමුද්දකාකං පලාපෙසි.

සත්‍ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සමුද්දකාකො උපනන්දො අහොසි. දෙවතා පන අහමෙවාති.

සමුද්දජාතකං.

---

3. 5. 7.

උච්චෙ සකුණ ඩෙමානාති ඉදං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පුරාණදුතියිකාපලොභනං ආරබ්භ කථෙසි. පච්චුප්පන්නවත්‍ථු පුප්ඵරත්තජාතකෙ ආවිභවිස්සති. අතීතං ඉන්ද්‍රියජාතකෙ ආවිභවිස්සති. තං පන පුරිසං ජීවසූලෙ උත්තාසෙසුං. සො තත්‍ථ නිසින්නො ආකාසෙන ගච්ඡන්තං කාකං දිස්වා තාව බරම්පි තං වෙදනං අගණෙත්වා පියභරියාය සාසනං පෙසෙතුං කාකං ආමන්තෙන්තො ඉමා ගාථා අභාසි.

උච්චෙ සකුණ ඩෙමාන පත්තයාන විහඞ්ගම,
වජ්ජාසි බො ත්වං වාමූරුං චිරං බො සා කරිස්සති.

ඉදං බො සා න ජානාති අසිංසත්තිඤ්ච ඔඩ්ඩිතං,
සා චණ්ඩී කාහති කොධං තං මෙ තපති නො ඉධ.

එස උප්පලසන්නාහො නික්ඛමුස්සීසකො කතං,
කාසිකඤ්ච මුදුං වත්‍ථං තප්පතු ධනකාමිකාති.

තත්‍ථ-**ඩෙමානා**ති ගච්ඡමාන චරමාන. **පත්තයානා**ති තමෙව ආලපති. තථා **විහඞ්ගමා**ති සො වා පතෙන යානං කත්වා ගමණතො පත්තයානො ආකාසෙ ගමණතො විහඞ්ගමො. **වජ්ජාසී**ති වදෙය්‍යාසි. **වාමූරු**න්ති කදලික්ඛන්ධසමානඌරුං මම සූලෙ නිසින්නභාවං වදෙය්‍යාසි. **චිරං බො සා කරිස්සතී**ති සා ඉමං පවත්තිං අජානමානා මම ආගමණං චිරං කරිස්සති චිරං මෙ ගතස්ස පියස්ස නව ආගච්ඡතීති එවං චින්තෙස්සතීති අත්‍ථො. **අසිංසත්තිඤ්චා**ති අසිසමානතාය සත්තිසමානතායච සූලමෙව සන්ධාය වදති. තං හි තස්ස උත්තසනත්‍ථාය ඔඩ්ඩිතං ඨපිතං. **චණ්ඩී**ති කොධනා. **කොධන්**ති අතිචිරායතීති මයි කොධං කරිස්සති. **තං මෙ තපතී**ති තං තස්සා කුජ්ඣනං මං තපති. **නො ඉධා**ති ඉධ පන ඉදං සූලං මං න තපතීති දීපෙති. **එස උප්පල**

සන්නාහොති ආදීහි සරෙ උස්සීසකෙ ඨපිතං අත්තනො භණ්ඩං ආවිකබති. තත්ථ **උප්පලසන්නාහොති** උප්පලොව සන්නාහො උප්පල සදිසො කතො සොච සන්නාහසජ්ජොවාති අත්ථො. **නික්ඛ**න්ති පඤ්චහි සුවණ්ණෙහි කතං අඞ්ගුලෙය්‍යකං. **කාසිකඤ්ච මුදුං වත්ථ**න්ති මුදුං කාසිකසාටකයුගං සන්ධායාහ. එත්තකං කිර තෙන උස්සීසකෙ නික්ඛිත්තං. **තප්පෙතු ධනකාමිකාති** එතං සබ්බං ගහෙත්වා යාවච පියා ධනත්ථිකා ඉමිනා ධනෙන තප්පෙතු පූරං තුට්ඨා හොතූති. එවං සො පරිදෙවමානොව කාලං කත්වා නිරයෙ නිබ්බත්ති

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා භරියා එතරහි භරියාව. යෙන පන දෙවපුත්තෙන තං කාරණං දිට්ඨං සො අහමෙවාති.

කාමවිලාපජාතකං.

---

3. 5. 8.

උදුම්බරාචිමෙපක්කාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. සො කිර අඤ්ඤතරස්මිං පච්චන්තගාමකෙ විහාරං කාරෙත්වා වසති රමණීයො විහාරො පිට්ඨිපාසාණෙ නිවිට්ඨො, මන්දං සම්මජ්ජනට්ඨානං උදකඵාසු ගොචරගාමො ච න දූරෙ සම්පියායමානා මනුස්සා භික්ඛං දෙන්ති. අථෙකො භික්ඛු චාරිකං චරමානො තං විහාරං පාපුණි. නෙවාසිකත්ථෙරො තස්ස ආගන්තුකවත්තං කත්වා පුනදිවසෙ තං ආදාය ගාමං පිණ්ඩාය පාවිසි. මනුස්සා තස්ස භික්ඛං දත්වා ස්වාතනාය නිමන්තයිංසු. ආගන්තුකො කතිපාහං භුඤ්ජිත්වා චින්තෙසි එකෙනුපායෙන ඉමං භික්ඛුං වඤ්චෙත්වා නික්කඩ්ඪිත්වා ඉමං විහාරං ගණ්හිස්සාමීති. අථ නං ථෙරූපට්ඨානං ආගතං පුච්ඡි කිමාවුසො බුද්ධුපට්ඨානං න අකාසීති. භන්තෙ ඉමං විහාරං පටිජග්ගන්තා නත්ථීති නම්හි ගතපුබ්බොති. යාව ත්වං බුද්ධුපට්ඨානං ගන්ත්වා ආගච්ඡසි තාවාහං පටිජග්ගිස්සාමීති. සාධු භන්තෙති නෙවාසිකො යාව මමාගමනා ථෙරෙ මාපමජ්ජිත්ථාති මනුස්සානං වත්වා පක්කාමි. තතො පට්ඨාය ආගන්තුකො තස්ස නෙවාසිකස්ස අයඤ්ච අයඤ්ච දොසොති වත්වා තෙ මනුස්සෙ පරිභින්දි. ඉතරොපි සත්ථාරං වන්දිත්වා පුනාගතො. අථස්ස සො සෙනාසනං න අදාසි. සො එකස්මිං ඨානෙ වසිත්වා පුන දිවසෙ පිණ්ඩාය ගාමං පාවිසි. මනුස්සා සාමීචිමත්තම්පි න කරිංසු. සො විප්පටිසාරී හුත්වා පුන ජෙතවනං ගන්ත්වා තං කාරණං භික්ඛූනං ආරොචෙසි. තෙ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො අසුකො කිර භික්ඛු අසුකං භික්ඛුං විහාරා නික්කඩ්ඪිත්වා සයං තත්ථ වසතීති. සත්ථා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපි සො ඉමං වසනට්ඨානා නික්කඩ්ඪියෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො අරඤ්ඤෙ රුක්ඛදෙවතා හුත්වා නිබ්බත්ති. තත්‍ථ වස්සානෙ සත්තසත්තාහං දෙවො වස්සි. අථෙකො රත්තමුඛො ඛුද්දමක්කටො එකිස්සා අනොවස්සිකාය පාසාණදරියා වසමානො එකදිවසං දරිවාරෙ අනොමතට්ඨානෙ සුඛෙන නිසීදි. තත්‍ථෙකො කාළමුඛමහාමක්කටො තින්තො සීතෙන පීළියමානො විචරන්තො තං තථා නිසින්නං දිස්වා උපායෙන තං නීහරිත්වා එත්‍ථ වසිස්සාමීති චින්තෙත්වා කුච්ඡිං ඔලම්බෙත්වා සුහිතාකාරං දස්සෙන්තො තස්ස පුරතො ඨත්වා පඨමං ගාථමාහ:-

උදුම්බරාචිමෙ පක්කා නිග්‍රොධා ච කපිත්‍ථනා,
එහි නික්ඛම භුඤ්ජස්සු කිං ජිඝච්ඡාය මීයසීති.

තත්‍ථ-**කපිත්‍ථනා**ති පිලක්ඛා. **එහි නික්ඛමා**ති එතෙ උදුම්බරාදයො ඵලභාරනමිතා අහම්පි ඛාදිත්වා සුහිතො ආගතො ත්වම්පි ගච්ඡ **භුඤ්ජස්සූ**ති. සොපි තස්ස වචනං සද්දහිත්වා ඵලාඵලානි භුඤ්ජිතුකාමො නික්ඛමිත්වා තත්‍ථ තත්‍ථ විචරිත්වා කිඤ්චි අලභන්තො පුන ආගන්ත්වා තං අත්තනො දරියං පවිසිත්වා නිසින්නං දිස්වා වඤ්චෙස්සාමි නන්ති තස්ස පුරතො ඨත්වා දුතියං ගාථමාහ:-

එවං සො සුහිතො හොති යො වද්ධමපචායති,
යථාහමජ්ජ සුහිතො දුමපක්කානි මාසිතොති.

තත්‍ථ-**දුමපක්කානිමාසිතො**ති උදුම්බරාදීනි රුක්ඛඵලානි ඛාදිත්වා අසිතො ධාතො සුහිතො. තං සුත්වා මහාමක්කටො තතියං ගාථමාහ:-

යං වනෙජො වනෙජස්ස වඤ්චෙය්‍ය කපිනො කපි,
දහරොපි තං නසද්ධෙය්‍ය න හි ජිණ්ණො ජරාකපීති.

තස්සත්‍ථො-**යං** වනෙ ජාතො **කපි** වනෙ ජාතස්ස **කපිනො** වඤ්චනං කරෙය්‍ය තං **දහරොපි** තයා සදිසොපි වානරො න සද්දහෙය්‍ය මාදිසො පන **ජිණ්ණො ජරාකපි** මහල්ලකමක්කටො න හි සද්දහෙය්‍ය සත්තක්ඛත්තුම්පි භණන්තස්ස තුම්හාදිසස්ස න සද්දහති. ඉමස්මිං හි පදෙසෙ සබ්බං ඵලාඵලං වස්සෙන කිලින්නං පතිතං පුන තව ඉදං ඨානං නත්‍ථි ගච්ඡාති. සො තතොව පක්කාමි.

සත්‍ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා බුද්දමක්කටො නෙවාසිකො අහොසි. කාළමහාමක්කටො ආගන්තුකො රුක්ඛදෙවතා පන අහමෙවාති.

උදුම්බර ජාතකං.

---

3. 5. 9.

පුරෙ තුවන්ති ඉදං සත්‍ථා පුබ්බාරාමෙ විහරන්තො කෙළිසීලකෙ භික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි. තෙ කිර භික්ඛූ සත්‍ථරි උපරි පාසාදෙ විහරන්තෙ හෙට්ඨාපාසාදෙ දිට්ඨසුතාදීනි කථෙන්තා කලහඤ්ච පරිහාසඤ්ච කරොන්තා නිසීදිංසු. සත්‍ථා මහාමොග්ගල්ලානං ආමන්තෙත්වා එහි

භික්ඛූ සංවෙජෙහීති ආහ. ථෙරො ආකාසෙ උප්පතිත්වා පාදඞ්ගුට්ඨකෙන පාසාදථූපිකං පහරිත්වා යාවඋදකපරියන්තා පාසාදං කම්පෙසි. තෙ භික්ඛූ මරණභයභීතා නික්ඛමිත්වා බහි අට්ඨංසු. තෙසං සො කෙළිසීලකභාවො භික්ඛූසු පාකටො ජාතො. අථෙකදිවසං භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො එකච්චෙ භික්ඛූ එවරූපෙ නිය්‍යාණිකසාසනෙ පබ්බජිත්වා කෙළිසීලා හුත්වා චරන්ති අනිච්චං දුක්ඛං අනත්තාති විපස්සනාය කම්මං නකරොන්තීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙතෙ කෙළිසීලකායෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො එකස්මිං ගාමකෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්ති කොමායපුත්තොති තං සඤ්ජානිංසු. සො අපරභාගෙ නික්ඛමිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා හිමවන්තපදෙසෙ වසි. අථඤ්ඤෙ කෙළිසීලකා තාපසා හිමවන්තපදෙසෙ අස්සමං මාපෙත්වා වසිංසු. කසිණපරිකම්මමත්තම්පි තෙසං නත්ථි අරඤ්ඤතො ඵලාඵලානි ආහරිත්වා ඛාදිත්වා වසමානා නානප්පකාරාය කෙළියා වීතිනාමෙන්ති. තෙසං සන්තිකෙ මක්කටොපි අත්ථි සොපි කෙළිසීලකොව මුඛවිකාරාදීනි කරොන්තො තාපසානං නානාවිධං කෙළිං දස්සෙති. තාපසා තත්ථ චිරං වසිත්වා ලොණම්බිලසෙවනත්ථාය මනුස්සපථං ආගමිංසු. තෙසං ගතකාලතො පට්ඨාය බොධිසත්තො තං ඨානං ආගන්ත්වා වාසං කප්පෙසි. මක්කටො තෙසං විය තස්සාපි කෙළිං දස්සෙති. බොධිසත්තො අච්ඡරං පහරිත්වා සුසික්ඛිතපබ්බජිතානං සන්තිකෙ වසන්තෙන නාම ආචාරසම්පන්නෙන කායාදීහි සුසඤ්ඤතෙන ඣානෙසු යුත්තෙන භවිතුං වට්ටතීති තස්ස ඔවාදං අදාසි. සො තතො පට්ඨාය සීලවා ආචාරසම්පන්නො අහොසි. බොධිසත්තොපි තතො අඤ්ඤත්ථ අගමාසි. අථ තෙ තාපසා ලොණම්බිලං සෙවිත්වා තං ඨානං ආගමිංසු. මක්කටො පුබ්බෙ විය තෙසං කෙළිං න දස්සෙති. අථ නං තාපසා පුබ්බෙ ආවුසො අම්හාකං පුරතො කෙළිං කරෙසි ඉදානි න කරෙසි කිං කාරණාති පුච්ඡන්තා පඨමං ගාථමාහංසු:-

පුරෙ තුවං සීලවතං සකාසෙ
ඔක්කන්දිකං කීළසි අස්සමම්හි,
කරොහරෙ මක්කටියානි මක්කට
න තං මයං සීලවතං රමාමාති.

තත්ථ–**සීලවතං සකාසෙති** කෙළිසීලානං අම්හාකං සන්තිකෙ, **ඔක්කන්දිකන්ති** මිගො විය ඔක්කන්දිත්වා කීළසි. **කරොහරෙති** කරොහි අරෙති ආලපනං. **මක්කටියානීති** මුඛමක්කටිකාකීළාසඞ්ඛාතානි මුඛවිකාරානි. **න තං මයං සීලවතං රමාමාති** යං පුබ්බෙ තව කෙළිසීලං කෙළිවතඤ්ච තං මයං එතරහි න රමාම නාභිරමාම ත්වම්පි නො නරමාපෙසි කින්නුඛො කාරණන්ති. තං සුත්වා මක්කටො දුතියං ගාථමාහ:-

සුතා හි මය්හං පරමා විසුද්ධි
කොමායපුත්තස්ස බහුස්සුතස්ස,
මා ද්‍යාති මං මඤ්ඤි තුවං යථා පුරෙ
ඣානානුයුත්තා විහරාම ආවුසොති.

තත්‍ථ-**මය්හ**න්ති කරණත්‍ථෙ සම්පදානං. **විසුද්ධී**ති ඣානවිසුද්ධි. **බහුස්සුතස්සා**ති බහුන්නං කසිණපරිකම්මානං අට්ඨන්නඤ්ච සමාපත්තීනං සුතත්‍තො චෙව පටිවිද්ධත්තා ච බහුස්සුතස්ස. **තුව**න්ති තෙසු එකං තාපසං ආලපන්තො ඉදානි මා මං ත්වං පුරෙ විය සඤ්ඤානි නාහං පුරිමසදිසො ආචරියො මෙ ලද්ධොති දීපෙති. තං සුත්වා තාපසා තතියං ගාථමාහංසු :–

සචෙපි සෙලස්මිං වපෙය්‍ය බීජං
දෙවො ච වස්සෙ නෙව හි තං රූහෙය්‍ය,
සුතා හි තෙ සා පරමා විසුද්ධි
ආරා තුවං මක්කට ඣානභූමියාති.

තස්සත්‍ථො-**සචෙපි** පාසාණපිට්ඨෙ පඤ්චවිධං **බීජං වපෙය්‍යුං දෙවො ච** සම්මා **වස්සෙය්‍ය** අඛෙත්තත්තාය තං නෙව රූහෙය්‍ය එවමෙවං තයා **පරමා** ඣානවිසුද්ධි **සුතා** ත්වං පන තිරච්ඡානයොනිකො **ආරා ඣාන භූමියා** දූරෙ ඨිතො න සක්කා තයා ඣානං නිබ්බත්තෙතුන්ති මක්කටං ගරහිංසු.

සත්‍ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කොළිසීලා තාපසා ඉමෙ භික්ඛූ අහෙසුං. කොමායපුත්තො පන අහමෙවාති.

කොමායපුත්ත ජාතකං.

---

3. 5. 10.

පරපාණරොධාති ඉදං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පුරාණ සන්‍ථතං ආරබ්භ කථෙසි. වත්‍ථු විනයෙ විත්‍ථාරතො ආගතමෙව. අයං පනෙත්‍ථ සඞ්ඛෙපො. ආයස්මා උපසෙනො දුවස්සිකො එකවස්සිකෙන සද්ධිවිහාරිකෙන සද්ධිං සත්‍ථාරං උපසඞ්කමිත්වා සත්‍ථාරා ගරහිතො වන්දිත්වා පක්කන්තො විපස්සනං පට්ඨපෙත්වා අරහත්තං පත්වා අප්පිච්ඡතාදිගුණයුත්තො තෙරස ධුතඞ්ගානි සමාදාය පරිසම්පි තෙරසධුතඞ්ග ධරං කත්වා භගවති තෙමාසං පටිසල්ලීනෙ සපරිසො සත්‍ථාරං උපසඞ්කමිත්වා පරිසං නිස්සාය පඨමං ගරහං ලභිත්වා අධම්මිකාය කතිකාය අනනුවත්තනෙ දුතියං සාධුකාරං ලභිත්වා ඉතො පට්ඨාය ධුතඞ්ගධර භික්ඛූ යථාසුඛං උපසඞ්කමිත්වා මං පස්සන්තූති සත්‍ථාරා කතානුඤ්ඤාතො නික්ඛමිත්වා භික්ඛූනං තමත්‍ථං ආරොචෙසි. තතොප්පභූති භික්ඛූ ධුතඞ්ගධරා හුත්වා සත්‍ථාරං දස්සනාය උපසඞ්කමිත්වා සත්‍ථරි පටිසල්ලානා වුට්ඨිතෙ තත්‍ථ තත්‍ථ පංසුකූලානි ඡඩ්ඩෙත්වා අත්තනො මට්ටචීවරානෙව ගණ්හිංසු. සත්‍ථා සම්බහුලෙහි භික්ඛූහි සද්ධිං සෙනාසන චාරිකං චරන්තො තත්‍ථ තත්‍ථ පතිතානි පංසුකූලානි දිස්වා පුච්ඡිත්වා තමත්‍ථං සුත්වා භික්ඛවෙ ඉමෙසං නාම භික්ඛූනං වතසමාදානං න චිරට්ඨිතිකං වකස්ස උපොසථකම්මසදිසං අහොසීති වත්වා අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සක්කො දෙවරාජා අහොසි. අථෙකො වකො ගඞ්ගාතීරෙ පාසාණපිට්ඨෙ වසති. අථ ගඞ්ගාය හිමොදකං ආගන්ත්වා තං පාසාණං පරික්ඛිපි. වකො අභිරූහිත්වා පාසාණපිට්ඨෙ නිපජ්ජි. නෙවස්ස ගොචරො අත්ථි න ගොචරාය ගමණමග්ගො උදකම්පි වඩ්ඪතෙව. සො චින්තෙසි මය්හං නෙවගොචරො අත්ථි න ගොචරාය ගමණමග්ගො නික්කම්මස්ස පන නිපජ්ජන්තො උපොසථකම්මං චරන්ති මනසාව උපොසථං අධිට්ඨාය සීලානි සමාදියිත්වා නිපජ්ජි. තදා සක්කො ආවජ්ජමානො තස්ස තං දුබ්බලසමාදානං ඤත්වා එතං වකං විහෙඨෙස්සාමීති එළකරූපෙන ආගන්ත්වා තස්සාවිදූරෙ ඨත්වා අත්තානං දස්සෙසි. වකො තං දිස්වා අඤ්ඤස්මිං දිවසෙ උපොසථකම්මං ජානිස්සාමීති උට්ඨාය තං ගණ්හිතුං පක්ඛන්දි. එළකොපි ඉතොචිතො ච පක්ඛන්දිත්වා අත්තානං ගහෙතුං න අදාසි. වකො තං ගහෙතුං අසක්කොන්තො නිවත්තිත්වා ආගම්ම උපොසථකම්මං තාව මෙ න භිජ්ජතීති තත්ථෙව පුන නිපජ්ජි. සක්කො සකත්තභාවෙනෙව ආකාසෙ ඨත්වා තාදිසස්ස දුබ්බලජ්ඣාසයස්ස කිං උපොසථකම්මෙන ත්වං මම සක්කභාවං අජානන්තො එළකමංසං ඛාදිතුකාමො අහොසීති තං විහෙඨෙත්වා ගරහිත්වා දෙවලොකමෙව ගතො :–

පරපාණරොධා ජීවන්තො මංසලොහිතභොජනො,
වකො වතං සමාදාය උපපජ්ජි උපොසථං.

තස්ස සක්කො වතඤ්ඤාය අජරූපෙනුපාගමි,
වීතතපො අජ්ඣප්පත්තො භඤ්ජි ලොහිතපො තපං.

එවමෙවං ඉධෙකච්චෙ සමාදානස්මිං දුබ්බලා,
ලහුං කරොන්ති අත්තානං වකොව අජකාරණාති.

තිස්සොපි අභිසම්බුද්ධගාථා.

තත්ථ– **උපපජ්ජි උපොසථ**න්ති උපොසථවාසං උපගතො. **වතඤ්ඤායා**ති තං දුබ්බලවතං අඤ්ඤාය. **වීතතපො අජ්ඣප්පත්තො**ති විගතතපො හුත්වා උපගතො තං ඛාදිතුං පක්ඛන්තොති අත්ථො. **ලොහිතපො**ති ලොහිතපායී. **තප**න්ති තං අත්තනො සමාදානං තපං භින්දි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සක්කො අහමෙවාති.

වකජාතකං.

කුම්භවග්ගො පඤ්චමො.

තිකනිපාතවණ්ණනා නිට්ඨිතා.